

Giu visuvisuna

Portions of the Holy Bible in the Kakabai language of Papua
New Guinea

**Giu visuvisuna
Portions of the Holy Bible in the Kakabai language of Papua
New Guinea
Buk Baibel long tokples Kakabai long Niugini**

copyright © 2010-2023 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kakabai

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2025-06-19

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 1 Jul 2025 from source files dated 19 Jun 2025

8614ef9e-7279-5fda-a20a-4c1b45b2f51a

Contents

Metiu	1
Mak	64
Luk	105
Diyon	169
Giugiukamağedi edi Kauwa	217
GLO	280

METIU

Giu visuvisuna i gilumi

Lainuwanega

Met giu visuvisuna i gilumi bi i giu te Yesu tana taunana tauwaiyawasana, Maimaituwa taugiuwatana lisidimo i giugiuwapaena luvanemo i tubuğā. Yesu tana Diu nopolidimo i tubuğā bi Met i gilumana ba mote Diu taudiga aubaidi bi dobomo lava matabudi aubaidi tauwaiyawasana i tubuğā. Bi Yesu bai i voivoiyedina taudidi Met i gilumi watedi mai Yesu ena tubuğā i gilumiwata, bainewa ena kabulu i gilumiwata, laulubu bainewa i nawena i gilumiwata bi Galilimo ena noya ba bainewa i lauguguya, i wailovelove bi lava i waiyawasanidina matabudi i gilumi kauwedi.

Bi ena noya damodamodimo tana Galili dobuna i gose bi i nawana Yelusalemmo ġome kaka sai peki bi pekimo ya kenamoito munaġāna matabudi Met i gilumi kauwedi. Niga bukana nopeno ya giugiuwedana ba Yesu tana taunana tauwailovelove visuvisu guletina. Tana waigāke banidi ya giugiu waiipoipo kauwedi. Tana ena lauguguya Olip oyana dabanemo ya wai loveloveda te mabai Maimaituwa ena waibada nopeno sa miyamiyana ba banidi sa kamaġatidi. Met ena buka damonemo ba Yesu ya giugiuweda te tana mote kaka ima goseda eete laġan damonemo ya tava.

*Yesu itaitana bi waġawaġana isedi
(Luk 3:23-38)*

¹ Yesu Keliso ena magumagula ba niga taudidi: Tana ba Ĝalibona Deivida damnemo i tubuğā, bi Deivida ba Eiblaġam damnemo i tubuğā.

² Bi Eiblaġam natuna ba Aisik, bi Aisik natuna ba Deikap. Bi Deikap natunatuna ba Diuda matasitasina.

³ Bi Diuda natunatuna ba Peles bi Sela, bi tinedi ba Tama. Bi Peles natuna ba Eslon, bi Eslon natuna ba Lam,

⁴ bi Lam natuna ba Aminadab, bi Aminadab natuna ba Nason, bi Nason natuna ba Salmon,

⁵ bi Salmon natuna ba Boas, bi Boas tinana ba Leigeb. Bi Boas natuna ba Obedi, bi Obedi tinana ba Luti. Bi Obedi natuna ba Diyesi.

⁶ Bi Diyesi natuna ba Ĝalibona Deivida.

Deivida natuna ba Solomon bi Solomon tinana mba Uliya ena vesala.

⁷ Bi Solomon natuna ba Leġobom, bi Leġobom natuna ba Abida, bi Abida natuna ba Asa.

⁸ Bi Asa natuna ba Deġosafet, bi Deġosafet natuna ba Diyolam, bi Diyolam natuna ba Usaiya.

⁹ Bi Usaiya natuna ba Diyotam, bi Diyotam natuna ba Eiġes, bi Eiġes natuna ba Esekaiya.

¹⁰ Bi Esekaiya natuna ba Manasi, bi Manasi natuna ba Amon, bi Amon natuna ba Diyosaiya.

¹¹ Bi Diyosaiya natuna ba Dekonaiya matasitasina. Tedi edi laġannmo Islael lavedi matabudi a pani nawedi Babilonmo te ġome a miya.

¹² Babilonmo a miyamiya bi Dekonaiya natuna Seyatet i tubuğā. Bi Seyatet natuna ba Selubabel.

¹³ Bi Selubabel natuna ba Abiuda, bi Abiuda natuna ba Eliyakim, bi Eliyakim natuna ba Aso.

14 Bi Aso natuna ba Sadok, bi Sadok natuna ba Akim, bi Akim natuna ba Eliuda.

15 Bi Eliuda natuna ba Eliyesa, bi Eliyesa natuna ba Matan, bi Matan natuna ba Deikap,

16 bi Deikap natuna ba Diyosep. Bi Diyosep ba Meli mwanena. Meli, tana Yesu Keliso i bewa.

17 Niga tubulelesina ba wapana 14 nove Eiblağam lisinemo te i sağa Deivida lisinemo. Bi Deivida lisinemo te a nawedina Babilon bili-welokonemo ba kota tubulelesa wapana 14. Babilonmo te i sağa Yesu Keliso ena lağannimo kota mainana wapana 14.

Yesu Keliso ena tubuğā

(Luk 2:1-7)

18 Yesu Keliso mulığa kaka i tubuğana, bi dolinemo kauwa niga mainana i tubuğā: Yesu tinana Meli tana Diyosep i waitauye. Bi mulığa kaka a miya labuna bi lava a kita te Meli i bwaga, tana Aluwa Waiyawemo i bwaga.

19 Meli mwanena Diyosep ba didimana lavana. Bi mote i góye te lava matedimo maso Meli i voiyte te i waitunimayağā, taunana aubaina nöponemo waigose i nogoti.

20 Diyosep mainana i wainuwanoğonoğota ba Bada ena aneya laubonimo lisinemo i laumağata bi i giuwena gado, “Diyosep, Deivida natuna, mote kuma naila, Meli kwa vai te tam mwanem, banina Meli ba Aluwa Waiyawa ena ǵailisimo i bwaga.

21 Tana kaka gomana olotona ya bewa bi tam kwai isana Yesu, banina tana ena lava kaka edи gebogebomo yai yawanandi.”

22 Niga kauwidi matabudi ba Bada wala taugiuwatana lisinemo i giugiuwena mainana a tubuğā: Taugiuwatana niga mainana i giu,

23 “Totop a kaka ya bwaga bi gomana olotona ya bewa, bi sai isana Imanuwel.”*

Isa Imanuwel banina “Maimaituwa tada vaiteda.”

24 Lagannemo Diyosep i kenakena moito, ba Bada ena aneya bai i giugiuwena mainana i voiyte, tana Meli i vai te mwanena.

25 Diyosep Meli vaitena mote tubuğā ai ǵemoti, eete Meli gomana olotona i bewa. Bi Diyosep mba gomenina i wai isana “Yesu.”

2

Nuwauyauya lavedi Yesu a vakita

1 Čalibona Alodi ena lağannimo, Diudiya nöponemo Betliġem malagainemo Yesu i tubuğā. Mulinemo nuwauyauya lavedi suwala ena anilovotava yawaninağā a nato Yelusalemmo.

2 Bi ai talana gado, “Gomana ǵaubona Diu edi ǵalibona bamo ǵome i tubuğā? Tama suwala ena anilovotavamo, gomana ena kipola ke kita te lauduneyena aubaina ke nato.”

3 Lağannemo Čalibona Alodi niga giuna i vaivaiye, ba nuwana i yapuyapu. Bi lava matabudi Yelusalemmo kota mainana.

4 Mba ǵome tana pilisi edi babada bi waigāke tauwailovelovena matabudi i waigemotidi bi i waitalayedina gado, “Keliso bamo ǵome ya tubuğā?”

5 Bi tedi giu ai munena gado, “Diudiya nöponemo Betliġem malagainemo ya tubuğā.” Banina taugiuwatana i gilugilumina ba niga mainana,

6 “Tam Betliġem Diudiya dobunemo,

* 1:23: Isa Imanuwel banina ba Maimaituwa tada vaiteda.

tam mote malagai yababa,
 Banina temi Betliġem lavemi nōpomimo kaka ġemota ya tubuġa,
 bi tana kaka yai bada bi egū lava Islael ya labedi.”

⁷ Ĝome Alodi nuwauyauya lavedi kandavonemo i waigemotidi bi i waitala kaukauwedi te bai sauginemo kipola i laumaġata te a kita.

⁸ Ĝalibona nuwauyauya lavedi i giukamaġedti se sa nawa Betliġemmo bi i giuwedina gado, “Ko nawa bi koi tavutavu kauwa te mba gomenina ko banavi. Laġannemo, koni banavina ba ko tava munaġa te ko giuwegu te tagu kota yā nawa bi yā lauduneye.”

⁹ Tedi ġalibona ena giu a vaiye mulinemo ba nawa ai tubu. Bi kipolina a kitakitana taunana a vawata, eete bamo gomana i tubutubuġanemo ġome kipola i vamoito.

¹⁰ Laġannemo kipolina a kitakita, ba ai nuwavisu gulata.

¹¹ Bi vanuwemo a tavatava, ba gomana matinana Meli a kitedi. Ĝome tuwapekedi ai tupagwaliġedti bi gomana a lauduneye. Tedi edi puyo a kaikamaġedti bi gomana a puyona ba goldimo, piupumo bi Maelamo.*

¹² Mba kauwina mulinemo Maimaituwa laubonimo nuwauyauya lavedi i giuwedi te mote sima munaġa Alodi lisinemo. Taunana aubaina tedi eta ġesaua a kaiwata te a munaġa edi dobumo.

Diyosep bi Meli gomana a bewa bi a naila a nawa Idip

¹³ Nuwauyauya lavedi a nawanawa mulidimo, Bada ena aneya laubonimo Diyosep lisinemo i laumaġata bi i giuwena gado, “Kwa moito, gomana kwa bewa bi tinana vaitena ko naila ko nawa Idip. Bi ġome ko miyamiyana eete laġannemo yā giuwemina kaka ko munaġa, baniña ba Alodi gomana ya tavutavuġe te yai peki.”

¹⁴ Kamaina bi Diyosep i miya moito, gomana i bewa bi tinana vaitena dudubalemo malagai a gose bi a nawana Idip.

¹⁵ Bi tedi Idipmo a miyamiyana eete Alodi i peki. Niga kauwina ba Bada wala taugiuwatana i giugiuwena mainana i tubuġa. Taugiuwatana i giuna gado, “Natugu Idipmo i miyamiya bi e kapotiyovo.”†

¹⁶ Bi laġannemo Alodi i kita te nuwauyauya lavedi mote lisinemo a tava munaġa ba edi giu i noġoti bi nuwana i medi gulata. Taunana aubaina, tauwaġavija i giukamaġedti te Betliġem bi diyadijana malagaidi matabudi nōpodimo, libilibi oloolotodi edi kwalabu labu bi i yovoyovona matabudi sai pekidi. Niga kauwina a voyena ba, mba laġannemo nuwauyauya lavedi kipola a kita bi Alodi a giugiuwena i noġoti waitete te a kaiyovuġe taunana aubaina ġavīġavīyidi i giukamaġedti te libilibi oloolotodi matabudi sai pekidi.

¹⁷ Te taugiuwatana Delimaiya wala bai i giugiuwena mainana i tubuġa. Tana i giuna gado,

¹⁸ “Lama malagainemo, lava peki saledi a salesaleyedi ba edi nuwaboya i dididiga gulata.

Leitsel natunatuna ya ġabegabedi, baniña natunatuna matabudi a peki kovi
 bi tana mote ġemoġemotina te sai nuwauba.”‡

Diyosep bi Meli natudi vaitena a munaġa Nasalet

¹⁹ Alodi i peki mulinemo ba Idipmo Bada ena aneya laubonimo Diyosep lisinemo i laumaġata

* ^{2:11:} Maela ba kai bwadina panepanena, maiina dididiga. † ^{2:15:} Ose 11:1 ‡ ^{2:18:} Delimaiya 31:15

²⁰ bi i giuwena gado, “Kwa moito, gomana matinana kwai dolidi bi ko munaga Islael dobunemo. Banina tedi mabai gomana waipekina a goyegeyena, ba lavedi a peki kovi.”

²¹ Kamaina bi Diyosep gomana matinana i waidolidi te a munamunaga Islael dobunemo.

²² Bi i vaiye te Akilas tamana Alodi gabuna i vai te Diudiya plovinsna i waiwaibadaye, ba Diyosep gome nawa i naila. Bi aneya laubonimo Diyosep i giuwe te ya nawa Galili plovinsnemo.

²³ Kamaina bi tedi a nawa Nasaleet malagainemo a miya. Bi Taugiuwatana wala bai a giugiuwena mainana i tubuga, “Te tana sai isana Nasaleet lavana.”

3

*Diyoni taukabulu Yesu ena eta i yawasi
(Mak 1:1-8, Luk 3:1-18, Dyn 1:19-28)*

¹ Mba lagandimo Diyon taukabulu Diudiya plovinsnemo i tava bi kalakalalelemo i laulauguguya.

² Tana i laulauguguyana gado, “Emi nogota ko vitaledi bi emi gebogebo ko kuvesidi, banina Mala ena waibada kaikana i tava.”*

³ Taugiuwatana Aisaiya wala Diyon taukabulu i giugiuwatana gado, “Lava kalakalalelemo ya binabinauna gado,

‘Bada ena eta ko yawasi
bi ko kandidimani.’

⁴ Diyon ena gala ba kamelo kapalina vatuватуlini i kote kote. Bi ena tagilolo ba gamogamo kwapina bi kanaya ba kapau bi iwavi.

⁵ Lava wapewapedi Yelusalemga, Diudiya plovinsna bi Diyodan dobuna lavedi matabudi a tava Diyon lisinemo.

⁶ Gome edi gebogebo matabudi a kuvesidi bi tana Diyodan gaubinemo i kabuludi.

⁷ Bi lagannemo Diyon lava i kakabuludi bi i kita te gome Palisi bi Sadisi wapewapedi a natonato ba niga mainana i giuwedi, “Temi mwata salama natunatuna! Temi aiyai i giuwemi te Maimaituwa ena kovoغا ya natonatona ko vola kamaѓe?

⁸ Kona laulaukuvasana ba miyamiyana ko miyae te ta kita bi ta sibe.

⁹ Bi mote komai nogota bi koma giu gado, ‘Tama Eiblagam ena tubulelesa, taunana aubaina mote bai gebogebona kaka lisimaimo ima tubuga.’ Ya giugiuwemi te Maimaituwa ba gemo gemotina niga gakimidimo Eiblagam ena tubulelesa yai tubudi.

¹⁰ Maimaituwa kaikana kai lamlamdimo gadi i sako te bamo kaidi mote sima votavota kauwa ba matabudi ya oi kamakamagedi, ya dougavugavukidi bi kaimo yai kalagosedi.

¹¹ “Tagu gaubemo ya kakabulumi te ko sibe te kaikana kona laukuvasa. Bi lava muliguѓa ya natonatona ba i saѓa gulatana kaka tagu. Bi tagu mote ya visu te ena ka gesuma ya avala. Tana kaka Aluwa Waiyawemo bi kaimo ya kabulumi.

¹² Tana kaka lava visuvisudi bi gebogebodi ya dailidina maibena lava laisi ya tututuna. Bi yavalemo ya gini te kwapidi ya suve waipaipailidi tabudimo sa nawa bi banidiѓa sa kena. Tana laisi banidiѓa ya legaudi te

* ^{3:2:} Met 4:17, Mak 1:15

ena vanuwemo ya sivudi bi kwapidi kai kalakalati nonoġinemo yai naġasa nawedi.”

Diyon Yesu i kabulu

(Mak 1:9-11, Luk 3:21-22, Dyn 1:29-34)

13 Kamaina bi Yesu Galiliġa i nato Diyoudan gaubinemo, te Diyon Yesu ya kabulu.

14 Diyon i ġoġeġoye te Yesu ena noġota maso i vitale bi i giuwena gado, “Tam maso tagu kuna kabulugu. Bi geġa te tam kuna natona tagu lisigumo.”

15 Bi Yesu Diyon ena giu i waimunena gado, “Geġa, mba kamaina. Niga ba Maimaituwa ena ġowana, kamaina te didimana kauwidi matabudi ta voiyedi te Maimaituwa ena waiyawasana ta kamaġti.” Ĝome ba Diyon i waianina.

16 Kamaina bi Diyon Yesu i kabulu bi i lovolovotava ba mala i nuwawasa. Mba taunana te Maimaituwa Aluwina i yovona dabanemo maibena gabubu.

17 Bi kalina malaġa i yovona gado, “Niga taunana tagu natugu nuwagu tauvaina, yà wainuwavisuye.”[†]

4

Yesu ena laulubu

(Mak 1:12-13, Luk 4:1-13)

1 Kamaina bi Aluwa Waiyawa Yesu i waidoli nawe kalakalalemo te Seitan Yesu yai laulubu.

2 Yesu ġome, suwala 40 bi dudubala 40 i udi, mulinemo ba kani i peki.

3 Tauwailaulubu Yesu lisinemo i tava bi i giuwena gado, “Bamoda tam Maimaituwa Natuna, ba niga ġakimidi kwa giuwedi te saila buledi.”

4 Bi Yesu ena giu i waimunena gado, “Gilugilumina wadubonemo niga mainana i giu:

‘Lava mote buledi taunaġa yasinemo ima miya, bi Maimaituwa giunemo ya miya.’”

5 Ĝome te Seitan Yesu i waidoli nawe Yelusalem, taun dididiga waiwaiyawinemmo bi Maimaituwa ena vanuwa dabaotinemmo i giuve te i moito.

6 Bi i giuwena gado, “Bamoda tam Maimaituwa Natuna, ba taumġa kwai giutluim, banina gilugilumina wadubonemo niga mainana i giu:

‘Maimaituwa ena aneya ya giukamaġedi te tam sa labem,

bi nimedimo sa kamotim te ġakimemo mote kaġem kumai kelo.’”

7 Yesu, Seitan ena giu i waimunena gado, “Gilugilumina wadubonemo kota niga mainana i giu.”

“Bada, em Maimaituwa mote kumai laulubu.”

8 Ĝome Seitan, Yesu i waidoli nawe oya lofalofana daba otinemo bi dobu matabuna ena waiguyau wainuwavaivaidi matabudi Yesu i wailove

9 bi i giuwena gado, “Bamoda tam kwa lauduneyeguna ba niga mwalidi matabudi yà vitem.”

10 Bi Yesu giu i waimunena gado, “Seitan, ku nawa tabummo banina, gilugilumina wadubonemo niga mainana i giu:

‘Bada, em Maimaituwa taunaġa kwa lauduneye bi aubaina kwa noya.’”

11 Ĝome Seitan Yesu i gose kamaġe bi aneya a yovo te a sagu.

[†] 3:17: Mak 1:11

Yesu ena noya Galilimo i waitubu

(Mak 1:14-15, Luk 4:14-15)

¹² Lağannemo Yesu i vaiye te Diyon biliwelokomo a sako nawe ba tana i munaṅga Galili dobunemo.

¹³ Tana Nasalet i gose bi i nawa Kapeniyammo i miya. Kapeniyam ba Galili topana diyanemo, dobu Sebulun bi Naptali nopodimo.

¹⁴ Niga ba taugiuwatana Aisaiya bai i giugiuwena mainana i tubuṅga. Tana i giuna gado,

¹⁵ “Dobu Sebulun bi Naptali ba Galili topana etana diyanaṅga.

Dobuna Galili ba eteni lavedi edi animiya.

¹⁶ Bi lava mabai waidudubalemo sa miyamiyana, kaka yanayana dididiga sa kita.

Tedi mabai peki boimatuwinemo sa miyamiyana
kaka yanayana ya laiyanedi.”

¹⁷ Mba sauginemo te noke i nawana ba Yesu lauguguya i waitubuna gado, “Emi gebogebō ko kuvesidi, banina Maimaituwa ena waibada kaikana nuwana tava.”

Yesu ena tauwaikaiwatana 4 i gei vinedi

(Mak 1:16-20, Luk 5:1-11)

¹⁸ Yesu Galili topana diyanaṅga i nawananawa ba oooloto labu i kitedi, Salimon a waisana Pita bi tasina Endulu. Tedi topamo a gomogomo, banina tedi taugomogomo.

¹⁹ Čome Yesu i giuwedina gado, “Ko nato, ko kaiwatagu bi yài lovelovemi te lava ko konedi.”

²⁰ Noi taunana te edi gomo a gosedi bi Yesu a kaiwata.

²¹ Gome a modina a nawananawa ba kota oooloto labu i kitedi, Diyemesi bi tasina Diyon, tedi ba Diyebedi natunatuna. Tedi tamedi Diyebedi vaitena wagamo a miya bi edi gomo a kakavisuvisudi. Bi Yesu i giuwedina gado, “Ko nato, ko kaiwatagu.”

²² Noi taunana te tamedi bi edi waga a gose kamağedi bi Yesu a kaiwata.

Yesu lava sidesidedi i waiyawasanidi

(Mak 1:32-39, Luk 4:40-44)

²³ Yesu Galili dobuna nponaṅga i nawa bi bolu vanuwidiṅga i waiwailovelove bi Maimaituwa ena waibada giuna visuvisuna i laulau-guguyae. Bi lava edi sida tabudi bi tabudi a legalegaudina i waiyawasanidi.

²⁴ Bi Yesu giuna Sailiya dobuna i nawa yaḡosi, bi ġome lava edi sida tabudi bi tabudi a tavaitedi Yesu lisinemo. Lava ġesaudi yavi nananakidi a legalegaudina, ġesaudi aluwa gebogebodi a sunesuneidina bi ġesaudi kaġenuwakududi, matabudi i waiyawasanidi.

²⁵ Bi lava kumdi Galiliṅga, Dekapolisṅga, Yelusalemṅga, Diudiyaṅga, Diyoudan bi noi nevana lavedi a tavatavana vaitedi Yesu a kaiwata.

5

Yesu oya dabanemo i lauguguya

(Luk 6:20-23)

¹ Lağannemo Yesu lava kumdi i kitekitedi, ba tana i saṅga i nawa oya dabanemo bi i miyatulu. Čome ena tauwaikaiwatana lisinemo a tava

² bi wailovelovedi i waitubuna gado,

³ “Temi mabai nuwemi tabutabunemo Maimaituwa ena waibada ko goyegoyena ba koi nuwavisu,

banina temi kaka Mala ena waibada ya yovo bi yai badayemi.

⁴ Temi mabai nuwemi tabutabunemo yawasana aubaina ko ġabaġabana ba koi nuwavisu,

banina temi kaka Maimaituwa yai nuwaubemi.*

⁵ Temi mabai ġaubo munaġemo ko miyamiyana ba koi nuwavisu,
banina temi kaka dobu matabuna koi taniwagaye.

⁶ Temi mabai didimana ko ġoġeġoyena

Maimaituwa kaka emi ġowana ya vitemi.†

⁷ Temi mabai lava taulaunuwatoiyedi ba koi nuwavisu,
banina temi kaka Maimaituwa ya launuwatoiyemi.

⁸ Temi mabai nopolom i kakasabusabudi ba koi nuwavisu,
banina temi kaka Maimaituwa ko kita.

⁹ Temi mabai nuwauba tauvoiyena ba koi nuwavisu, banina temi kaka
Maimaituwa yai kawa natunemi.

¹⁰ Temi mabai didimana ko voivoiye bi lava sa laulaukivigebogeboyemina
ba koi nuwavisu,
banina Mala ena waibada kaka ya yovo bi temi yai badayemi.

¹¹ “Temi mabai lava sa giu waiyovoyovomi, sa laukivigebogeboyemi bi
giu kaikaiyovudimo sa waiwavumi, banina temi tagu taukaiwatagu ba koi
nuwavisu.

¹² Temi koi nuwavisu bi ko yasisi, banina emi mai'ia dididiga malamo
ya kenakena. Bi ko sibe te lava ġesaudi wala mainana tauguwatana a
laulaukivigebogeboyedi.

Soliti bi yana lautaulalana (Mak 9:50, Luk 14:34-35)

¹³ “Temi ba maibena lava edi soliti. Bamoda soliti dinina i kovina,
ba bainewa ko voiye bi yaila soliti munaġa? Kamaina te mba solitina i
gebogebo, te lava kaka sa pwalaġe bi sa vawaidoġadogħa.‡

(Mak 4:21, Luk 11:33)

¹⁴ “Temi ba maibena yanayana dobu lavedi lisidimo. Laġannem oya
dabanemo taun a ġolana ba mote ġemotina ima kandavona.

¹⁵ Kauwina ġemotina lava mote lampa ima gabu bi gulewa dibunemo ima
sako nawe, gegħi te tana lampa ya gabu te ena animoitomo yai moito te
vanuwa nophonemo lava matabudi ya lainaned. §

¹⁶ Temi kota mainana kauwa visuvisudi ko voiyedi te lava sa kitemi bi
Tamemi malamo isana sa kasaġeſeġe.

Waīgake wailovelovena

¹⁷ “Komai noġotā bena tagu e natona ba Mousis ena waīgake bi
tauguwatana edi wailovelove yàma kaikamaġgedi. Tagu e natona ba
waīgake banidi yà kamaġtidi.

¹⁸ Yà giugiu kauwemi te mala bi dobu sa launeġaneġa bi waīgake ġemota
mote ima launeġaneġa eete waīgake bai i giugiuwedina matabudi sa
tubuġa.

¹⁹ Taunana aubaina, tam aiyai waīgake ġaubo otina kwa noġoti
waiubauba bi kwa waikatikotona, mba em lava kwa wailovedi te mainana
sa voiye, tam kaka Mala ena waibada nophonemo sa kita kamagħem. Bi tam
aiyai waīgake kwa vovoteyateyaedina ba lava kwai lovelovedi te tedi kota
sa voteyateya, bi tam kaka Mala ena waibada nophonemo sa sako saġiem.

* **5:4:** Ais 61:2 † **5:6:** Ais 55:1,2 ‡ **5:13:** Mak 9:50 § **5:15:** Mak 4:21

20 Bi yà giugiuwemi, emi yawasana ko kadidimani kauwedi, bi mote koma voiyem maibena Palisi bi waiğake tauwailovelovenen. Tedi ta kitekitedi te bena didimana lavedi bi nopodi ba gebogebo i wanavu. Bamoda temi mainana ko voyiena ba mote kaka Mala ena waibada nponemo koma solasağā.

Waipeki giuna

21 “Temi kona vaiye te wala waiğake i giuna gado, ‘Mote kumai peki. Aiyai bi lava i waipekina, tana kaka etalemo ya moito.’

22 Bi geğə te tagu niganana yà giugiuwemi te tam aiyai em tau lisinemo kuna medina, tam kaka sa etalem. Bi tam aiyai te em tau kuna giu waigebogebona ba tam yağolo etala dididiginemo kwa moito. Bi bamoda tam aiyai em tau kuna giu waib'u'ub'u'una, ba tam kwai laba te kwa nawana iyoyoğamo.

23 “Bamoda em puyo kuna natome Oltemo Maimaituwa vitena aubaina, bi ġome kuna noğoti te em tau vaitena modomimo gebogebo ya kenakena,

24 ba em puyo Olta diyanemo kwa gose. Bi kwa munağā te em tau vaitena mba pilipilina ko gei kadidimani, kaka kwa nato munağā te em puyo Maimaituwa kwa vite.

25 Bamoda lava aiyai tam ya nawemna etala aubaina, kamaina te etamo em gebogebo kwa kadidimani makaiye, te tauluetala nimanemo mote ima sakom. Banina tauluetala kaka tauwaipanipani nimanemo ya sakom te ya nawemna biliwelokomo.

26 Bi yà giugiu kauwem te tam kaka biliwelokomo kwa miyamiyana, eete kwai mai'a kovi kaka kwa potiyovo.

Vawaidoğā ena giugiu

27 “Temi kona vaiye te wala waiğake i giuna gado, ‘Mwanem mote kuma vawaidoğā.’

28 Geğə te tagu niganana yà giugiuwemi, te tam aiyai bi waivini ġesauna kuna kita bi nopommo kuna elawena, ba tam kaikana mwanem kuna vawaidoğā.

29 Bamoda matam kataiyammo i voyem te gebogebo kwa voivoiye, ba kamaina te kwa ġivoi kamäge bi kwa pwalağe. I visu te matam ġemota bi malamo kwa solasağā, kaka tubuğim matabuna sa pwalağe nawena iyoyoğamo.**

30 Bi bamoda nima kataiyam i voyem te gebogebo kuna voyiena, ba kamaina te kwa bwali ġavuki te kwa pwalağe. I visu te nimam ġemota bi malamo kwa solasağā, kaka tubuğim matabuna sa pwalağe nawena iyoyoğamo.††

Waigose ena giugiu

31 “Temi kona vaiye te wala waiğake i giuna gado, ‘Oloto waigose ya ġoyena, ba kamaina te waigose pepana mwanena ya vite.’

32 Bi geğə te niganana yà giugiuwemi te oloto mwanena mote ima gose. Bamoda i voyiena ba mwanena ya vavawaidoğā bi waivini ena waimatawapamo kaka mwanena ya voye te ya gose. Bi aiyai olotona mba waivinina gosegosena i nağına, ba vawaidoğā ya voivoiye.‡‡

Giuwapa ena giugiu

** **5:29:** Met 18:9, Mak 9:47 †† **5:30:** Met 18:8, Mak 9:43 ‡‡ **5:32:** Met 19:9, Mak 10:11,12

33 “Temi kona vaiye te wala waiğake i giuna gado, ‘Bamoda Bada isanemo kuna giuwapanā ba kamaina te kwa voiye.’

34 Bi geğä te, tagu niganana ya giugiuwemi te mote bai isanemo koma giuwapanā. Mote mala isanemo, banina mba ba Maimaituwa ena animiya, §§

35 ee mote dobu isanemo, banina mba ba Maimaituwa kağetabana ani waigwaliğena. Bi mote Yelusalem isanemo, banina mba ba ***Galibona Dididiga ena malagai.

36 Bi kota kunummo mote kuma giuwapanā, banina tam mote ġemogemotina te dabam kuma voiye te ima duba ee ima poti.

37 Taunana aubaina temi koi aninana, ba kamaina te koi anina ota. Bi kona dabokana ba, kamaina te ko daboka ota. Bi giu ġesaudi ko vatodina, mba Seitan lisinaga sa natonato.

Laubiwa ena giugiu

(Luk 6:27-36)

38 “Temi kona vaiye te wala waiğake i giuna gado, ‘Bamoda em tau matam i ġivoina, kamaina te tana matana kwa ġivoi. Bi em tau mwakam i waidoulosina, kamaina te tam tana mwakana kwai dousi.’

39 Bi geğä te tagu niganana ya giugiuwemi, te gebogebo lavana bai lisimmo i voiye waigebona, mote kuma laubiwa. Bamoda aiyai gadigadimmo i talağana, ba kota gadigadim ġesauñemo ya talağä.

40 Bamoda aiyai i etaetalem bi em kwama dibunemo anikote i vaina, ba kamaina te em kwama dabanemo anikote vaitena kwa vite!

41 Bamoda tauwaiğaviya ya egelim te ena ġoñagħona kwa avala bi ko nawa palata i sakosakonemo, ba mba mainana manekina lofana kota kwa nawae kaka kwa gose.†††

42 Aiyai bi bai lisimmo i waibağayena, ba kamaina te kwa vite bi mote kuma nuwevi.

Emi ġaviya ko ġoyedi

43 “Temi kona vaiye te wala waiğake i giuna gado, ‘Em tau diyammo taumiya khwa ġoe bi em ġaviya kwa daboke.’

44 Bi geğä te niganana ya giugiuwemi te emi ġaviya ko ġoyedi, bi mabai sa laulaukivi gebogebojemina aubaidi ko laupali,

45 mba mainana ko voyiena kaka Tamemi malamo yai kawa natunemi. Tana suwala ya giugiukamağe yovoġe visuvisu bi gebogebo lavedi lisidimo. Bi nabu ya giugiukamağe yovoġe didimana bi mote didimana lavedi lisidimo.

46 Bamoda tedi mabai sa ġoyeġoyemna taudiğä kwa ġoyedina ba bai mai'ina kaka kwa vai? Geğä ota! Takis taulaitupana ba edi lava taudiğä sa ġoyeġoyedi bi edi gaviya sa dabodabokedi.

47 Bamoda em dam lavedi taudiğä kwai ebonedina, mba kauwa visuvi-suna kwa voivoiye, lava ġesaudi lisidimo? Lava waisumağgeġegħi mainana sa voivioye.

48 Taunana aubaina, temi kota emi ġaviya ko ġoyedi bi emi yawasana sa visu bi sa didimana maibena Tamemi malamo.”***

6

Lava malumaluwabina saguna

§§ 5:34: Met 23:22 *** 5:35: Maimaituwa ††† 5:41: Gulik kalinanemo i giuna, one mile.
††† 5:48: Liv 19:2, Wai 18:13

¹ “Lağannemo waisagu kauwidi ko voyedina ba koi kita kauwa te mote lava matedimo koma voyiedi. Bamoda mainana ko voyiena ba emi mai'a malamo Tamemi lisinemo mote koma vai.

² Taunana aubaina, lağannemo lava malumaluwabina kona saguna ba mote koma nuwasagesäge bi bwagigi koma suvedi, maibena lava kaikaiyovudi edi kauwa. Tedi bolu vanuwidimo bi eta nananakidimo sa voyedti te bena lava sa soveyedi. Giukauwa ya giugiuwemi te mba lavedi edi mai'a kaikana sa vaivai.

³ Bi lağannemo lava malumaluwabina kona saguna ba mote aiyai diyemimo ima sibe,*

⁴ bi emi vite ba kandavonemo ko voyie. Tamemi i kitemi te bai kandavonemo kona voyiena ba tana kaka emi mai'a ya vitemi.”

Pali wailovelovenia

(Luk 11:1-4)

⁵ “Lağannemo ko laupalina ba mote mai lava kaikaiyovudi sa laulaupalina mainana, tedi sa ġoyeġoye te bolu vanuwidimo bi eta nananakidimo sa moito nawa bi sa laupali te lava sa kitedi. Giukauwa ya giugiuwemi te mba lavedi edi mai'a kaikana a vai.

⁶ Bi lağannemo pali ko ġoyena, ba ko nawa emi vanuwemo, mataetina ko gudu bi Tamemi miyamiya waidavonina lisinemo ko laupali. Tamemi i sibemi bai kandavonemo ko voivoiyena kaka emi mai'a ya vitemi.

⁷ “Bi lağannemo ko laupalina ba mote mai koikoitau taulauduneyedti sa lelolelona mainana. Tedi sa wainoġota te edi giu wapewapedi sa vatodina kaka Maimaituwa ya vaiyedi.

⁸ Temi mote koma voyie mai tedi, banina muliġa kaka koi baġana ba Tamemi kaikana emi maluwabi i sibedi.”

⁹ “Temi ko laupalina gado,
Tamamai malamo miyamiyam,
dodu matabuna Isam Waiwaiyawina sa vivile.

¹⁰ Tam em waibada ya nato.

Bi em ġowana dobumo ya tubuġa, maibena malamo ya tubutubuġana mainana.

¹¹ Laġan onena kamaya kwa vitemai,

¹² Bi ema gebogebo kwa noġoti kamaġedi,
mai ema lava edi gebogebo ke noġonoġotikamaġedina mainana.

¹³ Kwa sagumai te laulubumo mote kama nawa

bi gebogebo kwa tauliye bi kwai yawasanimai.

¹⁴ “Bi bamoda lava a kanuwagebomina ba edi gebogebo ko noġoti kamaġedi. Banina mba mainana kaka Tamemi malamo kota emi gebogebo ya noġoti kamaġedi.†

¹⁵ Bamoda lava edi gebogebo yaġolo te ko noġonoġoti watedi ba Tamemi malamo kota mainana emi gebogebo ya noġoti watedi.”

Udi wailovelovenia

¹⁶ “Lağannemo ko udiudina ba mote matemi koma voyedti te simai nuwatoitoi maibena, lava waikaikaiyovudi sa voivoiyena. Tedi sa kakamaġati munaġedi lava matedimo te sa udiudi. Giukauwa ya giugiuwemi te tedi kaikana edi ma'ia a vai.

¹⁷ Bamoda ko udina ba dabemi ko oelidi bi matemi ko sevedi,

* **6:3:** Gulik kalinanemo i giuna, “Nimam kataiyam e paipailuna, nima ġeniyam mote ya sibe te nima kataiyam bai ya voivoiye.” † **6:14:** Mak 11:25-26

¹⁸ te lava mote sima sibemi te temi ko udiudi. Bi Tamemi miyamiya wai-davonina taunağɑ ya sibemi te temi ko udiudi. Tana kaka bai kandavonemo ko voivoiyena ya kita bi ma'ia ya vitemi.”

Malamo Waiguyau

(Luk 12:33-34)

¹⁹ “Emi waiguyau mote dobumo koma susuğudi, male sulasula sa kage-bogebodi bi sa laukoekoe ee taudanenedanene vanuwemo sa sola sağɑ te sa danenedi.

²⁰ Taunana aubaina emi waiguyau malamo ko susuğudi, banina ġome mote sulasula kaka sima kagebogebodi bi sima laukoekoe ee taudanenedi mote ima sola sağɑ te ima danenedi.

²¹ Bi emi waiguyau bamo ġome sa kenakena ba temi kota nuwemi ġome.”

Tubuğɑ ena yanayana

(Luk 11:34-36)

²² “Mata ba tubuğɑ ena kwadam. Bamoda matemi visuvisudi ba tubuğimi matabuna ya yana.

²³ Bamoda matami sa gebogebona, ba tubuğimi matabuna yai dudubala. Bamoda yana nopommo i wai dudubalana, ba i gebo kauwa te nopom yai boimatuwa.

²⁴ “Mote aiyai kaka babada labu aubaidi ima paula. Tana ġemota ya ġoye bi ġesauna ya daboke ee ġemota ya kaiwatawata bi ġesauna ya kita kamaġe. Temi mote ġemoġemotina te Maimaituwa bi mane koma pauledi.”

Mote komai nuwaboya

(Luk 12:22-31)

²⁵ “Taunana aubaina, ya giugiuwemi te tubuğɑ aubaina mote komai nuwaboya te bai maso kona kani bi kona tego. Bi mote komai nuwaboya te bai maso kona kote tunimi aubaina. Yawasana noġotina i didiga gulatana kaka kani bi kota mainana tunimi noġotina i didiga gulatana kaka gala.

²⁶ Mwanuwa sawasawamo sa lovolovona ko noġotidi! Tedi mote sima wadiwadi, mote kani sima yabayaba ee sima laulaususuġu, geġa te Tamemi malamo ya waikanidi. Bi temi nuwaboyemi i didiga gulatana kaka mwanuwa.

²⁷ Temi mba mwalidi kowai nuwaboyaedina, kaka emi miya sa kalofedi, ee? Geġa.”

²⁸ “Te bai aubaina gala ko wainuwaboyaedi? Belana bodumo sa dugadugana ko kitedi. Tedi mote sima noyanoya bi gala sima voivoiyedi.

²⁹ Bi ya giugiuwemi, avena te Solomon ena waiguyaumo ena gala kipokipolidi bi mba galedi mote a visu gulata maibena niga belenidi.‡

³⁰ Maimaituwa ġawāġawa i voyedi bi ya labelabe kauwedi. Bi mba ġawēġawedi niganana niga ġome bi bokina ba kai ya kala ġosedi. Bi temi noġotimi i didiga gulatana kaka ġawāġawa. Taunana aubaina Maimaituwa kaka yai galemi, bi temi kamaina te koi sumağadidi.”

³¹ “Mote komai nuwaboya bi koma giu gado, ‘Mwali bai ta kani, ee bai ta tego? Ee bai ta kote?’

³² Koikoitau taulauduneyedi mba mwalidi sa wainuwaboya gulatedi. Bi temi Tamemi malamo i sibe te mba mwalidi ko ġoyeġoyedi.

³³ Bi geġa te temi Maimaituwa ena waibada bi ena didimana etedi ko gei tavuġedi kaka tana mba mwalidi matabudi ya vitemi.

‡ 6:29; 1 Ĝa 10:4-7

³⁴ Taunana aubaina, bokina ena kauwa niganana komai nuwaboyae. Bokina ko gose te taunaġa ena nuwaboya. Laġan onena taunaġa ena nuwaboya ya kenakena.”

7

Lava mote kuma lauipoyedi (Luk 6:37-42)

¹ “Lava kuma kitakita waipoipoyedi bi kuma giugiuwatedi, Maimaituwa kaka kauwina ġemotina lisimmo ya voiye.

² Bainewa em tau kuna lauipoipoyena ba Maimaituwa kaka luvanemo ya lauipoyem.*

³ Bai aubaina em tau matanemo ġasububu kwa kitakita, bi tam matammo mote kaitupo kuma kitakita?

⁴ Bai aubaina tam matammo mote kaitupo ku kaikamaġe, bi em tau matanemo ġasububu kaikamaġena kwa giugiuwe?

⁵ Tam lava kaikaiyovum! Dolinemo tam matammo kaitupo kwa kaikamaġe te kwai kita kauwa, kaka em tau matanemo ġasububu kwa kaikamaġe.”

⁶ “Bai waiwaiyawina mote daġadāġasi koma vitedi. Bi kota em posalu mote buwawa matedimo kumai naġasa, tedi male sa vagudegudedi bi sa nuwavitala te sa koilisilisim.”

Waibaġa, waitavutavu bi laupewapewa (Luk 11:5-13)

⁷ “Koi baġaġa kaka Maimaituwa ya vitemi, koi tavutavuna kaka ko banavi bi ko laupewapewana kaka lisimimo mataeta ya kaikamaġe.

⁸ Lava matabudi sa waibaġaġa kaka ya vitedi, tedi mabai sa waitavutavuna kaka sa banavi bi tedi mabai sa laulaupewapewana kaka lisidimo mataeta ya kaikamaġe.

⁹ Tam aiyai natum maso kani i waibaġaye bi ġakima kuna vite?

¹⁰ Ee iyana i waibaġaena ba mwata kwa vite, ee? Bena geġga!

¹¹ Temi mwali visuvisudi natunatumi vitedi kona sibe kauwedi. Tedi mabai sa waibaġaġa Tamemi Malamo lisinemo ba mwali visuvisudi ya vitedi.

¹² Temi bai ko ġoyeġoyena lava lisimimo sa voyiena ba mainana kota tedi lisidimo ko voiye, banina niga taunana Waiġake bi Tauġiuwatana edi wailovelove.”

Eta labu

¹³ “Mataeta ġulilināġa ko sola nawa, banina iyoyoġa etana ba gayana i didiga, i taba bi lava wapewapedi sa kaikaiwata.

¹⁴ Yawasana etana mataetina ba i ġulili bi nawaena ba i pilipili bi lava visa ota sa kaikaiwata.”

Taugiuwatana giugiuwakauwidi bi kaikaiyovudi (Luk 6:43-45)

¹⁵ “Taugiuwatana kaikaiyovudi ko kita kauwedi. Tedi sa nato bi sa voiyedi mai sipu waitunipekidi bi geġga te nopodi ba medimedidi mai bera tabei.[†]

¹⁶ Bi edi kauwemo ba ko kita ġonedi. Lava ġemogħemotina guleipi gedala modonemo ya losi, ee kulou tipolo modonemo ya losi? Bena geġga.

* ^{7:2:} Mak 4:24 † ^{7:15:} Tabei ba daġġasi ġasigasidi.

17 Kota mainana kai dugaduga kauwina ba ya vota kauwa bi kai mote dugaduga kauwina mote vota kauwa.

18 Kai dugaduga kauwina mote ġemoġemotina vota gebogebona ima votae. Bi kai mote dugaduga kauwina mote ġemoġemotina vota visuvisuna ima votae.

19 Bi bamo kaidi mote sima votavota kauwa ba Maimaituwa ya oi kamaġedi bi kai kalakalatinemo yai naġasedi.‡

20 Mba kauwina ġemotinemo, taugiuwatana edi yawasana ko kita waitetedi bi ko sibedi te tedi taugiuwatana visuvisudi ee taugiuwatana kaikaiyovudi.”

Tauwaikaiwatana giugiukauwidi bi kaikaiyovudi

(Luk 6:46-49)

21 “Lava wapewapedi lisigumo sa giugiuna gado, ‘Bada, Bada,’ Bi mote lavedi matabudi kaka Maimaituwa ena waibadamо sima sola saġa. Bi tedi mabai Tamagu malamo ena ġowana sa voivoiyena taudidi Maimaituwa ena waibadamо sa sola saġa.

22 Bi etala lagħanna ya tavana kaka lava wapewapedi sa giuna gado, ‘Bada, Bada, tama isammo aluwa gebogebodi kei potiyovodi bi matailla kauwidi wapewapedi ke voivoiyedi.’

23 Bi tagu kaka yà giuotigedina gado, ‘Tagu mote yà sibemi. Ko nawa tabumimo, temi gebogebi lavemi.’”

Vanuwa taugaledi labu

(Luk 6:47-49)

24 “Taunana aubaina, tana aiyai ya nato giugu ya vaiye bi ya kaikaiwata kauwena ba maibena lava nuwauyauyana, ena vanuwa ġakimа dabanemo i ġala.

25 Bi nabu i yovo, gauba a kabaita bi yavala i lausuve gulata vanuwa modonemo bi mote i likwa, banina yasina ġakimа dabanemo i waimoito.

26 Bi aiyai giugu ya vaiye bi mote ima vovoteyeteye, ba maibena oloto bu'ubu'uwinna ena vanuwa bubumo i ġala.

27 Bi nabu i yovo, gauba a kabaita bi yavala i lausuve gulata vanuwa modonemo te i likwa bi daguguna ba i didiga gulata.”

28 Laġannemo Yesu ena wailovelove i kovi mulinemo ba lava kumdi ena wailovelove a sove gulate,§

29 banina tana ġailisi vaitena i waiwailovelove, mote mai waigāke tauwailovelovedi.

8

Yesu oloto tunipekipekina i waiyawasani

(Mak 1:40-45, Luk 5:12-16)

1 Laġannemo Yesu oya dabanemo i yovoyovo munāġa ba lava kumdi tana a kaiwata.

2 Ĝome oloto sida kapa vaivaina i tava Yesu kaġepakanemo, tuwapekana i waitupagwaliġedi bi i giuna gado, “Aee, BADA, bamoda kwa ġoyena, te kwai yawasanigu.”

3 Yesu nimana i tuġu te oloto i taukonи bi i giuwena gado, “Tagu yà ġoyeġoyena kwa yawasana.” Noi taunana te oloto sida kapa vaivaina i yawasana.

⁴ Kamaina bi Yesu oloto i waīgakena gado, “Bai lisimmo i tubutubuğana, mote aiyai kuma giuwe bi kwa nawa pilisi lisinemo te tana ya kitam. Bi Mousis ena sewasewa i giugiuwena mainana kwa voiye te lava sa kitam te tam kuna yawasana.”

*Yesu tauwaiğaviya wapedi 100 edi bada ena taupaula i waiyawasani
(Luk 7:1-10)*

⁵ Bi lağannemo Yesu Kapaniyammo i tavatava, ba ġome tauwaiğaviya wapedi 100 edi bada i tava Yesu lisinemo bi i waibağan gado,

⁶ “Bada, egu taupaula ba sida tunipekipeki i vai bi ya pelopelo.”

⁷ Bi Yesu tana i giuwena gado, “Tagu kaka yà nato te yài yawasani.”

⁸ Bi tauwaiğaviya edi bada Yesu ena giu i waimunena gado, “Bada, tagu mote yà visu te egu vanuwemo kwa tava. Bi kwa giu ota te egu taupaula ya yawasana.

⁹ Tagu kota wababada dibudimo yà miyamiya, bi ğaviğaviyidi egu waibada dibunemo sa miyamiya. Bi lağannemo tauwaiğaviya yà giuwena gado, ‘Ku nawa,’ Ba ya nawa, ee yà giuwena%Q1qàQ gado, ‘Ku nato,’ Ba ya nato. Bi egu taupaula yà giuwena gado, ‘Niga ku voiye,’ Ba tana ya voivoiye.”

¹⁰ Lağannemo Yesu, tauwaiğaviya wapedi 100 edi bada ena giu i vaivaiyedi ba i sove bi i tauvitale te lava kumna a kaikaiwatana i giuwedina gado, “Yà giugiu kauwemi, te tagu mote bamo Islael nophonemo lava aiyai e banavi ena waisumağga mai niga olotona.

¹¹ Bi tagu yà giugiuwemi, te Mala ena waibada nophonemo lava wapewapedi kaka suwala ena anilovotava bi ena anibulu yawanidığa sa tava. Ģome Eiblağam, Aisik bi Deikap vaitedi sai ġemotidi bi sa kani ġemota.

¹² Bi tedi mabai sa ȝoyeȝoye te Maimaituwa ena waibadamo maso sa sola sağga bi geğä te ya pwalağe yovoğedi boimatuwemo. Bi mba ġome tedi kaka sa ȝaba bi sa gadigadi kiko.”*

¹³ Kamaina bi Yesu tauwaiğaviya edi bada i giuwena gado, “Ku nawa, bi em waisumağga luvanemo mainana ya tubuğga.” Mai i giugiu ba, tauwaiğaviya edi bada ena taupaula i yawasana.

*Yesu lava wapewapedi i waiyawasanidi
(Mak 1:29-34, Luk 4:38-41)*

¹⁴ Lağannemo Yesu, Pita ena vanuwemo i solasola sağga ba lawana, i kita gaugaululu i vai bi ena gabumo i kenakena.

¹⁵ Yesu waivini nimana i tautaukonni ba i yawasana bi i moito te i waikanidi.

¹⁶ Mba aubiganemo, lava wapewapedi aluwa gebogebodi a sunesunei-dina a natomedı Yesu lisinemo. Bi tana aluwa gebogebodi i giuwedi a potiyovo bi kota lava sidesidedi matabudi i waiyawasanidi.

¹⁷ Niga kauwidi ba taugiuwatana Aisaiya wala bai i giugiuwena mainana a tubuğga. Taugiuwatana niga mainana i giu, “Tana taunana eda nuwaboya bi eda sida vitedi i avali.”†

*Yesu kaiwatana ena pilipili
(Luk 9:57-62)*

¹⁸ Yesu lava kumna i kitedi a dubudubutawi, ba ena tauwaikaiwatana i giuwedi te sa nawa topa nevanemo.

* **8:12:** Met 22:13,25:30 † **8:17:** Ais 53:4

19 Bi waiğake tauwailovelovena ġemota Yesu lisinemo i tava bi i giuwena gado, “Tauwailovelove, tam bamo maiğā kwa nawana ba yà kaiwatam.”

20 Bi Yesu giu i waimunena gado, “Dako edi bwadamo sa miyamiya, mwanuwa edi nogīmo sa kenakena, bi Tana Taunana Natuna mote bamo ena gabu kauwa te yai yawasi.”

21 Ĝome Yesu ena tauwaikaiwatana ġesauna i giuna gado, “BADA, dolina yà munāğā te tamagu yà dobo.”

22 Bi Yesu ena giu i waimunena gado, “Ku kaiwatagu, bi lava pekipekidi kwa gosedi te edi peki sa dobo.”

Yesu kaibitibiti i giu waitautau

(Mak 4:35-41, Luk 8:22-25)

23 Kamaina bi Yesu wagamo i gelu bi ena tauwaikaiwatana vaitedi a nawa.

24 Tedi topa modonemo a tavatava, noi taunana te kaibitibiti i talağā i waitubu. Bi labama nananakidi waga nophonemo a waidubusāğedi, bi Yesu ba i kenakena.

25 Ĝome ena tauwaikaiwatana tana a lainuwesi bi a giuwena gado, “Bada, kwai yawasanida, ģotona te ta peki.”

26 Bi Yesu edi giu i waimunena gado, “Temi bai aubaina ko nainaila? Emi sumāğā kana ġaubo.” Kamaina bi tana i miya moito te yavala bi labama i giu waitautaudi. Bi daumola i kena.

27 Tedi a soveye bi a giuna gado, “Niga lava baibaina? Te yavala bi labama a voteyeteye.”

Yesu lava labu aluwa gebogebodi a sunesuneğidina i waiyawasanidi

(Mak 5:1-20, Luk 8:26-39)

28 Sauginemo Yesu noi nevanemo Gelesin lavedi edi dobumo i tavatava, ba olooloto labu aluwa gebogebodi a sunesuneidina, tauyewağā a tava Yesu lisinemo. Tedi ai nuwanainaila gulata aubaina mba etana mote lava a kaikaiwata.

29 Bi tedi kalinedi dididiginemo Yesu lisinemo a binauna gado, “Maimaituwa Natuna! Tam bai kwa ġoyeğoyena lisimaimo kwa voiyē? Kovoğā ena lağān yağolo kaka ya tava, bi niganana kuna natona kwa kovoğimai, ee?”

30 Tedi a moimoitona diyedimo ba buwawa yalaboluboludi a yabayaba.

31 Kamaina bi aluwa gebogebodi Yesu ai bağāna gado, “Bamoda kwa kwavi waipotiyovomaina ba kwa giukamağemai te buwawa yalaboludi nopodimo ka solanawa.”

32 Yesu aluwa gebogebodi i giuwedina gado, “Ko nawa!” Te lava a potiyovo kamağedi bi buwawa nopodimo a sola nawa. Ĝome buwawa yalaboluboludi salisali a velavelau watana ba topamo a ton a peki.

33 Bi buwawa tauğāmodi a naila a nawa taunimo. Bi ololoto labu bi buwawa lisidimo bai i tubutubuğāna giuna a laidabalali.

34 Kamaina bi mba taunina lavedi a nawa Yesu kitana aubaina bi lağannemo a banabananavi ba aibağā vavasağē te edi dobu ya gose.

Yesu oloto nuwakudukuduna i waiyawasani

(Mak 2:1-12, Luk 5:16-26)

1 Kamaina bi Yesu wagamo i gelu sağā bi i munāğā nato ena taunimo.

² Bi ġome oooloto ġesaudi edi tau nuwakudukuduna latilatina a avali tavaite Yesu lisinemo. Laġannemo Yesu mba ooolotodi edi waisumaga i kitakita, ba oloto nuwakudukuduna i giuwena gado, “Koko, kumai nuwaboya, em gebogebo e noġoti kamaġe.”

³ Ĝome waiġake tauwailovelovena giuna mai a vaivaiye, ba taudiga ai giuguna gado, “Niga lavana ba Maimaituwa ya waidibogħi.”

⁴ Yesu mba lavedi edi noġota i sibedi bi i giuna gado, “Bai aubaina mba noġotidi gebogebodi nopolimmo ko noġonogotidi?”

⁵ Bamo giuna i tekateka? ‘Em gebogebo e noġoti kamaġedi, ee Kwa moito bi kwa nawa?’

⁶ Niganana kaka yài lovemi bi ko sibe te dobumo Tana Taunana Natuna lisinemo ġailisi ya kenakena te gebogebo ya noġotikamaġedi.”

Kamaina bi Yesu mba olotona nuwakudukuduna i giuwena gado, “Kwa miya moito, em kevana kwa vai bi kwa nawa em vanuwemo.”

⁷ Ĝome oloto i miya moito bi i nawa ena vanuwemo.

⁸ Laġannemo lava kumna mba kauwina a kitakita, ba tedi a sove bi Maimaituwa a kasaġeſeġe, banina tana ġailisi lava i vitedi.

Yesu Met i yoge

(Mak 2:13-17, Luk 5:27-32)

⁹ Yesu mba gabuna i gose bi i nawanawa ba oloto isana Met i kita. Tana takis anilaitupana gabunemo i miyamiya. Bi Yesu Met i giuwena gado, “Ku kaiwatagu!” Ĝome Metiu i miya moito bi Yesu i kaiwata.

¹⁰ Kamaina bi Met Yesu ena tauwaikaiwatana vaitedi i giuvaidi te ena vanuwemo a kani. Bi vanuwinemo ba gebogebo lavedi bi takis taulaitupana wapewapedi a tava bi vaitena a kanikani ġemota.

¹¹ Ĝome Palisi ġesaudi a kita te Yesu ba gebogebo lavedi vaitedi a kanikani. Bi ena tauwaikaiwatana a giuwedina gado, “Bai aubaina emi tauwailovelove takis taulaitupedi bi gebogebo lavedi vaitedi sa kanikani ġemota?”

¹² Laġannemo Yesu mainana i vaivaiyedi ba i giuna gado, “Lava yawayawasanidi mote doketa sima ġoyegħoye, bi lava sidesidedi taudiga doketa sa ġoyegħoye.

¹³ Temi ko nawa bi gilugilumina wadubonemo ko kita bai i giuwe, ‘Tagu lisigħu ġo ġejha kieni kieni’ bi lava ko launuwatoiyedi. Banina tagħiex yovona ba gebogebo lavedi waiyawasanidi aubaidi. Bi mote visuvisu lavedi aubaidi.”

Wailovelove wadubona ko gose bi Yesu ena wailovelovemo ko miya

(Mak 2:18-22, Luk 5:33-39)

¹⁴ Laġan ġemota Diyoni taukabulu ena tauwaikaiwatana a tava Yesu lisinemo bi a giuwena gado, “Bai aubaina tama bi Palisi ka udiudi, bi tam em tauwaikaiwatana mote sima udiudi?”

¹⁵ Bi Yesu edi giu i waimunena gado, “Laġannemo lawelawen ena wale naġi soinemo vaitedi sa miyamiya, ba bai aubaina sai nuwaboya bi sa udi? Bi saugħiha ja tħalli kieni kieni” bi saugħiha ja tħalli kieni kieni”

¹⁶ Mote aiyai gala valivaliuna ima vai bi gala wadubona vaitena ima siyau ġemotidi. Banina gala valivaliuna male gala wadubona ya solulisi, te ya puliex waqididgi.

¹⁷ Bi kota lava mote waen valivaliuna sima vai, bi kwagi wadubonemo sima ġini. Bamoda mainana sa voiyena, ba kwagi wadubona ya nuwasena

te waen ya nuwağini. Geğä, tedi waen valivaliuna kwagi valivaliunemo sa ġini yovoġe. Te kwagi bi waen visuvisudi sa kena.

*Gomana pekipekina bi waivini kwasina i miyamiya kamakamaġena
(Mak 5:21-43, Luk 8:40-56)*

18 Yesu mba kauwidi i giugiuwedba, bolu vanuwina tauwaibadayena ġemota i tava lisinemo. Tana tuwapékana i tupagwaliġedbi i giuwena gado, “Tagu natugu waivinina niganana i peki. Taunana Aubaina tam kwa nato bi nimam dabanemo kwa sako bi ya yawasana munāġa.”

19 Kamaina bi Yesu bi ena tauwaikaiwatana mba olotona vaitena, a nawa ena vanuwemo.

20-21 Tedi a nawanawa etamo ba waivini kwasina i miyamiya kamaka-maġena Yesu mulināġa i saġa. Te ena gala isunaġa i taukonib i nopenemo i wainoġotona gado, “Bamoda Yesu ena gala isunaġa ya taukonina, ba ya yawasana.” Niga waivinina kwasina i miyamiya kamakamaġena ba kwalabu wapana 12 a kovi.

22 Ĝome Yesu i tauvitale te waivini i kita bi i giuwena gado, “Keulo, mote kumai nuwaboya, em sumāġa i waiyawasanim.” Mba taunana te i yawasana.

23 Bi laġannemo Yesu bolu vanuwina tauwaibadayena ena vanuwemo i valavalageta, ba lava kumna i kitedi a ġabaġaba salesale.

24 Bi Yesu i giuwedina gado, “Matabumi ko potiyovo. Gomana mote i peki tana ya kenakena.” Ĝome lava kumna mainana a vaivaiye ba tedi Yesu ai gwaigħwaiye.

25 Bi lava giuwedi te a potiyovo doġħomo, mulinemo Yesu i saġa noke dabanemo bi gomana nimanemo i kabikabi ba i kenamoito.

26 Niga kauwina i tubutubuġana, giuna dobu matabuna i nawa yaġosi.

*Yesu olooloto matapotepotedi labu bi gumgum i waiyawasanidi
(Mak 8:22-26, Mak 10:46-52, Luk 18:35-43)*

27 Kamaina bi Yesu mba vanuwina i gose bi i nawanawa te olooloto matapotepotedi labu, a kaiwata bi a binabinauna gado, “Deividat natuna, kwa launuwatoiyemai!”

28 Bi Yesu i nawa vanuwemo i valavalageta, ba olooloto matapotepotedi a tava lisinemo. Bi i waitalayedina gado, “Temi konai sumāġa te tagu ġemogħemotina matemi yāi yawasanidi, ee?”

Tedi ena giu ai munena gado, “Emaso Bada, tama kei sumāġa.”

29 Kamaina bi Yesu mba oloolotodi matedi i taukonidi bi i giuwedina gado, “Temi konai sumāġa Aubaina te ya tubuġa.”

30 Ĝome te matedi i kayanedi bi ai kita. Bi Yesu i giu vavasaġedina gado, “Bai niganana lisimimo i tubuġana mote aiyai koma giuwe!”

31 Bi geğä te tedi a nawa bi lisidimo bai i tubutubuġana giuna mba dobuna matabuna a giu nawe.

32 Mba oloolotodi Yesu a gose bi a nawanawa, ba mulidimo, lava ġesaudi oloto aluwa gebogebona i sunesuneġina ai doli tavaite Yesu lisinemo. Bi mba olotona tana ba gumgum.

33 Ĝome Yesu olotona nopenemo aluwa gebogebona i kwavivai bi mulinemo ba oloto i giu ota. Bi lava kumna ġome kauwina a kitakita ba a tagugu bi a sove te a giuna gado, “Niga kauwina Islael nopenemo mote bamō mainana ta kitakita.”

³⁴ Bi Palisi a giuna gado, “Mba aluwa gebogebodi edi bada ġailisi Yesu i vite. Taunana aubaina tana aluwa gebogebodi ya kwavidi bi sa potipotiyovo.”*

Taupaula a visa

³⁵ Yesu i nawa taun bi malagai matabudi nopolidga bi bolu vanuwidiga i waiwailovelove, bi Maimaituwa ena waibada giuna visuvisuna i laulau-guguyae. Bi kota lava edi sida tabudi bi tabudi i waiwaiyawasanidi.†

³⁶ Laġannemo Yesu lava kumdi i kitekitedi ba i launuwatoiyedi. Tedi wainuwatoitoidi tausagudi geġa. Tedi ba maibena sipu bi taulabedi geġa.‡

³⁷ Ĝome Yesu ena tauwaikaiwatana i giuwedina gado, “Daibimo maula i didiga gulata bi taupaulayena mote a wapa.

³⁸ Bada tana daibi taniwigina, koi baġa bi taupaula ya giukamaġedi te ena daibimo sa noya.”

10

Yesu ena tauwaikaiwatana 12 i giukamaġedi (Mak 3:13-19, Luk 6:12-16)

¹ Yesu ena tauwaikaiwatana 12 i waiġemotidi bi ġailisi i vitedi te tedi aluwa gebogebodi sa kwavidi sa potiyovo bi sida tabudi
bi tabudi matabudi sai yawasanidi.

² Giugiukamagedi 12 isedi ba niga,
dolidolina ba Saimon, a waiisana Pita,
bi tasina ba Endulu,
Diyemesi tamana Diyebedi bi tasina ba Diyon

³ Pilipi,
Batalomiu,
Tomasi
bi Met takis taulaitupana,
Diyemesi tana taunana Alupiyasi natuna
bi Tadiyas,

⁴ Saimon tana Selot,
bi Diudas Iskaliot tana taunana Yesu tauwaibenabenamena.

⁵⁻⁶ Yesu niga oloolotodi 12 i giukamaġedi bi i giu wailovelovedina gado,
“Eteni bi Sameliya lavedi edi tauniġa mote koma nawa. Bi ko nawa Islael
lavedi lisidimo, tedi ba maibena sipu gwegwedi.

⁷ Temi ko nawa bi niga giuna ko lauguguyaena gado, ‘Mala ena waibada
kaikana ya tavatava.’

⁸ Bi lava sidesidedi koi yawasanidi, pekipekidi ko ka kenamoitodi, kapa
vaivaidi koi yawasanidi, bi aluwa gebogebodi a sunesuneidina ko kwavidi
sa potiyovo. Niga ġailisina e vite otiami, mainana kota temi lava koi
yawasani otiedi bi mote maii'a komai baġae.

⁹ Emi nawamo mote goldi, ee silva ee kopa koma legaudi,

¹⁰ mote tana, mote kwesi gesaqna, mote kaġesuma bi mote diġona. Temi
egu taupaula aubaina te lava kaka mwali matabudi aubaimi sa voiyedi.

¹¹ “Laġannemo bamo taunimo ee malagaimo kona tavana, bi aiyai i
giuvaimina ba ena vanuwinemo ko miyamiyana, eete mba vanuwina ko
gose.

¹² Laġannemo temi vanuwemo kona valagetana ba, koi ebodi bi ko giuna
gado, ‘Nuwauba lisimimo ya kena.’

* ^{9:34:} Met 10:25, 12:24, Mak 3:2 † ^{9:35:} Met 4:23, Mak 1:39 ‡ ^{9:36:} Mak 6:34

13 Bamoda vanuwa lavedi sa giuvaimina ba kamaina te emi nuwauba nopolimo ya kena. Bi geğä, ba nuwaubana ko vai munağe.

14 Bi bamoda lava mote sima giuvaimi bi kalinemi mote sima vaiye, ba kamaina te kağemi gobusidi ko laikulukuluvidi bi mba vanuwina ee malagaina ko gose.*

15 Tagu yà giugiu kauwemi te malaetala lağannemo ba Maimaituwa Sodom bi Gomola ya launuwatoiyedi bi mba taunina lavedi mote kaka ima launuwatoiyedi.†

*Laukivigebogebomo ko moitodidina
(Mak 13:9-13, Luk 21:12-17)*

16 “Tagu yà giugukamağemina maibena sipu, tabei‡ nopolimo. Taunana aubaina ko volana mai mwata ko volavolayena te gebogebi mote ima taukonimi bi kota ko voyağotana mai gabubu te yawasana gebogebodi mote koma voiyedi.

17 Bi lava ko kita kauwedi, banina tedi kaka taulauetala nimedimo sa sivumi bi bolu vanuwidi nopolimo sa kwapumi.§

18 Tagu dabagumo kaka temi sa panimi bi sa nawemi gabegabemani bi ğalıgalibona nananakidi lisidimo. Bi ığome giugu visuvisuna tedi bi Eteni lavedi lisidimo ko kamağati.

19 Bi lağannemo sa panimina ba mote komai nuwaboya te bainewa ko giu. Mba sauginemo Maimaituwa kaka giu ya vitemi te bainewa ko giu.

20 Banina giu ko vatodina ba mote temi koma giugiu, bi Tamemi Aluwina kaka giu ya vitemi te lisidimo ko giu.

21 “Mba lağannemo oololoto kaka lava sa kaisolugedi te valevaletidi sai pekidi, bi libilibi tametamedi kauwina ğemotina natunatudi lisidimo sa voiye, bi libilibi kota tametamedi sai ğaviyedi bi sai pekidi.”**

22 Tagu dabagumo kaka lava matabudi sa dabokemi, bi tana aiyai ya moimoitodidinana ba damonemo ya yawasana.

23 Bamo malagainemo sa laukivigebogeboyemina, ba kamaina te mba malagaina ko gose, bi ko nawा malagai ğesaunemo. Bi yà giugiu kauwemi te temi mote emi noya komai kovidı Islael taunidimo, bi Tana Taunana Natuna ya nato.

24 “Gomana gilugilumina mote ena tauwailovelove ima sağå kamağe, ee taupaula ena bâda mote ima sağå kamağe.

25 Bi libilibi gilugilumidi ba edi tauwailovelove vaitena ğemoğemotidi, bi taupaula ba mai ena bâda. Bamoda vanuwa taniwigina sa giugiuwe te tana ba aluwa gebogebodi edi bâda Belsebul, kamaina te ena vanuwa lavedi mainana giuna ğemotinemo sa giuwedi.††

26 Taunana aubaina lavedi koma nailedi. Bai mwalina sumamo kenakena ba ya nuwatanesa. Lağan ya natonatona kaka bai mwalidi sa kenakena waidavonana ba sa laumağta.##

27 Bi dudubalemo bai e giugiwemina, temi kaka suwalemo ko giuwedi, bi tagu bai kandavonemo beyemimo e kasakasavemina ba vanuwa dabeledimo koi noyanoyae.

28 “Lava tubuğå taunağå tauwaipekidi mote koma nailedi, tedi mote ğemoğemotina aluwimi simai pekidi. Maimaituwa tana taunana ko naile, banina tana tubuğimi bi aluwimi ğemoğemotina iyoyoğamo ya kagebogebodi.

* **10:14:** Giu 13:51 † **10:15:** Met 11:24, Pak 19:24-28 ‡ **10:16:** Tabei ba dağası ğasiğasına

§ **10:17:** Mak 13:9-11 ** **10:21:** Mak 13:12 †† **10:25:** Met 9:34, 12:24, Mak 3:22 §§ **10:26:** Mak 4:22

²⁹ Niga ko noğoti, mwanuwa mavumavuyam a keikeilika kauwa ġemoġemotina 10 toyamo labu ko gimala, ġemota bi doġamo i kuluvana ba Tamemi Maimaituwa mote ima noğoti kamäge.

³⁰ Temi kota mainana dabemi iyevina wapana matabuna i sibe kovi.

³¹ Taunana aubaina mote koma naila, banina temi noğotimi i didiga gulatana, mote mai mwanuwa mavumavuyam.

³² “Aiyai i vite munage bi lava matedimo ya kakamaġatiguna, ba tagu kaka Tamagu matanemo malamo ya kamaġati.

³³ Bi aiyai ya valevaleduna lava matedimo, ba tagu kaka Tamagu malamo matanemo ya valeleye.

³⁴ Bi koma wainoġota bena tagu nuwauba e vai yovoġe dobumo. Tagu e yovona mote nuwauba bi kepata §§ e yovoġena daila aubaina.

³⁵ Tagu e yovona ba ya voyemi te,
oloto natuna olotonā vaitena sai saġasāġa
bi gomana waivinina tinana vaitena sai saġasāġa
bi vesala lawana vaitena sai saġasāġa.

³⁶ Lava ena ġaviya ba ena vanuwa nopona lavedi.

³⁷ “Tana aiyai tamana bi tinana ya ġoyeġgoye gulatedina mote mai tagu, ba mote ġemoġemotina te egħi tauwaikaiwatana, bi tana aiyai bi natuna olotonā ee waivinina ya ġoyeġgoye gulatedina mote mai tagu, ba mote ġemoġemotina te egħi tauwaikaiwatana.

³⁸ Bi aiyai mote ena kolosi ima avali bi ima kaiwatagu ba tana mote ġemoġemotina te egħi tauwaikaiwatana. ***

³⁹ Tam aiyai em yawasana kuna nuwevinha ba mote kuma banavi, bi tam aiyai b' em yawasana kuna nuwakamaġenā tagu aubaigu ba muliġa, yawasana kwa vai munage.

⁴⁰ “Tana aiyai temi ya giugiuva imina, ba tagu vaitegu ya giugiuva īgħi. Bi aiyai tagu ya giugiuva īgħi ba taugiukamaġegħu vaitena ya giugiuva.

⁴¹ Tana aiyai taugiuwatana i giuvaina banina tana ba taugiuwatana, aubaina te taugiuwatana kaka ena mai'a ya vai. Bi tana aiyai didimana lavana i giuvaina, banina tana ba didimana lavana, aubaina te tana kaka didimana lavana ena mai'a ya vai.

⁴² Bi bamoda aiyai gauba leduna taukaiwatagu sivusivuyovoġedi i vited-inna ba ya giugiu kauwem te tana kaka ena mai'a ya vai.”

11

Yesu bi Diyoni taukabulu

(Luk 7:18-35)

¹ Yesu ena tauwaikaiwatana 12 i giu wailovelovedi, mulinemo tana i nawi Galili taunidimo te yai lovelove bi ya lauguguya.

² Laġannemo Diyoni biliwelokomo i miyamiya ba Keliso bai i voivoiyedina giudi i vaiyedi bi ena tauwaikaiwatana i giukamaġġedi

³ te Yesu sai talayaena gado, “Tam taunana Tauwaiyawasana a giugiuwemna kuna tava ee lava gesauna ka labe?”

⁴ Bi Yesu edi giu i waimunena gado, “Ko munage bi bai lisigumo kona vaivajena bi kona kitekitedina, mba taudidi Diyon ko talavite.

§ 10:34: Kepata ba aniwaġġi, Yesu i giu gado tagu kepata e yovoġe, banina tana i yovona dabanemo waimiyatauli bi waġasigas vanuwa nponemo. *** 10:38: Kolosi avalina mba wainuwatoġi giuна, maibena Yesu kolosimo i wainuwatoitoina.

5 "Lava matapotepledī sa waikita munağā, kağenuwanokudi ba sa nawanawa, kapa vaivaidi sa yawayawasana, beyapotepledī sa waibeyavaiya, lava pekipekidi sa kenakena moito munağā, bi lava waiyamoyamonidi Maimaituwa giuna visuvisuna sa vaivaiye.*

6 Lava aiyai ya waisumağeguna bi mote ima nuwakulukuluva ba tana kakavisuvisuna."

7 Lağannemo Diyon ena tauwaikaiwatana a munamunağā ba Yesu lava kumna lisidimo Diyon i waigayo watana gado, "Temi wala kona nawa kalakalalelemo, Diyon lisinemo kona kitana, kitana bainewa? Maibena yavala vagala i suvesuvelemedina mainana kona kita, ee?

8 Bamoda mote mainana ko kita, te lavana bainewa kitana kona kita? Gala visuvisudi i kotekekoti kona kita? Geğā, lava ǵilibona ena vanuwemo taumiya gala visuvisudi sa kotekekoti.

9 Temi kona nawana bai kona kita? Taugiuwatana, ee? Emaso, ya giugiuwemi te Diyon i sağā gulata mote mai taugiuwatana ǵesaudi."

10 "Gilugilumina wadubonemo tana taunana a gilumi watana gado, Tagu kaka egū tauwainoyanoya ya gei giukamağe te tana kaka tam em eta ya yawasi." †

11 "Tagu giukauwa ya giugiuwemi te dobumo Diyon i sağā gulatana mote mai lava matabumi. Bi lava aiyai i sakosakoyovoğena mala ena waibada noponemo ya miyamiyana ba tana i tausağāna mote mai Diyon.

12 Diyon taukabulu ena lağanmo te niganana, lava edi ǵailisi ai laulubudi te lava mala ena waibada noponemo miyemiyedi a waiǵavyiedi, banina tedi edi ǵowana maso mala ena waibada ai badea.

13 Taugiuwatana matabudi bi Mousis ena waigake Maimaituwa ena waibada a giugiuwatana eete Diyon ena lağan i tava.

14 Bamoda Elaidiya ko labelabe te ya tavana ba Diyon taunana Elaidiya, tana bai ya giugiuwena taunana ko vaiye.

15 Temi waibeyemi te koi beyavaiya.

16 "Niga kimtina bai mwalina ya laukoiluvae? Tedi maibena libilibi aniwaikunekune gabudimo sa miya bi sa waimuduveleyana gado,

17 'Tama naǵi salena ke saleye bi mote ko biga bi peki ǵabanemo ke ǵabalauiyava bi mote ko ǵaba.'

18 Mainana lağannemo Diyon i tavana ba mote i kanikani bi wain i tegotego, tana a giuwena gado, 'Tana aluwa gebogebona i sunei.'

19 Bi Tana Taunana Natuna i tavana ba a giuwena gado, 'Niga taunana taugudaguda, tautegotego, takis taulaitupedi bi gebogebon lavedi edi tau.' Nuwauyauya didimanina ko vaina ba Diyon bi tagu ema wailovelove ko kaiwatedi."

Taun waisumağā geğedi

(*Luk 10:13-16*)

20 Yesu bamo taundimo anisove kauwidi i voivoiyedina mba lavedi edi gebogebon mote a kuvesidi taunana aubaina, i giugiumataidina gado,

21 "I gebo kauwa Kolasin bi Betsaida lavemi lisimimo! Bamoda lisimimo anisove kauwidi e voivoiyedina mainana Taiya bi Sidon lisidimo e voyiedi, tedi maso maǵokħna laukuvasa galedi a kotedi, ai kovutopedi bi edi gebogebomo a laukuvasa.

22 Tagu ya giugiu kauwemi te malaetala lağannemo tagu kaka Taiya bi Sidon ya launuwatoitoiyedina kaka temi Kolasin bi Betsaida lavemi.

* 11:5: Ais 61:1 † 11:10: Mal 3:1

²³ Bi Kapeniyam lavemi, temi bena Maimaituwa ya nawemi malamo? Geğə, temi kaka Maimaituwa ya pwalağe nawemi pekipedidi edi gabumo. Bamoda temi lisimimo anisove kauwidi e voivoiyedina mainana Sodom malagainemo e voyiedi, tedi maso a laukuvasa bi malagaina visuvisuna i kena te niga lağandimo.[‡]

²⁴ Tagu yà giugiuwemi te malaetala lağannemo ba Sodom kovoğā ġaubona ya vai bi taun waisumağā geğemi temi kaka kovoğā dididiga ko vai.”

*Ko nato lisigumo bi koi yawasi
(Luk 10:21-22)*

²⁵ Mba sauginemo Yesu i laupalina gado, “Tamagu, mala bi dobu Badana, yà kakasağesağem, banina tam lava mabai a noğoti munağedi te tedi anapu bi sibe lavedi, ba lisidimo niga kauwidi kuna sivuaidavonedi bi lava edi yawasana maibena libilibi lisidimo kuna kamağotid.

²⁶ Tamagu giukauwa te niga kauwidi ba em ġowanemo sa tubutubuğā.

²⁷ “Tagu mwali matabudi Tamagu i vitegu. Bi aiyai mote Natuna i sibe te Tamana taunağā. Aiyai mote Tamana i sibe te Natuna taunağā i sibe. Bi kota Natuna tedi mabai i vinevinedina ba tana sa kamağotid.

²⁸ “Temi mabai nuwaboya bi vita sa pokepokemina ba ko nato lisigumo kaka waiyawasi yà vitemi.

²⁹ Egu kewa isunemo ko laulauavalana ba niga kauwidi yà lovelovemi te ko sibedi, banina tagu voyağota bi ġaubo munağā lavagu. Taunana aubaina, tagu lisigumo ko natona kaka aluwimi sai yawasi.

³⁰ Bi kewa yà vitemna ba i tekateka, ġemogemotina kwa lageti bi kwa avali.”

12

*Yesu tana Waiyawasi Lağanna Badana
(Mak 2:23-28, Luk 6:1-11)*

¹ Mba sauginemo Waiyawasi Lağannemo, Yesu ena tauwaikaiwatana vaitedi laisi daibinağā a nawanawa te ena tauwaikaiwatana kani a peki. Taunana aubaina laisi a tanodi bi a kanikanidi.

² Bi Palisi mainana a kitakitana ba, Yesu a giuwena gado, “Kuna kita, kauwidi Waiyawasi Lağannemo mote maso ko voivoiyedi bi geğə te em tauwaikaiwatana kauwidi sa voivoiyedi.”

³ Bi Yesu edi giu i waimunena gado, “Ğalibona Deividida ena lava vaitedi kani a peki bi Deividida bai i voivoiyena, temi kona iyevi, ee geğə?”

⁴ Tana Maimaituwa ena vanuwemo i solanawa bi buledi kakavisuvisudi i legaudi bi ena lava i vitedi te a kanidi. Bi waiğake ya giugiu te mba buledidi ba pilisi taudığā sa kanikanidi.

⁵ Bi temi Mousis ena waiğake kona iyevi ee geğə? Pilipilisi Waiyawasi Lağandimo Maimaituwa ena vanuwa nophonemo a noyanoyana ba Waiyawasi Lağanna ena waiğake a waidoukoto, bi geğə te mba mote gebogebo a voivoiyede.

⁶ Tagu yà giugiuwemi te lava ġemota nopodemo ena wailovelove i sağā gulata mote mai pali vanuwina.

⁷ Bi gilgilumina wadubonemo i giuna gado, ‘Tagu yà ġoyeğoyena launuwatoñ kauwina lava lisidimo ko voiye, bi kota temi müsala ko laulau sewasewaena tagu mote yàma ġoyeğoye.’ Bamoda temi giudi banidi ko sibedina, ba mote egu tauwaikaiwatana komai wavu yababedi.

8 Banina Tana Taunana Natuna Waiyawasi Lağanna Badana.”

9 Yesu nawa i waitubu munaäge bi lava edi bolu vanuwina nophonemo i sola sağa,

10 bi ġome oloto sida nima pekipeci vaivaina i miyamiya i kita. Bi Palisi eta a tavutavu te bainewa maso Yesu ai wawu. Taunana aubaina tedi Yesu ai talayenana gado, “Waiġake bainewa ya giugiu? Waiyawasi lağannemo kamaina te lava tai yawasani ee geğä?”

11 Bi Yesu edi giu i waimunena gado, “Bamoda aiyai em sipu ġemota Waiyawasi Lağannemo dommo i kuluvana ba sipuna dommo kwa solu sage ee geğä?

12 Bi lava noġotina i didiga gulatana, mote mai sipu. Taunana aubaina Waiyawasi Lağannemo kamaina te visu ta voysi.”

13 Kamaina bi Yesu mba olotona i giuwena gado, “Nimam ku tuġu.” Ĝome oloto nimana i tuġutuġu ba i visuvisu munaġana maibena nimana ġesauna.

14 Bi Palisi a potiyovo a nawa bi ai ogatala te bainewa Yesu sai peki.

Yesu tana Maimaituwa ena Taupaula Vinevinena

(Mak 3:7-12, Luk 6:17-19)

15 Ĝome Yesu i sibe te Palisi a waiogatala te tana sa vunu, taunana aubaina mba modomodona i gose. Bi i nawanawa ba lava kumdi a kaiwata bi matabudi edi sidamo i waiyawasanidi

16 bi i giu vavasagedi te tedi mote aiyai sima giuwe te tana lava aiyai.

17 Niga kauwidi matabudi wala tauguwatana Aisaiya lisinemo BADA bai i giugiuwedina, mainana a tubuġa. Gilugiluminemo i giuna gado,

18 “Niga ba egħi Taupaula tana taunana e vine,
tana nuwagu tauvaina, bi tagu tana lisinemo yà wainuwavisu.

Bi tagu kaka Aluwigu yà vite,
te tana lava matabudi lisidimo didimana ya lauguguyae.

19 Tana mote aiyai vajtena simai kagiu bi ima lasa guda,
tana mote etaġa ima binau nawa te lava kalinana sima vaiye.

20 Tana mote vagala nuwayovuna ima koto kamağe.
Bi kaipou tututukina mote imai suwavunu.

Tana mainana ya voivoiyena eete dobu matabudi nophonemo lava ya kadidimani kovidji.

21 Mba lağannemo kaka dobu matabudi lavedi edi waisumaġa tana lisinemo sa sako.”*

Yesu bi Aluwa gebogebodi edi bada

(Mak 3:20-30, Luk 11:14-23)

22 Ĝome oloto aluwa gebogebodi a sunesuneina a natome Yesu lisinemo. Mba olotona ba gumgum bi matapotapotana. Bi Yesu i waiyawasani te i waikita munaġa bi giu i waitubu.

23 Bi lava matabudi Yesu a soveye bi a giuna gado, “Augunai niga ba ġalibona Deividia natura, ee?”

24 Bi Palisi niga mainana a vaivaiye ba a giuna gado, “Mba aluwa gebogebodi edi bada isana taumudulele, tana Yesu i sunei bi ġailisi i vite te aluwa gebogebodi ya kwavidi bi sa potipotiyovo.”

25 Bi Yesu edi noġota i sibedi, taunana aubaina i giuwedina gado, “Bamoda ġalibona ena waibada nophonemo taudiġa sa daili munaġedina ba taudiġa sa kakagebogebodi. Bi bamo taunina ee vanuwina nophonemo taudiġa sa dailidi bi sa waiġasigasina ba sa kakagebogebo munaġedti.

²⁶ Mba kauwina ġemotina mainana, bamoda Seitan ena waibada nōponemo sa dailidi bi sai ġasigasina ba taudiġa sa kaka gebogebi munāġedī bi mba waibadana mote ima kena nonoġa.

²⁷ Bamoda tagu taumudulele ena ġailisimo aluwa gebogebodi ya kwavikwavivaidi te temi Palisi ko giu, emi tauwaikaiwatana aiyai ena ġailisimo aluwa gebogebodi sa kwavikwavivaidi? Emi tauwaikaiwatana sa kaka maġatimi te temi ba kaikaiyumi.

²⁸ Tagu Maimaituwa Aluwina ena ġailisimo aluwa gebogebodi ya kwavikwavivaidi. Niga kauwinemo temi ko sibe te Maimaituwa ena waibada kaikana lisimimo i tava.

²⁹ “Aiyai mote oloto ġaiġailisina ena vanuwa ima lolo te dolinemo ya panipani kaka ena vanuwa ya lolo te ena ġonqoġona ya legau kamaġedī.

³⁰ Tana aiyai ya waiġaviyeguna ba mote egū tau. Bi aiyai mote vaitena kama noyanoya ġemota ba egū lava ya suwasuwa waidabalalidi.

³¹ “Taunana aubaina, lava aiyai Maimaituwa ya giugiu waigeboġebona bi ya waidibogħina ba ena gebogebi ya noġotī kamaġedī. Bi tana aiyai Aluwa Waiyawa ya waidibogħina, ba ena gebogebi mote Maimaituwa kaka ima noġotī kamaġedī.

³² Lava aiyai Tana Taunana Natuna lisinemo ya giugiu vitavitalana ba Maimaituwa kaka ena gebogebi ya noġotī kamaġedī. Bi aiyai te Aluwa Waiyawa lisinemo ya giugiu vitavitalana ba mote ena gebogebi ima noġotī kamaġedī, niganana eete laġan damonemo.

Kai gebogebona votana gebogebona

(Luk 6:43-45)

³³ “Kai ko komaniyena kaka ya vota kauwa, bi kai mote koma komaniye ba kaina mote ima vota. Banina kai votanemo kaka ta sibe te mba kaina visuvisuna ee gebogebona.[†]

³⁴ Temi mwata salama natunatuna! Nopomi gebogebi i wanavu te bainewa visu ko giuwata? Banina lava nōponemo bai i wanavu bi ya kenakenana, taunana mudunemo ya potipotiyovo.

³⁵ Lava visuvisuna nōpona visu i wanavu, taunana aubaina kauwa visuvisudi ya voivoiyedi. Bi lava gebogebona nōpona gebo i wanavu, taunana aubaina kauwa gebogebodi ya voivoiyedi.

³⁶ Tagu ya giugiuwemi te etala laġannem lava giu gebogebodi matabudi mududimo sa potipotiyovona dabedimo kaka Maimaituwa ya etaledi.

³⁷ Bi Maimaituwa kaka tam em giu luvanemo ya kovoġim, bi kota em giu luvanemo yai yawasanim.”

Mataila Diyona lisinemo i tubutubuġana ko kita

(Luk 11:29-32)

³⁸ Kamaina bi palisi bi waigħake tauwailovelovedi ġesaudi Yesu a giuwena gado, “Tauwailovelove, tama ka ġoyeġoyena anisove matailina kwa voiyyedi te ka kitedi.”

³⁹ Bi tana i giuwedina gado, “Niga kimtimi temi gebogebi lavemi bi waimatawapemi! Bi ko goeġoe te mataila ko kita. Ya giugiuwemi te temi mote mataila koma kita, bi taugiuwatana Diyona lisinemo mataila i tubutubuġana taunana ko noġotī.

⁴⁰ Te Diyona iyana nōponemo i miyana ba laġan faiona bi dudubala faiona. Mba kauwina ġemotina mainana Tana Taunana Natuna kota doġa nōponemo ya kenana laġan faiona bi dudubala faiona.

[†] 12:33: Met 7:20

⁴¹ Bi malaetala lağannemo Ninive lavedi bi temi niga kimtina lavemi kaka pekimo ko moito munağā bi tedi kaka sa giuwemi te iyoyogamo ko nawa. Banina Diyona i laulauguguya lağannemo ba Ninive lavedi tana ena giu a vaiye bi a nuwavitala. Bi niga ġome niganana lava ġemota tana Diyona i sağā kamaġe, bi temi tana ena giu mote ko vaiye bi ko nuwavitala.

⁴² Bi kota malaetala lağannemo Siba edi ġalibona waivinina bi niga kimtimi tana vaitena kaka pekimo ko kenamoito munağā. Bi tana kaka ya giuwemi te iyoyogamo ko nawa. Banina mba ġalibonina waivinina wala tana Idip yawaninağā i sağā, Solomon ena nuwaüyauya vaiyena aubaina.[‡] Bi niga ġome niganana lava ġemota tana Solomon i sağā kamaġe.

Aluwa gebogebona ena anitava munağā

(Luk 11:24-26)

⁴³ “Bi lağannemo aluwa gebogebona lava i potiyovo kamaġena, ba ya nawa dobu tatakalidiġā animiya ya tavutavu te yai yawasi bi mote ima banavi

⁴⁴ ba ya giuna gado, ‘Tagu lava e gosegosena lisinemo yà munağā.’ Bi sauginemo lavana lisinemo ya tavatava munağā ba ya kita te lavana nopena kavakavana, laulaugiliġilina bi ġoñagħona sivusivu kauwedi.

⁴⁵ Ĝome te ya munağā bi aluwa gebogebodi ġesaudi, wapedi 7 yai doldi. Bi mba aluwidi tedi a gebogebi għal-tanha mole mai tana. Tedi vanuwina nopeno sa sola sağā te sa miya. Mba lavana ena yawasana ya gebogebi għal-tanha mole mai wala i miyamiyana. Mba kauwina ġemotina mainana kota niga kimtina lisidimo kaka ya tubuġa.”

Maimaituwa ena ġowana voiyena i sağā gulata bi em vanuwa lavedi ba i ġauba

(Mak 3:31-35, Luk 8:19-21)

⁴⁶ Yesu yaġolo lava kumna lisidimo i giugiu ba tinana bi tasitasina a tava. Tedi didiyyaumo a moito bi a ġoyeġgħo maso Yesu vaitena ai giugiu.

⁴⁷ Kamaina bi lava ġemota Yesu i giuwena gado, “Tinam bi tasitasim doġħamo sa moimoito, bi sa ġoyeġgo te vaitedi koi giugiu.”

⁴⁸ Ĝome Yesu giu i waimunena gado, “Aiyai tinagħu bi mabai tas-sigudi?”

⁴⁹ Bi tana ena tauwaikaiwatana lisidimo nimana i waiyoyo bi i giuna gado, “Niga taudidi tinatinagu bi tasitasigu.

⁵⁰ Banina tana aiyai Tamagu malamo ena ġowana ya voivoiyedina, tana taunana tasiotigu, nuvuotigu bi tinaotigu.”

13

Taubayau laultaulalana

(Mak 4:1-20, Luk 8:4-15)

¹ Mba lağanna ġemotinemo Yesu vanuwa i potiyovo kamaġe, i yovo i nawa topa diyanemo i miya wailovelove aubaina.

² Bi lava kumdi a tava a moito kwaivibile, taunana aubaina te tana wagħam i moito sağā bi lava matabudu ba gelemo a moito.

³ Mba ġome tana kauwa wapewapedi laultaulalamo i wailovelovedi bi i giuwedina gado, “Laġġan ġemota taubayau i nawa ena pesi aulau-naġas-dimo.

⁴ Tana pesi i laulaunaġas-dina ba pesi ġesaudi etamo a talaġa bi mwanuwa a tava te a kani kovidi.

[‡] 12:42: 1Ga 10:1-10

⁵ Bi pesi gesaudi doğa waitelitelinemo a talağɑ te a duga makai, banina doğa mote i didiga.

⁶ Bi lağannemo suwala i lalanina ba pesidi a welai, banina tedi mote lamlamdi doğamo a yovo gulata.

⁷ Bi pesi gesaudi gedala nopodimo a talatalağana ba gedelidi pesi a yavanidi te mote a bani.

⁸ Bi pesi gesaudi doğa visuvisunemo a talatalağana ba a duga te a vota bi votedi ba 100, 60 bi gesaudi ba 30.

⁹ Tana aiyai waibeyana te yai beyavaiya kauwa.”

Lautaulala banina bai

(Mak 4:10-12, Luk 8:9-10)

¹⁰ Kamaina bi Yesu ena tauwakaiwatana a tava lisinemo bi ai talayena gado, “Bai aubaina lautaulalamo lava kwa giugiuwedi?”

¹¹ Bi tana edi giu i waimunena gado, “Mala ena waibada sibena ba Maimaituwa temi i vitemi bi lava gesaudi mote i vitedi.

¹² Tana aiyai niga kauwidi ya sibesibedina ba Maimaituwa kaka sibena lisinemo yai lautawi. Bi aiyai mote niga kauwidi i sibedi ba avena te sibe gaubona lisinemo bi Maimaituwa kaka ya kaikamäge.

¹³ Taunana aubaina, tagu lava lisidimo lautaulalamo ya giugiuwedi. Tedi sa kitakitana bi mote sima kita banavi, sa vaivaiyena bi mote sima vaiye gone.

¹⁴ Taugiuwatana Aisaiya wala nove bai i giugiuwena, niganana tedi lisidimo ya tubutubuğɑ.”

“Tana i giuna gado,

‘Temi ko vaivaiyena bi mote koma sibesibe,

ko kitakitana bi mote koma kitakita banavi.

¹⁵ Banina niga lavedi nopodi ġaigäidi.

Tedi waibeyedi bi mote sima waibeyavaiya kauwa,

tedi waimatedi bi mote sima waikita kauwa, banina tedi matedi a pota.

Male matedimo sai kita,

beyedimo sa vaiye

bi nopodimo sa sibe,

tedi mainana sa voivoiyena, banina mote sima ġoyeġoye te edi gebogebo sa kuvesidi

bi yai yawasanidi.*

¹⁶ “Bi temi koi nuwavisu, banina matemimo ko kitakita bi beyemimo ko vaivaiye.

¹⁷ Tagu giukauwemo ya giugiuwemi, te taugiuwatana wapewapedi bi didimana lavedi wala a ġoyeġoyenä maso niga kauwidi a kitedi bi a vaiyedi. Bi geġa te, mote a kitedi bi a vaiyedi maibena niganana temi ko kitekitedina bi ko vaivaiyedina.

¹⁸ “Koi beyavaiya bi taubayau lautaulalana banina ya giuwemi:

¹⁹ Lava mabai Maimaituwa ena waibada giuna visuvisuna sa vaivaiye bi banina mote sima sibesibe ba maibena pesi etamo talatalağidi. Seitan ya tava te bai sa vaivaiyena nuwapoudimo ya kaikaikamağedi.

²⁰ Bi lava mabai manuwavisudi giu visuvisuna sa vaiye bi sa waianinen a ba maibena pesi doğa waitelitelinemo talatalağidi.

²¹ Bi lağannemo pilipili ee laukivgebogebo sa natona Maimaituwa giuna aubaina, ba tedi mote sima moimoitodidina, banina lamlamdi mote a yovo gulata.

* ^{13:15:} Aisaiya 6:9-10

²² Bi pesi gedala nopolimo talatalaġidi ba lava mabai Maimaituwa giuna sa vaivaiyena bi dobu nuwaboyedi bi waiguyau noġotidi nopolid sa waiwanavudi te mote sima votavota.

²³ Bi lava mabai Maimaituwa giuna sa vaivaiye bi sa sibesibena, ba maibena pesi doğa visuvisunemo sa talatalaġana, tedi giu sa vaiye bi sa miyamiyaena ba sa vota bi votedi ba 100, 60 bi 30.”

Għawaqgħawa lataulalana

²⁴ Yesu lataulala ġesauna i giuwedina gado, “Mala ena waibada ba maibena oloto pesi visuvisudi ena daibimo i laulaunaġasedita.

²⁵ Tedi dudubalinemo a kenakena ba kana ġäviya i tava te daibinemo pesi visuvisudi nopolidha ġħawaqgħawa i launaġasedit te i nawa.

²⁶ Laġannemo pesi visuvisudi a kalakalanapu ba ġħawaqgħawa vaitedi a duga ġemota.

²⁷ “Daibi taniwigħina ena taupaula a tava lisinemo bi ai talayena gado, ‘Bada, tam bena pesi visuvisudi daibimo ku launaġasedit. Niga ġäweġgawed i bamo maiġa a tava bi sa dugadugha?’

²⁸ Bi tana edi giu i waimunena gado, ‘Mba ġäviya i launaġasedit.’ Bi ena taupaula ai talayena gado, ‘Bainewa kwa noġonogħoti, ka nawa ka laka kamagħedi, ee?’

²⁹ Bi edi giu i waimunena gado, ‘Avena! Bamoda ġħawaqgħawa koma laklakedi bi witi vaitedi koma lakedi.

³⁰ Ko gose kamagħedi te matabudi sa duga ġemota eete vililubu laġħanna. Mba laġannem tagħi kaka tauvilubu ya' giuwedi te ġħawaqgħawa sa gei lakedi, sa pani bwinidhi bi kaimo sai kalaġosedit. Bi witi sai ġemotidi te sa saġedi egħi susuġġomo.”

Wasiva pesina bi muu'a lataulalidi

(Mak 4:30-34, Luk 13:18-21)

³¹ Bi Yesu lataulala ġesauna i giuwedina gado, “Mala ena waibada ba maibena wasiva pesina,[†] lava ya vai te ena daibimo ya wadi.

³² Mba pesina ba pesi ġauba otina, bi laġannemo i dugana ba kai matabudi ya saġġa tawiedi bi yai kailbada te mwanuwa sawasawaġa lovolovaldi sa tava bi lagħalagħanemo sa launoġi.”

³³ Bi yaġolo te lataulala ġesauna i giuwedina gado, “Mala ena waibada ba maibena muu'a,[‡] waivini ya vai, falawa nöponemo ya vitale, bi ya gwadai te falawina nöpona matabuna muu'a ya nawae.”

³⁴ Yesu niga kauwidhi matabudi lava kumna lisidimo lataulalamo i giugiuwed. Bai laġannemo mote giu baniotidi i giuwedi bi lataulalamo tedi i giugiuwed.

³⁵ Niga kauwina Maimaituwa wala taugħiżwatana i giugiuwena mainana i tubuġa. Taugħiżwatana i giuna gado,

“Tagħi kaka lataulalamo ya' giuwemi,

‘Pakanemo dobu i tubuġa bi i saġġa te niganana giu kenakena wai-davonidi ya' giuwemi.’[§]

Yesu witi bi ġħawaqgħawa lataulalidi i giu waiipoipodi

[†] **13:31:** Gulik edi wasiva ba kitana mai kai bagoma bi mote kailawalawasa. [‡] **13:33:** Yist mba maibena tuva. Ĝaubona kwa likwa bi topamo kwa sako, mba ya dabbalala. Bi yist ġaubona payawa nöponemo kwa sako, mba ya dabbalala. [§] **13:35:** Sale 78:2

³⁶ Ġome Yesu lava kumna i gosedi bi i valageta vanuwemo. Bi ena tauwaikaiwatana a tava lisinemo bi a giuwena gado, “Aee Bada, ġawāġawa daibimo dagedugedi lautaulalana maso lisimaimo kuna giu waiipoipo.”

³⁷ Bi Yesu edi giu i waimunena gado, “Pesi visuvisudi tauwadidi ba Tana Taunana Natuna.

³⁸ Daibi ba niga dobuna, bi pesi visuvisudi ba tauwaisumaġa, tedi taudidi Maimaituwa ena waibada nopenomo sa miyamiyana. Bi ġawāġawa ba tedi Seitan natunatuna.

³⁹ Bi ġavija ba Seitan tana ġawāġawa taulaunaġasedi. Bi vililubu ba laġan damona bi tauvililubu ba aneya.

⁴⁰ “Bi ġawāġawa bainewa sa lakedi, sa pani bwainidi bi kaimo sa waikalaġosedina ba mainana kauwina ġemotina laġan damonemo ya tubuġa.

⁴¹ Tana Taunana Natuna kaka ena aneya ya giukamaġedi, te ena waibada nopenomo gebogebo tauwaitubudi bi tauvoiyedi matabudi sai ġemotidi

⁴² bi kai kalakalatinemo sa pwalaġe nawedi. Bi ġome kaka sa lauayioi bi mwakedi sa sanawaikikokikodi.

⁴³ Bi didimana lavedi kaka Tamedi ena waibada nopenomo sa yanana maibena suwala. Tana aiyai waibeyana te yai beyavaiya bi ya sibe.”

Gonagona laukaidi kenakena waidavonidi bi posalu lautaulalidi

⁴⁴ “Mala ena waibada ba maibena aniwaiguyau ġoneġonedi, doġa nopenomo kenakena waidavonidi. Laġannemo lava i banabanavi ba i ġuluvi munaġe, ġome tana mayasisina i nawa bi ena ġonagona matabudi i kunejekamāġedi. Bi manena matabuna i vai bi i tava munaġa te mba doġana i gimeli.

⁴⁵ “Bi kota, Mala ena waibada ba maibena tauwaikunekune ġemota, posalu visuvisuna i tavutavu te maso i gimeli.

⁴⁶ Laġannemo tana posalu maiina dididiga i banabanavi ba i munaġa bi ena ġonagona matabudi i kune kamaġedi bi manenemo posalu i gimeli.”

Gomo lautaulalana

⁴⁷ “Bi kota, mala ena waibada ba maibena gomo, topamo sa pwalaġe, bi iyana tabudi bi tabudi sa konekonedi.

⁴⁸ Laġannemo gomo i wanavuna ba sa solusaġe balabalamo bi sa miyatulu, te iyana visuvisudi poa'a nopenomo sa sivudi bi gebogebodi sai naġasedi.

⁴⁹ Niga kauwina mainana kaka laġan damonemo ya tubuġa. Mba laġannemo aneya kaka sa yovo te didimana lavedi nopalimo gebogebo lavedi sa daliġidi,

⁵⁰ te gebogebo lavedi kai lemlemnemo sa pwalaġe nawedi, bi ġome kaka sa lauayioi bi mwakedi sa sanawaikikokikodi.”

⁵¹ Bi Yesu ena tauwaikaiwatana i waitalayedina gado, “Niga kauwidi matabudi kona sibedi ee geġa?” Bi tedi ena giu ai munena gado, “Emaso, bena ke sibedi.”

⁵² Bi Yesu i giuwedina gado, “Taunana aubaina, waigke tauwailovelovena gesaudi ba Mala ena waibada wailovelovena kaikana a vai, tedi ba maibena vanuwa taniwigina ena susuġumo aniwaiguyau mwalidi validiudi bi wadubodi ya yovodi te ya kitedi bi lava ya wailovedi.”

Nasalet lavedi Yesu a daboke

(Mak 6:1-6, Luk 4:16-30)

53 Lağannemo Yesu lautaulala giudi i waiwaikovidi ba dobuna i gose kamaäge.

54 Tana i munaäge ena malagai otinemo, bi ġome bolu vanuwidiġa lava i waiwailovelovedi. Tedi a soveye bi ai talana gado, “Niga lavana bamo ġome nuwauyauya bi ġailisi i vai bi anisove kauwidi ya voivoiyedi?

55 Tana bena taukamda natuna? Tinana bena isana Meli, bi tasitasina ba Diyemesi, Diyosep, Saimon bi Diudas?

56 Nuvunuvuna matabudi bena vaiteda niga? Niga olotona kauwidi matabudi bamo ġome i legaudi?”

57 Bi ġome te Yesu a daboke.

Bi Yesu i giuwedina gado, “Tauguwatana ena malagai bi ena vanuwa lavedi ba mote sima vivile.”

58 Taunana aubaina, mba malagainemo Yesu mote mataila wapewapedi i voyiedi, banina tedi mote ai sumäge.

14

Dyon taukabulu bainewa i peki ġiliwa

(Mak 6:14-29, Luk 3:19-20, Luk 9:7-9)

1 Mba sauginemo Alodi Galili tauwaibadayena Yesu giuna i vaiye,

2 bi ena taupaula i giuwedina gado, “Niga lavana ba Diyon taukabulu, tana pekimo i kena moito munaäge, taunana aubaina ġailisi lisinemo ya kenakena bi mataila ya voivoiyedi.”

3 Alodi niga mainana i giuna, ba tana wala Diyon i pani bi biliwelokomo i sako nawe, valetina Pilipi mwanena Elodiyas dabanemo.

4 Diyon, Alodi i giugiu mataina gado, “Mote i visu te Elodiyas kwa naġi, banina mba ba valetim mwanena.”

5 Mba giuna aubaina Alodi i ġożeġoye te Diyon maso i waipeki. Bi lava i nailedi, banina tedi a sibe te Diyon ba tauguwatana.

6 Bi Alodi ena tubuġa soina nophonemo, Elodiyas natuna waivinina wale aubaidi i bigabiga ba Alodi nuwana i laukwasili.

7 Taunana aubaina, Alodi i giuwapa te bai yai baġayena ba ya vite.

8 Kamaina bi gomana tinana kalinana i lauwata te Alodi i giuwena gado, “Tagu yà ġożeġoyenā Diyon taukabulu kununa abomemo kwa sako, bi kwa vitegu.”

9 Bi ġalibona i wainuwaboya gulata bi i waiuvala, bi kaikana i giuwapa ena wale matedimo taunana aubaina te gomana ena ġowana ya voyie.

10 Ġome Alodi tauwaigħoviya i giukamaäge biliwelokomo te Diyon gadona a bwaliġavuki,

11 bi kununa abomemo a sako, bi gomana guguinina a vite, te i avali nawe tinana i vite.

12 Bi Diyon ena tauwaikaiwatana a tava, tubuġina a avali nawe a dobo, bi a nawa te Yesu a giuvite.

Yesu lava wapedi 5 tausen i waikanidi

(Mak 6:30-44, Luk 9:10-17, Dyn 6:1-14)

13 Lağannemo Yesu Diyon noyania i vaivaiye, ba wagamo i gelu bi i nawana dobu ġuyuwinem. Bi lava kumdi a vaivaiye ba edi malagai a gosedi bi kaġedīga a vawata.

14 Lağannemo Yesu wagamo i potipotiyovo, ba lava kumdi i kitedi, ba i launuwatoiyedi bi sidesidedi i waiyawasanidi.

15 Bi mba aubiganemo, ena tauwaikaiwatana lisinemo a nato bi a giuwena gado, “Bada, niga ba mutuyuwa bi kaikana tautaugudu. Lava kwa giukamagedi sa nawa malagaiğä te kediya sa gimala.”

16 Bi Yesu edi giu i waimunena gado, “Tedi mote sima nawa, temi koi kanidi.”

17 Bi tana a giuwena gado, “Tama mote bai lisimaimo, kamaina buledi 5 bi iyana labu ota.”

18 Bi Yesu i giuwedina gado, “Ko natomedi lisigumo.”

19 Tana lava i giuwedi te ġawāġawa dabedimo a miya. Bi buledi 5 bi iyana labu i legaudi, i waikita sağä malamo, i waebo bi buledi 5 kividii. Kamaina bi ena tauwaikaiwatana i vitedi te lava a vite nawedi.

20 Bi lava matabudi a kani te a kani nonoğä. Kamaina bi tauwaikaiwatana lava kani a kanikani sivudina, ai ġemogemotidi te po'a wapedi 12 ai wanavudi.

21 Lava ġome a kanina ba olooloto wapanan 5 tausan, waiwaivini bi libilibi mote a iyevidi.

Yesu topa dabanağä i nawa

(Mak 6:45-52, Dyn 6:15-21)

22 Mba kauwina mulinemo, Yesu ena tauwaikaiwatana wagamo i waige-ludi bi a damana, a nawanawa noi nevanemo ba kota lava i giukamağedi te a nawa edi malagaiğä.

23 Bi lava i giukamağedi mulinemo, tana i nawa oya dabanemo, pali aubaina. Mba dudubalina ba taunağä ġome i laulaupali.

24 Bi waga ba kaikana topa modona i nawanawae. Bi ġome yavala dididiga i talatalağä taunana aubaina labama waga i waikati vitavitale.

25 Lağan tinana bwaganemo, bi Yesu topa dabanağä i nawanawa ena tauwaikaiwatana lisidimo.

26 Lağannemo ena tauwaikaiwatana a kita topa dabanağä i natonato ba tedi a naila gulata bi a galalana gado, “Noi ba boita.”

27 Bi Yesu mağemota i giuwedina gado, “Mote koma naila, tagu. Nuwemi ya lautou.”

28 Ġome Pita i giuna gado, “Bada, bamoda giukauwa te tam ba kwa giuwegu te topa dabanağä ya nato lisimmo.”

29 Bi Yesu Pita i giuwena gado, “Ku nato.” Bi Pita wagamo i potiyovo bi topa dabanağä i nawa Yesu lisinemo.

30 Bi tana yavala bi labama i kitedi bi i nainaila lağannemo, kwaluluva i waitubu bi i binauna gado, “Bada, kwai yawasanigu!”

31 Noi taunana te Yesu nimana i tuğu bi Pita nimanemo i kabi te i solu sağe bi i giuwena gado, “Em sumağä i ala ġaubo, bai aubaina kuna nuwakulukuluva?”

32 Lağannemo tedi a moimoitosağä wagamo ba yavala i lautautau.

33 Tedi waga nophonemo a miyamiana Yesu a lauduneye bi a giuna gado, “Giukauwa te tam taunana Maimaitiuwa Natuna.”

34 Tedi a damana nawa Genesaletimo a solasağä.

35 Bi lağannemo mba dobuna lavedi Yesu a kitakita ba a kitagone bi Yesu giuna a giunawe te dobuna diyadiyana matabuna i nawa yağosi. Ġome lava sidesidedi a tavaitedi Yesu lisinemo.

36 Bi Yesu ai baḡa te sidesidedi maso i waianinedi, te ena gala isunaḡa a taukon. Bi lava mabai ena gala a tautaukonina, matabudi a yawasana.

15

Baibaḡa nopoda sa waimiledina ena wailovelove (Mak 7:1-23)

1 Ġome Palisi bi waīgake tauwailovelovena ġesaudi Yelusalemġa a tava Yesu lisinemo bi ai talayena gado,

2 “Bai aubaina em tauwaikaiwatana wala nove magumagula edi miyamiya a sakosakona sa waidoukotodi? Tedi mote nimedi sima koġedi bi sa kanikani!”

3 Bi Yesu edi giu i waimunena gado, “Bi temi bai aubaina Maimaituwa ena waīgake ko waidoukotokotodi, bi temi emi wailovelove ko kaikaiwatedi?

4 Maimaituwa i giuna gado, ‘Tamam bi tinam kwa viviledi.’ Banina aiyai tamana bi tinana i pasilidina ba sai peki.

5 Lava aiyai bai mwalina lisinemo ya kenakenana maso tamana ee tinana i vite. Bi geġa te, temi emi wailovelove luvanemo mote ima vitedi bi ya giuwedina gado, ‘Egu magula, tagu mote yāma sagumi banina kaikana e giuwapa te Maimaituwa yā vite.’

6 Temi emi wailovelovemo lava ko voyiedi te tametamedi bi tinetinedi mote sima sagusagudi. Temi Maimaituwa giuna ko sakosakoliye bi temi emi miyamiya ko kaikaiwatedi.

7 Temi lava kaikaiyovumi! Bai Aisaiya i giugiuwena ba giukauwa te temi i giugiuwatem.

8 Niga lavedi mududīga ya giugiu te Bada, Bada
bi nopodi ba tabudimo mote tagu lisigumo.

9 Tedi sa lauladune yababegu
tedi taudiġa edi waīgake a voivoiyedina,
taudidi lava sa wailovelovedi.”

10 Kamaina bi Yesu lava kumna i giuwedi a tava lisinemo bi i giuwedina gado, “Koi beyavaiya bi ko sibe kauwe.”

11 Lava kani ya kani te bwaganemo ya yovo bi ya potiyovo munāġa. Bi bai gebogebona nponemo i noġoti bi mudunemo ya potipotiyovona taunana ya waimila.”

12 Ġome ena tauwaikaiwatana a tava lisinemo bi ai talayena gado, “Kuna sibe ee geġa te bai kwa giugiuwedina ba palisi mote ai nuwavisuye?”

13 Yesu giu i waimunena gado, “Tamagu malamo miyamiyana tana dobumo kai mote i wadiwadina ba matabudi malamlamdi ya lakedi.

14 Ko kita kamaġedi tedi tauwaietadoli matapotepotedi, bamoda lava matapotapotana ena tau matapotapotana ya waidolina ba labuġidi dommo sa kuluva.”

15 Pita i giuna gado, “Te niga lautaulalana lisimaimo ku giu waitete.”

16 Yesu i waitalayedina gado, “Temi yaġolo te ko wainuwainina, ee?

17 Kona sibe ee geġa te lava kani ya kanikanina ba ya yovo bwaganemo te ya potiyovo munāġa?

18 Lava nponemo bai gebogebona ya nogoti bi mudunemo ya potipotiyovona taunana npona ya waimila.

19 Noġota gebogebodi maibena, waipeki, vawaidoġa, waimatawapa, danene, waimuduna bi kaiyovumo waiwavu.

²⁰ Niga yawasanidi lava nopona sa waimila. Bi lava manima milana ya kanikanina, taunana mote ima waimila.”

*Keinan waivinina ena waisumaga
(Mak 7:24-30)*

²¹ Yesu Galili dobuna i gose bi i nawa Taiya bi Sidon palatidimo.

²² Ģome Keinan waivinina i tava Yesu lisinemo bi i talağabalana gado, “Aee Bada, Deivida natuna, kwa launuwatoitoiyegu! Aluwa gebogebona natugu waivinina i sunei bi ya wainuwatoi gulata.”

²³ Bi Yesu mote bai i giu lubuye, taunana aubaina ena tauwaikaiwatana a nato lisinemo bi ai bağana gado, “Niga waivinina mulidağ ya nato bi ya gağababana, kwa giukamağe ya nawa tabunemo. Ya waibeyawakida.”

²⁴ Ģome Yesu i giuna gado, “Tagu Maimaituwa i giukamağeguna Islael lavedi gwiegwegwedi aubaidi.”

²⁵ Bi waivini i nato Yesu kağepakanemo, tuwapekana i waitupagwaliğedi bi i giuna gado, “Aee Bada, kwa kai sagugu!”

²⁶ Bi Yesu giu i waimunena gado, “Mote i visu te libilibi kediya ya vai bi dağadagası ya vitedi.”

²⁷ Bi waivini i giuna gado, “Bada, mba giukauwa! Bi geğə te dağadagası tamedi ena teibolomo kani pusepuselidi ya taitaikulukuludina ba sa kanikanidi.”

²⁸ Kamaaina bi Yesu waivini ena giu i waimunena gado, “Waivini, em sumağə kota i tausağə, taunana aubaina bai kunai bağena ba ya vitem.” Mba taunana te waivini natuna i yawasana.

*Yesu lava 4 tausan i waikanidi
(Mak 8:1-9, Luk 9:10-17, Dyn 6:1-14)*

²⁹ Ģome Yesu Galili nisana diyanağə i sağə i nawa oya dabanemo i miyatulu.

³⁰ Ģome lava kumdi a tava Yesu lisinemo. Bi lava kağedi nuwanokudi, matapotepotedi, nuwakududi, kupekupedi bi kota sida gesaudi vaivaidi vaitedi a tavaitedi Yesu kağepakanemo bi matabudi i waiyawasanidi.

³¹ Lava kupekupedi a gagali, kağedi nuwanokudi a didimana, nuwakududi a nawananawa bi matapotepotedi ai kita munığa. Ģome lava matabudi tedi a kitekitedina ba a sove bi Islael edi Maimaituwa a kasağesäge.

³² Yesu ena tauwaikaiwatana i giuwedi a tava lisinemo bi i giuwedina gado, “Tagu niga lavedi e launuwatoiyedi, tedi vaitedi te miya te lağanı faiona a kovi bi kani geğə, mote ya góyeğoye te makanipekidi ya giukamağedi sa nawa, male etamo sa laumoyağau.”

³³ Bi ena tauwaikaiwatana ena giu ai munena gado, “Niga ba mutuyuwamo ta miyamiya, bamō ġome kani ta vai bi lava kumna tai kanidi?”

³⁴ Bi tana i waitalayedina gado, “Temi buledi wapedi visa lisimimo?”

Tedi ena giu ai munena gado, “Tama buledi wapedi 7 bi iyana keikeilikidi visa ota.”

³⁵ Bi lava kumna i giuwedi te doğamo a miya.

³⁶ Kamaaina bi tana buledi 7 bi iyana i legaudi, Maimaituwa i waiebo bi i kivikivididi te ena tauwaikaiwatana i vitedi bi tedi lava a vite nawedi.

³⁷ Tedi matabudi a kani te a kani nonoğə, mulinemo ena tauwaikaiwatana kani a kanikani sivudina a laitupedi, te po'a wapedi 7 ai wanavudi.

³⁸ Čome olooloto a kanikanina ba wapedi 4 tausan bi waivini bi libilibi mote a iyevidi.

³⁹ Niga kauwina mulinemo, Yesu lava i giukamağedi a nawanawa ba tana wagamo i gelu sağa bi i nawa Magadan dobunemo.

16

Mataila ai bağae (Mak 8:11-21)

¹ Palisi bi Sadisi Yesu lisinemo a tava laulubuna aubaina bi a giuwe te mala ena mataila, yai lovedi te tana giukauwa Maimaituwa lisinäga i yovo.

² Bi edi giu i waimunena gado, “Lağannemo suwala ya bulubulu bi galewa ya lailaisabasaba ba ko giuna gado, ‘Bokina ba kwamla.’

³ Bi olaolalemo galewa ya laisabasaba bi yai dudubalana ba ko sibe te, ‘Mateya ba nabu ya yovo.’ Temi ba yada waigayona kona sibe, bi niga lağandimo mataila sa tubutubuğana mote koma sibesibedi.

⁴ Temi niga kimtimi emi kauwa gebogebodi bi tauvawaidoğa, ko ǵoyeǵoye te mataila ko kita, bi mote kaka yàmái lovemi, te mataila Diyona lisinemo i tubutubuğana taunana ko noǵoti.”

Kamaina bi i gose kamağedi bi i nawa.

Palisi bi Sadisi edi muu'a

⁵ Lağannemo topa a damaniye a nawa noi nevanemo ba ena tauwaikaiwatana nuwedî i kauleya te buledi mote a vai.

⁶ Bi Yesu i giuwedina gado, “Koi kita kauwa te Palisi bi Sadisi edi muu'a ko vola kamağedi.”

⁷ Bi tedi taudiğâ ai talapilina gado, “Tada mote buledi te vai aubaina mainana i giu.”

⁸ Tedi bai a giugiuwena ba Yesu i sibe, taunana aubaina i giuwedina gado, “Emi sumağâ kana ǵıubo! Bai aubaina taumiğâ ko waitalapili te lisimimo buledi geğâ?

⁹ Temi yaǵolo ko wainuwanaaina, ee? Tagu buledi wapedi 5 e kividî te lava wapedi 5 tausan a kanikanina ko noǵoti, bi po'a visa konai wanavudi?

¹⁰ Bi kota buledi wapedi 7 bi lava 4 tausan a kanina mulinemo po'a visa konai wanavudi? Temi nuwemi i kauleya, ee? Temi mote komai noǵota kauwa.

¹¹ Temi bai e giugiuwena mote ko sibe, konai noǵota bena tagu buledi e giugiu wata? Geğâ, tagu e giuna gado, ‘Palisi bi Sadisi edi muu'a ko vola kauwedî.’

¹² Mba ǵome kaka a sibe te tana mote muu'a buledimo vitavitalena i giugiuwe, bi tana ba Palisi bi Sadisi edi wailovelove kaikaiyovudi volayedî i giugiuwata.

Pita Yesu i kamağati te tana taunana Vinevinena (Mak 8:27-30, Luk 9:18-21)

¹³ Lağannemo Yesu, Seseliya Pilipai dobuna palatinemo i tavatava ba ena tauwaikaiwatana i waitalayedinâ gado, “Lava sa giugiu te Tana Taunana Natuna ba aiyai?”

¹⁴ Bi tedi ena giu ai munena gado, “Lava ǵesaudi sa giugiu te Diyón Tauskabulu, ǵesaudi sa giugiu te Elaidiya bi kota ǵesaudi sa giugiu te Delimaiya ee wala taugiuwatana ǵemota i laumağata munäga.”

¹⁵ Bi tedi i waitalayedinâ gado, “Bi temi ko noǵonoǵoti te tagu aiyai?”

16 Bi Saimon Pita giu i waimunena gado, “Tam Keliso, Maimaituwa yawawayasanina Natuna.”

17 Bi Yesu, Pita i giuwena gado, “Saimon, Diyona natuna, tam kakavisuvissum. Niga giukauwina mote lava ota i wailovem, bi Tamagu malamo i wailovem.

18 Bi yà giugiuwem te tam Pita,* bi dabammo kaka Maimaituwa ena dam yà keli, te peki ena ġgilisi mote ima lauyovoġe.

19 Bi tagu kaka mala ena waibadana kiina yà vitem. Dobumo bai kwa panipanina ba mainana malamo yà pani, bi dobumo bai kwa kuvekuvesina ba mainana malamo yà kuvesi.”

20 Kamaina bi ena tauwaikaiwatana i waiġakedi te mote aiyai sima giuwe, te tana taunana Keliso.

Yesu ena peki i giuwata

(Mak 8:31—9:1, Luk 9:22-27)

21 Mba sauginemo te noi i nawana, Yesu ena tauwaikaiwatana lisidimo ena peki i giu waitete te ya nawana Yelusalemmo ba kauwa wapewapedimo yai nuwato. Bi ġome babada nananakidi, pilisi edi babada, bi waīgake tauwailovelovedi, Yesu sa laukivi gebogeboye bi sai peki. Bi laġan waifaioninem tana ya kenamoito munaga.

22 Kamaina bi Pita Yesu i waidoli nawe tabunemo bi i kaipasinena gado, “Ke Bada, mba kauwina mote lisimmo ima tubuġa!”

23 Gome Yesu i tauvitale bi Pita i giuwena gado, “Seitan, ku tauliya! Tam egħi eta kwa waikoigudu, mba noġotina mote Maimaituwa lisinagħi i yovo, mba temi lava ota emi noġota.”

24 Kamaina bi Yesu ena tauwaikaiwatana i giuwedina gado, “Bamoda tam aiyai kaiwatagu kuna ġoyena ba em ġowana matabudi kwa gosedi bi em kolosi kwa avali bi kwa kaiwatagu.

25 Aiyai bi ena yawasana i nuwamunaġena ba ya kula yakasi, bi aiyai ena yawasana i nuwakamaġena tagu aubaigu ba yawasana ya vai.

26 Bamoda aiyai dobu ena ġowana i vai kovi bi ena yawasana i gebogebona, ba bai ya voiye te ena yawasana ya vai munaġe? Geġa, mote bai ima voje.

27 Bi Tana Taunana Natuna kaka Tamana namalinemo ena aneya vaitedi sa yovo bi lava ġemogħemotāga bai a voivoiyedina luvanemo yai maiidi.

28 Yà giugiu kauwemi, temi ġesäumi niganana kaka mote koma peki, eete Tana Taunana Natuna ena waibada ya natonatona ko kita.”

17

Yesu kitana i launuwavitala

(Mak 9:2-13, Luk 9:28-36)

1 Laġan 6 mulidimo Pita, Diyemesi bi tasina Diyon Yesu i waidolidi te a nawa oya lofalofana dabanemo.

2 Bi ġome matedimo a waikita ba Yesu kitana i launuwavitala, matana i namalana maibena suwala matana bi ena gala potina maibena suwala yanana.

3 Noi taunana te Mousis bi Elaidiya a laumaġata bi Yesu vaitena a waigiugiu.

* **16:18:** Gulik kalinanemo Pita, mba ġakima.

4 Kamaina bi Pita Yesu i giuwena gado, “Bada, i visu te tama niga ġome. Bamoda kwa ġoyena ba tagu kape faiona yà voyiedi, ġemota tam aubaim, ġemota Mousis bi ġemota Elaidiya.”

5 Pita yaġolo i giugiu ba giyou potipoti otina i yovo te i sumatawedi. Bi kalina giyou noponaġa i giu yovona gado, “Niga taunana Tagu Natugu, nuwagu tauvaina, tana ya wainuwavisugu. Kalinana ko vaiye!”

6 *Lagannemo tauwaikaiwatana kalina a vaivaiye, ba manailidi a laudulu yovo doġamo.*

7 Ĝome Yesu i nato te i taukonidi bi i giuwedina gado, “Ko moito, mote koma naila.”

8 Bi a tautaulagetidi ba Yesu taunaġa a kita bi mote aiyai ġesauna.

9 Tedi oyamo bi a miyamiya kuluva ba Yesu niga mainana i giuwedi, “Temi bai kona kitakitana mote aiyai ġesauna koma giuwe eete, Tana Taunana Natuna pekimo ya kenamoito munaġa.”

10 Ĝome ena tauwaikaiwatana ai talayena gado, “Bai aubaina waigake tauwailovelovena sa giugiu te Elaidiya ya gei tava?”

11 Bi Yesu edi giu i waimunena gado, “Mba giukauwa, Elaidiya kaka ya gei tava te bai matabuna ya kanonoġidi.

12 Bi yà giuwemi te Elaidiya ba kaikana i tava bi lava mote a kita ġone, bi bai a noġonogötina lisinemo a voyie. Mba mainana kota sa ġoyegoyena Tana Taunana Natuna sa laukivigebogeboye bi yai nuwatoittoi.”

13 Mba ġome kaka ena tauwaikaiwatana a sibe te tana Diyoni Taukabulu i giugiuwata.

*Yesu, gomana olotona aluwa gebogebona i sunesuneina i waiyawasani
(Mak 9:14-28, Luk 9:37-43)*

14 Sauginemo tedi a tavatava lava kumna lisidimo ba oloto i nato Yesu matanemo, tuwapekana i tupagwaliġed bi i giuna gado,

15 “Bada, natugu kwa launuwatoiye! Tana aluwa gebogebona sulusu-luvaina ba ya kakaonalele bi ya wainuwatoi gulata. Bi wali saugemo ba kaimo ya pwalapwalaläge nawena bi wali saugemo ba gaubamo ya pwalapwalaläge nawe.”

16 Tana e natomena em tauwaikaiwatana lisidimo bi mote ai yawasani.”

17 Yesu i giuna gado, “Temi niga kimtimi laukasāqīgħiġi bi mote waisumegħem vaitemi te alamiya, bi kauwa e alavoiyedi? Gomana ko natome lisigomo.”

18 Ĝome te Yesu aluwa gebogebona i kaipasine bi gomana i potiyovo kamaġe. Noi taunana te gomana i yawasana.

19 Bi ena tauwaikaiwatana taudīga a nato Yesu lisinemo bi ai talayena gado, “Bai aubaina tama aluwa gebogebona ke kwavi kasaġe?”

20-21 Ĝome edi giu i waimunena gado, “Banina, temi emi sumaġa i ġauba. Yà giugiu kauwemi te bamoda emi sumaġa ġauba maibena wasiva pouna, ba niga oyana ko giuwena gado, ‘Ku nuwaliye noi ġome kwa nawa bi ya nuwaliya te ġome ya nawa.’ Bai lisimimo maso mote i pilipili.”*

*Yesu ena peki i giuwata munaġe
(Mak 9:30-32, Luk 9:43-45)*

* **17:20-21:** Gulik baibol ġesaudi nopolimo niga lovana 21 mote ima kenakena. Mak 9:29 noponemo ko kita.

²² Bi sauginemo ena tauwaikaiwatana vaitedi a waiğemotidi Galilimo ba i giuwedina gado, “Tana Taunana Natuna kaka kana ġaviya nimedimo sa sak.

²³ Tedi kaka sai peki bi laġon waifaioninemo Maimaituwa kaka ya kakenamoito munaġe.” Ĝome ena tauwaikaiwatana mainana a vaivaiyena ba ai nuwaboya gulata.

Pali vanuwina manena

²⁴ Yesu ena tauwaikaiwatana vaitedi a tava Kapaniyammo, ġome takis taulaitupana i tava bi Pita i waitalayena gado, “Emi tauwailovelove pali vanuwina manena ya sakosako e geġa?”

²⁵ Kamaina bi Pita giu i waimunena gado, “Emaso, bena yai waimaii!” Sauginemo Pita i valageta vanuwemo, ba Yesu i gei waitalana gado, “Saimon, tam em noġota bainewa? Mabai lisidimo ġaligħalibona takisi sa lailaitupa, edi dobu lavedi ee wali dobu lavedi lisidimo?”

²⁶ Kamaina bi Pita giu i waimunena gado, “Wali dobu lavedi takisi sa waimaii.” Ĝome Yesu, Pita i giuwena gado, “Mba kamaina ġalibona ena dobu lavedi mote takis simai maii.

²⁷ Bi bamoda nopardi tama kagebogebo aubaina te kwa nawa topamo bi em kauli kwa pwaläge. Bi iyana kwa geigei soluna mba iyenina gayana kwa ġole bi mane kwa vai te eda takis luvanemo kwai maii.”

18

Mala ena waibada nophonemo, aiyai i saġa gulata?

(Mak 9:33-37, Luk 9:46-48)

¹ Mba sauginemo ena tauwaikaiwatana lisinemo a tava bi ai talayena gado, “Bada, Mala ena waibada nophonemo ba aiyai i saġa gulata?”

² Ĝome te Yesu gomana ġaubona i giuwe i tava, bi mododimo i moito.

³ Kamaina bi i giuna gado, “Tagu yà giugiu kauwemi te aiyai em yawasana gebogebonemo kwa nuwatalana, maibena libilibi keiķelikidi edi yawasana, mba tam kaka Mala ena waibada nophonemo kwa sola saġa. Bi bamoda geġa ba mote kuma sola saġa.

⁴ Taunana aubaina, aiyai kwa ġaubo munaġana maibena niga gomenina kakla Mala ena waibada nophonemo em lava mododimo kwa saġa gulata.

⁵ Aiyai bi isagumo niga mai gomenina ya giuguvaina ba tagu ya giuguvaina.

Gebogebomo kuluva

(Mak 9:42-48, Luk 17:1,2)

⁶ “Bamoda aiyai niga lavedi sivusivuyovoġedi sa waisumaġeguna i voyedi te gebomo a kuluvana, ba i visu te ġakima vitavitana mba lavana gadonemo sa duli bi nisa waidomdomnemo sa pwaläge yovoġe.

⁷ “I gebo kauwa te dobu lavedi edi lava sa voyedi te edi sumaġa sa taitaikuludi! Laulubudi ba giukauwa te sa tava bi i gebo kauwa te tana lava aiyai laulubuna ya voivoiyena.

⁸ “Bamoda nimam ee kaġem ġemota ya voyiem bi gebogebko kwa voivoiye ba kamaina te kwa douġavuki bi kwa pwaläge. I visu te kaġem ġemota bi nimam ġemota yawasana kenakena nonoġinemo kwa sola saġa bi mote i visu te nimam labu bi kaġem labu bi kai kalakalatinemo sa pwaläge nawem.

⁹ “Bamoda matam ya voyiem bi gebogebko kwa voivoiye ba kwa ġivoi kamäġe bi kwa pwaläge. I visu te matam ġemota bi yawasana nophonemo kwa saġa, bi mote i visu te matam labu bi iyoyogħamo sa pwaläge nawem.

*Sipu gwegwegwena laautalalana
(Luk 15:3-7)*

10 “Koi kita kauwa te sivusivuyovoğedi mote koma kita waiyovoyovodi, banina tedi edi aneya ba lağan matabuna Tamagu malamo matanemo sa moimoito.

11 Banina Tana Taunana Natuna i yovona ba lava gwegwegwedi yai yawasanidi.*

12 “Temi bainewa ko noğonoğoti? Bamoda oloto ġemota ena sipu wapedi ba 100 a miyamiya, bi ġemota i gwegwena ba tana bai ya voiye? Tana kaka sipu wapedi 99 oya nevanemo ya gosedi sa yabababa, bi ya nawa sipu gwegwena ya tavuge.

13 Bi ya giugiu kauwemi, lağannemo mba sipuna gwegwena i banavina ba yai nuwavisu gulatana mote mai sipu wapedi 99 mote a gwegwegwena.

14 Bi kota kauwina ġemotina mainana Tamemi malamo mote ima ġoyeġoye te sivusivuyovoğedi ġemota ima gwegwe.

Em tau ena gebomo kwa sagu

15 “Bamoda valetim gebogebo lisimmo i voiyena, ba kwa nawa lisinemo bi taumiġa mba pilipilina ko kadidiman. Bamo te em giu i vaiye bi i kuvasana ba kamaina te tana kunai yawasani munage.

16 Bamoda kalinam mote i vaiye ba lava ġemota ee labu kwai dolidi bi ko munage lisinemo te lava labu ee faiona mba pilipilina ko kakadidimanina sa vaiye.

17 Bi mba lavana kalinedi mote ima vaiye, ba kamaina te ko nawena Maimaituwa ena dam lisidimo. Bi tana Maimaituwa ena dam edi laididiana mote ima anine, ba kamaina te tana ko voiyena maibena koikoitau taulauduneyena ee takis taulaitupana.

18 Yà giugiu kauwemi te temi dobumo bai ko panipanina ba Maimaituwa mainana malamo ya pani. Bi dobumo bai ko kuvekuvesina ba Maimaituwa mainana malamo ya kuvesi.

19 “Bi giukauwemo yà giugiuwemi, bamoda lava labu dobumo koi anina ġemota bi bai koi baġayena, ba Tamagu malamo emi waibaġa ya voiye.

20 Bamo ġome lava labu ee faiona isagumo sa waiġemotana ba tagu ġome vaitedi.”

Taupaula mote gebogebo taunoğoti kamaġena ena laautalala

21 Kamaina bi Pita Yesu lisinemo i tava bi i waitalayena gado, “Bada, bamoda egħi tau gebogebo lisigumo i voiyena, ba malavisa ena gebogebo yà noğoti kamaġe? Mala 7, ee?”

22 Bi Yesu giu i waimunena gado, “Geġa, mote mala 7, bi 7 wapana 70, bi lağan onena.

23 Banina mala ena waibada ba niga mainana, maibena ġalibona, ya ġoyeġoyena ya sibe kauwe te ena taupaula ena mane a labe kauwe ee geġa.

24 Lağannemo tedi i waiġemotidi, ba oloto ena ġaga goldi baikidi 10 tausan luvana i vaivaina, a natome ġalibona lisinemo.[†]

25 Bi tana mote ġemogemotina te maso goldi baikidi 10 tausan luvana i waimaii munage. Taunana aubaina, ġalibona i giu te oloton sa kune kamaġe te yai taupaula yababa, mwanena, natunatuna bi ena ġonągħona matabudi kota sa kunejedi te manena ġalibona lisinemo ġaga sai mai'i.

* **18:11:** Guliki baibol ġesaudinopodimo niga lovana 11 mote ima kenakena. † **18:24:** Guliki kalinina ġiuna gado, 10 tausan Talent. Mba 480-miliyan Kina (K480,000,000) luvana.

26 “Mba ġome te taupaula ġalibona matanemo tuwapekana i waitupag-waligedi bi i waibaġħana gado, ‘Aee ġalibona, kwa launuwatoiyegu bi em mane kaka yāi mai'i munaġe.’

27 Kamaina bi ġalibona ena taupaula i launuwatoiye bi ena ġaga matabuna i noġoti kamaġe, bi i giuwe te ya nawa.

28 “Laġannemlo olotona i potipotiyovo, ba falona taupaula wala ena mane ġaubona 10 kina luvana‡ i vaivaina i banavi, kamaina bi i kaididi te gadonemo i kabi bi i giuwena gado, ‘Ei, egu mane ku waimaii makaiye.’

29 Ġome falona taupaula matanemo tuwapekana i waitupagwaliġedi bi i waibaġħana gado, ‘Aee egu tau, kumai papalana, kwa labegu te em mane kaka yāi mai'i munaġe.’

30 Bi geġa te ena tau kalinana mote i vaiye, bi biliwelokomo i sako nawe. Bi ġome i miyamiyana eete maso ena tau ena ġaga i waimaii kamaġe.

31 “Laġannemlo taupaula ġesaudi mainana a kitakita ba ai nuwaboya kauwa bi a nawa ġalibona lisinemo te bai matabuna i tubutubuġħana a tainiutwatau.

32 Kamaina bi ġalibona mba taupaulina i giuwe te i valageta bi i giuwena gado, ‘Tam taupaula gebogebom! Tagu em ġaga e noġoti kamaġe, banina tam lisigumo kunai baġa gulata.

33 Bi tam maso mainana falom taupaula kuna launuwatoiye, mai tagu e laulaunuwatoiymna.’

34 Ġalibona i medi kauwa bi i giukamaġe biliwelokomo te ġome sa kovoġina eete ena ġaga matabuna yai maii kovi.”

35 Ġome te Yesu giu i waikenana gado, “Bamoda valetim ee nuvum ena gebo mote nopom tabutabunemo ku noġoti kamaġe ba Tamagu malamo kaka tam lisimmo kauwina ġemotina mainana ya voiyē.”

19

Yesu waigose kauwina i wailoveloveye (Mak 10:1-12)

1 Bi sauginemlo Yesu wailovelove i waiwaikovi ba Galili i gose bi i nawa Diudiya, Diyoudan gaubina noi nevanemo.

2 Bi lava kumdi tana a kaiwata bi ġome i waiyawasanidi.

3 Ġome Palisi ġesaudi Yesu wailaulubuna aubaina a tava lisinemo bi ai talayena gado, “Waiġake ya waianina ee geġa te oloto bai i noġonogotina luvanemo mwanena ya gose, ee?”

4 Bi Yesu giu i waimunena gado, “Temi gilugilumina wadubona kona iyevi ee geġa? Te wala pakanemo Maimaituwa oloto bi waivini i voyiedi,

5 bi i giuna gado, ‘Taunana aubaina, oloto kaka tamana bi tinana ya gosedi te mwanena vaitena, sa miya te tedi tubuġa ġemota.’

6 Taunana aubaina, tedi mote lava labu bi tedi niganana lava ġemota. Tedi Maimaituwa i waigemotidina ba mote aiyai kaka ima dailidi.”

7 Bi palisi Yesu ai talayena gado, “Bai aubaina te Mousis oloto i giuwe te mwanena waigose pepana ya vite bi ya giukamaġe ya nawa?”

8 Bi Yesu giu i waimunena gado, “Mousis i waianinemi te mwanemwanemi ko gosedina, banina temi nopomi ba a ġaiġai kauwa. Bi pakanemo Maimaituwa mote waigose i waianine.

‡ **18:28:** Guliki kalinedimo ba 100 dinali.

9 Tagu yà giugiuwemi te oloto aiyai mwanena ena waimatawapa dabanemo i gosena mba olotona mote ima nañi munaña, bamoda i nañina ba mwanena ya vavawaiidoña bi tana kota ya kaka milamila.”

10 Kamaina bi ena tauwaikaiwatana Yesu a giuwena gado, “Bamoda waigose mote kumai anine ba i visu te lava mote maso a nañi.”

11 Yesu giu i waimunena gado, “Niga wailovelovena mote lava matabudi sima vai bi tedi mabai Maimaituwa i vinevinedina taudiga lisidimo ya tubuga.

12 Lava gesaudi mote sima nañinaga, banina tedi mainana a tubugae, olooloto gesaudi ba poudi a lauvaidi taunana aubaina mote sima nañi bi gesaudi ba mala ena waibada nopenomo waitaupaula aubaina mote a goye te sa nañi. Bi lava aiyai niga wailovelovedi banidi ya sibesibedina ba tana maso i waianinedi.”*

*Yesu bi libilibi keikeilikidi
(Mak 10:13-16, Luk 18:15-17)*

13 Kamaina bi lava libilibi keikeilikidi a natomedi Yesu lisinemo te nimana dabeledimo i sivudi bi aubaidi i laupali. Bi gegae te ena tauwaikaiwatana lava a kaipasinedi.

14 Bi Yesu i giuna gado, “Libilibi keikeilikidi ko kita kamañgedi te sa nato lisigumo, bi mote komai ñakedi, banina mala ena waibada ba lava maibena niga libilibidi aubaidi.”

15 Kamaina bi Yesu nimana libilibi dabeledimo i sako bi i kavisuvisudi te mba modomodona i gose bi i nawa.

*Ewali waiguyauna ena waitala
(Mak 10:17-31, Luk 18:18-30)*

16 Mba taunana te ewali waiguyauna i tava Yesu lisinemo bi i waitalayena gado, “Tauwailovelove, tagu visu bai yà voiyte te yawasana kenakena nonogina yà vai?”

17 Bi Yesu giu i waimunena gado, “Banina bai bi visu aubaina kwa waitalayegu? Maimaituwa taunaña visuvisuna. Bamoda yawasana kwa ñoyena ba kamaina te waiñake kwa kaiwatedi.”

18 Bi ewali i waitalana gado, “Waiñake isedi?” Bi Yesu giu i waimunena gado, “Mote kumai peki, mote kuma vawaidoña, mote kuma danene, mote kaiyovumo em tau kumai wavu,

19 tamam bi tinam kwa viviledi bi em tau kwa ñoyena maibena taumña kwa ñoyeñoyemna.”

20 Bi ewali waiguyauna i giuna gado, “Tagu mba waiñakedi matabudi e kaiwatedi. Bi niganana bai gesauna yà voiyte?”

21 Kamaina bi Yesu giu i waimunena gado, “Bamoda tam yawasana didimanina miyaena kuna ñoyena, ba kwa nawa te em ñonagóna matabudi kwa kune kamañgedi bi manena lava wainuwatoitoidi kwa vitedi bi mala ena waiguyau kwa vai. Ñome kaka kwa nato te kwa kaiwatusu.”

22 Sauginemo niga ewalina giudi i vaivaiyedi ba tana manuwaboyana i nawa, banina tana lava waiguyauna.

23 Ñome te Yesu ena tauwaikaiwatana i giuwedina gado, “Giukauwemo yà giugiuwemi te lava waiguyauna ba i pilipili kauwa te mala ena waibadamo ya sola saña.

* **19:12:** Guliki kalinina i giuna gado, “Lava gesaudi Maimaituwa ena waiguyau aubaina, taudiga a koivai munañgedi.”

²⁴ Bi kota yà giugiuwemi te kamelo ba i pilipili te siyau bwadanemo ya sola. Bi lava waiguyauna ba i pilipili te i pilipili kauwa te Maimaituwa ena waibada nponemo ya sola saǵa.”

²⁵ Bi laǵan̄nemo Yesu ena tauwaikaiwatana niga giuna a vaivaiye ba a tagugu bi ai talayena gado, “Bamoda mainana ba aiyai kaka ya yawasana?”

²⁶ Kamaina bi Yesu tedi i kitadididi bi i giuna gado, “Mba kauwidu lava lisidimo ba i pilipili kauwa, bi Maimaituwa lisinemo bai matabuna ba ġemogemetina ya voyiedi.”

²⁷ Bi Pita Yesu ena giu i waimunena gado, “Tama kaiwatam aubaina te mwali matabudi ke gosedi? Bi ema mai'a ba bai ka vai?”

²⁸ Ĝome Yesu i giuwedina gado, “Giukauwemo yà giugiuwemi te Tana Taunana Natuna ena animiya namanamalinemo ya miyana kaka mwali matabudi laivaliudi mba laǵan̄inem temi taukaiwatagu animiya 12 dabe-dimo ko miya bi Islael damna 12 koi badayed.

²⁹ Bi tedi mabai edi vanuwa, ee tametamedi, ee tinetinedi, ee valevaletidi, ee nuvunuvudi, ee natunatudi ee edi daibi bi a gosedina tagu kaiwatagu aubaina, ba mala 100 bi wailautawina sa banavina mote mai bai a gosegosedina. Bi kota yawasana kenakena nonoġina sa vai.

³⁰ Bi lava wapewapedi niganana sa dolidolina, kaka sa muli, bi mabai niganana sa mulimulina, kaka sa doli.”

20

Maimaituwa ena taupaula edi mai'a lautaulalana

¹ Bi Yesu i giuna gado, “Mala ena waibada ba maibena waen daibina taniwigina, tana kageka i lauolala bi lava i aulitavaitedi te waen daibinemo sa noya.

² Tana i waianina te laǵan̄ ġemota luvanemo yai maiidi bi i giu kamaġedi te a nawa waen daibinemo.

³ “Bi olaolalemo suwala 9 koloki mainana, tana i munaġa bi lava ġesaudi aniwaikune kune gabunemo a moimoito yababayababana i kitedi.

⁴ Ĝome i giuwedina gado, ‘Temi kota ko nawa bi egū waen daibinemo bai noyana ko voivoiyena ba didimanemo yài maiimi.’

⁵ Kamaina bi tedi a nawa.

“Tana i munaġa bi 12 koloki bi 3 koloki mainana kauwina ġemotina i voiyen.

⁶ “Bi suwala 5 koloki, tana i munaġa bi lava ġesaudi yaġolo a moimoito yababayababana i banavidi. Ĝome i waitalayedina gado, ‘Temi suwala lofalofana niga ĝome bai kona miyamiya yababayababe?’

⁷ Bi tedi a giuwena gado, ‘Tama mote aiyai i waiutaniyemai te maso aubaina ke noya.’ Bi tana i giuwedina gado, ‘Kamaina, temi kota ko nawa egū daibimo ko noya.’

⁸ “Noya i kovi dudubala isuna, daibi taniwigina taunoya edi bada i yoge bi i giuwena gado, ‘Taunoya matabudi kwai ġemotidi bi edi ma'iā kwa vitedi, kwai maiidina ba mabai muliġa a tavatavana lisidimo kwai tubu te kwa nawa a geigei tavana lisidimo kwai kovi.’

⁹ Taunoya mabai aubiga isuna a tava bi a noyanoyana ba laǵan̄ ġemota mai'iā a vai.

¹⁰ Bi tedi mabai a geigei tavana a wainoġota te maiia dididiga sa vai bi ġeġa te edi lava bainewa a vaivaina mainana a vai.

11 Lağannemo edi mane a legalegaudi ba daibi taniwigina lisinemo wawalu aitubuna gado,

12 ‘Niga lavedi muliğä a tavatavana ba awa ġemota ota a noya bi tama ba suwala poyapoyanemo ke noya te suwala i bulu bi geğä te kunai maiidina mainana tama kunai maiimai.’

13 ‘Bi daibi taniwigina oloto ena giu i waimunena gado, ‘Goma, kwai beyavaiye, tagu mote kaiyovumo ya soi. Temi kage konai anina te ko noyana ba lağan ġemota maiina ko vai.

14 Em maii'a ku vai bi kwa nawa. Tagu ya ġoyegoyena lava muliğä e tanodi bi a noyanoyana kota mainana yài maiidi.

15 Tagu egu laukivivisuvisu ġalanemo kona gadoğai, ee? Niga ba tagu egu mane, taunana aubaina bai e noġoñoġotina mainana ya voiye.’

16 ‘Bi Yesu giu i waikenana gado, ‘Tedi mabai sa mulimulina kaka sa doli, bi tedi mabai sa dolidolina kaka sa muli.’

*Yesu ena peki giuna i waifaioni
(Mak 10:32-34, Luk 18:31-34)*

17 Yesu ena tauwaikaiwatana 12 vaitedi a nawanawa Yelusalem bi etamo a vasebi bi i giuwedina gado,

18 ‘Koi beyavaiya, tada ta nawanawana Yelusalemmo, ġome kaka pilipilisi edi badabada bi waīgäke tauwailovelovena sai ogatala te Tana Taunana Natuna waipekina sai anine.

19 Bi tedi kaka sa vai bi eteni lavedi nimedimo sa sako, sai diboġi, sa kwapi bi kolosimo sa tupalatu. Bi lağan waifaioninem Maimaituwa kaka ya kakenamoito.’

*Diyemesi bi Diyoni tinedi ena waibağä
(Mak 10:35-45)*

20 Ġome Diyebedi mwanena natunatuna vaitedi a tava Yesu lisinemo bi tinedi tuwapékana i waitupagwaliġedi bi ena ġowana i waibağaye.

21 Bi Yesu i giuna gado, ‘Tam bai kwa ġoyegoye?’ Ġome waivini i giuna gado, ‘Natunatugu labu maso kunai aninedi te em waibada nponemo a miya, ġemota kataiyammo bi ġesauna ġeniyammo.’

22 Bi Yesu i giuwedina gado, ‘Temi mote ko sibe te bai ko waibağaye. Temi luvemi te tagu wainuwatoi bi peki ya nawayena mainana ko nawaye?’* Gome tedi a giuna gado, ‘Emaso, luvana ka nawaye.’

23 Bi Yesu i giuwedina gado, ‘Giukauwa te temi wainuwatoi bi peki ko nawaye, bi tagu mote egu waibada bai ima kenakena te yài aninemi te aiyai kataiyagumo bi aiyai ġeniyagumo ya miya. Mba animiyedi ba Tamagu i kanonogidina, lava vinevinedi aubaidi.’

24 Lağannemo ena tauwaikaiwatana 10 mainana a vaivaiye ba valevale-tidi labu a mediyedi.

25 Yesu mba mai kauwina i kitakita ba i waigemotidi bi i giuwedina gado, ‘Ko sibe te tedi mabai eteni sa waibadayedina ba ġailisi lisidimo ya kenakena te lava matabudi sai badayedi.

26 Niga kauwina mote temi mainana koma voiye. Bi bamoda aiyai modomimo didiga ya ġoyena, ba kamaina te matabumi aubaimi yai taupaula.

27 Aiyai bi doli i ġoyena ba kamaina te aubaimi yai taupaula yababa,

* **20:22:** Gulik kalinedimo i giuna gado, ‘Wainuwatoi leduna.’

²⁸ maibena Tana Taunana Natuna i yovona, mote lava tana aubaina sima noya, bi tana lava aubaidi ya noya bi ena yawasana ya vite munağe te edi gebogebo guduna ya vai.”

Yesu olooloto labu matapoteptedi i waiyawasanidi

(Mak 10:46-52, Luk 18:35-43)

²⁹ Sauginemo Yesu ena tauwaikaiwatana vaitedi Deliko a gosegose ba lava kumna tana a kaiwata.

³⁰ Ğome ba olooloto labu matapoteptedi eta diyanemo a miyamiya. Bi ġome a vaive te Yesu mba etanağä i nawanawa ba tedi kalinedi dididiginemmo a binauna gado, “Bada, Deivida Natuna, kwa launuwatoitoiyemai!”

³¹ Bi ġome lava kumna a kaipasinedi bi a giuwedi te maso a miya moimoisili. Bi geğä te tedi a binau gulagulatana gado, “Bada, Deivida Natuna, kwa launuwatoitoiyemai!”

³² Ğome Yesu i vamoito te i giuwedi a nato bi i waitalayedina gado, “Bai ko ġoyegøyena aubaimi ya voiye?”

³³ Bi tedi ena giu ai munena gado, “Bada, tama matamai kwa kayanedi.”

³⁴ Yesu i launuwatoiyedi bi matedi i tautaukonidi, ba ai kita bi a kaiwata.

21

Yesu Yelusalemmo i sola sağä

(Mak 11:1-10, Luk 19:29-39, Dyn 12:12-15)

¹ Tedi Yelusalem a vavawaiġelegele, ba Betpage malagainemo a tava, oya Oliv dabanemo. Ğome te Yesu ena tauwaikaiwatana labu i giukamağedi a doli,

² bi i giuwedina gado, “Ko nawa te malagaimo ko tava bi ko kita te ġome donki manatuna waitamidi. Ko kuvesidi bi ko yovoğedi tagu lisigumo.

³ Bamoda aiyai yai talayemina ba ko giuwenen gado, ‘Bada ya ġoyegøyedi bi noi taunana te ya giukamağe sağedi.’”

⁴ Niga kauwiña wala taugiuwatana i giugiuwena mainana i tubuğä. Taugiuwatana niga mainana i giu:

⁵ “Yelusalem lavedi ko giuwedina gado,

‘Ko kita emi ġalibona vovoyağotina
donki lauwalina i geluye
bi lisimimo ya natonato.’”

⁶ Kamaina bi ena tauwaikaiwatana a nawa te Yesu bai i giugiuwedina mainana a voiye.

⁷ Tedi donki manatuna a tavaitedi, Yesu lisinemo bi edi gala donki lauwalina dabanemo a yesidi te Yesu i miya sağä.

⁸ Lava kumna edi kwama etamo a yesidi, ġesaudi kai lagedi malugulugudi a bwali tavaitedi bi etamo a yesidi.

⁹ Lava kumdi a dolidolina Yesu matanemo bi ġesaudi a mulimulina matabudi a binabinauna gado,

“Ousana Deivida natuna!

Kakavisuvisuna tana taunana Bada isanemo ya natonato!

Ousana noke malamo!”

¹⁰ Laġannemo Yesu Yelusalemmo i solasola sağä ba malagaina matabuna i waidagu bi lava a giuna gado, “Niga aiyai lavana?”

¹¹ Bi lava kumdi a giuna gado, “Niga taunana Yesu, tana ba taugiuwatana, Nasalet lavana Galili plovins nopenomo.”

Yesu pali vanuwinemo

(Mak 11:15-19, Luk 19:45-48, Dyn 2:13-17)

¹² Bi Yesu pali vanuwina ganakukuna nōponemo i sola saǵa bi ǵome lava mabai a gimagimala bi a waikunekunena matabudi i kwavivaidi. ǵome dobu ǵesaudi manedi bi mba dobuna manena taulabedi edi teibolo, bi mwanuwa gabubu a waikunekuneyedina lavedi edi animiya vaitedi i vitatedi.

¹³ Bi Yesu i giuwedina gado, “Gilugilumina wadubonemo Maimaitiwa i giuna gado, ‘Tagu egū vanuwa ba sa waiisana pali vanuwina.’ Bi temi niganana kona voyiyena mai taudanedenene edi anikandavona.”

¹⁴ Bi lava matapotepepotedi bi kaǵedi nuwanokudi a tava pali vanuwinemo, Yesu lisinemo bi i waiyawasanidi.

¹⁵ Bi ǵome pilisi edi babada bi waiǵake tauwailovelovena Yesu kauwa visusudi i voivoiyedina a kitedi. Bi kota libilibi pali vanuwina ganakukuna nōponemo a kakasaǵesaǵena gado, “Ousana Deivida Natuna.” Taunana aubaina mba babadidi nuwedī i medi.

¹⁶ Bi Yesu a giuwena gado, “Tam libilibi bai sa giugiuwena kwa vaivaiye ee geǵa?” Bi Yesu tedi i giuwedina gado, “Mm, e vaiyedina. Temi gilugilumina wadubonemo kona iyevi ee geǵa?” Bi i giuna gado, “Bada, tam libilibi keikelikidi

bi meymeyedi kunai lovelovedi
te isam sa kasaǵesäge.”

¹⁷ ǵome tana i gosedi bi malagai dididigina i potiyovo kamaǵe bi i nawa Betenimo, te ǵome i kena.

Yesu damaya kaina i pasili

(Mak 11:12,14:20)

¹⁸ Olaolala kaikana Yesu i munamunaǵa Yelusalemmo, ba etamo kani i peki.

¹⁹ ǵome i waikita te damaya kaina eta diyanemo moimoitona i kita. Kamaina bi i nawa damaya kaina diyanemo bi i kitakita ba mote i vota bi lugulugunaǵa. Taunana aubaina tana damaya kaina i pasili, “Tam mote kaka kuma vota munaǵa!” Noi taunana te damaya kaina i poki.

²⁰ Laǵannemo ena tauwaikaiwatana niga mainana a kitakita ba a sove bi a giuna gado, “Damaya kaina bainewa bi i poki makai?”

²¹ Bi Yesu edi giu i waimunena gado, “Giukauwemo ya giugiuwemi, te mote koma nuwalaǵa bi koi sumaǵa te bai e voivoiyena mainana temi ko voiye, bi mote damaya kaina taunaǵa bi kota niga oyana ko giuwena gado ‘Ku nuwalageta bi nisamo kwa pwalaǵe nawem.’ Bi mainana kaka ya tubuǵa.

²² Bamoda konai sumaǵana ba temi bai palimo ko waibaǵayena kaka ko banavi.”

Yesu ena waibada waitalana

(Mak 11:27-33, Luk 20:1-8)

²³ Yesu pali vanuwina ganakukuna nōponemo i saǵa bi i waiwailovelove ba, pilisi edi babada bi babada i ǵesaudi vaitedi tana lisinemo a tava, bi ai talayena gado, “Tam em waibada bai, bi aiyai waibada i vitem bi niga kauwidī kwa voivoiyedi?”

²⁴ Bi Yesu i giuwedina gado, “Tagu kota egū waitala ǵemota temi yaǵi talayemi, bi bamoda temi koi munena, kaka tagu ya giuwemi te aiyai niga waibadana i vitegu te niga kauwidī ya voivoiyedi.

25 Ko giuwedu! Diyon bamo ġome waibada i vai bi i kakabulu, Maimaituwa lisinemo ee lava lisidimo?"

Ġome taudiga ai giugiuna gado, "Bainewa ta giuwe? Bamoda ta giuna gado, 'Maimaituwa lisinaġa.' Ba tana kaka ya giuwedana gado, 'Bai aubaina temi Diyon i mote koi sumaġe?'

26 Bamoda tada ta giuna gado, 'Lava lisinaġa.' Ba lava sa ġasiyeda, banina tedi matabudi a sibe te Diyon ba taugiuwatana."

27 Kamaina bi Yesu ena giu ai munena gado, "Tama mote ke sibe."

Ġome te tedi i giuwedina gado, "Mote kaka yàma giuwemi te aiyai waibadana i vitegu bi niga kauwidi yà voivoiyedi.

Lilibili oloolotodi labu edi lautaulala

28 "Niga lautaulalana ko noġonoġoti? Mai maso oloto ġemota bi natunatuna labu. Tana i nawa natuna tautuwaġa lisinemo bi i giuwena gado, 'Koko, niganana kwa nawa te waen daibinemo kwa noya.'

29 Bi natuna i giuna gado, 'Tagu e daboka.' Bi geġa te, muliġa nuwana i vitale bi i nawa waen daibinemo i noya.

30 "Ġome kota tamana i nawa natuna tautasina lisinemo bi giuna ġemotina i giuwe. Bi ġome te natuna tautasina i giuna gado, 'Kamaina tamagu, tagu kaka yà nawa te noyana ya voye.' Bi geġa te tana mote i nawa.

31 "Bamo taunana tamana i voteyeteye bi ena ġowana i voye?"

Bi lava Yesu ena giu ai munena gado, "Gomana tautuweġina." Ġome Yesu i giuwedina gado, "Tagu giukauwemo yà giugiuwemi te takis taulaitupana bi waivini kabakabaleyidi tedi kaikana a wawaimulimi bi Maimaituwa ena waibadamo sa saġasāġa.

32 Banina Diyon lisimimo i tava te didimana etana i wailovemi, bi temi mote tana koi sumaġe. Bi takis taulaitupana bi waivini kabakabaleyidi tedi Diyon ai sumaġe. Bi temi niga kauwina kona kita bi mote ko laukuvasa bi ena lauguguya mote koi sumaġe."

Waen daibina taulabena lautaulalana

(Mak 12:1-12, Luk 20:9-19)

33 "Koi beyavaiya bi kota lautaulala ġesauna yà giuwemi: Daibi taniwagina ġemota waen daibina i voye bi i ganakuku. Kamaina bi waen anivapisana domna i ġala bi aniwai koyaġa vanuwina i keli. Ġome tana daibina taubayau ġesaudi nimedimo i sako te sa labe bi tana i modina te i nawa dobu ġesaunemo.

34 Laġannemo waen losina ena laġani i tavatava ba tana ena taupaula i giukamaġe nawedi waen daibina taulabena lisidimo, te tana ena soiso maso a vai.

35 "Bi waen daibina taulabena taupaula a panidi bi ġemota a kwapu yababayababe, ġesauna ai peki bi waifaionina a lauġokimi.

36 Kamaina bi waen daibina taniwagina ena taupaula wapawapa i giukamaġedi. Bi waen daibina taulabena mba kauwina ġemotina lisidimo a voye.

37 Mba kauwina mulinemo, tana natuna i giukamaġe lisidimo bi i giuna gado, 'Niganana ba yà noġonoġoti te tedi kaka natugu sa vivile!'

38 "Bi laġannemo waen daibina taulabena tana a kitakita ba taudiga ai giugiuna gado, 'Niga taunana waen daibina taniwagina natuna. Ko nato ta laipeki bi ena gagasa ta vai.'

39 Kamaina bi a kaididi, a solu nawe waen daibina ganana taulinemo bi a laipeki.

40 “Bainewa ko nōgonōgoti, lāgn̄nemo waen daibina taniwagina ya tavana ba tauwailaba lisidimo bai ya voiyē?”

41 Tedi Yesu a giuwena gado, “Tana kaka mba lavedi gebogebodi ya laipekidi, bi mulinemo ena daibi lava ġesaudi nimedimo ya sako. Bi waen losina sauginemo tedi kaka tana ena soisoi sa vite.”

42 Bi Yesu i giuwedina gado, “Temi gilugilumina wadubonemo kona iyevi ee geġa? Niga mainana i giu,

‘Vanuwa taugħalana ġakim a dabodabokena

i waila vanuwa yasina.

Bada niga kauwina i voiye

te kitana i visu.’

43 “Taunana aubaina ya giugiuwemi te Maimaituwa ena waibada lisimo kaka ya kaikamaġe bi lava ġesaudi ya vitedi bi tedi kaka sa vota.

44 Lava aiyai bi ya kuluvana niga ġakimina dabanemo ba yai doulisilisi. Bi ġakimina aiyai dabanemo ya talaġħana ba yai doumisimisi.”*

45 Sauginemo pilisi edi babada bi palisi Yesu ena lautaulala a vaivaiyedi ba a sibe te tana tedi i giugiu watedi.

46 Tedi eta a tavutavuġe te maso a pani bi geġa te lava kumna a nailedi, banina a sibe te tana ba taugħiwtana.

22

Naġi soina lautaulalana

1 Yesu lautaulala ġesauenemo kota lava i giuwedina gado,

2 “Mala ena waibada ba maibena ġalibona natuna olotona ena naġi soina i kanonoġi.

3 Bi ena taupaula i giukamaġđed te sa nawa lava giugiuvaidi sa giuwedi te sa nato soimo. Bi geġa te nato a daboka.

4 Kamaina bi taupaula ġesaudi kota i giukamaġđed bi i giuna gado, ‘Ko nawa lavedi e giugiuvaidina lisidimo bi ko giuwedina gado, tagu egħi kau pwatapwatana e nigonigo bi bai matabuna e kanonoġi. Niganana ko nato naġi soinemo.’

5 Bi geġa te taupaula kalinedi a vaiye kamaġđed, bi ai nawa ġemogħemota. Ĝesauna i nawa ena daibimo, bi ġesauna i nawa ena noyamo.

6 Bi ġesaudi taupaula a panidi, a laukivigebogebayed bi ai pekidi.

7 Taunana aubaina, ġalibona nuwana i medi kauwa bi ena tauwaiġavija i giukamaġđed te tauwaipeki ai pekidi bi edi taun ai kalaġosa.

8 “Gome ġalibona ena taupaula i giuwedina gado, ‘Naġi soina kaikana e kanonoġi. Bi tedi mabai e giugiuvaidina mote a visu gulata te maso a tava.

9 Taunana aubaina, ko nawa etaġa bi mabai ko banabanavidina, ko giuvaidi te sa tava soimo.’

10 “Kamaina bi taupaula etaġa a nawa bi lava a banabanavidina, visuvi-sudi e gebogebodi matabudi a tavaitedi, te tauliso soi vanuwina ai wanavu.

11 “Bi ġalibona i valageta vanuwemo ena tauliso kitedi aubaina. Bi i kita te oloto ġemota mote naġi galedi i kotedi.

* **21:44:** Ġakim a tana Yesu. Bi aiyai Yesu ya dabokena, taunaġa kaka ya vunu munajja, bi peki mulinemo Yesu kaka mba lavana aluwina ya douġosaq.

12 Ĝome ĝalibona mba lavana i giuwena gado, ‘Goma, tam mote naĝi galedi ku kotedi, bainewa bi niga ĝome kuna valageta?’ Bi olotona mote bai i giuwe.

13 Kamaina bi ĝalibona taupaula i giuwedina gado, ‘Niga olotona nimana bi kaĝena ko panipanidi bi ko pwalaĝe nawe boimatuwemo. Bi ĝome kaka ya ĝaba bi mwakana ya sanawaikokikodi.’

14 “Banina Maimaituwa lava wapewapedi i giuvaidi, bi visa i vinedi.”

Takis waimai'ina

(Mak 12:13-17, Luk 20:27-40)

15 Ĝome Palisi a nawa bi ai ogatala, te Yesu ena giumo maso bai i vato waigebo bi ai wavu.

16 Tedi edi tauwaikaiwatana bi Alodi ena muli tauavalina matabudi a giukamaĝedi Yesu lisinemo bi a giuwena gado, “Tauwailovelove, tama ke sibe te tam giukauwemo Maimaituwa ena gowana kwa wailoveloveye. Tam mote lava kuma nainailedi, bi lava bainewa kitedi mote kuma iyeiyevidi.

17 Kwa giuwemai, tam bainewa kwa noĝonogoti ĝiliuwe, tama Loum gabemanina Sisa lisinemo takis kai mai'i ee geĝa?”

18 Ĝome Yesu edi noĝota gebogebodi i sibedi taunana aubaina, i giuwedina gado, “Temi tauwaikaikaiyovu! Bai aubaina ko wailaulubugu?

19 Takis aniwaimai'ina manena koi lovegu bi ya kita.”

Kamaina bi mane a vai natome ai love,

20 bi Yesu i waitalayedina gado, “Aiyai aluwina bi isana mane modonemo ya kenakena?”

21 Tedi a giuna gado, “Sisa aluwina.”

Ĝome te Yesu i giuwedina gado, “Kamaina te bai Sisa aubaina ba Sisa ko vite, bi bai Maimaituwa aubaina ba Maimaituwa ko vite!”

22 Sauginemo Yesu ena giu a vaivaiye, ba a sove bi a gose te a nawa.

Kenamoito waitalana

(Mak 12:18-27, Luk 20:27-40)

23 Sadisi sa waisumaga te lava i pekina ba mote ima kenamoito munaĝa, taudidi a nato Yesu lisinemo,

24 bi ai talayena gado, “Tauwailovelove, Mousis i giuwemai te bamoda oloto i naĝi bi mote i wainatuna bi i pekina, ba tasina ee tuwaĝana mba iwapena ya naĝi te libilibi yai tubudi valetina pekipekina aubaina.

25 Mai maso tama lisimaimo olooloto wapedi 7, tautuwaĝa waivini i naĝi bi mote ai natuna, te olotona i peki bi tasina iwape i naĝi.

26 Bi kauwina ĝemotina oloto wailabuna bi waifaionina lisidimo i tubuĝa, mainana eete oloto wai 7 na lisinemo i tava.

27 Muliga te mba waivinina i peki.

28 Bi niganana niga ooloolutodi 7 mba waivinina a naĝinajna, kenamoito munaĝemo ba aiyai mwanena?”

29 Yesu giu i waimunena gado, “Temi kona aigiugiu, banina temi gilugilumina wadubona mote ko iyevi ee Maimaituwa ena ĝailisi mote ko sibe.

30 Kenamoito lagannemo, lava mote sima naĝi bi tedi kaka sa miyana mai aneya malamo.

31 Temi lava pekipekidi edi kenamoito Maimaituwa i giugiuwemina mote ko iyevi. Tana niga mainana i giu,

32 ‘Tagu Eiblaĝam, Aisik bi Deikap edi Maimaituwa.’ Tana mote lava pekipekidi edi Maimaituwa bi lava yawayawasanidi edi Maimaituwa.”

33 Sauginemo lava kumdi Yesu ena giu a vaivaiye ba ena wailovelove a sove gulate.

Waīgake laukaina

(Mak 12:28-34, Luk 10:25-28)

34 Lağannemo Palisi a vaiye te Yesu, Sadisi i waitupedi, ba a tava ai ġemotidi.

35 Bi waīgake tauwailovelovena edi bada laukaina, Yesu i wailaulubuna gado,

36 “Tauwailovelove, waīgake mododimo, bamo waīgakena i saġa gulata?”

37 Bi Yesu giu i waimunena gado, “Bada em Maimaituwa kwa ġoyena ba nuwam tabutabunemo, tubuġim tabutabunemo bi em noġota tabutabunemo.

38 Niga taunana ba waīgake dolidolina bi laukaina.

39 Bi wailabuna kota, em tau kwa ġoyena mai bainewa taumġa kwa ġo耶go耶mena mainana.

40 Mousis ena waīgake matabudi bi Taugiuwatana edi wailovelove ba niga waīgakedi labu nopolimo a wailovelove.”

Keliso ba aiyai natuna?

(Mak 12:35-37, Luk 20:41-44)

41 Bi sauginemo Palisi ai ġemotidi bi a miyamiya ba Yesu i waitalayedina gado,

42 “Temi ko noġonoġotina Keliso ba aiyai natuna?” Bi tedi giu ai munena gado, “Tana Deividia natuna.”

43 Bi Yesu i giuwedina gado, “Bainewa te Aluwa Waiyawa Deividia i waiwanavu bi i giuguna gado,

44 ‘Bada egħi Bada i giuwena gado, kataiyagumo kwa miyamiya eete, em ġaviya kaġem dibunemo yaġi dubudi.’

45 “Bamoda Deividia, Keliso i giugiuwena gado, ‘Egu Bada.’ Bi bainewa te Keliso maso Deividia natuna?”

46 Mba ġome mote aiyai ġemogħemotina te Yesu ena giu i waimune. Mba lağannemo te noi i nawana lava matabudi a naila bi mote ai tala munaġe.

23

Tauwailovelove kaikaiyovudi bi palisi ko kita kauwedi

(Mak 12:38-39, Luk 11:43-46,20:45-46)

1 Kamaina bi Yesu ena tauwaikaiwatana bi lava kumdi i giuwedina gado,

2 “Waīgake tauwailovelovena bi Palisi, tedi lava sa wailovelovedina maibena Mousis i wailovelovenha.

3 Taunana aubaina temi bai matabuna sa giugiuwemina, ba kamaina te ko voteyateyaedi. Bi edi kauwa gebogebodi mote koma kaiwatedi, tedi mba kauwidi sa laulauguguyaedina, mote sima kaikaiwatedi.

4 Mousis ena waīgake bi tedi waīgake ġesaudi a voyiedi, bi lava sa egelidi te waīgakedi sa kaikaiwatedi. Bi lava mba waīgakedi kaiwatedi sa kabikabi kasaġedi, bi tedi nimedi a bewedi bi mote sima sagusagudi.

5 “Tedi kauwa matabudi sa voivoiyedina ba bona lava sa kitedi bi sa soveyedi: Tedi Maimaituwa giuna pepamo sa gilumidi, soledimo sa pani waipatudi bi ġesaudi sa waikalimaedi. Bi gala lofelofoedi laupelopelodi sa kotedi bi lava matediġa sa kaikaimoito nawa.”

6 Soi lağandimo tedi sa ġo耶go耶 te gabu poudimo sa miya, bi bolu vanuwidimo ba animiya laukaidi sa ġo耶go耶yedi.

⁷ Tedi edi ġo ye ba aniwaiġemota gabudimo lava lisidimo sa tava, sai eboneydi bi sa giuna gado, ‘O tauwailovelove.’

⁸ “Bi temi maso mote ai isemina gado, tauwailovelove, banina temi emi tauwailovelove ġemota ota Bada, bi matabumi ba valevaleta kavakava.

⁹ Bi dobumo mote aiyai komai isa gado, ‘Tamamai.’ Banina Tamemi ba ġemota ota malamo.

¹⁰ Kota temi mote aiyai imai isemi gado, ‘Tauwailovelove.’ Banina emi tauwailovelove ba ġemota ota Keliso.

¹¹ Bi aiyai saġasaġa guletina modomimo ba tana taunana emi taupaula.

¹² Taunana aubaina tedi mabai taudīga sa sivusivu saġedina ba Maimaituwa kaka ya sivu yovoġedi. Bi tedi mabai taudīga sa sivusivu yovoġedina ba Maimaituwa kaka ya sivu saġedi.”

Kauwa gebogebodi otidi wapedi 7 Palisi bi Waġake Tauwailovelovena lisidimo

¹³⁻¹⁴ I gebo kauwa, temi waġake tauwailovelovena bi Palisi lisimimo, temi kaikaiyovumi! Lava sa wailaulubu te mala ena waibadamo sa sola saġa bi temi ko moimoito gududi bi edi mataeta ko gudugudu ġavutedi te mote sima solasola saġa. Taunana aubaina, temi mote kaka Mala ena waibada nophonemo koma sola saġa.*

¹⁵ “Bi i gebo kauwa, temi waġake tauwailovelovena bi Palisi lisimimo, temi kaikaiyovumi! Temi ko nawa dobu te dobu, nisa te nisa bi emi wailovelove kaikaiyovudimo, lava nuwedi ko vitaledi bi sa kaikaiwatemi. Sauginemo, bi lava i kaiwatema ba tana iyoyoġa aubaina ya vokaukauwa te kovoġa dabanemo bi dabanemo ya vai mote mai temi ko vaina.

¹⁶ “I gebo kauwa, temi taulauetadoli matapotepotemi. Temi ko giugiuna gado, ‘Bamoda aiyai bi Pali vanuwina isanemo i waisaġina bi i waidoukotona ba mote gebo i voiye. Bi aiyai Pali vanuwina nophonemo goldi isanemo i waisaġina bi i waidoukotona ba gebo i voiye.’

¹⁷ Temi bu'ubu'uwmimi bi matapotepotemi! Bamo taunana i tausaġa, Pali vanuwina e goldi? Pali vanuwina taunana goldi ya voiye te ya waila waiyawa.

¹⁸ Bi kota ko giugiuna gado, ‘Bamoda aiyai olta isanemo i waisaġina bi i waidoukotona ba mote gebo i voiye. Bi bamoda sewasewa olta dabanemo sakosakona isanemo i waisaġina bi i waidoukotona ba gebo i voiye.’

¹⁹ Temi matapotepotemi! Bamo taunana i saġa gulata, sewasewa e olta? Olta taunana sewasewa ya voiye te ya waila waiyawa.

²⁰ Taunana aubaina aiyai bi olta isanemo i waisaġinawapana, mba olta bi mwali matabudi olta dabanemo sa kenakenana isedimo i waisaġina.

²¹ Aiyai bi Pali vanuwina isanemo i waisaġinawapana, ba vanuwina nophonemo Maimaituwa ya miyamiyana isanemo i waisaġina.

²² Aiyai bi mala isanemo i waisaġinawapana, ba Maimaituwa bi ena animiya isedimo i waisaġina.

²³ “I gebo kauwa, temi waġake tauwailovelovena bi Palisi lisimimo. Temi kaikaiyovumi, banina temi kani anikadinidindi ko laidubudi te dubu wapedi 10 bi dubu ġemota ba Maimaituwa ko vitezite. Mba kamaina bi niga kauwidi ko gei voiyedi: Didimana, launuwatoi bi moitodidina.

²⁴ Temi tauwaietadoli matapotepotemi! Temi emi waġake kona voivoiyedina ko kitakita kauwedi bi ko wailoveloveyedi, bi Maimaituwa ena waġake laukaidi ko sivusivuliyedi bi mote komai wailoveloveyedi.

* ^{23:13-14:} Gilugilumidi wadubodi ġesaudimo lova 14 mote ima kenakena.

25 “I gebo kauwa, waiġake tauwailovelovena bi Palisi lisimimo, temi kaikaiyovumi! Temi ledu bi aboma taulidiġa ko koġekoġedi, bi nopomi ba kanitoku bi taumiġa ko noġonogħoti munaġġemi.

26 Temi Palisi matapote potem. Temi ledu bi aboma nopodi ko gei koġedi, kaka taulidi sa visuvisu.

27 “I gebo kauwa, temi waīgake tauwailovelovena bi Palisi lisimimo, temi kaikaiyovumi! Temi ba maibena tauyewa dabedi lailaisabusabudi, bi nopodi ba milemiledi bi silige a wanavu.

28 Temi lava sa kitekitemina ba didimana lavemi, bi geġa te nopomi ba kaiyovu bi gebogebo i wanavu.

29 “Bi i gebo kauwa, temi waīgake tauwailovelovena bi Palisi lisimimo. Temi kaikaiyovumi. Banina emi magumagula, taugiuwatana bi didimana lavedi a waiperekidina, tauyewidi ko doudoudi bi ko waiwaisiyed,

30 bi ko giugiuna gado, ‘Bamoda wala nove eda magumagula edi laġannimo, vaitedi te miyamiya, maso mote te sagudi bi taugiuwatana tei pekidi.’

31 “Mba mainana ko giugiuna ba ko kakamaġġati munaġġemi te temi giukauwa te taugiuwatana tauwaipekidi edi tubulelesa.

32 Kamaina te emi magumagula gebo a voivoiyena koi kovi.

33 Temi, mwata salama natunatuna! Temi kaka ko nawana iyoyoġamo, mote ġemōġemotina kaka koma naile kamaġe.

34 “Taunana aubaina taugiuwatana, nuwauyauya lavedi bi waīgake tauwailovelovena ya giugiukamaġġedi lisimimo. Bi temi kaka ġesaudi koi pekidi, ġesaudi ko tupalatudi, ġesaudi kaka bolu vanuwidi nopolidu ko kwapudi, bi ġesaudi ko kwavi waibabalidi malagai te malagai nopolidu.

35 Taunana aubaina dididmana lavedi kovoġidi temi kaka ko vai. Wala Eibolo ena saugemo, te i saġa Belekaiya natuna Sakalaiya ena saugemo i tava. Sakalaiya ba pali vanuwina bi olta mododimo kona laipeki.

36 Giukauwemo ya giugiuwemi, te tauwaipeki matabudi edi kovoġa kaka niġa kimtimi ko vai.”

Yesu Yelusalem i wainuwaboyae (Luk 13:34-35)

37 “Oo Yelusalem dobuna lavemi! Temi taugiuwatana konai pekidi bi Maimaituwa ena tauwainoyanoya, i giugiukamaġġedina lisimimo kona lauġakimidi! Bi laġan matabuna, tagu e ġożeġgo te maso emi lava ei ġemotidi, maibena kamkam waivinina mabenemo natunatuna ya ġomoġomo tawidina, bi temi mote koi aninegu.

38 Taunana aubaina, Maimaituwa kaka pali vanuwina ya gose bi ya laukavakava.

39 Bi ya giugiuwemi te temi mote koma kita munaġġegu eete, ko giuna gado, ‘Tana kakavisuvisuna, Bada isanemo ya natonato.’”

24

Laġan damona mata ilidu (Mak 13:1-23, Luk 21:5-12,16,23)

1 Yesu Maimaituwa ena vanuwa i gose kamaġe bi i nawanawa ba ena tauwaikaiwatana a tava lisinemo. Bi a giuwe te Maimaituwa ena vanuwa ya kita waitete.

² Bi ġome Yesu i giuwedina gado, “Niga kauwidi niganana matabudi kona kitedi? Ya giugiu kauwemi, te ġakima ġemota mote kaka ena gabumo ima kena nonoġa, geġa, bi matabudi kaka sa laubulili.”

³ Mba mulinemo Yesu oya Olip dabanemo i miyamiya, ena tauwaikai-watana taudiġa Yesu lisinemo a tava bi ai talayena gado, “Kwa giuwemai te niga kauwidi bai laġannemo sa tubuġa? Bi mataila bai sa tubuġa te ka kitedi bi ka sibe te kaikana laġan damona, kota bainewa ka sibe ġiliue te tam em nato laġannina ya tavatava?”

⁴ Bi Yesu edi giu i waimunena gado, “Koi kita kauwa te mote aiyai ima aiwaietadolijemi.

⁵ Banina lava wapewapedi kaka isagumo sa tava bi sa giuna gado, ‘Tagu taunana Keliso!’ Bi tedi kaka lava wapewapedi sa aiwaietadolijedyi.

⁶ Bi laġannemo waīgasigas i dagugudi laulisimo ee manekemo giudi ko vaiyedina ba koma naila! Niga kauwidi ba sa tubuġa, bi mba mote laġan damona.

⁷ Dobu bi dobu kaka sai ġasigas, bi ġalibona falona ġalibona vaitena kaka sai ġasigas. Bi dobu wapewapedi nopodimo gomala bi yoyo sa tubuġa.

⁸ Niga kauwidi matabudi yavidi ba maibena waivini wainatuna ya sulusuluvaina yavina.

⁹ “Mba laġannemo temi kaka sa panimi bi babada nimedimo sa sivumi, bi tedi sa laukivigebogeboyemi bi sai pekimi. Lava matabudi dobumo kaka sa dabokemi banina temi tagu ko waisumaġegu.

¹⁰ Mba sauginemo lava wapewapedi kaka waisumaġa sa kaisako bi tedi kaka edi lava sa dabokedi bi sa kaisoluġedi,

¹¹ bi taugiuwatana kaikaiyovudi wapewapedi mba laġannemo kaka sa laumaġata bi lava wapewapedi sa ai waietadolijedyi.

¹² Bi lava wapewapedi edi nuwavaina Maimaituwa lisinemo kaka sa uba banina, Maimaituwa giuna mote sima kaikaiwata.

¹³ Bi tana aiyai ya moitodidina bi ya waisumaġana kaka damonemo ya yawasana.

¹⁴ Bi Maimaituwa ena waibada giuna visuvisuna dobumo lava matabudi lisidimo sa lauguguyae te sa vaiye, muliġa kaka laġan damona ya tava.

¹⁵ (Temi tauiyava niga giuna banina ko sibe kauwe.) Laġannemo kauwa waimatawalawalana ko kita bi gabu waiwaiyawinem ya tubutubuġa, ba ko noġoti te Taugiuwatana Daniyela bai i giugiuwena taunana ya tubutubuġa.

¹⁶ Bi tedi mabai Diudiyamo miyemiyedi ba oya aubaina sa velau.

¹⁷ Bi aiyai vanuwa dabanemo ba mote ima yovo ena ġonāġona vanuwa nonponemo ima legaudi.

¹⁸ Bi aiyai daibimo mote ima munaġa vanuwemo ena gala vaina aubaina.

¹⁹ Mba laġandimo ba i pilipili gulata, waivini bwagebwagedi bi vaivaisudi lisidimo.

²⁰ Temi Maimaituwa lisinemo ko laupali te niga kauwidi mote bodubodumo ee Waiyawasi Laġandimo sima tubuġa, bamoda sa tubuġana ba bainewa ko naila ko nawia?

²¹ Banina mba laġandimo kauwa pilipilidi kaka sa tubuġa. Mote wala mainana dobu pakanemo eete niganana, bi mote mai kitana kaka ima tubuġa munaġa.

²² Bi bamoda Maimaituwa mba pilipili laġandi i kita kamaġedi maso mote aiyai ġemota i yawasana. Bi ena lava i vinevinedina kedi nawamo, taunana aubaina mba laġannidi i taiwatiġedi.

23 Bi mba lağandimo bamoda aiyai ya giuwemina gado, ‘Ko kita, Keliso naniga, ee tana nanoko!’ Mba komai sumaäge.

24 Banina Keliso kaikaiyovudi bi taugiuwatana kaikaiyovudi kaka sa laumağata bi mataila bi anisove kauwidi sa voyedi, te Maimaituwa ena vinevine lavedi sa aiwaietadoliyedi.

25 Taunana aubaina ko kita kauwa, mwali matabuna kaikana e giu wainonomi.

26 “Taunana aubaina bamoda aiyai ya giuwemina gado, ‘Keliso noko kalakalalelemo.’ Mote kuma laufi bi kuma nawa. Ee bamoda ya giuwemina gado, ‘Tana naniga vanuwemo.’ Mote komai sumaäge!

27 Banina Tana Taunana Natuna ena lağan ya natona mai namanamali ya kem te galewa matabuna ya laiyana.

28 Bamo musala pekina ya kenakena, ba ġome taudou sa waiġemotidi.”

Yesu ena nato munaağā

(Mak 13:24-27, Luk 21:25-27)

29 “Mba pilipilidi mulidimo ba suwala yai boimatuwa, bi nawalai mote ima yana. Bi kipola galewemo sa kuluva bi ġaiġailisidi sawasawamo matabudi sa gusu bi edi eta sa paledi.

30 “Mba sauginemo galewemo kaka mataila ya laumağata te Tana Taunana Natuna ya natonato, bi dobumo lava matabudi kaka sa ġaba te sa ġaba gulata. Bi Tana Taunana Natuna, ġailisi vaitena manamalina, galewağā magiyouna ya yovoyovona kaka sa kita.

31 Tana ena aneya ya giukamağedi te bwagigi sa suvesuve gulate ba sa nawa dobuliuna 4 nopolidimo bi ena lava vinevinedi sa laitupa nawedi dobu isuna te isuna.”

Wailovelove Damaya kainemo

(Mak 13:28-37, Luk 21:29-33)

32 “Temi kai damaya waigayona ko sibe kauwe. Lağannemo damaya lagalagana sa nimagala, sa kini bi sa gidagidava, ba ko sibe otige te bodubodu lağannina.

33 Mba kauwina ġemotina mainana, lağannemo kauwa gebogebodi sa tubutubuğā ba ko sibe otigedi te Bada ena nato lağannina kaikana ya tavatava.

34 Tagu giukauwemo, ya giugiuwemi te niga kimtina mote kaka sima peki kovi, eete niga kauwidi matabudi sa tubuğā.

35 Mala bi dobu kaka sa launeğaneğā, bi tagu giugu, mote kaka ima launeğaneğā.”

Bada ena nato munaağā

(Mak 13:32-37, Luk 17:26-35)

36 “Tana Taunana Natuna ena nato munaağā lağanna ee saugina mote aiyai i sibe, mote aneya malamo ee Natuna bi Tamana taunaağā i sibe.

37 “Tana Taunana Natuna kaka ya natona, maibena Nowa ena lağannimo kauwa i tubutubuğana mainana.

38 Mba lağandimo, muliğā kaka kabaita, ba lava a kanikani, a tegotego, a naġiñagi ba lağan i tava te Nowa gulamo i valageta.

39 Bi lava mote a sibe te bai lisidimo ya tubuğā, tedi a miyamiya yababayaba bi kabaita i yovo te matabudi i nawedi. Tana Taunana Natuna ya nato munaağana ba niga kauwina ġemotina mainana kota ya tubuğā.

40 Mba lağannemo olooloto labu sa bayabayou bi Maimaituwa kaka ġemota ya kailageti nawe bi ġesauna ya miya gwasa.

41 Bi waiwaivini labu kani sa laulaugisi, bi Maimaituwa kaka ġemota ya kailageti nawe, bi ġesauña ya miya gwasa.

42 “Taunana aubaina laġan matabuna koi kita kauwa, banina emi Bada ena tava laġanna mote ko sibe.

43 Bamoda vanuwa taniwagina taudanedanene ena tava laġanna i sibe kauwena, ba didiyau ya yave te taudanedanene mote ena vanuwa ima lolo.

44 Taunana aubaina temi vaitemi ko vononogħa bi koma miyamiya yababayababa, banina Tana Taunana Natuna ena nato munaġa sauginemo ba yai tagugumi.”

Taupaula bagibagina bi kaikaigwana (Luk 12:41-46)

45 “Taupaula aiyai nuwanuwauuya yana ya moimoitodidina tana taunana Bada i vine te ena lava ya labelabedi bi laġan kauwemo ya waikanidi.

46 “Laġannnemo ena Bada ya tava munaġa bi ya kita te ena taupaulana noya visuvisuna i voyiena ba kamaina te mai'ia ya vai.

47 Giukauwemo ya giugiuwemi te Bada ena ġonaġona matabudi kaka mba taupaulina ya vite te yai badayed.

48 Bi bamo te taupaula nopona gebogebona ba ya giuna gado, ‘Egu bada walaka i nawa bi ya alamiya.’

49 Ĝome ena lava i kwapudi bi tana i nawa tautego bu'uwa vaitedi a kanikani bi a tegotego.

50 Mba kauwidi i voivoiye nawedi bi ena bada i tavana mote i sibe.

51 Mba laġannnemo Bada kaka mba taupaulina gebogebona ya douġavuġavuki bi lava kaikaiyovudi edi gabumo ya pwalaġe nawe. Bi ġome kaka ya lauayoi bi mwakana ya sanawaikokikodi.”

25

Totopa 10 lautaulalana

1 “Mba sauginemo mala ena waibada kaka mai totopa 10, edi lampa a legaudi bi a potiyovo a nawa te lawelawe sa banavi.

2 Matabudi 5 ba opeopedi bi 5 ba nuwanuwauyeuyed.

3 Ĝome totopa opeopedi edi lampa a legaudi bi kalesin dubidi mote a legaudi.

4 Bi totopa nuwanuwauyeuyed ba edi kalesin dubidi lampa aubaidi a legaudi.

5 Bi lawelawe mote i tava makai, taunana aubaina tedi matedi a yaune te a kena kwavu.

6 “Kamaina bi dudubala modonemo, lava a binauna gado, ‘Lawelawe kaikana i tava! Ko potiyovo bi ko velaubeye.’

7 Ĝome totopa matabudi a kena moito bi edi lampa a kanonogħidi.

8 Kamaina bi waivini opeopedi edi lava nuwanuwauyeuyed a giuwedina gado, ‘Aee, kalesin maso kona vitemai, ema lampa sa pekipeki.’

9 Bi waivini nuwanuwauyeuyed edi lava opeopedi edi giu ai munena gado, ‘Geġa, tama mote luvana te kalesin ka vitem. Temi ko nawa te bamo kalesin sa gimegħimelina ġome ko gimeli.’

10 “Kamaina bi tedi kalesin gimelina aubaina a nawanawa ba mulidimo, lawelawe i tava. Bi totopa mabai kaikana a vovononogħana, tedi lawelawe vaitena a nawa naġi soina vanuwina nopnemo a valageta, bi mataeta i waidougħudu.

¹¹ Bi totopa opeopedi mulīga a tavatavana a giuna gado, ‘Aee Bada, aee Bada, maso mataeta kuna kaikamağe aubaimai!’

¹² Ĝome lawelawe totopa opeopedi edi giu i waimunena gado, ‘Yà giugiu kauwemi te tagu mote yà sibemi.’

¹³ “Taunana aubaina, ko vokaukauwa, banina temi lağan ee awa ya natonatona mote ko sibe.”

*Taunoya maso noya visuvisuna a voiyē Bada aubaina
(Luk 19:11-27)*

¹⁴ “Kota Mala ena waibada ba niga mainana: Lağan ġemota mulīga kaka lava ya nawana, bi ena taupaula i giuwedi te tana ena mane sa labe.

¹⁵ Kamaina bi ġemogħemotāga edi vaivai luvanemo mane i vitedi, ġemota 5 tausan kina i vite, gesau 2 tausan kina i vite, bi kota gesau 1 tausan kina i vite. Ĝome te i nawa dobu gesaunemo.

¹⁶ Bi taupaula 5 tausan kina i vaivaina, tana i nawa te manena i noyae te 5 tausan kina gesauna i voiyē.

¹⁷ Kauwina ġemogħemotina kota mainana taupaula 2 tausan kina i vaivaina, tana i nawa te manena i noyae te 2 tausan kina gesauna i voiyē.

¹⁸ Bi taupaula 1 tausan i vaivaina, ba i nawa te doğa i keli bi noponemo ena bada ena mane i sako waidavo.

¹⁹ “Mba taupaulidi edi bada i miya gulata kaka i tava munağħa, bi i waiġemotidi te i ġoyegħoyena maso mane lisidimo i sibe.

²⁰ Taupaula 5 tausan kina i vaivaina i tava te ena bada i giuwena gado, ‘Kwa kita, tam 5 tausan kina kuna vitegu bi e noyae te 5 tausan kina gesauna e voiyē.’

²¹ Ĝome ena Bada giu i waimunena gado, ‘I visu kauwa, tam taupaula visuvisum bi waipatutum! Tagu mwali ġaubaona e vitem bi tam kuna noyae te i didiga. Taunana aubaina tagu kaka yà voiyem te mwali wapewapedi kwai badayedi. Kwa nato bi tagu em Bada vaitegu tai nuwavisu.’

²² “Bi taupaula 2 tausan kina i vaivaina i tava bi i giuna gado, ‘Bada, tam 2 tausan kina kuna vitegu, bi e noyae te 2 tausan kina gesau e voiyē.’

²³ Ĝome ena Bada giu i waimunena gado, ‘I visu kauwa, tam taupaula visuvisum bi waipatutum! Tagu mwali ġaubaona e vitem bi tam kuna noyae te i didiga. Taunana aubaina tagu kaka yà voiyem te mwali wapewapedi kwai badayedi. Kwa nato bi tagu em Bada vaitegu tai nuwavisu.’

²⁴ “Bi taupaula 1 tausan kina i vaivaina i tava bi i giuna gado, ‘Bada, tagu e sibem te tam lava medimedim. Tam mote kuma bayabaya bi nonoġinā kwa laulauyaba bi kota mote kuma wadiwadi bi nonoġinā kwa laulaulaka.

²⁵ Taunana aubaina tagu e naila te e nawa em mane dommo e sakowidavo. Kwa kita niga em mane kuna vitezieguna yà vitezite munağem.’

²⁶ Ĝome ena Bada giu i waimunena gado, ‘Tam taupaula gebogebom bi matamatagħayawim. Kuna sibe te tagu mote yàma bayabaya bi nonoġinā yà yababaya bi tagu kota mote yàma wadiwadi bi nonoġinā yà laulaulaka.

²⁷ Mba kamaina, bi tam egū mane maso banikemo kuna sako bi i noya. Te tagu e munağħa tavana, maso dabānemo anitaipwatana vaitena e vai.’

²⁸ “Taunana aubaina, niganana niga taupaulina gebogebona lisinemo mane ko vai kamağe te taupaula 10 tausan kina tauvoiyena ko vite.

²⁹ Taunana aubaina, aiyai lavana bai mwaliha a vite bi i voivoiye kauwena kaka dabānemo yai autawi. Bi aiyai lavana mwali bai a vite bi

mote i voivoiye kauwe ba avena te lisinemo ġaubona ya kenakenana bi tagu kaka yà kaikamaäge.

³⁰ Mba taupaulina ba matamatagayawina, ko pwalāge nawe boimatuwemo bi ġome ya lauayoi bi mwakana ya sanawaikokikodi.”

Malaetala lagānina

³¹ “Laġannemō Tana Taunana Natuna manamalina ya yovona, ena aneya mat0abudi vaitedi, ba ena animiya namanamalinemo ya miya.

³² Bi lava matabudi dobumo kaka matanemo yai ġemotidi bi ya dailidina, maibena taugħo sипу bi gouti ya daidailidina.

³³ Tana kaka katayanemo sипу ya sivudi, bi ġeniyānemō gouti ya sivudi.

³⁴ “Bi ġome kaka ġalibona lava mabai katayanemo taumiya ya giuwedina gado, ‘Ko nato temi mabai Tamagu i kakavisuvisumina, bi emi gagasa ko vai. Banina muliġa kaka Maimaitiuwa dobu i voyiena bi temi ena waibada i kakanonogħiha nopoñemo ko miya.

³⁵ Banina tagu kani e peki bi temi konai kanigu, bi gadogu i magu bi gauba kona vitegu te e tego. Bi walidobu lavagu e nawanawa bi temi kona giuvaigu emi vanuwemo.

³⁶ Bi tagu gala e malumaluwabiye bi temi konai galagu, tagu e sida bi temi kona labe kauwegu. Tagu biliwelokomo e miyamiya bi temi kona vakitagu.’

³⁷ “Ġome didimana lavedi Bada ena giu sai munena gado, ‘Bada, bamo ġome kani kuna peki bi kei kani bagibagim. Ee gadom i magubi gauba ke vitem kuna tego?

³⁸ Bamo ġome walidobu lavam kuna nawanawa, bi ke giuvaim ema vanuwemoo, ee gala kuna malumaluwabiye, bi kei galam?

³⁹ Bamo ġome ke kitam kuna sida ee biluwelokomo kuna miyamiya bi ke vakitam?

⁴⁰ “Bi Ġalibona kaka edi giu yai munena gado, ‘Giukauwemo yà giugiuwemi, te bai kauwina kona voivoiyea valevaletigu ee nuvunuvugu yovoyovodi lisidimo ba tagu lisigumo kona voiye.’

⁴¹ “Bi kota ġeniyāna yawaninemō sa miyamiyanā kaka ya giuwedina gado, ‘Temi mabai Maimaitiuwa i pasipasilimina, ko nawa tabumimo, ko nawa kai kalakalati nonoġinemo, Seitan bi ena aneya aubaidi Maimaitiuwa i kaka nonoġinemo.

⁴² Banina tagu kani e peki, bi mote kani ko vitegu e kani, gadogu i magu, bi mote gauba ko vitegu e tego.

⁴³ Tagu walidobu lavagu e nawanawa, bi mote ko giuvaigu, tagu gala e malumaluwabiye bi mote koi galagu, tagu e sida bi mote koi nenetegu bi kota biliwelokomo e miyamiya bi mote ko vakitakitagu.’

⁴⁴ “Tedi kota Bada ena giu sai munena gado, ‘Bada, bamo ġome ke kitam kani kuna peki ee gadom i magu ee kuna nawanawa ee gala kuna malumaluwabiye ee kuna sida ee biliwelokomo bi mote ke sagum?’

⁴⁵ “Bi tana kaka edi giu yai munena gado, ‘Giukauwemo yà giugiuwemi te bai kauwina valevaletigu ee nuvunuvugu yovoyovodi lisidimo mote ko voiye ba tagu kota lisigumo mote ko voiye.’

⁴⁶ “Ġome kaka tedi kovoġa kenakena nonoġinemo sa nawa bi didimana lavedi ba yawasana kenakena nonoġinemo sa miya.”

1 Lağannemo Yesu niga kauwidi matabudi i giuwedi mulinemo ba ena tauwaikaiwatana i giuwedina gado,

2 “Temi kona sibe te lağan labu matademo te Wawaitauli soina, bi Tana Taunana Natuna kaka lava nimedimo sa sako te sa tupalatu.”

3 Čome pilisi edi babada bi babada ġesaudi vaitedi, pilisi saġasaġa guletina isana Kaiapas ena vanuwemo ai ġemotidi.

4 Bi tedi ai ogatala te Yesu kandavonemo sa pani bi sai peki.

5 Bi tedi a giuna gado, “Niga kauwina mote soi nophonemo tama voiyē bamoda ta voyena ba lava waigasigasi sa kelisali.”

Waiyini masi panepanena Yesu dabanemo i ġini

(Mak 14:3-9, Luk 7:37-38, Dyn 12:1-8)

6 Mba sauginemo ba Yesu Betenimo, oloto isana Saimon sida kapa vaivaina ena vanuwemo i miyamiya.

7 Čome Yesu teibolo diyanemo i miya giligili bi i kanikani ba waivini masi panepanena dubina maiina dididiga, i avali tavaite te Yesu dabanemo i ġini.

8 Bi lağannemo ena tauwaikaiwatana niga kauwina a kitakita ba nuwed i medi bi a giuna gado, “Bai aubaina masi panepanena ya waiyakali?

9 Niga masina panepanena maso i kuneye te mane dididiga i vai bi lava waiyamoyamonidi i vitedi.”

10 Čome Yesu edi noġota i sibe taunana aubaina i giuwedina gado, “Bai aubaina niga waivinina ko kaka nuwalaġlaġa? Tana kauwa visuvisuna lisigumo i voiyē.

11 Temi lağan matabuna lava waiyamoyamonidi vaitedi ko miyamiya. Bi tagu mote vaitemi lağan matabuna tama miya nonoġa.

12 Tana masi panepanena tunigumo i ġinina ba dobogu aubaina i kanonogi.

13 Tagu giukauwemo yà giugiuwemi te bamo ġome giu visuvisuna sa laulauguguyae dobu matabuna nophonemo ba niga waivinina bai i voivoiyena, sa noġoti bi sa giuwata.”

Diudas i waianina te Yesu ya sakoyovoġe

(Mak 14:10-11, Luk 22:3-6)

14 Čome ena tauwaikaiwatana 12 nopođimo ġemota isana Diudas Iskaliot, tana i nawa pilisi edi bada lisinemo,

15 bi i waitalayena gado, “Bamoda tagu Yesu nimemimo yà sakona, ba visamo koi maiigu?” Kamaina bi tedi mane a iyevi te silva wapedi 30 a vite.

16 Mba lağannemo bi noi i nawana ba Diudas eta i tavutavu te gavogavo ya vai bi Yesu nimedimo ya sako.

Yesu ena tauwaikaiwatana vaitedi Wawaitauli soina a kani

(Mak 14:12-16, Luk 22:7-13)

17 Kamaina bi buledi mote muu'a vaitena, soina lağanna dolidolina, Yesu ena tauwaikaiwatana a tava lisinemo bi ai talayena gado, “Bamo ġome kwa ġoyegoyena Wawaitauli soina aubaim kakanonogi te kwa kani?”

18 Bi tana giu i waimunena gado, “Ko nawa malagai didiginemo, oloto ġemota lisinemo bi ko giuwena gado, ‘Tauwailovelove i giuna gado, egħi lağani kauwa i tava, te egħi tauwaikaiwatana vaitedi em vanuwemo Wawaitauli soina ka voiyē.’”

19 Kamaina bi Yesu bai i giugiuwena mainana ena tauwaikaiwatana a voiyē. Tedi a nawa bi Wawaitauli soina a kanonogi.

²⁰ Bi lağannemo i aquauba ba Yesu ena tauwaikaiwatana 12 vaitedi teibolo diyana a miya kwaivivili bi a kani.

²¹ Tedi a kanikani ba i giuwedina gado, “Yà giugiu kauwemi te modomimo ġemota kaka tagu ya sako yovoġegu.”

²² Ĝome tedi ai nuwaboya kauwa bi ġemogemotaġa ai talayena gado, “Bada, giukauwa te mote tagu?”

²³ Bi Yesu giu i waimunena gado, “Tana aiyai nimana abomemo i wadakwa yovoġena vaitegu, tana taunana kaka ya sako yovoġegu.”

²⁴ Bi Tana Taunana Natuna kaka ya peki, gilugilumina wadubonemo i giugiuna mainana, bi i gebo kauwa te lava aiyai Tana Taunana Natuna ya sakosakoyovoġena. I visu te mba lavana maso mote i tubuġa.”

²⁵ Bi Diudas tana taunana Yesu tausakoyovoġena i giuna gado, “Tauwailovelove giukauwa te mote tagu?” Bi Yesu giu i waimunena gado, “Giukauwa tam taunana.”

Yesu ena tauwaikaiwatana buledi bi waen i vitedi

(Mak 14:22-26, Luk 22:15-20, 1 Ko 11:23-25)

²⁶ Tedi a kanikani bi Yesu buledi i vai, i kavisuvisu, i kivi bi ena tauwaikaiwatana i vitedi bi i giuna gado, “Ko vai bi ko kani, niga ba tagu tubuġigu.”

²⁷ Kamaina bi ledū i vai, Maimaituwa i waiebone bi i vitedi bi i giuna gado, “Temi matabumi niga ledunemo ko lautego.

²⁸ Niga ba kwasinigu waianina aubaina, i nuwaġini, lava wapewapedi edi gebogebo, noġoti kamaġedi aubaina.

²⁹ Tagu ya giugiuwemi te niganana bi noi i nawana niga waenina mote yàma tego munaġe, eete mba lağannemo kaka Tamagu ena waibadam, temi vaitemi waen valivaliuna ta tego.”

³⁰ Ĝome tedi a sale kovi te a nawa oya Olip dabanemo.

Yesu Pita ena valele i gei giuwata

(Mak 14:27-31, Luk 22:31-34, Dyn 13:36-38)

³¹ Ĝome Yesu ena tauwaikaiwatana i giuwedina gado, “Mateya dudubalinemo temi matabumi kaka tagu ko gosegħu. Banina gilugilumina wadubonemo i giuna gado, ‘Tagu kaka sipu tauġamodi yài peki bi sipu yalaboluboluna kaka sa dabalala.’”

³² “Bi tagu pekimo ya kenamoito munaġana, kaka ya doli Galilimo te ġome ya banavimi.”

³³ Ĝome Pita, Yesu ena giu i waimunena gado, “Bamoda lava matabudi sa gose kamaġem, bi tagu mote kaka yàma gosem.”

³⁴ Ĝome Yesu giu i waimunena gado, “Yà giugiu kauwemi, mateya dudubalinemo, muliġa kaka kamkam ya ġabana, tam kaka mala faiona kwa valele te mote ku sibegu.”

³⁵ Bi Pita i giuna gado, “Mote kaka yàma valeleyem, kamaina te vaitem ta peki.” Bi ena tauwaikaiwatana matabudi giuna ġemotina a vato.

Yesu Getsemenimo i laupali

(Mak 14:32-34, Luk 22:39-46)

³⁶ Kamaina bi Yesu ena tauwaikaiwatana vaitedi a nawa dobu isana Getsemenimo bi i giuwedina gado, “Temi niga ġome ko miyamiya bi tagu ya nawa noi ġome bi ya laupali.”

³⁷ Tana, Pita bi Diyebedi natunatuna labu i waidolidi bi ġome i wainuwaboya kauwa bi nuwana i toitoi.

³⁸ Kamaina bi i giuwedina gado, "Tagu nopo nuwaboya i waiwanavu te yai pekigu. Niga ġome ko miya bi ko waikita."

³⁹ Bi Yesu i taunawa tabunemo te doğamo i kuluva yovo bi i laupalina gado, "Tamagu, bamoda em ǵowana te niga wainuwatoina leduna lisigumo kwa kaikamaǵe. Bi geǵa te, mote tagu egu ǵowana bi tam em ǵowana."

40 Ōome i tava munaṅga, ena tauwaikaiwatana lisidimo bi i kitedi te a kenakena ba Pita i giuwena gado, “Temi maso ġemoġemotina awa ġemota koni miya bi konai kita?

⁴¹ Temi koi kita kauwa bi ko laupali te mote laulubumo koma kuluva. Banina aluwa pali ya ḡoyeḡoye, bi tubuḡa i gwaḡa.”

⁴² Tana i munaǵa nawa bi i laupalina gado, "Tamagu, bamoda niga wainuwatoina leduna lisigumo mote kuma kaikamaǵe ba kamaina te yà tego, kamaina te em ǵowana ya tubuǵa."

⁴³ Sauginemo i tavatava munaṅga ba i kita te ena tauwaikaiwatana a kenakena, banina matedi a yaune kauwa.

⁴⁴ Kamaina bi tana i gosed i munağā nawa, bi pali i waifaioni bi giudi ġemotidi i vatodi.

45 Bi i munaġa tava ena tauwaikaiwatana lisidimo bi i giuwedina gado, "Temi yaġolo ko kenakena bi ko waiyawasi? Ko kita, saugina kaikana i tava, te Tana Taunana Natuna gebogebo lavedi nimedimo sa sako.

46 Ko moito bi ta nawa, tausakoyovoğegu kaikana i tava.'

Yesu a pani

(Mak 14:43-50, Luk 22:47-53, Dyn 18:2-12)

⁴⁷ Yesu yañolo i giugiu, ba ena tauwaikaiwatana 12 nōpodimo ġemota, isana, Diudas i tava. Bi pilisi edi babada bi babada nananakidi tedi lava kumna dididiga a giukamaġe te tana vaitena a tava, nimedimo kepata bi mada kai a legaudi.

⁴⁸ Niganana tausakoyovoğena mataila lisidimo ya voyiena i giuwedi: "Bamo lavana yài suluvena, ba tana taunana ko pani."

⁴⁹ Kamaina bi Diudas i nawa ota Yesu lisinemo, bi i giuna gado, "Ebom tauwailovelove!" Bi i waisuluwe.

⁵⁰ Bi Yesu giu i waimunena gado, “Goma, bai noğotina aubaina kuna tavana ba kwa voyie.” Ġome oololoto a moito nawa te Yesu a kaididi bi a pani nawe.

⁵¹ Mba ġome te Yesu ena tauwaikaiwatana ġemota, kepata i kaikailagetina ba pilisi edi bada ena taupaula beyana i tadlkamaäge.

⁵² Bi Yesu i giuwena gado, "Em kepata ena gabumo ku sako munāge, tedi mabai kepatemo sa laulaugasina, kaka kepatemo sai pekidi.

⁵³ Gode temi mote ko sibe, tagu tamagu lisinemo yai bağana sagu aubaina ba noi taunana aneya a wapa kauwana ya giukamağe yovoğedina, kaka tauwaiğaviya 72 taus'an.

⁵⁴ Bamoda mainana yà voyiena ba bainewa gilugilumina wadubonemo bai i giuguwena banina ya tubuğā?"

⁵⁵ Mba sauginemo Yesu lava kumna i giuwedina gado, "Tagu gode taudanedanene edi bada te temi mada bi kepata vaitedi kona tava te ko panigu? Tagu lağan matabuna pali vanuwina ganakukuna nponem e miya bi e wailovelove, bi temi mote ko panigu.

56 Bi niga kauwidi matabudi a tubugāna banina wala tauguwatana a gilugilumina luvanemo sa tubutubuğā.” Ğome ena tauwaikaiwatana matabudi Yesu a gose, bi a naila a nawa.

Yesu bolu babadidi matedimo i moito
(Mak 14:53-65, Luk 22:54-71, Dyn 18:12-24)

57 Bi mabai Yesu a panipanina ba ai doli nawe pilisi edi bada Kaiyapas ena animiyamo, ġome ba waiğāke tauwailovelovena bi babada ġesaudi a waīgemotidina lisidimo.

58 Pita, laumanemanekemo Yesu mulinağā i natonatona eete pilisi sağasağā guletina ena animiya ganakukunemo, i sola nawa. Bi ġome tauyava vaitedi a miyatulu bi i waikita te bainewa Yesu sa etale.

59 Bi pilisi edi babada bi bolu babadidi, matabudi giu kaikaiyovudi a tavutavuğedi te giudimo maso Yesu ai wawu bi ai peki.

60 Avena te tedi kaiyovu wapewapedi a sağedi, bi bamo mote giu kauwa a banavi. Kamaina bi lava labu a miya moito,

61 bi a giuna gado, “Niga lavana i giuna gado, ‘Tagu ġemoġemotigu Maimaituwa ena vanuwa ya koisuwa bi lağan faiona nopolimo ya galā munage.’”

62 Ğome pilisi sağasağā guletina i miyamoito bi Yesu i giuwsena gado, “Lava bai sa giugiuwemna kwa vaivaiye? Tam edi giu kwai munedi, ee geğä?”

63 Kamaina bi Yesu i miya moimoisili. Ğome Pilisi sağasağā guletina Yesu i giuwsena gado, “Maimaituwa yawayawasanina isanemo ya giugiu vavasagħem te kwa giuwemai, te tam taunana Keliso, Maimaituwa Natuna.”

64 Yesu giu i waimunena gado, “Emaso, kuna giugjuna mainana. Bi matabumi ya giugiuwemi te lağan ya natonatona kaka Tana Taunana Natuna Maimaituwa ġaigailisina kataiyanemo ya miya, bi malağā magiyouna ya yovoyovona ko kita.”

65 Ğome Pilisi sağasağā guletina ena gala i lisidi bi i giuna gado, “Tana i waidibogħana kona vaiye! Bai tai talatavu munage? Kona kita ena waidiboga kaikana kona vaiye.

66 Temi bainewa ko noġonoġoti?” Bi tedi giu ai munena gado, “Tana kamaina te ya peki.”

67 Ğome tedi Yesu matana a kaniso bi nimedimo a paide. Bi ġesaudi a launevakau,

68 bi a giuwsena gado, “Keliso, kwa giuwemai te aiyai i kativunum?”

Pita Yesu i valeleye
(Mak 14:66-72, Luk 22:56-62, Dyn 18:25-27)

69 Pita ganakuku nophonemo i miyamiya bi taupaula waivinina i tava lisinemo, bi i giuwsena gado, “Tam kota Galili Yesuna vaitena kona nawanawa.”

70 Bi tana matabudi matedimo i valeleye bi i giuna gado, “Tam bai kwa giugiuwena, tagu mote e sibe.”

71 Pita ganakuku mataetinemo i potipotiyovo ba waivini ġesau kota Pita i kita, bi ġome lava i giuwedina gado, “Niga lavanana Nasalet Yesuna vaitena a nawanawa.”

72 Bi waisaġinemo i valele munağħana gado, “Tagu mba olotona mote ya sibe!”

73 Tedi a miya mote i lofa, ġome mabai a moimoitona a saġa a nawa Pita lisinemo bi a giuna gado, “Giukauwa tam taunana edi tau ġemota, kalinam ke vaiye ġone.”

74 Bi Pita i giuna gado, “Bamoda e kaiyovuna ba Maimaituwa kaka ya kovogigu.”

Ġome te Pita i giuwapano gado, “Tagu giukauwemo ya giugiuwemi te mba olotona mote ya sibe.” Noi taunana te kamkam i ġaba.

75 Ġome te Pita Yesu bai i giugiuwena i noġotina gado, “Muliġa kaka kamkam ya ġabana, bi tam mala faiona kwa valeleyegu.”

Bi ġome Pita i potiyovo i nawa bi i ġaba gulagulata.

27

Diudas taunaġa i waipeki munaġe

(Giu 1:16-19)

1 Olaolala kaikana pilisi edi babada bi waibabada ġesaudi ai ogatala te Yesu sai peki.

2 Ġome Yesu nimana a panidi bi ai doli nawe Loum gabemanina isana Paelat, nimanemo a sako.

3 Bi laġannemo tausakoyovoġe Diudas i vaiye te Yesu waipekina a giugiuwe, ba tana i waiuvala, bi i wainuwaboya kauwa. Kamaina bi Diudas silva wapedi 30 i munaġedi, pilisi edi babada bi waibabada lisidimo.

4 Bi i giuna gado, “Tagu gebo e voiyte lava visuvisuna e sakoyovoġe te sai peki yababe.” Bi tedi a giuna gado, “Mba tam em nuwaboya, mote tama.”

5 Kamaina bi Diudas i nawa Maimaituwa ena vanuwemo bi mane i waiyamonidi bi i potiyovo i nawa te taunemo gadona i duli.

6 Ġome pilisi edi babada manedi a laitupedi bi a giuna gado, “Mote i visu te niga manedi pali vanuwina manena vaitena tamai ġemotidi, banina manenemo peki i tubuġa.”

7 Ġome tedi ai ogatala bi mba manenemo, gulewa taupatipatidi lisinemo doġa a gimelivai te tautavatava edi aniwaikkokowaga.

8 Taunana aubaina mba gabuna yaġolo sa waiisana kwasina doġana.

9 Niga kauwina ba taugiuwatana Delimaiya bai i giugiuwena, luvanemo i tubuġa. Tana i giuna gado, “Islael lavedi tana ena peki silva wapedi 30mo sai mai'i. Bi mba silvidimo

10 gulewa taupatipatidi ena doġa a gimelina. Bada i giugiuna luvanemo i tubuġa.”

Paelat Yesu i etale

(Mak 15:2-15, Luk 23:2-25, Dyn 18:29-40)

11 Yesu i nawa gabemani isana Paelat matanemo i moito bi Paelat i waitalayena gado, “Tam Diu edi ġalibona, ee?” Bi Yesu i giuna gado, “Emaso, kuna giugiuna mainana.”

12 Ġome pilisi edi babada bi waibabada ġesaudi Yesu ai wawu, bi tana lisidimo mote bai i giuwe.

13 Kamaina bi Paelat Yesu i waitalayena gado, “Tam lava sa waiwavumna, kwa vaivaiyedi ee gegħa?”

14 Bi Yesu mote bambo edi giu i waimune lubu. Taunana aubaina gabemani i sove gulata.

15 Bi Vawaitauli soinemo, gabemani ena vaivaimo ba lava kumdi, bi aiyai lavana biliwelokomo waianinena taunana ya kaikaikamaġe.

¹⁶ Bi mba laġgnemo gebogebo lavana isana Balabas, tana isanawanawana biliwelokomo i miyamiya.

¹⁷ Bi laġnnemo lava kumna a waigemotidi ba Paelat i waitalayedina gado, “Bamo lavana ko ġoyegħoyena ya kaikamaġe? Balabas ee Yesu, sa waiisana Keliso?”

¹⁸ Paelat mainana i giuna, banina i sibe te Diu babadidi ba Yesu a unule, taunana aubaina tana nimanemo a sako.

¹⁹ Ĝome Paelat etala gabunemo i miyamiya, bi mwanena giu i giukamaġen gado, “Mba lavana lisinemo mote bai kuma voiye, tana mote bai gebona i voiye. Banina kage dudubalinemo mba lavana kana nawamo tagu lauboni wainuwana inailiha e kita.”

²⁰ Bi pilisi edi babada bi waibabada ġesaudi lava kumna nuwed i liudi te Paelat sai baġa te Balabas ya kaikamaġe bi Yesu ya tupalatu.

²¹ Bi Paelat lava kumna i waitalayedina gado, “Lava labu bi bamo taunana kona ġoyegħoyena ya kaikamaġe?”

Bi tedi ena giu ai munena gado, “Balabas kwa kaikamaġe.”

²² Ĝome Paelat i waitalayedina gado, “Bi Yesu sa waiisana ‘Keliso, bainewa yāi vose?’”

Bi tedi matabudi a binauna gado, “Kwa tupalatu!”

²³ Bi Paelat i waitaleyedina gado, “Tana bai gebona i voiye?” Bi tedi matabudi aij palalana gado, “Kwa tupalatu!”

²⁴ Laġgnemo Paelat i kita te bamo mote eta i banavi bi waigasigasi i tubutubuġa, ba tana gauba i vai bi lava kumna matedimo nimana i koġa. Bi i giuna gado, “Tagu niga lavana ya pekina, ba wavuna mote yāma avali. Mba temi emi wavu.”

²⁵ Ĝome te lava matabudi a giuna gado, “Kamaina te tana kwasinina ya nuwaġinina ba wavuna tama bi natunatumai ka avali.”

²⁶ Ĝome te Paelat Balabas i kaikamaġe te i nawa, bi Yesu a kwapu, tauwaiġaviya nimedimo a sako bi a nawe a tupalatu.

Tauwaiġaviya Yesu ai dibogħi

(Mak 15:16-20, Dyn 19:2-5)

²⁷ Mba ġome te gabemani ena tauwaiġaviya, Yesu ai doli sage gabemani vanuwinemo bi matabudi a moito kwaivivili.

²⁸ Bi tedi ena gala a ġiġi kamaġedi, bi gala sabasabana ai kote.

²⁹ Bi gedala a pipini te Yesu kununemo ai kote, a solupatini bi digona kataiyanemo a sako. Ĝome tedi Yesu matanemo tuwa peked i tupag-waliġedi, ai gadolose bi a giuna gado, “Ebom, Diu edi ġalibona.”

³⁰ Tedi a kanisotawatawa bi diġonina a vai bi kununemo a talatalaġa.

³¹ Bi tedi ai valavala mulinemo, gala sabasabana a kaikamaġe, bi tana ena gala otidi ai kote munaġe. Kamaina bi aij doli nawe te a tupalatu.

Yesu a tupalatu

(Mak 15:21-31, Luk 23:26-43, Dyn 19:16-27)

³² Tedi a nawawawa ba Sailin oltona a banavi, isana Saimon. Ĝome tauwaiġaviya a egeli te Yesu ena kolosi i avali.

³³ Kamaina bi dobu isana Golgotamo a tava. Giu Golgota banina ba kunukoukou gabuna.

³⁴ Ĝome tedi waen bi bunama waigolana mai dadawala vaitena a gwadai bi Yesu a vite te maso i tegħi. Bi i tegotego lubu ba i daboke.

³⁵ Ĝome Yesu kolosimo a tupalatu bi wainiasi beyakuluna a voiye te ena gala a dailidi.

36 Mba kauwina mulinemo tedi a miya bi Yesu a waikitawata.

37 Ğome kai selipapinemo a gilumana gado, “NIGA BA YESU, DIU EDI GALIBONA.” Bi kununa kavalinemo a tutu.

38 Bi taudanedanene labu Yesu vaitena a tupalatudi, ġemota kataiyanemo bi ġemota ġeniyānemo.

39 Bi lava mabai etaġa a nawanawana, kunudi a kwadiyedi bi Yesu ai dibogī, bi a giuna gado,

40 “Tam kuna giu te pali vanuwina kwa dousuwasuwa bi laġon waifaion-inemo kwa ġala munaġe. Bamoda tam Maimaituwa natuna te kwai yawasani munaġem bi kolosi modonaġa kwa yovo!”

41 Mba kauwina ġemotinemo kota pilisi edi babada, waiġake tauwailovelovena bi waibabada ġesaudi vaitedi, Yesu ai ġwaiġwaiyena gado,

42 “Tana bena Islael edi ġalibona, tana lava ġesaudi i waiyawasanidi, bi taunaġa mote i waiyawasani munaġe. Niganana kolosi modonaġa ya yovo te ta kita bi tai sumaġe.

43 Tana wala i giugiu te Maimaituwa natuna bi tauwaisumāġena. Bamoda Maimaituwa ya ġoyena te niganana yai yawasani bi ta kita.”

44 Bi taudanedanene labu, Yesu vaitena a tupatupalatudina kota ai dibogī.

Yesu ena peki

(Mak 15:33-41, Luk 23:44-49, Dyn 19:28-30)

45 Bi suwalamodomo dobu matabuna i waidudubalana eete 3 koloki.

46 Bi 3 koloki mainana Yesu kalinana dididiginemo i talagħabalana gado, “Eli, Eli, lema sabatani?” Niga giuna banina ba “Egu Maimaituwa, egu Maimaituwa, bai aubaina kuna gosegū?”

47 Bi laġannnemo tedi ġesaudi ġome a moimoitona a vaiye bi a giuna gado, “Koi beyavayia! Tana Elaidiya ya yogeyoge!”

48 Bi noi taunana te oloto ġemota i velau te tai i vai. Bi waen ġolagħolanemo i waidakwa yovoġe te kai isunemo i pani bi Yesu lisinemo i waiyoyosagi te masi o tego.

49 Bi lava ġesaudi a giuna gado, “Ku kita kamaġe, bamoda Elaidiya ya yovo te yai yawasani.”

50 Bi Yesu kalinana dididiginemo i binau bi aluwina tamana i vitekamaġe bi i peki.

51 Noi taunana te pali vanuwinemmo guduboyo i dawedawena i nuwalisi, noke dabānemo te dibunemo i laukamaġe. Bi doğa i gusugusu ba ġakima nananakidi a nuwasena. **52** Bi tauyewa mataetidi a nuwakamaġa bi Maimaituwa ena lava waiwaiyawidi wapewapedi a pekipekina a kenamoito munaġa.

53 Bi Yesu ena kenamoito mulinemo, mba lavedi pekipekidi tauyewa a poti yovo kamaġedi bi a nawa Yelusalemmo a laumaġata lava wapewapedi lisidimo.

54 Laġannnemo tauwaiġaviya 100 edi bada bi tauwaiġaviya Yesu a waikitawata, ba yanigusugusu bi bai matabudi a tubutubuġa a kitedi, tedi a naila gulata bi a giuna gado, “Tana giukauwa te Maimaituwa Natuna!”

55 Bi ġome ba waiwaivinī wapewapedi manemanekemo a waikita. Mba waiwaivinidi wala Galilimo Yesu a kaiwata bi a sagusagu.

56 Bi mba waiwaivinidinopodimo ba Meli Magdalim, Meli, Diyemesi bi Diyosep tinedi, bi Diyebedi natunatuna tinedi.

*Yesu a dobo**(Mak 15:42-47, Luk 23:50-56, Dyn 19:38-42)*

⁵⁷ Bi i auaubiga, ba Yesu taukaiwatana ġesauna i tava. Tana ba Alimatiya olotola isana Diyosep.

⁵⁸ Tana i nawa Paelat lisinemo bi i waibaġa te Yesu taubeuna ya vai. Kamaina bi Paelat i waianina te tana Yesu taubeuna ya avali.

⁵⁹ Kamaina bi Diyosep Yesu taubeuna i vai bi gala potipotinemo i summa,

⁶⁰ bi ena tauyewa valivaliuna doudou wainononemo i sako nawe. Ĝome te ĝakima dididiga i ġimä bi tauyewa mataetina i waidougudu bi i nawa.

⁶¹ Bi Meli Magdalin bi Meli tedi tauyewa mataetina yawaninem a miya bi a waikita.

Tauyewa tauyavena

⁶² Bokinamainana Waiyawasi Laġanna, pilipilisi edi babada bi Palisi a nawa Paelat lisinemo bi a giuna gado,

⁶³ “Gabemani, niga tauwaikaikaiyovuna mamiyanemo i giugiuna gado, ‘Tagu kaka laġan waifaioninem yà kenamoito munāga.’

⁶⁴ Taunana aubaina tauyava kwa giuvavasaġed te tauyewa sa yave kauwe eete laġan waifaioninem. Maite ena tauwaikaiwatana sa tava bi taubeu sa danenevai, bi sa kaiyovuna gado, ‘Yesu kaikana pekimo i kenamoito munāga.’ Niga kaiyovuna ya tubuġħa ba ya tausaġħa mote mai dolinem.

⁶⁵ Ĝome Paelat edi giu i waimunena gado, “Kamaina, emi tauyava vaitedi ko nawa bi bainewa kona noġonogötina mainana ko voiye te mote bai ima tubuġa.”

⁶⁶ Ĝome te a nawa tauyewa mataetina a gudu ġavute bi a ġavipatini te mba taunana mataila bamoda walitau ima solanawa.

28*Yesu i kenamoito**(Mak 16:1-11, Luk 24:1-12, Dyn 20:1-18)*

¹ Waiyawasi Laġannina mulinemo, Sande olaloalemo, Meli Magdalin bi Meli ġesau vaitena a nawa tauyewa ivuna aubaina.

² Mba ġome aneya malaġa i yovoyovo ba yoyo dididiga i tubuġa. Te i nawa tauyewamo bi tauyewa mataetinemo ġakimina i ġimakamaġe te dabanemo i miya.

³ Bi aneya kitana mai namanamali, bi ena gala potipoti otina.

⁴ Ĝome tauyava a naila gulata, bi naila i ka gusugusudi te a laugulibubu.

⁵ Kamaina bi aneya waivini i giuwedina gado, “Mote koma naila! Tagu e sibemi te temi Yesu tupatupalatuna ko tavutavuġe.

⁶ Tana mote niga ġome, tana kaikana i kenamoito munāga, wala i giugiuna mainana i tubuġa. Ko nato bi i kenakenana gabuna ko kita.

⁷ Bi ko nawa makai bi ena tauwaikaiwatana niga mainana ko giuwedi, ‘Yesu pekimo i kenamoito munāga. Niganana yà taitainuwataumi, te tana ba ya dolidoli Galilimo, bi ġome kaka ko kita.’

⁸ Kamaina bi waivini tauyewa a gose kamaġe, nopodi i naila kauwa bi gegħa te mayasisidi, a velau ena tauwaikaiwatana giuwedi aubaina.

⁹ Mba taunana te Yesu lisidimo i laumaġħata bi i giuwedina gado, ‘Manuwaubemi.’ Bi waivini lisinemo a nawa bi tuwapeked i tupag-waliġed, bi kaġenem a kabi bi a lauduney.

10 Ĝome Yesu waivini i giuwedina gado, “Mote koma naila! Ko nawa bi valevaletigu ko giuwedi te sa nawa Galilimo. Bi ĝome kaka tagu sa kitagu.”

Tauyava pilisi edi babada a tainuwataudi

11 Kamaina bi waivini yaĝolo etaĝa a nawanawa ba tauyava a nawa mala-gai dididiginemō pilisi edi babada lisidimo, bi bai matabudi a tubutubuĝana a tainuwataudi.

12 Ĝome pilisi edi babada bi babada ĝesaudi vaitedi ai bolu bi ogatala a voiyē, te tauyava mane dididiga a vitedi,

13 bi a giuwedina gado, “Ko nawa bi lava niga mainana ko tainuwataudi, ‘Tama dudubalemo ke kenakwavu, bi Yesu ena tauwaikaiwatana a tava te Yesu taubeuna a danene vai.’”

14 Bi bamoda plovins tauwaibadayena niga giuna ima vaiye, ba tama kaka kakanuwabigabiga te mote bai gebogebona koma banavi.”

15 Kamaina bi tauyava mane a vai bi bai pilisi bi babada ĝesaudi a giugiuwedina mainana a voiyē. Bi niga titikunina Diu lavedi nopodimo i dabalala, te giuna niganana yaĝolo ya kenakena.

Yesu ena tauwaikaiwatana i giukamagedi dobu matabuna nopodigā

16 Mba ĝome te ena tauwaikaiwatana wapedi 11 a nawa Galilimo, Yesu oya i giugiuwenemo a tava.

17 Bi laĝannemo tedi Yesu a kitakita, ba a lauduneye bi ĝesaudi ba a nuwakulukuluva.

18 Kamaina bi Yesu lisidimo i tava bi i giuna gado, “Tagu malamo bi dobomo Maimaituwa waibada matabuna i vitezgu.

19 Taunana aubaina, ko nawa bi dobu matabudi nopodigā lava ko voiyedi te egū tauwaikaiwatana sa tubuĝa. Bi ko kabuludina ba Tamana, Natuna bi Aluwa Waiyawa isedimo.

20 Bi bai matabuna e giugiu vavasaĝemina tedi koi lovelovedi te sa voteyeteyedi. Bi yà giugiu kauwemi te tagu laĝan matabuna temi vaitemi, eete laĝan damona.”

MAK

Giu visuvisuna i gilumi Lainuwanega

Yesu ena noya bi ena wailovelove niga bukanemo a gei gilumi. Niga bukana taugilumina mote aiyai i sibe kauwe. Bi lava nuwanuwauyeuyedi sa giugiu te Mak i gilumi. Mak tana mote Yesu ena tauwaikaiwatana 12 nopolidomo. Bi lava gesaudi a nođoti te Pita vaitena Loummo a miyamiya bi Pita i giugiuna i vaivaiyena luvanemo i gilumi. Tana mote bai matabuna i gilumi bi Yesu baibaiga i voivoiyedina taudidi i gilumidi.

Mak ena giu noponemo giu dabana dolidolina ba *Giu visuvisuna*. Tana ena buka nponemba Yesu ena wailovelove mote i gilumidi bi bai i nawabai i voivoiyedina taudidi i gilumidi. Mai aluwa gebogebody lava lisidimo i kwavidi, lava sidesidedi i waiyawasanidi bi edi gebogebo i nođotikamađegi. Yesu bainewa kolosimo i peki bi ena kena moito taunana Mak i wailoveda.

Dyon taukabulu Yesu ena eta i yawasi

(Met 3:1-12, Luk 3:1-18)

¹ Maimaituwa natuna Yesu Keliso, giuna visuvisuna ba niga mainana i tubuga,

² Taugiuwatana Aisaiya i gilugilumina luvanemo, mainana i tubuga. Maimaituwa i giuna gado,

“Kwai beyavaiya, tagu egu tauwainoyanova
yà gei giukamađe bi em eta ya yawasi.

³ *Lava ġemota kalakalalelemo
ya binabinauna gado,

‘Bada ena eta ko kavisuvisu
bi ko kaddirmani, tana ya natonato.’ ”

⁴ Taunana aubaina Diyong taukabulu, kalakalalelemo i tava bi lava i kakabuludi. Tana i lauguguyana gado, “Emi gebogebo ko gosedibiko nato yà kabulumi bi Maimaituwa emi gebogebo ya nođoti kamađegi.”

⁵ Lava wapewapedi Diudiyamo bi Yelusalemmo miyemiyedi a nawabai Diyon lisinemo. Bi edi gebogebo a kuvesidi bi Diyong Diyoudan gaubinemba i kabuludi.

⁶ Diyong ena kotekote ba kamelo kapalina vatuvatulina bi ena tagilolo ba ġamogħamo kwapina. Bi kanaya ba kapau bi iwavi.

⁷ Bi lava i giugiuwedina gado, “Lava muliguġa ya natonatona ba laukaitina mote mai tagu. Tagu mote ġemotigħi te ya laudulu bi ena kaġesuma yà kaikamađe.

⁸ Tagu gaubemo yà kakabulumi bi lava muliġa ya natonatona tana Aluwa Waiyawemo ya kabulumi.”

Dyon Yesu i Kabulu

(Met 3:13-17, Luk 3:21-22)

⁹ Mba laġġannemo Yesu Galili nponemba malagai Nasalet i gosebi i nawabai Diyon lisinemo. Bi Diyong Diyoudan gaubinemba Yesu i kabulu.

¹⁰ Bi Yesu gaubemo i laulaulovotava ba mala nuwawasana i kita. Bi Aluwa i yovvona lisinemo kitana maibena gabubu.

11 [✧]Bi Maimaituwa kalinana malağä i yovona gado, “Tam ba natuotigu, nuwapougu lisimmo ya wainuwavisu.”

Seitan Yesu i wai Laulubu

(Met 4:1-11, Luk 4:1-13)

12 Mote lofana te Aluwa Yesu i wai doli nawena kalakalalelemo.

13 Göme i miyana lağan 40 nopođimo bi Seitan Yesu i wailaulubu. Bi gunuwala ġamogħamodi vaitedi bi aneya a yovo te a sagu.

Yesu taugomo 4 i yogedi te sa kaiwata

(Met 4:12-22)

14 Ġalodi Diyon biliwelokomo i sako nawe mulinemo Yesu i nawa Galilimo bi Maimaituwa giuna visuvisuna i lauguguyaye.

15 Tana i giuna gado, “Maimaituwa ena waibada lava lisidimo saugina i tava. Emi gebogebo ko kuvesidi bi giuna visuvisuna koi sumaġe.”

16 Yesu Galili topana diyanaga i nawawanawa bi Saimon ma tasina Endulu i kitedi. Tedi topamo a gomogomo, banina tedi ba taugomogomo.

17 Yesu i giuwedina gado, “Ko nato ko kaiwatagu. Temi bainewa iyana ko konekedinedina mainana tagu yaġi lovelovem te lava ko konedi.”

18 Tedi ma ġemota edi gomo a gose kamaġđed bi Yesu a kaiwata.

19 Yesu i taunawanawa mote lofana te Diyebedi natunatuna Diyemes bi tasina Diyon i kitedi. Tedi wagamo edi gomo a vovokaukauwed.

20 Lağannemo wagamo i kitekitedi te i yogedi, “Ko nato ko kaiwatagu!” Göme tamedi Diyebedi bi tausagudi wagamo a gosedi bi Yesu a kaiwata.

Yesu aluwa gebogebona oloto nponem i kwavivai

(Luk 4:31-37)

21 Yesu bi ena tauwaikaiwatana a nato Kappeniam malagainemo bi waiyawasi lağanninem i nawa bolu vanuwinemo bi wailovelove i wai tubu.

22 Bi ġome ena wailovelove lava a vaivaiyena ba a tagugu. Banina tana ena wailovelove tabuna mote mai waigħake tauwailovelovedi mainana. Tana ena wailovelove vaiyena ba waibadana tana lisinemo.*

23 Göme bolu vanuwinemo aluwa gebogebona oloto i sunesuneġina i binauna gado,

24 “Tam Nasalet Yesuna kuna ġoena bai lisimaimo kwa voiye? Tam kuna natona kwa ka gebogebomai ee? Tagu e sibem tam aiyai? Tam waiyawa ġemota Maimaituwa lisinaġa kuna yovo.”

25 Yesu aluwa gebogebona i giuwena gado, “Kumiya moimoisili bi oloto ku potiyovo kamaġe!”

26 Aluwa gebogebona oloto i ka galagalali bi i voiye te i pekibubu bi i lau potiyovo kamaġe.

27 Lava matabudi ġome a sove bi edi lava ai talayedina gado, “Niga bai kauwina ya tubutubuġa? Niga wailovelove valivaliuna, tana waibada lisinemo te aluwa gebogebodi ya giuwedi bi kalinana sa kaikaiwata.”

28 Yesu giuna ma ġemota Galili dobuna matabuna i na yaġosi.

Yesu lava wapewapedi i wai yawasanidi

(Met 8:14-17, Luk 4:38-41)

29 Tedi bolu vanuwina a gosegose, ba tana Diyemes bi Diyon vaitedi a nawa Saimon bi Endulu edi vanuwemo.

* **1:11:** Pak 22:2, Ais 42:1, Met 3:17, Met 12:18, Mak 9:7 * **1:22:** Wala Maimaituwa Mousis waigħake i vite te Israel lavedi maso a kaiwata.

30 Bi mba vanuwinemo Saimon lawana gaugaululu i vai bi ena gabumo i kenakena. Tana i sida aubaina te Yesu a tainuwatau.

31 Kamaina bi Yesu i nawa waivini nimanemo i kabi bi i solu waimoito. Gaugaululu ma ġemota i kovi bi waivini i moito te i wai kanidi.

32 Mba aubiganemo suwala bulubulumo[†] lava matabudi edi lava sidesidedi bi aluwa gebogebodi a sunesuneġidina a avala tava Yesu lisinemo.

33 Tedi matabudi vanuwina didiyaunemo ai ġemotidi.

34 Bi Yesu edi sida tabudi bi tabudi i wai yawasanidi. Bi kota aluwa gebogebodi vaitedi i wai potiyovodi. Bi aluwa gebogebodi a sibe te Yesu tana Maimaituwa ena Vinevine. Taunana aubaina mote i wai aninedi te sa giu.[‡]

Yesu Galilimo i lauguguya

(Luk 4:42-44)

35 Olaolalemo dobu mawai dudubalina, Yesu vanuwa i gose bi i nawa dobu ġuyuwinemo bi i laulaupali.

36 Saimon bi ena lava vaitedi a nawa a tavuġe.

37 Tedi tana a banavi bi a giuwena gado, “Lava matabudi tam sa tavutavuġem.”

38 Bi Yesu i giuwedina gado, “Ta nawa malagai ġesaunemo bi diyadiyanaġa bi tedi vaitedi lisidimo ya lauguguya. Taunana aubaina e tava.”

39 *Kamaina bi tana Galili dobuna i nawa yaġosi bi bolu vanuwidīga i laulauguguya. Bi kota lava nopodimo aluwa gebogebodi i kwavidi a potipoti yovo.

Yesu oloto sida kapa vaivaina i wai yawasani

(Met 8:1-4, Luk 5:12-16)

40 Oloto sida kapa i vaivaina i tava Yesu kaġe pakanemo tuwapekana i wai tupagwaliġe bi i giuna gado, “Bamoda kwa ġoena, te kwai yawasanigu.”[§]

41 Yesu oloto i kita te i launuwatoysi, bi nimana i tuġu te i taukonni bi i giuwena gado, “Kamaina ya ġoēgoena, kwa yawasana!”

42 Mote lofana te, sida kapa oloto i gose bi i yawasana.

43 Kamaina bi Yesu oloto i wai ġakena gado,

44 “Mote aiyai ġesauna kuma giuwe. Kwa nawa pilisi sewasewa tau-gabuna lisinemo bi ya kitam. Bi Mousis sewasewa i giugiuwena mainana kwa voiye, te lava sa kitam te tam kuna yawasana.”**

45 Geġa te oloto i nawa bi lava i giu nawedi bai lisinemo i tubutubuġana giuna i ka didigi. Taunana aubaina Yesu mote masagaboboġa i nawanawa

[†] **1:32:** Suwala bulubulumo banina ba waiyawasi laġanġa laġanina i kovi. Diu edi waiyawasi laġanġa palaide suwala bulubulumo i wai tubu bi satade suwala bulubulumo i kovi. [‡] **1:34:** Mote i wai aninedi te a giu banina Yesu i sibe te aluwa gebogebodi yai aninedi bi sa giuna, tana Vinevinena tauwaiyawasana ba lava sa egeli te gaviya yai badea a noġonogħi te tauwaiyawasana bena mainana (Diyon 6:15). ^{*} **1:39:** Met 4:23, Met 9:35 [§] **1:40:** Diu edi waigakemo lava sida kapa vaivaina ba yavana tabunemo miyamiyana. Diu ai għakiedi te mote aiyai ima taukonidi. Lava gebogebodi ai ġakiedi te mote bolu vanuwinemo sima laudune e malagħaimo sima miya. Bamoda aiyai gebogebona bi i yawasana ba i visu munāġa bi Maimaituwa matanemo tana kamaina. Lava vaitedi sa miya malagħaimo bi ya laudune Maimaituwa ena vanuwemo. ^{**} **1:44:** Pilisi ba puyo taugabuna lava aubaidi Maimaituwa matanemo. Tana oloto ya kamagiġti te ena sida kapa i kovi.

taun. Bi tana i nawa dobu ġuyuwidiġa i miyamiya nawa. Bi yaġolo te lava bamo miyemiyedi tana lisinemo a tavatava.

2

Yesu oloto sida tunipekipeki i vaivaina i wai yawasani (Met 9:1-8, Luk 5:17-26)

¹ Laġan visa a kovi mulidimo Yesu i munaġa tava Kapeniammo. Lava a vaise te Yesu i tava munaġa vanuwemo.

² Kamaina bi lava wapewapedi a tava ġome bi vanuwa nopona bi mataetina ai wanavu. Yesu Maimaituwa giuna i giugiuwed.

³ Bi olooloto 4 edi tau tuni pekipekina latilatina a avali tavaite.

⁴ Tedi mote ġemogemotina te maso a valageta Yesu lisinemo, lava mataeta ai wanavu. Taunana aubaina a saġa vanuwa dabanemo, bi bamo Yesu i moimoitona luvaluvanemo bwadà a koiyavusi. Kamaina bi edi tau latilatina ai dawe yovoġe Yesu matanemo. ⁵ Yesu olooloto edi sumaġa i kita aubaina oloto tuni pekipekina i giuwena gado, “Natugu, em gebogebo ya noġongoġoti kamaġe.”

⁶ Ĝome waīgake tauwailovelovena mainana a vaivaiye ba nuwedimo ai nuwanoġoġotana gado,

⁷ “Maimaituwa taunaġa gebogebo taunoġoti kamaġedi bai aubaina niga lavana mainana ya giugiu? Tana bena Maimaituwa vaitena ġemogemotidi, ee?”

⁸ Tedi mai a wai nuwanoġoġota ba Yesu ma ġemota nopodi i sibe. Bi i giuwedina gado, “Bai aubainanopomimo mainana ko wai noġota?

⁹ Bamo giuna i tekateka oloto tuni pekipekina lisinemo, ‘Ku moito em kebana kwa avali bi kwa nawa, ee em gebogebo e noġoti kamaġe?’

¹⁰ Niganana kaka yài lovemi bi ko sibe te Tana Taunana Natuna waibadana i vai te dobumo gebogebo ya noġotikamaġedi.” Ĝome Yesu oloto tuni pekipekina i giuwena gado,

¹¹ “Kwa moito em kebana kwa avali bi kwa nawa em vanuwemo.”

¹² Lava matabudi a kitakita bi ma ġemota i kena moito, ena kebana i vai bi i nawa. Tedi ġome a sove bi Maimaituwa a ka saġesāġena gado, “Tama niga kauwina mote bamo mainana ka kitakita.”

Yesu Livai i yoge

¹³ Yesu Kapeniam i gose bi i munaġa topa diyanaġa i nawanawa. Bi lava kumna a tava lisinemo bi i wai lovelovedi.

¹⁴ Tana i nawanawa te Alupias natuna Livai i kita, takis anilaitupana vanuwinemo i miyamiya. Kamaina bi Yesu i giuwena gado, “Ku kaiwatagu!” Livai i miya moito te Yesu i kaiwata.

¹⁵ Mba aubiganemo Livai ena vanuwemo, Yesu ena tauwaikaiwatana vaitedi bi takis taulaitupa bi gebogebo lavedi wapewapedi vaitedi a kanikani.*

¹⁶ Palisi mabai waīgake tauwailovelovena a kita te takis taulaitupa bi gebogebo lavedi Yesu vaitena a kanikani. Taunana aubaina Palisi Yesu ena tauwaikaiwatana a giuwedina gado, “Bai aubaina tana niga lavedi vaitedi sa kanikani?”

* **2:15:** Mousis waīgake i gilumidi bi Palisi mba waīgakedi matabudi a kaikaiwata kauwedi. Bi kota Diu edi vaivai bi vaivai ġesaudi ai tubudi bi a kaikaiwatedi. Tedi a giu te mabai niga waīgakedi mote a kaikaiwatedi ba tedi lava gebogebodi.

¹⁷ Yesu i vaiyedi bi edi giu i waimunena gado, “Lava yawayawasanidi mote doketa sima ġoēgħoe bi lava sidesidedi doketa taudidī sa ġoēgħoe. Tagu e yovona mote didimana lavedi aubaidi bi gebogebo lavedi aubaidi.”

Udi ena waitala

¹⁸ Laġġan ġemota Diyon taukabulu ena tauwaikaiwatana bi kota Palisi a udiudi. Lava ġesaudi a tava Yesu lisinemo bi ai talayena gado, “Bai aubaina Diyon taukabulu ena tauwaikaiwatana bi Palisi edi tauwaikaiwatana sa udiudi bi tam em tauwaikaiwatana geġga?”

¹⁹ Yesu i giuwedina gado, “Bai aubaina lawelawena ena tauliso sa udi? Tedi mote sima udi banina lawelawena yaġolo tedi vaitedi.

²⁰ Bi laġġan yaġolo ya natonatona ena ġavix sa kaikamaġe mulinemo kaka ena tauliso sa udi.”

²¹ Lava mote ġemogħemotina te gala puselina valivaliuna ima vai bi gala wadubona vaitena ima popo waiġemotidi. Bai aubaina, galana valivaliuna male gala wadubona ya lisi wai didigi.[†]

²² Aiyai mote waen valivaliuna ima vai bi galele wadubonemo ima ġini yovoġe. Bamoda mainana ya voyien ba waen galelena wadubona ya nuwa golu te galele bi waen sa gebogebo. Geġga te tana maso waen valivaliuna i vai bi galele valivaliunemo i ġini.[‡]

Waiyawasi laġġanna Waitalana

²³ Waiyawasi laġġannemo Yesu bi ena tauwaikaiwatana vaitedi witi daibināġa a nawanawà bi witi banidi a tanodi bi a kanikanidi.

²⁴ Taunana aubaina Palisi Yesu a giuwena gado, “Ei! Mba tama ema waiġake te em tauwaikaiwatana mote maso mai a voiye waiyawasi laġġannemo.”

²⁵ Yesu giu i wai munena gado, “Temi Deividia bai i voivoiyena mote bamoko iyevi? Sauginemo tana bi ena lava vaitedi kani a peki bi a ġoe te maso bai a kani.

²⁶ *Kamaina bi i nawa Maimaituwa ena vanuwemo bi buledi Maimaituwa vitevitena i vai bi ena lava vaitedi a kani. Niga kauiwina pilisi saġasāġa guletina Abiyata ena waibada sauginemo i tubuġa. Waigħek ena luvamo mba buledina pilisi taudīgħa sa kanikani. Bi geġga te Deividia i vai bi ena lava vaitedi a kani.”

²⁷ Yesu giu i waikenana gado, “Waiyawasi laġġanina ba lava aubaidi. Bi waiyawasi laġġanina mote lava imai badaye.”

²⁸ Niganana kona kita, Tana Taunana Natuna, tana waiyawasi laġġanina badana.

3

Yesu Olotu Nimana Pekipekina I Wai Yawasani (Met 12:9-14, Luk 6:6-11)

¹ Waiyawasi laġġannemo Yesu i munaġa nawa bolu vanuwinemo. Bi ġome oloto nimana pekipekina i miyamiya.

[†] **2:21:** Tagu yawasana valivaliuna e natome. Bi temi emi vaivai wadubona vaitena tai ġemotina mote ima kena kauwa. Mote aiyai gala puselina valivaliuna ima vai bi gala wadubona vaitena ima popo ġemot. Bamo te mai i kauwena ba sa koġakoġana sauginemo gala valivaliuna ya ġogosi bi gala wadubona ya lisi waididigi. [‡] **2:22:** Diu edi kwagi ba ġamōġamo kwapidi. Laġġannemo ġamōġamo kwapina i wadubona ba pulopulo sa saġa te kwagi ya suve sali. ^{*} **2:26:** 1 Sam 21:1-6

² Bi lava gesaudi Yesu a wainene te sa kita, te waiyawasi lağannemo oloto nimana pekipekina yai wai yawasani te sai wavu.

³ Yesu oloto nimana pekipekina i giuwena gado, “Ku moito kwa sağā lava matedimo.”

⁴ Bi lava i wai talayedina gado, “Egu lava, eda waiyawasi lağanna ena waigake bainewa ya giugiu? Lava ta sagu ee ta kita kamağe, tai yawasani ee ta kagebogebo?” Bi tedi a miya moimoisili.

⁵ Lava i kita nawedi te nopodi bagibagidi aubaina te tana nuwana i lai medimedi bi gegə te i wainuwapoyaedi. Kamaina bi oloto i giuwena gado, “Nimam ku tuğu.” Ğome oloto nimana i tuğtuğu ba i yawasana.

⁶ Palisi mai a kitakitana, tedi pali vanuwina a gose bi a nawa Alodi ena muli lavedi lisidimo. Bi Yesu kana pota a yesi te maso ai peki.

⁷⁻⁸ Yesu ena tauwaikaiwatana vaitedi mba malagaina a gose bi a nawa gelemo, Galili topana diyanemo. Bi Galili lavedi kumna a kaiwatedi. Bi bai matabuna i voivoiyena a vaiye bi lava wapewapedi Diudiyağı, Yelusalemğa, Idumeya bi Diyoudan noi nevanemo, Taiya bi Sidon lavedi a tava Yesu lisinemo.

⁹⁻¹⁰ *Lava kumna sima dubutawi taunana aubaina te ena tauwaikaiwatana i giuwedi te waga sa kanonogi. Banina tana lava i waiwai yawasanidi, aubaina mabai sidesidedi a wai bibibina te maso a taukonı bi a yawasana.

¹¹ Ğome lava aluwa gebogebodi a sunesuneğidina Yesu a kitakita te matanemo a nuwalikwa bi a galagalalana gado, “Tam, Maimaituwa natuna.”

¹² Bi Yesu aluwa gebogebodi i wai ġakedi te mote aiyai sima giuwe te tana aiyai.

*Yesu giugiukamağedi 12 i vinedi
(Met 10:14, Luk 6:12-16)*

¹³ Yesu i nawa oya dabanemo bi tedi mabai i ġoeğedina i yogedi bi a nato lisinemo.

¹⁴ Tedi 12 i vinedi bi i wai isedina, *giugiukamağedi*. Tana i giuwedina gado, “Tagu e vinemi te temi tagu vaitegu. Tagu yà giugiukamağemi te ko nawa ko lauguguya,

¹⁵ bi waibada ko vai te aluwa gebogebodi ko kwavidi.”

¹⁶ Niga 12 i vinevinedina isedi ba

Saimon i wai isana Pita*,

¹⁷ Diyebedi natunatuna Diyemes bi tasina Diyon i wai isedina Boaneges, niga isana banina ba palele natunatuna.

¹⁸ Endulu,

Filip,

Batolomiu,

Met, isana gesau Livai,

Tomas,

Diyemes Alupias natuna,

Tadias,

Saimon tana ba Selot†

¹⁹ Bi Diudas Iskaliot tana taukaisolu.

*Lava a giu te bena aluwa gebogebodi Yesu a sunegi
(Met 12:22-32, Luk 11:14-23, 12:10)*

* 3:9-10: Mak 4:1 * 3:16: Isa Pita banina ba ġakima. † 3:18: Isa Selot banina lava damna mabai tedi Loum gabemanina tauwai ġäviyena.

20 Yesu i munağā vanuwemo bi lava kumdi a tava ai ġemotidi, taunana aubaina Yesu bi ena tauwaikaiwatana mote ġemoġemotina te maso a kani.

21 Sauginemo ena vanuwa lavedi giuna a vaivaiye ba a nawa auwai dolinemo banina lava a giuna gado, “Yesu i bu'uwa.”

22 Waīgāke tauwailovelovena mabai Yelusalemğā a tavatavana a giu te penama edi bada taumudulele[‡] Yesu i sunegi te ġailisi i vite bi aluwa gebogebodi ya kwavikwawivaidi.

23 Kamaina bi Yesu i yogedi bi lautaulalamo i giuwedina gado, “Seitani bainewa taunağā ya kwavi munage?”

24 Bamo dobuna lavedi sa dailidi bi sai ġasigasina ba taudīga sa ka gebogebodi?

25 Bi kota vanuwa ġemota nopona lavedi sa dailidi bi sai ġasigasina ba sai dababalidi.

26 Bamoda Seitan ena dam sa dailidi bi taudīga sai ġasigasina kaka bamo mote sima tava.

27 Aiyai mote oloto ġaiġailisina ena vanuwa ima lolo, te tana dolinemo ya panipani kaka ena ġoñagħona ya legaudi.

28 Yà giugiu kauwemi te gebo matabudi bi lava kuvalidi ba Maimaituwa ya noġotikamaġe. Banina tana gebo ilailala i voiye.”

29 Bi bamoda aiyai Aluwa Waiyawa i kuvalina ba Maimaituwa mote ima noġotikamaġe. Banina tana gebo ilailala i voiye.”

30 Yesu niga mainana i giuna banina tedi a giugiuwena gado, “Tana aluwa

gebogebona i sunegi.”

Yesu Ena Lava Otidi

(Met 12:46-50, Luk 8:19-21)

31 Yesu tinana bi tasitasina a tava didiyaumo bi ena giu a giukamaġe.

32 Lava kumna a miyamiya kwaikwaivivilena a giuwena gado, “Ei, tinam bi tasitasim oloolotodi bi waiwaivinidi didiyaumo sa labelabem bi a ġoeġoena sa kitam.”

33 Kamaina bi Yesu i giuwedina gado, “Bamo tinaguna bi bamo tasitasigudi?”

34 Tana lava ġome a miyamiyana i kita nawedi bi i giuna gado, “Tagu tinagu bi tasitasigu niga taudidi sa miyamiya.

35 Tana aiyai Maimaituwa ena ġowana ya voivoiyena ba tasigu, nuvugu bi tinagu.”

4

Taubayau Lautaulalana

1 Yesu Galili topana diyanemo wailovelove i waitubu munaġe. Bi lava kumna a tava a dubutawi aubaina te tana waga i pouppoulena dadanemo i miya saġa. Bi lava matabudi gelemo a moito. **2** Tana lautaulalamo kauwa wapewapedi i wailovelovedi bi enai lovelovemo niga mainana i giuwedina gado,

3 “Koi beyavaiya, taubayau i nawa pesi au launaġasedimo.

4 Laġannemmo pesi i laulaunaġasedi, ġesaudi etamo a talaġa bi mwanuwa a tava te a kani vaidi.

5 Bi ġesaudi doğa waitelitelinemo a talaġa. Ġome doğa sebunemo te pesi a duga makai banina doğa ġaubaona.

[‡] **3:22:** Gulik baibol i giuna Belsebul. Bi Belsebul banina ba taudou edi bada.

6 Bi lağannemo suwala i lovo tava bi i lalalani ba pesi kalakalanapudi i lawalaipokidi, banina tedi lamlamdi mote a yovo gulata.

7 Bi pesi ġesaudi gedala nopodimo a talatalaġana, ba a duga. Bi gedala pesi i yavaridi. Taunana aubaina mote a bani.

8 Bi kota pesi ġesaudi doğa visuvisunemo a talatalaġana ba a duga a saġa te a vota, ġesaudi 30, 60 bi 100.”

9 Yesu i giuna gado, “Temi waibeyemi te koibeyavaiya.”

Bai Aubaina Yesu Lautaulalamo i Giugiu

(Met 13:10-17, Luk 8:9-10)

10 Muliġa Yesu taunaġa i miyamiya bi ena tauwaikaiwatana 12 bi lava ġesaudi lisinemo a tava bi ai talaye te lautaulala banina bai.

11 Kamaina bi Yesu tedi i giuwedina gado, “Maimaituwa ena waibadana kenakena waidavonina ba temi i vitemi. Lava tabudimo miyemiyedi tedi mwali matabudi lautaulalamo ya giuwedi,

12 te bai Aisaiya i giugiuwena ya tubuġa,

‘Tedi sa kitakitana

bi mote sima kita banavi.

Bi kota male sa vaivaiyena,

bi mote sima sibe.

Taunana aubaina mote sima nuwavitala Maimaituwa lisinemo,
te maso edi gebogebo ya noġotikamaġedil!”

Doga Matabudi 4 Edi Titikuna

(Met 13:18-23, Luk 8:11-15)

13 Yesu tedi i wai talayedina gado, “Temi niga lautaulalana mote ko sibe? Lautaulala ġesaudi ya giuwedina mba bainewa bi ko sibedi?

14 Taubayau pesi i laulau naġasedina ba lava Maimaituwa giuna ya giugiu nawena.

15 Bi lava ġesaudi ba maibena pesi etamo kulukuluvidi. Niga lavedi Maimaituwa giuna sa vaivaiyena bî Seitan ya saġa makai nopodimo te giu ya kaikaikamaġedil.

16 Lava ġesaudi maibena doğa waitelitelinemo, tedi manuwavisudi giu sa vaivaiyena

17 bi lamlamdi geġa aubaina mote sima moimoito didina. Laġannemo pilipili bi laukivigebogebo sa saġa, Maimaituwa giuna aubaina ba tedi maġemota sa kuluva.

18 Lava ġesaudi maibena pesi gedala nopodimo a talatalaġana. Tedi Bada giuna sa vaivaiyena,

19 bi kota niga dobuna ena yawasana, mai mane ġoena bi mwali ġesaudi noġotidi sa tava te Maimaituwa giuna sa yavayavani. Taunana aubaina tedi mote sima votavota.

20 Lava ġesaudi maibena pesi doğa visuvisunemo wadiwadidi. Niga lavedi ba giu sa vaiye, te nopodimo sa sako bi sa kaikaiwata. Tedi votedi ġesaudi 30, 60 bi 100.”

21 ♀ Yesu lava niga mai i giuwedina gado, “Lava piupiu i gabuna, mote bai sauginemo ima vai te gulewa dibunemo ee sera dibunemo ima sako nawe. Bi tana masagabomo ġakima dabanemo ya sako te ya yana.

22 ♀ Mwali bai kankandavonina muliġa male ya laumaġata. Bi mwali bai waiwai kwesina male ya lazaumasagabo.

23 Bamoda temi wai beyemi te koi beyavaiya.”

24* Bi kota lava i giuwedina gado, “Bai ko vaivaiyena, kamaina te ko vaiye kauwe. Bamoda niga kauwina ko komaniyena ba Maimaituwa kauwa gesaudi yai lovelovemi te ko sibedi. Bi kota tana kauwa wapewapedi ya vitemi.

25* Aiyai niga kauwidi ya vaivaiye kauwedina ba Maimaituwa tana lisinemo nuwauyauya yai lautawi. Bi aiyai mote ima waibeyavaiya kauwa bi lisinemo ġaubaona ya kenakenana kaka sa kaikamāġe.”

Maimaituwa Ena Waibada Ya Dididigana Titikunina

26 Bi Yesu i giuna gado, “Maimaituwa ena waibada ena lava lisidimo titikunina ba niga mainana: Lava pesi ena daibimo i wadidi.

27 Dudubala bi suwala tana ya kenakena ee ya miyamiya bi pesi kamaina te sa dugaduga. Bi tana mote i sibe te bai ya tubutubuġa

28 Doġa taunaġa pesi ya wai dugedi bi ya wai votedi. Dolinemo sa kalanapu te lugudi sa sivudi bi sa love te sa buso bi banidi nopolimo sa sivudi.

29 Laġannemo pesi i tabutuna ba lava ya tava te biliukomo ya laukoiġavuka. Banina vililubu ena laġani i tava.”

30 Yesu i giu munaġana gado, “Maimaituwa ena waibadana ena lava lisidimo ba bai ya lau koiluvae te ko sibe? Ee bai lautaulalana tagu yà giuve te ko sibe?

31 Mba maibena wasiva pouna ġaubo otina doġamo ko wadiwadina.

32 Mulīga mba pesina ya duga te ya didiga mote mai pesi gesaudi. Bi lagalagana waiyamonina damodamodimo mwanuwa sawasawaġa lovoloventi sa tava te sa laulau nogi.”

33 Niga lautaulalana bi lautaulala gesaudi vaitedi, Yesu Maimaituwa giuna lava edi luvamo i giuwedi te maso a sibe.

34 Tana giu matabudi i giugiuwedina ba lautaulalamo i giugiuwedi, bamō mote giu bai i giu otiedi. Bi kota laġannemo ena tauwaikaiwatana taudīġa ba tana giu bani otidi i giugiuwedi.

Yesu yavala bi labama i giu waitaudi

(Met 8:23-27, Luk 8:22-25)

35 Mba laġanna ġemotina aubiganemo, Yesu ena tauwaikaiwatana i giuwedina gado, “Ta nawa noi nevanemo.”

36 Yesu wagamo bi ena tauwaikaiwatana tana vaitena a nawa. Bi lava kumna ġome gelemo a gosedi. Bi tedi edi waga bi waga gesaudi vaitedi a nawa.

37 Tedi a nawanawa te yavala didiga i tava. Bilabama wagamo i talatalaġa te gauba waga nponem i waidubusaġe bi ġotona te maso i wanavu.

38 Bi Yesu waga mulinemo kunuwana dabano i kenakena. Kamaina bi ena tauwaikaiwatana tana a lainuwesi bi a giuwena gado, “Tauwailovelove tam kwai nuwaboyaeda ee geġa? Niga ta peki!”

39 Yesu i moito bi kalinana bagibaginemo yavala i giuwena gado, “Ku nuwaġavuka.” Bi labama i giuwena gado, “Ku lautautau.” Kamaina bi yavala i nuwaġavuka bi daumola i kena

40 Yesu ena tauwaikaiwatana i giuwedina gado, “Temi bai aubaina ko nainaila? Temi ko wai sumaqha ee geġa?”

41 Tedi a naila bi taudīġa ai giugiu gado, “Niga tana aiyai? Te yavala bi labama i giuwedi te kalinana a kaiwata.”

* 4:24: Met 7:2 * 4:25: Met 13:12, Met 25:29

5

*Yesu oloto aluwa gebogebodi a sunesuneğina i waiyawasani
(Met 8:28-34, Luk 8:26-39)*

1 Yesu bi ena tauwaikaiwatana Galili topana noi nevanemo, Gelasin lavedi edi dobumo.

2 Sauginemo Yesu waga dabanemo i potipoti yovo te, oloto aluwa gebogebodi a sunesuneğina, tana tauyewamo bi i velau i tava Yesu lisinemo.

3-5 Niga olotona tauyewağā miyamiya nawina, mote aiyai ġemogemotina te ya katautau. Tana suwala bi dudubala tauyewağā bi dakiga i binabinau nawa bi sabilemo tunina i sesesedi. Bi tana lağoni matabuna kağena bi nimana seinimo a panipanidi bi geğəte i katikati ġavuğavukidi.

6 Sauginemo tana Yesu manekemo i kitakita, te i velau Yesu kağe pakanemo bi tuwapekana i wai tupagwaliye.

7 Bi kalinana dididiginemo i binauna gado, “Yesu Maimaituwa sağasağā guletina Natuna, tam bai lisigumo kwa voiye? Maimaituwa isanemo ya giugiuwem te mote kuma laukivi gebogeboegu.”

8 Niga mainana i giuna, banina Yesu kaikana giuwena gado, “Tam aluwa gebogebom oloto ku potiyovo kamağe.”

9 Gome Yesu, oloto i waitalayena gado, “Tam isam bainewa?”

Te tana niga mainana i giuvitena gado, “Tagu isagu kumna tama ke wapa kauwa.”

10 Bi aluwa gebogebona yağolo te Yesu i waibağā gulate te maso mote i giukamağedi wali dobumo.

11 Bi mba ġome buwawa kumna dididiga a yabayaba oya nevakaunemo.

12 Taunana aubaina penama Yesu ai bağā gulatena gado, “Kwa giu kamağemai te buwawa lisidimo te nopodimo ka sola nawa.”

13 Kamaina bi Yesu aluwa gebogebodi i giuwedi te oloto a potipoti yovo kamağe bi buwawa nopodimo a sola nawa. Kamaina bi buwawa kumna wapana 2 tausen dabakai a velauwata a yovoyovona ba topamo a tona.

14 Bi buwawa tauğamodi a velau a nawa malagai nopodiğā bi malagai diyadiyanığā bi bai i tubutubuğana, lava a giuwedi. Kamaina bi lava bai i tubutubuğana au kitanemo a tava.

15 Lağanemo lavedi Yesu lisinemo a tava, ba olotona penama kumna a sunesuneğina a kita, i wai gala kauwa bi ena noğota didimaninemo i miyamiya ba lavedi a naila kauwa.

16 Tedi mabai oloto aluwa gebogebodi a sunesuneğina bi kota buwawa lisidimo bai i tubutubuğana a kitikitana lava ġesaudi a giuwedi.

17 Taunana aubaina tedi Yesu ai bağā te edi dobu ya gose.

18 Lağaninem Yesu wagamo i gelugelu tena, oloto aluwa gebogebodi a sunesuneğina Yesu i wai bağā te vaitena maso a nawa.

19 Bi Yesu mote i wai anine bi i giuwena gado, “Kwa munığā em vanuwa lavedi lisidimo bi Bada bai lisimmo i voivoiyena bi ena lau kivivisuvisu tedi kwa giuwedi.”

20 Kamaina bi oloto i modina i nawa malagai 10 nopodiğā bi bai Yesu lisinemo i kaukauwena, lava i giu nawedi. Bi lava a vaivaiyena ba a sove.

*Yesu, Diyailesi natuna bi waivini ġesau i waiyawasanidi
(Met 9:18-26, Luk 8:40-56)*

21 Yesu wagağā i munığā noi nevanemo i tava. Tana topa diyanemo i miyamiya bi lava kumna a tava a dubutawi.

²² Bolu vanuwina taulabena isana Diyailesi i tava Yesu i kitakita ba Yesu kağe pakanemo tuwapekana i waitupagwaliğe

²³ bi nuwana tabutabunemo i wai bağana gado, “Natugu waivinina ğaubona i sida kauwa, ġotona te ya peki. Aee, kwa nato nimam dabanemo kwa sako te ya yawasana bi ya miya.”

²⁴ Kamaina bi Yesu vaitena a nawa. Bi kota lava kumna dididiga tana a kaiwata bi a bibibini.

²⁵ Göme waivini ġemota kwalabu wapana 12 kwasina i miyamiya kamakamağena.

²⁶ Niga waivinina ena mane matabuna doketa lisidimo i waiyakali. Bena maso i yawayawasana ba sida i dididiga.

²⁷ Lağannemo waivinina Yesu giuna i vaivaiye ba tana lava kumna mododığa Yesu mulinaga i sağa bi ena gala isu damodamonaga i taukonî.

²⁸ Banina tana kaikana nophonemo i wai noğotana gado, “Bamoda Yesu ena galaga ya taukonina ba ya yawasana.”

²⁹ Noi taunana te waivini ena sida kwasina i miyamiya kamakamağena i kovi. Bi tuninemo mayana i vai te ena wainuwatōimo i yawasana.

³⁰ Yesu mağemota mayana i vai te ġailisi lisinemo i potiyovo. Bi i tauvitale lava kumna nophonemo bi i wai talayedina gado, “Aiyai i taukonigu?”

³¹ Bi ena tauwaikaiwatana a giuwena gado, “Tam kuna kita te lava kumna sa bibibinim bi kuna giu te aiyai i taukonigu?”

³² Bi tana yağolo te i wai laulau kita te aiyai ena gala i taukonî.

³³ Waivini i noğoti munağe te tana i taukonî. Taunana aubaina tana manailina bi magusuna i tava Yesu kağe pakanemo te tuwapekana i wai tupagwaliye bi mwali matabuna i ka mağati.

³⁴ Bi Yesu waivinina i giuwena gado, “Keulo, em sumağ a i wai yawasanim. Em sida i kovi bi ma nuwaubam kwa nawa.”

³⁵ Yesu yağolo waivini lisinemo i giugiu ba Diyailesi ena vanuwa lavedi a tava bi a giuwena gado, “Tauwailovelove kuma kaka nuwalağalağ a natum kaikana i kovi.”

³⁶ Tedi mai a giugiu ba Yesu beya damodamonemo i vaiyedi bi bolu vanuwina taulabena i giuwena gado, “Nuwam ima kulukuluva kwai sumağ a ota.”

³⁷ Yesu ġome lava matabudi i wai ġakedi, kamaina Pita, Diyemes bi tasina Diyon taudığ a tana vaitena a nawa.

³⁸ Tedi a nawa Diyailesi ena vanuwemo a tavatava ba lava i kitedi a ġabağaba bi, a leleleyakeyake bi a nusanusa.

³⁹ Yesu vanuwa nophonemo i valageta bi i giuwedina gado, “Bai aubaina ko wai nuwapoyae bi ko ġabağaba? Gomana mote i peki tana ya kenakena ota.”

⁴⁰ Lava Yesu ai gwaigwaiye aubaina, lava i giuwedi a potiyovo doğamo. Kamaina bi Yesu ena tauwaikaiwatana faiona bi gomana tamana bi tinana a sağa noke gomana lisinemo.

⁴¹ Kamaina bi Yesu gomana nimanemo i kabi bi i giuna gado, “Talita kum.” (Niga giuna banina ba keulo ya giugiwem te kwa kenamoito.)

⁴² Ma ġemota gomana i kenamoito bi i moito nawa. Niga gomenina ena kwalabu ba 12. Lava niga kauwina a kita te a sove gulata.

⁴³ Yesu lava i waiğakedi te bai i tubutubuğana mote aiyai sima giuwe. Bi i giuwedi te gomana kani sa vite ya kani.

6*Nasalet lavedi Yesu a miyatautauliye*

¹ Yesu mba dobuna i gose bi i munāga ena malagai otinemo bi ena tauwaikaiwatana a kaiwaṭa.

² Waiyawasi laġannemō tana wailovelove i waitubu bolu vanuwinemo. Bi lava wapewapedi ġome ena wailovelove a vaivaiyena, tedi matabudi a tatava bi ai talapilina gado, “Niga nuwauyauyana bamo i vai? Bi kota bamo ġailisi i vai bi ani sove kauwidi ya voivoiyedi?

³ Tana ba taukamda, Meli natuna. Bi tasitasina niga Diyemes, Diyousep, Diudas bi Saimon. Bi kota nuvunuvuna niga vaiteda, ee?” Kamaina bi Yesu a daboke.

⁴ Yesu tedi i giuwedina gado, “Lava ġesaudi ba taugiuwatana sa vivibile bi ena dam bi ena vanuwa lavedi ba mote sima vivibile.”

⁵⁻⁶ Taunana aubaina lisidimo mote ani sove kauwidi i voyiedi bi lava sidesidedi visa ota lisidimo nimana dabedimo i sako bi i wai yawanandi. Bi Yesu i sove te lavedi mote ai sumāġe.

Yesu taukaiwatana 12 i giukamaġedi te malagaiġa a lauguguya nawa

Yesu i nawa malagaiġa bi lava i wailovelovedi.

⁷ Tana ena tauwaikaiwatana 12 i giuwedi te a nato lisinemo bi labulabuġa i giukamaġedi. Tedi waibada i vitedi te aluwa gebogebodi sa vawaiubedi

⁸ bi kota niga mainana i giuwedi, “Ko nawananawana mote bai ġidoina koma vai, diġona taunaġa ko vai. Ko nawananawana mote kani, mote tana, mote mane koma tagini.

⁹ Bi kaġesuma ba ko kotedi bi kwama ġidoi mote koma vai.”

¹⁰ Bi kota niga mainana i giuwedina gado, “Bamo malagaidimo ko tavarata bi vanuwinemo sa giuvaimina, ba vanuwidimo ko miyamiyana eete malagaina ko gose.

¹¹ [☆]Bi bamoda lava mote sima ġoemi bi mote simai beyavaiyemi, kamaina te kaġemi gobusidi ko lai kulukuluvidi bi ko gose kamaġedi. Mba ba wailove te muliġa lisidimo bai ya tubuġana, mba tedi edi wawu.”[†]

¹² Kamaina bi ena tauwaikaiwatana a nawa bi lava lisidimo a lauguguya te lava maso edi gebogebodo a kuvesidi.

¹³ Tedi lava nopolidomo aluwa gebogebodi a kwavidi, te a lau potiyovo. Bi kota olip masinemo lava sidesidedi tunidi a kailolodi bi ai yawanandi.

Ālibona Alodi Yesu i noġoti bena Diyon taukabulu

¹⁴⁻¹⁶ [☆]Yesu giuna kaikana i dididiga, taunana aubaina lava a giugiuna gado, “Diyon taukabulu male pekimo i kena moito. Taunana aubaina ġailisi bi ani sove kauwidi ya voivoiyedi.”

Bi ġesaudi a giugiuna gado, “Tana Elaidiya.”

Bi kota ġesaudi a giugiuna bena kage, “Bada taugiuwatana ġemota mai wala dolinemō.”

* ^{6:2} Waiyawasi laġanha ba laġan wai-7-na ġome Maimaituwa ena noya i wai kovi bi i waiyawasi.

† ^{6:11} Giu 13:51 ^{6:11} Diu lavedi Eteni dobudiga sa vaġavāġi bi munāga aubaina ba kagedi gobosidi sa lai kulukuluvidi kaka bi sa sola nawa edi malagaimo, mba laġannemō tedi a visu. Yesu ena tauwaikaiwatana mai sa voyiena ba lava sa noġoti munagedi te tedi mote a visu mai Diu. [☆] **6:14-16:** Met 16:14, Mak 8:28

Bi ݁alibona Alodi[‡] i vaiye te Yesu isana kaikana ya dididiga bi i giuna gado, “Tagu wala Diyon taukabulu gadona e koi ݁avuki bi kota pekimo i kena moito muna݁a.”

17-20 Alodi wala tauwai݁aviya i giukamağedi te Diyon a kaididi bi a lau seini te biliwelokomo a sako nawe. Alodi tinanatuna Filip mwanena isana Elodias wala i kwaya. Taunana aubaina Diyon, Alodi niga mainana i giugiuwena gado, “Mote i visu te tinanatun mwanena kuna kwaya.”

Taunana aubaina, Elodias nuwana i medi Diyon taukabulu lisinemo bi i ݁oe݁oe te maso i wai peki. Bi mote i ݁emogemotina te maso mainana i voiye banina Alodi tana Diyon i naile bi i labelabe kauwe. Bi i sibe te Diyon tana lava waiyawa bi didimanina. La݁an wapawapa Diyon tana Alodi ena kauwa aubaina i giugiu matai bi Alodi i nuwanuwala݁alaga te Diyon ena giu mote i no݁ongo݁oti watawata. Bi Alodi ya݁olo te Diyon ena giu vaiyena i ݁oe݁oe.

21 Kamaina bi Alodi ena tubu݁a la݁anna soina i voiye. Bi gabegabemani babadidi, ݁aviya babadidi bi kota Galili babadidi i giuwedi te a tava ena soimo. Gome Elodias gavogavo i vai te ena nuwa kilikili ya laukama݁e.

22 Gome Elodias natuna guguinina i sa݁a bi i bigabiga te ݁alibona Alodi ena soi taulisoena nuwedi i laukwasili. Kamaina bi ݁alibona Alodi gomana i giuwena gado, “Bai kwai ba݁aena ba ݁emogemotina ya vitem.”

23 Alodi niga mainana gomana lisinemo i giuwapa, “Bai lisigumo kwai ba݁aena ba ya vitem bamte egu waiguyau kwa ݁oena ba nevana ya vitem.”

24 Gomana ݁ome i potiyovo i nawa tinana i giuwena gado, “Bai yaiba݁ae?”

Bi tinana gomana i giuwena gado, “Tagu egu ݁owana Diyon taukabulu kununa.”

25 Gomana ݁ome ma݁emota i velau i muna݁a ݁alibona Alodi lisinemo bi niga mainana i waiba݁a, “Ya ݁oe݁oena noi taunana Diyon taukabulu kununa aboma nopenemo.”

26 Niga giuna ݁alibona i voiye te i wai nuwaboya kauwa. Bi tana mote ݁emogemotina te gomana ena giu ya giuvitale. Banina tana kaikana i giuwapa ena tauliso matedimo.

27 Kamaina bi ݁alibona ena tauwai݁aviya ma݁emota i giukama݁e te Diyon gadona ya koi݁avuki bi ya vai natome. Tauwai݁aviya i nawa biliwelokomo Diyon gadona i koi݁avuki bi

28 abomemo i sako te i vai natome ݁alibona i vite. Bi ݁alibona i vai te gomana i vite bi gomana i vai nawe te tinana i vite.

29 La݁annemo Diyon taukaiwatana a vaiye te Diyon i peki, tedi a tava te taubeuna a vai nawe te tauyewamo a sako.

Yesu lava 5 tausen i waikanidi

(Met 14:13-21, Luk 9:10-17, Dyn 6:1-14)

30 Yesu giugiukamağedi i giukamağedi bi a nawanawana a tava muna݁a te a wailovelovena bi lava a wai yawasanidina Yesu a tainuwatau.

31 Lava ݁ome a natonato bi a nawanawa aubaina te tedi mote ݁emogemotina te maso a miya bi a kani. Taunana aubaina Yesu ena tauwaikaiwatana i giuwedina gado, “Temi taumi݁a ko nato ta nawa dobu ݁uyuwinemo bi ko sula waiyawasi.”

32 Kamaina bi tedi taudiga wagamo a gelu bi a nawa dobu ݁uyuwinemo.

[‡] **6:14-16:** ݁alibona Alodi Alodi Entipas, Galili Tauwaibadayena

³³ Lava ġome tedi a kitekitedi ba a sibe otiyedi. Kamaina bi malagai matabudi nopolimo lava a lau potiyovo bi gelega a vamakamakai te a gei tava.

³⁴ Laġannemo Yesu wagaġa balabalamo i sunasuna saġa ba lava kumna i kitedi bi i lau nuwatoiyedi. Banina tedi maibena supu bi taulabedi gegħa. Kamaina bi giu visuvisuna wai lovelovedi i waitubu.

³⁵ Aubigamo ena tauwaikaiwatana a tava lisinemo bi niga mainana a giuwe, “Niga ba dobu ġuyuwino bi mateya te ya dudubala.

³⁶ Lava kwa giu kamaġed sa nawa malagaiġa bi malagai diyediyediga te kani sa kune bi sa kani.”

³⁷ Bi Yesu niga mai i giuvitedi, “Temi kani ko vitedi te sa kani.” Bi tedi tana a giuwena gado, “Tam kwa ġoegħona tama ka nawa te mane 200 denali luvana buledi ka gimala bi kai kanidi ee?”[§]

³⁸ Bi Yesu i wai talayed, “Buledi visa lisimimo? Ko nawa ko kita.” Ena tauwaikaiwatana a nawa te a kita bi a giuna gado, “Buledi 5 bi iyana labu.”

³⁹ Yesu ena tauwaikaiwatana i giuwedi te lava a laidubudubudi ġawaqgħawa gidegidevdi dabedimo te a miya.

⁴⁰ Kamaina bi lava edi dubuġa a miya lelesidi ġesaudi 100 bi ġesaudi 50.

⁴¹ Kamaina bi Yesu buledi 5 bi iyana labu i tanodi te i wai kita saġa malomo, Maimaituwa i wai ebone bi buledi i kivid. Tana i kivi kovidi te ena tauwaikaiwatana i vitedi te a soiye bi lava a vitedi. Bi kota iyana vaited i lisidi bi a soiye edi dubuġa.

⁴² Lava matabudi a kani te a kani nonoġa.

⁴³ Bi ena tauwaikaiwatana lava buledi bi iyana a kanikani sivudina a latupu bi po'a 12 ai wanavudi.

⁴⁴ Olooloto taukani wapedi ba 5 tausen.

Yesu topa dabanaga i nawa taukaiwatana lisidimo (Met 14:22-33, Dyn 6:15-21)

⁴⁵ Yesu maġemota taukaiwatana i giuvavasaġed te wagamo sa gelu bi sa dolidoli Betsaidamo, noi nevanemo bi kota lava kumna i giukamaġed.

⁴⁶ Tana lava i wai ebonedi a nawanawa mulidimo tana i nawa oyamo laupali aubaina.

⁴⁷ Tautaugudu balana bi waga topa modonemo taunaġa i pouppoule i kita nawa. Bi gelemo taunaġa i moimoit.

⁴⁸ Bi Yesu ena tauwaikaiwatana i kitedi te waga a ġiugħi bi a kabikabiye banina yavala i suvesuvedidi bi labama i talatalaġa. Kamaina bi laġan sakosako balana Yesu topa dabanaġa i nawanawa lisidimo bi ġotona te maso i vawaitaulidi.

⁴⁹ Bi tedi a kitakita ba ai noġota bena alualuwa. Taunana aubaina tedi a naila gulata

⁵⁰ bi a kabi binabinau. Ma ġemota Yesu tedi lisidimo i giuna gado, “Nuwemi ya lautou. Tagu, mote koma naila.”

⁵¹⁻⁵² Kamaina bi Yesu waga dabanemo i moito saġa lisidimo bi yavala i lautautau. Ena tauwaikaiwatana mainana a kitakitana ba edi sove i kovi. Banina Yesu buledi i kivikivina banina yaġolo mote a sibe, aubaina te edi noġota mote a didimana.

Yesu lava wapewapedi Ganasaletemo i waiyawasanidi (Met 14:34-36)

§ **6:37:** Denali ba mane isana, denali ġemota ba taubagibagi edi mai'ia suwala ġemota luvana.

⁵³ Lağannemo Yesu taukaiwatana vaitedi noi nevanemo a tava Ganasale-timo bi edi waga ai moito bi a pani kamäge.

⁵⁴ Noi taunana wagamo a potipoti yovo ba lava Yesu a kita ġone.

⁵⁵ Kamaina bi tedi a nawa mba dobuna bi diadiana lavedi a giuwedi. Bi lava sidesidedi latilatimo ai kenedi bi a avala tava. Bi Yesu i nawananawana matanemo a wai kenedi.

⁵⁶ Yesu i nawananawana malagaidiġa bi malagai diyadiyanaġa lava edi lava sidesidedi a natomedi bi ani waigemotq gabudiga a wai kenedi. Bi Yesu ai baġa vavasaġe te maso ena gala isu damodamonaġa a taukonbi a yawasana. Tedi mabai tana ena gala a tautaukonina ba matabudi a yawasana.

7

Maimaituwa ena waigake iteitedi edi vaivai i saġa kamaġe

¹⁻⁴ Palisi bi Diu iteitedi edi vaivai a voyiedi bi a wai laudamedina taudidi a kaikaiwata kauwedi. Mba vaivaidi ba niga mainana: Tedi mote sima kani te dolinemo nimedi sa gei koġedi kaka sa kani. Ĝemogemotina kota mainana waikunekunemo bi a tava munaġana ba mote sima kani te nimedi sa koġa kauwedi kaka sa kani. Bi kota vaivai wapewapedi gesaudi iteitedi lisidiġa a yovoyovona vaitedi a kaikaiwatedi, maibena ledu, gulewa bi aboma koġedi. Niga mainana sa voyiedi te bena Maimaituwa matanemo tedi kamaina. Kamaina bi Palisi bi waigake tauwailovelovenha Yelusalemġa a tava Yesu lisinemo. Bi ġome Yesu ena tauwaikaiwatana gesaudi a kitedi te mote nimedi a koġedi bi a kanikani.

⁵ Taunana aubaina tedi Yesu ai talayena gado, “Bai aubaina taukaiwatam mote sima lau nimakoġa bi sa kanikani. Tama itaitamai edi vaivaimo ba lava nimedi sa gei koġedi kaka sa kanikani.”

⁶ Bi tana edi giu i waimunena gado, “Temi lava matedimo ko voyemi te bena giu kauwa bi geġa te nopomi kavekavedi. Taugiuwatana Aisaiya i gilugilumina niga mainana i giu watemi,

‘Niga lavedi mududiġa sa giugiu te sa vivivilegu
bi nopodi ba mote lisigumo.

⁷ Tedi taudiga edi vaivai sa wai lovelovedi

bi sa giugiu te bena Maimaituwa ena waigake.

Taunana aubaina sa lauladunedeguna bi banidi geġa.’”

⁸ Yesu i giuwedina gado, “Temi Maimaituwa ena waigake ko sakosako liye bi temi emi wailovelove ko kaikaiwatedi.”

⁹ Bi kota i giuwedina gado, “Temi konai noġota bena ko voivoiye kauwe, Maimaituwa ena waigake mulimimo kona sako liye bi iteitemi edi vaivai a wai lovelovemina ko kaikaiwata kauwedi.

¹⁰* Mousis i giuwedina gado, *Tamam bi tinam kwa viviledi, bi aiyai tamana bi tinana i kuvalidi ba sa laipeki.*

¹¹ Bi temi ko giugiuna bamoda lava lisinemo bai mwalina ya kenakena tamana bi tinana maso i vitedi bi geġa te i giuwedina gado, niga Maimaituwa aubaina e sako temi mote yāma vitemi.

¹² Temi emi wailovelove oloto konai love wapa te tamana bi tinana mote im a sagusagudi.

¹³ Niga mainana wailovelovedi kowai dama lava gesaudi lisidimo bi Maimaituwa giuna ko kaka neğaneğä. Bi mote niga kauwina taunäga bi kota kauwa wapawapa vaitedi ko voivoiyedi.”

Lava Nuwapouna

(Met 15:10-20)

¹⁴ Yesu lava kumna i yogedi a tava munağä lisinemo bi i giuwedina gado, “Matabumi koi beyavaiyegu bi giu banidi kosibedi.

¹⁵⁻¹⁶ Mwali bai lava gayanemo ya wai daululuna, mote ima ka milamila bi bai noponemo ya saga te gayanemo ya potipotiyovona taunana ya kaka milamila.”*

¹⁷ Sauginem o tana lava kumna i gosed i nawu vanuwemo bi ena tauwaikaiwatana ai talaye te lautaulala banina bai.

¹⁸⁻¹⁹ Bi i giuwedina gado, “Temi yağolo ko wai nuwanaina, mote ko sibe? Temi kona sibe e geğä te kani bai lava i kanina ba ya yovona bwaganemo te ya potiyovo munağä bi mote kaka nopona imai mila.” Yesu niga mainana i giuna ba i ka mağoti te kani matabudi ba visuvisudi Maimaituwa matanemo.

²⁰ Bi kota i giu, “Mwali bai lava nponemo ya potipotiyovona mba taunana yawai mila.

²¹ Lava nuwapounemo noğota gebogebodi mai elawa, waimwanemwana nena yababayaba, danene, waipeki bi waimatawapa.

²² Kanitoku, lau laukivigebogeo, waikaikaiyovu, unula, kuvali, nuwasagaşoğä bi kauwa yababayaba.

²³ Niga kauwidi matabudi lava nponemo sa tubutubuğana, taudidi lava sa kaka milamila.”

Wali dobu waivinina Yesu i waisumağe

(Met 15:21-28)

²⁴ Yesu mba malagaina i gose bi i nawu Taiya malagainemo Fonisia nponemo. Bi vanuwemo i miya moimoisili, mote i góe te lava sa sibe. Bi mote ğemögëmotina te maso i kandavona.

²⁵⁻²⁶ Sailiya nponemo dobu Fonisia waivinina bi natuna aluwa gebogebona i sunesunegina, i vaiye te Yesu góme. Kamaina bi i tava Yesu lisinemo bi kağe pakanemo tuwapekana i wai tupagwaliye. Bi i waibağä vavasağe te aluwa gebogebona natuna i sunesunegina maso i kwavi.

²⁷ Waivinina ba eteni bi Yesu i giuwena gado, “Mote i visu te libilibi kediya yä vai bi yä pwalağe dağası matedimo, libilibi sa gei kani te sa launonoğä.”†

²⁸ Waivini Yesu ena giu i wai munena gado, “Bada bai kuna giuwena ba giu kauwa, bi geğä te dağadağası kani puselidi benamo sa lavulavusana sa kanikanidi.”

²⁹ Bi Yesu waivini i giuwena gado, “Mainana kuna giu aubaina, kwa nawa bi natum kaikana penama i gose.”

³⁰ Kamaina bi i munağä vanuwemo, penama i potiyovo bi gomana i kita i kenakena.

Yesu oloto papapina i wai yawasani

³¹ Yesu Taiya i gose bi Sidon nponoğä i nawu te Galili nisanemo bi Taun 10[‡] noppodığä i nawu.

* ^{7:15-16:} Gilugilumidi wadubodi gesaudimo lova 16 mote ima kenakena. Niga mainana i giu: “Aiyai bi wai beyam te kwai beyavaiya.” † ^{7:27:} Niga góme libilibi ba Diu lavedi bi dağadağası ba Eteni lavedi. ‡ ^{7:31:} Dekapolis ba malagai 10.

³² Bi ḡome lava editau papapina ai doli tavaite Yesu lisinemo bi ai baḡa vavasäge te nimana maso papapa dabanemo i sako.

³³ Yesu oloto i wai doli bi lava a gosed i bi a nawa tabudimo, Yesu nimana i tūgudi bi oloto beyana i sikwedi bi nimagalana i gelolo bi oloto menana i taukon.

³⁴ Kota Yesu i wai kita saḡa malamo bi yawasina i bunanai kamaḡe bi oloto i giuwena gado, “Ephphatha banina ba ku nuwakamaḡa.”

³⁵ Maġemota oloto beyana bi menana a nuwakamaḡa bi i wai beyavaiya bi i gagali ota.

³⁶ Yesu i waiġākedi te mote aiyai sima giuwe bi geġa te kauwina a giugiu nawe.

³⁷ Sauginemo lava kauwina giuna a vaivaiye te a tagugu bi a sove. Bi a giu te bai matabuna i kauwena ba visuvisunaḡa, papapa i wai beyavaiya bi i giu.

8

Yesu lava 4 tausau i wai kani bagibagidi

(Met 15:32-39)

¹ Sauga ġemota lava wapewapedi ai ġemoti munajeda. Lava kediya geġa aubaina te Yesu taukaiwatana i yogedi a tava lisinemo bi i giuwedina gado,

² “Niga lavedi vaitedi ke miya te laġan faiona a kovi, bi kani geġa aubaina te e launuwatoiyedi.

³ Bamoda ma kani pekidi ya giukamaġedi bi sa nawa edi vanuwemo, mba etamo sa laugulibubu. Bi kota gesaudi manekaġa a tava.”

⁴ Bi ena tauwaikaiwatana ai talayena gado, “Niga mutuyuwa bamo kani ta vai bi tai kanidi?”

⁵ Bi Yesu i wai talayedina gado, “Temi lisimimo buledi visa sa kenakena?”

Bi tedi a giuwena gado, “Wapedi 7.”

⁶ Kamaina bi Yesu lava kumdi i giuwedi doġamo a miya. Tana buledi 7 i tanodi bi Maimaituwa i wai ebone bi i kivid i ena tauwaikaiwatana i vitedi, te a soiyedi.

⁷ Bi iyana visa keikeilikidi vaitedi a natomedi Yesu lisinemo bi tana Maimaituwa i wai ebone bi ena tauwaikaiwatana i giuwedi te a soiyedi.

⁸ Lava a kani te a kani nonoġa. Bi ena tauwaikaiwatana kani pusepuselidi a laitupa bi po'a 7 ai wanavudi.

⁹ Olooloto wapedi ba 4 tausau mainana bi i giukamaġedi te a nawa.

¹⁰ Bi kota tana ena tauwaikaiwatana vaitedi wagamo a gelu bi a nawa Damanutamo.

Palisi mataila ai baġae

(Met 15:39–16:4)

¹¹ ¹² ḡome Palisi gesaudi Yesu laulubuna ġaġaluna a tava bi ai tala vitavitale te Maimaituwa ena mataila maso i wai lovedi.

¹² ¹³ Yesu yawasina i bunanai kamaġe bi i giuna gado, “Temi niga kimtina bai aubaina ko ḡoeġoe te mataila ko kita? Ya giugiu kauwemi te mote mataila yaṁa voiye koma kita.”

¹³ Yesu ena tauwaikaiwatana vaitedi Palisi a gosed te wagamo a gelu bi a nawa noi nevanemo.

Yesu ena tauwaikaiwatana i giuwedi te Palisi bi Alodi edi wailovelove kaikaiyovudi sa kita kauwedi

¹¹ ¹² 8:11: Met 12:38 ¹¹ ¹² 8:12: Met 12:39

14 Ena tauwaikaiwatana nuwedi i kauleya te mote buledi a tano. Bi ġemota ota wagamo ai gelu.

15 Yesu i giuvavasaġedina gado, “Palisi bi Alodi edi mu'aa koi kita kauwe.”*

16 Tedi taudiġa ai talapilina gado, “Tada mote buledi ta vai aubaina te mai i giu.”

17 Yesu edi noġotā i sibe bi i giuwedina gado, “Bai aubaina ko giugiu te mote buledi ko vai? Temi mote ko kita, ee mote ko sibe? Temi yaġolo ko wai nuwanaina?”

18 *Temi waimatemi bi mote komai kita kauwa? Waibeyemi bi mote komai beyavaiya kauwa? Mote ko noġoti?

19 Tagu buledi 5 e kividi bi lava 5 tausan a kani bi kani puselidi kona laitupa bi po'a visa konai wanavudi?”

Tedi a giuna gado, “Po'a 12.”

20 “Bi tagu buledi 7 e kividi bi lava 4 tausan a kani bi kani puselidi kona laitupa bi po'a visa konai wanavudi?”

Tedi a giuna gado, “Po'a 7.”

21 Bi i giuwedina gado, “Temi yaġolo mote ko sibe?”

Yesu Betsaidamo oloto matapotapotana i wai yawasani

22 Tedi Betsaida malagainemo a tava bi ġome lava edи tau matapotapotana ai doli tavaite bi Yesu ai baġa vavasäge te maso matana i taukonni.

23 Bi tana oloto nimanemo i kaididi bi i wai doli te malagai a potiyovo kamaġe. Ĝome Yesu oloto matana i gelolo bi nimana matanemo i sako bi i wai talayena gado, “Bai kwa kitakita ee geġa?”

24 Tana matana i taulageti bi i giuna gado, “Tagu lava e kitedi sa nawanawa kitedi mai kai.”

25 Yesu nimana i sako munaġe oloto matanemo. Maġemota oloto matana i yana i visuvisu bi i wai kita kauwa.

26 Yesu oloto i giuwena gado, “Kwa nawa em vanuwemo, mote kuma nawa malagaimo.”

Pita Yesu i kamaġati

(Met 16:13-16, Luk 9:18-20)

27 Yesu bi ena tauwaikaiwatana a nawa Seseliya Filipai malagaidi diyediga. Tedi a nawanawa etamo bi Yesu i wai talayedina gado, “Lava sa giugiu te tagu aiyai?”

28 *Tedi a giuna gado, “Lava ġesaudi sa giugiu te tam Diyon taukabulu, ġesaudi Elaidiya bi ġesaudi taugiwatana ġemota.”

29 Bi i wai tala munaġedina gado, “Temi bainewa ko noġonoġoti, te tagu aiyai?”

Bi Pita i giuna gado, “Tam ba Keliso Maimaituwa ena Vinevine!”

30 Yesu i giu vavasaġedi te mote aiyai sima giuwe te tana aiyai.

Yesu ena peki bi ena kenamoito i giuwata

(Met 16:21-23, Luk 9:21)

31 Tana wai lovelovedi i waitubu bi i giuwedina gado, “Tana Taunana Natuna male kauwa wapewapedi yai nuwatoiyedi bi babada nananaka,

* **8:15:** Diu edi noġotemo mu'aa ba lautaula. Maibena palawa ya voyie te ya lusa. Mai wailovelove kaikaiyovudi bi gebogebo lava nopodimo sa didiga. Niga ġome ba Yesu mu'aa i lauluvaena ba Palisi bi Alodi edi miyamiya i giuwata. * **8:18:** Mak 4:12 * **8:28:** Mak 6:14,15

pilisi edi babada bi waiğake tauwailovelovena sa miya tautaulie bi tana male sai peki bi lağan wai faioninemo ya kenamoito munağā.”

³² Yesu mba kauwidi i giu kaukauwed, taunana aubaina Pita i wai doli nawe tabudimo bi i kaipasini.

³³ Yesu i tauvitale bi ena tauwaikaiwatana i kitedi bi Pita lisinemo i kaipasina, “Seitani! Ku taulia muligumo. Mba noğotidi mote Maimaituwa lisinağā sima yovoyovo bi lava edi noğota mainana.”

Yesu kaiwatana banina

(Met 16:24-28, Luk 9:23-27)

³⁴ [▫] Yesu lava kumna bi ena tauwaikaiwatana i yogedi a nato lisinemo bi i giuwedina gado, “Bamoda aiyai muliguğā ya natona ba ena ġowana matabudi sa kena bi ena kolosi ya kailageti bi ya kaiwatagu.”[†]

³⁵ [▫] Lava aiyai bi ena yawasana i nuwamunağena ba muliğā ya kulayakasi. Bi aiyai ena yawasana ya nuwakamağena tagu aubaigu bi giu visuvisuna aubaina ba muliğā ya vai munäge.

³⁶ Bamoda lava niga dobuna ena ġowana matabuna i vai kovi bi ena yawasana i ka gebogebo, mba kauwidi damodimo bai visuna ya tubuğā?

³⁷ Bi kota bai mwalina ya vite bi ena yawasana ya vai munäge? Geğä geğä ota.

³⁸ Lava niganana lağannemo sa miyamiyana ba Maimaituwa giuna sa laulau kasagağaiye bi gebo sa voivoyena ba tedi mai lava wai matawapedi. Bi bamto te aiyai kwai tunimayağegu bi giugu wailovelovena kwai tunimayağena ba Tana Taunana Natuna Tamana namalinemo ena aneya waiyawa vaitedi ena nato munägemo yai tunimayağe.

9

¹ Bi Yesu i giuwedina gado, “Yà giugiu kauwemi, matabumi niganana ko miyamiyana mote koma peki kamaina eete Maimaituwa ena waibada ġalilis vaitena ya natonatona ko kita.”

Yesu kitana i nuwavitala

(Met 17:1-13, Luk 9:28-36)

² Lağan 6 mulidimo Yesu Pita, Diyemes bi Diyon i wai dolidi te a sağā a nawo oya lofalofana dabanemo, ġome tedi taudığā. Bi a wai kita ba Yesu kitana i nuwavitala.

³ Te ena gala potipotina bi waimatakanikanina, mote aiyai dobumo gala ima koğā bi mainana kitana ima tubuğā.

⁴ Kamaina bi ena tauwaikaiwatana faiona a kita te Mousis bi Elaidiya a laumağata bi Yesu vaitena a wai giugiu.

⁵ Pita Yesu i giuwena gado, “Tauwailovelove i visu te tama niga ġome. Tama kape faiona ka voyedi, ġemota tam, ġemota Mousis bi ġemota Elaidiya.”

⁶ Tedi a tava bi a naila gulata bi Pita mote bai i sibe taunana aubaina i giu yababayababa.

⁷ [▫] Kamaina bi giyou i laumağata bi i suma tawedi bi kalina dididigina giyougā i yovona gado, “Niga taunana tagu Natugu, nuwagu taulaukwasilina. Koi beyavaiye kauwe!”

[▫] **8:34:** Met 10:38 [†] **8:34:** Niga giuna kolosi kailagetina ba lautaulala. Mba giuna banina ba Yesu taukaiwatana laukivigebogebo bi wainuatoi nopolığā sa nawana banina Yesu sa kaikaiwata. Tana mote ima giugiu te taukaiwatana sa pekina mai tana kolosimo i pekipekina. [▫] **8:35:** Met 10:39

[▫] **9:7:** Met 3:17, Mak 1:11

8 Noi taunana a tautauvitaledi te mote aiyai a kita bi Yesu taunaġa i moimoito.

9 Sauginemo oyamo a miyamiya kuluva ba Yesu i giu vavasaġedi te bai i tubutubuġġaġa mote aiyai ġesau sima giuwe, eete Tana Taunana Natuna pekimo ya kena moito.

10 Tedi ena giu a kaiwata bi taudīġa niga kauwina a wai giugiuwe te pekimo kenamoito banina bai.

11 [†] Bi Yesu ai talayena gado, “Bai aubaina waiġgħek tauwailovelovena sa giugiu te Elaidiya ya gei tava?”*

12 Yesu i giuna gado, “Mba giu kauwa, Elaidiya kaka ya gei tava bi bai matabuna ya kadidimani. Bi kota bai aubaina gilugilumina wadubonemo i giu te Tana Taunana Natuna kaka sa daboke b' yai nuwatoi gulata.

13 Yà giugiuwemi te Elaidiya kaikana i tava bi lava edi ġowara lisinemo a noġoñoġotina a voiye, maibena gilugilumina wadubonemo i giugiu watana mainana.”[†]

Yesu aluwa gebogebona gomana nopenomo i kwavi vai

(Met 17:14-21, Luk 9:37-43a)

14 Yesu bi ena tauwaikaiwatana faiona oyamo bi a yovo munaġa tauwaikaiwatana ġesaudi lisidimo. Bi a kita te lava kumna tedi a dubutawidi bi waiġgħek tauwailovelovena vaitedi a waikagħi.

15 Sauginemo lava Yesu a kitakita ba a tagħġu bi a velau waiyebone aubaina.

16 Tana ena tauwaikaiwatana i waitalayedina gado, “Bai kona waikagiue?”

17 Lava kumna nopođimo oloto i giuna gado, “Tauwailovelove, natugu e natomena lisimmo, tana aluwa gebogebona i sunegħi bi i voiye te mote ima giugiu.

18 Sauginemo aluwa gebogebona gomana i sulusuluvai ba ya pwala-pwalaġenā doġħamo. Bi mwakana ya sana waikikkikodi bi kasapula gayanaġa sa yovoyoyo bi tunina sa badobado. Taunana aubaina te em tauwaikaiwatana e giuwedi te aluwa gebogebona maso a kwavi vai bi geġga mote a voiye.”

19 Yesu i giuwedina gado, “Ei, temi mote koma wai sumaġa! Vaitemi te alamiya! Yaġolo te emi vita yà ava'aval? Gomenina ko natome lisigumo.”

20 Tedi gomana a nawe Yesu lisinemo. Noi taunana aluwa gebogebona Yesu i kitakita ba gomana i katititi te i kuluva doġħamo i talaġa bi i wai kuikuilevha bi kasapulana gayanaġa a yovoyoyo.

21 Yesu gomana tamana i waitalayena gado, “Niga ena sidana i vaina bainewa lofana?”

Bi tana i giuna gado, “Wala ma ġauba nemo te niganana.

22 Bi laġġan wapawapa aluwa gebogebona gomana kaimo bi gaubemo i pwalaġe nawe te maso i wai peki. Bamo te tam ġemogħemotim, te kwa launuwatojymai bi kwa sagumai.”

23 Yesu i giuwena gado, “Bamo te tam ġemogħemotim? Aiyai ya waisumaġġa ba Maimaituwa ġemogħemotina bai matabuna tana aubaina ya voiyeđi.”

* **9:11:** Met 11:14 * **9:11:** Diu edi waisumaġġa te Elaidiya maso i gei tava dobumo, kaka muliġa Maimaituwa ena vinevine maso i tava (Mal 3:1, 4:5-6 ko kita). Tedi mote a sibe te Elaidiya ya tava dobumo ba yai nuwato. † **9:13:** Yesu niga ġome Elaidiya i giuwena ba Diyon taukabulu i giugiuwata (Met 11:13-14, 17:10-13 ko kita).

24 Noi taunana te gomana tamana i kaiğabalana gado, “Aee, ya waisumağā bi egū sumağā mote i didiga. Kwa sagugu te egū sumağā ya didiga!”

25 Yesu i kita te lava kumna a tavatava taunana aubaina Yesu aluwa gebogebona i giuwena gado, “Tam beyapotapota bi gumgum aluwina ya kwavikwavim te noi taunana gomana kwa gose kamağe, mote kuma sağā munağā gomana nponemo!”

26 Aluwa gebogebona gomana i ka binabinau bi i katititi bi i potiyovo kamağe. Bi gomana kitana mai lava pekipekina bi lava wapewapedi ġome a giuna gado, “Gomana i peki.”

27 Bi Yesu gomana nimanemo i kabi, bi i solu waimoito.

28 Muliğā Yesu i nawa vanuwa nponemo bi ġome tedi taudığā bi ena tauwaikaiwatana ai talayena gado, “Bai aubaina te tama mote aluwa gebogebona ke kwavi vai?”

29 Bi Yesu i giuwedina gado, “Niga mai aluwina ba pali taunağā kaka ya kwavi vai, mote bai gesauna.”

Yesu ena peki i giuwata munağē

(Met 17:22-23, Luk 9:43b-45)

30 Yesu bi ena tauwaikaiwatana mba modomodona a ġose bi Galili nponağā a nawa. Yesu mote i ġoe te aiyai gesau ya sibe te tana ġome,

31 banina tana ena tauwaikaiwatana i wailovelovedi bi i giuwedina gado, “Tana Taunana Natuna kaka sa kaisoluge, lava nimedimo sa sako bi sai peki. Bi lağan wai faioninemo ya kenamoto.”

32 Tana mba mainana giuna i vatovatona ba tedi banina mote a sibe. Bi a naila aubaina te mote ai talaye.

Yesu ena tauwaikaiwatana a waikagiu te aiyai i sağā gulata

(Met 18:1-5, Luk 9:46-48)

33 Yesu bi ena tauwaikaiwatana Kapeniammo a tava. Bi a valageta vanuwemo bi i waitalayedina gado, “Temi etamo bai konai kagiuve?”

34 Tedi a miya moimoisili bi mote bai a giuwe banina tedi etamo taudığā a waikagiu te aiyai i sağā gulata.

35 Tana i miyatulu bi ena tauwaikaiwatana 12 i giuwedi a nato ai ġemotidi bi i giuwedina gado, “Aiyai bi doli i ġoena ba ya sakoyovoğe munağē bi lava matabudi aubaidi yai taupaula.”

36 Yesu gomana i natome mododimo i wai moito bi i giuwedina gado,

37 ^o“Aiyai isagumo bi gomana ġaubona i giuvai maibena niga gomenina ba tagu ya giugiuvaigu. Bi kota aiyai tagu ya giugiuvaiguna ba tana mote tagu tauguğā ima giugiuvaigu bi taugukamağegu vaitena ya giuguvai.”

Aiyai mote imai ġaviyeda ba tana eda tau

(Luk 9:49-50)

38 Diyon Yesu i giuwena gado, “Tauwailovelove, tama oloto ġemota ke kita isammo aluwa gebogebodi i kwavikwavivaidi. Tana mote tada nponemo, taunana aubaina kei ġake te mote ima voiye munäge.”

39 Yesu i giuwedina gado, “Mote komai ġake, lava aiyai isagumo anisove kauwidi ya voivoiyedina ba muliğā mote isagu ima kagebogebo.

40 ^oLava aiyai bi mote imai ġaviyeda ba lavana eda tau.

41 ^oYā giugiu kauwemi te lava aiyai gauba i yaai bi i vitemina banina temi tagu taukaiwatagu ba ena maii'a kaka ya vai.”

*Laukağesolumo gebogebo ya tubutubuğa
(Met 18:6-9, Luk 17:1-2)*

42 “Bamo te niga libilibidi mododimo gomana ġaubona ġemota i waisumaġegu bi aiyai i voye wapa bi gebomo i kuluvana ba i visu te lavana gadonemo ġakimä dididiga sa duli bi nisamo sa pwalaġe nave.

43-44 Bamo te nimam i voyiem bi gebomo kuna kuluvana ba kwa koiġavuki. I visu te nimam ġemota bi kwa saġa yawasanamo. Kaka nimam labu bi kwa nawana iyoyoġamo, ġome kai kalakalatina bamo mote ena ani kalapeki.‡

45-46 Bamo te kaġem i voyiem bi gebomo kuna kuluvana ba kwa koiġavuki. I visu te kaġem ġemota bi kwa saġa yawasanamo. Kaka kaġem labu sa voyiem te kwa nawana iyoyoġamo.

47 Bamo te matam i voyiem bi gebomo kuna kuluvana ba kwa ġivoi kamaġe. I visu te matam ġemota bi Maimaituwa ena waibadamo kwa saġa. Kaka matam labu sa voyiem te kwa nawana iyoyoġamo.

48 Mba ġome mwatamwata lava sa kanikanidi bamo mote edi anipeki bi kaina mote bamo ena ani kalapeki.

49 “Taukaiwatagu matabudi kaka pilipili sa banavidi bi pilipilidi mayavaidi mai kai poyana, mba etanemo kaka sa ġailisi.

50 “Soliti ba mwali visuvisuna bi bamo te dinina i kovina ba bainewa ko voiye bi ya dini munaġa? Temi ko wai kagiuna didiga aubaina, mba temi mai soliti dinimi i kovi. Temi emi yawasana maso maibena kani solisolitina dinina. Temi maso mainana nuwavisumo emi lava vaitedi kona miya.”

10

Waigose ena titikuna

1 Yesu mba dobuna i ġose bi i nawa Diudiya bi Dioudan gaubina i damaniye noi nevanemo. Bi ġome lava kumna a tava munaġa bi i wai lovelovedi, maibena sauga matabuna i voivoiyena mainana.

2 Palisi ġesaudi Yesu wai laulubuna a ġoe aubaina te a nato lisinemo bi ai talayena gado, “Eda waīgake i waianine ee geġa, te oloto mwanena ya gose?”

3 Bi Yesu waitalamo i giuwedina gado, “Mousis waīgake i vitevitema bainewa i giu?”

4 ‡Tedi a giuwena gado, “Mousis ena waīgake i waianina te oloto waīgose pepana ya iliumi mwanena ya vite kaka ya giukamaġe te ya nawa.”

5 Kamaina bi Yesu i giuwedina gado, “Banina temi nopomi a ġaīgai taunana aubaimi Mousis mba waīgakena aubaina i ilumi.

6 ‡Bi ko noġot, Maimaituwa wala pakanemo dobu i voivoiyenem, tana lava i voyiedi, oloto bi waivini.

7 ‡Taunana aubaina oloto tamana bi tinana ya gosed i mwanena vaitena sa miya ġemota,

8 bi tedi labuidi tubuġa ġemota sa tubuġa. Niganana tedi mote labu bi ġemota.

9 Taunana aubaina Maimaituwa tedi i wai ġemotidina mote lava i mai dababalidi.”

‡ **9:43-44:** Gilugilumidi wadubodi ġesaudimo lova 44 mote ima kenakena. Niga mainana i giu: “Mba ġome mwatamwata lava sa kanikanidi bamo mote edi anipeki bi kaina mote bamo ena ani kalapeki. Bi lova 48.” * **10:4:** Met 5:31 * **10:6:** Pak 1:27 * **10:7:** Pak 2:24

10 Muliġa a munaġa vanuwemo bi Yesu ena tauwaikaiwatana niġa giuna aubaina ai talaye.

11 *Kamaina bi tana i giuwedina gado, “Bamoda oloto waivini i gose bi waivini gesau i naġina ba mwanena ya vavawaidoġa.”

12 Kota mainana, waivini ena oloto i gose bi oloto ġesau i naġina ba mwanena ya vavawaidoġa.”

Yesu bi libilibi keikeilikidi

13 Lava ġesaudi libilibi keikeilikidi a natomedi Yesu lisinemo te tana maso nimana dabeledimo i sivudi bi geġa te ena tauwaikaiwatana lava ai ġakedi.

14 Yesu mainana i kitakita ba ena tauwaikaiwatana lisidimo nuwana i medi bi i giuwedina gado, “Libilibi koi aninedi sa nato lisigumo mote komai ġakedi banina Maimaituwa ena waibada lava lisidimo maibena niga libilibidi.

15 *Yà giugiu kauwemi te aiyai mote Maimaituwa ena waibada i mai anine bi ima vai, maibena libilibi keikeilikidi edi yawasana. Ba tana kaka mote Maimaituwa ena waibada nophonemo ima sola saġa.”

16 Kamaina bi libilibi i bewedi kalonemo i sivudi bi nimana dabeledimo i sivudi bi i laupali, te Maimaituwa ya kavisuvisudi.

Olotu waiguyauna yawasana ilailala aubaina i waitala

(Met 19:16-30, Luk 18:18-30)

17 Bi Yesu i modina i nawananawa etamo ba oloto i velau i tava Yesu matanemo bi tuwapekana doġamo i wai tupagwaliye. Bi i giuwena gado, “Tauwailovelove visuvisum bai yà voiye bi yawasana ilailalana yà vai?”

18 Bi Yesu oloto i giuwena gado, “Bai aubaina kuna giu te visuvisugu? Aiyai mote i visu, Maimaituwa taunaġa i visu.

19 *Tam waīgake kuna sibedi: Mote kumai peki, mote mwanem kuma vawaidoġa, mote kuma danene, lava mote kaiyovumo kumai wavy, mote kuma soinuwawa, tamam bi tinam kwa viviledi.”

20 Bi oloto i giuwena gado, “Tauwailovelove, tagu ġaubogumo te niganana mba waīgakedi matabudi e voiye kovidi.”

21 Bi Yesu oloto i kita te nuwana i vai bi i giuwena gado, “Mwali ġemota kwa malumaluwabiye. Kwa nawa em waiguyau matabuna kwa kune kamaġed bi mane waiyamoyamonidi kwa vitedi bi mala ena waiguyau kwa vai. Kaka kwa nato te kwa kaiwatagu.”

22 Niga oltona ba i wai ġonqona gulata, taunana aubaina Yesu ena giu i vaivaiye ba nuwana i kuluva bi ma nuwaboyana i nawa.

23 Gome ena tauwaikaiwatana i kita nawedi bi i giuwedina gado, “I bagibagi kauwa kaka tana waiwaiguyauna Maimaituwa ena waibada nophonemo ya sola saġa.”

24 Tauwaikaiwatana Yesu ena giu a vaivaiye ba a tagugu.* Bi Yesu i giuwedina gado, “Libilibi, i bagibagi kauwa kaka lava waiguyauna Maimaituwa ena waibada nophonemo ya sola saġa.”

* **10:11:** Met 5:32 * **10:15:** Met 18:3 * **10:19:** Pot 20:13, Pot 20:14, Pot 20:15, Pot 20:16, Pot 20:12

* **10:24:** Diu edi wai sumaġa te waiguyau ba mataila Maimaituwa lava lisinemo i wainuwavisu bi ya kakavisuvisu (Sale 128, Miya 10:22). Taunana aubaina Yesu ena tauwaikaiwatana ena giu a vaivaiye ba a tagugu. Tedi ai noġota bamoda Maimaituwa lava wai guyaudi mote imai yawsanidi ba lava ġesaudi kota mote imai yawsanidi.

²⁵ I pilipili kauwa kaka ġamogħamo dididiga kamelo, siyau bwadanemo ya sola, mba mainana kota lava waiguyauna mote Maimaituwa ena waibada nonopnemu ima sola saġa.”

²⁶ Ĝome ena tauwaikaiwatana mba giuna a vaivaiyena ba a tatava gulata bi edi lava vaitedi ai talapilina gado, “Bamoda mainana, ba aiyai kaka bena ya yawasana?”

²⁷ Yesu i kitedi bi i giuwedina gado, “Lava lisidimo ba i pilipili kauwa te taudigħa sai yawanidu bi Maimaituwa lisinemo bai matabuna ba ġemogħemotina ya voixe.”

²⁸ Kamaina bi Pita i giuna gado, “Bi tama bainewa? Tama kaikana bai matabudi ke ġosedi kamaġđi bi ke kaiwatam.”

²⁹ Yesu i giuwedina gado, “Yà giugiu kauwemi, aiyai ena vanuwa ee tinatinanatura ee nuvunuvuna ee valevaletina ee tinana bi tamana, ee natunatuna bi ena daibi ya gosedi bi tagu ya kaiwatagu bi lava ġesaudi lisidimo giugu visuvisuna ya giunawena,

³⁰ mba sauginemo tana mai'a dididiga otina Maimaituwa ya vite: Ena vanuwa, valevaletina, nuvunuvuna, tinatinana, natunatuna bi daibi sa wapa. Bi kota lava sa laukivigebogeboye. Bi lagħan muliġa ya natonatona tana yawasana ilailala ya vai.

³¹ *Lava wapewapedi mabai niganana sa wailaumatanana kaka sai laumatuna bimbi mabai sa wailaumulina ba sai laumatana.”

Yesu ena peki giuna i wai faióni

(Met 20:17-19, Luk 18:31-33)

³² Tedi etaġġa a nawanawa Yelusalem bi Yesu eta i dolidoliye. Bi ena tauwaikaiwatana ta tagħu bi lava ġesaudi a kaikaiwatedina a naila. Yesu ena tauwaikaiwatana vaitedi a moito gebi tabudimo bi lisinemo bai matabudi sa tubuġħana ena tauwaikaiwatana i tainuwataudina gado,[†]

³³ “Ko vaiye, niganana ta nawanawa Yelusalem, bi ġome taukaisolu kaka Tana Taunana Natuna pilisi edi babada bi waīgħake tauwailovelovenha babadidi nimedimo ya sako. Tedi sa etale bi sai anine te Loum lavedi nimedimo sa sako te tedi sai peki.

³⁴ Tedi sai gadolose, sa gelolo, sa kwapu bi sai peki bi laġan wai faióninem tana ja kena moito.”

Diyemes bi Diyon edi wai baġa

(Met 20:20-28)

³⁵ Diyebedi natunatuna Diyemes bi Diyon a tava Yesu lisinemo bi a giuwena gado, “Tauwailovelove, tama ka ġoegħoena bai kai baġamna ba ema ġowana kwa voiye.”

³⁶ Yesu i waitalayedina gado, “Bai mwalina ko ġoegħoena aubaimi yà voiye?”

³⁷ Tedi ena giu ai munena gado, “Kwai aninem te aiyai kataiyammo ya miya bi aiyai ġeniyammo ya miya em waibada laġġannemo.”

³⁸ Yesu i giuwedina gado, “Temi mote ko sibe te bai ko waibaġae. Temi ġemogħemotina wainuwatōi leduna yà tegona mainana ko tegħi? Ee yà buluna mainana ko bulu?”[‡]

³⁹ Tedi ena giu ai munena gado, “Tama ġemogħemotimai.”

* **10:31:** Met 20:16 † **10:32:** Tauwaikaiwatana a tava banina lava tana a waidibodibgi. Bi lava ġesaudi muliñiġa a nawanawa a naila banina, a nawanawana noke Yelusalemmo bai ja tubuġħa lisinemo. ‡ **10:38:** Yesu ledu lau tegoyena bi waibulu i giuwena ba mote ledu ota bi asiwa ota bi ena wainuwatōi bi ena peki i giu wata.

Kamaina bi Yesu i giuwedina gado, “Temi ḡolaġolana yà tegona mainana temi ko tego bi yà pekina mainana ko peki.” Bi Yesu i giuwedina gado,

⁴⁰ “Kamaina bi tagu mote egū waibada ima kenakena te yà lauvina, te aiyai kataiyagumo bi aiyai ġeniyagumo. Niga gabuna tedi mabai Maimaituwa i vinevinedina aubaidi i kanonoġi.”

⁴¹ Tauwaikaiwatana 10 mainana giuna a vaivaiyena, ba tedi Diyemes bi Diyon lisidimo a medi.

⁴² Yesu matabudi i yogedi bi i giuwedina gado, “Kona sibe tedi mabai Eteni sa wai badaedina ba lisidimo sa wai bada teyala.

⁴³ *Temi mote maso mai ko voiyē, aiyai didiga i ḡoena ba ya sako yovoġe munaġe bi aubaimi yai taupaula.

⁴⁴ Aiyai bi doli i ḡoena ba ya sako yovoġe munaġe bi lava ġesaudi aubaidi yai taupaula yababa.

⁴⁵ Mainana Tana Taunana Natuna i yovona mote lava aubaina si paula bi tana lava aubaidi i paula bi ena yawasana i vite munaġe te lava wapewapedi i wai yawasanidi.”§

Yesu Batimiyas matana potapotana i wai yawasani

(Luk 18:35-43)

⁴⁶ Yesu ena taukaikaiwatana vaitedi a tava Deliko malagainemo. Ĝome ena tauwaikaiwatana bi lava kumna dididiga vaitedi Déliko a gosegose ba oloto matapotapotana isana Batimiyas tana eta diyanemo i miya bi i waiwaigigimana, Batimiyas tana Timiyas natuna.

⁴⁷ Sauginemō tana Nasalet Yesuna giuna i vaivaiye ba binau i waitubuna gado, “Yesu Deividā Natuna** kwa lau nuwatoitoiyegu!”

⁴⁸ Lava wapewapedi ġome Batimiyas a kaipasine, “Ku miya moimoisilli!” Bi tana yaġolo te kalinana dididiginemo i binabinau gado, “Deividā Natuna kwa lau nuwatoitoiyegu!”

⁴⁹ Kamaina bi Yesu i vamoito bi lava i giuwedina gado, “Ko giuwe ya saġa niga ġome.”

Tedi oloto matapotapotana a giwena gado, “Ya yogeyogem, ma nuwavism kwa moito bi kwa nawa lisiñemo.”

⁵⁰ Kamaina bi tana ena kwama i ġigī, i pwalaġe kamaġe, i laupotisaġa bi i nato Yesu lisiñemo.

⁵¹ Ĝome Yesu Batimiyas i waitalayena gado, “Bai kwa ġoegoena aubaim yà voiyē?”

Kamaina bi oloto mata potapotana i giwena gado, “Tauwailovelove, tagu ya ġoegoena yai kita munaġa.”

⁵² Yesu i giwena gado “Kwa nawa em sumaġa i wai yawasanim.” Noi taunana te oloto matana i yana bi Yesu i kaiwata te etaġa a nawa.

11

Yesu Yelusalemmo i sola saġa

(Met 21:1-11, Luk 19:28-40, Dyn 12:12-19)

¹ Yesu bi ena tauwaikaiwatana oya Olip diyanemo malagai Betpage bi Betenimo a tava, Yelusalem a vavawaiġelegele. Bi Yesu ena tauwaikaiwatana labu i giukamaġedi a doli,

* **10:43:** Met 23:11, Mak 9:35 § **10:45:** Yesu ena wainuwatoi bi ena peki gebogebo lavada eda gabu i vai, mai Aisaiya 53:8 i giuguna. *** **10:47:** Giu Deividā Natuna ba mote natu otina bi Deividā ena dammo i tubuġa.

² bi i giuwedina gado, “Ko nawa Yelusalem malagainemo bi sauginemo ġome kona tavana ba donki lauewalina waitamina ko kita, mote aiyai i geluwe, temi ko kuvesi bi ko natome.*

³ Bi aiyai yai talayemina gado, ‘Bai aubaina niga mai ko voiwoye?’ Ba temi tana ko giuwena gado, ‘Bada ya goeġoe bi mote lofana te ya munaġe.’

⁴ Tedi a nawa malagaimo a tava bi eta diyanemo vanuwa mataetinemo donki lauewalina waitamina a kita i moimoito, kamaina bi a kuvesi.

⁵ Ĝome lava ġesaudi diyanemo a moimoitona ai talayedina gado, “Bai aubaina mba donkina ko kuvekuvesi?”

⁶ Kamaina bi tedi Yesu bai i giugiuwedina mainana a giuwedi. Ĝome te ai aninedi bi donki ai doli nawe.

⁷ Tedi donki ai doli nawe Yesu lisinemo bi edi kwama a ġigikamāġedie te donki dabanemo a yesidi bi dabedimo Yesu i miya.

⁸ Lava wapewapedi edi kwama etamo a yesidi bi ġesaudi kai malugu-lugudi a bwalidi bi a yesi nawedi.[†]

⁹ Lava dolidolidi bi mulimulidi a binabinauna gado,
“Maimaituwa ta kasāġesāġe.

Ka kavisuvisuna ya natonato Bada isanemo.[‡]

¹⁰ Ka kavisuvisuna BADA isanemo ya natonatona Deividia ena tubulelesemo Maimaituwa ta kasāġesāġe, noke malamo!”

¹¹ Yesu Yelusalemmo i tava bi i nawa Maimaituwa ena vanuwemo. Ĝome bai matabuna i kita kovidi bi kaikana aubiga aubaina te ena tauwaikaiwatana 12 vaitedi a nawa Betenimo.

*Yesu kai damaya i pasili
(Met 21:18-19)*

¹² Lagani i sako Beteni a gose bi a nawanawa te Yesu kani i peki.

¹³ Kamaina bi i wai kita nawa manemanekemo te kai damaya luguna i kita. Bi i nawa diyanemo te i kita kaukauwe ba votana geġa, banina mote vota ena bolimani.

¹⁴ Yesu kai damaya i pasilina gado, “Mote aiyai kaka votam ima kani munaġe!” Mai i giugiu ba ena tauwaikaiwatana ena giu a vaiye.

*Yesu taugimala bi taukune Maimaituwa ena vanuwa didiyaunemo i kwavidi a potiyovo
(Met 21:12-17, Luk 19:45-48, Dyn 2:13-22)*

¹⁵ Yesu ena tauwaikaiwatana vaitedi Yelusalemmo a tava bi tana i nawa Maimaituwa ena vanuwa ganakukuna nophonemo. Ĝome tedi mabai a wai kunkune bi a gimajimala i kwavivaidi a potiyovo. Bi wali dobu manedi tauvitaledi bi mwanuwa gabubu a wai kunkuneyedina edi bena bi edi animiġi i vitaledi.[§]

¹⁶ Bi lava i waīgākedi te waikunekune mwalidi mote sima avala bi Maimaituwa ena vanuwa ganakukuna noponaġa sima nawa.

¹⁷ [†]Bi tana lava i wailovelovedi bi i giuwedina gado, “Gilugilumina wadubonemo Maimaituwa i giuna gado,

* **11:2:** Yesu tana donki dabanemo i gelu banina tana Maimaituwa ena vinevine (Sakalaiya 9:9).

† **11:8:** Diyon 12:13 i giuguna luvanemo lava edi gala bi kai ma lugulugudi a bwalidi etamo a yesidi ba edi ka saġesāġe bi edi vivila te galibona a voyai. [‡] **11:9:** Giu Ousana Alamek kalinedimo ba Niganana kwai yawasanimai. Muliġa giuna a vitale te ka saġesāġe. Sale 118. Mba giuna noġotinemmo tedi Yesu a kasāġesāġe te tana guyau. [§] **11:15:** Diu edi noġotemo manemo lava matana ba koikoitau. Taunana aubaina a tavaitedi bi a wai kunkuneyedina te mane a tanodi bi takis a wai mai'idi.

* **11:17:** Ais 56:7

'Tagu egu vanuwa sai isana
pali vanuwina lava dobu matabuna aubaidi.'

Bi temi kona voye te maibena 'taudanedanene edi gabu.' ^{**}

¹⁸ Pilisi edi babada bi waiğake tauwailovelovena niga giuna a vaiye bi eta a tavutavu te bainewa maso Yesu ai peki. Bi geğə te a naile banina lava kumna ena wailovelove a sovesoyeye.

¹⁹ Kamaina bi suwala bulubulumo Yesu ena tauwaikaiwatana vaitedi Yelusalem a gose bi a nowa.

Damaya kaina i poki

(Met 21:20-22)

²⁰ Malaboiibo ġesauenemo tedi a munamunağɑ, mba kaina a kita i poki pakanemo te damonemo.

²¹ Ğome tedi kai a kitakita ba Pita Yesu ena giu i noğoti bi i giuna gado, "Tauwailovelove kwa kita, damaya kaina kuna pasipasilina i poki."

²² Yesu edi giu i waimunena gado, "Emi waisumağɑ Maimaituwa lisinemo ko sako.

²³ [☆]Giukauwemo ya giugiuwemi, aiyai niga oyana ya giuwena gado, 'Ku pwaläge nawem nisamo.' Bi tana nononemo mote ima nuwalağalağɑ bi yai sumağɑ te bai i giugiuwena ba aubaina ya tubuğɑ.

²⁴ Taunana aubaina ya giugiuwemi te bai palimo ko wai bağæna ba koi sumağɑ te kona banavi, bi mba temi emiya.

²⁵⁻²⁶ Bi lağannemo ko laulaupalina ba dolina tedi mabai gebogebo lisimimo a voivoiyena, ko noğoti kamağedi, mainana kaka Tamemi malamo emi gebogebo ya noğoti kamağedi." ^{††}

Yesu ena waibada waitalana

(Met 21:23-27, Luk 20:1-8)

²⁷ Tedi a tava munağɑ Yelusalemmo bi Yesu, Maimaituwa ena vanuwa didiyaunağɑ i nawanawa. Pilisi edi babada, waiğake tauwailovelovena bi Diu babadidi a tava Yesu lisinemo

²⁸ bi ai talayena gado, "Tam waibada bamo kuna vai bi niga kauwidi kwa voivoiyedi? Em waibada aiyai i vitem?"

²⁹ Kamaina bi Yesu edi giu i wai munena gado, "Waitala ġemota yağı talayemi bi giu koi mune kaka ya giuwemi te bamo tagu waibada e vai bi niga kauwidi ya voivoiyedi.

³⁰ Ko giuwegu, aiyai Diyon waibadana i vite bi i laulaukabulu? Maimaituwa i vite ee lava dobumo?"

³¹ Tedi taudığɑ ai talapilina gado, "Bamoda ta giuna gado, Malağɑ, ba tana ya giuna gado, 'Bai aubaina mote koi sumağe.'

³² Bi bamoda ta giuna gado, 'Lava lisidığɑ, ba sa ġasiyeda.' Tedi a nailana banina lava matabudi a sibe, te Diyon taria kamaina te taugiuwatana.

³³ Taunana aubaina ena giu ai munena gado, "Tama mote ka sibe."

Bi Yesu i giuwedina gado, "Tagu kota mote yağı giuwemi te egu waibada bamo e vai bi niga kauwidi ya voivoiyedi."

** ^{11:17:} Yesu mba lavedi edi bena i vitaliedi banina mba manedimo kaiyovumo a puyopuyo bi lava gesaudi edi mane nevedi a tanotanodi. ^{☆ 11:23:} Met 17:20 ^{†† 11:25-26:} Gilugilumidi wadubodi gesaudimo kota mainana lova 26 mote ima kenakena. Niga mainana i giu, "Bamoda temi emi lava edi gebogebo mote koma noğoti kamağedi, ba kota Tamemi malamo emi gebogebo mote ima noğoti kamağedi."

12

Taubayau lautaualalana

(Met 21:33-46, Luk 20:9-19)

¹⊕ Kamaina bi Yesu lautaualalamo giuwedi i waitubuna gado, “Oloto waen daibina i wadi bi i ganakuku. Bi kota waen aniva pisana i voiye bi ani waikoyağā vadavadana i keli. Kamaina bi taubayau i tanodi te waen daibinemo* i waidubudi. Bi tana i nawa dobu ġesaunemo.

² Vililubu lağānnemo tana taupaula i giukamağē waen daibina taulabena lisidimo te waen votedi ġesaudi maso i laitupa. ³ Bi geğə te taubayau taupaula a kaididi, a kwapu bi a giukamağē kavakavana i munağā.

⁴ Bi kota taniwaga taupaula ġesau i giukamağē lisidimo bi tedi kununa a dougolu bi a voiye te i wai tunimayağā.

⁵ Daibi taniwigina taupaula ġesau i giukamağē bi tedi tana ai peki. Bi kota wapewapedi mainana a voiyyed, a kwapudi bi ai pekidi.†

⁶ “Niganana ġemota ota ya miyamiya, taniwaga natuotina nuwapouna. Muliğā tana natuotina i giukamağē bi i giuna gado, ‘Tedi male natugu sa vivile.’

⁷ Bi geğə te taubayau taudiğā ai giugiuna gado, ‘Niga olotona male tamana gagasina matabudi ya tanodi. Ei, ko nato ta lai peki bi gagasa matabuna tada ta vai.’

⁸ Kamaina bi tedi a kaididi, ai peki bi waen daibina mulitaulinemo a pwalağē nawe.”

⁹ Yesu ena giu i waikovi bi i wai talayedina gado, “Daibi taniwigina bai ya voiye? Tana kaka ya tava bi taubayau yai pekidi bi waen daibina lava ġesaudi ya vitedi.‡

¹⁰⊕ Temi gilugilumina wadubonemo kona iyevi ee geğə? Mba niga mainana i giu,
‘Vanuwa taukelina duğu a dabodabokena,

i nuwavitala te duğu laukaina vanuwa yasina i tubuğā.§

¹¹ Bada, niga kauwina i voiye te kitana lisidemo i visu gulata.’”

¹² Göme Diu babadidi eta a tavutavuge te maso a pani, banina a sibe te tana lautaualalamo i giugiu watedi bi geğə te tedi lava kumna a nailedi. Kamaina bi a kita kamage te i nawa.

Takis ena waitala

(Met 22:15-22, Luk 20:20-26)

¹³ Lautaulala mulinemo Palisi ġesaudi bi Alodi ena muli a giukamağedi Yesu lisinemo te ena giumo maso ai wawu.

¹⁴ Bi tedi a tava lisinemo bi a giuwena gado, “Tauwailovelove, ke sibe te tam ba giukauwa kwa giugiuwe, te lava bai sa giugiuwena mote kuma nainaile. Tam lava isanawenawedi edi giu mote kuma iyeiyevi

* ^{12:1:} Ais 5:1,2 * ^{12:1:} Waen daibina ba gabu ġaubond ġome Diu lavedi waen sa wadiwadi. Bi waen votana a wai isana guleipi. Tedi guleipi dom nopolidomo a sivu yovoğedi bi a vava buyodi. Bi masidi a ledudi bi kwagimo a giniğini yovoğedi, mba taunana waen edi ani tego. † ^{12:5:} Islael lavedi Maimaituwa ena taupaula a dabokedi bi a wai pekidi maibenba taubayau daibi taniwigina ena taupaula a dabokedi bi a wai pekidi (Delimaiya 7:25-26, Eimos 3:7, Sakalaiya 1:6). ‡ ^{12:9:}

Niga ġome Yesu ena giu banina ba tana male Diu babadidi sai peki bi Maimaituwa male tedi ya kovogidi. * ^{12:10:} Sale 118:22,23 § ^{12:10:} Gulik baibol nophonemo i giu te ġakima. Banina tedi ġakimemo vanuwa a kelikelidi. Bi ġakima ġemota vanuwa liunemo ya moimoitona ba vanuwa yasina. Niga ġakimina taunana Yesu, Maimaituwa ena vanuwa valivaliuna duğuna (Epeses 2:19-21 bi Aisaiya 28:16).

bi em wailovelove ba Maimaituwa ena ġowana bi giukauwa lava kwa wailovelovedi. Kwa giuwemai, kamaina te takis kai maii Sisa lisinemo ee gegā?"

¹⁵ Yesu edi kaiyovu i sibe bi i giuwedina gado, "Bai aubaina, ko ġoēgoe te ko taikulugu? Kaikaiyovumi? Mane ko natome bi yà kita."

¹⁶ Kamaina bi mane a natome bi i giuwedina gado, "Aiyai isana bi kununa aluwina manemo?"

Bi a giuwena gado, "Ālibona Sisa aluwina bi isana."

¹⁷ Kamaina bi Yesu i giuwedina gado, "Bai Sisa enaya ba Sisa ko vite bi bai Maimaituwa enaya ba Maimaituwa ko vite." Ĝome tana ena giu a soveye.

Pekimo kenamoito waitalana

(Met 22:23-33, Luk 20:27-40)

¹⁸ *Sadisi ai sumaġa te lava pekipekidi mote sima kenamoito. Taunana waitalana aubaina a tava Yesu lisinemo.**

¹⁹ Bi tedi a giuna gado, "Tauwailovelove, Mousis, Maimaituwa enai ġake aubaimai i gilumina gado, 'Bamoda oloto tinanatuna mwanena i peki kamaġe bi natunatuna gegā ba kota tinanatuna iwapena ya naġi. Bi yai natuna te tuwaġħana pekipekina aubaina.'

²⁰ Mai maso ooloolo 7 bi tautuweġinā i naġi te i peki bi natunatuna gegā.

²¹ Wai labuna iwapena i naġi bi kota i peki, natunatuna gegā. Mainana wai faionina vaitena.

²² Mba olotodi wapedi 7 waivinina a naġi bi kauwina ġemotina lisidimo i tubuġa bi a peki kovi mote natunatudi bi waivini muliġa i peki.

²³ Kenamoito sauginemo male aiyai mwanena mba waivinina, oloto wapedi 7 a naġināġinā?"

²⁴ Bi Yesu i giuwedina gado, "Temi kona ai giugiu, gilugilumina wadubonemo Maimaituwa ena giu kona iyevi bi mote ko sibe, kota ena ġailisi mote ko sibe.

²⁵ Laġannemo pekipekidi sa kenamoitona ba mote sima naġi. Tedi sa miyana mai aneya malamo.

²⁶ *Bi pekimo kenamoito ena giu Mousis i gilugilumina mote ko iyevi? Wala kai tombolunemo, kai vavavanina nöponemo Maimaituwa, Mousis i giuwena gado, 'Tagu Eiblaġam ena Maimaituwa, Aisik ena Maimaituwa bi Deikap ena Maimaituwa.'

²⁷ Tana mote lava pekipekidi edi Maimaituwa bi lava miyemiyedi edi Maimaituwa.†† Temi ba ko giugiu yababayaba."

Waigake laukaina

(Met 22:34-40, Luk 10:25-28)

²⁸ Waigake tauwailovelovenha ġome i vaiyedi a waitalapilina gado. Tana i sibe te Yesu i giukauwa, kamaina bi i waitalayena gado, "Waigake matabudi mododimo bamō taunana waigake laukaina?"

²⁹ *Yesu ena giu i waimunena gado, "Waigake laukaina ba niġa, 'Ko vaiye Isael, Bada eda Maimaituwa taunaġa Bada.

* **12:18:** Giu 23:8 ** **12:18:** Diu nöpodimo dam ġemota a miyamiyana isedi Sadisi. Niga lavedi edi waisumaġa ba tabuna, tedi mote ai sumaġa te lava ya peki bi ya kena moito. Bi mote ai sumaġa te alauwa bi aneya mote bamō sima miyamiya. Tedi Mousis ena buka i gilugilumidina taudīgħa a iyeyevidi bi buka gesaudi gegā. * **12:26:** Pot 3:6 †† **12:27:** Lava niganana sa miyamiyana bi waiwaisumegħidi a pekipekina edi Maimaituwa. * **12:29:** Wai 6:4,5

³⁰ Bada em Maimaituwa kwa ġoena, mba nuwapoum tabutabunemo, tubugim tabutabunemo, em noġotā tabutabunemo bi em ġailisi tabutabunemo.'

³¹ ✽Waiġake wai labuna ba niga, ‘Lava ġesauna kwa ġoena mai bainewa taumġa kwa ġoeġoemna. Bamo mote waiġake ġesau i didiga gulata kaka niga taudidi.’

³² Kamaina bi waīgake tauwailovelovena Yesu i giuwena gado, “Bai kuna giuwena ba i visu. Giukauwa te Bada tana Maimaituwa bi diyanemo mote bamo Maimaituwa ġesau.

³³ Bi lava maso Bada edi Maimaituwa a ġoena, nuwapoudi tabutabunemo, tubugidī tabutabunemo, edi noġotā tabutabunemo bi edi ġailisi tabutabunemo. Bi lava ġesaudi ġoedi, i saġa gulatana kaka sewasewa gabugabu ġosedi Maimaituwa lisinemo.”

³⁴ Yesu i vaiye te niga olotona ena giu i visu. Kamaina bi i giuwena gado, “Maimaituwa ena waibadana ġotona te kwa banavi.” Niga mulinemo lava matabudi a naila bi aiyai mote Yesu i waitala munage.

Deivida ena Bada aiyai?

(Met 22:41–23:36, Luk 20:41-47)

³⁵ Yesu Maimaituwa ena vanuwemo i wailovelove bi i waitalana gado, “Bainewa te waīgake tauwailovelovena sa giugiu te Keliso ba Deivida ena tubulesemo?

³⁶ ✽Aluwa Waiyawa noġotā Deivida i vite te i giuna gado,
‘Bada egū Bada i giuwena gado,

“Niga ġome kataiyagumo kwa miyamiya
eete em ġavija kaġem dibunemo
yāi dubudi.”

³⁷ Deivida otina i giuna gado, *Bada*. Bi bainewa te Vinevinena maso Deivida ena tubulesemo?” Lava kumna dididiga Yesu ena giu a vaivaiye ba ai nuwavisu.

Yesu aiyai natuna

³⁸ Yesu i wailovelovedi bi i giuna gado, “Waiġake tauwailovelovena ko kita kauwedi. Tedi gala lofelofedi sa kotedi bi ani waiġemota gabudīga sa moimoito nawa te lava maso sai ebonedi vivila vaitena.

³⁹ Tedi sa ġoeġoena ani miya visuvisudimo sa miya aniwai bolu vanuwidimo bi mata'asimo.

⁴⁰ Tedi iwape sa kaiyovuġedī, edi ġonāġona sa legaudi bi lisidimo sawai bada teyala. Bi kota pali lofelofedi sa voivoiyedi, te maso lava sa sovedi. Niga lavedi muliġa edi kovoġa dididigi otina sa vai.”

Iwape ena puyo

(Luk 21:1-4)

⁴¹ Maimaituwa ena vanuwa didiyaunemo, Yesu mane abomina diyanemo i miya bi lava i kitedi abomemo mane a sivusivudi. Lava waiguyaudi wapewapedi mane nananakidi a sivusivudi.

⁴² Bi kota iwape wai nuwatoitoina i tava bi peni labu i sivu, mba penidi labu ba laġan ġemota ani gimala luvana.

⁴³ Yesu ena tauwaikaiwatana i yogedi ai ġemotidi bi i giuwedina gado, “Yà giugiu kauwemi te niga iwapena ena puyo i sakona ba i didiga gulatana kaka lava waiguyaudi.

44 Bai aubaina tedi wai guyaudi edi mane nananakidi a kenakena bi keikeilikidi a sivusivudi. Bi niga iwapena waiyamoyamonina kanaya ani gimedina bi geğə te matabuna i sako kovi.”

13

Yesu i giu te mulığa lava Maimaituwa ena vanuwa waiyawa sa kagebo-gebo

(Met 24:1-2, Luk 21:5-6)

1 Gome Yesu Maimaituwa ena vanuwa waiyawa i gosegose bi ena tauwaikaiwatana ġemota i giuwena gado, “Tauwailovelove, kwa kita niga vanuwidi kitedi a visu gulata bi kota ġakima nananakidi a laukeliyedi.”

2 Yesu giu i waimunena gado, “Niga vanuwidi nananakidi ko kitekitedina, mote kaka ġakima ġemota ena gabumo ima kena, matabudi kaka sa ġima wai dabalalidi.”

Pilipili bi laukivigebogebo nopolimo Yesu ena tauwaikaiwatana sa moito-didina

(Met 24:3-14, Luk 21:7-19)

3 Yesu oya Olip dabanemo i miya bi matana Maimaituwa ena vanuwa waiyawa yawaninağā i waikita nawa. Kamaina bi Pita, Diyemes, Diyon bi Endulu taudiğā a tava Yesu lisinemo bi ai talayena gado,

4 “Kwa giuwemai te bai laġannemo niga kauwidi sa tubuğā? Bi bai matailina ka kita bi ka sibe te mba kauwidi ġotona te sa tubuğā?”

5 Bi Yesu i giuwedina gado, “Koi kita kauwa te mote aiyai ima kaiyovuğemi.

6 Muliğā male lava wapewapedi sa tava bi isagumo sa giuna gado, ‘Tagu taunana Maimaituwa ena vinevine.’ Bi lava wapewapedi sa’ai wai etadoliyedi.

7 Laġannemo waīgasıgħasi daguguna laulisimo bi manekemo noyana ko vaijenha ba koma naila. Niga kauwidi sa gei tubuğā bi mba taunana mote damona.

8 Dam bi dam sai ġasigħasi bi ġalibona falona ġalibona vaitena sai ġasigħasi. Bi dobu ġesaudīgħa yoyo bi gomala sa tubuğā. Niga kauwidi sa tubuğħana maibena waivinī bwagħabwagħana wainatuna yavina mayavaina mainana.

9 “Temi ko kita kauwa, lava male sa panimi bi sa etalemi bi bolu vanuwidimo sa kwapumi. Banina temi tagu taukaiwatagu. Temi babada bi ġalibona matedimo ko moito bi tagu giugħu ko giuwedi.

10 Muliğā kaka laġan damona ya tavana, dolina taukaiwatagu giugu visuvisuna sa lauguguyaena dobu matabudimo.

11 “Bi laġannemo sa panimi bi sa nawemi ko etalena ba mote komai nuwaboya dolidoli te bainewa ko giu. Mba laġannemo bai Maimaituwa ya vitemitemina ko giuwe. Mba mote temi koma giugiu bi Aluwa Waiyawa noġoġta ya vitemi te ko giu.

12 “Lava ġesaudī sa kaisolu te tasitasidi kedi ġavija nimedimo sa sivudi te sai pekidi. Bi tamatama natunatudi sa kaisolugħedi. Bi libilibi sa kaisolu te tametamedi kedi ġavija nimedimo sa sivudi te sai pekidi.

13 [✳]Bi lava matabudi sa dabokemi banina temi tagu ko waisumağegu. Bi aiyai i moito didina te damonemo ba ya yawasana.”

Wainuwatoi laġanina dididiga
(Met 24:15-28, Luk 21:20-24)

✳ 13:13: Met 10:22

14 “Mba lağaninemo kauwa gebogebo otina bi wai matawalawalana, ġome mote maso i moito bi geġa te ya moito. (Temi tauiyava niga ġome bai ya giugiuwena banina ko sibe kauwe.) Tedi mabai Diudiyamo sa miyamiyana sa velau sa nawa oyamo.

15 Bi tedi mabai vanuwa dabanemo sa miyamiyana mote sima yovo vanuwa noponemo te edi ġonaġona bai sima vai.

16 Bi kota tana aiyai daibimo mote i munaġa vanuwemo ena gala vaina aubaina.

17 Bi mba lağandimo vesavesala bwagebwagedi bi vaivaisu lisidimo ba i gebo gulata!

18 Taunana aubaina ko laupali gulata te niga kauwidi mote bodubodu lağandimo sima tubuġa!*

19 ✽Mba lağanidimo ba wainuwatoi dididigina ya tubuġa, mote mai wala pakanemo Maimaituwa dobu i voivoiyena lağannemo te niganana. Bi muliġa mote mainana wainuwatoina ima tubuġa munaġa.

20 Bada ena vinevine lavedi kedinawamo aubaina te mba lağandi i bwali wai watiyedi, bamoda geġa, mote maso aiyai i yawsana.

21-22 “Mba lağannemo bamoda aiyai ya giuna gado, ‘Kwa kita Keliso niga, ee kwa kita tana nanoi.’ Mote kumai sumaġe. Banina Keliso kaikaiyovudi bi taugiuwatuna kaikaiyovudi sa laumaġata te mataila bi anisove kauwidi sa voyiedi te bena maso Maimaituwa ena vinevine lavedi male sa'ai waietadoliyedi.

23 Taunana aubaina koi kita kauwa mwali matabuna kaikana e giu wainonomi.”

Yesu ena nato munaġa

(Met 24:29-31, Luk 21:25-28)

24 “Mba pilipilidi lağanidi mulidimo suwala yai dudubala bi nawalai mote ima yana.

25 Bi kota kipola galewemo sa kuluva bi mwali sawasawamo ġaiġailisidi matabudi sa gusu.

26 ✽“Mba lağannemo Tana Taunana Natuna yadamo, ya laumaġata ġailisi vaitena bi ma namalina ya nato te lava sa kita.

27 Bi tana ena aneya ya giukamaġedi te dobu matabuna sa kwaivibile. Bi ena vinevine lavedi dobu isuna bi isuna sai ġemotidi bi kota mainana malamo.”

Kaikini ya natonato

(Met 24:32-35, Luk 21:29-33)

28 “Niganana kaikini yai lovelovemi, lağannemo kai lagelagedi sa nimaga, sa kini bi lugudi sa gidagidava ba ko sibe te bodubodu lağanina ya natonato.

29 Bi kota mainana temi niga kauwidi sa tubutubuġa ba ko sibe te lağani i watige te tana ya nato munaġa.

30 Giukauwemo ya giugiuwemi, te niga kimtina sa miyamiyana mote sima peki bi niga kauwidi sa tubuġa.

31 Mala bi dobu sa launeġaneġa bi giugu mote kaka ima launeġaneġa.”

Tada ta vononoġa Yesu ena nato munaġa aubaina

(Met 24:36-44)

* **13:18:** Gulik baibol noponemo mote bodubodu ima kenakena bi gomala (winter). ✽ **13:19:** Dan 12:1 ✽ **13:26:** Dan 7:13

³² *“Bada ena nato munaṅga laṅganina bi saugina mote aiyai i sibe. Mote aneya malamo, mote natuna bi tamana taunaṅga i sibe.

³³ Koi kita kauwa bi koi mayavai banina temi mote ko sibe te bai laṅgnemo mba laṅgnna ya tava.

³⁴ Mba maibena oloto ena vanuwa i gose bi i nawa dobu ġesāunemo bi ena taupaula ena vanuwa sa kitakita wata. Bi ġemoġemotaṅga edi noya i vitedi bi mataeta taulabena i giuwe te yai kita kauwa.

³⁵ Koi kita kauwa! Bai aubaina, mote ko sibe te bai laṅgnemo vanuwa taniwagina ya tava, bamoda aubigamo ee dudubala modonemo ee kamkam ya ġabaġaba ee olaolalemo suwala ya lovoloerotava.

³⁶ Mote koma kena nuwayavuṅga bamoda yai tagugumi.

³⁷ Bai yà giugiuwemina ba mainana lava ġesāudi yà giugiuwed: Koi kita kauwa!”

14

*Diu babadidi Yesu kana pota a yesi
(Met 26:1-5, Luk 22:1-2, Dyn 11:45-53)*

¹ Laġġani labu muliġa kaka vawaitauli bi buledi tabatabana mote muu'a vaitena soina sa voyiena. Ba Pilisi edi babada bi waīgħok tauwailovelovena kandavonemo eta a tavutavu te bainewa maso Yesu a pani bi ai peki.

² Tedi a giuna gado, “Mote soimo tama voiye male lava ta kaġasiġasidi.”

*Waivini masi panepanena Yesu dabanemo i ġini
(Met 26:6-13, Dyn 12:1-8)*

³ Betenimo Saimon sida kapa i vaivaina ena vanuwemo Yesu i miya i kanikani bi waivini masi panepanena dubina* i vai tavaite. Kamaina bi dubi gadona i kulakoto bi Yesu dabanemo i ġini. Niga gaubina ba ġawaqgħawa isana Nad masinemo a voiye bi maiina ba i didiga gulata.

⁴ Lava ġesāudi ġome a miyamiyana a medi bi taudīgħi ai giuguna gado, “Bai aubaina masi panepanena i waiyakali?”

⁵ Mba maso a kuneye bi mane dididiga otina a vai te maso lava wainuwatoitoidi a vitedi.” Bi tedi waivini a kaipasine.

⁶ Bi Yesu i giuwedina gado, “Ko kita kamaġe! Bai aubaina ko kaka nuwalagħal-ġaġ? Tana kauwa visuvisuna tagu aubaigu i voiye.

⁷ Temi lava wai nuwatoitoidi sauga matabuna vaitedi ko miyamiya, bamoda sagudi ko goena ba wali saugemo ko sagudi bi tagu mote temi vaitemi tama miya nonoġa.

⁸ Tana i sibe te bai ya voivoiye. Masi panepanena tubuġġumo i ġinna ba i ka nonoġina muliġa laudobo aubaina.

⁹ Yà giugiu kauwemi, dobu matabunemo lava giu visuvisuna sa lauguguyaena ba niga waivinina bai i voivoiyea sa noġot i sa giuwata.”

*Diudas i wai anina te Yesu ya kaisoluġe
(Met 26:17-25, Luk 22:7-14,21,23, Dyn 13:21-30)*

¹⁰ Diudas Iskaliot, tauwaikaiwatana 12 nopođimo i nawa pilisi edi babada lisidimo bi i kaisolu te bainewa Yesu sa pani.

¹¹ Tedi bai i giugiuwedina, a vaiye bi ai nuwavisu gulata. Kamaina bi a giuwapa te mane sa vite. Ġome Diudas gavogavo i tavutavu te bainewa maso Yesu nimedimo i sako.

* 13:32: Met 24:36 * 14:3: Niga gaubina mai'ina i didiga gulata. Ingлизimo sawai isana alabasta.

Vawaitauli soina a kani

¹² Buledi mote muu'a vaitena soina lağanina i tava. Ğome lava sipu natunatudi lau ewalidi a vunudi bi a lau sewasewaedi vawaitauli soinemo. Bi ena tauwaikaiwatana ai talayena gado, “Bamo ġome kuna ġoegoena vawaitauli kanina ka voye?”

¹³ Kamaina bi Yesu ena tauwaikaiwatana labu i giu wailovelovedi bi i giukamağedina gado, “Ko nawa Yelusalemmo ko tava bi oloto ko kita gauba dubina ya avaavalina ko kaiwata.

¹⁴ Bi bamo vanuwinemmo ya valagetana, mba vanuwina taniwigina ko giuwena gado: Tauwailovelove niga mainana i giu, ‘Bamo gabunemo tagu bi egū tauwaikaiwatana vaitedi, vawaitauli kanina ka kani?’

¹⁵ Bi ġome vanuwina nöponemo gabu dididiga kaka nonoġina yai lovemi. Te ġome temi bai matabuna aubaida ko kanonoġi.”

¹⁶ Kamaina bi taukaiwatana a nawa, malagai dididiginemo a tava bi bai matabuna Yesu bainewa i giugiuwedina mainana a banavi. Bi ġome vawaitauli kanina a kanonoġi.

¹⁷ Aubigamo Yesu taukaiwatana vaitedi a tava.

¹⁸ Lağannemo a miya a kanikani ba Yesu i giuna gado, “Yà giugiu kauwemi, te ġemota modomimo kaka ya kaisoluyegu, tana aiyai vaitena ka kanikanina.”

¹⁹ Taukaiwatana nuwedi i gebo bi ġemoġemotāġa ai talayena gado, “Bada ku giu, mote tagu, ee?”

²⁰ Yesu i giuwedina gado, “Temi 12 modomimo ġemota, tana aiyai vaitegu ema buledi abomemo ka wai dakwana.

²¹ Maibena wala a gilugilumina nöponemo te Tana Taunana Natuna kaka ya peki. Bi i gebo kauwa te oloto aiyai Tana Taunana Natuna ya kaisoluye! Mba olotona avena te maso i tubuġu.”

²² Ĝome a kanikani bi Yesu buledi i vai, Maimaituwa i wai ebone, i vilikivi bi ena tauwaikaiwatana i vitedi. Bi i giuwedina gado, “Niga ko vai, tagu tubuġigu.”

²³ Kota ledū i vai, tamana i wai ebone bi tedi matabudi ledunemo a lautego.

²⁴ Yesu i giuwedina gado, “Niga ba tagu kwasinigu i nuwaġini lava wapewapedi aubaidi, tagu kwasinigu Maimaituwa ena waianina ya voye te ya ġailisi.

²⁵ Yà giugikuawemi, tagu kaka mote niga waenina yàma tego munäġe eete Maimaituwa ena waibada lağannemo kaka waen valivaliuna yà tego.”

²⁶ Kamaina bi a sale i kovi bi a nawa Olip oyanemo.

Yesu Pita ena valele i gei giuwe

(Met 26:31-35, Luk 22:31-34, Dyn 13:36-38)

²⁷ Yesu tedi i giuwedina gado, “Temi matabumi kaka ko velau ko gosegħu, maibena gilugilumina wadubonemo Maimaituwa niga mainana i giu, ‘Tagu kaka tauwaiġamōġamo yai peki
bi sipu kaka sa dabħalala.’”

Taunana aubaina temi matabumi kaka ko velau ko nawa.

²⁸* Bi lağannemo tagu yà kenamoito, ba yà dolidoli Galilimo.”

²⁹ Tana mainana i giugiu ba Pita ena giu i wai munena gado, “Egu lava ġesaudi male sa velau sa nawa bi tagu ba mote yàma gosem!”

30 Yesu Pita i giuwena gado, “Yà giugiukauwem te mateya dudubalemo, muliğā kaka kamkam malabu ya ǵabana, ba tam ma faiona kwa giu te mote ku sibegu.”

31 Pita kalinana bagibaginemo i giuna gado, “Tagu male mote mainana yàma giu. Avena te bainewa bi male vaitem ta peki. Tagu male mote yàma valeleem.” Bi ǵesaudi giuna ǵemotina a vato.

Yesu Getsemenimo i laupali

(Met 26:36-46, Luk 22:39-46)

32 Tedi dobu isana Getsemenimo a tava bi Yesu ena tauwaikaiwatana i giuwedina gado, “Niga ǵome ko miyamiya bi tagu yà nawa yà laupali.”

33 Tana Pita, Diyemes bi Diyon i waidolidi te a nawa. Tana yavi bi nuwaboya nopona i wai wanavu.

34 Bi i giuwedina gado, “Nuwaboya nopolgumo i didiga gulata, ǵotona te yai pekigu. Niga ǵome ko miya bi manoǵotimi ko wai kita.”

35 Yesu ǵotona i taunawa bi i nuwalikwa doǵamo i talaǵa bi i laupalina, bamoda ǵemoǵemotina, te niga wainuwatoina mote maso i vai.

36 Kamaina bi i laupalina gado, “Tamagu, Tamagu! Bai matabuna tam lisimmo i tekateka. Niga wainuwatoina leduna lisigumo kwa kaikamaǵe. Bi geǵa te mote tagu egū ǵowana bi tam em ǵowana.”

37 Yesu i tava munaǵa bi ena tauwaikaiwatana faiona i kitedi a kena kwavu. Kamaina bi tana Pita i giuwena gado, “Saimon, tam kwa kenakena ee? Maso ǵemoǵemotina kona tauwai kita laǵan ǵaubona?”[†]

38 Ko kita kauwa bi ko laupali te mote laulubumo koma kuluva. Aluwimi ya ǵoeǵoe bi tubuǵa i gwaga.

39 Kamaina bi kota i munaǵa i laupali bi giuna ǵemotina i vatovato.

40 I nato munaǵa i kitedi a kenakena banina tedi mote ǵemoǵemotina te sai kita. Bi mote a sibe te bai sa giuve.

41 Bi ena tava waifaioninemo i giuwedina gado, “Temi yaǵolo ko waiyawasi? Kena avena, ko kita, laǵanina i tava, te Tana Taunana Natuna sa kaisoluye bi gebogeo lavedi nimedimo sa sako.

42 Ko moito! Ta nawa, ko kita, oloto taukaisoluǵegu kaikana i tava!”

Yesu a pani

(Met 26:47-56, Luk 22:47-53, Dyn 18:3-12)

43 Yesu yaǵolo i giugiukauwem te mateya dudubalemo 12 nopolimo ǵemota isana Diudas i tava. Lava kumna edi madamada bi kepata a tanodi bi tana vaitena a tava. Pilisi edi babada, waiǵake tauwailoveloveni bi Diu babadidi niga lavedi a giukamaǵedi a tava.

44 Diudas lava kumna i giu wainonodi te mataila yai lovedi, “Bamo taunana yài suluvena ba taunana ko pani bi ko kita te mote ima naila ima nawa.”

45 Noi taunana a tavatava, te Diudas i nawa ota Yesu lisinemo bi i giuwena gado, “Tauwailovelove, bi i waisuluve.”

46 Kamaina bi Yesu a pani bi a labadidi.

47 Bi ǵome diyanemo taumoito ǵemota ena kepata i wai guli, te pilisi saǵasaǵa guletina ena taupaula beyana i tadi kamäge.

48 Kamaina bi Yesu i giuwedina gado, “Temi kepata bi madamada kona avala tava, te tagu ko paniguna maibena tauwaibeyapota ee?”

[†] **14:37:** Baibol nopolimo a giuna, 1 awa.

49 Lağan matabuna tagu Maimaituwa ena vanuwemo e wailovelove bi mote ko panigu. Gilugilumina wadubonemo i giugiuwena niga taunana ya tubutubuga.”

50 Kamaina bi ġome ena tauwaikaiwatana a ġose bi a velau a nawa.

51 Oloto ewalina ġemota Yesu i kaikaiwata bi ena kaleko potipotina i koteerotena bena maso a kaididi

52 bi geġa te ena galaġa a soluġiġi kamaġe bi tana ma kofakofana i velau i nawa.

Yesu Diu edi babada matedimo i etala

(Met 26:57-68, Luk 22:54-55, Dyn 18:13-14, Dyn 18:19-24)

53 Kamaina bi Yesu ai dolinawe pilisi saġasaġa guletina ena vanuwemo, ġome pilisi edi babada, waīgħake tauwailovelovena bi Diu babadidi ġesaudi a tava ai ġemotidi.

54 Pita, Yesu i vawatavata te tana didimanina i nawa pilisi saġasaġa guletina ena vanuwa mataetinemo. Tana ġome etala gabuna taulabena vaitedi a miya kai diyanemo a malimalili.

55 Pilipilisi edi babada bi bolu babadidi ġesaudi tedi Yesu ena gebo a tavutavuġe te maso ai peki bi mote aiyai bamo lisinemo giukauwa a vai.

56 Lava wapewapedi edi waiwawu giudi a tava a giuwedi bi edi giu ba tabudi bi tabudi.

57 Lava ġesaudi a moito bi waiwawu kaikaiyovudimo tana ai wavuna gado,

58 “Tama ke vaiye i giuna gado, ‘Tagu kaka Maimaituwa ena vanuwa lava a kelikelina, yà kagebogebo bi lağan faiona nopolimo ġesau yà keli, mote lava nimedimo voivoyena.”

59 Bi yaġolo te edi giu tabudi bi tabudi.

60 Kamaina bi pilisi saġasaġa guletina i miya moito i nato bi Yesu i wai talayena gado, “Bai kwa giuwe ee geġa? Niga lavedi sa wai wavum.”

61 Bi tana i miya moimisili, mote bai i giuwe. Bi kota pilisi saġasaġa guletina i waitala munajja bi i giuna gado, “Tam taunana Vinevinena, Maimaituwa ta kaka saġesāgena natuna, ee?”

62 *Bi Yesu i giuna gado, “Tagu taunana Vinevinena, Tana Taunana Natuna kaka ko kita tamana ġaiġailisina kataianemo ya miyamiya bi malamo ma giyouna ya nato.”

63 Ĝome pilisi saġasaġa guletina ena gala i kulalisi bi i giuna gado, “Tama niganana mote giu ġesaudi vaiyedi kama ġoegħoedi.”

64 Bainewa ko noġonogoti, kaikana beyademo te vaiye te i waidiboga te Maimaituwa i sako yovoġe.‡

Tedi matabudi a binauna gado, “Tana i waidiboga, kamaina te ya peki.”

65 Bi lava ġesaudi Yesu a gelolo, matana a suma, a kwapu bi a giuna gado, “Tena ku giu, aiyai i kwapum?” Kamaina bi tauyava Yesu a kaididi bi a lau nevanevakau.

Pita Yesu i valeleye

(Met 26:69-75, Luk 22:56-62, Dyn 18:15-18)

66 Pita yaġolo pilisi saġasaġa guletina ena vanuwa mataetinemo bi pilisi ena taupaula waivinina ġemota i tava.

* **14:62:** Dan 7:13 † **14:64:** Diu lavedi a noġoti te Yesu ena giu bena Maimaituwa vaitena ġemogħemotidi.

67 Ĝome Pita i kita i malimalili bi i kitadidi bi i giuwena gado, “Tam taunana Nasale Yesuna vaitena kona nawanawa ĝemota.”

68 Bi geĝa te tana i valele bi i giuna gado, “Tagu mote ya sibe bai kwa giugiuwe.” Kamaina bi Pita i miya moito te ganakuku mataetina yawaninaĝa i nawa. Kamaina bi kamkam i ĝaba. §

69 Ĝome taupaula waivinina Pita i kita bi giuna ĝemotina diyanemo taumoito i giuwedina gado, “Niga taunana editau ĝemota.”

70 Bi Pita kota i valele munaĝa. Kamaina bi a taumiya mala ĝaubona bi diyanemo taumoito Pita a giu munaĝena gado, “Mote kuma valele, kamaina te tam taunana Galili lavam.”

71 Bi Pita Maimaituwa isanemo i waisaĝinana gado, “Kagusai Tamagu, ya giugiu kauwemi te tagu mba lavana ko giugiuwena mote ya sibe.”

72 Noi taunana te kamkam ĝaba i wai labu, mulinemo Pita Yesu ena giu i nogoti, “Muliĝa kaka kamkam ma labu ya ĝabana, tam kaka ma faiona kwa valeleyegu.” Kamaina bi Pita i laudulu bi i ĝaba nusanusa.

15

Yesu Paelat matanemo i moito

1 Olaolala kaikana Pilisi edi babada, waiĝake tauwailovelovena, waibabada bi bolu babadidi matabudi ai ĝemotidi bi ai ogatala. Kamaina bi Yesu nimana a pani bi ai doli nave gabemani isana Paelat nimanemo a sako.

2 Paelat Yesu i waitalayena gado, “Tam Diu edi ĝalibona ee?” Bi Yesu ena giu i wai munena gado, “Emaso, kuna giugiuna mainana.”

3 Pilisi edi babada kauwa wapewapedimo Yesu ai wavu.

4 Kamaina bi Paelat Yesu i waitala munaĝena gado, “Ei, tam bai kwa giuve ee geĝa? Kwa vaiye kauwa wapewapedi gebogebodimo sa wai wavum!”

5 Bi Yesu mote bambo bai i giulubuge. Taunana aubaina Paelat i sove.

Diu babadidi a goe te Yesu maso i peki

6 Paelat ena vaivaimo wala wawaitauli soina laĝannemo Diu lavedi bambo lavana biliwelokomo a wai animeña taunana ya kaikamaĝe.

7 Mba ĝome oloto isana Balabas ena lava tauwaiĝaviya ĝesaudi vaitedi biliwelokomo a miyamiya. Tedi wala Loum gabemanina ena waibada ai ĝaviye bi lava a waipekidi.

8 Lava kumna a tava Paelat lisinemo ai ĝemotidi bi ai baĝa te aubaidi, ena vaivaimo wala i voivoiyena mainana maso i voiye.

9-10 Bi Paelat i sibe kauwe te pilipilisi edi babada unula dabanemo Yesu tana nimanemo a sako. Taunana aubaina Paelat edi giu i waimunena gado, “Ko ĝoegoena Diu edi ĝalibona ya kaikamaĝe aubaimi ee?”

11 Pilipilisi edi babada edi giumo lava kumna nuwedi a liuliuwe te Paelat maso ai baĝa te Balabas biliwelokomo ya kaikamaĝe aubaidi bi mote Yesu.

12 Bi tana lava i waitala munaĝedina gado, “Te bai kona ĝoenā ya voiye niga lavana ko wai isana Diu edi ĝalibona lisinemo?”

13 Bi tedi a binauna gado, “Ku tupalatu!”

14 Bi Paelat i waitalayedina gado, “Bi bai aubaina? Bai gebona i voiye?” Bi kota a binau gulatana gado, “Ku tupalatu!”

§ **14:68:** Niga lovanemo giu kamkam i ĝabana ba buka ĝesaudi wadubodimo mote ima kenakena.

15 Kamaina bi Paelat i ġoegħoena lava yai nuwavisudi aubaina, Balabas i kaikamaġe i nawa bi ġavīgħaviyidi i giuwedi te Yesu sa kwapu bi sa nawe sa tupalatu.

Tauwaigħavija Yesu ai namaġe

16 Ġavīgħaviyidi Yesu ai doli nawe Paelat ena vanuwa mataetinemo bi edi lava ġesaudi ġavīgħaviyidi a giuwedi a tava te ai ġemotidi.

17 Bi ġome tedi gala molemolena maibena ġalibona ena gala kulina, Yesu ai kote bi donadona pipipinina a voivoiyena a vai te kununemo ai kote.

18 Kamaina bi ai gwaigħwaiye bi lisinemo a binauna gado, “Ebom, Diu edi ġalibona!”

19 Tedi digħonemo kununa a kwapu, a kaniso tawatawa bi tuwapekedi ai tupagħwaliġed bi wainamaġħemo a lauladuneye maibena ġalibona.

20 Tedi ai namaġe i kovi bi gala molemolena a kaikamaġe bi tana ena gala otina ai kote munaġe, kaka bi ai dolinawē tupalatuna aubaina.

Yesu a tupalatu

21 A nawanawwa etamo te oloto isana Saimon a banavi, tana daibimo bi i saġasaqha Yelusalem malagai dididginemo. Saimon tana Aleksanda bi Lupas tamedi tana Sailin lavana. Ĝome ġavīgħaviyidi Saimon a egeli te Yesu ena kolosi i avali.

22 Tedi Yesu ai doli nawe Golgotamo, niga isana banina ba *Kunukoukou gabaw*.

23 Ĝome tedi waen ma'a vaitena vitavitalena Yesu a vite lubu bi i daboke.*

24 Ġavīgħaviyidi Yesu a tupalatu bi ena gala a daligidi. Bi wainasi beyakuluna a voiye te aiyaw bi i vato kauwena ba galedi ya tanodi.

25 Olaolalemo 9 okoloki bi Yesu a tupalatu.

26 Bi kai selipapinemo wai gwaigħwai giuna a gilumina gado, “Niga Diu edi ġalibona.” Bi kununa kavalinemo a sako.

27-28 Bi kota taudanedanene labu a tupalatudi Yesu vaitena, ġemota kataianem bi ġemota ġenijanemu.†

29 ♀ Tedi mabai a velavelau teiġaġġina ba ai dibogi, iwedi ai kwadekwadedi bi a giugiuna gado, “Emata! Tam walānamo kuna giu te Maimaituwa ena vanuwa kwa koisuwasuwa bi laġġan faionnanopodimo kwa keli munaġe.

30 Niganana ku waiyawasani munaġem bi kolosi modonaġa kwa yovo!”

31 Kauwina ġemogħemtinemo pilipilisi edi babada bi waigħake tauwailovelovena Yesu ai namaġe bi tedi taudigħa a wai gwaigħwaiyenā gado, “Lava ġesaudi i wai yawasanidi bi tana mote ġemogħemtin te imai yawasani munaġe!

32 Tana i giu te tana taunana Keliso, Islael edi ġalibona. Niganana kolosimo ya potiyovo ta kita, kaka bi tai sumaġe.” Bi kota lava labu Yesu diyanemo a tūpatupalatudina vaitedi tana ai dibogi.

Yesu i peki

33 Suwala 12 okoloki balamo mba dobuna matabuna i waidudubala eete suwala i tinamuli.

* **15:23:** Niga waenna maa vaitena vitavitalena ba yavi aniwai ubana. † **15:27-28:** Gilugilumidi wadubodi buka ġesaudimo lova 28 ba mote ima kenakena. Lova 28 ba niga mai i giu, “Tana a voiyeña maibena waigħek tauwa katikotona. Aisaiya 53:12.” ♀ **15:29:** Mak 14:58

³⁴ Suwala 3 okoloki bi Yesu kalinana dididiginemo i guletutuna gado, “*Eloi, Eloi, lama sabatani.*” Niga giuna banina ba, “Egu Maimaituwa, Egū Maimaituwa bai aubaina kuna gosegū?”

³⁵ Bi diyanemo taumoito noi giuna a aivaivaiye ba a giuna gado, “Ko vaiye, tana Elaidiya[‡] ya yogeyoge.”

³⁶ Lava ġemota i velau tai i vai te kai isunemo i pani bi waen wailuluna[§] i taivai te maso Yesu i waitego. Bi i giuna gado, “Avena ta tau wailaba bi ta wai kita bamoda Elaidiya ya nato bi kolosimo ya sako yovoġe.”

³⁷ Ĝome Yesu kalinana dididiginemo i lauayoi bi yawasina i tauvunu.

³⁸ Bi Maimaituwa ena vanuwemo guduboyo i dawedawena i nuwalisi labu dabanemo te i yovo dibunemo i laukamaġe. Niga guduboyona ba gabu waiwaiyawina guduna.

³⁹ Ĝome ġavīgāviyidi edi bada kolosi pakanemo i moimoitona i kita te bainewa Yesu i peki, kamaina bi i giuna gado, “Giukauwa te niga lavana Maimaituwa natuna!”

⁴⁰ Mba ġome ba waivini ġesaudi manemanekemo a waiwaikitana, nopalidmo ba Meli Magdalin, Meli, Diyemes ġaubona bi Dioses^{**} tinedi bi Salome.

⁴¹ Niga waivinidi wala Galilimo Yesu a kaikaiwata bi a sagusagu. Bi kota waivini ġesaudi wala Yesu vaitena a natonatona Yelusalemmo ba ġome vaitedi.

Diyousep Alimatiya olotona Yesu tubugina i vai bi tauyewamo i sako

⁴²⁻⁴³ Mba aubiganemo vononoġa suwelina i kovikovi^{††} bi muliġa kaka waiyawasi laġanna yai tubu.^{‡‡} Bi Diyousep Alimatiya olotona tana bolu badana ġemota bi a vivibile, tana Maimaituwa ena waibadana ya natonatona i labelabe. Tana ma laudabatolana i nawa Paelat lisinemo bi i waibaġa te Yesu taubeuna ya vai.

⁴⁴ Ĝome Paelat i tatava te Yesu kaikana i peki. Taunana aubaina ġavīgāviyidi edi bada i yoge bi i waitalayena gado, “Yesu i peki, ee?”

⁴⁵ Bi ġavīgāviyidi edi bada Paelat i giuwe te Yesu kaikana i peki. Taunana aubaina Diyousep i waianine te Yesu taubeuna kolosimo ya vai.

⁴⁶ Diyousep gala potipotidi i gimeli tavaitedi bi Yesu taubeuna i sako yovoġe te galedimo i suma. Kamaina bi i avali nawe tauyewamo po'oa doudou wainononemo i sako. Ĝome ġokimā dididiga tabatabana i ġima bi tauyewa mataetina i wai dougudu.

⁴⁷ Meli Magdalin bi Meli Dioses tinana a kita te Yesu taubeuna bamo ġome i sako.

16

¹ Kamaina bi waiyawasi laġanna i kovi mulinemo Meli Magdalin, Diyemes tinana Meli bi Salome bona panepanedi a gimala Yesu tunina a kailolo aubaina.*

^{‡ 15:35:} Alamek kalinedimo Eloi vaiyena maibena Elaidiya. ^{§ 15:36:} Sale 69:21 nponemō i giuna gado, “Vinevinena kaka waen ġolagħolana sa vite.” ^{*** 15:40:} Met 27:56, Met ena bukamo tana Diyousep i għilumi bi mote Dioses. ^{†† 15:42-43:} Diu edi waiyawasi Palaide suwala bulubulumo i waitubu te Satade Suwala bulubulumo i kovikovi. ^{‡‡ 15:42-43:} Diu edi waigakemo i giu te lava i pekina ba laġanna ġemotinemo sa dobo, taunana aubaina Diyousep i waipapalana, muliġa kaka waiyawasi laġanna yai tubu. ^{*} **16:1:** Diu edi vaivaimo lava bi i pekina ba dolinemō masimo tunina sa kailolo kaka sa dobo. Bi niga waivinidi a ġoe te niga vaivaina maso a voiyē wata.

² Kamaina bi Sande olaolalemo suwala i lovoloovotava tedi a nawa tauyewamo.

³ Bi etağā taudiğā a wai giugiuna gado, “Aiyai aubaida ġakima ya ġima kamağē tauyewa mataetinemo?”

⁴ Laġannemo matedi a tautaulagetidi ba ġakimina dididiga ġimägima kamağena a kita.

⁵ Tedi tauyewamo a sola nawa te oloto lauewalina a kita, ena gala potipotina kataiyedimo i miyamiya. Ġome tedi a tatava bi a naila gulata.

⁶ Kamaina bi i giuwedina gado, “Koma nainaila! Temi ba Nasalet Yesuna tupatupalatuna ko tavutavuġe. Tana mote niga ġome, kaikana pekimo i kenamoito. Ko kita, niga taubeu gabukavanaġa.

⁷ *Bi ko nawa ena tauwaikaiwatana ġesaudi lisidimo bi kota Pita bi niga mainana ko giuwedi, “Tana ya dolidoli Galilimo, i giugiuwemina mainana, ġome kaka ko kita.”

⁸ Kamaina bi waivinidi ma nuwagusugusudi tauyewa a potiyovo kamağe bi a velau a nawa. Tedi a naila gulata aubaina te mote bambo aiyai a giuwe.

MAK 16:9-20

(*Mak ena buka damodamona i gilugilumina ba i ai nawanawa bi mote a banavi. Bi lova 9 te 20 nponemo bai a noġonogötina luvanemo mainana agilumi.*)

Yesu Meli Magdalin lisinemo i laumaġata

⁹ Kamaina bi Sande olaolalemo Yesu pekimo i kenamoito bi Meli Magdalin lisinemo i gei laumaġata. Niga waivinina wala lisinemo aluwa gebogebodi wapedi 7 i kwavivaidi.

¹⁰ Tana i nawa te Yesu taukaiwatana bai i tubutubuġana i giuwedi. Banina Yesu i peki aubaina tedi ma nuwaboyedi a miya bi a ġabaġaba.

¹¹ Bi laġannemo Meli i giuwedina gado, “Tagu lisigumo Yesu i laumaġata te e kita.” Tedi waivinina ena giu mote ai sumaġe.

Yesu ena tauwaikaiwatana labu lisidimo i laumaġata

¹² Bi mulinemo taukaiwatana labu malagai a potiyovo kamağe bi a nawanawa etağā bi Yesu lisidimo i laumaġata bi kitana i nuwavitala te mote a kita ġone.

¹³ Tedi a tau nawanawa kaka a kitaġone, kamaina bi a munaġa edi lava a giuwedi bi edi giu mote ai sumaġedi.

Yesu ena tauwaikaiwatana 11 lisidimo i laumaġata

¹⁴ Mulinemo te Yesu ena tauwaikaiwatana 11 a kanikani bi lisidimo i laumaġata. Ena tauwaikaiwatana nopodi ba gudugududi aubaina mote ai sumaġe. Taunana aubaina i ġasiedy bi i giuwedina gado, “Tagu pekimo e kenamoito te lava a kitagu bi a giuwemi bi bai aubaina mote koi sumaġed?”

¹⁵ *Kamaina bi i giuwedina gado, “Ko nawa dobu matabudimo bi lava matabudi lisidimo giu visuvisuna ko lauguguyae.

¹⁶ Bi lava aiyai yai sumaġegu bi gaubemo sa kabuluna ba tana ya yawasana. Bi aiyai mote i wai sumaġegu ba kamaina te kovoġa ya vai.

¹⁷ Bi mabai sa wai sumaġeguna ba anisove kauwidi sa voiyedi. Bi tedi kaka tagu isagumo aluwa gebogebodi lava lisidimo sa kwavivaidi. Bi kota kalina ġesaudi mote a sibesibedinemo sa gagali.

18 Tedi mwata wai lauonedi sa legaudina ba mote sima peki. Bi kota gauba waionedi sa tegodina ba mote ima laukubutidi. Bi nimedi lava sidesidedi dabeledimo sa sivudina ba sa yawasana.”

Maimaituwa Yesu i lageti sage malamo

19 [◊]Bada Yesu giu i wai waikovi mulinemo ba Maimaituwa Yesu i lageti sage malamo. Tana kataiyanemo waibada gabunemo i waimiyeni.

20 Kamaina bi ena tauwaikaiwatana a potiyovo a nawa dobu matabudimo bi a lauguguya. Bi Bada i sagudi bi i ka magötí kauwe te edi lauguguya ba giukauwa. Banina Bada ena ġailisimo anisove kauwidi a voivoiyedi bi lava a kitekitedi.

LUK

Giu visuvisuna i gilumi

Lainuwanega

Luk Giu visuvisuna i gilumi bi ya giugiuweda te Tauwaiyawasana Yesu Maimaituwa i giugiuwapaena i giukamägena mote Islael taudiga aubaidi bi lava dobu matabuna nopolidimo vaitedi aubaidi. Luk i giluma bi i giuweda te lağanemo Yesu ena noya i waitubuna ba tana Aluwa Waiyawa niga noyana i vite te giu visuvisuna ya lauguguya lava wainuwatoitoidi lisidimo, 4:18. Niga giuna visuvisuna ya giugiuweda te lava eda nuwaboya tabudi bi tabudi nopolidimo bi lağanemo niga bukana ta iyevina kaka nuwauba ta vai. Bi giukauwa te niga yawasanina ba Luk ena buka nopolidimo kaka ta banavi. Lava edi nuwaboya tabudi bi tabudi nopolidimo Yesu i waiyawasanidi.

Lağanemo tana lava i sagusagudina ba lava matabudi tana lisinemo a wainuwavisu. Banina niga bukana Luk pakanemo lağaninem Yesu i tubugana ba lava wapewapedi tana lisinemo ai nuwavisu, 2:10. Bi kota mainana lağanemo Maimaituwa i lageti nawena malamo ba tedi matabudi ai nuwavisuna tana lisinemo, 24:52. Tana i nawa mala mulinemo, Giu Visuvisuna bainewa i dababalalana dobu te dobu taunana Luk i gilumi watedi buka Giugiukamağedi Edi Kauwa nopolidimo.

Niga bukana nopolidimo kauwa ġesaudi ta banavidina ba Luk taunağä i gilumidi, maibena aneya a salena, tauğamo a nawa Yesu a vakitana, tana gomana gaubona bi pali vanuwinemo a banavina, Sameliya olotona lautaualalina bi gomana gwiegwegwena lisinemo. Niga taudidi ba Luk taunağä i kamağatidi. Bi Aluwa Waiyawa i kamağoti te waiwaivini kota tedi vaitedi Yesu sa kaiwata bi yawasanamo sa sola sağä.

1 Aisi Tiyopilas! Lava wapawapa kaikana kauwa lisidemo a tububugana matabudi a gilumi watedi.

2 Pakanemo taupaula a laulauguguyana bi lava matedimo kauwa a kitekitedi bi a giugiuwemaina matabudi a gilumidi.

3 Taunana aubaina tagu niga kauwidi pakanemo e kita kauwedi te edi didimanemo ya gilugilumidina tam aubaim.

4 Banina tam maso kuna sibe kauwe te bai a wailovelovemna ba giukauwa.

Dyon taukabulu ena tubuğä ai noyenoye

5 Diudiya edi ġalibona Alodi ena waibada sauginemo bi ġome ba pilisi isana Sakalaiya i miyamiya. Tana ba pilisi Abisa ena tubulelesa bi mwanena Elisabet ba pilisi Elon ena tubulelesa.

6 Bi tana mamwanena ba yawasana didimaninemo a miyamiya Maimaituwa matanemo. Bada ena giuvavasağä bi ena waiğake a voteyeteyaedi bi mote bai a voiye waigebo.

7 Tedi mote ai natunatuna banina Elisabet i aipoi bi tedi ai magula kauwa.

8 Lağan ġemota Sakalaiya ena sauga i tava te Pilisi noyana pali vanuwina nopolidimo i voivoiye.

9 Tana koitlimo a vine te piupiu ya gabu pilisi edi vaivai luvanemo. Kamaina bi i sola nawa Bada ena vanuwemo te piupiu panepanena i gabu.

10 Bi lava kumna vanuwa didiyaunemo a laulaupali, piupiu gabuna lağanemo.

¹¹ Mba ġome Bada ena aneya i laumaġatana Sakalaiya lisinemo. Bi olta diyanemo i moimoito, kataiyana yawaninemo, bamo piupi i gabugabunemo.

¹² Ġome Sakalaiya aneya i kitakita ba i tatava, bi naila i kagusugusu.

¹³ Geġa te aneya i giuwena gado, “Mote kuma naila.” Em pali ba Maimaituwa i vai. Mwanem Elisabet kaka natum olotona ya bewa bi kwai isana Diyon.

¹⁴ Tana ya voyiem te kwai nuwavisu bi kwa yasisi, ena tubuġemo ba lava wapawapa sa yasisi.

¹⁵ Bi Bada matanemo ba tana i saġa gulata. Tana mote wain e tegotego ġaigailisidi ima tegodi, banina ena tubuġemo ba Aluwa Waiyawa yai waiwanavu.

¹⁶ Tana Islael lavedi wapewapedi ya natome munaġedi Bada edi Maimaituwa lisinemo.

¹⁷ Bi tana Bada ena eta ya yawasi bi Aluwemo maġailisina ya noyanma ibenha Elaidiya. Tana magumagula nuwedzi ya vitatedi te natunatudi nuwedzi sa vaidi. Bi lava laulaukasāġaġaġi nuwedzi ya vitatedi te Maimaituwa ena nuwauyauya sa sibe bi didimanemo sa miya. Lava ya vononoġedina Bada ya natonatona aubaina.

¹⁸ Ġome sakalaiya aneya i waitalayena gado, “Bainewa ya sibe te niga ba giukauwa. Tagu ei magula bi mwanegu kota i wai magula.”

¹⁹ Aneya giu i waimunena gado, “Tagu Geibiliyelo, tagu Maimaituwa diyanemo taumoito. Tana i giukamagegu te lisimmo yà gagali bi giu visuvisuna yà giuwem.

²⁰ Tagu bai e giugiuwemna mote kuwai sumāġe te laġan kauwa ya natonatona niga kauwina ya tubuġa. Taunana aubaina tam kwai gumgum bi mainana kwa miyamiyana eete bai e giugiuwemna ya tubuġa.”

²¹ Mba laġannemo lava Sakalaiya a labelabena a wainuwana te bai aubaina tana pali vanuwinemo i miya gulata.

²² Sauginemo tana i potipotiyovo ba mote ġemogemotina te tedi lisidimo ya gagali bi a kita gone te pali vanuwina nophonemo wailove i kita. Tana i waigumgum bi giu i kabi kasaġe te tubuġinemo gagali i voivoiyedi. Kamaina te tana waigumgummo i miya.

²³ Sauginemo wiki ġemota nophonemo tana ena noya i kovi ba i munaġa ena malagaimo.

²⁴ Mba mulinemo ba mwanena Elisabet i bwaga. Tana nawalai 5 nophodimo i lauguduguduye bi mote lava matediġa i nawanawa.

²⁵ Bi Elisabet i giuna gado, “Niga kauwina ba Bada lisigumo i voiye bi ena ġowana i kamaġati bi ena launuwatoimo lava nophodimo egu dabauba i kaikamaġe.”

Yesu ena tubuġa ai noyenoye

²⁶ Laġannemo Elisabet ena nawalai wai 6 nemo Maimaituwa aneya i giukamäge te i nawa Nasalet tauninemo, Galili plovinsina nophonemo,

²⁷ ġome totopa isana Meli lisinemo. Tana ai anine te Diyousep ya naġi, bi Diyousep ba Deivida ena tubulelesa.

²⁸ Aneya Meli i giuwena gado, “Ebom tam Maimaituwa i ġoe gulatem,* Bada ba tam vaitem.”

²⁹ Aneya ena giumo ba Meli ena noġota i kovi bi nuwana i laġalāġa te niga giuna banina bai.

* **1:28:** Waivini mododimo tam kakavisuvisum.

30 Bi aneya i giuwena gado, “Meli, mote kuma naila, Maimaituwa lisimmo i wainuwa visu gulata.”

31 Bi tam kaka kwa bwaga bi kwai natuna te gomana olotona kwa bewa bi kwai isana Yesu.

32 Tana isanawanawana Maimaituwa Sağasağā Guletina natuna. Bada Maimaituwa ya voiyte te yai ġalibonana maibena tamana Deivida ena waibada.

33 Bi Islael[†] lavedi lisidimo yai bda bi ena waibadana ya kena nonoġa.

34 Meli aneya i waitalayena gado, “Mba bainewa? Tagu mote bamo oloto mayana yà vai.”

35 Bi aneya, Meli ena giu i waimunena gado, “Aluwa Waiyawa lisimmo ya yovo bi Maimaituwa Sağasağā Guletina ena ġailisimo kaka yai kwesitawam. Taunana aubaina gomana Waiwaiyawina kaka ya tubuġa bi sai isana, Maimaituwa Natuna.

36 Tana kwa kita em dam isuna Elisabet, avena te i waimagula bi i aipoi bi gegħ te niganana ena nawlai wai 6 na.

37 Maimaituwa lisinemo mote bai i pilipili.”

38 Ĝome Meli giu i waimunena gado, “Tagu ba Bada ena taupaula bi bai kuna giugiuwena ba ya tubuġa.” Kamaina bi aneya Meli i gose.

Meli Elisabet i vakita

39 Mba kauwina mulinemo Meli i vononoġa bi i nawa oyamo, taun Diudiya plovinsina nonopemo.

40 Tana Sakalaiya ena vanuwemo i tava bi Elisabet i waiebone.

41 Laġannemo Elisabet Meli ena waiebona giuna i vaivaiye ba bwaganemo gomana i laupoti bi Aluwa Waiyawa i waiwanavu.

42 Bi kalinana dididginemo manuwa visuna i giuna gado, “Waivini matabudi ka kavisuvisudi nopolimo tam Maimaituwa i kavisuvisu gulatem te gomana ka kavisuvisuna kwa bewa!

43 Tagu ba lava yababa bi bai aubaina egħi Bada tinana kuna tava au kitagu.

44 Sauginemo kuna waiyebogu ba gomana bwagagumo mayasisina i laupoti.

45 Tam Maimaituwa i kavisuvisumna, banina ba kunai sumaġa te Bada bai lisimmo i giugiuwena ba ya tubuġa.”

Meli ena sale

46 Meli i giuna gado, “Nopogu Bada ya kasaġesaġe,

47 Aluigu i yasisi

48 banina Maimaituwa tauwaiyawasanigu, tagu taupaula ota bi tana i noġotigu. Niganana bi noi i saġa i nawana ba kimta matabudi sa giu te tagu Bada i kavisuvisugu,

49 Maimaituwa Wailewapanina tana Waiyawa bi kauwa nananakidi aubaigu i voyed.

50 Kimta te kimta mabai sa vivivilena ba ya launuwatoiyedi.

51 Tana nimana ġaigħilisinemo kauwa nananakidi i voyed bi lava nuwanuwa saġesaqġed idu ogatalamo i waidabalalidi.

52 Tana lava a waiguyauna edu waibadamo i sivu yovoġed bi lava a ġaġġauba munajja i sivu saġed.

[†] **1:33:** Israel ba Deikap isana ġesau.

⁵³ Maimaituwa lava kanikanipekidi mwali visuvisudimo i waiwanavudi bi waiwaiguayaudi makavekavedi i giu kamağedi a nowa.

⁵⁴ Maimaituwa ena launuwatoimo ena taupaula Islael lavedi i noğotidi bi i sagudi.

⁵⁵ Bi ena giuwapa i voivoiyena eda magumagula, Eiblağam bi natunatuna lisidimo ba ya kena nonoğā.”

⁵⁶ Meli Elisabet lisinemo i miyana nawalai faiona a kovi bi i munağā ena animiyamo.

Diyon taukabulu ena tubuğā

⁵⁷ Elisabet ena wainatuna saugina i tava bi gomana olotona i bewa.

⁵⁸ Lağānnemo diyanemo taumiya bi ena dam lavedi a vaiye te Bada ena launuwatoi i didiga lisinemo ba matabudi a yasisi ġemota.

⁵⁹ Lağān wai 8 nemo ba gomana a natome te kwapi bwali sa vite bi tamana Sakalaiya maso i waivaliġesae.

⁶⁰ Bi geğā te tinana Elisabet i giuna gado, “Geğā! Koi isana Diyon.”

⁶¹ Bi tedi a giuwena gado, “Bamo em dammo mba mai isa?”

⁶² Kamaina bi lava tubuğidimo mataila a voiye te Sakalaiya bainewa gomana yai isa.

⁶³ Kamaina bi Sakalaiya anigiluma tabatabana i waibağaye te a vite bi i gilumana gado, “Koi isana Diyon.” Bi lava matabudi a soveye.

⁶⁴ Noi taunana gayana i sasasağı te i kabi giugiu bi Maimaituwa i kaságeṣäge.

⁶⁵ Edi lava diyedimo taumiya matabudi a sove bi Diudiya oyana lavedi niga kauwidi a giugiu watedi.

⁶⁶ Lava matabudi niga giudi a vaivaiyedina ba ai nuwa noğonoğotædi bi ai talana gado, “Niga gomenina ba lava bainewa kitana ya tubuğā? Banina Bada nimana ba tana lisinemo.”

Sakalaiya ena sale

⁶⁷ Diyon tamana Sakalaiya Aluwa Waiyawa i waiwanavu bi Maimaituwa giuna visuvisuna i giuwena gado,

⁶⁸ “Bada, Islael edi Maimaituwa ta kaságeṣäge banina tana i nato ena lava lisidimo bi i waiyawasanidi.

⁶⁹ Tana Tauwaiyawasanida wailewapanina i giukamağe lisidemo. Tana ba ena taupaula Deividia ena tubulelesemo.

⁷⁰ “Maibena taugiuwatana waiwaiyawidi lisidimo wala i giugiuwapanan mainana,

⁷¹ te niganana kada ġaviya bi mabai sa dabodabokedana edi waibadamo yai yawasanida.

⁷² Maimaituwa eda magumagula i launuwatoiyedi bi ena waianina waiwaiyawina i voivoiyena i nogotiwata.

⁷³⁻⁷⁴ Tana eda magula Eiblağam lisinemo i giuwapa te kada ġaviya nimedimo yai yawasanida, bi yai anineda te mote manailida tana aubaina tamai taupaula,

⁷⁵ te taila waiyawa bi eda yawasana didimanidimo lağān matabuna tana matanemo ta miya.

⁷⁶ Bi tam natugu kaka sai isamna Maimaituwa Sağasağā Guletina taugiuwatana, banina tam kaka Bada ena eta kwa yawasi.

⁷⁷ Bi ena lava kwa giuwedi te yawasana sai anine bi Maimaituwa edi gebogebi ya noğoti kamağedi.

78 Eda Maimaituwa ena launuwatoi dabanemo te yawasana valivaliuna maibena olaolala suwelina ya viteda.[‡]

79 Bi mabai peki boimatuwinia gwagwanemo sa miyamiyana, ya lai yanedi bi nuwauba etanaġa yai dolidi.”

80 Diyon i didiga bi aluwemo i ġailisi bi tana kalakalalelemo i miyana eete i tava Islael lavedi lisidimo bi ena noya i waitubu.

2

Yesu ena tubuġa

1 Mba laġandimo, Sisa Ogastas Loum dobuna bi dobu ġesaudi ena waibadamo a miyamiyana i giuvavasaġed te sensas sa voiye.

2 Niga sensasna ba sensas dolidolina i tubuġa Kwaliniyas Sailiya i waigabemaniyena laġannemo.

3 Lava matabudi a nawa edi tauniġa isedi sivu saġed aubaina.

4 Bi kota Diyosep Nasalet malagaina Galili nponemo i modina, bi i nawa Diudiyamo ġalibona Deividia ena taun Betliġemmo, banina tana ba Deividia ena tubulelesa.

5 Meli wala ai anine te Diyosep ya naġi bi tana mabwagana a nawa isedi ausivu saġedimo.

6 Tedi ġome a miyamiya bi gomana ena tubuġa laġanna i tava.

7 Kamaina bi Meli natuna tautuweġina, gomana olotona i bewa. Bi tana galamo i suma bi ġamōġamo edi ġedāġemo* i waikena, banina balekimo mote bamō edi gabu.

Sipu taulabedi bi aneya

8 Bi mba dudubalinemo sipu taulabedi wapumo edi sipu a kitakita watedi.

9 Bi noi taunana te Bada ena aneya lisidimo i laumaġata bi Bada namalina i yanayana kwaiviviledi ba tedi a gusu.

10 Bi aneya i giuwedina gado, “Koma naila, tagu yasisi dididigina giuna visuvisuna ya yovoyovoġe lava matabudi aubaidi.

11 Niganana Deividia ena taunnimo ba tauwaiyawasana i tubuġa, tana ba Keliso[†], Bada.

12 Bi mataila kaka ko kita te gomana galamo sumasumana, ġamōġamo edi ġedāġamo ya kenakena.”

13 Mba taunana te malaġa aneya kundi a laumaġata bi aneya edi bada vaitena a sale, Maimaituwa a kakasaġesaġe bi a giugiuna gado,

14 “Malamo namala Maimaituwa lisinemo bi nuwauba dobumo lava mabai lisidimo ya wainuwavisuna.”

15 Laġannemo aneya a munajana Lmalamo ba sipu taulabedi taudiġa ai giugiuna gado, “Tada ta nawa Betliġemmo te niga kauwina i tubuġana ta kita, Bada i giugiuwedana mainana.”

16 Mba ġome sipu taulabedi a velau makai te Meli bi Diyosep a banavidi bi kota gomana a kita ġamōġamo edi ġedāġamo i kenakena.

17 Laġannemo sipu taulabedi gomana Yesu a kitakita ba giuna ai dabalali nawe.

18 Bi lava sipu taulabedi edi giu a vaivaiyena ba a sove.

19 Bi niga kauwidi matabudi Meli nponemo i noġotiċatedi.

[‡] **1:78:** Olaolala yanayananana malamo, sebuna te ya vakitada. * **2:7:** Ġamōġamo edi ani laukani

[†] **2:11:** Vinevine kamaġena

²⁰ Bi sипу таулабеди а мунага edi gouгoumo, namala bi kasaгesaгe Maimaituwa a vite, banina kauwa matabudi a vaiyedi bi a kitedi aneya i giugiuwedina mainana a tubuѓa.

Yesu a natome pali vanuwinemo

²¹ Laѓan 8 mulidimo gomana kwapi bwali i vai bi ai isana Yesu. Mba isana ba aneya wala Meli i gei vite muliѓa kaka i bwaga.

²² Mousis ena waigake luvanemo, mila koѓa kamaѓedi ena laѓan i kovi mulinemo ba Diyosep bi Meli, Yesu a nawe Yelusalemmo bi Bada a vite kamaѓe.

²³ Bada ena waiѓakemo i giuna gado, “Gomana olotona gei tubuѓina ba Bada kwa vite kamaѓe.”

²⁴ Bi puyo ani lausewasewa Bada ena waiѓakemo i giuna gado, “Gabubu masepana bi mwanuwa lauewalidi labu.”

²⁵ Ğome Yelusalemmo ba oloto isana Simiyon, tana ba lava dididimanina bi waiwaipatutuna. Tana ba Keliso i labelabe te ya nato bi Islael yai yawasani bi aluwa waiyawa ba tana vaitena.

²⁶ Aluwa waiyawa i wailove te tana mote ima peki eete Bada Keliso ya kita.

²⁷ Aluwa Simiyon i lauetadoliye te i nawa pali vanuwinemo. Ğome Diyosep bi Meli gomana Yesu a tavaite te waiѓake bai i giugiuwena mainana a voiyе.

²⁸ Simiyon gomana i bewa bi Maimaituwa i kasaгesaѓena gado,

²⁹ “Bada ݁aiгailisim, kuna giuwapa te em taupaula nuwaubemo kwa giukamaѓegu ја nawa.”[‡]

³⁰ Banina tauwaiyawasana kuna giugiukamaѓena aubaimai mataotigumo e kita.

³¹ Tam kuna vovononoѓena lava matabudi aubaidi.

³² Em ݁owana tana taunana yanayana ya kamaѓoti eteni lavedi lisidimo. Bi kota tana taunana Islael lavedi lisidimo namala ya kamaѓati.

³³ Simiyon ena gagalimo ba gomana tinana bi tamana a tatava.

³⁴ Simiyon i kavisuvisudi bi gomana tinana i giuwena gado, “Niga gomenina ba Maimaituwa i vine te tana taunana kaka Islael lavedi wapewapedi ya voyiedi te sa kuluva bi kota Islael lavedi wapewapedi ya voyiedi te sa moito saѓa. Tana ba Maimaituwa ena mataila i giukamaѓe te lava wapewapedi kaka sai dibodibogi.

³⁵ Tana ya voyiedi te edi noѓota nopodimo keneke nedii sai maѓatidi. Bi tam kaka yavi nuwapoum ya gwalina maibena naipi.”

³⁶ Mba Ğome taugiuwatana waivinina isana Ana, Panuwela natuna Asa damna nopenomo bi tana ba i magula kauwa. Tedi a naѓi bi a miyana kwalabu wapana 7 te mwanena i peki.

³⁷ Bi Ana i iwape bi i miyana kwalabu wapana 84. Tana pali vanuwina mote i gosegose, suwala bi dudubala udimo bi palimo Maimaituwa i laulauduneye.

³⁸ Ğome Simiyon, Meli bi Diyosep vaitedi a waigiugiu te Ana i tava lisidimo. Bi Maimaituwa i waiebone bi gomana Yesu i giuwaimaѓati, tedi mabai Maimaituwa a labelabe te Yelusalem yai yawasani.

Meli bi Diyosep a munaѓa Nasaletimo

³⁹ Laѓannemo Diyosep bi Meli bai matabuna Bada ena waiѓake i giugiuwedina ai kovi, ba a munaѓa edi malagai Nasaleti Galili nopenomo.

[‡] 2:29: Ee kwa giu kamаѓegu ya peki.

40 Gomana Yesu i didiga, ġailisi i vai bi nuwauyauya i waiwanavu bi Maimaituwa ena kavisuvusu ba tana lisinemo.

Gomana Yesu pali vanuwinemo

41 Kwalabu onena Meli bi Diyosep a nawananawa Yelusalemmo, wawaitauli soina aubaina.

42 Sauginemo Yesu ena kwalabu i wai 12 ba a nawa wawaitauli soina aubaina.

43 Mba ġome soi i kovi bi a munamunaġa ba Yesu i miya gwasa Yelusalemmo. Tinana bi tamana mote a sibe.

44 Tedi ai noġota bena Yesu lava kumdi nopolidimo. Sauginemo mote a kita edi lava bi edi dam lavedi nopenemo ba tavuġena ai tubu.

45 Tedi Yesu mote a banavi taunana aubaina a munaġa Yelusalemmo tavuġena aubaina.

46 Suwala waifaioninemmo kaka Yesu a banavi, pali vanuwinemo, i miya Diu tauwailovelovedi i waibeyavavyedi bi lisidimo i waiwaitala.

47 Bi ġome Yesu lava matabudi edi giu i waimunedi bi a vaivaiyena ba ena nuwauyauya a soveye.

48 Laġannemmo tinana bi tamana a kitakita ba a tagugu bi tinana i giuwena gado, “Natugu, bai aubaina niga kauwina kuna voiyen? Tamam bi tagu ba kei nuwaboya kauwa bi ke tavutavuġem.”

49 Yesu giu i waimunena gado, “Temi bai aubaina tagu kona tavuġegu? Temi ko sibe te tagu Tamagu ena vanuwemo.”

50 Bi tana bai i giugiuwedina banina mote a sibe.

51 Kamaina bi Yesu i waikalina kabi te tinana bi tamana vaitedi a munaġa Nasalet. Bi tinana ba niga kauwidu matabudi nopenemo i noġoti watedi.

52 Bi Yesu nuwauyauya vaitena i dididiga ba Maimaituwa bi lava nuwedi i laukwasilidi.

3

Dyon taukabulu eta i yawasi

(Met 3:1-12, Mak 1:1-8, Dyn 1:19-28)

1 Laġannemmo ġalibona Sisa Taibeliyas, tana waibadamo i miyana ena kwalabu ba wai 15 nemo, bi mba laġannemmo Pontis Paelat tana Diudiya plovins gabemanina bi Alodi tana Galli plovins guyauna bi tasina Pilip ba Ituliya bi Talakontis edi guyau bi Lisaniyas tana Abilena guyauna.

2 Bi Anas bi Kaiyapas ba tedi pilisi saġasaqġa guletidi. Mba lavedi edi waibada laġannemmo ba Sakalaiya natuna Dyon kalakalalelemo i miyamiya bi Maimaituwa giuna lisinemo i yovo.

3 Kamaina bi Diyon i nawa Diyoudan gaubina diyanaġa malagai matabudi nopolidiga bi lava lisidimo i lauguguyana gado, “Emi gebogebo ko gosedi bi ko bulu yovo te Maimaituwa emi gebogebo ya noġotikamaġed.

4 Maibena taugiuwatana Aisaiya kalinana a gilugilumina niga mainana i giu: ‘Lava kalakalalelemo ya binabinauna gado,

“Bada ena nato aubaina eta ko yawasi, ena ani nato ko kadidimani.

5 Gwagwa matabudi ko ġuluvidi bi oya bi dabatuwa ko keli waiwapuwapudi. Eta balebaledi ko kadidimanidī bi ani nawa ko kasabusabu kauwe.

6 Mba ġome kaka Maimaituwa bainewa yai yawasanidina lava matabudi sa kita.”

7 Ġome lava kumdi laubuluyovo aubaina a natonatona Diyon lisinemo bi i giuwedina gado, “Temi salama natunatuna, aiyai i giuwemi te Maimaituwa ena kovoġa ya giu kamaġe yovoġena ko naile kamaġe?

8 Taunana aubaina kauwa visuvisudi ko voyiedi te lava sa kita te temi kona nuwavitala. Bi komai noğota gado, ‘Tada Eiblagam natunatuna aubaina te lisidemo mote kaka bai gebogebona ima tubuga.’ Ya giugiuwemi te Maimaituwa ġemogēmotina niga ġakimidi ya voyiedi te Eiblagam ena tubulelesa.

9 Bada kaikana ġadivi i wainono te bamo kaidi bi mote sima votavota kauwa ba pakedimo ya oi kamaġedi bi yai kalaġosedi.”

10 Ĝome lava kumdi ai talana gado, “Niganana bai ka voyie?”

11 Bi Diyon giu i waimunena gado, “Aiyai bi kwama labu lisimmo ba ġemota em tau waikwama geġġona kwa vite, bi kota kani mainana ko voyie.”

12 Takisi taulaitupana a nato kabulu aubaina bi ai talayena gado, “Tauwailovelove, tama bai ka voyie?”

13 Bi Diyon i giuwedina gado, “Takis a giugiuwemina luvanemo mainana ko laitupa bi mote koma tausaġe.”

14 Bi ġavīgāviyidi ġesaudi vaitedi kota ai talayena gado, “Bi kota tama bai ka voyie?” Bi tana i giuwedina gado, “Lava mote koma laukivi gebogebayed bi mote koma giu waigusugusudi bi edi mane koma legaudi. Temi emi maiia taunaġa koi nuwavisuye.”

15 Ĝome lava matabudi tauwaiyawasana a labelabena ai noğota Diyon lisinemo te tana taunana bena Keliso tauwaiyawasana.

16 Bi geġa te Diyon i giuwedina gado, “Tagu gaubemo ya waibulumi bi lava muliguġa ya natonatona tana lava dididigma bi saġasāġa guletina bi tagu mote visuvisugu te ena kaġesuma ya kaikamaġe. Tana kaka Aluwa Waiyawemo bi kaimo ya kabulumi.

17 Tana visu bi gebogebō lavedi ya dailidina maibena laisi. Tana laisi ya tutu bi ya ġini yavalemo bi yavala laisi kwapina ya suve te tabunemo bi banina tabunemo. Muliġa tana laisi banidi ya legaudi bi ena susuġumo ya sivudi bi kwapidi kai kalakalati nonoġinemo yai kalaġosedi.”

18 Ĝome Diyon kauwa wapewapedimo giu visuvisuna i laulauguguyae bi lava i giugiusagusagudi te edi yawasana sa vitaledi.

(Met 14:3-5, Mak 6:17-20)

19 Diyon lava wapawapa matedimo gabemani Alodi dabana i sagħi, banina Alodi tasina ena vesala Elodiyas i kwaya vai, bi ena gebogebō ġesaudi vaitedi dabedimo.

20 Kamaina bi Alodi kauwa gebogebō otina i voyiena ba Diyon bili-welokomo i sako nawe bi ena gebogebō i kadidigi otige.

Yesu ena buluyovo laġanina

(Met 3:13-17, Mak 1:9-11, Dyn 1:32-34)

21 Muliġa kaka Alodi Diyon biliwelokomo i sako nawena bi dolinemo Diyon lava matabudi i kabulu kovidi bi kota Yesu i kabulu. Ĝome Yesu i laulaupali ba mala i nuwa wasa

22 bi Aluwa Waiyawa i yovona lisinemo maibena mwanuwa gabubu. Bi kalina malamo i yovona gado, “Tam tagu natugu nuwagu kwa vaivai bi tagu ya wainuwavisuna tam lisimmo.”

Yesu tamatamana lelesina

(Met 1:1-17)

23 Sauginemo Yesu ena kwalabu 30 bi ena noya i waitubu lava lisidimo. Bi lava a wainoġota bena kage tana ba Diyousep natuna bi Diyousep ba Eli natuna

²⁴ bi Eli ba tana Matata natuna bi Matata ba tana Livai natuna bi Livai ba tana Melki natuna bi Melki ba tana Danai natuna bi Danai ba tana Diyousep natuna.

²⁵ Bi Diyousep ba tana Matatiyas natuna bi Matatiyas ba tana Eimos natuna bi Eimos ba tana Naum natuna bi Naum ba tana Esli natuna bi Esli ba tana Nagai natuna

²⁶ bi Nagai ba tana Mat natuna bi Mat ba tana Matatiyas natuna bi Matatiyas ba tana Semin natuna bi Semin ba tana Diosek natuna bi Diosek ba tana Dioda natuna

²⁷ bi Dioda ba tana Dionan natuna bi Dionan ba tana Lēgesa natuna bi Lēgesa ba tana Selubabel natuna bi Selubabel ba tana Setiel natuna bi Setiel ba tana Neli natuna

²⁸ bi Neli ba tana Melki natuna bi Melki ba tana Adi natuna bi Adi ba tana Kosam natuna bi Kosam ba tana Elmada natuna bi Elmada ba tana Elu natuna

²⁹ bi Elu ba tana Diyosuwa natuna bi Diyosuwa ba tana Eliyesa natuna bi Eliyesa ba tana Diyolim natuna bi Diyolim ba tana Matata natuna bi Matata ba tana Livai natuna, bi Livai

³⁰ bi tana Simiyon natuna bi Simiyon ba tana Diuda natuna bi Diuda ba tana Diyousep natuna bi Diyousep ba tana Diyonam natuna bi Diyonam ba tana Eliakim natuna,

³¹ bi Eliakim ba tana Meleya natuna bi Meleya ba tana Menna natuna bi Menna ba tana Matata natuna bi Matata ba tana Neitan natuna bi Neitan ba tana Deivid natuna

³² bi Deivid ba tana Diyesi natuna bi Diyesi ba tana Obed natuna bi Obed ba tana Bowas natuna. Bi Bowas ba tana Salmon natuna bi Salmon ba tana Nason natuna

³³ bi Nason ba tana Aminadab natuna bi Aminadab ba tana Admin natuna bi Admin ba tana Ani natuna bi Ani ba tana Eslon natuna bi Eslon ba tana Peles natuna bi Peles ba tana Diuda natuna

³⁴ bi Diuda ba tana Deikap natuna bi Deikap ba tana Aisik natuna bi Aisik ba tana Eiblağam natuna bi Ablağam ba tana Tela natuna bi Tela ba tana Na gó natuna

³⁵ bi Na gó ba tana Selug natuna bi Selug ba tana Leu natuna bi Leu ba tana Peleg natuna bi Peleg ba tana Eba natuna bi Eba ba tana Sela natuna

³⁶ bi Sela ba tana Keinan natuna bi Keinan ba tana Apesad natuna bi Apesad ba tana Sem natuna bi Sem ba tana Nowa natuna bi Nowa ba tana Lemeki natuna

³⁷ bi Lemeki ba tana Metusala natuna bi Metusala ba tana Inoki natuna bi Inoki ba tana Daledi natuna bi Daledi ba tana Mağalel natuna bi Mağalel ba tana Kenon natuna

³⁸ bi Kenon ba tana Enos natuna bi Enos ba tana Seta natuna bi Seta ba tana Adam natuna bi Adam ba Maimaituwa natuna.

4

Seitan Yesu i wailaulubu (Met 4:1-11, Mak 1:12,13)

¹ Yesu Diyodan gaubinemo bi i munamuna gó ba Aluwa Waiyawa i waiwanavu bi i walidoli nawe kalakalalelemo.

² Gome lagán 40 mulidimo Seitan i tava Yesu taikuluna aubaina. Mba la góndimo tana mote bai i kani bi la góndidi mulidimo ba Yesu kani i peki.

³ Kamaina bi Seitan Yesu i giuwena gado, “Bamoda tam Maimaituwa natuna, ba niga gókimina kwa giuwe te yaila buledi bi kwa kani.”

4 Geğə te Yesu giu i waimunena gado, “Geğə! Gilugilumina ya giugiu te lava mote kaka buledimo sima miya.”*

5 Kamaina bi Seitan Yesu i waidoli nawe oya dabaotinemo bi dobu ena waiguyau matabuna i wailove.

6 Bi Seitan Yesu i giuwena gado, “Tagu waibada bi waiguyau namana-malidi matabudi ya vitem, niga mwalidi ba Maimaituwa i vitegu bi tagu ġemogemotina lava aiyai e ġoġegħoyenā ba ya vite.”

7 Bamoda kwa lauduneyeguna ba waibada matabuna ya vitem.

8 Yesu giu i waimunena gado, “Geğə! Gilugiluminemo ya giugiu te Bada em Maimaituwa taunaġa kwa lauduneye bi aubaina kwai taupaula.”†

9 Kamaina bi Seitan Yesu i waidoli nawe Yelusalemmo bi i voye te pali vanuwina dabatolana isu otinemo i moito bi i giuna gado, “Bamoda tam Maimaituwa natuna ba niga ġome kwa pwalaġe yovoġem.

10 Banina gilugiluminemo ya giugiu te tana kaka ena aneya ya lauegelidi te sa moito galamem bi sa labe kauwem.

11 Bi kota tedi nimedimo sa kaididi saġem te mote kaġem ġakimemo kumai tutu.”‡

12 Bi Yesu giu i waimunena gado, “Geğə! Gilugiluminemo ya giugiu te Bada em Maimaituwa mote kumai laulubu.”§

13 Sauginemo Seitan kauwa matabudimo Yesu i wailaulubu kovi, ba i gose bi laġan kauwemo kaka yai laulubu munage.

Yesu ena noya Galilimo i waitubu

(Met 4:12-17, Mak 1:14-15)

14 Kamaina bi Yesu i nawa Galilimo bi Aluwa Waiyawa ena ġailisi yaġolo tana vaitena. Ġome Yesu giuna i dabalala te Galili dobuna matabuna i nawa yaġosi.

15 Bi edi bolu vanuwidiġa i wailovelove nawa bi lava matabudi tana a kakasaġesaġe.

Nasalet lavedi Yesu a miya tautauliye

(Met 13:53-58, Mak 6:1-6)

16 Yesu i munaġa Nasaletimo, ena ani didigemo. Bi waiyawasi laġanina ġemota tana i nawa bolu vanuwinemo, maibena bainewa Waiyawasi lagħandimo i voivoiyena mainana. Tana i moitona ba gilugilumina iyevina aubaina.

17 Kamaina bi Tauguwatana Aisaiya ena buka a vite bi i tapale te giluma bamo i giuna gado,

18 “Bada Aluwina tagu nopolgumo,

banina tana i vinegu te giu visuvisuna lava wainuwatoitoidi lisidimo ya lauguguyae.

Tana i giu kamaġegu te lava panipanimo miyemiyedi ya giuwedi te tedi kaka panipani sa potiyovo kamaġe bi matapoteptodi ya giuwedi te sai kita munaġa.

Bi kota lava edi lava sa laulau kivigeboġeboyedina yài yawanandi.”

19 Bi yài noyanoyana gado, “Niganana laġan i tava te Bada ena lava yai yawanandi.”

20 Gome Yesu buka i gudu bi taupaula i vite munaġe te i miyatulu. Bi bolu vanuwinemo lava matabudi Yesu a kitadidi.

* **4:4:** Deut 8:3 † **4:8:** Deut 6:13. ‡ **4:11:** Ps 91:11-12 § **4:12:** Deut 6:16.

21 Ģome Yesu giu i waitubuna gado, “Niganana giuna kona vaivaiyena ba banina i tubuġa.”

22 Bi lava matabudi ena giu visuvisudi a sovedi bi isana a kasaġesäge bi a giuna gado, “Tana bena Diyosep natuna, bi bainewa te niga mainana ya giugiu?”

23 Bi Yesu i giuwedina gado, “Tagu e sibena ba niga giunemo male koi giugiuwegu, ‘Doketa, ku waiyawasani munaġem.’ Tama ke vaiyem te Kapaniyamo bai kuna voivoiyedina, mainana kota niga em malagaimo kwa voiyedi.”

24 Yesu i giuna gado, “Tagu yà giugiu kauwemi te, taugiuwatana ena malagai lavedi kaka sa daboke.

25 Yà giugiu kauwemi, taugiuwatana Elaidiya ena saugemo, ba Islael nponemo iwaiwape a wapa kauwa. Bi suwala kalakaladada i lalanina ba kwalabu faiona bi nawalai 6 nopolimo, mba dobuna matabuna ba gomala i nawa yaġosi.

26 Bi Bada mote Elaidiya i giu kamaġe aiyai ġesau lisinemo Islael nponemo. Bi kamaina te tana i giukamāġe nawena malagai Salepatimo, iwape i miyamiyana lisinemo Sidon nponemo.**

27 Bi kota mainana taugiuwatana Elisa ena laġanimo Islael nponemo, lava wapewapedi sida kapa i vaidi. Bi ġome mote aiyai ġesau i waiyawasani te Sailiya olotona isana Naman taunaġi i waiyawasani.”

28 Laġannemo lava bolu vanuwinemo mba giuna a vaivaiye ba nuwed i laimedimedi.

29 Tedi a miya moito Yesu a solu, taun a potiyovo kamaġe bi a nawena oya isunemo daki dabanemo. Bi a ġoegħoena maso Yesu dakimo ai lavakui,

30 bi geġa te tana lava nopolimo i kwalakusu.

*Yesu aluwa gebogebona i kwavivai
(Mak 1:21-28)*

31 Mba ġome te Yesu i nawa Kapaniyam tauninemo, Galili plovinsna nponemo bi Waiyawasi laġandimo tana lava i waiwailovelovedi.

32 Bi ena wailovelove a soveyena, banina ena gagali ba waibada vaitena.

33 Bolu vanuwina nponemo oloto aluwa gebogebona i sunesuneina, kalinana didiginem i binauna gado,

34 “Ei, tam bai lisimaimo kwa voiye, Nasalet Yesuna! Tam kuna natona kwa kagebogebomai, ee? Tagu e sibem te tam aiyai: Tam ba Maimaituwa ena tauwainoyanoya waiwaiyawim.”

35 Yesu kalinana bagibaginemo aluwa gebogebona i giuwena gado, “Ku miya moimoisili bi oloto kwa potiyovo kamaġe!” Ģome aluwa gebogebona oloto i pwalage yovogħe doġamo lava matedimo bi i potiyovo kamaġe bi mote i waikēlo.

36 Lava matabudi a sove bi edi lava vaitedi ai giuguna gado, “Tana ena wailovelove ba waibada bi ġailisi vaitena te aluwa gebogebodi ya giuwedi bi sa potipotiyovo.”

37 Bi Yesu giuna mba dobuna matabuna i nawa yaġosi.

*Yesu lava wapewapedi i waiyawasanidi
(Met 8:14-17, Mak 1:29-34)*

38 Yesu bolu vanuwina i gose bi i nawa Saimon ena vanuwemo. Ğome Saimon lawana i kita sida gaugaululu i vai bi Yesu ai bağɑ te ya sagu, banina tana i sida kauwa.

39 Yesu i nawa waivini i kenakenana diyanemo i moito bi gaugaululu i kaipasine te waivini ya gose kamağe. Gaugaululu waivini i gose bi tana mağemota i kena moito te i waikanidi.

40 Bi mba aubiganemo suwala bulubulumo, lava wapewapedi edi lava sida tabudi bi tabudi a vaivaidina a tavaitedi Yesu lisinemo. Tana ġemogemotāğɑ i taukonidi bi i waiyawasanidi.

41 Bi kota aluwa gebogebodi lava wapewapedi a sunesuneidina i kwavidi a potiyovo. Bi a binabinauna gado, “Tam taunana Maimaituwa natuna!”

Bi Yesu i giuwedi te a lautautau bi i voyedti te mote a giu, banina tedi a sibe te tana taunana Keliso.

42 Lağan sakosakomo Yesu i nawa dobu ġuyuwinemo, laupali aubaina. Bi lava a tavutavuğe bi lağannemo a banavina ba ai bağɑ te maso mote i ġosedi.

43 Bi geğɑ te tana i giuwedina gado, “Tagu kota Maimaituwa ena waibada giuna visuvisuna yà lauguguya taun ġesaudimo, mba taunana aubaina Maimaituwa i giukamağegu te e yovo.”

44 Kamaina bi Diudiya nophonemo, bolu vanuwidiğɑ Yesu i lauguguya nawa.

5

Yesu tauwaikaiwatana i yogedi (Met 4:18-22, Mak 1:16-20)

1 Lağan ġemota Yesu Genasalet* topana diyanemo i moimoito bi Maimaituwa giuna i laulauguguyaye. Bi lava kumdi a tava a dubutawi bi a waibeya vayi.

2 Bi tana taugomo i kitedi edi waga labu a solusağedi gelemo bi edi gomo a kógekoğedi.

3 Tana i moito sağɑ Saimon† ena wagamo bi i miyatulu. Bi i waibağɑ te ya taududunawe topamo bi lava kumdi wailovelovedi i waitubu.

4 Lağannemo i giugiu kovi ba Saimon i giuwena gado, “Waga kwa taududunawe topa pounemo bi em lava vaitedi emi gomo ko sivu yovoğedi bi iyana ko konedi.”

5 Kamaina bi Saimon giu i waimunena gado, “Bada, tama dudubala lofalofa ke gomo gulata bi mote iyana ke konedi. Bi em giu aubaina te gomo ka sivuyovogedi.”

6 Lağannemo edi gomo a sivuyovogedi ba iyana wapewapedi a konedi bi ġotona te maso edi gomo a nuwalisi.

7 Taunana aubaina waga ġesaunemo edi lava a laumatakamotaedi te sa nato sa sagudi. Ğome te edi lava a nato a sagudi te wagedi a waiwanavudi bi wagedi ġotona te maso a bulu.

8 Lağannemo Saimon niga kauwina i kitakita ba tuwapekanemo i kuluva Yesu kağepakanemo bi i giuna gado, “Tagu gebogebi lavagu, kwa ġose kamağegu.”

9 Tana ena lava vaitedi a sove gulata, banina tedi iyana wapewapedi a konedi.

* **5:1:** Genasalet Ganasalat ba Galili isana ġesauna. † **5:3:** Saimon ba Pita isana ġesauna.

10 Bi ena lava Diyemesi bi Diyon, Diyebedi natunatuna kota a sove. Kamaina bi Yesu i giuwedina gado, “Mote kuma naila, niganana bi noi i sağa i nawana, temi kaka lava ko konedi.”

11 Bi tedi mağemota edi waga a solu sağedi gelemo, mwali matabudi a ġosedi bi Yesu a kaiwata.

Yesu oloto kapa vaivaina i waiyawasani

(Met 8:1-4, Mak 1:40-45)

12 Bi taun ġesäunemo Yesu oloto sida kapa vaivaina i banavi. Bi sauginemo oloto Yesu i kitakita ba i laudulu yovona doğamo bi i giuna gado, “Bada, bamoda kuma ġoe te kwai yawasanigu.”

13 Kamaina bi Yesu oloto i kita bi nimana i tuġu te i taukon i bi i giuwena gado, “Yà ġoegoena kwa yawasana.” Mote lofana te sida kapa oloto i ġose bi i yawasana.

14 Kamaina bi Yesu oloto i waīgħakena gado, “Bai i tubutbuġħana mote aiyai ġesauna kuma giuwe, kwa nawa pilisi sewasewa taugabuna lisinemo bi ya kitam. Bi Mousis sewasewa i giugiuwena kwa voiye te lava sa kitam te kuna yawasana.”‡

15 Bi geġga te oloto i nawa bi bai lisinemo i tubutbuġħana giuna i kadidgi. Taunana aubaina te lava kumdi a tava Yesu lisinemo bi giu visuvisuna a vaiye te edi sidamo i waiyawasanidi.

16 Bi laġan onena Yesu i gosedi bi i nawanawa dobu ġuyuwidimo pali aubaina.

Yesu oloto tunipekipekina i waiyawasani

(Met 9:1-8, Mak 2:1-2)

17 Laġan ġemota Yesu i waiwailovelove, Palisi§ bi waigħake tauwailovelovena babadidi ġome a miyamiya. Tedi ba Galili, Diudiya bi Yelusalemnopodomo malagaj onediga a tava. Bi Bada ena ġailisi ba Yesu lisinemo te waiyawasana i voivoiyedi.

18 Bi ooloħoto ġesaudi edi tau tunipekipekina latilatina a avali tavaite. Bi a ġoegoena maso a saġena vanuwa nopoñemo, Yesu matanemo ai kena.

19 Bi a kitakita te lava kumna vanuwa ai wanavu. Taunana aubaina a saġa noke vanuwa dabānem o Yesu i moimotona luvaluvanemo, bwada a koiyavusi bi edi tau latilatina ai dawe yovoġena Yesu matanemo.

20 Sauginemo Yesu edi waisumāġa i kitakita ba oloto i giuwena gado, “Egu tau em gebogebo e noġoti kamaġedi.”

21 Palisi bi waigħake tauwailovelovena mai giuna a vaivaiye ba taudiga ai giugiuna gado, “Tana ya noġonōġoti munaġe te bena i saġa gulata, mba ya waidiboga. Maimaituwa taunaġa gebogebo taunoġoti kamaġedi, mote aiyai ġesauna.”

22 Yesu edi noġot a i sibedi taunana aubaina i waitalayedina gado, “Bai aubaina nopoñimo niga mainana ko waiwainoġot a?”

23 Bai giuna i tekateka, “Em gebogebo e noġoti kamaġedi ee ku moito bi kwa nawa?

24 Taunana aubaina niganana kaka yài lovemi te ko sibe, te niga dobunem o Tana Taunana Natuna waibada i vai te gebogebo ya noġoti kamaġedi.”

‡ 5:14: Lev 14:2-32 § 5:17: Lava nuwanuwasaġeġedi, waigħake taukaiwatedi bi geġga te mote lava wainuwatoitoidi a sagusagudi

Kamaina bi Yesu i tauvitale oloto tunipekipekina i giuwena gado, “Ku kena moito, em latilati kwa vai bi kwa nawa em vanuwemo.”

²⁵ Noi taunana te lava matabudi a kitakita bi oloto i miya moito, ena latilati i vai bi Maimaituwa lisinemo makakasagésägena i nawa ena vanuwemo.

²⁶ Tedi naila ika gusugusudi bi a sove gulata, bi Maimaituwa a kasagésägena gado, “Tama niganana anisove kauwina ke kita.”

Yesu Livai i vine

(Met 9:9-13, Mak 2:13-17)

²⁷ Niga kauwina mulinemo Yesu malagai i potiyovo kamaäge bi i nawananawa te takis taulaitupana isana Livai i kita, ena anibagibagimo i miyamiya. Kamaina bi Yesu i giuwena gado, “Ku kaiwatagu.”

²⁸ Noi taunana te Livai i miya moito, bai matabudi i gose kamaägebi Yesu i kaiwata.

²⁹ Mba mulinemo Livai ena vanuwemo soi dididiga Yesu aubaina i voiyé, bi ġome ba takis taulaitupedi kumna bi lava ġesaudi vaitedi a kanikani.

³⁰ Kamaina bi palisi bi waigake tauwalovelovenia, Yesu ena tauwaikaiwatana a giu vitavitaledina gado, “Temi bai aubaina takis taulaitupana bi gebogebo lavedi vaitedi ko kanikani?”

³¹ Yesu edi giu i waimunena gado, “Lava yawayawasanidi mote doketa sima ġoegoe bi lava sidesidedi taudidi doketa sa ġoegoe.

³² Tagu e tavana mote didimana lavedi aubaidi bi gebogebo lavedi aubaidi te sa laukuvasa.”

Yesu ena wailovelove ba tabuna kaka Palisi edi wailovelove

(Met 9:14-17, Mak 2:18-22)

³³ Lava ġesaudi Yesu a giuwena gado, “Diyon ena tauwaikaiwatana mağemogemotaġa sa udiudi bi sa laulaupali, bi kota palisi edi tauwaikaiwatana mainana sa voivoiye. Bi tam em tauwaikaiwatana bai aubaina sa kanikani bi sa tegotego?”

³⁴ Bi Yesu i giuwedina gado, “Bainewa te maso lawelawena ena tauliso sa udi? Laġannemo tana vaitena sa miyamiya ba mote sima udi.

³⁵ Laġan ya tava te tana ena tauwaikaiwatana lisidimo sa kaikamaägeña, kaka tedi sa udi.”

³⁶ Yesu niga lautaulalana i giuwedina gado, “Lava mote gala valivaliuna selepina ima vai bi gala wadubonemo ima popo waiġemoti. Bamoda mainana bi i voyiena ba gala valivaliuna ya nuwalisi, bi gala valivaliuna mote luvana te gala wadubona vaitena sima popo waiġemotidi.

³⁷ Bi lava mote wain valivaliuna ima vai bi kwagi wadubonemo ima ġini, male kwagi wadubona ya nuwatali te wain ya nuwaġini bi kwagi ya gebogebo.

³⁸ Wain valivaliuna kamaina te kwagi valivaliunemo ko ġini.

³⁹ Lava aiyai wain wadubona i tegotegona ba mote wain valivaliuna tegona ima ġoegoe, taunana aubaina ya giugiuna gado, ‘Wain valivaliuna tegona mote i visu.’ ”**

** ^{5:39:} Wain wadubona bi valivaliuna ba: Lava aiyai bi yawasana wadubonemo ya miyamiya ba yawasana valivaliuna mote ima ġoegoe, banina tana ya noġonogoti te yawasana wadubona ba i visuna kaka yawasana valivaliuna.

6

*Waiyawasi Lağanina Ena Waitala
(Met 12:1-8, Mak 2:23-28)*

1 Waiyawasi Lağanina ġesäunemo Yesu laisi daibina nponaqā i nawanawa bi ġome ena tauwaikaiwatana laisi a legaudi, a müsudi bi a kanikanidi.

2 Kamaina bi ġome waiġake babadidi mba kauwina a kitakitana, ba a giuwedina gado, “Bai aubaina Waiyawasi Lağannemo mba kauwina kona voiy?”

3 Yesu edi giu i waimunena gado, “Bamo mote gilugilumina ko iyevi te Deivida bi ena lava vaitedi kani a peki ba bai i voiy?”

4 Deivida i nawia Maimaituwa ena vanuwemo i sola saġa bi buledi Maimaituwa vitezite wainonona i legaudi te i kani. Bi waiġake ena luvamo mba buledidi ba pilisi taudiġa sa kanikanidi. Bi buledi ġesäudi kota ena lava i vitedi te a kani.”

5 Ĝome Yesu i giuwedina gado, “Tana Taunana Natuna ba Waiyawasi Lağanina Badana.”

6 Bi Waiyawasi Lağanna ġesaunemo Yesu i nawia bolu vanuwinemo, ġome i waiwailovelove ba oloto nima kataiyana nuwanokuna ġome i miyamiya.

7 Palisi bi waiġoke tauwailovelovena a waikitawata te Waiyawasi Lağannemo yai yawasana ee geġga. Banina tedi a ġoegħoena maso bai i voiyē wapa bi ai wawu.

8 Bi tana edi noġota i sibe kamaina bi oloto nimana nuwanokuna i giuwena gado, “Kwa saġa matedimo kwa moito.” Bi oloto i miya moito i saġa lava matedimo i moito.

9 Yesu i giuwedina gado, “Yài talayemi, eda waiġake bainewa i giuweda? Waiyawasi Lağannemo ba lava ta sagu ee ta lau kivigebogeboste. Lava tai peki ee tai yawasani?”

10 Bi ġemōġemotaġa i kita nawedi bi oloto i giuwena gado, “Nimam ku tuġu.” Bi nimana i tuġutuġu ba i yawasana.

11 Bi tedi a medi gulata bi taudiġa ai ogatalavivila te Yesu lisinemo bai sa voiyē.

12 Mba laġanna i nawia kamaġe ba tana i nawia oyamo bi Maimaituwa lisinemo i laupali laġansako.

13 Laġan i sako olaolalemo ena tauwaikaiwatana i yogedi a tava bi wapedi 12 i vinedi te tedi giugiukamaġđi. Bi i vinevinedina isedi ba niga taudidi:

14 Saimon i wai isana Pita, bi tasina Endulu, Diyemesi, Diyoni, Pilipi bi Batolomi,

15 Met, Tomasi, Saimon sa wai isana Delot,

16 Diudas, Diyemesi natuna, bi Diudas Iskaliyot, tana taunana i waila Yesu kana ġaviya.

*Yesu tana tauwailovelove bi tauwaiyawasana
(Met 4:23-25)*

17 Sauginemo tedi oyamo bi a miyamiya kuluva ba dobu laiwapuwa-punemo a vamoito. Yesu ena tauwaikaiwatana vaitedi a moito, bi tauwaikaiwatana wapewapedi bi lava kumdi a moito kwaivivilidi. Mba lavedi ba Diudiya, Yelusalem bi gele malagaidi, Taiya bi Sidongħa a tava.

18 Bi mba lavedi a tava Yesu au waibeyavaiyenemo te edi sidamo sa yawasana. Bi tedi mabai aluwa gebogebodi a sunesuneidina vaitedi i waiyawasanidi.

19 Bi lava matabudi a wailaulubu te maso Yesu a taukonni, banina tana lisinem poya i potiyovo bi lava matabudi i waiwaiyawasandi.

20 Yesu ena tauwaikaiwatana niga mainana i giuwedi: “Waiwaiyamoy-amonimi ba koi nuwavisu banina Maimaituwa ena waibada ba temi aubaimi.

21 Koi nuwavisu temi mabai ko kanikani pekina, Maimaituwa kaka yai wanavumi.

22 Lağannemo lava sa yoaiyemi, sa kita kamağemi, sa lauyovoğemi bi sa giuwemi te temi ba gebogebo lavemi ba koi nuwavisu, banina temi ba Tana Taunana Natuna tauwaisumagaena.

23 Lağannemo bi lisimimo mai ya tubuğana ba koi nuwavisu, bi ko yasisi banina emi mai'a malamo ya kenakena. Ko noğotí te wala edi magumagula kauwina ġemotina taugiuwatana lisidimo mainana a voivoiye.”

24 “Bi i gebo kauwa te tam aiyai niganana kwa waiguyauna.

Mba kaikana em soisoi kuna vai.

25 Bi i gebo kauwa te tam niganana tubuğemo kwa wainuwavisuna, tam kaka kani kwa peki. Bi i gebo kauwa te niganana kwa gwaigwai, lağan muliġa kaka kwai nuwaboya bi kwa ġaba gulata.

26 Bi i gebo kauwa te tam niganana lava sa sovesovem, mba kauwina ġemotinemo edi magumagula taugiuwatana kaikaiy-ovudi a sovesoveyedi.”

*Em ġaviya kwa ġoedi
(Met 5:38-48; 7:12a)*

27 “Koi beyavaiya bi ya giuwemi, em ġaviya kwa ġoedi, bi tedi mabai sa dabodabokemna lisidimo visu kwa voiye.

28 Bi tedi mabai sa pasipasilimna kwa kavisuvisudi, bi taukagebogebom kwa laupali.

29 Tana aiyai bi gadigidimmo i talağana ba kota gadigidim ġesauna kwa vite te ya talaġa. Bi aiyai em kwesi i vaina ba kota kwai anine te em kwama ya vai.”

30 Bamoda aiyai bai i waibaġayena ba ku vite bi aiyai em bai mwalina i vaina ba mote kuma giuwe te ima vite munaġem.

31 Ko ġoegħoe te lava aubaimi bai sa voiyena ba temi kota tedi aubaidi mainana ko voiye.

32 Bamoda temi lava sa wainuwavainemna taudīga koi nuwavainedina ba Maimaituwa mote kaka kavisuvisu ima vitemi. Banina gebogebo lavedi kota mainana edi lava sa wainuwavainedi.

33 Bi bamoda temi lava visuvisu lisimmo sa voivoiyea taudīga lisidimo ko voiyena ba Maimaituwa mote kaka kavisuvisu ima vitemi. Gebogebo lavedi kota mainana sa voivoiye.

34 Bi bamoda lava ko ġoegħoedi te emi mane sai sipona, ba temi mote kaka maii'a koma vai. Gebogebo lavedi kota mainana sa wainoġota te edi lava sai sipo munaġedi.

35 Emi ġaviya ko ġoedi bi lisidimo visuvisu ko voiye. Bai kona vitedina ba koma noġonōġoti te sa vite munaġem, bi emi mai'a ba dididiga malamo ya kenakena. Bamoda temi niga mainana ko voiyena ba Maimaituwa Saġġasaġa Guletina yai kawa natunemi. Banina tana ba kivina i visu lava gebogebodi bi lava mabai mote sima waiebone lisidimo.

36 Ko launuwatoina maibena Tamemi malamo laulaunuwatoina.

Mote koma etala
(Met 7:1-5)

³⁷ “Nopomimo lava ġesaudi koma etaledi, Maimaituwa kaka temi ya etalemi. Lava mote koma kuvalidi, Maimaituwa kaka temi ya kuvalimi. Emi lava edi gebogebi ko nogoti kamağedina kaka Maimaituwa emi gebogebi ya nogoti kamağedi.

³⁸ Lava ġesaudi lisidimo ko soina ba Maimaituwa ya vite munāġemi. Nopomi tabutabudimo ko soisoina ba mainana dabemimo kavisuvisu yai lautawidi. Bai ko voivoiyena ba mainana luvanemo Maimaituwa lisimimo ya voiyē.”

³⁹ Yesu i lautaulalana gado, “Ġemogemotina lava matapotapotana, ena tau matapotapotana yai etadoliye ee? Bamoda mainana sa voiyyena ba labuidi dommo sa kuluva.

⁴⁰ “Gomana gilugilumina mote tauwailovelovena ima saġa kamaġe, geġa! Bi tana aiyai ai lovelove kauwena ba tauwailovelovena vaitena ġemogemotidi.

⁴¹ “Tam mote maso valetim matanemo ġasububu ku kitakita bi tam matammo mote kaitupo kuma kitakita.

⁴² Bainewa te valetim kwa giugiuwena gado, ‘Valetigu, matammo ġasububu yà kaikamage.’ Bi geġa te tam matammo kaitupo mote ku kaikamage. Tam kaikaiyovum. Dolina kaitupo matammo kwa gei kaikamäge kaka matam ya negavai, te valetim matanemo ġasububu kwa kaikamäge.”

Kai bi Votana
(Met 7:16-20,12:33-35)

⁴³ “Bi kai visuvisuna mote votana gebogebona, kota kai gebogebona mote votana visuvisuna.

⁴⁴ Kai votanemo kaka kwa kita ġone. Lava mote tipolo kainemo kulou ima losi, ee ġawāġawa waigedegedelinemo guleipi ima losi.

⁴⁵ Lava nöponemo kauwa visuvisudi sa kenakenana ba kauwa visuvisudi ya voivoiyedi, bi lava nöpona gebogebi i waiwanavuna ba mainana gebogebi kauwidi ya voivoiyedi. Bai nöpomo i wanawanavuna ba mainana gayamo ya potipotiyovo.

Tauġala nuwanuwauyauyana bi tauġala bu'ubu'wina
(Met 7:24-27)

⁴⁶ “Bai aubaina te ko giugiuna gado, ‘Bada, Bada. Bi bai yà giugiuwena mote koma vaivaiye?’

⁴⁷ Bi tana aiyai ya nato lisigumo bi giugu ya vaiye bi ya voivoiyedina kaka yai lovemi te tana bainewa kitana.

⁴⁸ Tana ba maibena oloto ena vanuwa domdi i ġala gulatedi bi duġutau i waimoitodi. Sauginemo kabaita i yovona ba vanuwina mote ima likwa, banina tana i lauġola kauwa.

⁴⁹ Bi tana aiyai giugu i vaiye bi mote ima miyamiyaedi, ba tana maibena oloto doġamo ena vanuwa domdi mote i ġala gulatedi. Laġannemo kabaita vanuwina i wailautaguna ba i likwa kamaġe bi i kagebogebi otīge.”

7

Tauwaiġaviya 100 edi bada ena sumaq
(Met 8:5-13)

¹ Laġannemo Yesu niga kauwidi matabudi lava i giuvitedi, mba ġome te i nawa Kapeniyammo.

² Ġome tauwaiġviya 100 edi bada, ena taupaula nuwana tauvaikauwena tana i sida kauwa bi nuwana peki.

³ Laġannemo tauwaiġviya edi bada Yesu giuna i vaivaiye, ba Diu babadidi ġesaudi i giukamaġedi te tana sai baġa te ya nato ena taupaula yai yawasani.

⁴ Tedi a tava Yesu lisinemo, bi ai baġa vavasaġena gado, "Tauwaiġviya edi bada em sagu ya goeġoe kauwe bi tana ba lava visuvisuna.

⁵ Banina eda lava i ġoyedi aubaina tana taunaġa bolu vanuwina aubaida i ġala."

⁶ Kamaina bi Yesu vaitena a nawa. Tana vanuwa diyanemo i tavatava, bi tauwaiġviya edi bada ena lava i giukamaġedi Yesu lisinemo te niga mai sa giu: "Bada, tagu mote yà visu te egu vanuwemo kwa nato.

⁷ Taunana aubaina kwa giu ota bi egu taupaula ya yawasana.

⁸ Tagu e sibe kauwe te tam giuġa kwa giuwe bi ya tubuġa. Banina tauwaibabada gabulidimo yà miyamiya, bi kota tauwaiġviya egħi waibada dibunemo sa noyanoya. Niga yà giuwena gado, 'Ku nawa.' Te ya nawa, noko yà giuwena gado, 'Ku nato.' Te ya nato. Bi egħi taupaula yà giuwena gado, 'Niga ku voiye.' Te ya voiye."

⁹ Laġannemo Yesu niga giuna i vaivaiye ba tauwaiġviya edi bada i sovye, bi i tauvitale te lava kumna a kaikaiwatana i giuwedina gado, "Yà giugiuwemi te niga sumegħiña mote bamo mai Islael noponemo yà kita."

¹⁰ Kamaina bi tauwainoyanoya a munaġa tava tauwaiġviya edi bada ena vanuwemo, bi a kita te taupaula i yawsana.

Yesu iwape natuna olotona i waiyawasani

¹¹ Ġome Yesu i taumiya, mulinemo, tana ena tauwaikaiwatana bi kota lava kumna vaitedi a nawa Nain tauninemo.

¹² Laġannemo tana i tavatava taun lovolovalovatinemo ba iwape natuna taubeuna a avali bi a potipotiyovo. Olotona pekipekina ba iwape natuna lauġemotina, bi lava kumna mba tauninemo ba iwape vaitena.

¹³ Laġannemno Bada iwape i kitakita ba i launuwatoiye bi i giuwena gado, "Kuma ġaba."

¹⁴ Kamaina bi Yesu i moito nawa te taubeu i taulkon, bi olooloto taubeu tauavalina a vamoito bi tana i giuna gado, "Ewali yà giugiuwem te kwa kena moito."

¹⁵ Ġome ewali pekipekina i kena moito i miya bi giu i waitubu, bi Yesu gomana tinana i vite munaġe.

¹⁶ Tedi matabudi a tatava bi Maimaituwa a kasagħesäge bi a giuna gado, "Taugiuwatana saġasāga guletina poudemo i laumagħata, Maimaituwa i yovo te ena lava yai yawsanida."

¹⁷ Yesu giuna i dabalala Diudiya Plovinsina bi diyadiyanāġa.

Yesu bi Diyon Taukabulu

(Met 11:2-19)

¹⁸ Diyon ena tauwaikaiwatana kauwa matabudi a tubutubuġana Diyon a tainuwatau.

¹⁹ Bi ġome ena tauwaikaiwatana labu i yogedi bi i giukamaġedi Yesu lisinemo te sai talayena gado, "Tam taunana Keliso, lava a giugiuwena ee lava ġesauna ka labe?"

²⁰ Laġannemo Yesu lisinemo a tava ba tedi a giuwena gado, "Diyon Taukabulu i giukamaġemai te kai talayem, tam taunana ke labelabem ee lava ġesauna ka labe?"

21 Mba laġannemo Yesu lava wapewapedi edi sida tabudi bi tabudi i waiyawasanidi, aluwa gebogebodi a sunesuneidina i kapotiyovodi bi matapotepotedi i waiyawasanidi te ai kita munaġa.

22 Bi Yesu Diyon ena tauwaikaiwatana edi giu i waimunena gado, "Ko munaġa bi bai kona kita bi kona vaivaiyena Diyon ko giuvite te matapotepotedi sa wai kita, kaġe nuwanokudi sa nawanawa, kapa vaivaidi a yawasana, beya potepeṭedi sa waibeyavaiya, pekipekidi a kena moito munaġa bi giu visuvisuna waiwaiyamoyamonidi lisidimo sa laulauguguyaye.

23 Waiwainuwavisudi tedi mabai mote sima nuwanuwakulukuluvegu."

24 Diyon ena tauwaikaiwatana a munaġa, mulinemo Yesu lava kumna nopolidimo Diyon ena kauwa i giuwena gado, "Wala kona nawa Diyon lisinemo kalakalalelemo, bai kona noġōnōġotina maso kona kita? Noġota kulukuluva lavana ena noġota mai legi yavalha ya suvesuve lemana ee?"

25 Temi kona nawa te maso bai kona kita? Lava gala visuvisuna i kotelekotena maso kona kita ee? Lava mabai mai sa wai galana ba tedi ġalibona ena vanuwemo taumi.

26 Ko giuwegu, kona nawa te bai kona kita? Taugiuwatana ee? Kamaina te giukauwa bi kona kitakitana i tausaġaġa kaka taugiuwatana gesaudi.

27 Diyon tana taunana gilugilumina wadubonemo i giuwatana gado, "Tagu kaka egħi tauwainoyanoya yà gei giukamaġe te em eta ya yawasi."*

28 "Yà giugiuwemi te waivini a wainatunana nopolidimo mote aiyai bam Diyon i saġa kamaġe, bi geġa te lava ani kita waiyovoyovo Maimaituwa ena waibada noponemo ya miyamiyana ba i tausaġaġa kaka Diyon."

29 Lava matabudi bi takis taulaitupana Yesu ena giu a vaivaiye te Maimaituwa giuna ba giukauwa, banina tedi kaikana Diyon i kabuludi.

30 Bi geġa te Palisi bi waigħake tauwailovelovedi Maimaituwa ena ġowana tedi lisidimo ba a daboke, taunana aubaina Diyon ena kabulu a daboke.

31 Bi Yesu giu i laumunaġenā gado, "Niga kimtimi bai yà laukoiluvaye? Kitedi mai bai?"

32 Kitedi mai libilibi ani waigħemota gabunemo sa miya bi sa waimuduvelleyana:

'Tama naġi salena ke saleye
bi mote ko biga
bi kota peki salena ke saleye
bi mote ko ġaba.'

33 Bi laġannemo Diyon Taukabulu i tavana mote buledi i kanikani bi mote wain i tegotego ba kona giu te penama i sunei.

34 Tana Taunana Natuna i yovona ba i kanikani bi i tegotego bi kona giuna gado, 'Ko kita tana kanikani yaviyavina bi tegotego yaviyavina, tana ba takisi taulaitupana bi gebogebi lavedi edi tau.'

35 Maimaituwa natunatuna ba lava mabai ena nuwauyaūyamo sa miyamiyana."

Yesu gebogebi waivinina i waiyawasani

36 Palisi ġemota Yesu i giuvai ena vanuwemo, te aubiga kanina sa kani. Kamaina bi Yesu i nawa Palisi ena vanuwemo bi i kenagħilgħili kani aubaina.

37 Mba tauninemo gebogebi waivinina i miyamiya, bi i vaiye te Yesu Palisi ena vanuwemo i kanikani ba tana masi panepanena bi mai'ina dididgħiha dugħiha i avali tavaite.

* **7:27:** Mal 3:1

³⁸ Bi Yesu kağepakanemo i laudulu bi i ġaba bi matasulunemo Yesu kağena i wai kwaunkwaudi bi dabana doyonemo i yasayasağıdi, i waisuluvedi bi masi panepanena kağenemo i ġini.

³⁹ Laġannemox Yesu taugiuvaina niga kauwina i kitakita ba taunaġa i wainuwanogonogotana gado, “Bamoda tana taugiuwatana maso ba i sibe te waivini baibaina ya tautaukonni, te maso i sibe te tana waivini gebogebona.”

⁴⁰ Yesu i giuwena gado, “Saimon, tagu bai yà goeġoena yà giuwem.” Bi Saimon i giuna gado, “Kamaina, Tauwailovelove ku giuwegu.”

⁴¹ Mane taniwigina olooloto labu loun i vitedi, ġemota mane 500 dinali i vite bi ġesauda 50 dinali i vite.

⁴² Tedi labuidi mote lisidimo mane te maso edi ġaga ai maii, taunana aubaina mane taniwigina edi ġaga i yasaġi kamaġedi. Kwa noġonogoti te bamo olotona ena ġoe i didiga gulata?

⁴³ Saimon Yesu ena giu i waimunena gado, “Oloto ena mane 500 dinali i yasayasaġi kamaġena.” Yesu i giuna gado, “Tam kuna giukauwa.”

⁴⁴ Ĝome Yesu i tauvitale waivini lisinemo bi Saimon i giuwena gado, “Tagu em vanuwemo e tava bi kağegu ani koġana gaubina mote ku vitegu. Niga waivinina ku kita. Tana matasulunemo kağegu i waikwau bi dabana doyonemo i yasaġidi.

⁴⁵ Laġannemox e valagetana, tam mote ku waisuluvegu bi niga waivinina kağegu waisuluvena mote i kaisako.

⁴⁶ Tam mote olip masina dabagumo ku ġini, bi tana masi panepanena kağegumo i ġini.

⁴⁷ Taunana aubaina yà giugiuwem te tana ena gebogebi wapewapedi Maimaituwa i noġoti kamaġedi, aubaina tana ena ġoe Maimaituwa lisinemo i didiga gulata. Bi tana aiyai ena gebogebi ġaubaona Maimaituwa i noġoti kamaġena ba ena ġoe Maimaituwa lisinemo i ġaubo.”

⁴⁸ Ĝome Yesu waivini i giuwena gado, “Em gebogebi e noġoti kamaġedi.”

⁴⁹ Bi lava ġesaudi tedi taudīga ai giugjuna gado, “Niga aiyai lavana te lava edi gebogebi ya noġonogoti kamaġedi?”

⁵⁰ Ĝome Yesu waivini i giuwena gado, “Em sumaqi i waiyawasanim, bi manuwaubam kwa nawa.”

8

Waiwaivini mabai Yesu a kaikaiwatana

¹ Laġan visa mulidimo Yesu i nawa taun bi malagai onedīga, Maimaituwa ena waibada giuna visuviusuna i laulauguguyae. Tana ena tauwaikaiwatana 12 i waidolidi,

² waiwaivini mabai wala aluwa gebogebodi a suneidi bi edi sidamo i waiyawasanidina vaitedi. Bi nopodimo ba Meli Magdalin vaitena, wala tana lisinemo aluwa gebogebodi 7 i kwavidi a potiyovo,

³ bi Diyowena ba Usa mwanena bi Usa ba Alodi ena waiguyau tauwaibadayena, Susana bi waiwaivini ġesaudi tedi taudidi edi waiguyau a natomedu bi Yesu ena tauwaikaiwatana vaitedi a sagusagudi.

Taubayau pesi i laulaunaġasena lautaulalana

(Met 13:1-9, Mak 4:1-9)

⁴ Mba ġome taun wapewapediġa lava kumdi a tava Yesu waibeyavaiyena aubaina, tedi niga lautaulalana i giuwedi,

⁵ “Taubayau i nawa daibimo ena pesi launaġasedi aubaina. Laġannemox i laulaunaġesedi ba ġesaudi etamo anivavutuġemo a talāġa.

6 Bi pesi ġesaudi doğa waitelitelinemo a talaġa. Laġannemo a kalakanapu ba a welai te a poki banina doğa tatakalinemo.

7 Bi pesi ġesaudi gedala nopolimo a talaġa te a duga saġa bi gedala a yavaridi.

8 Bi pesi ġesaudi doğa visuvisunemo a talaġa te a duga saġa, bi a vota te votedi matabudi 100.”

Laġannemo niga giuna i waiwaikovi ba i giuna gado, “Aiyai waibeyam te kwai beyavaiya kauwa.”

Lautaulala banina

(Met 13:10-17, Mak 4:10-12)

9 Ena tauwaikaiwatana ai talaye te niga lautaualalana banina bai.

10 Bi tana i giuwedina gado, “Temi i waianinem te Maimaituwa ena waibada kenakena waidavonina sibena kaikana e vitemi. Lava ġesaudi lautaualalamo ya giuwedi te sa kitakitana bi mote sima kita ġone, sa vaivaiyena bi mote sima sibe.”

Yesu taubayau lautaualalana banina i giu waimaġati

(Met 13:18-23, Mak 4:13-20)

11 Niga lautaualalana banina ba niga mainana: Pesi ba Maimaituwa giuna.

12 Bi pesi etamo a talatalaġana ba tedi mabai giu a vaiye bi seitan ya tava te nopolimo ya kaika kamagedi, te tedi mote simai sumaġa bi sima yawasana.

13 Bi doğa waitelitelinemo a talatalaġana ba tedi mabai giu a vaiye bi manuwavisudi sa vaivai bi geġa te lamlamdi mote a yovo gulata. Tedi mote simai sumaġa kauwa taunana aubaina, laġannemo pilipili i tavana ba sa kulkuluva.

14 Bi pesi gedala nopolimo a talatalaġana ba tedi mabai giu sa vaiye bi laġannemo edi nuwalauwataġa sa nawanawa ba niga dobuna ena waiguyau nuwaboyana ya yavayavanidi te mote sima votavota kauwa.

15 Bi pesi doğa visuvisunemo a talatalaġana ba tedi mabai Maimaituwa giuna sa vaiye bi sa kaikaididina. Tedi yawasana visuvisunemo sa miyamiya bi sa votavota kauwa.

Piupiu lautaualalana

(Mak 4:21-25)

16 Lava piupiu i gabuna ba mote gulewemo imai kabubutawi e teibolo dibunemo ima sako. Kamaina te ġakima dabanelmo ya sako te lava mabai vanuwemo sa valavalagetana ba yanana sa kita.

17 Bamo te kandavonemo bai a voivoiyena kaka ya laumaġata, bi bai sumamo ya kenakenana kaka sumana ya nuwatanesa.

18 Taunana aubaina koi beyavaiya kauwa te giu banidi ko sibedi, banina tana aiyai bi lisinemo bai ya kenakenana ba dabanelmo yai lautawi. Bi aiyai mote ima waibeyavaiya kauwa ba bai ġaubona lisinemo ya kenakenana kaka sa kaikamäge.

Yesu tinana bi valevaletina

(Met 12:46-50, Mak 3:31-35)

19 Yesu tinana bi valevaletina a tava kitana aubaina, bi mote ġemogemotina te maso a sola nawa lisinemo banina lava kumna i didiga.

20 Ġome lava ġesaua Yesu i giuwena gado, “Tinam bi valevaletim didiyaumo sa moimoito bi sa ġoegoena sa kitam.”

21 Kamaina bi Yesu giu i waimunena gado, “Tinagu bi valevaletigu ba tedi mabai Maimaituwa giuna sa vaiye bi sa kaikaiwata kauwena.”

*Yesu kaibitibiti i giu waitautau
(Met 8:23-27, Mak 4:35-41)*

22 Lağan ġesaunemo Yesu ena tauwaikaiwatana i giuwedina gado, “Wagamo ko gelu bi ta nawa topa nevanemo.”

23 Kamaína bi tedi wagamo a gelu, a nawanawa ba Yesu i kena kwavu. Mba taunana te kaibitibiti i taña, labama wagamo i waidubuságe bi ġotona te maso a bulu.

24 Bi ena tauwaikaiwatana a nawa Yesu a lainuwesi bi a giuwena gado, “Bada, niga ta bulu!” Tana i kenamoito te yavala bi labama i giugavukidi, a lautautau te daumola i kena.

25 Kamaína bi ena tauwaikaiwatana i giuwedina gado, “Ko waisumaġa e geġa?” Tedi a sove bi manailidi taudiġa ai giugiuna gado, “Niga lava baibaina te yavala bi labama i giugavukidi bi kalinana ai bade.”

*Yesu aluwa gebogebodi oloto a sunesuneina i waiyawasani
(Met 8:28-34, Mak 5:1-20)*

26 Yesu ena tauwaikaiwatana vaitedi wagaġa a nawa Gelasin dobuna Galili topana noi nevanemo.

27 Laġannemo Yesu i potipotiyovo gelemo ba mba malagainemo aluwa gebogebona oloto i sunesuneina i tava Yesu lisinemo. Lağan i lofa gulata niga olotona malagai i gose bi makofakofana tauyewaġa i miyamiya nawa.

28 Bi laġannemo oloto Yesu i kitakita ba magalalina kaġepakanemo i kuluva bi i binauna gado, “Yesu, Maimaituwa Saġasāġa Guletina Natuna, bai lisigumo kwa voiyē? Aee, ya waibaġa vavasaġem te mote kuma ka gebogebogu.”

29 Niga mainana i giuna banina ba Yesu kaikana aluwa gebogebona i giuvavasaġe te oloto ya potiyovo kamaġe. Sauga tabutabuna aluwa gebogebona niga olotona i waibadabadye. Avena te oloto nimana bi kaġena laulauseinidi, tauyava a labelabe bi geġa te aluwa gebogebona mba seinidi i waidouġavuġavukidi bi oloto i avali vai te i nawenawena dobu ġuyuwidimo.

30 Bi Yesu oloto i waitalayena gado, “Isam bainewa?” Bi tana ena giu i waimunena gado, “Tagu isagu ba ke wapa gulata.” Tana mai i giuna banina aluwa gebogebodi wapewapedi a sunet.

31 Aluwa gebogebodi Yesu ai baġavavasaġe te mote ima giukamaġedi sima nawa dom yovoyovo alealelenemo.

32 Bi mba modomodonemo buwawa yalaboluboludi, oya nevakaunemo a yababayaba. Bi aluwa gebogebodi Yesu ai baġavavasaġe te maso i waianinedi te buwawa nopodimo sa sola saġa. Kamaína bi Yesu i waianinedi te a sola saġa.

33 Laġannemo aluwa gebogebodi oloto a potipotiyovo kamaġe ba buwawa nopodimo a sola. Ĝome buwawa yalaboluboludi salisali a velavelauwatana ba topamo a bulu.

34 Laġannemo buwawa taulabedi niga kauwina a kitakita ba a velau a nawa taunimo bi diyadiyanāġa te giu ai dabalali.

35 Kamaína bi bai i tubutubuġana kitana aubaina lava a nawa. Sauginemo Yesu lisinemo a tavatava ba aluwa gebogebodi oloto a potipotiyovo kamaġena a kita. Tana i waigala bi ena noġota didimanimemo, Yesu kaġepakanemo i miyamiya, bi tedi matabudi ba a naila gulata.

36 Bi tedi mabai oloto aluwa gebogebodi a sunesuneina lisinemo bai i tubuğɑ bi a kitakitana lava ȫesaudi a giuwedi te bainewa Yesu oloto i waiyawasani.

37 ȫome Gelesen dobuna lavedi matabudi, a naila gulata taunana aubaina Yesu ai bağɑ vavasağe te edi dobu ya gose. Kamaina bi Yesu wagamo i gelu te i munağɑ.

38 Bi oloto aluwa gebogebodi a potipotiyovo kamağena Yesu i waibağɑ te maso vaitena a nawa. Bi geğɑ te Yesu mba oltona i giuwena gado,

39 “Kwa munağɑ te em vanuwa lavedi lisidimo bi kwa giuwedi te bainewa Maimaituwa i waiyawasanim.” Kamaina bi oloto taun i nawa yağosi bi bai Yesu lisinemo i voivoyiena taunana lava i giuwedi.

*Gomana waivinina pekina bi waivini sidasidana
(Met 9:18-26, Mak 5:21-43)*

40 Bi lava Galili topana noi nevanemo a wailaba bi lağannemo Yesu i munamunağɑ tava bâ a giuvai.

41 ȫome bolu vanuwina taulabena isana Diyailesi i tava Yesu lisinemo bi kağe pakanemo tuwapekana i waitupagwaliye bi i waibağɑ vavasağe te maso vaitena a nawa ena vanuwemo.

42 Banina tana natuna waivinina laugemotina ena kwalabu ba 12 bi ȫotona te ya peki. Lağannemo Yesu i nawanawa ba lava kumdi a tava a dubutawi.

43 Bi nopodimo ba waivini kwasina i miyamiya kamakamağena, kwalabu wapana 12 a kovi. Tana ena ȫonağona doketa lisidimo i waiyakali bi mote aiyan i waiyawasani.

44 Tana Yesu mulinağɑ i sağɑ te ena gala isudamodamona i tautaukonı ba noi taunana te kwasina i miyamiya kamakamağena i kaisako.

45 Yesu i tauvitale bi lava i waitalayedina gado, “Gode aiyai i taukonigu?” Lava matabudi a valele bi Pita i giuna gado, “Bada, kuna kita te lava a dubutawim, sa bibibinim bi kuna giu te aiyai i taukonim.”

46 Yesu i lauyaviyavina gado, “Lava i taukonigu, taunana aubaina mayagu e vai te ȫailisi i gosegü.”

47 Waivini i noğoti munağe te tana Yesu i taukonı. Taunana aubaina tana manailina bi magusuna i sağɑ Yesu kağe pakanemo te tuwapekana i wai tupagwaliye. Bi lava matabudi i giuwedi te bai aubaina tana Yesu i taukonı bi mağemota mayana i vai te i yawasana.

48 Bi Yesu waivini i giuwena gado, “Natugu em sumağɑ i waiyawasanim bi manuwaubam kwa nawa.”

49 Yesu yağolo waivini lisinemo i giugiu ba bolu vanuwina badana isana Diyailesi, ena vanuwemo lava i tava bi i giuwena gado, “Tauwailovelove kuma kaka nuwalağolağɑ natum kaikana i peki.”

50 Yesu niga giuna mainana i vaivaiye ba Diyailesi i giuwena gado, “Mote kumai nuwaboya, kwai sumağɑ ota bi tana kaka ya yawasana.”

51 Sauginemo Yesu Diyailesi ena vanuwemo i tavana ba lava matabudi i waiğakedi te mote vaitedi a sola nawa, Kamaina Pita, Diyemesi, Diyoni bi gomenina tinana bi tamana taudığɑ a sağɑ noke gomana lisinemo.

52 Lava matabudi ȫome gomenina ai nuwaboye te a ȫabegębe. Bi Yesu i giuwedina gado, “ȫabə ko kaisako! Gomana mote i peki, tana ya kenakena ota.”

53 Bi tedi a sibe te gomana kaikana i peki, taunana aubaina te Yesu ai gwaigwaiye.

⁵⁴ Ġome Yesu gomana waivinina nimanemo i kabi bi i giuwena gado, “Natugu, ku kena moito.”

⁵⁵ Ġome gomana yawasina i tava munaġa bi maġemota i kena moito. Bi Yesu i giuwedi te bai sa vite ya kani.

⁵⁶ Bi gomana tamana bi tinana a sove gulata, bi geġa te Yesu i giuvavasagedi te bai i tubutubuġāna ba mote aiyai sima tainuwatau.

9

Yesu ena tauwaikaiwatana 12 i giukamaġedi (Met 10:5-15, Mak 6:7-13)

¹ Yesu ena tauwaikaiwatana 12 i giuwedi a tava ai ġemotidi, tana ġailisi bi waibada i vitedi te aluwa gebogebodi matabudi sa kwavi vaidi bi lava edi sidabu bi tabudi sai yawasanidi.

² Kamaina bi ena tauwaikaiwatana i giukamaġedi a nawa te Maimaituwa ena waibada sa lauguguyae bi lava sidesidedi sai yawasanidi.

³ Tana niga mainana i giuwedi, “Ko nawanawana mote bai ġesauna koma vai. Mote digona, mote tana, mote mane, mote kani bi mote kwama wailabuna koma vai.

⁴ Bamo vanuwinemo bi a giuvaimina ba vanuwinemo ko miyamiyana eete mba malagaina ko gose.

⁵ Bi bamo tauninemo mote lava sima giuvaimi ba sauginemo mba taunina ko gosegose ba kaġemi gobusidi ko laikulukuludi te sauginemo bai i tubuġāna ba tedi edi wavu.”

⁶ Kamaina bi ena tauwaikaiwatana a modina a nawa malagai te malagainopodiġa giu visuvisuna a lauguguyae bi lava sidesidedi a waiyawasani nawedi.

⁷ Laġannemo Alodi Entipas bai matabuna i tubutubuġāna giuna i vaivaiye ba i tagugu bi i nuwalaġalāġa, banina lava a giugiu te Diyon taukabulu pekimo i kena moito.

⁸ Lava ġesaudi a giugiu te bena Elaidiya i laumaġata bi kota ġesaudi a giugiu te bena kage taugiuwatana dolidolidi ġemota i kenamoito munaġa.

⁹ Alodi i giuna gado, “Tagu wala Diyon gadona e koiġavuki bi niga kota aiyai giuna yà vaivaiye.” Bi tana i ġoegoe te maso i kita.

Yesu olooloto wapedi 5 tausan i waikanidi (Met 14:13-21, Mak 6:30-44, Dyn 6:1-14)

¹⁰ Sauginemo giugiukamaġedi a munaġa tava bi bai matabudi a voivoiedina Yesu a giuvite. Kamaina bi tana i waidolidi te a vasoyavaidi a nawa Betsaida tauninemo.

¹¹ Bi geġa te lava kumdi a sibe te Yesu bamo maiġa i nawa, taunana aubaina a kaiwata. Bi tana i giuvaidi te Maimaituwa ena waibada lisidimo i lauguguyae bi tedi mabai sidesidedi i waiyawasani.

¹² Mba aubiganemo ena tauwaikaiwatana 12 a tava lisinemo bi tana a giuwedina gado, “Niga ba dobu ġuyuwina. Lava kwa giukamaġedi te sa nawa malagaġa bi malagai diyediyediġa te kani bi anikena sa banavi.”

¹³ Bi Yesu edi giu i waimunena gado, “Temi kani ko vitedi sa kani.” Bi tedi a giuwena gado, “Tama buledi wapedi 5 bi iyana labu ota. Bamoda mainana ba ka nawa te buledi ka gimħala lava kumdi aubaidi.”

¹⁴ Mba ġome olooloto wapana maso ba 5 tausan. Kamaina bi ena tauwaikaiwatana i giuwedina gado, “Ko dailidi te wapedi 50 edi dubuġa sa miya nawa.”

15 Kamaina bi ena tauwaikaiwatana bai i giugiuwedina mainana lava a giuwedi te matabudi a miyatulu.

16 Bi Yesu buledi wapedi 5 bi iyana labu i tanodi, i waikita saṅga malamo, Maimaituwa i waiebone bi i vili kivikivid i te ena tauwaikaiwatana i vitedi te a soiyedi.

17 Lava matabudi a kani te a kani nonoṅga. Bi lava buledi bi iyana a kanikani sivudina, a laitupedi te poa wapedi 12 ai wanavudi.

Pita, Yesu i kamaṅgati
(Met 16:13-19, Mak 8:27-29)

18 Laṅgan ġemota Yesu i laulaupali bi ena tauwaikaiwatana ba tana vaitena bi i waitalayedina gado, “Lava sa giugiu te tagu aiyai?”

19 Bi tedi a giuna gado, “Lava ġesaudi sa giugiu te tam Diyon taukabulu, ġesaudi sa giugiu te tam Elaidiya bi ġesaudi sa giugiu te nove wala taugiuwatana mododimo ġemota pekimo i kena moito munaṅga.”

20 Bi ena tauwaikaiwatana i waitalayedina gado, “Bi temi ko giugiu te tagu aiyai?” Pita Yesu ena giu i waimunena gado, “Tam ba Keliso Maimaituwa ena Vinevine.”

21 Ĝome Yesu ena tauwaikaiwatana i giuvavasaġedi te niga giuna mote aiyai sima giuve.

22 Tana kota i giuwedina gado, “Tana Taunana Natuna kaka kauwa wapewapedimo yai nuwatoi. Bi babada laukaidi, pilipilisi edi babada bi waīgke tauwailovelovena babadidi, kaka sa daboke bi sai peki. Bi laṅgan waifaioninem kaka ya kenamoito munaṅga.”

23 Kamaina bi Yesu lava matabudi i giuwedina gado, “Aiyai bi kaiwatagu kuna ġoena ba em ġowana matabudi kwa gosedi, kwa vite munaġem bi laṅgan matabuna em kolosi kwa avali bi kwa kaiwatagu.

24 Tam aiyai bi em yawasana kuna nuwamunaġena ba mote kaka kuma vai munaġe, bi tam aiyai em yawasana kuna nuwakamaġena tagu aubaigu kaka kwa vai munaġe.

25 Lava bi niga dobuna ena yawasana matabuna kuna vai kovi bi em yawasana kuna aiwainawenawena ba bai visuvisuna kaka kwa banavi? Geġga ota!

26 Bamoda tagu egħi wailovelove mote lava lisidimo ku kamaṅgati ba Tana Taunana Natuna, Tamana bi aneya waiwaiyawidi manamalidi sa yovona laġannem kaka tagu mote ya kamaṅgatim.

27 Tagu ya giugiu kauwemi, te ġesaudi niga ġome mote kaka koma peki te Maimaituwa ena waibada ko kita.”

Yesu kitana i nuwavitala
(Met 17:1-8, Mak 9:2-8)

28 Tana wailovelove i waikovi bi i miyana laṅgan 8 mulidimo, Yesu, Pita, Diyon bi Diyemesi i waidolidi bi vaitedi a saṅga a nawa oya dabanemo laupali aubaina.

29 Laġannem i laulaupali ba matana i nuwavitala bi ena gala ba ai mata kanikanina maibena namanamali kemna.

30 Mba taunana te oololoto labu, Mousis bi Elaidiya, tedi manamalidi a laumāġata bi Yesu vaitena a waigiugiu.

31 Tedi edi waigiugiu baninha ba Maimaituwa ena ġowana tana lisinemo ya tubuṅga te Yelusalemmo sai peki.

32 Pita ena lava vaitedi ba a waidele bi sauginemo matedi a yanayana ba Yesu namalina a kita bi oololoto labu tana vaitena a moimoito.

33 Lağannemo mba oloolotodi Yesu a gosegose ba ġome Pita i giuna gado, “Bada, i visu kauwa te tama niga ġome, augunai kape faiona ka voiyedi, te ġemota tam aubaim, ġemota Elaidiya aubaina bi ġemota Mousis aubaina.” Pita mote i sibe te bai i giugiuwe.

34 Pita yaġolo i giugiu ba giyou i laumāġata te i sumatawidi. Tedi giyou i sumasusmatawidi ba a naila kauwa.

35 Kalina giyou nponaġa i yovona gado, “Niga taunana Natu otigu tana taunana e vine, kalinana ko vaiye.”

36 Lağannemo kalina a vaiye mulinemo ba Yesu taunaġa a kita ġome i moimoito. Ena tauwaikaiwatana mba kauwina a kitakita ba nopodimo a sivudi bi mote aiyai a giuve.

*Yesu gomana olotona aluwa gebogebona i sunesuneina i waiyawasani
(Met 17:14-18, Mak 9:14-27)*

37 Bokina mai Yesu ena tauwaikaiwatana vaitedi oyamo bi a yovoyovo ba laya kumna a banavidi.

38 Bi nopodimo oloto ġemota i binauna gado, “Tauwailovelove ya waibaġam te natugu lauġemotina kwa kita!”

39 Lağannemo aluwa gebogebona ya sulusuluvali ba ya kaka gusugusu, ya kaka binabinau, ya waibutaleva bi ya voiye te gayanaġa kasapulana sa yovoyovo. Bi aluwina mote bamō natugu ima gosegose.

40 Em tauwaikaiwatana e giuwedi te maso a kwavivai bi mote ġemoġemotina te maso a voiye.”

41 Yesu edi giu i waimunena gado, “Ei, niga kimtimi kona ala gebogebi bi mote koma waisumaġa! Ee tagu yaġolo te emi vita ya avaaval? Natumna ku natome lisigumo.”

42 Lağannemo gomana a natonatome ba aluwa gebogebona gomenina doġamo i waibui bi i katiti. Ġome Yesu aluwa gebogebona i giu tunidaboke bi gomana i waiyawasani te tamana i vite munaġe.

43 Lava matabudi Maimaituwa ena ġailisi a soveye.

*Yesu ena peki i giumente
(Met 17:22,23, Mak 9:30-32)*

Yesu bai matabuna i voivojenenba lava a sovesove bi tana ena tauwaikaiwatana i giuwedina gado,

44 “Koi beyavaiya kauwa te bai ya giuwemi! Tana Taunana Natuna kaka lava nimedimo sa sakona laukivigeboġeboyena aubaina.”

45 Tedi bai i giugiuwedina banina mote a sibe. Giuna lisidimo i kena waidavona, taunana aubaina maso ai talaye bi geġa te a naila.

*Aiyai i saġa gulata?
(Met 18:1-5, Mak 9:33-37)*

46 Yesu ena tauwaikaiwatana taudiġa a waikagiu te nopodimo aiyai i saġa gulata.

47 Bi Yesu kaikana edi noġota i sibedi, taunana aubaina gomana i vai te diyanemo i waimoito,

48 bi i giuwedina gado, “Aiyai bi niga gomenina ġaubona isagumo ya giuvaina ba tagu ya giugiuvaigu bi kota aiyai bi tagu ya giugiuvaiguna ba yaġolo taugiukamāġegu ya giugiuvali. Aiyai bi nopomimo i ġaubo munāġana mai niga gomenina tana taunana i saġa gulata.”

49 Kamaina bi Diyon i giuna gado, “Bada, tama oloto ke kita isammo aluwa gebogebodi i kwavikwavivaidi bi ke giuwe te maso i kaisako, banina tana mote tada vaiteda.”

⁵⁰ Bi Yesu i giuwedina gado, “Komai ġake, tana aiyai mote ima waiġaviyemi ba emi tau.”

Sameliya lavedi Yesu a daboke

⁵¹ Kamaina bi sauga kaikana ya tavatava te Maimaituwa Yesu ya nawe malamo. Bi tana ena noġotā i sakodidi te ya nawa Yelusalem.

⁵² Tana tauwainoyanoya i gei giu kamaġedi a nawa Sameliyamo lava sa tai nuwataudi te ena tava aubaina sa vononoġa.

⁵³ Bi geġa te lava ġome mote a giuvai banina tana Yelusalem aubaina i nawanawwa.

⁵⁴ Laġannemō ena tauwaikaiwatana Diyemesi bi Diyoni niga kauwina a kitakita ba ai talayena gado, “Bada, kwai aninemai te ka giu saġa bi malaġa kai ya yovo te ya kalaġosedi.”

⁵⁵ Bi geġa te Yesu i tauvitale bi i kaipasinedi

⁵⁶ bi ena tauwaikaiwatana vaitedi a nawa malagai ġesauñemō.

Yesu kaiwatana ena giugiu

(Met 8:19-22)

⁵⁷ Laġannemō tedi etaġa a nawanawwa ba oloto Yesu i giuwena gado, “Tam bamomaiġa kwa nawana ba yà kaiwatam.”

⁵⁸ Bi Yesu i giuwena gado, “Dako waibwadedi, kota mwanuwa sawawsomo ba wainoġidi bi Tana Taunana Natuna mote bamo ena gabu kauwa te yai yawasi.”

⁵⁹ Bi Yesu oloto ġesauna i giuwena gado, “Ku kaiwatagu.”

Bi tana Yesu ena giu i waimunena gado, “Bada, kwai aninegu te yà nawa tamagu pekina yà gei dobo.”

⁶⁰ Bi Yesu i giuwena gado, “Avena, peki pekidi taudiġa edi peki sa dobodi. Bi tam kwa nawa te Maimaituwa ena waibada kwa lauguguyae.”

⁶¹ Bi kota lava ġesauna i giuwena gado, “Bada, yà kaiwatamna bi dolinemo yà nawa te egħi vanuwa lavedi yài eboneydi.”

⁶² Bi Yesu giu i waimunena gado, “Tana aiyai suwata* i waitubu bi ya tinatinamulina ba mote ġemoġemotina te Maimaituwa ena waibadamo ima noya.”

10

Yesu tauwaikaiwatana 72 i giukamaġedi

¹ Niga kauwina mulinemo Yesu tauwaikaiwatana ġesaudi 72 i vinedi te bamo taunidi bi malagaidiġa muliġa ya nawana maiġa labulabuġa i gei giukamaġedi.

² Bi i giuwedina gado, “Maula i didiga bi taunoya a labuġa. Taunana aubaina daibi Badana lisinemo ko laupali te taunoya ya giukamaġedi te ena daibi sa vililubu.

³ Kamaina ko nawa, tagu yà giugiukamaġemina mai sipu lauewalidi, ġamogħam ġasigasidi kitedi mai daġas i nopolimo.

⁴ Temi mote mane solusoluguduna, ee tana ee kagħesuma koma legaudi bi mote aiyai vaitena etamo komai bolubolu.”

⁵ “Laġannemō bamo vanuwinemo kona valagetana ba ko gei giuna gado, ‘Nuwauba niga vanuwinemo. Diu lavedi edi lausuwata ba matediġa sa nawanawwa mote sima tinatinamuli

* ^{9:62:} Diu lavedi edi lausuwata ba matediġa sa nawanawwa mote sima tinatinamuli.

6 Bamo te ġome nuwauba lavana ya miyamiya, ba kamaina te em nuwauba giuna lisinemo ya kena. Bamoda geġa ba emi nuwauba giuna ko vai munaġe.

7 Bi vanuwinemko miyamiya bi bai sa vitevitemina taunana ko kani bi ko tego bi mote komai vanuwa saġa. Banina taunoya edi maiia ba sa vai.”

8 “Bamo tauninemko kona tava bi a giuvaimi, bi bai a vitevitemina taudidi ko kanidi.

9 Bi ġome lava sidesidedi koi yawasanidi bi ko giuwedina gado, ‘Maimaituwa ena waibada kaikana i tava.’

10 Bi bamo taunidi mote sima giuvaimi ba ko nawa etamo bi ko giuna gado,

11 ‘Emi tauni gobusina kaġemimo i laulaupatuna ka lailaikulukuluvidi te ko sibe. Banina Maimaituwa ena waibada saugina i tava bi kona daboke.

12 Tagu yà giugiuwemi, te etala laġannemo mba taunina yà kovoġi gulatena kaka Sodom.’”

Taun mote waisumegidi

(Met 11:20-24)

13 “I gebo kauwa Kolasin bi Betsaida lavemi lisimimo, bamoda Taiya bi Sidon nopedimo anisove kauwidi e voyiedi mai temi lisimimo e voivoiedina, tedi maso kaikana udi galedi a kotedi, ai kovu topedi bi a kamaġati munaġedi te edi gebogebomo a kuvasa.

14 Etala laġannemo, temi Maimaituwa ya kovoġi gulatemina kaka Taiya bi Sidon.

15 Bi temi Kapeniyam lavemi, ko wainoġota te bena ko nawa Malamo, ee? Geġa, temi ko nawa lava pekipekidi edi gabumo.”

16 Bi Yesu ena tauwaikaiwatana i giuwedina gado, “Aiyai emi giu ya vaivaiyena ba tagu egħi giu ya vaivaiye. Bi aiyai temi ya miyamiyatatau liyemina ba tagu ya miyamiyatatau liyegu. Bi kota aiyai i miya tautau liyegu ba taugiukamaġegu ya miyamiya tautau liye.”

Yesu ena tauwaikaiwatana 72 a munaġa tava

17 Bi laġannemo lavedi 72 mayasisidi a munaġa tava bi a giuwena gado, “Bada, isammo aluwa gebogebodi a voteyateyaemai.”

18 Bi Yesu giu i waimunena gado, “Tagu malamo Seitan e kita i kuluvana maibena namanamali.

19 Tagu waibada e vitemi te mwata wailauonedi bi tikutikula ko vägoseġosedi bi ġavija edi ġailisi matabudi ko vawaiubedi: Mote bai kaka ima ka gebogebomi. **20** Bi penama a vovoteyeteyemina mote komai nuwavisuyedi. Bi ko yasisi te isemi malamo a gilumidi.”

Yesu ena Yasisi Palina

(Met 11:25-27,13:16-17)

21 Mba sauginemo Aluwa Waiyawemo Yesu nopona yasisi i waiwanavu, bi i giuna gado, “Tamagu, yà kakasaġesäġem. Tam mala bi dobu Badana, taunana aubaina nuwauyauya bi sibe lavedi lisidimo niga kauwidi kuna sivu waidavonedi bi lava edi yawasana maibena libilibi lisidimo kuna kamaġti. Tamagu, giukauwa te niga tam em ġowana.

22 “Tamagu mwali matabudi i vitegu. Aiyai mote Natuna i sibe te tana Tamana taunaġa. Mainana kota aiyai mote Tamana i sibe te tana Natuna taunaġa. Bi tedi mabai Natuna i vinevinidina ba tedi taudidi Yesu sa kamaġti.”

²³ Yesu i tauvitale bi ena tauwaikaiwatana taudiġa i giuwedina gado, “Kakavisusudi kaka bai ko kitakitana sa kita.

²⁴ Kamaina yà giugiuwemi te bai ko kitakitana ba taugiuwatana bi ġalibona wapewapedi a ġoegħoena maso kauwina a kita bi mote a kita. Bi giu ko vaivaiyena a ġoegħoena maso a vaiye bi mote a vaiye.”

Sameliya olotona ena laukivisuvisu laautalalana

²⁵ Laġan ġemota waiġake tauwailovelovena Yesu nuwana wailausoluna aubaina i tava bi i waitalayena gado, “Tauwailovelove, bai yà voiye te yawasana kenakena nonoġina yà vai?”

²⁶ Yesu ena giu i waimunena gado, “Waiġake bainewa a gilumidi? Tam waiġokena kwa iyeiyevina banina kwa sibesibe, ee geġa?”

²⁷ Bi olotona giu i waimunena gado, “BADA em Maimaituwa kwa ġoena ba: Nuwapoum tabutabunemo, aluwim tabutabunemo, em ġailisi tabutabunemo, em noġota tabutabunemo bi kota em tau kwa ġoena maibena taumġa kwa ġoegħoema.”

²⁸ Yesu oloto ena giu i waimunena gado, “Mba kuna giukauwa, laġan matabuna kwa voiye bi yawasana kwa vai.”

²⁹ Bi waiġake tauwailovelovena i ġoegħoena ya sibe kauwe te Yesu i waitalayena gado, “Bamo taunana egu tau?”

³⁰ Bi Yesu waititikunamo oloto ena giu i waimunena gado, “Oloto ġemota Yelusalemmo bi i yovo i nawanawa Deliko bi etamo taudanene a lovo tava te a kaididi, ena gala a doulisi kamaġđedi bi a kwapi kauwe te nuwana peki bi a gose kamaġe.

³¹ “Kamaina bi Pilisi mba etana ġemotina i kaiwata i yovo i nawanawa te oloto nuwakalunaġa i kita bi i kita kamaġe te eta nevanaġa i yovo i nawa.

³² Mulinemo kota Livai etana ġemotina i kaiwata i yovo i nawanawa, te olotona i kita bi i kita kamaġe bi eta nevanaġa i yovo i nawa.

³³ Bi Sameliya olotona mba etanaġa i yovoyovo te olotona nuwakalunaġa i vabanavi i kenakena te i launuwaṭojo.

³⁴ Kamaina bi i nawa oloto lisinemo bi boninemo olip masina bi wain i ġinidi bi gala selipidimo i panidi. Bi i lageti te ena donkimo i waigelu te i nawe balekimo. Ĝome tauwailaba nimanemo i sako te ya labe.

³⁵ Laġan i sako te mane isana dinali labu i kaikamaġđedi te baleki taulabena i vite bi i giuwena gado, ‘Kwa labe kauwe bi laġannemo yà tava munaġġana kaka bai kuna voivoiyena luvanemo yà mai’im.’”

³⁶ Yesu waiġake tauwailovelovena i waitalayena gado, “Kuna sibe te niga lavedi faiona nopolidomo bamo taunana taudanene oloto a laulau kivigebogebogena lisinemo waitau ena kauwa i voiye?”

³⁷ Waiġake tauwailovelovena giu i waimunena gado, “Tana aiyai i waiwaisaguna.” Ĝome Yesu i giuwena gado, “Tam kwa nawa bi mainana kwa voiye.”

Yesu, Meli bi Mata i vakitedi

³⁸ Yesu ena tauwaikaiwatana vaitedi a nawanawa Yelusalem aubaina, te malagaj gesaunemo i tava. Bi ġome waivini isana Mata i giuvai te vanuwemo i valageta.

³⁹ Bi waivinina tasina isana Meli, tana Yesu kaġepakanemo i miya bi ena giu i waibeyavaiye.

40 Bi Mata tana noya matabuna i voivoiye, taunana aubaina i nato Yesu lisinemo bi i giuwena gado, “Bada, kwa kitakitagu ee geğä te tasigu i gosegü bi tauguğä yà noyanoya? Bi kwa giuwe te ya sagugu.”

41 Bada, Mata ena giu i waimunena gado, “O egü tau Mata, tam mwali matabudi kwa ala wainuwaboyedi bi kwa kaka nuwalağäläğäm.

42 Vaivai ȝemota ota taunana i visu bi Meli vaivaina i kulamatai bi mote aiyai kaka lisinemo ima kaikamağe.”

11

Pali wailovelovenā

(Met 6:9-13, Met 7:7-11)

1 Sauga ȝemota Yesu gabu ȝesaunemo i laulaupali. Bi lağannemo pali i kovikovi ba ena tauwaikaiwatana ȝemota i giuwena gado, “Bada, kwai lovemai te tama maso mainana ke laupali, maibena Diyon ena tauwaikaiwatana i wailovedina mainana.”

2 Yesu i giuwedina gado, “Lağannemo ko laupalina ba niga mainana ko giu:

Tamamai,

isam waiyawa sa vivile.

Tam em waibada ya nato.

3 Lağan matabuna ema kani kwa vitemai.

4 Bada ema gebogebo kwa noğoti kamağedi,
banina tama kota ema lava lisimaimo gebogebo a voivoiyedina ka noğonoğoti kamağedi.

Bi laulubumo mote kuma nawemai.”

5 Gome Yesu i giuwena gado, “ȝemoğemotina maso ȝesaum dudubala modonemo kuna nawa em tau lisinemo, bi kuna giuwena gado, ‘Goma, buledi faiona ku vitegu,

6 banina egü tau i nawanawa niganana i tava, bi tagu lisigumo mote kani te maso e vite.’

7 Bi em tau vanuwa nophonemo maso em giu i waimunena gado, ‘Kuma lailainuwanyasa, tama kaikana ke laugudu, bi natunatugu vaitedi ka kenakena. Mote ȝemoğemotina yàma kena moito bi bai yàma vitem.’”

8 Gome Yesu i giuna gado, “Yà giugiuwemi te mote maso i moito bi buledi i vite, banina i sibe te tana ena tau. Bi ena laukalayaviyavi dabanemo kaka ya moito bi buledi ya vite.

9 Taunana aubaina yà giugiuwemi, koi bağana ba ya vitemi, ko tavuğena ba ko banavi, bi ko laupewapewana ba lisimimo gudu ya kaikamağe.

10 Banina mabai sa waibağana kaka sa vai, aiyai ya tavutavuğena kaka ya banavi bi aiyai ya laulaupewapewana kaka lisinemo gudu ya kaikamağe.

11 “Mote bamo mai kauwa te gomana iyana i ȝabeğäbe bi tamana mwata i vite,

12 ee pou i ȝabeğäbe bi tamana tikutikula i vite.

13 Temi niga kauwina ko noğoti, avena te gebogebo lavemi bi yağolo te natunatumı puyo visuvisudi vitedi kona sibe. Taunana aubaina Tamemi malamo tana ȝemoğemotina, mabai Aluwa Waiyawa sa waibağena kaka ya vitedi.”

*Yesu bi penama edi bada Taumudulele**

(Met 12:22-30, Mak 3:20-27)

* **11:13:** Penama edi bada dididiga.

14 Yesu oloto nopenemo gumgum penemina i kwavivai. Bi lağannemo penama oloto i potipotiyovo kamağe ba tana giu i waitubu munäge. Bi ġome lava kumna tana a soveye.

15 Bi kota lava ġesaudi a giuna gado, “Mba taumudulele ġailisi i vite, te penama ya kwavikwavivaidi.”

16 Bi lava ġesaudi tana laulubumo ai talaye, te maso anisove kauwina i voiyē bi maso aikawa giukauwe, te tana Maimaituwa lisinäga i yovo.

17 Bi gegä te Yesu edi noğota i sibedi aubaina i giuwedina gado, “Dobu ġemota bi taudiġä sa daili munağedina ba sa kagebogebodi. Mainana kota vanuwa ġemota lavedi taudiġä sai miyataulina ba mote edi miya ima visu.”

18 Mainana kota seitan falona seitan vaitena sa dailidi bi sai ġasigasina ba mote kaka ena waibada ima kena gulata. Niga e giuna banina temi kage ko giugiu te tagu taumudulele ġailisi i vitegu bi penama yà waipotiyovodi.

19 Bamoda taumudulele bi ena ġailisimo penama yà waipotiyovodi ba temi palisi aiyai ena ġailisimo emi tauwaikaiwatana penama sa waipotiyovodi? Emi tauwaikaiwatana sa kaka maġotimi te temi kaikaiyovumi!

20 Bamoda tagu, Maimaituwa nima kiukiunemo penama ya waipotiyovodi. Ba ya kaka maġatigu te Maimaituwa ena waibada kaikana lisimimo i tava.

21 Lağannemo bi oloto ġaiġailisinq ena apiya i vononoġedi bi ena vanuwa ya labelabena, ba ena ġonagħona sa kena kauwa.

22 Bi bamoda oloto ġesauna ġaiġailisi guletina mote mai tana mba olotona i lauyovoġena ba, ena apiya i waisumağedina ya tano kamaġedi. Bi ġoneġonedi matabudi ya soiye waipaipailidi.

23 Tana aiyai mote tagu vaitegu ba kagu ġaviya. Bi kota tana aiyai mote vaitena kama noyanoya ġemota ba tana taulaidabalala.

Aluwa gebogebona ena tava munaġa (Met 12:43-45)

24 “Lağannemo aluwa gebogebona lava i potiyovo kamağe, bi dobu tatakalidīġa gabu ya tavutavu te maso yai yawasi, bi bamo mote gabu kauwa i banavi, ba taunaġa i giu munaġena gado, ‘I visu te tagu yà munaġa egū vanuwa e gosegosenemo.’

25 Bi lağannemo i tava vanuwa i gosegosenemo, ba i kita te laulaugililina bi kakanonoġina.

26 Kamaina bi i munaġa te aluwa gebogebo otidi 7 i waidoli tavaitedi mote mai tana. Bi sa sola nawana lavana nopenemo ba mba lavana ena yawasana ya pilipili guratana kaka dolinemō.”

Nuwavisu giugiu kauwina

27 Yesu yaġolo niga kauwidi i giugiuwedī ba waivini lava kumna nopenimo i binauna gado, “Waivini kakavisuvisuna ba tana aiyai i bewam bi i waisusumna.”

28 Bi Yesu, waivini ena giu i waimunena gado, “Geġa, kakavisuvisudi ba tedi mabai Maimaituwa giuna sa vaivaiye bi sa kaikaiwatana.”

Diyona ena mataila (Met 12:38-42)

29 Bi lava kumna a wapawapa gulata ba Yesu i giuna gado, “Niga kimtimi kona ala gebo te mataila ko waibaġae. Mote mataila ġesauna yàma voiyē bi Diyona ena mataila taunaġa ko kita bi ko noğoti.”

30 Banina Ninive lavedi edi mataila ba Diyona bi kota mainana niga kimtimi, emi mataila ba Tana Taunana Natuna.

31 Bi etala lağannemo, Siba edi ġalibona waivinina kaka ya moito saġa bi temi kimtimi yai wavumina banina tana manekaġa i tava, Solomon ena nuwauyauya giudi vaiyedi aubaidi. Bi aiyai temi vaitena ko miyamiyana tana taunana i saġa gulatana kaka Solomon. Bi kalinana mote koma vaivaiye.

32 Etala Lağannemo Ninive lavedi niga kimtimi sai wavumina banina tedi Diyona ena lauguguyemo a laukuvasa. Bi tana aiyai niganana vaitena ko miyamiyana tana taunana i saġa gulatana kaka Diyona. Bi temi laukuvasa mote koma ġoegħoe.

Tubuġa ena kwadam

(Met 5:15, Met 6:22,23)

33 “Aiyai mote kwadam imai tuni bi ima sako waidavo ee gulewa dibunemo imai kabubutawi. Geġa, mote mainana, tana kwadam ena ani moitomo yai moito, te lava sa valavalagetana yanana sa kita.

34 Bi tubuġim ena kwadam ba matam. Lağannemo matam bi visuvisudi ba tubuġim matabuna ya yana. Bi kota lağannemo matam a gebogebona ba tubuġim matabuna yai dudubala.

35 Taunana aubaina yana nopommo kwa labe kauwe te mote imai dudubala.

36 Bamoda tubuġim matabuna yanayana i yana galamena, ba tubuġim mote imai dudubala bi ya yana gulata, maibena kwadam yanana.”

Gebogebo giudi wapedi 6

(Met 23:1-36, Mak 12:38-40)

37 Lağannemo Yesu giu i waiwaičovi, ba Palisi ġesäuna tana i giuvai nawe ena vanuwemo te vaitena sa kani: Kamaina bi i valageta vanuwemo bi teibolo diyanemo i kenagiligli bi a kanikani.

38 Bi ġome Palisi i sove te Yesu nimana mote i koġedi bi i kanikani.

39 Kamaina bi Bada i giuwena gado, “Temi Palisi ledu bi aboma taulidi koġedi kona sibe kauwedi bi nopomimo ba kanitoku bi gebogebo kauwidi a wanavu.

40 “Temi opeopemi! Kona sibe ee geġa te Maimaituwa tubuġa bi kota nopo i voiyedi.

41 Bi bai aboma nöponemo ya kenakenana taunana waiyamoyamonidi ko vitedi kaka emi yawasana sa visu.

42 “I gebo kauwa temi Palisi lisimimo, banina kani ani taidinidinidi bi dubu wai 10 na Maimaituwa vitena kona sibe kauwe. Temi mote lava koma labelabe kauwedi bi Maimaituwa mote koma ġoegħoe. Niga taudidi ko voiyedi bi vite Maimaituwa lisinemo koma sakoliye.

43 “I gebo kauwa temi Palisi, banina temi ko ġoegħoe te animiya visuvisidmo ko miya, bolu vanuwidimo. Bi kota ko ġoegħoe lava sa vivilemi aniwaġġemota gabudimo.

44 “I gebo kauwa, banina temi ba maibena kokowaga waimataila geġedi, dabediga lava sa nawanawa bi mote sima sibesibedi.”

45 Waiġake tauwailovelovena ġemota Yesu i giuwena gado, “Tauwailovelove, lağannemo niga kauwidi kuna giugiuwed ba tama kota vaitemai kuna lauyovoġemai.”

46 Yesu giu i waimunena gado, “Temi waiġake tauwailovelovena, i gebo kauwa, te emi giumo lava ko waivitedi. Bi vitedi mote ġemogħemotidi te sa avala bi mote bambo koma sagusagu lubudi.”

47 “Bi ko kauwa, banina emi magumagula wala taugiuwatana ai pekidi. Bi temi niganana edi ai kaukauwina ġemotinemo mba tauyewidi ko kaka visuvisudi.

48 “Bi ko kaka maġatimi te emi magumagula bai a voivoiyena ba ko waianinedi, banina tedi taugiuwatana ai pekidi bi temi edi tauyewa ko lalaivaliudi.

49 “Taunana aubaina Maimaituwa ena nuwauyauyamo i giuna gado, Tagu kaka taugiuwatana bi giugiukamaġedì yà giukamaġedì te ġesaudi sai pekidi bi kota ġesaudi sa laukivigebogebayedì.”

50 “Nove laġan pakanemo te niganana, lava taugiuwatana ai pekidi bi kwasinidi a tositosina, aubaina te temi niga kimtimi kaka kovoġa ko vai.

51 Wala Eibol ena pekimo te i saġa Sakalaiya lisinemo. Bi Sakalaiya tana olta bi pali vanuwina mododimo ai peki. Ya giugiu kamaġemi te niga kimtimi kaka pekidi matabudidi kovoġidi ko vai.

52 “I gebo kauwa temi waīgake tauwailovelovena, banina temi sibe ki-inna kona vai bi ko kaikaididi. Temi otimi mote ko sola nawa bi mabai sa solasola nawana temi ko moimoito gudugududi.”

53 Laġannemo Yesu mba malagaina i gosegose ba palisi bi waīgake tauwailovelovena lauyovoġe giudimo tana ai tala vitavitale.

54 Tedi a ġoēgoena maso Yesu bai giuna gebogebona i vato wapa te a kaididi.

12

*Yesu ena tauwaikaiwatana i giuwedi te Palisi edi kauwa sa kita kauwedi
(Met 10:26,27)*

1 Mba laġannemo, lava wapewapedi tausan ai ġemotidi, taunana aubaina edi lava dabediga a waikavutuvutuġa. Yesu ena tauwaikaiwatana i gei giuwedina gado, “Palisi edi waikaikaiyovumo ko kita kauwa te ko vola kamaġedì. Tedi edi yawasana maibena muu'a, ya waitaudamadama makamakai.”

2 Mwali bai sumasumana kaka ya nuwa tanesa bi mwali bai kenakena waidavonina kaka Maimaituwa ya kamaġati.

3 Mwali bai dudubalemo kuna vatona kaka suwalemo sa vaiye. Mwali bai nakanaka noponemo kona waikasakasavenayena kaka debamo sai noyanoyae.

4 Egu lava, yà giugiuwemi te tubuġa taunaġa tauwaipekina mote koma nailedi. Mba mulinemo mote kaka bai ġesaua sima voiye.

5 Bi tagu kaka yà lovemi te aiyai ko naile, banina tana ġoħilis lixinemo ya kenakena te tubuġa ya ka gebogebi ya pwalaġe nawemi iyoyoġamo. Emaso, yà giugiuwemi te Maimaituwa taunaġa ko naile.

6 Mavumavuyama wapedi 5 ba luvana peni labumo kwa gimelidi, bi geġa te Maimaituwa mote mavumavuyama ġemotà kaka nuwana ima kauleya.

7 Temi mainana kunumimo, dabemi matabudi iyeiyevi waipailidi. Mote koma naila banina temi kona tausaġġana kaka mba mavumavuyamidi.

8 “Yà giugiuwemi te aiyai bi lava wapewapedi matedimo ya giugiu waimaġatiguna, ba Tana Taunana Natuna kaka Maimaituwa ena aneya matedimo yà kamaġoti.

9 Bi tana aiyai lava wapewapedi matedimo ya valevaleleguna ba Tana Taunana Natuna kota mainana Maimaituwa ena Aneya matedimo yà valeleye.

10 “Lava aiyai Tana Taunana Natuna i giu waigebogebona ba Maimaituwa ena gebogebi ya noğoti kamağe. Tana aiyai bi Aluwa Waiyawa i waidibögina ba Maimaituwa ena gebogebi mote imi noğoti kamağe.

11 “Lağannemo bolu vanuwidimo a tavaitemi bi waibabada matedimo ai moitomina ba komai nuwaboya te bai ko giuwe ee bainewa ko koi galagalamemi,

12 banina Aluwa Waiyawa kaka yai lovemi te mba sauginemo bai ko giuwe.”

Oloto waiguyauna opaopana ena lautaulala

13 Lava kumna nopodimo oloto ġemota Yesu i giuweni gado, “Tauwailovelove, valetigu kwa giuwe te tamamai gagasina ya soiye te tana bi tagu.”

14 Bi Yesu giu i waimunena gado, “Goma, tagu mote egū giu bai te ya laididimanimi ee tamemi ena ġonāġona ya dailidi temi labu poumimo.”

15 Kamaina bi Yesu i giuwedina gado, “Koi kita bi ko labe kauwemi te niga dobuna ena ġonāġona mote nopomi simai wanavudi, banina niga mwavidimo yawasana mote koma vai.”

16 Kamaina bi Yesu niga lautaulalana i giuwedi: “Maimaso oloto ġemota waiguyauna, tana ena daibimo kani a lau bani kauwa.

17 Tana taunaġa i wainuwanoġoġotanā gado, ‘Tagu mote bamo gabu te egū kani matabudi ya susuġudi.’ Niganana bai ya voiye?

18 Bai ya voiye ba egū kani vanuwidi keikelikidi ya suwedi bi launakidi ya kelidi. Ġome kaka kani ya susuġudi bi egū ġonāġona matabudi ya dubudi.

19 Kamaina bi ya giu munaġeguna gado, ‘Tagu niganana mwali visuvisudi e sivudi, kwalabu wapawapa aubaidi. Niganana ya miya ota, ya kani, ya tego bi ya niuwavisu.’

20 Bi gegħa te Maimaituwa oloto i giuweni gado, ‘Tam opaopam! Niga dudubalinemo kaka kwa peki. Bi bai kuna vovononoġedina kaka aiyai ya legaudi?’

21 Yesu giu i waikenana gado, “Tedi mabai dobu ġoneġonedi sa laulaususuġudina taudīga aubaidi ba Maimaituwa matanemo mote ai guyau.”

Maimaituwa koi sumaqe

(Met 6:25-34)

22 Kamaina bi Yesu ena tauwaikaiwatana i giuwedina gado, “Taunana aubaina ya giugiuwemi te tubuġimi aubaina mote komai nuwaboya, te bai ko kani bi ko miya ee bai ko kote.

23 Banina yawasana i tausaġħana kaka kani bi tubuġimi i tausaġħana kaka gala.

24 Aoao ko kitedi: Tedi mote pesi sima wadiwadidi ee kediya sima laulau voti. Tedi mote sima laulaususuġu bi edi susuġu vanuwidi gegħa. Bi gegħa te Maimaituwa ya waikanidi. Temi kona tausaġħana kaka aoao!

25 Tam aiyai bi niga mwalidi kwa wainuwaboyaedina bema em miya ya lofa, ee? Gegħ!

26 Bamoda, mote ġemoġemotim mba mainana mwali ġaubaona kuma miyae, te bai aubaina mwali ġesaudi kwa wainuwaboyaedi?

27 “Bodu belenidi sa dugadugana ko kitedi: Tedi mote sima noyanoya ee edi gala sima voivoiyedi. Bi ya giuwemi te, ġalibona Solomon ena waiguyau

galedi bi ena waigala mote a visu gulata maibena niga belenidi namalidi, tedi a tausāgāna kaka ġalibona Solomon ena waiguyau galedi.

28 Maimaituwa taunaġa ġawaġawa wapumo kulidi visuvisudi ya voivoiyedi. Bi ġawewaq wedi niganana niga ġome bi bokina kaimo sai kalagosedi. Kona sibe e gegħa, te Maimaituwa kaka yai galemi? Emi sumaq a ala keikeilika!

29 “Laġan matabuna mote komai nuwaboya te bai ko kani bi ko tego.

30 Banina dobumo lava mote waiwaisumeğidi, laġan matabuna niga kauwidisa wainuwaboyaedi bi sa ġoeġoe te sa legaudi. Bi temi, Tamemi i sibe te niga mwalidi ko malummaluwiyyed.

31 Temi kamaina te ena waibada ko gei tavuġe kaka tana mba mwalidi ya vitemi.”

Malamo koi guyau (Met 6:19-21)

32 Egu yalabolu ġaubona komai nuwaboya, banina Tamemi i wainuwavisuyemi te ena waibadamo ko miya.

33 Emi ġonagħona ko kune kamaġedi bi lava waiyamoyamonidi mane ko vitedi. Mba kauwidimo emi solusolugudu bagibagħi ko voivoiyedi te mote sima nuwalisi, emi waiguyau malamo ko laususuġudi te mote sima kovi bi taudanene mote sima danenedi bi kwalikwali mote sima kagebogebodi.

34 Banina emi waiguyau bamu ġome ba temi laġan matabuna kota nuwapoumi ġome.

Taupaula kauwa

35 “Laġan matabuna Maimaituwa ena noya aubaina koi gala bi ko vononoġa. Emi kwadam ko gabudi te sa yanayana,

36 maibena taupaula edi bada sa labelabe te naġi soinemo ya munaġa tava. Laġannem i tava bi i laupewapewana ba tedi maġemota sa moito te gudu sa kaikamäge.

37 Taupaula mabai edi bada aubaina a vononoġa bi sa wailabana ba ena nato munaġemo sai nuwavisu. Giukauwemo ya giugiuwemi, te tana kaka waitaupaula aubaina yai gala, ya giuwedi te teibolo sa miya kwaivivili bi yai kanidi.

38 Avena te dudubala modonemo ee laġan sakosako balanemo Bada ya nato bi mabai a vovononogħana ya banavidina ba sai nuwavisu.

39 Temi niga kauwina ko sibe: Bamoda vanuwa taniwagina taudanene ena sola saġġa saugina i sibena ba, mote gavogavo ima vite te ena vanuwa imma lolo.

40 Temi kota mainana ko vononoġa, banina Tana Taunana Natuna ya natona kaka sauga mote koma noġonogħotinemo ya tava.”

Taupaula waisumeğidi ee waiwaisumeġi geġed (Met 24:45-51)

41 Pita i waitalana gado, “Bada, niga lautaulalana ba tama taumaiġa kwa giugiuwemai ee ema lava ġesaudi vaitedi kwa giugiuwedi?”

42 Yesu Pita ena giu i waimunena gado, “Taupaula aiyai waisumeġjina bi nuwanuwa uayauyan, tana taunana kaka ena bada ya vine te taupaula ya labedi te sauga kauwemo kaka kediya ya soisoiyedi.

43 Bamoda Bada ena tava munaġemo bi taupaula aiyai ya banavi, niga kauwina ya voivoiyena ba nuwavisu didiga mba taupaulina lisinemo.

44 Tagu giukauwemo ya giugiuwemi te mba taupaulina kaka ena bada waibada matabuna ya vite te ena ġonagħona matabudi yai badayed.

45 Bi bamoda taupaulina maso taunağɑ i giu munağena gado, ‘Egu bada ya alaala nawa bi mote ima tavarava makai.’ Tana ġome taupaula oloolotodi bi waiwaivinidi i kwapudi, i kani, i tego bi i tego buu’wa.

46 Mba taupaulina ena bada ena nato saugina mote ima noğonogoti bi ima sibesibe te bai sauginemo ya tava. Sauginemo ya miyamiya nuwakauleya bi ena bada ya tavana kaka taupaula ya koiğavuğavuki bi lava laukasağɑigɑidi edi gabumo ya pwalağe nawe.

47 “Taupaula aiyai ena bada ena ġowana i sibedi bi mote ima voivoiyedi ee ima vovononoğɑ ba ena bada kaka tana ya kovoğι gulate.

48 Bi taupaula aiyai ena bada ena ġowana mote i sibedi bi noya i ai voivoiyena ba tana kaka ena kovoğɑ ġaubona ya vai. Tedi mabai noya dididiga i vitedi bi mote sima voivoiye kauwedi ba kovoğɑ dididiga sa banavi. Maimaituwa taupaula aiyai bi vaivai wapewapedi i vitevitena ba ya noğonogoti te vaivai wapewapedi lisinemo ya legau munağedi. Bi Maimaituwa taupaula aiyai i waisumäge bi vaivai wapewapedi nimanemo i sivudi te ya labelabedina ba mainana kota Maimaituwa ya vite munağe.”

Mote nuwauba bi daila (Met 10:34-36)

49 Tagu e yovona dobumo ba kai e yovoğe bi e ġoeğoenä maso kaikana i kalakalati.

50 Tagu kaka kabulu yà vai bi wainuwatoimo yà miyana eete kabulu yà laudamoye.

51 Temi ko noğonogoti te tagu bera dobumo nuwauba e yovoğe, ee? Gegɑ, mote nuwauba bi daila.

52 Niganana bi noi i nawana ba vanuwa ġemota nopenomo lava wapedi 5 kaka sa daili munağedi te lava faiona ba lava labu vaitedi sai miyatauli bi kota lava labu ba faiona vaitedi sai miyatauli.

53 Tedi kaka sa daili munağedi, tama kaka natuna olotona vaitena sai miyatauli bi gomana olotona kaka tamana vaitena sai miyatauli, bi vesala kaka natuna waivinina vaitena sai miyatauli, gomana waivinina kaka matinana sai miyatauli. Bi vesala malawana kaka sai miyatauli bi lawana kaka vesala vaitena sai miyatauli.

Lağan kauwa sibena (Met 16:2,3)

54 Yesu lava kumna i giuwedina gado, “Lağannemo yada nisa yawaninağɑ ya sağasağɑ ba ko giugiuna gado, ‘Noi taunana nabu ya yovo.’ Bi mainana ya tubutubuğɑ.

55 Bi lağannemo suwala ena anilovotava yawaninağɑ yavalta ya laulausuve ba ko giugiuna gado, ‘Niganana ba ya kwamla.’ Bi mainana ya tubutubuğɑ.

56 Temi waiwaikaikayovumi! Temi galewa bi dobu kita waiipoipodi kona sibe kauwedi. Bi bainewa te niga saugina giuwaiipoipona mote koma sibesibe kauwe?”

Dolinemo Em gebogebo kwa gei kadidimani (Met 5:25,26)

57 “Bai aubaina mote komai talapili munağemi te maso didimana kauwina kona voiyen?”

58 Bamoda lava ya panim bi ya nawem etala gabunemo, ba etamo kwa giu bagibagi bi em gebogebo ko kadidimani te em tau vaitena koi nuwağemota.

Bi mote kuma voiye ba ya nawemna taulauetala lisinemo. Bi taulauetala ya nawemna biliweloko taulabena lisidimo te biliwelokomo sa sako nawem.

⁵⁹ Yà giugiuwem te tam mote kaka kuma potiyovo bi ȁome kwa waimai-
iana eete em mane matabuna biliwelokomo kwai kovi.”

13

Emi gebomo ko kuvasa ee ko peki

¹ Mba laġānemo tedi mabai ȁome a tavatavana Yesu a tainuwatau te mani Galili Maimaituwa lisinemo a laulausewasewana ba Paelat i waipekidi.

² Bi Yesu edi giu i waimunena gado, “Mba lausewasewanemo mani Galilidi a waipekidina ba ko noġoноġotina a gebo gulatana kaka edi lava ȁgesaudi, ee?

³ Geġa, yà giugiuwemi te emi gebogebomo mote ko laukuvasa ba matabumi ko pekina mai tedi a pekipekina.

⁴ Bi ko noġoti Silowammo kota vanuwa kaikaidakina i nuwagolu yovo te lava wapedi 18 i waipekidi. Tedi a gebo gulatana kaka lava ȁgesaudi Yelusalemmo sa miyamiyana, ee?

⁵ Geġa, yà giugiuwemi te emi gebogebomo mote ko laukuvasa ba matabumi ko pekina mai tedi a pekipekina.”

Damaya votavota geġana ena lautaulala

⁶ Kamaina bi Yesu niga lautaulalinemo i giuwedina gado, “Mai maso, oloto ena wain daibinemō damaya kaina i wadi. Bi tana i nawa votana au-losinemo ba mote votana i kita.

⁷ Taunana aubaina, tana daibi taulabena i giuwena gado, ‘Tagu kwalabu faiona nopolimo ei velavelau damaya votana aubaina, bi damayina mote i vota. Maso kuna oi kamaġe, bai aubaina doğa ya waiyakale?’

⁸ “Bi daibi taulabena i giuna gado, ‘Bada, kwalabu ġemota nopenomo kwa kita kamaġe te pakana yà ȁuluvi waikwaiivili bi kaidubudubu yà sivudi.

⁹ Bi bamo te kwalabu ȁsesu nopenomo ya votana ba kamaina, bi geġa, ba kamaina te kwa oi kamaġe.’”

Yesu Waiyawasi Laġannemo waivini nuwakuduna i waiyawasani

¹⁰ Waiyawasi Laġannemo Yesu bolu vanuwina ȁsaunemo i wai-wailovelove.

¹¹ Bi ȁome ba waivini ġemota, bi aluwa gebogebona waivini i voiye te i nuwakudu bi i pelona ba kwalabu 18 a kovì bi mote i yawasana.

¹² Laġannemo Yesu waivinina i kitakita ba i giu otīgena gado, “Waivini, em sidamo kuna yawasana.”

¹³ ȁome Yesu nimana i tuġu bi waivini dabaneemo i sakosako ba noi taunana te i moito didimana bi Maimaituwa i kasagesaġe.

¹⁴ Bolu vanuwina taulabena i medina banina Yesu Waiyawasi Laġannemo waiyawasana i voiye. Bi lava i giuwedina gado, “Laġan 6 nopolimo eda noya ta voiyedi, bi mba laġandimo ko tava Yesu lisinemo te yai yawasanimi bi mote Waiyawasi Laġannemo.”

¹⁵ Bada ena giu i waimunena gado, “Temi kaikaiyovumi! Tam aiyai em kau ee em donki Waiyawasi Laġannemo gadona i magu bi kuna kita kamaġe, ee? Bena ena ganamo kwa kuvesi bi kwai doli nawe te gauba ya tego.

16 Niga waivinina ba Eiblağam ena tubulelesa bi Seitan i panina ba kwalabu 18 a kovi. Niga waivinina Waiyawasi Lağannemo maso te kita kamağe, ee? Bena geğä.”

17 Lağannemo Yesu mainana i giugiuwedi ba kana ġaviya i voyyedi te taudığa ai dabaubedi. Bi Yesu kauwa visuvisudi matabudi i voivoiyedina lava a yasisiyedi.

Wasiva pesina bi muu'a laautaulalidi

(Met 13:31-32, Mak 4:30-32)

18 Kamaina bi Yesu i waitalana gado, “Maimaituwa ena waibada ba mai bai? Bai ya laukoiluvae?

19 Mba maibena wasiva* pesina, oloto i vai te ena daibimo i wadi. I duga te i waila kai bi mwanuwa sawasawaġa lovolovaldi lagalaganemo a launoġi.”

20 Yesu i waitala munaġana gado, “Bai kauwinemo Maimaituwa ena waibadana ya lau koiluvaye?

21 Mba niga mainana: Lağannemo waivini muu'a ya vai bi falawa vaitena ya vitalena ba muu'a mba falawina nopona matabuna ya voyye te ya lusa.”

Mataeta ġulilina

(Met 7:13-14)

22 Yesu i nawanawa Yelusalemmo, bi mba nawanemo ba taun bi malagai noppodığa i nawa bi lava i waiwailovelovedi.

23 Bi ġome lava ġesauna i waitalana gado, “Bada, giukauwa te lava visa ota sa yawasana, ee?” Bi Yesu i giuwedina gado,

24 “Temi ko kaibagibagi te mataeta ġulilinemo ko sola nawa, banina lava wapewapedi sa wailaulubu te maso sa sola nawa bi sa kabikabi kasaġa.

25 Ĝome vanuwa taniwigina ya moito te mataeta ya gudu. Bi temi kaka vanuwa mataetinemo ko moito, ko laupewapewa bi koi baġana gado, ‘Bada, aubaimai mataeta ku kaikamağe.’ Bi tana giu yai munena gado, ‘Tagu mote ya sibemi, temi bamō maīga kona tava.’

26 Bi temi kaka giu koi munena gado, ‘Tama tam vaitem te kani, te tego bi ema taunimo kunai lovelove.’

27 Bi geğä te tana giu yai munena gado, ‘Tagu mote ya sibemi te bamō maīga kona tava. Temi gebogebo tauvoiyena, ko nawa tabumimo!’

28 “Ĝome kaka ko ġaba bi mwakem ko sanadididi, sauginemo Eiblağam, Aisik, Deikap bi taugiuwatanu matabudi Maimaituwa ena waibadamo sa miyamiyano ko kitedi. Bi ġome kaka temi sa pwalaġe yovogemi.

29 Bi lava kaka aibeū, lalasi, aibadabada bi yalousa yawanidığa sa tava bi Maimaituwa ena waibada soinemo edi gabu sa legaudi.

30 Bi tedi mabai niganana sa mulimulina kaka sai laumatanana, bi mabai niganana sa wilaumatanana kaka sa muli.”

Yesu ena ġaba Yelusalem aubaina

(Met 23:37-39)

31 Mba sauginha ġemotinemo, palisi ġesaudi a tava Yesu lisinemo bi a giuwena gado, “Tam niga dobuna kwa gose kamağe bi kwa nawa tabummo, banina Alodi ya ġoegħoena yai pekim.”

* **13:19:** Diu lavedi edi wasiva ba mote mai tada eda wasiva, tedi ba mai kai bagoma. Pouna ġaubona bi ya duga, ya didiga te lagalaganemo mwanuwa sa laulaunoġi.

³² Bi Yesu edi giu i waimunena gado, “Ko nawa te mba dakona ko giuwena gado, ‘Tagu penama yà waipotiyovodi bi lava yà wai yawasanidi, niganana bi bokina. Bi lağan waifaioninemo ba egu noya yà kovi.’

³³ Avena te bainewa bi tagu egu noya niganana, bokina bi lağan ġesaunemo yà voyiedi kaka yà nawa Yelusalem. Banina, Tauguwatana mote bamo ima peki te Yelusalemmo kaka ya peki.

³⁴ “Yelusalem dobuna lavemi, temi tauguwatana konai pekidi bi Maimaituwa ena tauwainoyanova i giukamägeđi lisimimo bi kona lauğakimidi. Bi lağan matabuna e ġoegħoena maso temi ei ġemotimi maibena kamkam waivinna mabenemo natunatuna ya ġomoġomo tawidina. Bi temi mote koi anineg. ³⁵ Taunana aubaina koi beyavaiya, Maimaituwa kaka emi vanuwa ya gose bi i laukavakava. Yà giugiuwemi te mote kaka koma kitagu eete ko giuna gado, ‘Tana kakavisuvisuna, Bada isanemo ya natonato.’”

14

Yesu Palisi ena vanuwemo

¹ Waiyawasi Lağonna ġesaunemo, Yesu i nawa Palisi isanawanawana ena vanuwemo kani aubaina. Bi ġome ba lava tana a waikita wata.

² Ĝome ba oloto kaġena bi nimana luselusedi Yesu matanemo i miyamiya.

³ Yesu Palisi bi waiġake tauwailovelovena i waitalayedina gado, “Waiġake bainewa ya giugiuweda, Waiyawasi Lağannemo lava tai yawasani e avena?”

⁴ Geġa te tedi mote bai a giuwe, kamaina bi Yesu oloto i taukon, i waiyawasani bi i giukamäge te i nawa.

⁵ Ĝome Yesu i waitalayedina gado, “Bamoda walitau natum olotona ee em bulumakau Waiyawasi Lağannemo bi dommo i kuluvana, maso kuna kita kamaġe e kunai papalana bi kuna solu saġe?”

⁶ Bi tedi mote luvana te bai sa giuwe.

⁷ Lağannemo Yesu i kita te tauliso animiya a laulauvavina ba tana niga lautaulalana i giuwedi:

⁸ “Lağannemo lava bi i giuvaimna naġi soinemo, ba animiya laukaina kuma gei vai. Mote ku sibe te lava isanawanawana kota a giuvai.

⁹ Male soi taniwigina ya giuwemna gado, ‘Niga lavana em animiya ku vite.’ Ĝome te waidabauba vaitena bi kwa miya yovo duyamo.

¹⁰ Lağannemo bi a giuvaimna, ba kwa nawa te doğħamo kwa miya. Tauguva im kaka ya giuwemna gado, ‘Goma, ku saġa gabu laukainemo kwa miya.’ Mba mainana kaka soi taniwigina ya kasaġem tauliso ġesaudi matedimo.

¹¹ Tana aiyai bi i nuwasaġaġaġana, ba ya sakoyovoġe munāġe, bi aiyai i sakoyovoġe munāġena kaka sa kailageti.”

¹² Kamaina bi Yesu tauguva i giuwena gado, “Lağannemo suwalam-odo e aubiga kanina kwa voyiena ba mote em lava, valevaletim, em dam lavedi e diyammo taumiya waiguyaudi kuma giuvaidi, mainana bi kuna voyiena ba matabudi male sai sipo te sa giuvaim.

¹³ Lağannemo kwa soina ba wainuwatoitoidi, nawanawa geġed, kaġe nuwanokudi bi matapoteptodedi kwa giuvaidi.

¹⁴ Tedi mote luvana te bai kuna voivoiyena simai sipo bi Maimaituwa kaka ya kavisuvisum bi yai maiim, didimana lavedi edi kenamoito lağannemo.”

Soi laukaina laautalalana
(Met 22:1-10)

15 Lağannemo tauliso ġesauna niga giuna i vaivaiye ba Yesu i giuwena gado, “Lava aiyai Maimaituwa ena waibada soinemo ya miya bi ya kanikanina ba yai nuwavisu gulata.”

16 Bi Yesu oloto ena giu i waimunena gado, “Lağan ġemota oloto soi didigina i voiye bi tauliso wapewapedi i giuvaidi te sa tava.

17 Bi soi lağannemo ba ena taupaula i giukamaġedi a nawā te tauliso a giuwedina gado, ‘Ko nato, bai matabuna kaikana i nonoġa.’

18 Bi matabudi edi waikoigudu giudi a giuwedi te mote sima nato soimo. Oloto dolidolina taupaula i giuwena gado, ‘Maġo ota doġa ġaubona e gimeli aubaina te yà nawā yà kita. Ae, egū waipapa kwai anine.’

19 Ĝesauna i giuna gado, ‘Tagu ba egū bulumakau wapedi 10 e gimala te yà nawā bi noyam yà laulubudi. Ae, egū waipapa kwai anine.’

20 Bi kota ĝesauna i giuna gado, ‘Tagu ba niganana kaka e naġi, taunana aubaina te mote yàma nato.’

21 Ĝome taupaula i munaġa te ena bada bai matabuna i tainuwatā. Vanuwa taniwigina i medi gulata bi taupaula i giuwena gado, ‘Kwa nawā makai te taun etedi nananakidi bi keikelikidiġa lava wainuwatoitoidi, kaġe nuwanokudi, matapotepotedi bi kaġedi nuwakududi kwa tavaitedi.’

22 Taupaula i nawanawana i tava munaġa bi i giuna gado, ‘Bada bai kuna giugiuwena ba e voiye bi yaġolo te gabu dididiga ya kenakena.’

23 Kamaina bi Bada ena taupaula i giuwena gado, ‘Kwa nawā etaġa bi dobu diyadiyanāġa mabai kwa banabanavidina kwa giuwedi te sa tava bi egū vanuwa sai wanavu.’

24 Yà giugiuwemi te lava mabai e giuvaidi bi a dabodabokana, kaka egū soimo mote sima kani.”

Waikaiwatana ena giugiu
(Met 10:37-38)

25 Lava kumdi Yesu vaitena a nawanawa, i tinamuli bi i giuwedina gado,

26 “Aiyai kaiwatagu ya ġoenaq ba tagu ya ġoe gulateguna kaka tamana, tinana, mwanena, natunatuna bi tasitasina. Bi bamoda aiyai taunaġa ena yawasana ya ġoegħoe gulatena kaka tagu, ba tana mote ġemogħemotina te egū tauwaikaiwatana.

27 Aiyai mote ġemogħemotina ena kolosi ima avali bi ima kaiwatagu ba tana mote egū tauwaikaiwatana.

28 “Bamoda ġemota poumimo ya waiogatala te maso vanuwa kaikaidakina ya ġalana, ba dolinemo ya miya bi mane ya gei kita te visa ya pwalage kaka vanuwina ya ġala kovi.

29 Bamoda tana vanuwa ġalana i waitubu bi mote i waikovi ba lava sa kita bi sai gwaigħwaiye,

30 bi sa giuna gado, ‘Niga lavana lauġala i waitubu bi mote i waikovi.’

31 Mai maso, ġalibona ena tauwaigħaviya wapedi 10 tausan bi ġalibona ġesauna ba 20 tausan, dolinemo tana yà miya bi yai nuwanogħonogħota te ġemogħemotina 20 tausan yai ġavixiedi ee geġga?

32 Bamoda tana mote ġemogħemotina ba tedi yaġolo manekemo bi tauwain-oyanoya ya gei giukamaġe kana ġavixya lisidimo te yai baġedi, te nuwauba poudimo ya kena.”

33 Yesu giu i waikenana gado, “Mainana tam aiyai mote bai matabuna ku gose kamağedi ba tam mote ġemōġemotina te egū tauwaikaiwatana.

34 “Solti ba i visu bi laġannemo dinina bi i kovina, ba bainewa kwa voye te ya dini munaġa? Mote luvana.

35 Mba mai solitina ba mote sima pwalaġe doġamo ee venimo sima ġini bi sa pwalaġe otige. Aiya waibeyam te kwai beyavaiya kauwa.”

15

Sipu gwegwena laautalalana

(Met 18:12-14)

1 Laġan ġemota takis taulaitupedi bi gebogebo lavedi a tava Yesu waibeyavaiyena aubaina.

2 Kamaina bi Palisi bi waīgake tauwailovelovena babadidi a wawaluna gado, “Bai aubaina niga olotona gebogebo lavedi ya giuvaidi bi vaitena sa kanikan?”

3 Taunana aubaina Yesu niga laautalalana i giuwedi:

4 “Mai maso, ġesäum em sipu wapedi 100 bi ġemota i gwegwena, ba bai kwa voye? Bena tam 99 kwa gose kamağedi edi ani miyamo bi kwa nawa sipu gwegwena kwa tavutavuġena eete kwa banavi.

5 Bi laġannemo kuna banavina, ba ma yasisim dabayalommo kwa sako saġe bi **6** kwa nawa em malagaimo. Em lava bi diyammo taumiya kwa yogedi sa tava, sai ġemotidi bi kwa giuwedina gado, ‘Egu sipu gwegwena e banavi, taunana aubaina ko nato bi ta yasisi.’

7 Yà giugiu kauwemi, te gebogebo lavana ġemota bi i kuvasana ba noke malamo sa yasiyasisina mote mai 99 didimana lavedi mote kuvasa sima ġoegħoe.

Kina ġemota lailaipailina laautalalana

8 “Mai maso waivini ena kina wapedi 10, bi ġemota i laipaili bi bai ya voyiena ba kwadam yai tuni bi ena vanuwa ya lauġiliġli bi ya waitavu-tavuna eete ya banavi.

9 Bi laġannemo i banavina ba ena lava bi diyanemo taumiya ya yogedi sa tava sai ġemotidi bi ya giuwedina gado, ‘Egu kina e lailaipailina e banavi, taunana aubaina ko nato bi ta yasisi.’

10 Kota mainana yà giugiuwemi te gebogebo lavana ġemota bi i kuvasana, ba malamo yasisi dididiga Maimaituwa ena aneya matedimo.”

Gomana gwegwegenwa

11 Yesu yaġolo te laautalamo i giugiuwedina gado, “Mai maso bada ġemota natunatuna oloolotodi labu.

12 Gomana tautasina tamana i giuwena gado, ‘Tamagu, em waiguyau kwa soiyedi te egū soisoi vokai kwa vitegu.’ Kamaina bi bada vokai natunatuna i waioneonedi.

13 Tedi a miya mote lofana te tautasina ena vokai i kune kamġedi bi i nawa manekemo dobu ġesäunemo bi kauwa yababayabemmo ena mane i waiyakale.

14 Tana bai matabuna i gwasatutu, mulinemo gomala mba dobuna matabuna i laugulate ba tana maluwabi i waitubu.

15 Kamaina bi i nawa mba dobuna lavana lisinemo, bi i waibaġa te isana i sako saġe te aubaina ya noya. Ġome te i giukamaġe nawe ena buwawa edi go'ugo'umo te buwawa yai kanidi.

16 Ĝome tana kanipeki i laukauwe, taunana aubaina i ĝoeĝoena maso bawawa kedi dayo i kani bi mote aiyai kani i vite.

17 Laĝannemo noĝota kauwa i vaivai ba tana i giuna gado, ‘Tamagu ena taupaula kediya mainana kenakenana bi tagu ŋiga ĝome kani peki yai pekigu.

18 Bi i visu te yà munaĝa tamagu lisinemo bi yà giuwena gado, ‘Tamagu, gebo e voiyem Maimaituwa lisinemo bi tam lisimmo.

19 Tagu mote yà visu te kwai kawa natunegu. Bi kwa voiyeguna maibena em taupaula ĝemota.’

20 Kamaaina bi i modina tamana lisinemo. Tana yaĝolo manekemo bi tamana natuna i kita nawe i tavatava ba i launutoye bi i velau i labavai te i waisuluve.

21 Gomana tamana i giuwena gado, ‘Tamagu, tagu gebo e voiyem Maimaituwa lisinemo bi tam lisimmo. Tagu mote yà visu te kwai kawa natunegu.’

22 ‘Bi geĝa te tamana ena taupaula i giuwedina gado, ‘Waiĝapa gala laukaina ko natome bi tana koi kote. Nimagalanemo lini ko sako bi kaĝesuma koi kote.

23 Kau natuna pwatapwatana ko natome bi koi peki, ta soi bi matabuda soina ta yasisiye.

24 Banina niga natuguna i peki bi niganana i yawasana munaĝa, tana i gwegwe bi i tava munaĝa.’ Taunana aubaina tedi soina a yasisiye.

25 ‘Mba soina a yasisiye ba gomana tautuweĝina daibimo bi i tava. Laĝannemo vanuwa diyanemo i tavatava ba boiĝatu a bigabigayena daguguna i vaiye.

26 Kamaaina bi taupaula ĝemota i yoge bi i waitalaye te bai ya tubutubuĝa.

27 Taupaula gomana tautuweĝina i giuwena gado, ‘Tasim yawayawasana i tava munaĝa taunana aubaina, tamam kau natuna pwatapwatana i vunu bi ka soisoi.’

28 ‘Gomana tautuweĝina nuwana i medi te vanuwemo valageta i daboka. Kamaaina bi tamana i potiyovo te i waibaĝa bi i giu komakomaniye te maso i valageta.

29 Bi gomana tamana ena giu i waimunena gado, ‘Kuna sibe te niga kwalabudi wapewapedi e ala paulem bi mote yà laulaukasajgaiĝiyem. Bi tam mote bamo gouti lauewalina ku vitegu te maso egu lava vaitedi ke soi yasisiysi.

30 Bi niga natumna ba waivini kabakabaleyedi lisidimo em mane matabuna i waiyakale. Bi niganana i tava te tam kau natuna pwatapwatana aubaina kuna vunu.’

31 Bi tamana ena giu i waimunena gado, ‘Natugu, tada miyamiyada laĝon matabuna bi bai matabuna lisigumo ba tam aubaim.

32 Tada ta soi yasisiysi bi tai nuwavisu, banina niga tasimna ba i peki bi i yawasana munaĝa. Tana i gwegwe bi niganana e banavi.’”

16

Sitowa taulabena Lautaulalana

1 Yesu ena tauwaikaiwatana i giuwedina gado, ‘Maimaso lava waiguyauna, tana ena sitowa taulabena i sako te ena mane ya labelabe. Lava a tava te mane taniwigina a tainuwatau te sitowa taulabena mane ya waiyakale.

² Kamaina bi i yoge bi i waitalayena gado, ‘Niga bai giuna lisimmo e vaise, kabe ku giu? Mane visa kuna voiye, ku kamağati. Tam niganana ya kaikamağem, mote egu sitowa kuma labe munäge.’

³ “Sitowa taulabena taunağä i giu munağena gado, ‘Niganana bai yà voiye? Egu bada noyamo i kaikamağegu bi tagu mote ġemoğemotigu te doba yà ġala, lava yài gigimanedi bi yài tunimayağä.

⁴ Niganana ba e sibe te bai yà voiye, laġannemo egu noyamo bi egu bada i kaikamağeguna ba lava ġesaudi edi vanuwemo sa giuvaigu.’

⁵ “Kamaina bi lava mabai ena bada ena mane a solusoluna i yogedi a tava lisinemo. Bi dolidolina i waitalayena gado, ‘Egu bada ena mane sipona visa lisimmo?’

⁶ Bi giu i waimunena gado, ‘Oela dulamdi wapedi 100.’ Bi sitowa taulabena mane tausoluna i giuwena gado, ‘Kwa miyatulu makai bi em pepamo dulam wapano 50 kwa gilumi.’

⁷ Kota ġesauna i waitalayena gado, ‘Bi tam mane sipona visa kuna solu?’ Bi tana i giuwena gado, ‘Witi baikidi wapedi 1 tausan.’ Bi sitowa taulabena i giuna gado, ‘Kwa miyatulu bi em pepamo witi baikidi wapedi 800 kwa gilumi.’

⁸ Sitowa taniwigina tauwailaba kaikaiyovuna kaiyovumo kauwa i voivoiyedina i kasağe. Bi giukauwa te dobu lavedi, dobu ena kauwa voiyedimo a anapu kauwana kaka yanayana lavedi.”

⁹ “Yà giugiuwemi te dobu ena waiguyau ko soiye te emi lava sa wapa, bi laġannemo mane ya kovi bi ko pekina ba temi kaka sa giuvaimi yawasana kenakena nonoginem.

¹⁰ Tana aiyai bi noya ġaubona i voiye kauwena ba kota mainana noya dididiga ya voiye kauwe. Tana aiyai bi noya ġaubona i aivoivoiyena ba kota mainana noya dididiga ya aivoivoiye.

¹¹ “Bamoda dobu ena waiguyaumo mote simai sumaqem, bena aiyai kaka mala ena waiguyaumo yai sumaqem?

¹² Bamoda mote simai sumaqem te lava ġesauna ena ġonāġona kwa labedi, ba tam bena aiyai kaka em ġonāġona ya vitem?

¹³ “Taupaula mote babada labu aubaidi ima noya. Tana ġemota ya daboke bi ġesauna ya ġoe, ee ġemota ya vai bi ġesauna ya daboke. Tam mote ġemoğemotina Maimaituwa bi mane kuma noyaedi.”

Yesu ena gagali ġesaudi

(Met 11:12,13, Mak 10:11-12, Met 5:31-32)

¹⁴ Laġannemo Palisi niga giudi matabudi a vaivaiyedi ba Yesu ai namağe, banina tedi ba mane noġotina nopodi i waiwananavu.

¹⁵ Yesu i giuwedina gado, “Temi taunana lava matedimo ko voiyemi te bena kage lava didimanimi, bi geġa te Maimaituwa nopomi i sibedi. Lava dobu kauwidi edi visu a kitedi bi sa kakasaġesaġedina ba Maimaituwa matanemo ai matawalawala.

¹⁶ “Mousis ena Waīgħek bi taugiuwatana a gilugilumina wadubonemo ba a lauguguyaena eete Diyon Taukabulu ena saugemo. Mba ġome Maimaituwa ena waibada giuna visuvisuna i lauguguyaebi lava wapewepedi sa wailaulubu te mba waibadanemo sa sola nawa.

¹⁷ “I tekateka kauwa te mala bi dobu sa launeġaneğä bi waīgħek gilugilumina wadubonemo mote ġemota ġaubona sima kaikamağe.

18 “Oloto mwanena i gose bi waivini gesauna i naġina ba mwanena ya vavawaidoġa. Bi aiyai olotona mba waivinina gosegosena i naġina ba vawaidoġa ya voivoysi.”

Lava waiguyauna bi Yasales

19 Yesu i giuna gado, “Lava waiguyauna ġemota ġalibona edi gala molemeleddi i kotedi bi laġan matabuna i soi bi i waiwainuwavisu.

20 Mba ġome kota oloto waiyamoyamonina isana Yasales tunina boniboni i wanavu. Tana laġan matabuna a natome oloto waiguyauna ena mataetamo a waimiyeni.

21 Bi i ġoēgħoe te lava waiguyauna ena teibolomo kani pusepuselidi a kulukuluvana maso i kanidi. Bi kota ġome daġdaġas a tava bi bonibonina a lemoledi.

22 Sauga i tava te Yasales i peki bi aneya ai doli nawe Eiblaġam lisinemo bi vaitena a miya. Bi oloto waiguyauna kota i peki te a dobo.

23 Bi i nawu iyoyoġamo yavi gabunemo bi i waikita saġa te manekemo Eiblaġam i kita Yasales vaitena a miyamiya.

24 Kamaina bi lisinemo i binau saġana gado, ‘Tamagu Eiblaġam, kwa lau nuwatoiyegu bi Yasales kwa giukamaġe te nimagalana gaubemo yai dakwa bi menagu yai uba, banina tagu niga kainemo yavi dididiga yà vaivai.’

25 Bi Eiblaġam ena giu i waimunena gado, ‘Natugu, kwa noġoti te mamiyammo mwali visuvisudi kuna waiguyauyedi bi Yasales tana mwalidi i malulmaluwabiyedi. Bi niganana tana niga ġome ya wainuwavisu bi tam yavi kwa vaivai.

26 Bi kota ġesauna ba mododemo gwagħwa i yovo gulata, taunana aubaina mabai sa ġoēgħoe te lisimmo sa damana natona ba mote ġemogħemotina. Mainana kota temi mote ġemogħemotina te komu damana nato lisimaimo.’

27 Bi oloto waiguyauna i giuna gado, ‘Tamagu Eiblaġam, Yasales kwa giukamaġe egħi vanuwa lavedi lisidimo,

28 te valevaletigu wapedi 5 ya tala wainuwataudi te niga tunivusula gabunemo mote sima tava.’

29 Eiblaġam giu i waimunena gado, ‘Tedi Mousis bi Taugiuwatana bai a gilugilumina lisidimo ya kenakena te sa iyevi bi sa sibe.’

30 Tana i giuna gado, ‘Geġa, tamagu Eiblaġam, bamoda lava ġesau pekimo ya kena moito bi ya nawana lisidimo kaka sa laukuvuwa.’

31 Bi Eiblaġam i giuwena gado, ‘Bamoda Mousis bi Taugiuwatana kalinedi mote sima vaiyedi, ba avena te lava pekimo ya kena moito bi ya giuwedina bi yaġolo mote simai sumaġe.’”

17

Gebogebo, waisumaġa bi noya (Met 18:6,7,21,22, Mak 9:42)

1 Yesu ena tauwaikaiwatana i giuwedina gado, “Kauwa lava sa voyiedi te gebomo sa kulukuluvana ba sa tubuġa. Bi kota i gebo kauwa te tana aiyai bi natunatugu gebomo ya voyiedi te sa kulukuluva.

2 Ba i visu te gadonemo anilauliti ġakimina vitavitana sa duli bi nisamo sa pwalaġe yovoġe, bi mote i visu te lava ġemota anikita waiyovoyovo ya voive bi gebomo ya kuluva.

3 Taunana aubaina koi kita kauwa! Bamoda falom tauwaisumaġa gebo i voiyyena ba kwa kaipasine, bi i kuvasana ba ena gebogebo kwa noġoti kamaġe.

4 Bamoda laġan ġemota nopenomo, mala 7 lisimmo gebo i voiye bi kota mala 7 ya tava bi ya giuna gado, ‘Yà kuvakuvasa, ba kamaina te ena gebo kwa noġoti kamaġe.’

Sumaġa

5 Giugiukamaġedi Bada a giuwena gado, “Ema sumaġa kwa kananakidi.”

6 Bi Yesu edi giu i waimunena gado, “Wasiva pesina ba ġaubona bi ya duga te kai dididiga. Bamoda emi sumaġa ya dididigana maibena wasiva pesina, ba luvana malubani kaina ko giuwena gado, ‘Ku nuwalaka bi nisamo kwa wadim, bi ġemoġemotina kalinemi yai bade.’”

Taupaula ena noya

7 “Maimaso em taupaula ġemota i suwasuwata ee sipu i labelabedi. Laġannemo wapuġa bi i tavana bena kwa egeli te ya kani makai? Geġa!”

8 Tam maso ba em taupaula kuna giuwena gado, ‘kwa vononoġa bi kaguya kwa kanonogi te kwa labegu yà kani bi yà tego. Muliġa kaka tam kwa kani bi kwa tego.’

9 Bi taupaula ena bada aubaina i noyanoyana, ba ko noġonogoti te bada ena taupaula yai ebone, ee? Geġa!

10 Temi mainana Maimaituwa noya i giugiuwemina ko voiye bi maso kona giuna gado, ‘Tama mote taupaula visuvisumai bi ema noyaġa ke voiye.’”

Yesu olooloto 10 sida kapa i vaivaidina i waiyawasanidi

11 Yesu Yelusalem aubaina i nawanawa ba Sameliya ena palata bi Galili ena palata poudigħi i nawa.

12 Bi laġannemo malagaimo i solasola saġa, ba ġome oloto wapedi 10 a banavi bi tabudimo a moito banina tedi ba sida kapa i vaidi

13 bi a binauna gado, “Bada Yesu, kwa launuwatitoiymai.”

14 Laġannemo i kitekitedi, ba i giuwedina gado, “Ko nawa pilipilisi lisidimo bi tubuġimi sa kitedi.” Tedi a nawanawa ba etamo a yawasana.

15 Laġannemo oloto ġemota i kita munāġe te i yawasana, ba i munāġa tava Yesu lisinemo bi kalinana dididiginemo Maimaituwa i kasaġesāġe.

16 Tana Yesu kaġepakanemo i kuluva bi i waiebone. Tana ba Sameliya olotona.

17 Yesu lava i waitalayedina gado, “Olooloto wapedi 10 a yawasana bi wapedi 9 bam?”

18 Bai aubaina niga walidobu olotona taunaġa i munāġa tava bi Maimaituwa ya kakasaġesāġe.”

19 Kamaina bi Yesu oloto i giuwena gado, “Ku moito kwa nawa, em sumaġa i waiyawasanim.”

Maimaituwa ena waibada ya natonato

(Met 24:23-28)

20 Palisi babadidi ġesaudi Yesu ai talayena gado, “Bai sauginemo Maimaituwa ena waibada ya nato?” Yesu edi giu i waimunena gado, “Maimaituwa ena waibada ya natona bi mote ani kita ġone.”

21 Mote aiyai kaka ima giu gado, ‘Ko kita, tana naniga.’ Ee ‘Tana nanoko.’ Banina Maimaituwa ena waibadana ba temi nopolomimo.”

22 Kamaina bi Yesu ena tauwaikaiwatana i giuwedina gado, “Saugina ya natonatona kaka ya tava. Mba ġome kaka ko ġoegħoena Tana Taunana Natuna ena nato laġonna maso kona kita, bi mote kaka koma kita.”

²³ Lava kaka sa giuwemina gado, ‘Ko kita, tana kaunoko.’ Ee ‘Ko kita, tana kauniga.’ Bi mulidiġa koma nawanawa.

²⁴ Tana Taunana Natuna ena nato munaġa laġanna kaka maibena namamali, ya kem bi galewa ya lailaiyanana isuna te isuna.

²⁵ Bi tana kauwa wapewapedi ya gei wainuwatoiyedi bi niga kimtina lavedi sa daboke.

²⁶ Maibena Nowa ena saugemo i tubutubuġħana kota mainana Tana Taunana Natuna ena saugemo.

²⁷ Lava matabudi a kanikani, a tegotego bi ololoto bi waiwaivini a waikanaġinġi, mba laġannnemo Nowa gulamo i valageta bi kabaita i yovo te matabudi i waipekidī.

²⁸ “Mba kauwina kota ġemotina maibena Loti ena laġannimo. Lava a kanikani, a tegotego, a gimigimala, a wai kunekune, a wadiwadi bi vanuwa a kelikelidi.

²⁹ Bi laġannnemo Loti Sodom i gosegose ba kai bi ġakima laimwananwanaudi bovebovedi malaġa a laubulili yovo te ai peki kovidi.

³⁰ Tana Taunana Natuna ena nato munaġa laġannnemo, kaka mba mainana kauwidi sa tubuġa.

³¹ Mba laġannnemo lava aiyai ena vanuwa dabanemo mote ġemoġemotina te ima solanawa ena ġonqona ima legaudi, mainana kota lava aiyai daibimo mote luvana ima munaġa ena vanuwemo.

³² Loti mwanena lisinemo bai i tubuġħana ko noġot.

³³ Tana aiyai ena yawasana i nuwamunaġena ba ya kulayakasi bi tana aiyai ena yawasana i nuwakamaġena ba ya vai munaġe.

³⁴ “Yà giugiuwemi, mba dudubalinemo lava labu kaka sa kenakena ġemota, Maimaituwa kaka ġemota ya vai nawe bi ġesau ya gose.

³⁵⁻³⁶ Waiwaivini labu kaka witi sa litiliti ġemota, Maimaituwa kaka ġemota ya vai nawe bi ġesauna ya gose.”

³⁷ Ena Tauwaikaiwatana ai talayena gado, “Bada, bamo ġome mba kauwidi sa tubuġa?” Bi Yesu edi giu i waimunena gado, “Bamo ġome bi peki ba ġome aoao sa waiġemota.”

18

Iwape lautaulalana

¹ Kamaina bi Yesu lautaulalamo ena tauwaikaiwatana i wailovedi te sa laupali valolo bi mote sima nuwakulukuluva.

² Tana i giuna gado, “Taun ġemota nopoñemo taulauetala i miyamiya, tana mote Maimaituwa i nainaile e lava i viviviledi.

³ Bi ġome iwape taunina ġemotina nopoñemo i nawanawa valolo taulauetala lisinemo bi i waibaġa yaviyavina gado, ‘Kwa sagugu tauwaiwavugu nuwaboya ya vitezitegu.’

⁴ “Laġani i lofa kauwa taulauetala mote i voiye, damonemo tana taunaġa niga mai i giu munaġena gado, ‘Avena te tagu mote Maimaituwa yàma nainaile e lava yàma viviviledi,

⁵ yaġolo te niga iwapena ya kaka nuwalaġa laġagu, taunana aubaina tagu yà voiye te nuwauba ya vai, te enai velau munaġemo mote ima ka tuniyoaigu.’”

⁶ Kamaina bi Bada i giuna gado, “Koi beyavaiya te taulauetala ena yawasana mote didimanina bi bai i giuwena ko vaiye.

7 Bi Maimaituwa ena lava vinevinedi sagu aubaina sa ġabaġabana, suwala bi dudubala mote ima kadidimanidi, ee? E sagudi aubaina yai voivoiya? Bena geġa!

8 Yà giugiuwemi, tana kaka ena lava ya laididimani makaiyedi. Bi Tana Taunana Natuna* ena nato laġannemo, dobumo tauwaisumaġa kaka ya tavuġedti bi visa ota ya banavidi.”

Palisi bi takis taulaitupana

9 Yesu kota niga lautaulalana i giuwena ba lava mabai a noġonogoti munaġedti te tedi bena didimana sa voivoiye bi lava ġesaudi a kitakita waiyovoyovodi.

10 “Oolołoto labu a saġa a nawa pali vanuwinemo laupali aubaina, ġemota ba palisi bi ġesauna takis taulaitupana.

11 “Palisi tabunemo i moito bi taunaġa palimo i kasaġesaġe munaġena gado, ‘Maimaituwa yà waiebonem te tagu mote mai lava ġesaudi: Maibena taudanedanene, gebogebo tauvoiyedi, tauvawaidoġa bi kota niga takis taulaitupana.

12 Tagu wiki ġemota nophonemo laġan labu yà udiudi bi egħi waiguyaumo dubu 10 yà voivoiyedi bi dubu wai 10 na ba tam yà vitevitem.’

13 “Bi takis taulaitupana laumulimo i moito, tana mote i waikita saġa malamo, iwana i taunoko, nuwakadanemo i sivudi† bi i laupalina gado, ‘Maimaituwa kwa launuwatoitoyegu, tagu ba gebogebo lavagu.’”

14 Yesu i giuwedina gado, “Yà giugiuwemi te Maimaituwa takis taulaitupana ena pali i vaiye te ena gebogebo i noġoti kamaġe, i kadidimani bi i nawa ena vanuwemo. Bi palisi ena pali i vaiyenra bi mote i vai. Banina tedi mabai taudiġa sa sisusivu saġedina ba Maimaituwa kaka ya sivu yovoġedti bi mabai sa ġauba munaġana ba Maimaituwa kaka ya sivu saġedti.”

Yesu bi libilibi keikeilikidi (Met 19:13-15, Mak 10:13-16)

15 Lava ġesaudi natunatudi a tavaitedi Yesu lisinemo te maso nimana dabedimo i sivudi bi i kavisuvisudi. Laġannemo ena tauwaikaiwatana mba kauwina a kitakita ba lava a ġasijiedi.

16 Bi geġa te Yesu libilibi i yogedti bi i giuна gado, “Libilibi ko kita kamaġedti te sa nato lisigumo, mote komai ġakedi, banina lava mabai a ġauba munaġa ba Maimaituwa ena waibadamo sa miyamiyana ba mai libilibi.

17 Giukauwemo yà giugiuwemi, aiyai mote Maimaituwa ena waibada imai anine mai gomana ġauba mba tana mote Maimaituwa ena waibadamo ima saġa.”

Oloto waiguyauna (Met 19:16-30, Mak 10:17-31)

18 Diu badana ġemota Yesu i waitalayena gado, “Tauwailovelove visuvi sum, bai yà voiye te yawasana kenakena nonoġina yà vai?”

19 Bi Yesu giu i waimunena gado, “Tam kwa giugiu te tagu visuvisugu bi Maimaituwa taunaġa giukauwa te visuvisuna.

20 Tam bena waiġake kuna sibedi: Mote kuma vawaidoġa, mote kumai peki, mote kuma danene, tam mote kaiyovu lavana kumai mulinawawae, tamam bi tinam kwa viviledi.”‡

* **18:8:** Tana Taunana Natuna ba Yesu taunaġa i waiisa munaġe. † **18:13:** Guliki kalinedimo i giu te nuwakadana i bibi banina ba ġauba munaġa. ‡ **18:20:** Exod 20:12-16, Deut 5:16-20.

²¹ Bi oloto giu i waimunena gado, “Tagu mağaubogumo te niganana mba waigakedi matabudi e kaiwata kauwedi.”

²² Lağannemo Yesu oloto ena giu i vaivaiye ba i giuwena gado, “Tam yağolo te kauwa ġemota kwa malumaluwabiye. Kwa nawa te em ġonāġona matabudi kwa kune kamaġedi, waiyamoyamonidi mane kwa vitedi bi mala ena waiguyau kwa vai. Kaka kwa nato te kwa kaiwatagu.”

²³ Olotu niga giuna i vaivaiye ba i wainuwaboya kauwa, banina tana i waiguyau gulata.

²⁴ Yesu olotona i kita te i wainuwaboya bi i giuna gado, “I bagibagi kauwa te lava waiwaiguyauna Maimaituwa ena waibadamo ya sola saġa.

²⁵ I pilipili te kamelo siyau bwadanemo ya sola. Mainana kota lava waiguyauna ba i pilipili gulata te Maimaituwa ena waibada nponemo ya sola saġa.”

²⁶ Tedi mabai a vaivaiyena a giuna gado, “Lava waiwaiguyaudi mote sima yawasana te bena aiyai kaka ya yawasana?”

²⁷ Yesu giu i waimunena gado, “Lava lisinemo ba mote ġemōġemotina bi Maimaituwa lisinemo ba ġemōġemotina.”

²⁸ Kamaina bi Pita Yesu i giuwena gado, “Tama ba bai matabudi ke gosedi bi ke kaiwatam.”

²⁹ Bi Yesu i giuwedina gado, “Giukauwa yà giugiuwemi te aiyai bi Maimaituwa ena waibada aubaina ena malagai ee mwanena, ee valevaletina, ee nuvunuvvuna, ee magula bi natunatuna i gosedina,

³⁰ ba tana kaka ena lava bi ġonāġona wapewapedi niga dobunemo ya banavidi bi kota yağolo te yawasana kenakena nonoġinemo ya sola saġa.”

Yesu ena peki i gei giuve

(Met 20:17-19, Mak 10:32-34)

³¹ Bi Yesu ena tauwaikaiwatana 12 i nawedi tabudimo bi i giuwedina gado, “Koi beyavaiyal! Tada ta nawanawana Yelusalemmo ba ġome kaka wala taugiuwatana Tana Taunana Natuna a gilugilumi watana banidi sa tubuġa.

³² Tana kaka Eteni[§] nimedimo sa sako te sai dibodibogi, sa lauyovoġe bi sa kanisotawatawa.

³³ Tedi madamo sa kwapu bi sai peki. Bi laġan waifaioninem kaka ya kenamoito munaġa.”

³⁴ Bi ena tauwaikaiwatana niga kauwidi i giugiuwedina mote a sibedi, banina giudi banidi tedi lisidimo a kena waidavona, taunana aubaina mote a sibe.

Yesu oloto matapotapotana waigigimanina i waiyawasani

(Met 20:29-34, Mak 10:46-52)

³⁵ Yesu Deliko i vavawaiġelege ba oloto matapotapotana eta diyanemo i miya bi i waiwaigimana.

³⁶ Bi lağannemo lava kumna a vavawaitauli ba i waitalayedina gado, “Niga bai ya tubutubuġa?”

³⁷ Bi tedi a giuwena gado, “Nasalet Yesuna ya nawanawa.”

³⁸ Tana i binauna gado, “Aee Yesu Deividia natuna, kwa launuwa-toitoiyegu.”

³⁹ Lava dolidolidi a ġasiye bi a giuve te ya miya moimoisili. Bi geġa te tana i binau gulatana gado, “Deividia natuna, kwa launuwa-toitoiyegu!”

40 Kamaina bi Yesu i vamoito bi i giuwedi te oloto matapotapotana sa natome lisinemo. Tana i moito nato diyanemo bi Yesu oloto i waitalayena gado,

41 “Bai kwa ġoeġoena aubaim yà voiyē?” Bi oloto Yesu ena giu i waimunena gado, “Bada, yà ġoeġoena yà kita munaġa.”

42 Bi Yesu i giuwena gado, “Kamaina ku waikita! Em sumaġa i waiyawasanim.”

43 Noi taunana te oloto matana i yana bi i waikita munaġa, Maimaituwa i waiebone, i kasaġesäge bi Yesu i kaiwata. Lava matabudi mabai a kitakitana kota Maimaituwa a kasaġesäge.

19

Yesu bi Sakiyas

1 Yesu i sola saġa Delikomo bi taunina i nawanawae.

2 Bi ġome ba oloto isana Sakiyas tana takis taulaitupana edi bada bi tana ba oloto waiguyauna.

3 Sakiyas i ġoeġoena maso Yesu i kita te tana aiyai bi geġa te i watige gulata, taunana aubaina mote ġemogemotina te Yesu ya kita, banina lava kumna i didiga.

4 Taunana aubaina i velau doli bi kai damaya* i saġai te Yesu ya kita banina tana mba etanaġa i saġasäga.

5 Laġannemo Yesu mba modomodonemo i tavatava ba i taulageti i kita saġe bi i giuwena gado, “Sakiyas, ku bulili makai, banina tagu niganana em vanuwemo yà miya.”

6 Kamaina bi Sakiyas i bulili makai bi manuwavisuna Yesu i giuvai.

7 Ġome lava matabudi a kitakitana ba a wawaluna gado, “Niga lavana i waila wale, gebogebo lavana ena vanuwemo.”

8 Sakiyas i miya moito bi Bada i giuwena gado, “Bada, tagu egħi waiguyau nevna lava wainuwatoitoidi yà vitedi. Bi lava mabai takis laitupanemo e kaikayovuġedina ba manedi mala 4 yà laipwatapwata bi yà vite mu-naġedi.”

9 Bi Yesu i giuwena gado, “Yawasana niganana niga vanuwinemo i tava, banina niga lavana tana kota Eiblaġam ena tubulelesa.

10 Tana Taunana Natuna i yovona ba mabai a gwegwegwena ya tavuġedi bi yai yawasanidi.”

Mane wapedi 10 lautaulalana

(Met 25:14-30)

11 Ġome lava yaġolo a waibeyavaiya bi lautaulalamo i giuwedi. Banina tana kaikana Yelusalemmo nuwana tava bi tedi a wainoġotana bena Maimaituwa ena waibada noi taunana ya laumaġata.

12 Kamaina bi i giuwedina gado, “Lava laukaina i nawa wali dobumo te waibada ya vai kaka ya tava munaġa.

13 Kamaina bi ena taupaula 10 i giuwedi a tava bi mane i soiye bi i giuwedina gado, ‘Niga manedi ko noyanoyaedina eete yà tava munaġa.’

14 Bi geġa te ena dobu lavedi a daboke bi mulinaġa tauwainoyanova a giukamaġgedi mba dobuna babadidi lisidimo bi a giuna gado, ‘Tama niga olotona mote ka ġoe te yai ġalibona bi yai badayemai.’

* **19:4:** Diu lavedi edi damaya ba waiki'i geġana

15 “Tana a vine te i waiğalibona bi i munağɑ tava. Kamaina bi taupaula mabai mane i vitevitedina edi giu i giukamağe te sa tava bi mane a voivoiyedina sa kamağatidi.

16 Kamaina bi taupaula dolidolina i tava bi i giuna gado, ‘Bada em mane ġemota kuna vitegu bi tagu kota e noyae te wapedi 10 e voyiedi.’

17 Čome ġalibona giu i waimunena gado, ‘Tam taupaula visuvisum, noya ġaubonemo kunai patutu, taunana aubaina tam kaka taun wapedi 10 kwai badayedi.’

18 Bi kota taupaula wailabuna i tava te i giuwena gado, ‘Bada, em mane ġemota kuna vitegu bi tagu kota e noyae te wapedi 5 e voyiedi.’

19 Bi ġalibona giu i waimunena gado, ‘Tam kaka taun wapedi 5 kwai badayedi.’

20 “Čome kota taupaula ġesäuna i tava te i giuna gado, ‘Bada, em mane ba gala selepinemo e suma te e sako waidavo.

21 Tagu e nailem, banina tam lava medimedim, tam mote mwali mabimmo bi geğə te kwa vai. Bi kota bai mote ku wadi bi geğə te kwa lauyaba.’

22 “Kamaina bi ena bada giu i waimunena gado, ‘Tam taupaula gebogebom, tam em giu ya vitaledi te yà etalem. Kuna sibe te tagu ba medimedigu. Tagu mwali mote mabigumo bi geğə te yà vai bi mote yà wadi bi geğə te yà lauyaba.

23 Bi bai aubaina egu mane banikemo mote ku sako? Maso bi banikemo ku sako, egu tava munağemo maso ba laipwatana e vai.’

24 “Kamaina bi lava ġome a moimoitona i giuwedina gado, ‘Manena lisinemo ko kaikamağe te taupaula aiyai mane 10 i voivoiyena ko vite.’

25 Čome lava a giu vitena gado, ‘Bada, mba taupaulina kaikana mane 10 i legaudi.’

26 “Bi bada i giuna gado, ‘Yà giugiuwemi te tana aiyai bi lisinemo wapawapa ba sai lautawi bi kota aiyai lisinemo geğə bi ġaubona ya kenakenana kaka sa kaikamağe.

27 Niganana tedi mabai kagu ġaviya mote a ġoeğoeġu te yài ġalibona bi yài badayedi ba ko natomedi matagumo bi ko laipekidi.”

Yesu Yelusalemmo i solasağɑ

(Met 21:1-11, Mak 11:1-11, Dyn 12:12-19)

28 Yesu niga lautaualana i waikovi mulinemo ba i doli nawa Yelusalemmo.

29 Tana oya Oliv diyanemo malagai Betpega bi Beteni i vava waiğeleğeġledi ba ena tauwaikaiwatana labu niga mai i giuwedi bi i giukamağedi a doli,

30 “Ko nawa malagaimo bi ko sola sağħana ba donki lauewalina waitamina ko kita mote aiyai geluġe. Ko kuvesi bî ko natome.

31 Bi bamoda lava aiyai yai talaemina gado, ‘Bai aubaina ko kuvekuvesi?’ Ba ko giuwena gado, ‘Bada ya ġoeğoe.’ ”

32 Tedi mabai i giu kamağedi bi a nawananawana ba bai i giugiuwena mainana a banavi.

33 Tedi donki lauewalina a kuvekuvesi bi taniwigina i waitalayedina gado, “Bai aubaina donki ko kuvekuvesi?”

34 Bi tedi ena giu ai munena gado, “Bada ya ġoeğoe.”

35 Kamaina bi a natome Yesu lisinemo bi edi kwama a ġigidi te donki dabanemo a yesidi bi Yesu a sagu te i miya sağɑ.

³⁶ Lağannemo i gelu bi i nawanawa ba lava edi kwama etamo a yesidi.
³⁷ Lağannemo Yelusalem i vava waigelegele, Oya Oliv etana i yovo i nawanawanemo i tavatava ba taukaiwatana kumna mayasisidi kalinedi dididiginemo Maimaituwa a kakasägesäge, banina mataila bi anisove kauwidi matabudi a kitekitedina aubaina.

³⁸ “Galibona kakavisuvisuna Bada isanemo ya natonato! Namala dididiga Maimaituwa lisinemo bi nuwauba malamo bi dobumo mododemo ya kena.”

³⁹ Palisi gesaudi lava kumna nopolimo Yesu a giuwena gado, “Tauwailovelove, taukaiwatam kwa kaipasinedi te sa miya moimoisili!”

⁴⁰ Yesu giu i waimunena gado, “Ya giugiuwemi, bamoda tedi sa miya moimoisilina ba ġakima binau sai tubu.”

Yesu Yelusalem aubaina i ġaba

⁴¹ Yesu Yelusalem i vavawaiġelegele bi taun i kitakita ba nuwana i toitoi te i ġaba,

⁴² bi i giuna gado, “Bamoda niga lağanna maso bi ko kita ġone maso ba Maimaituwa bi temi modomimo nuwauba i kena, bi gegħa te niganana matemimo i kena waidavona.

⁴³ Bi lağan sa natonatona kaka emi ġaviya emi malagai ganana taulina sa ġuluvi bi sa kenavanaġi, sa moito waikwaivivilimi bi sa vatawimi.

⁴⁴ Bi temi natunatumi vaitedi sa kativunumi bi sa vapatinimi. Bi emi ġaviya kaka gana ġakimidi sa douwaidabalalidi te ġakima ġemota mote kaka ena gabumo ima kena. Banina Maimaituwa tauwaiyawasanimi i giukamaġe bi mote ko kita ġone.”

Yesu Pali vanuwinemo

(Met 21:12-17, Mak 11:15-19, Dyn 2:13-22)

⁴⁵ Kamaina bi Yesu i sola nawa pali vanuwina nophonemo bi mabai a waikunekunena i kwavidi a potiyovo.

⁴⁶ Bi i giuwedina gado, “Gilugilumina wadubonemo niga mainana Maimaituwa i giu, ‘Egu vanuwa ba pali vanuwina bi temi kona voiye te i waila taudanedanene edi ani kandavona.’ ”

⁴⁷ Tana lağan matabuna pali vanuwinemo i waiwailovelove. Bi pilisi edi babada, waiġake tauwailovelovena bi waibabada gesaudi a ġoeġoena maso ai peki.

⁴⁸ Bi tedi mote gavogavo a banavi te maso edi ġowana a voiye. Banina lava matabudi yaġolo te ena giu vaiyena a ġoeġoe.

20

Yesu ena waibada waitalana

(Met 21:23-27, Mak 11:27-33)

¹ Lağan ġemota Yesu pali vanuwinemo lava i wailovelovedi bi giu visuvisuna i laulauguguyae. Pilisi edi babada, waiġake tauwailovelovena bi waibabada vaitedi a tava Yesu lisinemo.

² Bi a giuwena gado, “Kwa giuwemai tam em waibada bambo kuna vai bi niga kauwidi kwa voivoiyedi, ee aiyai waibada i vitem?”

³ Bi Yesu edi giu i waimunena gado, “Tagu kota temi yài talayemi te ko giuwegu.

⁴ Diyon ena laukabulu ba malaġa i yovo ee lava lisidiġa i nato?”

⁵ Tedi taudiġa ai talapilina gado, “Bamoda ta giuna gado, ‘Maimaituwa lisinaġa.’ Ba tana ya giuna gado, ‘Bi bai aubaina mote Diyon koi sumāġe.’

⁶ Bi bamoda ta giuna gado, ‘Lava lisidiġa.’ Ba lava kumdi sa lau ġakimida. Banina tedi a sibe kauwe te Diyon ba taugiuwatana.”

⁷ Taunana aubaina tedi a giuna gado, “Tama mote ka sibe te bamo i vai.”

⁸ Bi Yesu i giuwedina gado, “Tagu kota mainana mote yàma giuwemi te waibada bamo e vai bi niga kauwidi yà voivoiyedi.”

Taubayau edi lautaulala

(Met 21:33-46, Mak 12:1-12)

⁹ Kamaina bi Yesu lautaulalamo lava i giuwedina gado, “Oloto ġemota wain daibina i wadi, taubayau nimedimo i sako bi tana i nawa dobu gesaunemo i miyana ba i lofa kauwa.

¹⁰ Vililubu laġannna i tava bi daibi taniwigina taupaula i giukamaġe taubayau lisidimo te maso gulepi a vite. Bi geġga te taubayau, taupaula a kwapu bi a giukamaġe manimakavakavana i munaga.

¹¹ Kamaina bi daibi taniwigina, taupaula gesauna i giukamaġe. Bi tana kota a kwapu, a voiye te i waidabauba bi manimakavakavana a giukamaġe i munaga.

¹² Bi yaġolo te daibi taniwigina taupaula waifaionina i giukamaġe lisidimo, tedi daibi noponemo a kwapu kauwe te nuwakaluna bi a daibi ganataulinemo a pwaläge nawe.

¹³ Kamaina bi daibi taniwigina i giuna gado, ‘Niganana bai yà voiye? Natuotigu nuwapougu yà giukamaġena male sa vivile.’

¹⁴ Bi laġannnemo taubayau a kitakita ba ai giugiuna gado, ‘Niga taunana ba daibi taniwigina natuna. Ko nato ta laipeki bi gagasina tada ta vai.’

¹⁵ Kamaina bi a pwaläge yovoġe daibi ganataulinemo te a laipeki.”

Bi Yesu i giuna gado, “Mba mainana ba daibi taniwigina bai ya voiye taubayau lisidimo?”

¹⁶ Tana kaka ya nato te taubayau yai pekidi bi daibi lava gesaudi ya vitedi.”

Laġannnemo lava niga giuna a vaivaiye ba a giuna gado, “Mote mainana ima tubuġa.”

¹⁷ Yesu lava i kitedi bi i waitalayedina gado, “Gilugiluminemo niga giuna banina ko noġoti: ‘Taulaukeli ġakima a dabodabokena taunana i nuwavitala te ġakima laukaina.’*

¹⁸ Bi tedi mabai niga ġakimina dabanemo sa talatalaġana ba sai doulisilisidi bi kota tana lava dabedimo ya talaġana ba sa nuwamisimisi.”

Takis waimaiina waitalana

(Met 22:15-22, Mak 12:13-17)

¹⁹ Waīgake tauwailovelovenha bi pilisi edi babada gavogavo a tavutavuġe te noi taunana maso Yesu a pani. Banina a sibe te tedi lautaulalamo i giugiuwedi bi geġga te lava a nailedi.

²⁰ Tedi tauwaikita kaikaiyovudi a giukamaġedi a nawa te Yesu a wainene nawe. Banina tedi a goeġoena maso bai i vato waigebo bi Loum gabemanina nimanemo a sako te maso i pani.

²¹ Kamaina bi tauwaikita Yesu ai talayena gado, “Tauwailovelove, tama ke sibe te tam giukauwemo kwa wai lovelove. Bi tam mote lava kuma nainailedi bi Maimaituwa ena ġowana lava aubaidi taunana kwa wailoveloveye.

* **20:17:** Ps 118:22.

²² Kwa giuwemai, kamaina te tama Sisa lisinemo takis kai maii ee, geğä?"

²³ Ğome Yesu edi kaiyovu i kita bi i giuwedina gado,

²⁴ "Te manena koi lovegu. Aiyai isana bi aluwina manenemo?"

Tedi ena giu ai munena gado, "Sisa."

²⁵ Kamaina bi Yesu i giuwedina gado, "Bai Sisa aubaina ba kamaina te Sisa ko vite, bi bai Maimaituwa aubaina ba kamaina te Maimaituwa ko vite."

²⁶ Bi lava matedimo bai i giugiuwedina mote luvana te maso a lauyovoğe. Taunana aubaina a soveye bi a miya moimoisili.

Kenamoito waitalana

(Met 22:23-33, Mak 12:18-27)

²⁷ Sadisi sa giugiu te mote kenamoito. Kamaina bi a tava Yesu lisinemo waitala aubaina.

²⁸ Tedi a giuna gado, "Tauwailovelove, Mousis ena waiğakemo niga mai i giuwemai: Bamoda oloto waivini i nağı bi olotona i pekina, ba tasina mba iwapena ya nağı te yai natuna tuwağana aubaina.

²⁹ Mai maso oolołoto wapedi 7, tautuwağā waivini i nağı bi mote ai natuna te i peki.

³⁰ Bi oloto wailabuna iwapena i nağı te olotona kota i peki

³¹ mulinemo, oloto waifaionina iwapena i nağı te olotona i peki bi kauwina ġemotina oloołoto 7 lisidimo i tubuğā te mote aiyai iwai natuna te a peki kovi.

³² Bi damonemo waivini i peki.

³³ Mba oloołotodi 7 waivinina a nağinağina, ba kenamoito lağannemo ba aiyai mwanena?"

³⁴ Bi Yesu i giuwedina gado, "Dobumo nağı ya kenakena te oloto bi waivini sa nağı.

³⁵ Bi lağqan ya natonatona tedi mabai waisumegidi pekimo sa kenamoitona ba mote sima nağı.

³⁶ Tedi maibena aneya bi mote sima peki. Banina tedi ba Maimaituwa natunatuna pekimo a kenamoito.

³⁷ Maimaituwa Mousis lisinemo i kamağati kauwe te pekipecidi sa kenamoito. Gilugilumina wadubonemo kai tomboyana vavavaninem i giu te Bada tana, Eiblağam, Aisiki bi Deikap edi Maimaituwa.[†]

³⁸ Tana mote pekipecidi edi Maimaituwa, bi yawayawasanidi edi Maimaituwa. Mabai sumağemo a pekipecina ba lisinemo yawayawasanidi."

³⁹ Kamaina bi waiğake tauwailoveloven a giuna gado, "Tauwailovelove, bai kuna giuwena ba giukauwa."

⁴⁰ Ğome tedi a miyamoimoisili, bi mote ai tala munäge.

Aiyai Natuna Keliso

(Met 22:41-46, Mak 12:35-37)

⁴¹ Kamaina bi Yesu i waitalayedina gado, "Bainewa te tedi sa giugiu te Keliso ba Deividia natuna?

⁴² Deividia ena Sale bukana nononemo tana niga mainana i giu: Bada egu Bada i giuwena gado, 'Kataiyagumo kwa miya

⁴³ eete em ġaviya yà voiyedi te kagetabam dibunemo kwa vapatinidi maibena anilaukağeyasağ'a.[‡]

⁴⁴ "Deividia ya giugiu te Bada ba tana ena Bada, bi bainewa te Keliso maso Deividia natuna?"

[†] 20:37: Exod 3:6. [‡] 20:43: Ps 110:1.

⁴⁵ Ōome lava matabudi a waibeyavaiya bi Yesu ena taukaiwatana i gwedina gado,

⁴⁶ Temi waiġāke tauwailovelovena ko kita kauwed. Tedi edi gala lofeloſedi sa kotedi bi waiġemota gabudīga sa moimoito nawa, bi sa ġoēgoena lava vivilemo tedi sai ebonedi, bi kota bolu vanuwidiġa ee soimo animiya laukaidimo sa miya.

⁴⁷ Tedi iwape edi solusolugudu sa kaka kavekavedi bi lava matedimo pali lofeloſedi sa iyeiyevidi. Tedi kaka kovoġa dididiga otina sa vai.”

21

Iwape ena puyo

(Mak 12:41-44)

¹ Yesu lava waiguyaudi i kitedi pali vanuwina nopeno ede puyo mane abominemo a sivusivudi.

² Bi kota iwape waiyamoyamonina i kita toya labu i sivudi.

³ Ōome Yesu i giuna gado, “Giukauwa ya giugiuwemi te niga iwapena waiyamoyamonina puyo i sakona i dididiga gulatana kaka lava ġesaudi.

⁴ Niga lavedi waiguyaudi edi mane nananakidi a kenakena bi keikelikidi a sivusivudi. Bi iwape ena waiyamoyamonemo ena mane matabuna i laupuyoye.”

Yesu pali vanuwina laukivigebogeboyena i giuwata

(Met 24:1,2, Mak 13:1-2)

⁵ Yesu ena tauwaikaiwatana ġesaudi Pali vanuwina a kita te kulina i visu kauwa taunana aubaina a giugiuwata. Banina mba vanuwina ba ġakima kulikulidimo a ġala bi lava puyo kulikulidi a natonatomedina vaitedi vanuwa ai siya. Bi Yesu i giuwedina gado,

⁶ “Bai niganana ko kitikitana, laġanna ya tavana kaka ġakimidi sa douwaidabalalidi, bi ġakima ġemota mote ena gabumo ima kena.”

Pilipili bi laukivigebogebo

(Met 24:3-14, Mak 13:3-13)

⁷ Bi tedi ai talayaena gado, “Tauwailovelove, mavisa niga kauwidi sa tubuġa? Bi mataila bai ka kita bi ka sibe te mba kauwidi ba ġotona te sa tubuġa?”

⁸ Yesu edi giu i waimunena gado, “Koi kita kauwa te mote aiyai ima aiwainawenawemi. Banina lava wapewapedi kaka sa tava bi isagumo sa lauguguyana gado, ‘Tagu taunana Keliso.’ Bi sa giuna gado, ‘Sauga kaikana i tava.’ Ba koma kaiwatedi.

⁹ Laġannemo pilipili bi waigasiġasi giudi ko vaiyedina ba koma naila. Niga kauwidi kaka sa gei tubuġa bi mba laġanna mote ima tava makai.”

¹⁰ Kamaina bi i giuwedina gado, “Dobu bi dobu kaka sai ġasiġasi bi kota ġalibona falona ġalibona vaitena kaka sai ġasiġasi.

¹¹ Yoyo kaka sa tubuġa, gomala bi kovoġa nananakidi mba dobudimo sa tubuġa bi kota kauwa wainiwa nainailidi bi mataila nananakidi galewemo sa tubuġa.

¹² Muliga kaka niga kauwidi sa tubuġana ba tedi sa panimi bi sa lau kivigebogeboyemi. Tedi bolu vanuwidimo bi biliwelokomo kaka sa sivu nawemi bi kota sa nawemi ġaligħalibona bi gabemani lisidimo banina temi taukaiwatagu.

¹³ Mba ġome kaka temi emi gavogavo ko vai te giu visuvisuna ko lauguguyaye.

14 Bi emi noğota sa didimana bi mote komai nuwaboya te bainewa taumiğa ko moito galamemi.

15 Banina tagu kaka nuwauyauya bi giu ya vitemi te emi ġaviya mote ġemogemotina sima lauyovoġemi.

16 Bi temi kaka tametamemi, tinetenemi, valevaletimi, emi dam lavedi bi emi lava sa lauyovoġemi bi ġesäumi kaka sai pekimi.

17 Tagu dabagumo kaka lava matabudi sa dabokemi.

18 Bi geġa te kunumimo daba ġemota mote kaka ima paila.

19 Bi moitodidimo kaka yawasana ko vai.”

Yesu Yelusalem sa laukivigebogeboyena i giuwata

(Met 24:15-21, Mak 13:14-19)

20 Laġannemo kona kita te tauwaiġaviya Yelusalem a moito kwaivilina ba ko sibe te laudousuwasuwa laġanna i tava.

21 Tedi mabai Diudiyamo ba sa naila sa nawa oyamo. Tedi mabai taunimo ba tauni sa potiyyoġo kamaġe. Bi tedi mabai dobu diyanemo taumiya ba mote sima sola saġa taunimo.

22 Banina niga taunana ba ena kovoġa saugina i tava te wadubonemo bai matabuna a gilugilumina banina ya tubuġa.

23 Mba laġandimo waivini bwagebwagedi bi waivaivaisudi lisidimo ba i gebo gulata. Niga dobunemo wainuwatoi dididiga ya tubuġa bi Maimaituwa ena medi kaka ya yovona niga lavedi lisidimo.

24 Bi tedi kaka ġesäumi kepatemo sai pekimi bi ġesäumi sa pani nawemi dobu ġesaudimo. Bi eteni kaka Yelusalem sa vagudagudana eete edi laġan ya nawakamaġe.

Tana Taunana Natuna ena nato

(Met 24:29-31, Mak 13:24-27)

25 “Mataila kauwidi kaka suwalemo, nawalaimo bi kipolemo sa tubuġa. Bi dobumo, dobu matabudi kaka sai nuwatoi bi nisa labāmidi dagugudimo lava sa naila bi edi noğota sa kovi.

26 Bi kauwa dididiga ya natonatona ba dobumo ya tubuġa bi nailinemo kaka lava sa laugilibubu banina, sawasawa tauwaibadaedi ġaġailisidi matabudi kaka sa gusu bi edi eta sa paledi.

27 Mba sauginemo tedi kaka Tana Taunana Natuna, maġailisina bi namala dididiga vaitena yadaġa ya yovoyovona sa kita.*

28 Laġannemo niga kauwidi sa tubutubuġa ba ko moito bi yasisimo ko lausanadada banina tauwaiyawasanimi nuwana tava.”

Damaya kaina enai lovelove ko kita

(Met 24:32-35, Mak 13:28-31)

29 Yesu niga lautaulanemo i giuwedina gado, “Damaya kaina bi kai matabudi ko kitedi.

30 Laġannemo sa nimanimagala ba temi ko kita bi ko sibe otige te bodubodu laġannina ya tavatava.

31 Mba mainana kauwidi ko kitedi sa tubutubuġa, ba ko sibe otige te Maimaituwa ena waibada ba nuwana tava.

32 Ya giugiu kauwemi te niga kimtimi mote kaka koma peki eete niga kauwidi matabudi sa tubuġa.

33 Mala bi dobu sa launeġaneġa bi tagu giugu mote kaka ima launeġaneġa.

* **21:27:** Dan 7:13.

34 Koi kita kauwa te soi lağanidimo tegobu'uwa bi dobu kauwidi mote nopolim simai wanavudi. Bi mba lağanña mote imai tagugumi maibena kwalo.

35 Banina niga kauwina dobumo kaka lava matabudi lisidimo ya tubuğä.

36 Koi kita kauwa bi ko laupali gulata te niga kauwidi sa tubuğana bi ko vola kamağedi. Bi Tana Taunana Natuna ena nato munağemo ba luvana temi matanemo ko moito.”

37 Lağan onena Yesu pali vanuwinemo i waiwailovelove, bi aubiga onena i nawia Oliv oyana dabänemo bi i miyamiya te lağan i sakosako.

38 Bi olaolala kageka lava a kena moito bi a nawanawa pali vanuwinemo Yesu au waibeyavaiyenemo.

22

Yesu kana Pota a yesi

1 Buledi mote muu'a vaitena Soina sa wai isana Vawaitauli saugina i tava.

2 Pilisi edi babada bi waiğake tauwailovelovedi tedi kandavonağä gavo-gavo a tavutavu, te Yesu maso ai peki. Bi gegä te lava a nailedi.

Diudas i waianina te Yesu ya sakoyovoğe

3 Tedi 12 nopolidimo Seitan Diudas sa wai isana Iskaliyot, i sunei.

4 Göme te Diudas i nawia, Pilisi edi babada bi pali vanuwina tauyavena vaitedi ai ogatala te eta ya voiye te Yesu sa kaididi.

5 Tedi nuwed i visu bi ai anina te mane sa vite.

6 Kamaina bi Diudas i waianina bi eta ya voiye te Yesu babada nimedimo ya sako te lava mote sima sibe.

Yesu i vononogä te Vawaitauli Soina ya kani

(Met 26:17-25, Mak 14:12-21, Dyn 13:21-30)

7 Kamaina bi Buledi-Mote muu'a vaitena Soina lağanina i tava, bi göme Vawaitauli sewasewana sipu lau ewalidi ai pekidi.

8 Yesu, Pita bi Diyón i giuwedina gado, “Ko nawa bi Vawaitauli kanina aubaida ko kanonoğï te ta kani.”

9 Tedi ai talayena gado, “Bamo göme kuna göeğöena kani kaka nonogi?”

10 Bi Yesu edi giu i waimunena gado, “Ko nawa bi lağannemo malagaimo ko solasağä ba oloto gauba dugina ya avaavalina ya banavimi. Tana ko kaiwata te bamo vanuwinemo ya valavalagetana göme ko valageta.

11 Bi vanuwa taniwigina ko giuwena gado, ‘Tauwailovelove niga mainana i giu, tauliso edi nakanaka bamo te göme egü tauwaikaiwatana vaitedi Vawaitauli Soina ka kani?’

12 Tana kaka vanuwina dabänemo nakanaka didiga kaka nonogina yai lovemi te göme bai matabuna ko kanonoğï.”

13 Tedi a nawa bi Yesu mwali matabudi i giugiowedina mainana a banavidi. Kamaina bi Vawaitauli kanina a kanonoğï.

Kanigemota

(Met 26:26-30, Mak 14:22-26)

14 Kamaina bi sauga kauwa i tava te göme Yesu bi giugiukamağedi teibolo a miya kwaivivili.

15 Tana i giuwedina gado, “Tagu e göye kauwemi te vaitemi Vawaitauli kanina ta kani kaka mulığä yài nuwatoi.”

16 Banina ya giugiuwemi te niga kanina mote yàma kani munağe, eete Maimaituwa ena waibadamo niga soina banina ya laumağota.”

17 Ğome Yesu wain leduna i vai, Maimaituwa i wai ebone bi i giuwedina gado, “Niga ko vai bi emi lava vaitedi ko tego soiye.

18 Banina ya giugiuwemi te niganana tagu niga wainina mote yàma tego munäge eete Maimaituwa ena waibada ya tava.”

19 Kamaina bi buledi i vai, Maimaituwa i wai ebone, i kivi, te i vitedi bi i giuna gado, “Niga ba tubugigu temi aubaimi i vitemi, niga kauwina ko voiyenonoğe ani noğotiwatagu.”

20 Kauwina ġemotinemo, kani mulinemo tana ledu i vai bi i giuna gado, “Niga ba kwasinigu leduna Maimaituwa ena waianina valivaliuna matailina ya nuwaġinina temi aubaimi.

21 Temi ko sibe te ġemota tausakoyovoğegu ba tagu tana vaitena teibolomo.

22 Maimaituwa ena wai anina luvanemo kaka Tana Taunana Natuna ya peki, bi i gebo kauwa te lava aiyai ya sakoyovoğegu!”

23 Tedi taudiġa aitala vivila te aiyai niga kauwina ya voiyen.

Saġa gulata waikagiuna

24 Bi ena tauwaikaiwatana taudiġa nopodimo waikagiun te aiyai i saġa gulata.

25 Bi Yesu i giuwedina gado, “Eteni edi ġalibona ba edi lava lisidimo sa waibada teyala, bi kota isedi aubaidi sa waibada bi sa giugiu te bena kage lavedi sa sagusagudi.

26 Ĝeġa, temi mote mai koma voiyen, tana aiyai saġa gulata i ġoena ba ya ġauba mununaġa. Bi taulauetadoli maso ba mai taupaula.

27 Bamo taunana i tausaġa, teibolomo ya miya ya kanikanina ee ya waitaupaulana? Tedi lisidimo ba lava teibolomo ya miya bi ya kanikanina. Bi tagu ba mote mainana, tagu ba taupaula.

28 Temi egħi pilipili matabudimo kona miya sagusagugu.

29 Tagu Tamagu waibada i viteguna, kota mainana temi waibada ya vitezitemi.

30 Taunana aubaina temi kaka egħi waibadamo teibolomo ko kani bi ko tego. Bi temi kaka ġalibona ena animiyyaġa ko miya bi Islaelmo dam 12 koi badayedi.”

Yesu Pita ena valele i giuwata

(Met 26:31-35, Mak 14:27-31, Dyn 13:36-38)

31 Yesu i giuna gado, “Saimon, kwai beyavaiya kauwa! Seitan kaikana ai anine te matabumi yai laulubumi, ya daili te visuvisuna bi gebogebona maibena taubayau witi ya vunegi te banina tabuna bi venina tabuna.

32 Saimon, tagu aubaimi e laupali te mote em sumaqha ima kuluva, bi laġannemo kwa nuwatalana kaka valevaletim kwa laibagidi.”

33 Kamaina bi Pita giu i waimunena gado, “Bada, tagu ġemoġemotigu ta nawwa biliwelokomo te vaitem ta peki.”

34 Yesu, Pita ena giu i waimunena gado, “Yà giugiuwem te mateya dudubalemo muliġa kaka kamkam ya ġabana ba tam mala faiona kwa valele te mote ku sibegu.”

Solusolugudu, tana bi kwatikwati

35 Kamaina bi Yesu i waitalayedina gado, “Laġannemo solusolugudu, tana bi kaġesuma kona gosedi bi e giukamagħemi kona nawana. Ba mwali bai kona maluwabiye?” Tedi a giuna gado, “Geġa, mote bai.”

³⁶ Bi Yesu i giuwedina gado, “Bamoda niganana wai manemi bi wai tanemi ba ko legaudi, bi aiyai lisimmo mote kватиквати ba kwama kwa kune kamагe te kватиквати kwa gimeli.

³⁷ Tagu ya giugiuwemi te gilugilumina wadubonemo niga mainana i giu, ‘Tana sa voyena maibena taudanedanene,’ Banina bai matabuna a gilugilumi watana ba kauwina lisigumo ya tubuѓa.”

³⁸ Bi ena tauwaikaiwatana a giuwena gado, “Bada, kватиквати labu niga.” Tana edi giu i waimunen gado, “Mba giuna avena.”

Yesu Oliv Oyana Dabanemo i laupali

(Met 26:36-46, Mak 14:32-42)

³⁹ Yesu malagai dididiga i gose bi i nawa Oliv oyanemo лаган matabuna i voivoiyena mainana. Bi ena tauwaikaiwatana a kaiwata.

⁴⁰ Laѓannemo mba gabunemo a tavatava ba i giuwedina gado, “Ko laupali te mote laulubumo koma kuluva.”

⁴¹ Tana i gosedi bi i nawana ba manekina mai ғакима sa pwalaѓe bi ya talatalaѓana mainana, ғome tuwapekana i waitupagwaliгedi bi i laupalina gado,

⁴² “Aee, Tamagu bamoda em ғowана te niga wainuwatoina leduna lisigumo kwa kai kamагe. Bi gegә te tagu mote egu ғowана bi tam em ғowana ya tubuѓa.”

⁴³ Ғome te Aneya malaѓa i yovo lisinemo i laumagata bi ғailisi i vite.

⁴⁴ Tana yavi bi nuwaboya nopona i waiwanavu taunana aubaina i laupali gulata, bi yokuyokuna i tositosi yovona doѓamo maibena kwasina.

⁴⁵ Tana pali mulinemo i moito bi i munaѓa ena tauwaikaiwatana lisidimo, bi i kitedi te a kena nuwayavuѓa, banina tedi ai nuwaboya gulata.

⁴⁶ Yesu i giuwedina gado, “Bai aubaina ko kenakena? Ko moito bi ko laupali te mote laulubumo koma kuluva.”

Yesu a pani

(Met 26:47-56, Mak 14:43-50, Dyn 18:3-11)

⁴⁷ Yesu yaѓolo i giugiu bi ena tauwaikaiwatana 12 nopolimo ғemota isana Diudas, tana lava kumna i lauetadoliyedi te a tava Yesu lisinemo. Kamaina bi tana i nawa ota Yesu wai suluvena aubaina.

⁴⁸ Bi Yesu Diudas i waitalayena gado, “Tam waisuluvemo Tana Taunana Natuna kwa sakosakoyovoѓe, ee?”

⁴⁹ Laѓannemo Yesu ena tauwaikaiwatana a kita te bai ya tubuѓa, aubaina te ai talayena gado, “Bada, tama ғемоғемотина ema kватиквати kai gulidi, ee?”

⁵⁰ Bi edi tau ғemota kватиквати i waiguli, te pilisi saѓасаѓа guletina ena taupaula kataiyana yawaninemoy beyana i tadi kamагe.

⁵¹ Kamaina bi Yesu i giuna gado, “Kauwina ko kaisako!” Tana oloto beyana i taukonи te i waiyawasanı.

⁵² Bi pilisi edi babada, pali vanuwina tauyavena edi babada bi waibabada, ғome a tava Yesu aubaina. Bi tana i giuwedina gado, “Tagu gode taudanedanene te makwatikwatimi bi mada vitedi kona tava?”

⁵³ Tagu лаган matabuna temi vaitemi pali vanuwinemo bi mote ko panigu. Bi niga ba boimatuwa ena sauga kauwa i tava te ena ғailisi yai badayemi.

Pita Yesu i valeleye

(Met 26:57-58, Mak 14:53-54, Dyn 18:12-18)

⁵⁴ Tedi Yesu a pani bi a nawena pilisi sağasağā guletina ena vanuwemo. Bi Pita manemanekemo bi Yesu i vavawata nawe.

⁵⁵ Bi lava vanuwa didiyaunemo kai a muka bi a miya kwaivivili bi Pita i nato te vaitena a miya.

⁵⁶ Čome taupaula waivinina kai yananemo Pita i kita ġone. Kamaina bi i kitadidi bi i giuna gado, “Niga olotona ba Yesu vaitena.”

⁵⁷ Bi Pita i valelena gado, “Mm, waivini, mba olotona kwa giugiuwena tagu mote yà sibe.”

⁵⁸ Čome a tau miya bi lava ġesauna Pita i kita ġone bi i giuwena gado, “Tam kota edi tau ġemota.” Bi Pita ena giu i waimunena gado, “Oloto, mba mote tagu!”

⁵⁹ Mba giuna waumina i nawa kamaġe mulinemmo, kota oloto ġesauna i giuna gado, “Mba giukauwa, mote ima valele tana Yesu vaitena a nawanawa, banina tana Galili lavana.”

⁶⁰ Pita giu i waimunena gado, “Oloto, tagu mote yà sibe te tam bai kwa giugiuwe.” Tana yaġolo i gagagali bi kamkam i ġoħba.

⁶¹ Čome Bada i tauvitale bi Pita i kitakitanawe ba Pita Bada ena giu i noġotidi. “Muliġa kaka kamkam ya ġabana ba tam mala faiona kwa valele te mote ku sibegu.”

⁶² Kamaina bi Pita i potiyovo i nawa bi i ġabba te i ġabba nusanusa.

*Yesu ainamäge bi a kwapu
(Met 26:67-68, Mak 14:65)*

⁶³ Bi tauyava mabai Yesu a labelabena ai namaġe bi a kwapu.

⁶⁴ Tedi matana a suma bi ai talayena gado, “Te ku giuwemai, aiyai i kwapum?”

⁶⁵ Bi tana kauwa wapewapedimo ai wavu.

*Paelat bi Alodi matedimo Yesu ai moito
(Met 26:59-66, Mak 14:55-64, Dyn 18:19-24)*

⁶⁶ Laġan i sako bi Pilisi edi babada bi waiġķe tauwailovelovena a tava ai ġemotidi bi Yesu ai doli nawe bolu babadidi matedimo ai moito.

⁶⁷ Tedi ai talayena gado, “Bamoda tam Keliso te kwa giuwemai?” Bi Yesu edi giu i waimunena gado, “Bamo te yà giuwemina ba mote kaka komai sumāgegu.

⁶⁸ Bamoda yài talayemina, ba mote ġemoġemotimi te egū giu koi mune.

⁶⁹ Niganana bi noi i nawana, Tana Taunana Natuna kaka Maimaituwa ġaīgħilisina kataiyanemo ya miya.”

⁷⁰ Tedi matabudi ai talayena gado, “Tam taunana Maimaituwa Natuna, ee?”

Bi edi giu i waimunena gado, “Giukauwa, ko giuguna mainana.”

⁷¹ Kamaina bi a giuna gado, “Tama mote giu wapewapedi kama ġoegħoedi. Tada kaikana beyademo te vaiye.”

23

*Yesu Paelat matanemo i etala
(Met 27:1,2, Mak 15:1-5, Dyn 18:28-38)*

¹ Kamaina bi bolu babadidi matabudi Yesu ai doli nawe Paelat lisinemo.

² Čome tedi ai wavuna gado, “Niga lavana ke banavi te lava ya aiaiawaieta doliyedi, bi ya giugiuwedti te takisi mote simai maii Loum Gabemanina

lisinemo. Bi tana taunağɑ ya giugiu munağɑ te tana Čalibona Vinevine kamağena.”

³ Ĝome Paelat Yesu i waitalayena gado, “Tam Diu edi ĝalibona, ee?” Bi Yesu ena giu i waimunena gado, “Emaso, kuna giugiu mainana.”

⁴ Kamaina bi Paelat, pilisi edi babada bi lava kumdi i giuwedina gado, “Niga lavana lisinemo mote bai gebona e banavi.”

⁵ Bi tedi a lauyavyavina gado, “Niga lavana ena wailovelovemo waigasigasi ya wai tubudi Diudiya dobuna matabuna nopenomo. Tana Galilimo i waitubu bi niganana Yelusalemmo i tavaite.”

⁶ Lağannemo paelat i vaivaiyedi ba i waitalayedina gado, “Mba Galili lavana ee?”

⁷ Ĝome paelat i vaiye te Yesu ba Alodi ena waibada gabulinemo i noyanoya ba tana i giukamağe Alodi lisinemo. Mba sauginemo kota Alodi ĝome Yelusalemmo.

⁸ Lağannemo Alodi Yesu i kitakita ba nuwana i visu gulata, banina giunağɑ i vaivaiye bi lağan i wapa i ġoegoena maso i kita. Ĝome i ġoegoena maso Yesu anisove kauwidi i voyiedi bi i kitedi.

⁹ Alodi giu wapewapedimo Yesu i waitalavitavitate bi tana mote bai i giu lubuge.

¹⁰ Pilisi edi babada bi waiğake tauwailovelovedi a moito bi Yesu ai wavudidi.

¹¹ Alodi ena tauwaigaviya vaitedi Yesu ai namağe bi ai gwaigwaiye. Tana gala molemolena ai kote bi a giukamağe i munağɑ paelat lisinemo.

¹² Alodi bi Paelat wala a waimiyatauli bi mba lağannemo tedi aitau munağɑ.

Yesu a kovoğgi te i peki

(Met 27:15-26, Mak 15:6-15, Dyn 18:39—19:16)

¹³ Paelat, Pilisi edi babada, bolu babadidi bi lava i giuwedi te a tava ai ġemotidi,

¹⁴ bi i giuwedina gado, “Temi niga lavana kona natome lisigumo bi kona giu te lava ya voyiedi bi sa waiğasigasi. Niganana matemimo ei talavitaritale te emi waiwawu banina gegɑ.

¹⁵ Bi kota Alodi mote bai gebogebona i banavi, taunana aubaina i giukamağe munağɑ lisidemo. Niga lavana mote bai i voiye waigebo te ya peki.

¹⁶⁻¹⁷ Taunana aubaina yà kwapu bi yà giukamağe ya nawa.”*

¹⁸ Lava kumna a binauna gado, “Mba lavana kwai peki! Bi aubaimai Balabas kwa kaikamağe!”

¹⁹ (Balabas ba waiğasigasi bi waipeki i voivoiyedina dabedimo bili-welokomo a sako nawe.)

²⁰ Paelat laya i waitala munağedina, banina ba tana i ġoegoena maso Yesu i kaikamağe i nawa.

²¹ Tedi yağolo a binabinauna gado, “Ko tupalatu, ko tupalatu!”

²² Paelat giu i waifaionina gado, “Bai gebona i voiye? Tagu lisinemo mote bai gebona e banavi te yà peki. Taunana aubaina sa kwapu bi sa kaikamağe te ya nawa.”

* **23:16-17:** Giluglumina wadubonemo lova 17 i giuna gado, “Wawaitauli soina lağannidimo ba paelat biliwelokomo taumiya ġemota i kaikaikamağe lava aubaidi.”

23 Tedi yağolo te kalinedi dididiginemo a binabinau te Yesu sa tupalatu. Tedi edi binamou palet nuwana ai lausolu.

24 Kamaina bi Paelat lava edi ḡowāna i voyie.

25 Bi Balabas wai ḡasigasi bi wai peki i voivoiyedina aubaina bili-welokomo a sako nawe miyamiya. Bi lava edi ḡowāna aubaina te palet ai bağā te Balabas ya kamağe ya nawa. Bi Yesu i vitedi te edi ḡowāna sa voyie.

Yesu a tupalatu

(Met 27:32-44, Mak 15:21-32, Dyn 19:17-27)

26 Sauginemo ḡavīgāviyidi Yesu a waidoli nawe ba oloto isana Saimon tana Sailin lavana, i solasolasaga malagai dididiginemo bi a banavi. Kamaina bi a egeli, kolosi ai avali bi Yesu i kaiwata.

27 Lava kumna a kaiwata bi nopodimo ba waiwaivini vaitedi, tedi a ḡabeğabe bi a nusanusa.

28 Gome Yesu i tauvitale bi i giuwedina gado, “Yelusalem waivinimi, koma ḡabegu, temi ko ḡaba munağemi bi kota natunatum i aubaidi ko ḡaba.

29 Koi beyavaiya, lağan ya natonatona kaka lava sa giuna gado, ‘Wai-waivini aiaipoidi wainatuna geğedi bi bamot mote ai susu lubu ba sai nuwavisu.’

30 Mba lağannemo kaka lava oya sa giuwedina gado, ‘Ko dobo tawimai!’ Bi dabatuwa sa giuwedina gado, ‘Ko ġuluvi tawimai.’

31 Bamoda kai gidevinemo bi lava niga kauwidi sa voivoiyedi, bi i pokina ba bai kaka ya tubuğā?”

32 Taudanene labu Yesu vaitena a nawedi tupalatudi aubaina.

33 Lağannemo tedi dobu a wai isana kunukoukou gabunemo a tavatava, ba ḡome Yesu bi taudanene labu vaitedi a tupalatudi, ḡemota katayanemo bi ḡemota ḡeniyānemo.

34 Yesu i giuna gado, “Tamagu, edi gebogebi kwa noğoti kamağedi! Tedi mote a sibe te bai sa voivoiyie.” Bi tedi koitilimo ena gala a dailidi.

35 ḡome lava kumna a moito a kitakita bi Diu babadidi a waidibogi, ai gwaiye bi a giuna gado, “Tana lava ḡesaudi i waiyawasanidi bi bamoda tana Keliso, Maimaituwa i Vinevinena ba taunağā yai yawasani munağē!”

36 Bi ḡavīgāviyidi waidibogemo a sağā bi wain wailuluna a vite,

37 bi a giuwena gado, “Bamoda tam Diu edi ḡalibona ba kwai yawasani munağem!”

38 Kununa kavalinemmo kai selipapinemmo a gilumana gado, “Niga ba Diu edi ḡalibona.”

39 Bi taudanene ḡemota i dawedawena waidibogemo i giuna gado, “Tam bena Keliso? Ku waiyawasanim bi kwai yawasanimai!”

40 Bi geğā te taudanene ḡesauna ena tau i kaipasinena gado, “Tam mote Maimaituwa ku naile? Tam kwa pekina mai tana ya peki.

41 Tada giukauwa te eda kauwa gebogebodi dabedimo kovoğā ta vaivai bi niga lavana mote bai gebona i voyie.”

42 Kamaina bi i giuna gado, “Yesu, lağannemo waibada kuna vaina ba kwa noğotigu!”

43 Yesu lavana ena giu i waimunena gado, “Giukauwemo ya giugiuwem, te niganana ba tam bi tagu Paladaisimo.”

Yesu ena peki

(Met 27:45-56, Mak 15:33-41, Dyn 19:28-30)

44 Suwala 12 koloki balanemo bi dobu matabuna waidudubala i waitubunna eete 3 koloki i vai.

45 Bi suwala lalani i kaisako bi pali vanuwinemo guduboyo i dawedawena i nuwatili labu.

46 Yesu kalinana dididiginemo i ġaġba saġġona gado, “Tamagu, nimammo Aluwigu ya sakosako.” Laġannemo giu i waiwaikovi ba yawasina i tauvunu.

47 Ĝome tauwaiġaviya 100 edi bada bai i tubutubuġħana i kitakita ba Maimaituwa i kasagħesę́ġe bi i giuna gado, “Giukauwa te niga lava didimanna.”

48 Laġannemo lava matabudi a kita te Yesu bainewa a tupalatu ba tedi manuwapou yavidi bi manuوابو ية a munaġa edi malagaimo.

49 Lava matabudi Yesu tausibena bi waivini Galilimo bi a kaikaiwata nawena manemanekemo a moito bi niga kauwidi a kitekitedi.

Yesu a dobo

(Met 27:57-61, Mak 15:42-47, Dyn 19:38-42)

50-51 Mba ġome ba oloto isana Diyosep tana Alimatiya lavana bi Alimatiya taunina ba Diudiya noponemo. Tana ba lava visuvisuna bi didimanina bi Maimaituwa ena waibada ya natonatona i labelabe. Avena te tana bolu badana ġemotà bi ena lava edi ogatala bi edi kauwa mote i waianinedi.

52 Tana i nawa paelat lisinemo bi Yesu taubeuna i waibaġaye.

53 Kamaina bi Yesu taubeuna i talui yovōġe bi gala potipotinemo i suma. Kaka bi i avali nawe tauyewa valivaliuna, po'a doudou wainononemo i sako nawe.

54 Mba aubiganemo vononoġa suwelina i kovikovi, bi Waiyawasi Laġanna yai tubu.

55 Waiwaivini Galilimo Yesu a kaikaiwatana Diyosep a kaiwata nawe tauyewamo bi bainewa Yesu taubeuna i sakosakona a kita.

56 Kamaina bi a munaġa edi malagaimo te bona bi masi panepanedi a kanonoġidi, bi Waiġake ena luvamo aubaina te Waiyawasi Laġannemo ai yawasi.

24

Kenamaito

(Met 28:1-10, Mak 16:1-8, Dyn 20:1-10)

1 Sande olaolalemo kaikana waiwaivini bona panepanedi a kaka nonoġidina a legaudi bi a nawa tauyewamo.

2 Ĝome tedi ġakima ġimäġima kamaġena tauyewa mataetinemo a kita,

3 kamaina bi tedi tauyewamo a sola nawa bi Bada Yesu tubuġina mote a banavi.

4 Ĝome a moito bi kauwina a wainuwanoġoġotæ ba i waimaġemoti te olooloto labu edi gala waimatakankanidi diyedimo a moito kamaġedi.

5 Mba waivinidi a naila gulata bi a laudulu yovo doġħomo. Kamaina bi oloolotodi a giuwedina gado, “Bai aubaina tana miyamiyana pekipekidi edi gabumo ko tavutavuġe?”

6 Tana mote niga ġome, tana kaikana Maimaituwa i kakenamaito. Laġannemo temi Galilimo bi tana bai i giugiuwmina ko noġotidi:

7 ‘Maimaituwa ya goeġġoe te Tana Taunana Natuna kaka gebogebo lavedi nimedimo sa sako, te sa tupalatu bi laġan waifaioninem ya kakenamaito munaġe.’”

8 Ĝome ba waivinidi Yesu ena giu a noġotidi,

9 lağannemo tauyewamo a tava munağɑ ba tedi niga kauwidi matabudi ena tauwaikaiwatana 11 bi lava gesaudi a giuwedi.

10 Mba waivinidi ba Meli Magdalin, Diyowena, Diyemesi tinana Meli bi waivini gesaudi vaitedi, niga kauwidi giugiukamägedi a giuwedi.

11 Bi tedi niga waivinidi mote ai sumägedi, banina edi giu vaiyedi lisidimo ba banidi gegɑ.

12 Ğome Pita i miyamoito bi i velau ota te tauyewamo i tava bi i launevali te gala taudığɑ i kitedi a kenakena. Tana i munağɑ, bi bai i tubutubuğɑna i wainuwanoğonogötæ.

*Emasi Etanemo
(Mak 16:12,13)*

13 Mba lağanna ġemotinemo Yesu ena tauwaikaiwatana labu a nawanawa Emasi malagainemo, bi Yelusalem te Emasi ena maneka ba 11 kilomita.*

14 Tedi a nawanawa bi kauwa matabudi nove a tubutubuğɑna a waigiugiwedi.

15 Tedi mba nawanemo bai i tubutubuğɑna a giuwedi bi a waitalapiliyedi, ba Yesu i moito nato te vaitena a nawa,

16 bi i voysi munäge te mote a kita góne.

17 Kamaina bi Yesu i waitalayedina gado, “Temi ko nawanawa bi bai ko waitalapiliyedi?” Tedi manuwaboyedi a moito moimoisili.

18 Ğesauna isana Kliyopas Yesu i waitalayena gado, “Tam tautavatava te Yelusalemmo kauwa a tubutubuğɑna niga lağandimo mote ku sibedi?”

19 Bi Yesu i waitalayedina gado, “Bai kauwidi?” Bi ena giu ai munena gado, “Bi Nasalet Yesuna lisinemo kauwa a tubutubuğɑna. Niga lavana ba tauguwatana, ena giu bi ena kauwa ba ai poya gulata Maimaituwa bi lava matedimo.

20 Pilisi edi babada bi tama ema babada tana a vai te ġavīġaviyidi nimedimo a sakò bi a tupalatu te i peki.

21 Bi tama ke noğoti te Tana Taunana i tava te Islael ya kuvesidi, bi niga kauwidi a tubuğɑna ba lağɑn faiona a kovi.

22 Waivini gesaudi vaitedi miyamiyamai kaikana olaolalemo a nawa tauyewamo, bi edi giumo ke sove,

23 te Yesu taubeuna mote a banavi. Tedi a munağɑ tava bi a giu te wailovemo aneya a kitedi, bi aneyidi waivini a giuwedi te Yesu ba i yawasana munağɑ.

24 Ğome ema lava gesaudi a velau a nawa tauyewamo bi a kita kauwe te waivinidi bai a giugiweni ba giukauwa te Yesu mote a banavi.”

25 Kamaina bi Yesu i giuwedina gado, “Temi kemi opa, bi nopomi a ġaiġai te tauguwatana bai matabudi a giugiwedina mote koi sumägedi.

26 Temi kona sibe ee gegɑ te Keliso niga kauwidi yai nuwatoiyedi kaka ena namalemo ya sağı?”

27 Bi Yesu giu Mousis bi tauguwatana matabudi lisidimo i waitubu te edi bukamo tana a gilugilumiwatana giuna i tanesi kauwe tedi lisidimo.

28 Bi tedi Emasi malagaina diyanoemo a tavatava ba Yesu i vamakamakai te bena kage ya wawaitulidi,

29 bi gegɑ te tedi ai bağɑ vavasağenɑ gado, “Vaitemai ta kena, kaikana dobu ya waidudubala.” Kamaina bi i sola nawa vanuwemo te vaitena a miya.

* **24:13:** 11 Kilomita ba maneka ena lofa augunai Mainawa te Dogula

³⁰ Lağannemo Yesu oooloto labu vaitedi teibolo a miya kwaivivil, tana buledi i vai Tamana i waiebone, i kivi bi i vitedi.

³¹ Ĝome tedi matedi i yana bi lağannemo a kitakita ĝone ba matedimo tana i yaufa.

³² Tedi ai tala vivilana gado, “Sauginemo etamo lisidemo gilugilumina i giugiuwedana ba nopoda i kalakalatina maibena kai.”

³³ Tedi noi taunana te a miyamoito bi a munaĝa Yelusalem. Ĝome ena tauwaikaiwatana 11 bi edi lava ĝesaudi vaitedi ai ĝemotidi a miyamiyi bi labudi a tava,

³⁴ bi tedi giuna a vaiyena gado, “Giukauwa te Bada i kenamoito munaĝa bi Saimon lisinemo i laumaĝata.”

³⁵ Tedi labuidi etamo bai i tubutubuĝana bi bainewa Yesu buledi i kivi bi a kitakita ĝonena taunana edi lava a giuvitedi.

Yesu ena tauwaikaiwatana lisidimo i laumaĝata

(Met 28:16-20, Mak 16:14-18, Dyn 20:19-23, Giu 1:6-8)

³⁶ Tedi yaĝolo niga kauwina a giugiuwedni ba Yesu tana otina poudimo i laumaĝata bi i giuwedina gado, “Manuwaubemi.”

³⁷ Tedi ĝome a naila bi ai noĝota bena alualuwa a kitakita.

³⁸ Bi Yesu i giuwedina gado, “Bai aubaina ko nainaila bi ko nuwanuwalaĝalaĝa?

³⁹ Nimagu bi kaĝegu ko kitedi bi ko taukonigu kaka ko sibegu. Banina alualuwa mote waivisiĝonina bi waisiliĝena bi tagu ba waitubuĝigu.”

⁴⁰ Lağannemo giu i waiwaikovi ba nimana bi kaĝena i wailovedi.

⁴¹ Tedi sove bi yasisi i waiwanavudi bi yaĝolo te mote ai sumaĝe, taunana aubaina i waitalayedina gado, “Lisimimo kani ee geĝa?”

⁴² Tedi iyana bukabukana a vite,

⁴³ tana i vai te matedimo i kani.

⁴⁴ Bi i giuwedina gado, “Wala vaitegu te miyamiyana ba niga mainana e giuwemi. Mousis ena waiĝoke, taugiuwatana bi Deivida ena Sale bukedi matabudi tagu a gilugilumi wataguna ba niganana kaka banidi sa tubuĝa.”

⁴⁵ Ĝome kaka Yesu i voiyedi te nopodi a nuwakamaĝa bi gilugilumina a sibe.

⁴⁶ Yesu i giuwedina gado, “Gilugiluminemo ba niga mainana a gilumi: Keliso kaka yai nuwatoi bi laĝan waifaioninemo pekimo ya kenamoito munaĝa,

⁴⁷ bi temi isanemo laukuvasa bi gebogebo noĝoti kamaĝedi ko lauguyae. Yelusalemmo koi tubu bi ko nawa dobu matabuna isuna te isuna.

⁴⁸ Temi taunana bai matabuna kona kitakitana taugiuwatawatana.

⁴⁹ Bi tagu kaka Aluwa Waiyawa ya giukamaĝe yovoĝe mai Tamagu i giugiuwapaena luvanemo. Temi niga malagaina dididiginemo ko wailabana eete malaĝa ĝailisi dabemimo ya yovo.”

Maimaituwa Yesu i lageti nawe Malamo

(Mak 16:19-20, Giu 1:9-11)

⁵⁰ Ĝome te Yesu i waidoli nawedi Betenimo. Kamaina bi nimana i lagetidi bi i kavisuvisudi.

⁵¹ Lağannemo i kaka visuvisudi ba Maimaituwa i lageti nawe malamo.

⁵² Tedi a lauduneye bi mayasisidi a munaĝa Yelusalemmo.

⁵³ Bi laĝan matabuna tedi pali vanuwinemo, Maimaituwa a kakasaĝesage.

DIYON

Giu visuvisuna i gilumi

Lainuwanege

Dyon Giu visuvisuna i giluminaba Yesu taunana Maimaituwa Giuna kenakena nonoġina, “i waila lava te mododemo i miya.” Niga bukana ya giugiuweda te tauiyevina ba Yesu sai sumäge te tana taunana Tauwaiyawasana, Maimaituwa Natuna, bi edi waisumaġemo kaka yawasana sa vai (20.31).

Giu i waila lava

¹ Muliġa kaka bai matabudi a tubuġa na bi pakanemo ba Giu, bi Giuna ba Maimaituwa vaitena, bi Giu taunana Maimaituwa.

² Muliġa kaka bai matabudi a tubuġa na bi Giu ba Maimaituwa vaitena.

³ Tana dabanemo mwali matabudi Maimaituwa i voyedi, tana bi geġa maso mote Maimaituwa bai ġesauna i voiyed.

⁴ Tana lisinemo ba yawasana, bi mba yawasanina ba lava matabudi edi yanayana.

⁵ Bi yana ba boimatuwemo ya yanayana, bi boimatuwa mote ġemogemotina te ima lauyovogē.

⁶ Mba ġome ba oloto isana Dyon, Maimaituwa i giukamaġe te i tava.

⁷ Tana i tava te lava lisidimo yanayana i giuwata bi ena giumo ba lava matabudi sai sumäga.

⁸ Dyon tana mote yanayana, bi i tavana mba yanayanana i giuwata.

⁹ Yanayana giugiuwina kaka dobumo ya yovo bi tana taunana kaka lava matabudi yanayana ya vitedi.

¹⁰ Tana dabanemo Maimaituwa dobu i voiyed bi geġa te, dobumo i yovona ba dobu lavedi mote a kitaġone.

¹¹ Tana i yovo ena lava otidi lisidimo, bi geġa te mote a giuvai.

¹² Bi tedi mabai a giuvai bi isanemo ai sumäga na ba i waianinedi te Maimaituwa natunatua.

¹³ Tedi mote tina bi tama edi ġowanemo ee lava ota edi ġailisimo a tubuġa bi Maimaituwa ena ġailisimo a tubuġa vitala.

¹⁴ Giu i waila lava bi lisidemo i miya. Tama ena ġailisi namalina ke kita, Natuna lauġemotina namalina, Tana Tamana lisinaġa i yovo, sagu bi giukauwa i waiwanavu.

¹⁵ Dyon ba tana taunana i giugiuwata bi kalinana dididiginemo i giugiu gado, “Niga taunana e giugiuwatana gado, ‘Tana muliguġa ya natonatona taunana i tausäga na mote mai tagu, banina tana i miyamiya kaka tagu e tubuġa.’”

¹⁶ Tana ena sagu wanawanavunemo ba tada matabuda kavisuvisu ya viteviteda.

¹⁷ Maimaituwa waigħake Mousis lisinaġa i giukamaġe yovoġe, bi sagu bi giukauwa ba Yesu Keliso lisinaġa i yovo.

¹⁸ Ayiayi mote bamo Maimaituwa i kita, bi Natuna lauġemotina tana kota Maimaituwa bi Tamana vaitena ġemogemotidi, tana taunana Tamana lava lisidemo i kamaġġti.

*Dyon Taukabulu i valele te tana mote Keliso
(Met 3:1-12, Mak 1:1-8, Luk 3:1-18)*

¹⁹ Diu babadidi Yelusalemmo, pilipilisi* gesaudi bi Livai damnemo lava a giukamağedi, Diyon lisinemo bi sai talaye te tana ba aiyai.

²⁰ Diyon edi giu waimunena mote i daboke bi i giu waimağati munağena gado, “Tagu mote Keliso.”

²¹ Kamaina bi tedi ai talana gado, “Te tam ba aiyai? Tam Elaidiya, ee?”

Bi Diyon edi giu i waimunena gado, “Geğə, tagu mote Elaidiya.”

Bi tedi ai tala munağena gado, “Te tam taunana tauwaiyawasana a labelabena, ee?”

Bi tana edi giu i waimunena gado, “Geğə.”

²² Tedi ena giu ai munena gado, “Tena ku giuwemai tam aiyai, bi tama ka munağə te taugiukamağemai ka giuvitedi. Tam bainewa kwa giugiu munağem?”

²³ Bi Diyon Taugiuwatana Aisaiya i giugiuna luvanemo edi giu i waimunena gado,

“Tagu taunana kalina kalakalalemo ya binabinauna gado,

‘Bada ena eta ko kadidimani.’

²⁴ Kamaina bi Palisi a giugiukamağedina Diyon

²⁵ ai talayena gado, “Bamoda tam mote Keliso ee Elaidiya ee taugiuwatana, te bai aubaina lava kwa kakabuludi?”

²⁶ Bi Diyon edi giu i waimunena gado, “Tagu gaubemo lava ya kakabuludi, bi modomimo ba lava ġemota i moito sağħana mote ko sibe.

²⁷ Tana taunana muliguġa ya natonato. Bi tagu mote e visu gulata te ena kaġesuma ġulevina ya kaikamağedi.”

²⁸ Niga kauwidi matabudi ba Betenimo a tubuġa, Diyoudan Gaubina noi nevanemo bambo Diyon lava i kakabuludinemo.

Diyon Yesu ya giugiuwata

²⁹ Laġan i sako te Diyon, Yesu i kita lisinemo i natonato ba i giuna gado, “Ko kita, Maimaituwa ena sipu lauwalina, dobu lavedi edi gebogebu taukaikamağena!

³⁰ Tagu niga taunana e giugiuwatana gado, ‘Lava muliguġa ya natonatona ba i saġa għulatana mote mai tagu banina, tana i miyamiya kaka tagu e tubuġa.

³¹ Tagu mote tana e sibe, bi bai aubaina gaubemo e kakabuluna ba banina tana Islael lavemi lisimimo ya kamağati.”

³² Bi Diyon bai i kitakitana i giuwatana gado, “Tagu Aluwa Waiyawa e kita maibena gabubu malaġa i yovo te tana dabanemo i miya.

³³ Tagu yaġolo mote tana ya sibe bi Maimaituwa i giukamağegu te lava gaubemo e kakabuludi bi i giuweguna gado, ‘Aluwa Waiyawa kaka ya yovo te lava dabanemo ya miyana kwa kita. Tana taunana kaka Aluwa Waiyawemo lava ya kabulidu.”

³⁴ Diyon i giuna gado, “Tagu e kita bi ya giugiuwemi te tana taunana Maimaituwa Natuna.”

Diyon ena tauwaikaiwatana Yesu a kaiwata

³⁵ Laġan i sako munağə bi Diyon kota ġome ena tauwaikaiwatana labu vaitedi a moimoito.

³⁶ Sauginemo Diyon i kita te Yesu i nato i nawanawa ba i giuna gado, “Temi labuġimi ko kita, noi taunana Maimaituwa ena sipu lauwalina!”

* **1:19:** Pilisi ba sewasewa taugabuna lava aubaidi Maimaituwa matanemo.

³⁷ Čome Diyon ena tauwaikaiwatana labu ena giu a vaivaiye ba Yesu a kaiwata.

³⁸ Yesu i tauvitale bi i kitedi tana a kaikaiwata ba i waitalayedina gado, “Temi labugimi ba bai ko ġoyeġoye?” Bi tedi a giuna gado, “Labai. Niga giuna banina ba Tauwailovelove. Tam bamo ġome kwa miyamiya?”

³⁹ Yesu edi giu i waimunena gado, “Temi labugimi ko nato kaka ko kita.” Kamaina bi a nawa te a kita bi suwala ba 4 koloki bi ġome Yesu vaitena a miya te i dudubala.

⁴⁰ Tedi labuġidi Diyon ena giu a vaiye bi Yesu a kaikaiwatana, ġemota ba Saimon Pita tasina Endulu.

⁴¹ Endulu maġemota tuwaġħana Saimon i banavi bi i giuwena gado, “Tama Vinevinena ke banavi, tana taunana Keliso.”

⁴² Kamaina bi Endulu tuwaġħana Pita i waidoli tavaite Yesu lisinemo. Yesu, Pita i kita bi i giuwena gado, “Tam isam ba Saimon, Diyon natuna bi geġga te niganana ba tam isam Kipasi.” Niga isana ba ġemotina mai Pita bi banina ba ġakima.

Yesu, Filip bi Nataniyel i yogedi

⁴³ Laġġan i sako ba Yesu i wainuwanoġoġoġota te ya nawa Galili Plovinsnemo. Tana Filip i banavi bi i giuwena gado, “Ku kaiwatagu!”

⁴⁴ Filip ba Betsaida lavana bi Endulu bi Pita kota mba malagaina lavedi.

⁴⁵ Filip, Nataniyel i banavi bi i giuwena gado, “Mousis ena waīgħake bi kota taugiawatana lavana a gilugilumiwatana ke banavi. Yesu ba Naslalet malagaina lavana, Diyosep natuna.”

⁴⁶ Nataniyel i waitalana gado, “Nasaletiġa ba bai visuvisuna kaka ya nato?” Bi Filip i giuna gado, “Kwa nato kaka matammo kwa kita.”

⁴⁷ Laġġannemo Yesu, Nataniyel i kita diyanemo i tavatava ba i giuna gado, “Niga ba Islael otina, tana lisinemo mote bamo kaiyovu.”

⁴⁸ Nataniyel i waitalana gado, “Tam bainewa bi tagu kuna sibegu?” Bi Yesu giu i waimunena gado, “Tam Fig[†] kaina pakanemo e kitam muliġa kaka Filip i yogem.”

⁴⁹ Nataniyel giu i waimunena gado, “Labai, tam taunana Maimaituwa Natuna! Tam taunana Islael ena Ġalibona!”

⁵⁰ Kamaina bi Yesu i giuna gado, “Tam kunai sumaġħana ba, banina tagu e giuwem te tam Fig kaina pakanemo e kitam. Tam kaka kauwa nananakidi kwa kitedina mote mai niga taunana.”

⁵¹ Yesu kota giu i wailautawina gado, “Giukauwa yà giugiuwem, tam kaka mala nuwawasana kwa kita, bi Maimaituwa ena aneya wawanaga sa yovoyovo bi sa saġasaġa. Mba wawanina ba tagu Tana Taunana Natuna.”

2

Yesu gauba i voiye te i waila waen

¹ Laġġan waifaioninem, Keina tauninem Galili Plovins nopenem naġi soina i tubuġa. Bi Yesu tinana ba ġome.

² Yesu bi ena tauwaikaiwatana edi giu a giukamaġe te mba soinemo sa tava.

³ Laġġannemo waen i kovi ba Yesu tinana Yesu i giuwena gado, “Tedi edi waen i kovi.”

[†] **1:48:** Fig kaina ba kitana maibena damaya kaina.

⁴ Yesu giu i waimunena gado, “Waivini, tam kwa giugiuwegu te maso bai ya voiye bi tagu egu sauga yağolo mote i tava.”

⁵ Ĝome te Yesu tinana taupaula i giuwedina gado, “Bai yai utaniyemina mba ko voiye.”

⁶ Ĝome ba dubi wapedi 6 ai moitodi, bi Diu edi vaivai luvanemo mba edi anilaukoğā. Bi dubi ġemogemotaġā ba 100 lita luvana ai moitodi. ⁷ Yesu taupaula i giuwedina gado, “Gauba ko ledū bi niga dubidi koi wanavudi.” Kamaina bi ai wanavudi te gayagabulidimo.

⁸ Tana i giuwedina gado, “Ko yai'i vaidi bi ko nawa soi badana ko vite.” Yesu i giugiuna manana a voiye

⁹ bi soi badana gauba i waila waenina i tego lubuye bi mote i sibe te mba waenina bamō maiġā a tavaite, bi taupaula gauba tauyai'ina taudiġā a sibe. Kamaina bi soi badana lawelawena i giuvai tabudimo

¹⁰ bi i giuwena gado, “Lava matabudi waen laukaina sa geigei tego, bi laġannemo tauliso sa tego te sa tego gulata, mulinemo kaka waen tomatomana ko soiye. Bi tam waen laukaina kuna alalabe eete niganana.”

¹¹ Niga malagaina Keina ba Galili Plovins nöponemo, ĝome Yesu mataila dolidolina i voiye te ena ġoilisi namalina i kamāġati bi ena tauwaikaiwatana ai sumaġe.

¹² Niga kauwina mulinemo ba Yesu tinana, tasitasina bi ena tauwaikaiwatana vaitedi a yovo a nawa Kapeniyam malaginem. Bi ĝome a taumiya.

Yesu Pali vanuwinemo tauwaikunekune i kwavivaidi

(Met 21:12-13, Mak 11:15-17, Luk 19:45-46)

¹³ Ĝotona te maso Wawaitauli Soina* laġanna i tavana ba Yesu i saġa i nawa Yelusalemmo.

¹⁴ Tana lava i kitedi pali vanuwina ganakukuna nöponemo, kau, sipu bi gabubu a waikunekuneyedi bi lava ġesaudi ba mane teibolodimo a miya bi wali dobu manedi a senenisidi.

¹⁵ Taunana aubaina, maġinemo anilaubiti i voiye te sipu, kau bi lava matabudi i kwavivaidi te pali vanuwina didiyyauna a potiyovo kamaġe, mane tauvitaledi edi peni i laidabalalidi bi edi teibolo i vitaliedi.

¹⁶ Tedi mabai gabubu a waikunekuneyedina i giuwedina gado, “Niga gabubudi ko kapotiyovodi, Tamagu ena vanuwa mote koma voiye te aniwakunekune gabuna.”

¹⁷ Bi ena tauwaikaiwatana mba kauwina i tubutubuġa ba gilugilumina wadubona a noġotina gado, “Oo Bada, em vanuwa nuwaboyina ba Nopogu ya kalakalatina mai kai.”[†]

¹⁸ Kamaina bi Diu babadidi a tava Yesu lisinemo bi ai talayena gado, “Bai matailina kwai lovemai bi ka kita te tam waibada kuna vai bi niga kauwidi matabudi kwa voivoiyedi?”

¹⁹ Yesu edi giu i waimunena gado, “Niga pali vanuwina, ko dousuwasuwa bi laġan faiona nöpodimo ba ya keli munaġe.”

²⁰ Tedi ena giu ai munena gado, “Niga pali vanuwina ba kwalabu 46 nöpodimo a keli, bi tam laġan faiona nöpodimo kwa keli, ee?”

²¹ Bi geġa te, Yesu pali vanuwina i giugiuwena ba tubuġina i giugiuwata.

* **2:13:** *Wawaitauli Soina* Niga soina nöponemo Diu lavedi edi noġota i munaġa te wala Idipmo Bada bainewa i waifyawanasi bi Idip a potiyovo kamaġena taunana a nogonogoti. Banina laġannemo aneya i tava bi kwasina gudu modonemo i kitana ba vanuwina i *wawaitauli* te i nawanawa ota. Niga soina ba kwalabu matabuna a voivoysi. † **2:17:** Sale 69:9

²² Sauginemo Yesu pekimo i kenamoito mulinemo ba ena tauwaikaiwatana lisidimo bai i giugiuwedina a noğotidi. Ğome Yesu ena giu i giugiuwedina bi gilugilumina wadubona ai sumağā.

²³ Tana Yelusalemmo Vawaitauli Soinemo, mataila i voivoiyedina lava wapewapedi a kitedi bi isanemo ai sumağā.

²⁴ Bi Yesu mote lava i waisumağedi, banina tana lava matabudi nopodi i sibedi.

²⁵ Tana mote i ġo ye te aiyai ya nato lisinemo bi lava ġesaudi edi kauwa ya giuwe, banina tana lava nopodi i sibedi.

3

Yesu Nikodimas i wailovelove

¹ Mba ġome ba oloto isana Nikodimas, tana ba palisi* ġemota bi Diu lavedi edi bada.

² Dudubala ġemota i tava Yesu lisinemo bi i giuwena gado, “Labai, tama ke sibem te tam ba tauwailovelove, Maimaituwa lisinaga kuna yovo. Tam mataila kwa voivoiyedina ba sa kakamağatim te tam ba Maimaituwa vaitena.”

³ Yesu giu i waimunena gado, “Giukauwemo yà giugiuwemi te aiyai mote Maimaituwa ena waibadana ima kita te ya tubuğā vitala kaka ya kita.”

⁴ Nikodimas i waitalana gado, “Lava magulina ba bainewa tinana bwaganemo ya solasağā bi ya tubuğā munağā? Geğā, tana mote tinana bwagamo ima sola sağā bi ima tubuğā munağā.”

⁵ Yesu giu i waimunena gado, “Giukauwemo yà giugiuwem te aiyai mote Maimaituwa ena waibadamo ima sola sağā te tana gaubemo ya buluyovo bi Aluwa Waiyawa ya laivaliu munağā kaka ya solasağā.

⁶ Lava ya tubutubuğāna ba tina bi tama edi ġowanemo ya tubutubuğā, bi aluwemo ya tubutubuğāna ba Aluwa Waiyawemo ya tubuğā vitala.

⁷ Tam mote egū giu kumai nuwanaine, temi ba kamaina te ko tubuğā vitala.

⁸ Bamo maiğā yavala ya lausuvema ba i ġo ye ġoyenā mainana ya lausuve. Daguguna ko vaiyena bi mote koma sibe te bamo maiğā ya sağasağā ee ya nawanawa. Mba mainana kota lava matabudi Aluwemo sa tubutubuğā vitalana mote kaka koma sibedi.”

⁹ Nikodimas i waitalana gado, “Mba ba bainewa?”

¹⁰ Yesu i giuna gado, “Tam ba Islael edi tauwailovelove, bi niga kauwidi mote kuma sibesibedi?

¹¹ Giukauwemo yà giugiuwem, tama bai ke sibesibena taunana ka giugiuwe, bi bai ke kitakitana ka giugiuwata bi geğā te ema giu yağolo mote komai anine.

¹² Bi tagu dobu kauwidi kage e giugiuwatedi bi mote koi sumağā te mala ena kauwa yà giuwemina ba bainewa koi sumağā.

¹³ Aiyai mote i sağā i nawa malamo te Tana Taunana Natuna malağā i yovoyovona taunana i munağā malamo.”

¹⁴ Maibena Mousis, wala kalakalalelemo kai modonemo mwata i kaikailagetina, mainana kota Tana Taunana Natuna sa kailageti,

¹⁵ te lava sa waisumağena ba yawasana ilailala sa vai.

¹⁶ Taunana aubaina, Maimaituwa dobu lavedi i ġo ye gulatedi te Natuna lauğemotina i vitedi te mabai sa waisumağena mote sima peki bi yawasana ilailala sa vai.

* **3:1:** Ba lava Mousis ena waiğōke sa kitakita te sa kaiwata kauwe.

¹⁷ Maimaituwa Natuna i giukamağe yovoğe dobumo mote laukivigebogeo aubaina bi dobu lavedi waiyawasanidi aubaina.

¹⁸ Tedi mabai Maimaituwa Natuna laugemotina sa waisumağena ba Maimaituwa mote ima pasilidi. Bi mabai mote simai sumağe ba kaikana pasilidi, banina tedi mote Maimaituwa Natuna isanemo ai sumağä.

¹⁹ Niga mainana kovoğä ya noyanoya: Maimaituwa ena yanayana ba dobumo i yovo. Bi lava waidudubala a ġoye mote mai yana, banina edi kauwa a gebo gulata.

²⁰ Tedi mabai kauwa gebogebodi sa voivoiyedina ba yana sa dabodaboke. Bi mote kaka yanayanamo sima nato, banina a naila bi mote a ġoye te edi gebogebodi sa kamağatidi.

²¹ Bi kota tedi mabai yawasana giugiukauwinemo sa miyamiyana ba yanayanamo a nato, bi yanayana i laimäğatidi te bai sa voivoiyedina ba giukauwa te Maimaituwa sa vovoteyeteye.

Yesu bi Diyon taukabulu

²² Niga kauwina mulinemo, Yesu ena tauwaikaiwatana vaitedi a potiyovo a nawa Diudiya plovins noponağä, bi ġome tana tedi vaitedi a miya bi lava a kakabuludi.

²³ Diyon kota Ainonmo dobu Salim diyanemo i laulaukabulu, banina ġome ba gauba wapewapedi bi lava lisinemo a tava bi i kakabuludi.

²⁴ Niga kauwina mulinemo kaka Diyon biliwelokomo a sakonawe.

²⁵ Diyon ena tauwaikaiwatana ġesaudi Diu lavana vaitena laukoğä vaivaina dabanemo ai kagiu.

²⁶ Tedi a nato Diyon lisinemo bi a giuna gado, “Labai, kuna noğoti mba olotona Diyoudan gaubina noi nevanemo kuna giugiuwena, ba niganana ya laulaukabulu. Bi lava matabudi tana lisinemo sa nawanawa.”

²⁷ Ĝome Diyon giu i waimunena gado, “Lava mote bai ima voiye yababe te Maimaituwa bai noyana ya vitena kaka ya voiye.

²⁸ Temi taunana ko giu waimäğatigu te tagu mote Tauwaiyawasana bi Maimaituwa i giukamağegu te e gei doli bi Tauwaiyawasana ba muliğä ya natonato.

²⁹ Lawelawenba lawelawena aubaina.[†] Bi naġi soinemo lawelawenba ena tau ya tavana ba ya labe bi yai beyavaiye. Bi laġannemo lawelawenba kalinana ya vaivaiye ba ya yasisi gulata. Maibena tagu niganana e yasisi gulata bi nuwagu i kena.

³⁰ Tana ba kamaina te ya saġa gulata bi tagu ba yovoyovogu.

³¹ “Tana aiyai malağä i yovoyovona ba i saġa gulatana mote mai lava matabudi. Bi tana aiyai dobumo, bi dobu ena kauwa ya giugiuwatedina ba tana dobu lavana. Tana malağä i yovoyovona taunana i saġa gulatana mote mai lava matabudi.

³² Tana bai i kitekitedina bi i vaivaiyedina taudidi ya giugiuwatedi. Bi geġga te, lava mote ena giu koma waisumäge.

³³ Aiyai giudi i vaiyedi bi i waisumağedina ba i sibe te Maimaituwa ba giukauwa.

³⁴ Tana taunana Maimaituwa i giukamağe te Maimaituwa giuna ya giugiuwe, banina Maimaituwa Aluwina tana i waiwanavu kauwe.

³⁵ Tamana ba Natuna i ġoye gulate, taunana aubaina ġailisi i vite te bai matabudi yai badayed.

[†] 3:29: Lawelawenba naġivaliu olotona bi lawelawenba naġivaliu waivinina.

36 Tana aiyai Natuna ya waisumaġena ba yawasana ilailala ya vai, bi aiyai Natuna mote ima waisumaġe ba mote yawasana ima vai, bi Maimaituwa ena medi ba tana lisinemo.”

4

Yesu Sameliya waivinina vaitena ai giugiu

1 Yesu i sibe te Palisi ba tana giuna a vaiye te tauwaikaiwatana wapewa-pedi nuwedi i vitaledi bi i kakabuludina mote mai Dyon.

2 Yesu mote aiyai i kabulu, bi ena tauwaikaiwatana taudiġa lava a kakabuludi.

3 Bi sauginemo Yesu niga giuna i vaivaiye ba tana Diudiya Plovinsna i gose bi i munaġana Galili Plovinsnemo.

4 Mba nawanemo ba Sameliya nponaġa i nawa.

5 Tana Saika malagainemo i tava Sameliya Plovinsnemo. Bi mba mala-gaina ba Deikap natuna Diyosep wala doġa ġaubona i vitevitena diyanemo.

6 Yesu i nawananawana eete, suwala modo balana bi nawa i poka, taunana Aubaina tana Deikap ena gauba domna diyanemo i miyatulu.

7 Kamaina bi Sameliya waivinina i tava gauba yai'na aubaina bi ġome Yesu waivini i giuwena gado, “Aee, gauba ku vitegu yà tego.” **8** Bi ena tauwaikaiwatana ba a nawa taunimo kani gimelina aubaina.

9 Kamaina bi waivini i giuna gado, “Tam ba Diu olotona bi tagu ba Sameliya waivinina bi bainewa te lisigumo gauba tegona kwa waibaġay?” Niga waivinina mainana i giuna banina ba Diu lavedi bi Sameliya lavedi mote simai ġonāġona ġemota.

10 Yesu waivini ena giu i waimunena gado, “Bamoda Maimaituwa ena puyo vitevitena maso bi ku sibe te aiyai lisimmo tego ya waibaġay” maso ba kunai baġa te tana yawasana gaubina i vitem.”

11 Bi waivini i giuna gado, “Bada, dom i yovo gulata bi bai mwalinemo gauba kwa yaii. Bi gauba yawawayasanina baimo kwa vai?

12 Tam bena kuna tausaġa kaka ema magula Deikap, ee? Tana niga gaubina domna i vitemai, tana, natunatuna bi kota ena ġamogħamo niga ġome gauba a vaivai.”

13 Yesu giu i waimunena gado, “Lava matabudi niga gaubina sa tegategona ba gadodi ya magu munaġa.

14 Bi tedi mabai gauba yà vitedi bi sa tegona ba mote kaka gadodi ima magu munaġa. Niga gaubina yà vitedina ba mai tovosa laulaupusuwalina te yawasana ilailala sa vai.”

15 Bi waivini Yesu i giuwena gado, “Aee Bada, gaubina ku vitegu yà tego te mote gadogu ima magu munaġa bi niga gaubina dommna waivelau muneġħana yà kaisako.”

16 Bi Yesu waivini i giuwena gado, “Kwa nawa te mwanem kwa giuwe bi ko nato munaġa.”

17 Bi waivini i giuna gado, “Tagu mwanegu geġga.”

Yesu waivini ena giu i waimunena gado, “Mba kuna giukauwa te tam mwanem geġga.”

18 Bai kuna giuwena ba giukauwa te tam wala oooloto wapedi 5 kuna naġidi, bi niganana oloto vaitena ko miyamiyana ba mote tam mwanem.”

19 Bi waivini i giuna gado, “Bada, niganana kaka e sibe te tam ba tauguwatana.”

20 Tamatamamai niga oyanemo a laulaudune bi temi Diu lavemi ko giugiu te Yelusalem ba anilaudune gabuna.”

21 Yesu waivini i giuwena gado, “Waivini, kwai sumaǵegu te sauga ya natonatona lava mote kaka tamagu niga oyanemo e Yelusalemmo sima lauduneye.

22 Temi Sameliya lavemi mote ko sibe te aiyai ko laulauduneye, bi tama Diu lavamai ba ke sibe te aiyai ka laulauduneye, banina waiyawasana ba tama lisimaǵa ya natonato.

23 Bi gega te, sauga ba ya natonato bi kaikana i tava, mba sauginemo kaka taulaudune giugiukauwidi Tamada sa lauduneyena Aluwemo bi giukauwemo, mba laudunena taunana Tamada ya ǵoyeǵoye.

24 Maimaituwa ba Aluwa. Bi taulauduneyena ba Aluwa Waiyawa ena ǵailisimo bi giukauwemo sa lauduneye.”

25 Bi waivini i giuna gado, “E sibe te tauwaiyawasana sa wai isana Keliso ba ya natonato, bi sauginemo i tavana kaka bai matabuna ya giuwemai.”

26 Kamaina bi Yesu i giuna gado, “Tana taunana tagu vaitem ta waigiugiu.”

Yesu ena tauwaikaiwatana a tava munaǵa lisinemo

27 Mba taunana te ena tauwaikaiwatana a munamunaǵa tava ba a kita bi a sove te Yesu ba waivini vaitena a waigiugiu. Bi mote aiyai i waitala gado, “Bai kwa ǵoyeǵoye e bai aubaina waivini vaitena ko waigiugiu?”

28 Kamaina bi ǵome waivini ena gauba dubina i gose kamaǵe bi i munaǵa taunimo bi lava i giuwedina gado,

29 “Ko nato bi oloto ǵemota ko kita. Tana bai matabudi wala e voivoiyedina i giu waimaǵotidi. Tana taunana male Keliso?”

30 Kamaina bi lava tauni a gose bi a nowa Yesu lisinemo.

31 Mba gavogavonemo ba ena tauwaikaiwatana a giuwena gado, “Tauwailovelove, bai maso kuna kani.”

32 Bi geǵa te tana i giuwedina gado, “Tagu kaguya ba temi mote ko sibe.”

33 Kamaina bi ena tauwaikaiwatana taudıǵa ai giugiuna gado, “Lava ǵesaua male kani i vite?”

34 Bi Yesu i giuwedina gado, “Tagu kaguya ba taugiukamaǵegu ena ǵowana yà voye bi ena noya yài kovi.

35 Temi wala ko giugiuna gado, ‘Nawalai 4 mulidimo ba vililubu laǵannina ya tava.’ Tagu yà giugiuwemi te koi kita bi daibi ko kitedi a laubanina vililubu aubaina.

36 Aiyai bi daibi ya vilivilubuna ba ena mai’ia ya vaivai. Bi mba vilivilubuna ba lava sa natonatomedina yawasana ilailalemo te damonemo ba tauwadi bi tauvililubu sa yasisi ǵemota.

37 Lava niga giuna sa giugiuwena ba giukauwa te, ‘Lava ǵesau tauwadi bi lava ǵesau tauvililubu.’

38 Tagu e giukamaǵemi te lava ǵesaudi a wadiwadina nonoǵina ko vilivililubu.”

Sameliya lavedi wapewapedi ai sumaǵa

39 Mba tauninemo Sameliya lavedi wapewapedi Yesu ai sumaǵe, banina waivini i giuna gado, “Tana bai matabudi e voivoiyedina i giu waimaǵotidi.”

40 Sauginemo Sameliya lavedi a tava lisinemo bi ai baǵa te maso vaitena a miya, taunana aubaina, Yesu ǵome i myana ba laǵan labu.

41 Bi Yesu ena giumo kota lava wapewapedi ai sumaǵa.

⁴² Tedi waivini a giuwena gado, “Tam bai kuna giugiuwena mote taunaṅga kei sumāge bi tama beyaotimaimo ke vaiye bi ke sibe te tana taunana dobu lavedi tauwaiyawasanidi.”

Yesu gabemani badana natuna olotona i waiyawasani

⁴³ Laṅgan labu a kovi mulidimo, Yesu Sameliya i gose bi i nawa Galilimo.

⁴⁴ Yesu tana taunaṅga i giu munaṅgena gado, “Taugiuwatana ena dobu otinemo mote kaka sima vivile.”

⁴⁵ Laṅgnemmo Galili Plovinsnemo i tavatava ba Galili lavedi a giuvai, banina tana dolinemo Yelusalemmo, Vawaitauli Soinemo baibaiṅga i voivoiyedina a kitedi.

⁴⁶ Yesu i munaṅga tava Galili Plovins nopenomo Keina malagainemo, ġome wala gauba i voye te i waila waen. Bi niga tavanemo ba gabemani badana ġemota ġome i tava bi natuna olotona sidasidana ba Kapeniyammo.

⁴⁷ Bi gabemani i vaiye te Yesu Diudiya Plovins i gose bi i tava Galili plovinsnemo. Tana i nawa lisinemo bi i waibaṅga te maso i yovo natuna i waiyawasani, banina natuna i sida kauwa te nuwana peki.

⁴⁸ Yesu i giuwena gado, “Temi mote koma waisumāṅga bi sauginemo mataila bi anisove kauwidi ko kitedina kaka koi sumāṅga.”

⁴⁹ Bi gabemani badana Yesu i giuwena gado, “Aee, Bada, kwa yovo makai muliṅga bi natugu ya peki.”

⁵⁰ Yesu gabemani ena giu i waimunena gado, “Kwa nawa, bi natum ba ya yawasana.” Oloto, Yesu ena giu i waisumāṅga bi i munaṅga i nawa.

⁵¹ Laṅgnemmo i nawanawa etamo ba ena taupaula a banavi bi a giuwena gado, “Natum ba i yawasana.”

⁵² Tana i waitalayedina gado, “Bai sauginemo natugu i yawasana? Maġo aubiga balanemo i yawasana.”

⁵³ Ġome kaka gomana tamana Yesu ena giu i noġoti te mba aubiganemo Yesu i giuwena gado, “Natum ba ya yawasana.” Taunana aubaina, tana bi ena vanuwa lavedi matabudi Yesu ai sumāge.

⁵⁴ Yesu Diudiya Plovins i gose bi i tava munaṅga Galili Plovinsnemo te niga taunana ba mataila wailabuna i voye.

5

Aniwaiyawasana topana

¹ Sauga ġesaunemo, Yesu i saṅga i nawa Yelusalemmo, Diu lavedi edi soi aubaina.

² Bi ġome Yelusalemmo sipu ganakukuna mataetinemo ba topa, Alemik kalinedimo sa waiisana Betsada. Bi yoveyove wapedi 5 a moito kwaivibile.

³⁻⁴ Bi ġome ba lava wapewapedi sidesidedi a kenakena. Lavedi ba matapotepledji, kaġenuwanokudi bi tunipekipekidi topa diyanemo a kenakena.

⁵ Bi lava ġemota kaġenuwanokuna i miyana ba kwalabu wapedi 38 a kovi.

⁶ Sauginemo Yesu mba olotona i kita i kenakena ba i sibe te tana walakana bamō i sida, bi i waitalayena gado, “Tam kuna ġoyegoyena kwa yawasana, ee?”

⁷ Oloto sidasidana giu i waimunena gado, “Bada, laṅgnemmo gauba ya laulaupusuwal i saṅga ba mote aiyai te ya sako yovoġegu topamo. Tagu yovo ya kabikabiye ba lava ġesau ya geigei yovo.”

⁸ Kamaina bi Yesu i giuwena gado, “Ku miyamoito, em kevana kwa vai bi kwa nawa.”

⁹ Noi taunana te oloto i yawasana, bi ena kebana i avali te i nawa.
 Niga kauwina ba Diu edi Waiyawasi Lağannemo i tubuğā,
¹⁰ taunana aubaina Diu babadidi oloto i yawayawasanana a giuwena gado, “Niga ba Waiyawasi Lağannina, waiğake mote i waianinem te em kebana kwa avali bi kwa nawa.”

¹¹ Tana giu i waimunena gado, “Oloto i waiwaiyawasaniguna i giuwenguna gado, ‘Em kebana ku vai bi kwa nawa.’”

¹² Kamaina bi tedi ai talayena gado, “Mba aiyai lavana i giuwem te em kebana kwa vai bi kwa nawa?”

¹³ Bi oloto i yawayawasanana mote i sibe te aiyai i waiyawasani, banina Yesu lava kumdi nopodiğā i vassoyavai.

¹⁴ Bi mulığā Yesu mba olotona i waiyawasanina Maimaituwa ena vanuwa nöponemo i banavi bi i giuwena gado, “Kuna kita, tam niganana kuna yawasana. Gebogebo voiye munamunağena kwa kaisako, male bai gebogebo otina lisimmo ya tubuğā.”

¹⁵ Kamaina bi olotona i nawa te Diu babadidi i giuwedi te Yesu ba tana i waiyawasani.

Natunemo ba yawasana ta vaivai

¹⁶ Bi Yesu niga kauwidi Waiyawasi Lağandimo i voivoiyedina dabedimo, Diu babadidi laukivigebogeboyena ai tubu.

¹⁷ Bi Yesu i giuwedina gado, “Tamagu ba sauga matabuna i noyanoya bi yağolo ya noyanoya te tagu kota vaitegu yà noyanoya.”

¹⁸ Niga giudi dabanemo, Diu babadidi a laulauyavyavi te maso Yesu ai peki, bi mote Waiyawasi Lağanna waidoukotona taunağā bi i giugiu te tana Tama otina ba Maimaituwa bi kota tana Maimaituwa vaitena gemögëmotidi.

¹⁹ Bi Yesu giu i waimunena gado, “Yà giugiu kauwemi te gomana taunağā mote bai ima voiye te Tamana bai i voivoiyena ya kita kaka tana mainana ya voiye banina, Tama bai ya voiwoiyena mainana kota natuna ya voiye.

²⁰ Bi Tama ba nuwana tabutabuna Natuna te bai matabuna i voivoiyedina i wailove. Bi kota kauwa nananakidi kaka yai love, te ya voiwyedina mba sa tausağıña mote mai niga kauwidi bi temi male ko sove.

²¹ Tamana bainewa lava pekipekidi ya kakakenamoitodi bi yawasana ilailala ya vitevitedina kota mainana, Natuna lava mabai ya wainuwavisuyedina yawasana ilailala ya vitedi.

²² Tamana mote aiyai ima etale bi ǵailisi matabuna ba Natuna i vite te tana kaka lava ya etaledi,

²³ te lava matabudi Natuna sa vivilena maibena Tamana sa vivivilena. Tana Natuna i giugiukamägena bi mote sima vivibile ba kota Tamana mote sima vivibile.

²⁴ “Bi giukauwemo yà giugiuwemi, te tedi mabai egu giu sa vaiye bi taugiu kamägegu sai waisumağena ba yawasana ilailala sa vai bi mote etaledemo sima moito. Tedi peki gabuna kaikana a gose bi a natona yawasana gabunemo.

²⁵ Bi giukauwa yà giugiuwemi, te sauga ya natonatona bi kaikana i tava te lava pekipekidi kaka Maimaituwa Natuna kalinana sa vaiye bi sa vaivaiye kauwena ba yawasana ilailala sa vai.

²⁶ Banina Tamagu ba yawasana pakana, bi yawasanina kota tagu Natuna i vitegu te lava lisigumo yawasana ilailala sa vai.

²⁷ Bi tana waibada i vite te yà lauetala banina, tana ba Tana Taunana Natuna.

28 Niga giudimo mote koma tagugu, banina sauga ya natonatona ba lava matabudi kokowagemo kaka Natuna kalinana sa vaiye,

29 bi pekimo sa kenamoito. Bi lava mabai visuvisu a voivoiyena kaka sa miya nonoغا bi mabai gebogebo a voivoiyena kaka sa pwalaገे nawedi kovoغا gabunemo.

30 Tagu mote tauguغا bai yàma voivoiye, bi Maimaituwa i giugiuweguna luvanemo yà etaetala, bi aiyai e etalena ba didimanemo yà etaetale. Bi bai yà voivoiyena ba mote tagu egu ȝowana bi taugiukamaȝegu ena ȝowana yà voivoiye.”

Yesu ena noya taugiunawena

31 “Bi bamoda tauguغا yà giuwataguna, ba bai yà giugiuwena mote giukauwa.

32 Bi lava ȝesauna tagu egu kauwa bi egu noya ya giuwatana ba e sibe te bai ya giugiuwena ba giukauwa.

33 Temi tauwainoyanova kona giukamaȝedi Diyon lisinemo bi giukauwa i giugiuwedina ba matabudi giukauwa te tagu i giugiuwatagu.

34 Tagu mote lavaota edi giu yàma waianine bi Diyon e giuwatana banina ba, temi koi sumaȝa bi ko yawasana.

35 Diyon ba maibena lampa a gabu bi i yanayana. Bi temi sauga watigena mba yanayanana konai nuwavisuye.

36 “Tagu egu wailovelove bi mataila yà voivoiyedina a tausaȝa mote mai Diyon. Tamagu niga noyedi i vitegu bi yà voivoiyedina taudidi sa kakamaȝatigu te tagu tana i giukamaȝegu.

37 Bi Tamagu taugiukamaȝegu mote bamo kalinana ko vaiye e matana ko kita bi tana taunana lava lisimimo tagu ya kakamaȝatigu,

38 bi kota giuna mote nopomimo ima kenakena, taunana aubaina tana i giugukamagena mote koma waisumaȝe.

39 Temi gilugilumina wadubona ko iyeiyevi kauwedina, banina ko wainogota te mba ȝome kaka yawasana ilailala ko banavi. Bi mote ko sibe te mba gilugilumidi matabudi ba tagu sa giugiuwatagu.

40 Bi geȝa te, temi mote koma ȝoyeȝoye te ko nato lisigumo bi yawasana ilailala ko vai.

41 Tagu mote lavaota edi kasaȝesäge yàma waianine

42 bi e sibe te temi nopomimo ba mote Maimaituwa koma ȝoyeȝoye.

43 Tagu ba Tamagu ena ȝailisimo dobumo e yovo bi geȝa te, temi ko dababobokegu. Bi bamoda lava ȝesauna isana vatona aubaina i tavana ba nuwavisumo ko giugiuvi.

44 Temi ko ȝoyeȝoye. Te lava sa kakasaȝesägebi temi maso Maimaituwa kona kasaȝesägeba mote ko ȝoye. Mba mainana te bainewa tagu koi sumaȝegu?

45 Bi komai noȝota te tagu kaka Tamagu matanemo yàma etalemi! Geȝa, temi Mousis kowai sumaȝena, tana taunana kaka temi ya etalemi.

46 Bamoda Mousis konai sumaȝena ba tagu kota maso konai sumaȝegu, banina Mousis ba tagu i gilumiwatagu.

47 Bi Mousis bai i gilugilumina mote koi sumaȝe, mba bainewa tagu bai yà giugiuwemina koi sumaȝe?”

¹ Lağan visa a kovi mulidimo, Yesu Galili topanemo wagağā i nawa noi nevanemo, niga topana isana ġesauna ba Tabeliyasi.

² Bi lava kumdi tana a kaiwata, banina tedi mataila a kita te sidesidedi i waitaiyawasanidi.

³ Ĝome te Yesu i sağā i nawa oyamo bi ena tauwaikaiwatana vaitedi a miyatulu.

⁴ Bi Diu lavedi edi Wawaitauli Soina lağanna ba kaikana i tavatava.

⁵ Lağannemoo Yesu i kita te lava kumdi a sağasağā lisinemo, ba Filip i waitalayena gado, “Bamo ĝome kani ta gimeli te niga lavedi sa kani?”

⁶ Tana kaikana i sibe te bai ya voiye, bi Filip wailaulubuna aubaina te mai i waitala.

⁷ Kamaina bi Filip Yesu ena giu i waimunena gado, “Bamoda lisidemo 200 dinali* bi laipwatana vaitena kaka buledi ta gimeli te lava matabudi tai kanidi.”

⁸ Bi ĝome ena tauwaikaiwatana ġesauna, Saimon Pita tasina Endulu, Yesu i giuwena gado,

⁹ “Niga gomenina olotona lisinemo ba buledi wapedi 5 bi iyana keikeilikidi labu. Niga kanina i ala ġaubo bi mögoi te lava wapewapedi tai kanidi?” ¹⁰ Kamaina bi Yesu ena tauwaikaiwatana i giuwedina gado, “Lava matabudi ko giuwedi te sa miyatulu.” Mba dobuna ba waigidagidana aubaina te lava a miyatulu. Bi ĝome ba oololoto wapedi maso ba 5 tausen.

¹¹ Kamaina bi Yesu buledi i legaudi te Maimaituwa i waiebo bi lava gidagida dabanemo a miyamiyana lisidimo i soiyedi, bi iyana kota mainana i soiyedi te a kani.

¹² Lağannemoo lava a kani nonoğā mulinemo, Yesu ena tauwaikaiwatana i giuwedina gado, “Niganana ko nawa te kani a kanikani sivudina ko laitupedi. Mote kani komai beyakuluye.”

¹³ Kamaina bi lava kani a kanikani sivudina ai ġemotidi te po'a wapedi 12 ai wanavudi.

¹⁴ Lağannemoo lava niga matailina a kitakita ba taudiğā ai giugiuna gado, “Giukauwa te niga taunana taugiuwatana, wala a giugiuwena niganana dobumo i tava.”

¹⁵ Yesu i sibedi te tedi a ġoyeġoyena maso tana egalemo a voiye te i waīgalibona, taunana aubaina i vasoyavai munağā te i nawa dabatuwa ġesaunemo.

Yesu topa dabanağā i nawa (Met 14:22-23, Mak 6:45-52)

¹⁶ Mba aubiganemo ba ena tauwaikaiwatana a munağā yovo Galili topanemo,

¹⁷ Ĝome tedi wagamo a gelu bi a nawana Kapeniyam. Bi kaikana i dududubala bi Yesu yaġolo mote lisidimo i tava.

¹⁸ Tedi a taunawanawa te yavala dididiga i lausuve bi nisa wailabalabama i waitubu.

¹⁹ Lağannemoo tedi waga a ġiu bi a nawananawa topa modonemo nuwedti tava ba Yesu, topa dabanağā waga yawaninağā i natonato a kita. Bi diyedimo i tavatava ba a naħla kauwa.

²⁰ Bi tana i giuwedina gado, “Wae tagu, koma nainaila.”

* ^{6:7:} Diu lavedi edi mane isana. Taubagibagi ena maiia nwalai wapedi 8 nopolidomo ya vaina ba 200 dinali.

21 Bi ena tauwaikaiwatana a ġoyeġoyena maso a solusaġe wagamo ba i waimaġemot te waga dobu ġaġaluna a nawananawenem i solasaġa.

Lava kumdi Yesu a tavuġe

22 Laġan i sako bi lava kumdi noi nevanem a gosegosedina ai laulaukita bi a noġoti te maġo ba waga ġemota ota i moimoito. Bi waganem ote Yesu i gelu bi ena tauwaikaiwatana taudiġa a gelu te a nowa.

23 Bi bamo Bada kani i kavisuvisu bi lava a kanikanina ġome, waga ġesaudi Tabeliyasiġa a natonatona diyedimo a solasaġa.

24 Laġannem ote lava kumna a kita te Yesu bi ena tauwaikaiwatana mote ġome, ba tedi Yesu tavuġen aubaina wagamo a gelu bi a nowa Kapeniyammo.

Yesu taunana yawasana buledina

25 Bi laġannem ote Kapeniyammo lava Yesu a banabanavi ba ai talayena gado, “Labai, bai laġannem ote niga ġome kuna tava?”

26 Yesu ed i giu i waimunena gado, “Giukauwa ya giugiuwemi, te temi ko tawutavuġeguna banina ba maġo ei kanimi te kona kani nonoġa bi niganana kota ko ġoyeġoyena ko kani munaġa. Bi geġa te, temi mataila e voivoyedina mote bandi koma sibesibedi.

27 Temi mote kani ota aubaidi koma noya, mba kanidi kaka sa gebogebi. Temi ba yawasana ilailalala kanina taunana ko noyae. Mba kanina ba Tana Taunana Natuna kaka ya vitemi, banina Tamada Maimaituwa ba tana i waianine bi ġailisi i vite.”

28 Kamaina bi tedi ai talayena gado, “Maimaituwa bai noyedi ya ġoyeġoyena ka voiyedi?”

29 Bi Yesu ed i giu i waimunena gado, “Maimaituwa ena ġowana ba tana i giugukamaġen a taunana koi sumaqe.”

30 Kamaina bi tedi ai tala munaġan gado, “Mataila bai kwa voiye te tama ka kita bi kai sumaqem? Kota bai matailina kwa voiye?”

31 Gilugilumina wadubonem oya giugiu te ‘Eda magumagula wala kalakalalemo a bababala bi Mousis mala kanina i vitedi.”

32 Bi Yesu i giuwedina gado, “Giukauwem oya giugiuwemi te buledi malaġa i yovoyovona mote Mousis i vitevitemi bi Tamagu i vitevitemi. Bi tagu Tamagu taunana mala buledina giugiukauwina ya vitevitemi.

33 Bi buledi giugiukauwina Maimaituwa malaġa i giugiukamaġe yovoġena ba tana taunana dobu lavedi yawasana ya vitevitedi.”

34 Tedi a giuna gado, “Bada, niga buledina laġan matabuna kwa vitemai.”

35 Ġome te Yesu i kamaġati munaġen gado, “Tagu taunana yawasana buledina. Tedi mabai lisigumo sa natonatona ba kani mote sima peki. Bi kota mabai sa waisumaġeguna ba gadodi mote sima magu.”

36 Bi ya giugiuwemi te temi ko kitakitaguna bi yaġolo mote koma waisumaġegu.

37 Tedi mabai Tamagu i vitezieguna kaka lisigumo sa nato, bi lisigumo a natona mote kaka yàma kwavivaidi.

38 Banina tagu malaġa e yovona mote egħi ġowana aubaina bi taugiuka-maġegu ena ġowana voiyena aubaina.

39 Bi Maimaituwa ena ġowana ba aiyai i vitezieguna mote ġemota ima paila, te laġan damonem o kaka tagu pekimo ya kakenamoitodi.

40 Tamagu ena ġowana ba lava mabai Natuna sa kita bi sa waisumaġen, taudidi yawasana ilailalala a vai bi laġan damonem o tana kaka pekimo ya kakenamoitodi.”

41 Mba lağannemo Diu lavedi waipilipiliyena ai tubu, banina Yesu i giuna gado, “Tagu taunana buledi malaga e yovo.”

42 Tedi a giuna gado, “Niga Yesu, Diyosep natuna, tada tinana bi tamana te sibedi. Bi bainewa te niganana i giu gado, ‘Tagu malağä e yovo?’”

43 Bi Yesu i giuwedina gado, “Taumiğä waipilipili ko kaisako.

44 Lava mote aiyai ima nato lisigumo te Tamagu, taugiukamağegu lava aiyai i natonatomena taunana lisigumo ya tavaite. Te tagu kaka lağan damonemo pekimo ya kakenamoito munaäge.

45 Maimaituwa taugiuwatana ġemota niga mainana i giu, ‘Tedi matabudi kaka Maimaituwa yai lovelovedi.’ Bi mabai Tamagu kalinana sa vaivaiye bi giuna sa votovoteyete ba lisigumo sa nato.

46 Mote aiyai Tamada i kita bi tana aiyai Maimaituwa lisinağä i yovoyovona, taunağä Tamada i kita.

47 Giukauwemo ya giugiuwemi te tana aiyai tagu ya waisumağeguna ba yawasana ilailalala i vai.

48 Tagu taunana yawasana buledina!

49 Emi magumagula wala kalakalalemo mana[†] a kani bi geğä te, matabudi a peki.

50 Bi niga buledina taunana malağä i yovo. Tana aiyai bi ya kanina ba mote ima peki.

51 Tagu taunana buledi kenakena nonoğina malağä e yovo. Tana aiyai niga buledina ya kanina ba ya miya nonoğä. Bi buledina taunana tubuğigu ya vitezite munaäge te niga dobunemo lava yawasana kenakena nonoğina sa vai.”

52 Come te Diu lavedi taudığä ai kagiuna gado, “Niga olotona ba bainewa tubuğina ya viteda te ta kani?”

53 Kamaina bi Yesu i giuwedina gado, “Ya giugiu kauwemi te Tana Taunana Natuna tubuğina mote komä kani bi kwasinina mote koma tego ba temi yawasana mote kaka koma vai.

54 Tana aiyai tubuğigu ya kanikani bi kwasinigu ya tegotegona ba yawasana ilailalala ya vai. Bi lağan damonemo tagu kaka pekimo ya kakenamoito munaäge,

55 banina tubuğigu taunana kani giugiukauwina bi kwasinigu kota tegotego giugiukauwina.

56 Tana aiyai bi tubuğigu ya kanikani bi kwasinigu ya tegotegona ba tana nopogumo ya miya bi tagu tana nophonemo ya miya.

57 Tamagu yawayawasanina i giukamağegu te tana ena ġailisimo ya miyamiya, bi kota mainana tedi mabai tagu sa kanikaniguna ba egū ġailisimo sa miya.

58 Niga buledina taunana malağä i yovo. Temi emi magumagula wala mana a kani, bi geğä te a peki. Aiyai bi niga buledina ya kanina ba tana kaka ya miya nonoğä.”

59 Yesu niga giudi matabudi ba Kapeniyammo Diu lavedi edi bolu vanuwinemo lava i wailovelovedi.

Tauwaikaiwatana wapawapa Yesu a gose kamağe

60 Bi lağannemo niga wailovelovedi a vaivaiyedi ba tauwaikaiwatana wapawapa niga mainana a giu, “Niga wailovelovenä ba i pilipili kauwa. Aiyai kaka wailovelovenä ya kaiwata.”

[†] **6:49:** Magumagula wala kalakalalemo kani isana mana a kani.

61 Yesu i sibe te tauwaikaiwatana yağolo te niga wailovelovena a waipilipiliye. Kamaina bi i giuwedina gado, “Niga wailovelovena ya kaka pilipilimi, ee?”

62 Sauginemo Tana Taunana Natuna ko kita ya sağa ya nawanawa malamo wala ena animiyamo, ba bainewa koi noğota?

63 Maimaituwa Aluwina taunana yawasana ya viteziteda bi tubuğba geğə. Tagu giu e giugiuwemina ba Aluwa yawasana ya natonatome.

64 Bi geğə te, ġesäumi mote koma waisumağə.”

Pakanemo ba Yesu i sibedi te mabai mote sima waisumağə bi aiyai kaka tana ya sakoyovoğe.

65 Tana giu i laumunağəna gado, “Niga taunana aubaina e giuwemina gado, ‘Mote aiyai kaka ima nato lisigumo te Tamagu mabai ya viteziteguna taudidi lisigumo sa nato.’”

66 Niga giudi mulidimo ba tauwaikaiwatana wapewapedi Yesu a gose kamağə bi mote a kaiwata munağə.

67 Yesu ena tauwaikaiwatana 12 a miyamiyana i waitalayedina gado, “Temi kota ko ḡoyeğoyena ko gosegü, ee?”

68 Bi Saimon Pita Yesu i giuwena gado, “Bada, aiyai lisinemo ka nawa? Tam lisimmo yawasana giudi yawasana ilailalala sa vitezitemai.

69 Tama kei sumağəm bi ke sibe te tam taunana Waiwaiyawim Maimaituwa lisinağə kuna yovo.”

70 Ğome te Yesu edi giu i waimunena gado, “Tagu ba 12 e vinemi bi geğə te, modomimo ġemota ba aluwa gebogebona i sunegi.”

71 Yesu ba Saimon Iskaliyot natuna Diudas i giugiuwe. Tana 12 modomimo bi geğə te, Yesu ya sakoyovoğe.

7

Yesu bi tasitasina

1 Niga wailovelovena mulinemo, Yesu Galili plovins noponağə i nawa. Tana mote i ḡoye te Diudiya plovinsnağə ya nawa, banina Diu waibabadidi eta a tavutavuğe te sai peki.

2 Bi lağannemo Diu lavedi edi kape soina lağonna i tutugelegele ba,

3 Yesu tasitasina a giuwena gado, “Tam niga dobuna kwa gose bi kwa nawa Diudiya plovinsnemo bi mataila kwa voyiedi te taukaiwatam sa kita.

4 Lava aiyai bi kauwa kandavonemo ya voivoiyedina ba lava mote sima sibe. Tam kuna ḡoye te lava sa sibena ba mataila kwa voiye te dobumo lava sa kita.”

5 Tana tasitasina niga mainana a giuna, banina ba tana mote ai sumağə.

6 Kamaina bi Yesu i giuwedina gado, “Tagu egü sauga kauwa mote i tava, bi sauga matabuna ba temi emi sauga bi nawa ko ḡoyena te ko nawa.

7 Lava dobumo mote temi sima dabokemi, bi tagu sa dabokegu banina, tagu lava edi gebogebö yà giugiuwaimağatidi.

8 Temi soinemo ko nawa. Tagu mote yàma nawa, banina tagu egü sauga kauwa mote i tava.”

9 Yesu nığa mainana i giuwedi bi tana Galillimo i miyagwasa.

10 Bi ḡome te tasitasina a nawanawa soimo ba tana mulığa kandavonağə i nawa.

11 Bi mba Soinemo ba Diu babadidi Yesu a tavutavuğe bi a waitalana gado, “Niga lavana bamō?”

¹² Bi ġome lava kumdi ba a waikasakasavena. Ġesaudi a giuna gado, "Tana lava visuvisuna." Bi ġesaudi a giuna gado, "Geġa, tana lava ya aiaiwainawenawedi."

¹³ Bi geġa te, aiyai lavana mote Yesu i giugiuwaimaġati banina, Diu babadidi a nailedi.

Yesu soimo ya wailovelove

¹⁴ Laġannemo soi nuwana kovi ba, Yesu i saġa pali vanuwina ganakukuna nponemō bi wailovelove i waitubu.

¹⁵ Ġome Diu babadidi a sove bi a giuna gado, "Niga lavana bainewa bi ena sibe i tausāġa? Tana mote i giluma bi sibe bamō i vai?"

¹⁶ Yesu edi giu i waimunena gado, "Niga wailovelovenā mote tagu egū wailovelove, bi taugiukamaġegu lisinaġa ya yovoyovo.

¹⁷ Tana aiyai Maimaituwa ena ġowana ya voivoiyena, kaka ya sibe te wailovelove ya voivoiyena ba Maimaituwa lisinaġa ya yovoyovo, ee tauguġa ya waitubudi.

¹⁸ Tana aiyai bi ena waibada ya giugiuwata, ba tana taunaġa isana kasägesäġenā aubaina. Bi tana aiyai taugiukamaġenā isana kasägesäġenā aubaina ya noyanoyana ba mote ima kaikaiyovu bi giukauwa ya giugiuwe.

¹⁹ Mousis ba waīgake i vitemi. Bi geġa te, mote aiyai waīgake kuma kaikaiwadi. Bi bai aubaina ko ġoġeġoye te koi pekiġu?"

²⁰ Ġome lava kumdi ena giu ai munena gado, "Tam ba aluwa gebogebona i sunegim! Aiyai waipekim ya ġoġeġoye?"

²¹ Yesu i giuwedina gado, "Tagu mataila ġemota e voiye bi temi matabumi konatata."

²² Mousis i giuwemi te natunatumi oloolotodi ba kwapibwali ko vitedi, bi mba waīgakena mote Mousis i waitubu, bi nove emi magumagulaġa i saġa. Bi avena te Diu lavedi edi Waiyawasi Laġanġna bi temi natunatumi oloolotodi lisidimo kwapibwali ko voiyoie.

²³ Bamoda Diu lavedi edi Waiyawasi Laġannemo, gomana olotona lisinemo kwapibwali sa voiyoie, ba Mousis ena waīgake mote sima wai doukoto. Bai aubaina Diu lavedi edi Waiyawasi Laġannemo oloto e waiyawasanina dabanemo lisigumo kona medi.

²⁴ Em tau ena kauwa kwa kita kauwe kaka muliġa bi kwa giu waiipoipo."

Yesu tana taunana Keliso

²⁵ Mba giudi dabedimo te Yelusalem lavedi ġesaudi ai talana gado, "Niga olotona taunana sa ġoġeġoyena sai peki, ee?"

²⁶ Tana debamo ya giugjuna bi mote bai lisinemo sima voivoiye. Bi waibabada sa giugju te tana taunana augunai Buyobuyona?

²⁷ Bi geġa te, tada ba te sibe te tana bamō maiġa i tava, bi laġannemo Buyobuyona ya natona, ba mote aiyai kaka ima sibe te tana bamō maiġa i nato."

²⁸ Bi Yesu yaġolo Pali vanuwina ganakukunemo i waiwailovelove, bi kalinana dididiginemo i giuna gado, "Emaso, bena kona sibegu. Bi kona sibe te bamō maiġa e tava, tagu mote egū waibadamo e yovo. Bi taugiukamaġegu ba giugikuawina, tana taunana i giukamaġegu bi temi mote tana ko sibe,

²⁹ bi geġa te, tagu e sibe, banina tagu tana lisinaġa te e yovo.

* ^{7:21:} Niga matailina ba Waiyawasi Laġannemo oloto sidasidana i waiyawasani, Diyon 5:1-9.

30 “Mba giudi dabedimo tedi a ġoyeġoyena maso a pani, bi geġa te, tana ena sauga yaġolo mote i tava.

31 Bi lava kumdi nopolidomo lava ġesaudi ai sumaqbi a giuna gado, ‘Temi mba Kelisona ko giugiuwena ya natona male mataila nananakidi ya voiyedina mai niga lavana, ee?’ Geġa, Kelisona niga taunana i tava.”

Waibabada tauyava a giukamaġedi te maso Yesu a pani

32 “Gome palisi a vaiye te lava kumna tana ena kauwa a waikasakasavene ba Palisi bi pilipilisi edi babada Pali vanuwina tauyavena a giukamaġedi te Yesu sa pani.”

33 Yesu i giuna gado, “Tagu ba laġoni watiġena vaitemi ta miya munaqba kaka taugiukamaġegu lisinemo ya munaqba.

34 Temi kaka ko tavuġegu bi mote koma banavigu, bi bamo ġome ya nawana ba temi mote ġemogemotimi te ġome koma tava.”

35 Bi Diu babadidi taudiġa a waigiugiena gado, “Niga olotona bamo ya nawa te tada mote tama kita? Male ya nawa Guliki dobudiġa eda lava sa miyamianemo te Guliki lavedi yai lovelovedi.

36 Niga giuna i vatovatona gado, ‘Temi kaka ko tavuġegu bi mote koma banavigu, bi kota tagu bamo ġome ba temi mote ġemogemotimi te koma nato.’ Mba giuna banina ba bai?”

Yesu taunana yawasana tovosina

37 Soi dididiga damonemo, Yesu i moito bi kalinana dididiginemo i giuna gado, ‘Aiyai bi gadona i maguna ba ya nato lisigumo bi yawasana gaubina ya tego.

38 Bi aiyai ya waisumaġeguna ba ya tego, banina gilugilumina i giuna gado, ‘Gauba yawayawasanina kaka tedi lisidiġa ya nuwaġini yovo.’

39 Yesu niga mainana i giuna ba, tedi mabai tana sa waisumaġena ba sauga muliġa Aluwa Waiyawa sa vai. Mba sauginemo ba Aluwa mote i yovo, banina Maimaituwa yaġolo mote Yesu i lageti nawe malamo.

40 Laġannemo tana ena giu a vaivaiyedi ba lava ġesaudi a giuna gado, ‘Giukauwa te niga olotona ba Taugiuwatana. Tana taunana te labelabe.’

41 Ĝesaudi a giuna gado, “Tana taunana Keliso.”

Bi geġa te, ġesaudi ai talana gado, “Bainewa te maso Keliso Galiliġa ya nato?”

42 Gilugilumina ya giugiu te Keliso ba Deividha ena tubulelesaġa ya nato, Betliġem tauninemo Deividha ena animiyamo.”

43 Kamaina bi Yesu dabanemo lava a dailidi.

44 Ĝesaudi a ġoje te maso a kaididi bi geġa te aiyai mote lisinemo bai i voixe.

Diu babadidi mote ai sumaqbi

45 Lagħannemo Pali vanuwina tauyavena a munaqba nawa pilisi edi babada bi palisi lisidimo ba waibabada aij talayedina gado, “Bai aubaina mote ko pani natome?”

46 Tauyava a giuna gado, “Mote bamo mainana lava ke vaiye i giuguna mai niga lavana.”

47 Ĝome palisi ai talana gado, “Temi kota i aiwainawenawemi, ee?”

48 Bamo kona kita te palisi ee waibabada mba lavana ai sumaqbi?

49 Geġa, niga lavedi kumdi Mousis ena waiġoke mote a sibe, taunana aubaina Maimaituwa ena medi kaka lisidimo ya yovo.

⁵⁰ Ĝome palisi ĝemota isana Nikodimas tana dolinemo i nawa Yesu lisinem, tana ena lava i giuwedina gado,

⁵¹ “Eda waīgāke ya giugiu te lava mote tamai wavu yababe bi ta gei etale te kauwa banina ta gei sibe te tana bai i voyiewapa.”

⁵² Bi tedi ena giu ai munena gado, “Bi tam kota Galili lavam, ee? Gilugilumina kwa iyevina ba taugiuwatana mote Galiliĝa ima nato.”

⁵³ Ĝome te lava matabudi a dabalala bi ai nawa ĝemoĝemota.

8

Waivini waimatawapano

¹ Kamaina bi lava matabudi a nawa, bi Yesu i nawa Oliv oyanemo.

² Laīgan i sako olaolalemo Yesu i tava munaĝa Pali Vanuwina ganakukunemo i miyatulu, bi lava matabudi a tava a miya kwaivivili bi waivelovedi i waitubu.

³ Bi i waiwailovelove ba waīgāke tauwailovelovedi bi palisi, waivini waimatawapano ai doli tavaite te lava kumna matedimo ai moito.

⁴ Bi Yesu a giuwena gado, “Tauwailovelove, niga waivinina ba i waimatawapa te ke pani tavaite.

⁵ Mousis ena waīgāke ya giugiu te mba mai waivinina ba ĝakimemo ka laipeki. Bi tam bainewa kwa noĝonogot?”

⁶ Tedi a ĝoyeĝoyena maso bai giuna i vatowapa bi ai wavu. Bi geĝa te, Yesu i laudulu doĝamo bi nimanemo i waigilugiluma.

⁷ Bi tedi yaĝolo te a waitala vitavitale, kamaina bi i miyamoito te i giuwedina gado, “Tam aiyai mote gebogebo ku voiyen ba ĝakima kwa gei pwalaĝe noi waivinina lisinemo.”

⁸ Bi kota i laudulu munaĝa bi doĝamo i waigilugiluma.

⁹ Mba giuna a vaivaiye ba lava matabudi ai nawa ĝemoĝemota, magumagulidi a gei nawa. Yesu bi mba waivinina yaĝolo ĝome i moimoito a gose kamaĝedi.

¹⁰ Yesu i taulageti bi waivini i waitalayena gado, “Waivini, tauwaiwavum baīga a nawa? Aiyai bamo ya miyamiya te yai wavum bi sai pekim ee geĝa?”

¹¹ Bi waivini giu i waimunena gado, “Bada, geĝa, mote bamo aiyai.”

Kamaina bi Yesu i giuna gado, “Waivini, tagu kota mote yāmai wavum te simai pekim. Kwa nawa bi gebona mote kuma voiyen munaĝa.”

Yesu tana dobu ena yanayana

¹² Yesu palisi i giu munaĝedina gado, “Tagu ba dobu lavedi edi yanayana. Aiayi ya kaikaiwataguna ba yawasana yananemo ya miya bi mote kaka waidudubalaĝa ima nawa.”

¹³ Bi palisi tana a giuwena gado, “Kuna kita, tam taumĝa gode kwa giugiu munaĝem, bi bai kwa giugiuwenen ba mote giukauwa.”

¹⁴ Yesu giu i waimunena gado, “Geĝa, avena te tagu tauguĝa yā giugiu munaĝegu bi bai yā giugiuwedina ba giukauwa, banina tagu e sibe te bamo maiĝa e tava bi bamo maiĝa yā nawanaawa bi temi mote ko sibe te bamo maiĝa e tava bi bamo maiĝa yā nawanaawa.”

¹⁵ Temi lavaota edi waikitamo lava ko kitakita waiipoipodi bi tagu mote aiyai lavana yāma kitakitawaiipoipona.

¹⁶ Bi tagu lava yā kitakitawaiipoipona ba giukauwemo, banina tagu mote tauguĝa, bi Tamagu taugiukamaĝegu vaitena.

17 Emi waiğake gilugiluminemo ya giugiu te tauwaimatamata labu bi bai giuna sa waianinena ba giukauwa.

18 Tagu tauguğā aubaigu yà giugiu. Bi tauwaimatamata ġesauna ba Tamagu taugiukamağegu.”

19 Tedi ai talayena gado, “Te Tamamna bamō?” Bi Yesu edi giu i waimunena gado, “Temi mote tagu ee Tamagu ko sibe, bamoda tagu ko sibegu maso Tamagu vaitena kona sibe.”

20 Yesu niga giudi i wailoveloveyedina ba Pali vanuwina ganakukunemo, sewasewa anisivudi diyanemo. Bi geğə te, mote aiyai i pani, banina ena lağan kauwa mote i tava.

Yesu dabanemo ai sağasağā

21 Yesu i giu munağedina gado, “Tagu yà nawa bi temi kaka tagu ko tavuğegu bi emi gebogebomo kaka ko peki. Bi bamomaiğā yà nawanawana ba temi mote kaka ġome koma tava.”

22 Te Diu lavedi edi waibabada ai talana gado, “Te tana taunağā yai peki munağē, ee?” Taunana aubaina, ya giugiu te tada mote tana ena aninawäğā tama nawa.

23 Yesu edi giu i waimunena gado, “Temi ba niga dobuna lavemi bi tagu ba malağā e yovo. Bi temi ba niga dobuna lavemi bi tagu mote niga dobuna lavagu.

24 Bi yà giugiuwemi te emi gebogebomo kaka ko peki, bamoda mote koi sumağā te tagu ba Tana Taunana, temi kaka emi gebogebomo ko peki.”

25 Bi tedi tana ai talayena gado, “Bi tam aiyai?” Bi Yesu edi giu i waimunena gado, “Maibena wala pakanemo e giugiuwemina.

26 Bi emi kauwa dabedimo maso e etaetalemi. Bi mba mainana ba yà kagebogebogemi bi geğə te, taugiukamağegu ba giukauwa bi bai i giugiuweguna, taunana dobumo lava yà giugiuwemi.”

27 Tedi mote a sibe te Yesu ba Tamana i giugiuwata.

28 Taunana aubaina, Yesu i giuwedina gado, “Lağannemo, Tana Taunana Natuna ko kailagetina, kaka ko sibe te tagu aiyai. Tagu tauguğā egū ġilisimo mote kaka bai yàma voiye bi bai Tamagu i wailoveguna taunana yà giugiuwe.

29 Bi taugiukamağegu ba mote i gose kamağegu, banina tagu lağan matabuna ena ġowana yà voivoiyedi.”

30 Yesu niga giudi i giuwedi bi mabai a vaivaiyena ba tana ai sumağē.

Giukauwa kaka ya kuvesim

31 Kamaina bi Diu lavedi mabai Yesu a waisumağena, i giuwedina gado, “Bamoda temi bi tagu bai yà wailovelovemina ko kaiwata kauwedina, ba giukauwa te temi ba tagu egū tauwaikaiwatana.

32 Temi kaka giukauwa giudi ko sibedi bi giukauwina kaka gebogebomo ya kuvesimi.”

33 Tedi ena giu ai munena gado, “Tama Eiblağām ena tubulelesa bi mote aiyai ena taupaula yababa, bi bainewa te tam kwa giugiu te tama waiataupaula yababemo ka potiyovo?”

34 Yesu giu i waimunena gado, “Tagu yà giugiu kauwemi, tana aiyai bi gebogebō ya voivoiyena ba gebo tana ya waibabadadaye.”

35 Taupaula yababa mote vanuwa lavedi vaitedi sima miya gulata, bi vanuwa lavedi natuotidi kaka vaitena sa miya nonoğā.

36 Taunana aubaina, Maimaituwa Natuna ya kuvesimina ba kamaina i kuvesi kauwemi.

37 Tagu e sibemi te temi Eiblağam ena tubulelesa bi geğə te, eta ko tavutavu te tagu koi pekigu, banina giugu mote nopomimo ima kenakena.

38 Tagu Tamagu bai i wailoveguna yà giugiuwemi bi kota temi mainana tamemi* bai i wailovemina mainana ko voivoiye.”

39 Tedi ena giu ai munena gado, “Eiblağam ba tama ema magula.”

Kamaina bi Yesu i giuwedina gado, “Bamoda temi Eiblağam natunatuna, maso ba emi kauwa kona voivoiyedina mai tana ena kauwa.

40 Tagu yà giugiuwemi te Maimaituwa bai i giuwegu bi e vaivaiyena yà giugiuwemi, bi bainewa te temi eta ko tavutavu te koi pekigu. Eiblağam mote mai kauwidi i voiyedi.

41 Temi ba tamemi ena kauwa ko voivoiyedii.”

Tedi ena giu ai munena gado, “Tama mote keda, tama Tamamai ġemota. Tana taunana Maimaituwa.”

42 Yesu i giuwedina gado, “Bamoda Maimaituwa bi Tamemi maso ba tagu kona ġoyegu, banina tagu Maimaituwa lisinemo te e yovo. Tagu mote nuwagumo e yovo, bi Maimaituwa i giukamağegu.

43 Bai aubaina giu yà giugiuwemina banidi mote koma sibesibedi? Banina ba temi bai yà giugiuwemina mote koma vaivaiye kauwedi.

44 Temi ba tamemi taumudule, taunana aubaina kona ġoye te tana ena ġowana ko voiyedi. Pakanemo ba tana tauwaipeki bi giukauwa mote i kaiwata, banina tana lisinemo mote giukauwa. Lağannemo ya kaiyovun mba tana kalina otina, banina tana tauwaikaikaiyovu bi kaiyovu tamedi.

45 Tagu giukauwa yà giugiuwemi, bi geğə te, temi mote koma waisumağegu.

46 Bai gebona e voiye bi temi ko waiwavugu? Bi bamoda giukauwa yà giugiuwe, ba kamaina te koi sumağegu.

47 Maimaituwa natunatuna ba kalinana sa vaivaiye. Temi Maimaituwa kalinana vaiyena kona daboke, banina temi mote Maimaituwa natunatuna.”

Yesu i tausağana mote mai Eiblağam

48 Bi Diu lavedi Yesu ena giu ai munena gado, “Tama ke giukauwa te tam Sameliya lavam bi aluwa gebogebona i sunegim.”

49 Bi Yesu i giuna gado, “Tagu mote aluwa gebogebona i sunegigu bi tagu Tamagu yà vivibile bi temi mote tagu koma vivivilegū.

50 Tagu mote isagu kasağesağena aubaina yàma noyanoya bi Tamagu ena ġowana ba lava tana isana sa kasägesäge, banina tana taunana taulauetala.

51 Giukauwemo yà giugiuwemi, te tana aiyai giugu ya vovoteyateyaena ba mote kaka ima peki.”

52 Ĝome Diu babadidi a giuwena gado, “Niganana kaka ke sibem te tam ba aluwa gebogebona i sunegim. Eiblağam i peki bi kota taugiuwatana a peki bi tam kuna giu te aiyai bi em wailovelove ya kaikaiwatedina ba mote kaka ima peki.

53 Te tam bena kuna sağə gulatana kaka tamamai Eiblağam, ee? Tana i peki bi kota taugiuwatana a peki. Bi tam bena kwa sağə kamağedi, ee?”

54 Yesu giu i waimunena gado, “Bamoda tagu tauguğə yà kasağə muñağeguna ba banina geğə. Bi temi ko giugiu te Tamagu ba emi Maimaituwa, tana taunana tagu ya kasağegu.

* **8:38:** Tedi tamedi ba taumudule.

55 Avena te temi mote ko sibe bi tagu ba e sibe. Bi bamoda tagu e giu te mote yà sibe ba yà waikaikaiyovuna mai temi. Bi tagu e sibe aubaina kalinana yà vovoteyeteye.

56 Tamemi Eiblağam i yasisi gulata te egu nato saugina ya kita, tana i kita bi i wainuwavisu.”

57 Bi tedi a giuwena gado, “Tam mote yağolo kwalabu 50 ku vai bi kwa giugiu te Eiblağam kuna kita.”

58 Yesu edi giu i waimunena gado, “Tagu giukauwemo yà giugiuwemi te muliga kaka Eiblağam i tubuğana ba Tagu e miyamiya.”

59 Ğome lava ġakima a legaudi te maso a lauġakimina ba Yesu kandavonemo i vasoyavai bi Pali vanuwina i gose.

9

Yesu, oloto matapotapotana mai i tubutubuğayena i waiyawasani

1 Yesu i bababala ba oloto matapotapotana mai i tubutubuğayena i kita.

2 Ena tauwaikaiwatana ai talayena gado, “Labai, aiyai ena gebo i voiye te niga olotona mamatapotapotana i tubuğä? Tana ena gebo ee tamana bi tinana edi gebo?”

3 Yesu i giuwedina gado, “Geğä, mote tana e tamana bi tinana edi gebo. Tana matana potapotana i tubuğana ba Maimaituwa ena ġailisi lisinemo ya kamağati.

4 Tada ba suwalemo taugiukamağegu ena noya ta voiye, dudubala ya natonatona ba mote aiyai kaka ima noya.

5 Tagu dobumo yağolo yà miyamiya ba tagu taunana dobu lavedi edi yanayana.”

6 Niga giuna mulinemo ba Yesu doğamo i gelolo, i viliwainiginigi bi i vai te oloto matanemo i musu

7 bi i giuwena gado, “Kwa nawa bi matam Silowam Topanemo kwa koğä. Giu Silowam banina ba ‘giukamağe.’”

Kamaina bi oloto i nawa, matana i koğakoğä ba matana i yana, i waikita bi i nawa ena vanuwemo.

8 Diyanemo taumiya bi lava mabai wala a kita i waiwaigigimanana a giuna gado, “Niga olotona taunana wala i miya bi i waiwaigigimanana, ee?”

9 Lava ġesaudi a giuna gado, “Tana taunana.”

Bi kota gesaudi a giuna gado, “Geğä, niga olotona kitana mai mba olotona matapotapotana.”

Kamaina bi olotona taunağä i giu bagibagina gado, “Tagu taunana.”

10 Tedi ai talayena gado, “Bainewa bi matam i yana?”

11 Bi tana i giuwedina gado, “Oloto isana Yesu, doğa i gelolo, matagumo i musu bi i giuwegen gado, ‘Kwa nawa te Silowam topanemo matam kwa koğä.’ Ğome e nawa matagu e koğekoğedi ba matagu a yana.”

12 Bi tedi ai talayena gado, “Bi olotona bamo?” Bi Oloto i giuna gado, “Mote e sibe.”

Palisi oloto i yawayawasanana a laumulimuliye

13 Olotona matapotapotana a natome Palisi lisidimo.

14 Yesu doğa i gelolo wainiginigi bi oloto matapotapotana i waiyawasanina ba Diu lavedi edi Waiyawasi Lağannemo.

¹⁵ Taunana aubaina, Palisi oloto ai talaye te bainewa matana i yana. Bi tana i giuwedina gado, “Tana matagumo doğa viliviliwainiginigina i musu bi topamo e koğa te niganana ya waikita.”

¹⁶ Palisi gesaudi a giuna gado, “Niga olotona kauwina i voyiena ba mote Maimaituwa lisinağɑ i yovo, banina tana eda Waiyawasi Lağanña ena waığake i waidoukoto.”

Bi kota lava gesaudi a giuna gado, “Gebogebo lavana mote luvana niga mai matailina ima voyie?” Gome te waimiyatauli i tubuğɑ.

¹⁷ Palisi oloto ai tala munägenɑ gado, “Te ku giuwemai, niga olotona matam i kakayanana ba kuna sibe te tana aiyai?”

Bi oloto edi giu i waimunena gado, “Tana ba taugiuwatana.”

¹⁸ Diu babadidi yağolo mote ai sumağɑ te oloto matapotapotana mai i tubuğayę bi niganana ya waikita, taunana aubaina tamana bi tinana a giuwedi te a tava.

¹⁹ Bi ai talayedina gado, “Niga ba temi natumi, ee? Kona giu te matapotapotana i tubuğɑ, bi bainewa te niganana ya waikita?”

²⁰ Tinana bi tamana giu ai munena gado, “Tama natumai te ke sibe, tana matapotapotana i tubuğɑ.

²¹ Tana bainewa bi i waikita e aiyai matana i kayanana, tama mote ke sibe. Tana kaikana i didiga, koi talaye te taunağɑ aubaina ya giu.”

²² Tamana bi tinana Diu babadidi a nailedi taunana aubaina, niga giuna mainana a vato. Diu edi babada kaikana ai anina te lava aiyai Yesu ya kamağtı te tana Buyobuyona ba bolu vanuwinemo sa kapotiyovo.

²³ Tamana bi tinana a naila, taunana aubaina a giuna gado, “Tana kaikana i didiga, koi talaye.”

²⁴ Kamaina bi oloto matapotapotana i yawayawasanana a giuve i te tava munägenɑ bi a giuwena gado, “Maimaituwa matanemo kwa giukauwa, tama ke sibe te niga olotona i waiwaiyawasanimna ba gebogebo lavana.”

²⁵ Bi edi giu i waimunena gado, “Tagu mote e sibe, bamoda tana gebogebo lavana ee geğɑ, bi bai e sibena ba tagu matagu potapotana bi niganana ya waikita.”

²⁶ Bi tedi ai talayena gado, “Bai kauwina lisimmo i voyie? Bi bainewa matam i kayanedi?”

²⁷ Bi edi giu i waimunena gado, “Tagu kaikana e giuwemi bi mote ko vaiye. Bai aubaina ko góye góye te ko vaiye munäge? Temi kota ko góye góyenɑ ena tauwakaiwatana, ee?”

²⁸ Gome tana a giuvitavitalena gado, “Tam mba lavana taukaiwatana bi tama ba Mousis taukaiwatana.

²⁹ Tama ke sibena ba Maimaituwa Mousis lisinemo i giugiu, bi niga lavana ba mote tama ka sibe te bamo maiğɑ i tava.”

³⁰ Olotona i giuwedina gado, “Konai sovegu te mba lavana mote ko sibe te bamomaiğɑ i tava bi tana matagu i kayana!

³¹ Te sibe te Maimaituwa mote gebogebo lavedi ima vaivaiyedi. Tana ba tauvivilena bi ena gówanɑ tauvoiyena lavedi kalinedi ya vaivaiyedi.

³² Wala nove pakanemo te niganana, bamoda mote aiyai i vaiye te lava matapotapotana mai i tubutubuğayenɑ ai yawasani.

³³ Bamoda niga lavana mote maso Maimaituwa lisinağɑ i yovo, ba maso mote bai i voyie.”

³⁴ Olotona ena giu dabanemo ba tedi a giuwena gado, “Tam gebomo kuna tubuğɑ bi kwai lovelovemai, ee?” Bi a kwavivai te i nawa.

Aluwa ena matapota

³⁵ Yesu i vaiye te olotona bolumo a kwavivai bi lağannemo i banabanavi ba i waitalayena gado, “Tana Taunana Natuna kwa waisumäge ee gegä?”

³⁶ Bi oloto giu i waimunena gado, "Bada, ku giuwegu te mbā aiyai lavana bi yāi sumāge?"

³⁷ Yesu i giuwena gado, “Kaikana kuna kita, tana taunana niganana vaitena ko waigiugiu.”

³⁸ Oloto i giuna gado, “Bada, yà waisumağem!” Bi Yesu matanemo tuwapekana i waitupagwaliğedi bi i lauduneye.

³⁹ Yesu i giuna gado, "Tagu niga dobunemo ba etala aubaina e yovo. Te tedi mabai sa nōgoñōgoti te mote a sibe kauwe ba matedi kaka sa yana bi mabai sa nōgoñōgoti munāgedi te bena a sibe kauwa ba yāgolo matedi potepotedi."

⁴⁰ Gome Palisi a vaiye to Yesu mainana i giugiu, ba ai talana gado, “Gode tama matamai potepotedi, ee?”

⁴¹ Yesu edi giu i waimunena gado, "Bamoda matemi a pota maso ba waigebo gegemi, bi gegə te ko waikita, mba ko kakamağatimi te temi ba gebogebo lavemi."

10

Tauwailaba visuvisuna bi ena sipusipu

¹ Yesu i giuna gado, "Palisi, yà giugiu kauwemi te lava aiyai sipu edi ganakuku mataetinaña mote ima valageta bi gavogavo ̄gesaunaña ya solasañgana ba tana taudanedanene bi taukoinene.

² Lava aiyai bi mataetāga ya valavalagetana ba tana taunana sипу таулабеди.

³ Mataeta taulabena mataeta ya kaikamāge te sипу taulabena ya valageta. Bi sипу taulabena ena sипу ġemoġemotägħa isedi' ya lauiyava bi kalinana vaiyeġonena a sibe kauwe taunana aubaina, yai dolidi te sa potiyovo.

⁴ Tana ya doli bi ena sипипу sa kaiwata, banina tana kalinana vayiegonena a sibe kauwe.

⁵ Tedi lava ġesäuna mote kaka sima kaiwata, mba lavana kaka sa velau sa gose kamaġe banina, kalinana mote a vaiyeġone.”

lbe.

⁷ Taunana aubaina, Yesu giu i laumunağena gado, “Giukauwemo yà

⁸ Temi mabai kona gei tava bi Maimaituwa ena dam lavedi kona labelabedina, ba temi taudanedanene bi taukoinene, taunana aubaina sipusipu mote emi giu a vaivaivedi.

⁹ Tagu taunana mataeta, tedi mabai lisiguğɑ sa solasağɑna ba sa yawasana. Tedi sa solasağɑ bi sa potiyovo te kani sa banavi bi ġoyogumo sa miya.

10 Bi taudanene ya solasaǵana ba ya danene, yai peki bi ya laukivigebogebo. Bi tagu e yovona ba yawasana ko vai bi yawasanina ba yawasana tupana.

11 "Tagu taunana sipu taulabedi visuvisugu. Sipu taulabedi visuvisuna ena yawasana ya nuwakamaäge te ena sипусипу аубайди ya peki.

¹² Bi mane taubagibagiyena ba tana mote sipu taulabedi taunana aubaina, lağannemo tabei ya kita ya natonato ba ya velau sиписипу ya gosedi. Te tabei sиписипу ya suluvaidi bi yai dabalalidi.

¹³ "Taubagibagi ba maiia aubaina ya noyanoya, tana mote sиписипу таулабеди te yai sасаланеди.

¹⁴ "Tagu taunana tauwailaba visuvisugu, egu sipu e sibedi bi sipu tagu a sibegu.

¹⁵ Mainana kota Tamagu i sibegu bi tagu Tamagu e sibe. Bi tagu luvana egu sиписипу аубайди ја peki.

¹⁶ Egu sipu ġесаudi mote niga ganakukunemo, tedi vaitedi ја natomedi te kalinagu sa vaiye, te dam ġemota ya tubuġa, bi edi tauwailaba ġemota.

¹⁷ "Tamagu ya ġoyegoyeguna banina, tagu kaka egu yawasana ја vitekamаgе bi kota ја vaimunage.

¹⁸ Mote aiyai kaka egu yawasana ima vaikamagе. Tagu egu ġowana te egu yawasana ја vitekamаgе. Bi egu ġailisi ya kenakena te egu yawasana ја vitekamаgе bi kota egu ġailisi ya kenakena te ја vaimunage. Niga taunana tamagu ena giuvavasaġa i vitegu te ја voiye."

¹⁹ Lağannemo Diu lavedi niga giudi a vaivaiyedi ba a daili munaġedi.

²⁰ Lava wapewapedi a giuna gado, "Tana aluwa gebogebona i sunegi bi ya giugiu yababayaba. Bai aubaina kalinana ko vaivaiye?"

²¹ Bi geġa te, ġесаudi a giuna gado, "Niga mote mainana lava aluwa gebogebodi a sunesuneġina kalinana. Aluwa gebogebona maso ġemogemotina lava matana potapotana i kayana, ee?"

Diu lavedi Yesu mote ai sumaġe

²² Kamaina bi Pali Vanuwina Soina Yelusalemmo lağanna i tava. Bi mba ba sinou bi taumata sauginemo,

²³ bi Yesu ba pali vanuwina didiyaunaġa bi Solomon ena Yoveyove noponaġa i nawanaħawa.

²⁴ Diu lavedi a tava te Yesu a dubutawi bi a giuna gado, "Kwa alamiya moimoisili, bamoda tam Buyobuyona te kwa giu otigemai?"

²⁵ Yesu edi giu i waimunena gado, "Bena kaikaina e giuwemi bi temi mote koi sumaġegu. Tagu anisove matailidi e voivoiyedina Tamagu ena ġailisimo, taudidi sa kakamaġatigu.

²⁶ Bi geġa te, temi mote koma waisumaġegu banina, temi mote tagu egu sиписипу.

²⁷ Bi tagu egu sиписипу ba kalinagu sa vaivaiye, bi tagu e sibedi bi tedi tagu sa kaikaiwatagu.

²⁸ Tagu yawasana ilailala ја vitedi te mote sima peki, bi mote aiyai kaka ima kwayagu.

²⁹ Tamagu wailewapanina, tana ġailisi i vitegu te bai matabuna ја waibadaye. Bi mote aiyai kaka Tamagu nimanemo ima kwayavai.

³⁰ Tagu bi Tamagu ba tama lava ġemota."

³¹ Kamaina bi Diu lavedi kota ġakima a laitupa munāġa te maso a ġakimemo a laipeki

³² bi geġa te, Yesu i giuwedina gado, "Tagu Tamagu i wailovegu te mataila wapewapedi visuvisudi e voiyledi. Bi temi bambo kauwidu dabeledimo ko ġoyegoyena ko laipekigu?"

33 Tedi ena giu ai munena gado, “Tama mote kauwa visuvisudi kuna voivoiyedina aubaidi kama laugakimim bi em waidiboga dabanemo. Tam ba lava ota bi kwa giugiu te tam bena Maimaituwa.”

34 Bi Yesu edi giu i waimunena gado, “Temi kona sibe ee gege te emi Waigake gilugilumina wadubonemo Maimaituwa i giuna gado, ‘Tagu e giu te temi ba dobu maimaituwidi.’*

35 Te sibe te Maimaituwa kalinana ba giukauwa te i yovo Isael lavedi lisidimo. Bi tedi mabai niga giuna sa kulakulavitalena ba Maimaituwa i giu te tedi taunana dobu maimaituwidi.

36 Tagu ba Tamagu i vinegu bi i giukamaägegu te dobumo e yovo. Bi ya giugiu te tagu ba Maimaituwa Natuna. Bai aubaina ko giugiu te tagu ya waidiboga? Tagu mote yama waidiboga.

37 Bamoda Tamagu ena gowana mote yama voivoiye ba avena komai sumaägegu.

38 Bi bamoda temi mote tagu koi sumaägegu ba anisove matailidi ya voivoiyedina taudidi koi sumaägedi. Gome kaka ko sibe te Tamagu ba Tagu nopogumo bi Tagu ba Tamagu nophonemo.”

39 Gome Yesu maso a kaididina ba tana i vasoyavai te i nawa.

40 Kamaina bi Yesu i munaaga nawa Diyoudan gaubina noi nevanemo, wala Dyon taukabulu i laulaukuluna modomodonemo bi gome i miya.

41 Gome i miyamiya ba lava wapewapedi a tava lisinemo bi a giuna gado, “Dyon taukabulu mote mataila i voyiedi. Bi bai i giugiuwedina ba giukauwa te niga lavana i giugiuwata.”

42 Kamaina bi gome lava wapewapedi Yesu ai sumaäge.

11

Yasalesi ena peki

1 Oloto isana Yasalesi i sida, tana ba Beteni lavana, Beteni ba Meli tinanatuna Mata vaitena edi malagai.

2 Niga Melina taunana Yasalesi sidasidana nuvuna, tana muliga masi panepanena i gini, Bada kağenemo bi dabanemo i bakili.*

3 Kamaina bi Yasalesi nuvunuvuna labu Yesu ena giu a giukamaägena gado, “Bada, valeti kauwim ba i sida kauwa.”

4 Bi lağannemo, Yesu mainana i vaivaiye ba i giuna gado, “Niga sidanemo ba mote ima peki. Bi Maimaituwa ena ǵailisi namalina ya kamaägti. Te mba kauwinemo Maimaituwa Natuna kaka namala sa vite.”

5 Yesu ena goye ba Mata, Meli bi nuvudi Yasalesi.

6 Taunana aubaina, lağannemo i vaiye te Yasalesi i sida, ba tana mote i tava makai bi gome kota lağan labu i miya.

7 Gome te ena tauwaikaiwatana i giuwedina gado, “Ta munaaga Diudiya plovinsnemo.”

8 Bi ena tauwaikaiwatana ena giu ai munena gado, “Labai, maǵoota Diu lavedi a ǵoyeǵoyena maso ai pekim bi tam niganana munaaga gome kwa ǵoyeǵoye, ee?”

9 Yesu i giuwedina gado, “Tada suwalemo noya ta voyiedi.† Lava mabai suwalaaga sa nawananawana ba mote ǵemoǵemotina te kaǵedi simai tutudi, banina tedi dobu ena yanayana a kita.

* **10:34:** Sale 82:6 * **11:2:** Ingilisimo i giu te awa wapedi 12. † **11:9:** Ingilisimo i giu te awa wapedi 12.

10 Bi tedi mabai dudubalağā sa nawana ba kağedi sai tutudi, banina tedi lisidimo mote yanayana.”

11 Niga giudi i tainuwataudi mulinemo bi i giuwedina gado, “Eda tau Yasalesi ba ya kenakena bi tagu yà nawa lisinemo bi yà lainuwesi.”

12 Bi ena tauwaikaiwatana a giuwena gado, “Bada, bamoda tana ya kenakena ota ba ya yawasana.”

13 Yesu ena giu banina ba Yasalesi i peki bi ena tauwaikaiwatana ai noğota benakage tana i kenakena ota.

14 Taunana aubaina, Yesu i giu otigedina gado, “Yasalesi ba i peki,

15 tagu ei nuwavisu te tagu mote ġome, banina temi koi sumağeguna aubaina. Niganana kaka ta nawa lisinemo.”

16 Kamaina bi Tomas (a waisana Didimas[‡]) falona tauwaikaiwatana i giuwedina gado, “Kamaina te matabuda ta nawa bi Yesu vaitena ta peki.”

17 Bi lağannemo Yesu Betenimo i tavatava, ba i vaiye te Yasalesi tauywamo i kenana ba lağan 4 a kovi.

18 Beteni te Yelusalem ba manekina mote i lofa, maso ba 3 kilomita mainana.

19 Bi Diu lavedi wapewapedi a tava te Mata bi Meli ai nuwaubedi banina nuvudi i peki.

20 Lağannemo Mata i vaiye te Yesu i natonato, ba i potiyovo i nawa te i banavi, bi Meli ba vanuwemo i miya.

21 Bi Mata, Yesu i giuwena gado, “Bada, tam maso bi niga ġome, tasigu mote maso i peki.

22 Bi tagu e sibe te bai niganana kwai bağayena ba Maimaituwa kaka ya vitem.”

23 Yesu i giuwena gado, “Tasim kaka ya kenamoito munağā.”

24 Bi Mata giu i waimunena gado, “Tagu e sibe te kenamoito lağannemo kaka tana ya kenamoito.”

25 Yesu giu i waimunena gado, “Tagu taunana kenamoito bi yawasana. Tedi mabai bi sa waisumağeguna ba avena te a pekina bi yağolo te sa yawasana,

26 bi lava miyemiyedi mabai sa waisumağeguna mote kaka bai lağannemo sima peki. Niga giuna kwa waisumağe ee geğə?”

27 Bi Mata i giuna gado, “Bada, yà waisumağem te tam taunana Buyobuya-na, Maimaituwa Natuna, dobumo kuna yovo.”

28 Mata giu i waikovi mulinemo ba i munağā vanuwemo, tasina Meli lisinemo bi nuwataağā i tainuwatauna gado, “Meli, Labai i tava bi ya góyeğoyena ya kitam.”

29 Bi sauginemo Meli giu i vaivaiye ba i miyamoito makai bi i nawa Yesu lisinemo.

30 Bi Yesu yağolo mote malagaimo i solasağā bi tana bamo Mata i banabanavinemo ġome i miyamiya.

31 Sauginemo Diu lavedi mabai Meli vaitena vanuwemo a wain-uwaubana, a kita te mağemota vanuwa i potiyovo kamağe, ba ai noğota bena Meli i nawanawa tauywamo ġaba aubaina, kamaina bi a kaiwata.

32 Lağannemo Meli i tava Yesu lisinemo bi i kitakita ba kağe pakanemo tuwapekana i waitupagwaliğedi bi i giuna gado, “Bada, bamoda tam bi niga ġome, mote maso nuvugu i peki.”

[‡] **11:16:** Alemik bi Guliki kalinedimo, isa Didimas banina ba lağolağā.

³³ Ġome Yesu i kita te Meli bi Diu lavedi a ġabaġaba ba tana nuwana i toitoi bi i wainuwaboya kauwa.

³⁴ Kamaina bi i waitalayedina gado, “Tana bamo ġome kona sako?” Tedi a giuna gado, “Bada, kwa nato bi kwa kita.”

³⁵ Ġome te Yesu i ġaba.

³⁶ Bi Diu lavedi diyanemo a moimoitona a giuna gado, “Kona kita, tana i ġoġe gulate!”

³⁷ Bi lava ġesaudi a giuna gado, “Niga olotona lava matapotapotana i waiyawasani. Tana bi niga ġome maso ba Yasalesi i sagu te, mote maso i peki.”

Yesu Yasalesi pekimo i kakenamoito

³⁸ Ġome Yesu nuwana i toitoi munaġa bi i nawa tauyewamo, bi tauyewina mataetina ba ġakima dididiginem ai dougudu.

³⁹ Bi Yesu i giuna gado, “Ġakima ko kaikamaġe tabunemo!” Bi oloto pekipekina nuvuna tautuweġġina Mata i giuna gado, “Bada, niganana ba bovana i gebo kauwa, banina kaikana laġan 4 a kovi.”

⁴⁰ Kamaina bi Yesu i giuna gado, “Tagu e giuwem ee geġa, bamoda tam kwai sumaqna ba Maimaituwa ena ġailisi namalina kwa kita?”

⁴¹ Kamaina bi ġakima a kaikamaġe tabunemo. Ġome Yesu i waikita saġa malamo bi i giuna gado, “Ebom, Tamagu, te kalinagu mote kuma vaivaiye kamaġe.

⁴² Tagu e sibe kauwem te tam sauga matabuna kalinagu kwa vaivaiye, bi bai e giuwemna ba niga lavedi sa moimoitona kedi nawamo te kalinagu sa vaiye bi sai sumaqna te tam ba tagu kuna giukamaġegu.”

⁴³ Ġome Yesu giu i waiwaikovi ba i binauna gado, “Yasalesi, ku potiyovo!”

⁴⁴ Kamaina bi oloto pekipekina tauyewamo i potiyovo. Tana nimana, kaġena, kununa bi tunina matabuna galamo sumesumedi. Ġome Yesu i giuwedina gado, “Kokowaga galedi ko kaikamaġedi bi ya nawa!”

Yesu kana pota a yesi te sai peki

⁴⁵ Diu lavedi wapewapedi Meli vikitana aubaina a tavatavana, tedi bai Yesu i voivoiyena a kita bi ai sumaqna.

⁴⁶ Bi lava ġesaudi a nawa Palisi lisidimo bi bai Yesu i voiyyena taunana sa tainuwataudi.

⁴⁷ Ġome pilipilisi edi babada bi Palisi, ai ġemotidi bi waibabada edi bolu a sako. Bi a giuna gado, “Tada niganana bai ta voiye? Niga olotona ba anisove kauwidi wapewapedi ya voivoiyedi.

⁴⁸ Bamoda tada bi ta kita kamaġena ba lava matabudi tana sai sumaqna. Mba sauginemo kaka Loum ġaġiyyidi sa tava te tada eda Pali vanuwina bi eda dobu sa kagebogebodi.”

⁴⁹ Ġome edi tau ġesauna isana Kaiyapas, tana ba pilipilisi edi bida mba kwalabunemo. Tana i miyamoito bi i giuna gado, “Temi mote ko sibe te bai ko giugiuwe!

⁵⁰ Temi mote ko sibe, i visu te lava ġemota maso aubaida i peki bi matabuda te yawasana, kaka dobu matabuna sa kagebogebona.”

⁵¹ Mba kwalabunemo, Kaiyapas ba pilipilisi edi bida. Bi niga giudi i vatovatodina ba mote nuwanemo i waitubudi. Bi Yesu Diu lavedi aubaidi ya pekina, taunana i giugiuwata.

⁵² Bi Diu lavedi mote taudiġa, bi Maimaituwa natunatuna a dabababalana ya natomedi, te yai ġemotidi bi dam ġemota ya tubuġa.

⁵³ Kamaina bi mba laġannemo te noi i nawana ba tedi Yesu kana pota a yesi te sai peki.

⁵⁴ Taunana aubaina, Yesu mote Diu lavedi matediġa i nawanawa. Bi ġome te i nawa Iflem malagainemo kalakalalele diyanemo, bi ġome ena tauwaikaiwatana vaitena a miya.

⁵⁵ Laġannemo Diu lavedi edi Vawaitauli Soina saugina i tavatava ba lava wapawapa a tava Yelusalemmo ai ġemotidi. Bi Diu lavedi edi vaivaimo ba a vokaukauwa munaġġed kaka Vawaitauli Soina.

⁵⁶ Tedi yaġolo te Yesu a tavutavuġe, bi pali vanuwina didiyauna a moito kwaivivili bi edi lava ai talayedina gado, “Bainewa ko noġonoġot? Kona sibe te niga soinemo ya tava ee geġga?”

⁵⁷ Bi geġga te, pilisi edi babada bi Palisi giu a sako te aiyai bi bamō ġome Yesu i banavina ba ya kamaġġati te sa pani.

12

Yesu masi panepanena kaġenemo a ġini

(Met 26:6-13, Mak 14:3-9)

¹ Muliġa kaka laġan 6 sa kovi te Vawaitauli Soina, bi Yesu i tava Betenimo Yasalesi ena animiyamo, Yasalesina taunana i peki bi Yesu i kakenamoito munaġġe.

² Yesu i tava aubaina te tedi aubiga kanina a kanonogi. Mata kani i yati bi Yasalesi, Yesu bi lava ġesaudi vaitedi teibolo diyanemo a kena giligidli bi kani i vite nawedi te a kani.

³ Kamaina bi Meli masi panepanena af lita luvana dubina mai'ina dididiga i natome bi Yesu kaġenemo i ġini. Bi dabanemo i bakili bi vanuwa nopona ba masi panena i waiwanavu. Niga masina ba ġawāġawa isana nad masinemo a voiyē.

⁴ Yesu ena tauwaikaiwatana ġemota Diudas Iskaliot, tana taunana muliġa ya sakoyovoġe, i giuna gado,

⁵ “Mba masina maiina ba kwalabu ġemota ena maiia* luvana, temi maso kona kuneye bi manena lava wainuwatoitoidi kona vitedi.”

⁶ Tana niga giuna i giuwena ba mote lava wainuwatoitoidi sagudi aubaidi, banina tana ba taudanene. Bi kota tana ba mane baikina taulabena bi manenemo i laulaukuliasolu.

⁷ Kamaina bi Yesu giu i waimunena gado, “Waivini ku kita kamaġe, tana niga kauwina i voiyena ba dobogu aubaina i kanonogi.

⁸ Temi laġan matabuna lava wainuwatoitoidi vaitedi ko miyamiya bi tagu ba mote laġan matabuna vaitemi tama miya nonoġa.”

Yasalesi kana pota a yesi

⁹ Laġannemo Diu lavedi kumdi a vaiye te Yesu ba Betenimo Yasalesi ena vanuwemo, ba tedi a tava lisinemo. Bi mote Yesu taunaġa kitana aubaina bi kota Yasalesi vaitena. Banina Yesu, Yasalesi pekimo i kakenamoito munaġġe.

¹⁰ Taunana aubaina, Pilisi edi babada ai ogatala te maso Yasalesi vaitena ai peki,

¹¹ banina Yasalesi dabanemo lava wapewapedi Diu babadidi a dabokedi bi Yesu a waiwaisumaġe.

* ^{12:5:} Diu lavedi lisidimo taubagibagi kwalabu ġemota nponemo i noyana, ba ena maiia 300 denali ya vai.

*Yesu Yelusalemmo i solasaḡa
(Met 21:1-11, Mak 11:1-11, Luk 19:28-40)*

¹² Lağan i sako te lava kumdi wawaitauli soina aubaina a tava bi a vaiye te Yesu ba Yelusalem aubaina i saḡasaḡa.

¹³ Taunana aubaina, lava galamo malugulugudi a legaudi bi a laupotiyovo etamo bi a binabinauna gado,

“Ousana! Kakavisuvisuna, BADA isanemo ya natonato!

Kakavisuvisuna Islael edi Ġalibona.”

¹⁴ Yesu donki lauewalina i banavi bi i geluye, gilugilumina wadubonemo niga mainana giu:

¹⁵ “Yelusalem lavemi koma naila,
ko kita emi ġalibona donki lauewalinemo i gelu bi ya natonato.”

¹⁶ Niga giuna ena tauwaikaiwatana mote a sibe bi ena kenamoito mulinemo kaka niga giudi banidi a sibedi. Bi giudi ba tana a gilugilumiwata bi kota niga kauwidi banidi lisinemo a tubuġa.

¹⁷ Mba laġannemo ba lava kumdi Yesu vaitena bi Yasalesi pekina tauyewamo i kakakenamoitona a kita. Niganana mba lavedi taudidi giuna sa giugunawe.

¹⁸ Taunana aubaina, lava kumdi mataila i voivoiyena a vaivaiye ba a nawa lisinemo.

¹⁹ Kamaina bi Palisi taudiġa ai giugiuna gado, “Niga mote bai ta maitubu, ko kita lava matabudi tana sa kaikaiwata.”

Yesu ena peki i gei giuwe

²⁰ Lava mabai a nawanawa Yelusalemmo Vawaitauli soina aubaina ba Gulik lavedi ġesaudi vaitedi a nawa.

²¹ Tedi Filip lisinemo a tava bi tana ba Betsaida olotona, bi Betsaida ba Galili nophonemo bi ai baġana gado “Ema tau, tama ka ġo耶goyena Yesu ka kita.”

²² Ĵome te Filip i nawa Endulu i giuwe, bi labuġidi a nawa te Yesu a giuwe.

²³ Yesu edi giu i waimunena gado, “Saugina i tava te Tana Taunana Natuna namala sa vite.”

²⁴ Tagu giukauwemo yà giugiuwemi, bamoda witi pesina mote kuma wadi ba pesina mai ya kenakena. Bi laġannemo doġamo sa wadina ba ya peki, bi yà duga te pési wapewapedi ya sīvudi.

²⁵ Tedi mabai edi yawasana a nuwamunaġedina ba sa kulayakasidi, bi mabai edi yawasana niga dobunemo a nuwakamaġedina ba yawasana kenakena nonogħina sa vai.

²⁶ Tana aiyai bi aubaigu waiṭapaula i ġoyena ba ya kaiwatagu, te tagu bamo ġome ba egu taupaula ġome. Bi Tamagu kaka tana aiyai aubaigu ya waiṭapaulana ya kavisuvisu.

Yesu ena peki i giuwata

²⁷ “Niganana nuwapougu i yavi bi bena bai yà giuwe? Luvana yà giuna gado, ‘Tamagu, niga wainuwatoina saugina lisigumo kwa kaikamaġe.’ Bi ġeġa te taunana aubaina e yovo te wainuwatoina ya nawaye.

²⁸ Tamagu, tam taumġa isam aubaina namala kwa vai.” Kamaina bi kalina malaġa i yovona gado, “Tagu kaikana isagu aubaina namala e vai bi niganana kota yà vai munage.”

²⁹ Laġannemo lava kumna kalina a vaivaiye ba ai noġot a benakage palele, bi lava ġesaudi a giu te aneya i giu yovo Yesu lisinemo.

30 Kamaina bi Yesu i giuwedina gado, “Niga kalinina i yovona ba temi ko ġailisina aubaina bi mote tagu.

31 Niganana ba etala saugina i tava, te Maimaituwa niga dobuna ya etale bi dobu tauwaibadayena[†] ya lauyovoġe.

32 Bi laġannemo dobumo sai daweguna kaka lava matabudi ya natomedina lisigumo.”

33 Yesu niga giuna i giuwena ba bainewa tana ya pekina taunana i giuwata.

34 Lava kumdi a giuwena gado, “Ema Waiġoķe ya giugiuwemai te Buyobuyona ba ya miya nonoġa. Bainewa bi kuna giu te Tana Taunana Natuna sai dawe? Bi Tana Taunana Natuna ba aiyai?”

35 Kamaina bi Yesu giu i waimunena gado, “Yanayana ba temi lisimimo, kamaina te ko vai bi mote kaka vaitena koma miya gulata. Niga yanana kona vaina ba yananaġa ko nawa. Muliġa kaka waidudubala yai kwestawemi. Lava mabai dudubalaġa sa nawananawana ba mote a sibe te baiga sa nawananawa.

36 Yana kona vaina ba koi sumaġe, te temi ba yanayana lavemi.”

Laġannemo Yesu giu i waiwaikovi ba i nawa tabunemo bi i miya moimoisili.

Lava mote Yesu ai sumaġe

37 Avena te Yesu amisove kauwidi wapewapedi matedimo i voyedyi bi yaġolo te mote ai sumaġe.

38 Niga ba taugiuwatana Aisaiya bai i giugiuwena mainana ya tubutuġa. Tana i giuna gado,
“BADA, aiyai ema giu ya waisumaġe?

Bi BADA, aiyai lisinemo em ġailisi kwa kamaġati?”

39 Taunana aubaina, lava mote Yesu ai sumaġe, banina taugiuwatana Aisaiya laidalolo ġesauenemo kota i giuna gado,

40 “Bada lava i voyedyi te mote a kita banavi,

bi i voyedyi te nopodi a gududi, taunana aubaina sa kitakitana bi mote sima kita banavi. Bi mote sima sibegu ba mote sima nuwavitala lisigumo te tagu maso ei yawasanidi.”

41 Aisaiya niga giugjuna i giuwena banina Yesu ena ġailisi namalina i kita, taunana aubaina i giuwata.

42 Avena te Diu babadidi wapewapedi Yesu ai sumaġe, bi geġa te Palisi babadidi kedinawamo aubaina te tedi mote debamo a giugiuwata banina, bolu vanuwinemo male sa kapotiyovodi.

43 Tedi sa ġoyeġoyena maso lava tedi a kasaġesaġedi. Bi mote sima ġoyeġoye te Maimaituwa tedi ya kasaġesaġedi.

Yesu ena giumo dobu ya etaetale

44 Yesu kalinana dididiginemo i giuna gado, “Tana aiyai bi ya waisumaġeguna ba mote tagu tauguġa ima waisumaġegu bi taugiuka-maġegu vaitena ya waisumaġe.

45 Tana aiyai bi ya kitakitagna ba taugukamaġegu ya kitakita.

46 Tagu dobumo e yovona ba yanayana, te lava matabudi sai sumaġeguna ba mote waidudubalemo sima miya.

47 “Bamoda lava egħi giu sa vaiye bi mote sima voteyeteye ba tagu mote kaka yàma etaledi. Tagu e yovona mote dobu lavedi etaledi aubaina bi waiyawasanidi aubaina.

[†] **12:31:** Dobu tauwaibadayena ba seitan

⁴⁸ Tedi mabai a dabokegu bi egu giu mote sima waianine, mba giunana kaka lağan damonemo ya etaledi.

⁴⁹ Niga ba giukauwa, banina tagu tauguğā mote egu ġailisimo yàma giugiu, bi Tamagu taugiukamağegu bai i giugiuvasağeguna taudidi yà giugiuwedi.

⁵⁰ Bi tagu e sibe te ena giuvavasağā ba yawasana ilailala ya natome. Taunana aubaina, bai yà giugiuwena ba Tamagu i giugiuweguna mainana yà giugiu.”

13

Yesu ena tauwaikaiwatana kağedi i koğedi

¹ Muliğā kaka Vawaiauli Soina bi Yesu i sibe te sauga i tava te niga dobuna ya gose bi ya munağā Tamana lisinemo. Tana dobumo lağan matabuna ena tauwaikaiwatana i ġoystegħi kauwedi. Bi i ġoystegħedina eete edi noya damonemo a tava.

² Yesu ena tauwaikaiwatana vaitedi aubiga kanina a kanikani bi Seitan ba kaikana Diudas Iskaliyot* nöponemo noğota gebogebona i sako te Yesu ya sakoyovoğe, Diudas ba Saimon natuna.

³ Yesu i sibe te Tamana ġailisi matabuna i vite te mwali matabudi yai badayedi. Tana i sibe te Maimaituwa lisinağā i yovo bi kota ya munamunağā Maimaituwa lisinemo.

⁴ Kamaina bi kani nöponemo i miyamoito te ena kwama dabanemo i kotelektena i kaikamağe bi tauweli i vai te bwalinemo i pani.

⁵ Bi gauba i vai te abomemo i ġini bi ena tauwaikaiwatana kağedi i koğedi, bi tauweli bwalinemo panipanina isunemo kağedi i bakilidi.

⁶ Bi Yesu, Saimon Pita lisinemo i tavatava ba Saimon i giuna gado, “Bada, tam bena kağegu kwa koğā, ee?”

⁷ Bi Yesu ena giu i waimunena gado, “Tagu bai niganana yà voivoiyena mote ku sibe bi muliğā kaka barina kwa sibe.”

⁸ Bi Pita i giuna gado, “Geğā, kağegu mote kuma koğā.” Ĝome Yesu ena giu i waimunena gado, “Bamoda kağem mote yàma koğā ba tam mote egu tauwaikaiwatana.”

⁹ Saimon Pita ena giu i waimunena gado, “Bada, mote kağegu taunağā kuma koğā, nimagu bi kunugu kota vaitedi kwa koğedi.”

¹⁰ Ĝome Yesu giu i waimunena gado, “Lava mabai kaikana a asiwana ba kağediġa sa koğedi, tunidi matabudi ba sabusabudi. Bi temi matabumi ba kona asiwa bi geğä te, ġesäumi mote ko asiwa.”

¹¹ Yesu kaikana i sibe te aiyai kaka ya sakoyovoğe, taunana aubaina i giuna gado, “Matabumi mote lailaisabusabumi.”

¹² Lağannemo kağedi i koğakoğā kovidi ba ena kwama i kote munağe bi i munağā ena animiyamo. Bi i waitalayedina gado, “Tagu bai lisimimo e voivoiyena barina kona sibe ee geğä?”

¹³ Temi ko waiisaguna gado, ‘Tauwailovelove.’ Bi ‘Bada.’ Bi mba ko giugiu kauwa, lavana ba tagu taunana.

¹⁴ Niganana ba tagu emi Bada bi tauwailovelove, kağemi e koğedina ba temi kota mainana emi lava, kağedi ko koğedi.

¹⁵ Tagu kauwa ei lovemi te kona kita bi bai e voivoiyena mainana temi ko voioye.

* **13:2:** Iskaliyot ba malagai isana bi mote Diudas isana wadubona.

16 Tagu giukauwemo yà giugiuwemi te taupaula mote edi bada sima sağā kamäge, bi kota mainana tauwainoyanoya mote ġemōġemotina te taugukamägena ima sağā kamağe.

17 “Temi niga giukauwidi niganana kona sibedi, bi ko miyaedina ba Maimaituwa kaka ya kavisuvisumi.”

Yesu sa sakoyovoğena i gei giuwata

(Met 26:20-25, Mak 14:17-21, Luk 22:21-23)

18 “Tagu mote matabumi yàma giugiuwemi bi mabai e vinevinedina taudidi e sibedi. Bigilugilumina wadubonemo bai i giugiuwena ba kamaina te ya tubuğā, ‘Tagu aiyai vaitena ke kanikani ġemotana mba lavana ya nuwavitala te yai ġaviyegu.’

19 “Bi muliğā kaka kauwa sa tubuğāna bi tagu niganana yà giugiuwemi te lağannemo bi sa tubuğāna ba temi koi sumağā te Tagu Mai Miyamiyagu.

20 Tagu giukauwemo yà giugiuwemi, te lava aiyai e giukamäge bi aiyai lavana ya giuguvaina ba tagu ya giuguvaiġu. Bi aiyai tagu i giuvaiguna ba taugukamägegu ya giuguvai.”

(Met 26:20-25, Mak 14:17-21, Luk 22:21-23)

21 Niga giuna mulinemo ba Yesu nöpona nuwaboya i wanavu bi ena tauwaikaiwatana i giuwedina gado, “Giukauwemo yà giugiuwemi te temi modomimo ġemota kaka ya sakoyovoğegu.”

22 Tedi ai nuwanaina bi ai matakita te aiyai lavana ya giugiuwe.

23 Bi Yesu ena tauwaikaiwatana mododimo ġemota, taunana i ġoyegħoye kauwena diyanemo i miyamiya.

24 Kamaina bi Saimon Pita lava Yesu diyanemo i miyamiyana i laumatakamote bi i kasavenana gado, “Bada kwai talaye te lava aiyai ya giugiuwe?”

25 Ġome te ena tauwaikaiwatana i miyanato Yesu diyanemo bi i waitalana gado, “Bada, aiyai lavana?”

26 Yesu giu i waimunena gado, “Tana aiyai buledi abomemo yà dakwa bi yà vitena mba taunana lavanana.” Kamaina bi Yesu buledi i vai te i waidakwa bi Saimon natuna Diudas Iskaliyot i vite.

27 Mba ġome Diudas buledi i vaivai ba Seitan nöponemo i sola sağā. Bi Yesu, Diudas i giuwena gado, “Bai kwa noġonogħotina ba kwa voiye makaiye.”

28 Bi tedi teibolomo a kanikanina, Yesu ba Diudas i giugiuwena lisidimo banina mote a sibe.

29 Bi Diudas ba mane taulabena, taunana aubaina ena lava ai noġota bena Yesu, Diudas i giugiuwe te soi kanina ya gimala ee lava waiyamoyamonidi mane ya vitedi.

30 Ġome Diudas buledi i kanikani kovi ba tana i vapotiyovo te dudubalağā i nawia.

Yesu, Pita ena valele i gei giuwata

31 Lağannemo Diudas i nawanawa mulinemo ba Yesu i giuna gado, “Niganana kaka Tana Taunana Natuna namalina ya laumaġata. Maimaituwa namalina kaka Natuna lisinemo ya kamaġati.

32 Bi Natuna ena ġailisi namalina kaka Maimaituwa ya vite. Bi mote ima lofa te Maimaituwa ena ġailisi namalina Natuna ya vite.

33 “Natunatugu, tagu mote kaka vaitemi tama miya gulata. Temi kaka ko tavuğegu bi mote koma banavigu. Bamomaiġa yà nawanawana ba temi

mote luvemi te maiğā ko nawa. Niga giudi ġemotidi Diu babadidi e giuwedi bi niganana kota temi ya giugiuwemi.

³⁴ Bi niganana waiğāke valivaliuna ya vitezitemina ba: Emi lava, emi lava ko ġoyedi, mai tagu e ġoyegoyemina. Taunana aubaina emi lava ko ġoyedi.

³⁵ Bamoda emi lava, ko ġoyedina kaka lava matabudi sa sibemi te temi ba tagu egū tauwaikaiwatana.”

³⁶ Bi Saimon Pita i waitalana gado, “Bada, bamo maiğā kwa nawanawa?” Ĝome Yesu ena i giu waimunena gado, “Tagu niganana bamo maiğā ya nawanawana ba tam mote ġemoġemotim te kwa kaiwatagu, bi muliğā kaka tam kwa kaiwatagu.”

³⁷ Pita i waitalana gado, “Bada, bai aubaina niganana mote yāma kaiwatam? Tagu e vononoğā te vaitem ta peki.”

³⁸ Kamaina bi Yesu ena giu i waimunena gado, “Tam giukauwa te tagu aubaigu kwa peki, ee? Tagu giukauwemo ya giugiu te muliğā kaka kamkam ya ġabāna bi tam kaka mala faiona kwa valele te tagu mote ku sibegu.”

14

Yesu ena tauwaikaiwatana i wainuwaubedi

¹ Yesu i giuwedina gado, “Mote komai nuwaboya, Maimaituwa koi sumāge bi kota tagu koi sumāgegu.

² Tamagu ena vanuwemo ba nakanaka wapewapedi, bamoda gabu geğā tagu maso mote ya giuwemi. Niganana tagu ġome ya nawanawana kaka emi gabu ya kanonoğidi.

³ “Lağannemo ya nawa bi emi gabu ya kanonoğina ba ya yovo munāğā te metabumi yāi doli nawemi egū animiyamo, te vaitemi ġome ta miya ġemota.

⁴ Tagu gabunemo ya nawanawana ba etana temi kona sibe.”

Yesu taunana Eta te Tamana lisinemo

⁵ Tomas i giuna gado, “Bada tama mote ke sibe te tam bamomaiğā kwa nawanawana, bi tama bainewa bi mba etana ka sibe?”

⁶ Kamaina bi Yesu i giuna gado, “Tagu taunana eta, giukauwa bi yawsasana ilailala. Aiyai mote Tamagu lisinemo ima tava, te tagu lisigumo ya tava kaka ya nawa Tamagu lisinemo.

⁷ Bamoda tagu kona sibeguna ba mainana kota Tamagu ko sibe. Ni-ganana, bi noi i nawana ba temi tana kona sibe bi kona kita.”

⁸ Ĝome Filip i giuna gado, “Bada, Tamam kwai lovemainā kaka nuwamai ya kena.”

⁹ Bi Yesu ena giu i waimunena gado, “Filip, vaitem te alamiya bi mote ku sibegu? Tana aiyai bi i kitaguna ba Tamagu i kita. Bi tam bai aubaina kwa giugiu te Tamagu yai lovemi?

¹⁰ Filip, mote ku waisumägegu te tagu Tamagu nophonemo bi Tamagu tagu nopogumo? Niga giudi ya giugiuwedina mote nuwagumo yāma waitubudi, tam kwa sibe te Tamagu nopogumo ya miyamiyana taunağā ena noya ya voivoiyedi.

¹¹ Sauginemo ya giuna gado, Tagu ba Tamagu nophonemo bi Tamagu ba Tagu nopogumo ba kamaina te kwai sumağegu. Bi geğā ba, anisove kauwidī e voivoiyedina kwa kitedi bi kwai sumağegu.

¹² Tagu giukauwemo ya giugiuwemi, te tana aiyai bi i waisumägegunā kaka bai e voivoiyedina mainana ya voiyledi. Bi tana kaka kauwa nananaka

otidi ya voiyedi, mote mai niga kauwidi, banina Tamagu lisinemo yà nawanawa.

¹³ Bi tagu isagumo, bai ko waibağayena, ba tagu kaka yà voiye te Tamana namalina ġoīgailisina Natuna lisinemo yà kamağati.

¹⁴ Temi bai mwalina isagumo koi bağayena ba tagu kaka yà voiye.”

Yesu, Aluwa Waiyawa i giuwapaye

¹⁵ Bamoda kwa ġoyeguna, ba egū waiğake kwa voteyateyaedi.

¹⁶ Bi tagu kaka Tamagu yài bağā, te emi tausagu gesauna ya vitemi te vaitena ko miya nonoğa.

¹⁷ Tana ba Aluwa Waiyawa, Maimaituwa ena giukauwa taukamağatina. Bi dobu lavedi mote luvana te simai anine, banina tedi mote a kita ee a sibe. Bi temi kona sibe te tana ba vaitemi bi nopomimo kaka yà miya.

¹⁸ Tagu mote kaka yàma gose kamağemi maibena kedakeda bi lisimimo kaka tagu yà yovo munağga.

¹⁹ Bi lağan watığena ba dobu lavedi mote sima kitagu. Bi temi kaka tagu ko kitagu, tagu e yawasana aubaina temi kota ko yawasana.

²⁰ Lağannemo yà kenamoitona kaka temi ko sibe te tagu ba Tamagu nopenomo, bi temi ba tagu nopogumo bi tagu ba temi nopomimo.

²¹ Tedi mabai egū waiğake sai aninedi bi sa kaikaiwatedina mba taudidi tagu sa ġoyeġoyegu. Bi mabai sa ġoyeġoyeguna ba Tamagu kaka ya ġoyedi, bi tagu kota tedi yà ġoyedi bi lisidimo yà kamağati munağegu.

²² Kamaina bi Diudas (mote Diudas Iskaliyot) i giuna gado, “Bada, bai aubaina te tama lisimaimo kwa kamağatim bi mote dobu lavedi lisidimo kuma kamağatim?”

²³ Bi Yesu ena giu i waimunena gado, “Tana aiyai bi ya ġoyeġoyeguna ba egū wailovelove ya voteyeteyedi. Bi Tamagu kaka tana ya ġoye, bi tama kaka ka nato lisinemo te vaitena ka miya.

²⁴ Tana aiyai bi mote ima ġoyeġoyegu ba egū wailovelove mote ima voteyeteyedi. Bi niga giudi ko vaivaiyedina ba mote nuwagumo yàma waitubudi, bi Tamagu i giugiukamağeguna kalinana.

²⁵ “Temi yağolo vaitemi ta miyamiya, aubaina te niga giudi matabudi yà giugiuwemi.

²⁶ Bi lağannemo emi Tausagu Aluwa Waiyawa, isagumo Tamagu ya giukamağena, ba mwali matabudi kaka yai lovelovemi bi bai matabudi e giugiuwemina kaka ya talawainoğotimi.

²⁷ Bi tagu ba yà nawana bi nuwauba yà vitevitemi. Tagu nuwauba yà vitevitmina ba mote mai dobu lavedi sa vitevitmina. Taunana aubaina, temi mote komai nuwaboya bi nuwemi ina kuluva.

²⁸ “Temi kona vaiye, e giuwemina gado, ‘Tagu ba yà nawana, bi yà munağga yovo lisimimo.’ Bamoda ko ġoye kauweguna, ba koi nuwavisu te Tamagu lisinemo yà nawanawa, banina Tamagu i sağā gulatana mote mai tagu.

²⁹ Mulığa kaka kauwa sa tubuğana bi niganana yà giugiu wainonomi te koi sumağga, te bai e giugiuwemina ba giukauwa.

³⁰ Mote bamo gavogavo te lisimimo yà gagali gulata, banina niga dobuna tauwaibadayena kaikana ya tavatava. Tana mote ena ġailisi tagu lisigumo ima kenakena.

³¹ Tagu Tamagu bai i giugiuvasağeguna taunana yà voiye, te dobu lavedi sa sibe te tagu ba Tamagu yà ġoyeġoye kauwe.

“Ko potiyovo bi ta nawa.”

15

Yesu taunana waen kaina

¹ Kamaina bi Yesu i giu munağana gado, “Tagu taunana waen kaina, bi Tamagu ba taubayau.

² Bi tagu modogumo, lagalaga mote sima votavota ba tana ya guledi bi lagalaga a votavotana ba ya gula yawasidi te sa vota gulata.

³ Temi kaikana kona visuvisu, banina tagu giu visuvisuna ei lovelovemi.

⁴ Te temi tagu nopogumo ko miya, kota tagu temi nopomimo yà miya. Bi waen kaina lagalagana mote kaka taudiğä sima vota yababa, kamaina te waen kaina modonemo sa patuna kaka sa vota.

⁵ Tagu taunana waen kaina, bi temi ba lagalagana. Tedi mabai tagu nopogumo sa miyamiya bi tagu tedi nopolimo kaka sa vota gulata. Bi temi mote tagu vaitegu ba mote kaka koma vota. ⁶ Tana aiyai bi mote nopogumo ima miyamiya, ba tana maibena kai lagana nuwagasina sa pwalağe, bi ya pokipokina. Mba mai lagelagedi ba sa laitupedi te kaimo sai kalağosedi.

⁷ Bamote temi tagu nopogumo ko miyamiya ba giugu nopolimo sa kenakena, bi bai ko ġoye bi koi bağayena ba tagu kaka yà vitemi.

⁸ Lağannemo ko votavota gulatana, ba temi ko kakamağatimi te egwu tauwaikaiwatana. Mba votanana taunana Tamagu namalina ya kakamağati.

⁹ “Tamagu ya ġoyeġoyeguna, mainana kota tagu temi yà ġoyeġoyemi. Temi niganana ba egu ġoyemo ko miya.

¹⁰ Bamoda egwu giuvavasağä ko voteyeteyedina ba temi kaka tagu egwu ġoye nopolomo ko miya, maibena tagu Tamagu ena giuvavasağä e voteyeteye bi ena ġoyemo yà miyamiya.

¹¹ Bi tagu niga giudi e giuwemi te yasisigu nopolimo ya kena bi ko yasisi nonoğä.

¹² Niga taunana egwu giuvavasağä: Temi emi lava ko ġoyedina mai tagu yà ġoyeġoyemina.

¹³ Bi ġoye laukaina ba tana aiyai ena yawasana ya vitezite munağena ena lava aubaidi.

¹⁴ Bamoda temi tagu egwu lava ba egwu giuvavasağä ko kaiwatedi.

¹⁵ Tagu mote yàmai isemi taupaula, banina taupaula edi bada bai ya voivoiyena mote a sibe. Taunana aubaina, yà waiisemina egwu lava, banina Tamagu bai matabudi i waloveloveguna ba temi ei lovelovemi.

¹⁶ Temi mote tagu ko vinegu bi tagu temi e vinemi bi e giukamağemi te ko vota. Bi mba votedi ba sa kena nonoğä. Taunana aubaina, isagumo bai ġesauna koi bağayena ba Tamagu kaka ya vitemi.

¹⁷ Niga taunana egwu giuvavasağä: Temi emi lava ko ġoyedi.”

Dobu lavedi Yesu ena tauwaikaiwatana a dabokedi

¹⁸ “Bamoda dobu lavedi sa dabokemina ba ko noğoti te tagu dolinemo a gei dabokegu.

¹⁹ Bamoda temi dobu lavedi edi miyamiyamo ko miyana ba dobu lavedi sa ġoyemina mai tedi edi lava otidi. Bi geğä te, temi niga dobunemo e vinekamağemi te mote niga dobuna aubaina. Taunana aubaina, dobu lavedi kaka temi sa dabokemi.

20 Tagu niga giudi e giugiuwemina ko noğotidi, ‘Taupaula mote kaka ena bada ima sağa kamäge.’* Bamoda lava sa laulaukivigebogeboye-guna ba kota temi sa laukivigebogeboyemi. Bamoda egu wailovelove sa votoveteyetedina ba temi kota emi walovelove sa voteyetedeyedi.

21 Bi lava kaka sa laukivigebogeboyemi, banina temi ba tagu aubaigu. Bi tedi mote a sibe te aiyai i giukamağegu.

22 Bamoda lisidimo mote maso e nato bi e lauguguya, ba gebogebogewavuna maso mote a avali. Bi niganana mote gebogebomo simai papa, banina tagu kaikana lisidimo e lauguguya.

23 Tana aiyai bi ya dabodabokeguna ba kota Tamagu ya dabodaboke.

24 Tagu mataila nananakidi e voyedi a kitekitedina ba mote bamo aiyai mainana i voyedi. Bamoda tagu mote maso matailidi e voyedi ba maso mote gebo wavuna a avali. Bi geğä te, tagu niga matailidi e voivoiyedina a kitedi, bi yağolo te tagu bi Tamagu sa dabodabokemai.

25 Niga ba edi waiğake gilugilumina wadubonemo banina ya tubutubuğä. Gilugilumina i giuna gado, ‘Tedi mote bai gebona lisigumo a banavi bi tagu a daboke yababegu.’†

26 “Tamagu kaka tausagu Aluwa Waiyawa ya giukamağe yovoğe. Aluwina taunana giukauwemo yai eta doliyemi bi tagu ya giuwalmağatigu.

27 Bi temi kaka lava gesäudi lisidimo tagu ko giuwatagu, banina pakanemo ba temi tagu vaitegu.”

16

1 Bi Tagu bai matabuna e giuwemi te temi mote waisumağä koma kaisako.

2 Bi temi kaka bolu vanuwinemo sa kwavivaimi, bi saugina ya tavana ba lava aiyai i waipekimina ba ya wainoğota te bena Maimaituwa ena noya ya voivoiye.

3 Tedi kaka niga mainana kauwidi sa voyedi, banina Tamagu bi Tagu mote a sibemai.

4 Tagu niga kauwidi e giuwemi te sauga ya natonatona niga kauwidi sa tubuğana, ba bai e geigei giuwemina ko noğotidi. Tagu pakanemo mote ya giuwemi, banina tagu temi vaitemi.

Aluwa Waiyawa ena noyanoya

5 Tagu niganana ya nawananawana taugiukamağegu lisinemo bi geğä te, mote aiyai kuma waitalayegu gado, “Tam bamo kwa nawanawa?

6 Bi banina niga giudi e giuwemi, taunana aubaina te ko waiwainuwaboya.

7 Tagu giukauwemo ya giugiuwemi, temi emi visu aubaina te tagu ya nawa. Bamote tagu bi mote yâma nawa ba emi Tausagu mote kaka lisimimo ima yovo. Bi ya nawana kaka Tausagumi ya giukamağe yovoğe.

8 Bi lağannemo ya yovona ba dobu lavedi yai lovelovedi te edi gebogebogesa sibedi, didimana voyedi sa sibedi bi kovoğä ya natonatona sa sibe.

9 Bi gebogebogewavuna maso mote tagu sima waisumağegu.

10 Bi didimana voyena ena yawanimo ba niga mainana, banina tagu ya nawananawana Tamagu lisinemo bi temi mote koma kitagu.

11 Bi etala ena yawanimo ba, banina Maimaituwa kaikana niga dobuna tauwaibadayena i lauyovoğe.

* **15:20:** Diyon 13:16. † **15:25:** Sale 35:19, 69:4.

¹² “Bi giu i wapa te maso e giuwemi bi temi mote luvemi te koma sibe kovidi.

¹³ Lağannemo giukauwa Aluwina ya yovona, kaka giukauwemo yai eta doliyem. Tana mote taunağa ena ġailisimo ima gagali bi lisigumo bai ya vaivaiyena taunana ya gagaliye bi kauwa bai muliġa sa tubuġana taudidi ya giuwemi.

¹⁴ Tana bai lisigumo ya vaivaiyena taunana ya giuwemi te namala ġaqiġailisina ya vitegu.

¹⁵ Bi bai matabuna Tamagu lisinemo ba tagu aubaigu, taunana aubaina tagu e giuna gado, ‘Aluwa Waiyawa lisigumo bai ya vaivaiyena taunana lisimimo ya kamaġatidi.’ ”

Nuwaboya ya nuwavitala te yasisi

¹⁶ Yesu i giuna gado, “Temi sauga watīgena mote koma kitagu bi mote ima lofa te ko kita munaġegu.”

¹⁷ Ena tauwaikaiwatana taudiġa ai giugiuna gado, “Tana i giuwedana gado, ‘Temi sauga watīgena mote koma kitagu bi mote ima lofa te ko kita munaġegu.’ Niga giuna banina ba bai? Bi kota i giuna gado, ‘Banina tagu yà nawananan Tamagumo.’ Niga giuna banina ba bai?”

¹⁸ Tedi yaġolo te a waitalana gado, “Niga giuna, ‘Sauga watīgena.’ Mba banina bai? Tada mote ta sibe te tana bai ya giugiuwe.”

¹⁹ Bi Yesu i sibe te tedi a ġożeġoyena tana sai talaye, taunana aubaina i giuwedina gado, “Tagu e giuwemi te, laġan watīgena mote kaka koma kitagu bi mote lofana te ko kitagu. Temi niga giuna taunana ko waita-lapiliye, ee?

²⁰ Tagu giukauwa yà giugiuwemi, te temi ba ko ġaba bi koi nuwaboya. Bi dobu lavedi ba sa yasiyasisi, temi ba koi wainuwartoi bi emi wainuwartoi kaka ya nuwavitala te ko yasisi.

²¹ Lağannemo waivini nuwana wainatuna ba yavi ya vai, banina ena waibewa saugina i tava, bi gomana i tubuġana mba yavina i kovi. Tana ya yasisi banina gomana dobumo i tubuġa.

²² Mba kauwina ġemotina kota mainana lisimimo ya tubuġa. Te temi niganana ko wainuwartoya bi tagu kaka yà kita munaġem bi yasisi.

²³ “Mba lağannemo temi mote kaka bai ġesauna lisigumo komai baġaye. Tagu giukauwemo yà giugiu te isagumo bai koi baġayena Tamagu lisinemo ba ya vitemi.

²⁴ Temi yaġolo mote isagumo bai koi baġaye eete niganana. Bi niganana koi baġana ba ko banavi bi koi nuwavisu gulata.”

Dobumo Wawaiuba

²⁵ Tagu niga kauwidi lautaulalamo e giugiuwedi. Bi sauga ya natonato kaka Tamagu giuna yà giu otīġem bi mote lautaulalamo yàma giu.

²⁶ Bi mba lağannemo temi kaka isagumo Tamagu koi baġa bi tagu mote temi aubaimi tana yàmai baġa.

²⁷ Bi Tamagu taunana ya ġożeġoyemi, banina temi tagu ko ġożeġoyegu bi konai sumaġegu te tagu Tamagu lisinaġa e yovo.

²⁸ Tagu Tamagu lisinaġa e yovo te dobumo e tava bi niganana ba dobu yà gosegose bi yà munamunaġana Tamagu lisinemo.

²⁹ Kamaina bi Yesu ena tauwaikaiwatana a giuwena gado, “Niganana ba giu baniotidimo kwa giugiuwemai bi kuma laulautaulala.”

30 Niganana kaka ke sibem te tam mwali matabudi kuna sibedi, bi mote ku ġo耶 te lava ġesau yai talayem. Mba taunana aubaina, tama kei sumāga te tam Maimaituwa lisinaġa kuna yovo.”

31 Bi Yesu edi giu i waimunena gado, “Temi niganana kaka konai sumāga, ee?”

32 Saugina ba ya natonato bi kaikana i tava, mba sauginemo temi kaka ko dabalala emi malagaġiga. Temi kaka tagu ko gose kamaġegu bi geġa te, tagu mote tauguġa, banina Tamagu ba tagu vaitegu.

33 “Tagu niga kauwidi e giuwemi te temi kaka lisigumo nuwauba ko vai. Bi dobumo kaka pilipili koi ġalodi. Bi geġa te, nuwemi ya lautou, banina tagu dobu tauwaibadayena e lauyovoġe.”

17

Yesu taunaġa aubaina i laupalina

1 Yesu giu i waikovi, mulinemo ba i waikita saġa malamo bi i laupalina gado, “Tamagu, saugina i tava te namalim ġaiġailisina kwa vitegu, bi tagu namala tam yà vitem.

2 Tam waibada kuna vitegu te tagu lava matabudi yà badayed. Te lava mabai kuna vitezitegħuna ba yawasana ilailala yà vitedi.

3 Bi yawasana ilailala banina ba tam Maimaituwa giugiukauwim sa sibem, bi kota tagu Yesu Keliso, kuna giugiukamaġegħuna sa sibegu.

4 Tagu dobumo noya kuna vitezitegħuna ba ei kovi te dobumo namalim ġaiġailisina yà kamaġot.

5 Bi Tamagu, niganana em ġailisi namalinemo kwa saġegu, ġailisina namalinemo wala te miyamiya, muliġa kaka dobu i tubuġa.”

Yesu ena tauwakaiwatana aubaidi i laupalina

6 Bi niga dobunemo tauwakaiwatana kuna vitezitegħuna, lisidimo tam e kamaġot. Tedi wala tam aubaim, bi tagu kuna vitegu te giuム a voteyeteye.

7 Tedi niganana a sibe te bai matabuna kuna vitezitegħuna ba tam lisimġa sa yovoyovo.

8 Tam giu kuna vitezitegħuna e vitedi te ai aninedi. Bi a sibe te giukauwa, tam lisimġa e yovo bi ai sumāga te tam kuna giukamaġegu.

9 Tagu egu pali ba mote dobu lavedi aubaidi bi mabai kuna vitezitegħuna aubaidi yà laulaupali, banina tedi ba tam aubaim.

10 Bai matabuna tagu lisigumo ba tam aubaim, bi bai matabuna tam lisimmo ba tagu aubaigu. Te tedi ġailisi sa vai bi namala tagu sa vitegu.

11 Tagu mote dobumo yàma miya wailofa bi, tedi yaġolo dobumo sa miyamiya. Bi geġa te, tagu ba niganana lisimmo yà saġasaġa. Tamagu Waiwaiyawim, isam kuna vitezitegħuna, niganana isamna ena ġailisimo kwa labedi te tedi ba ġemota maibena tada.

12 Laġannemmo tedi tagu vaitegu ba, em waibada ġaiġailisina kuna vitezitegħunemo e labe kauwedi te mote ġemota i ainawanawa. Bi geġa te, aiyai te ya ainawanawana taunana i ainawanawa te, gilugilumina wadubonemo banina ya tubuġa.

13 Bi tagu niganana ba lisimmo yà saġasaġa. Tagu yaġolo dobumo vaited bi niga kauwidi yà giugiuwed, te tedi egħi yasisinopodi yai wanavu.

14 Tam giuム tagu e vitedi, bi dobu lavedi tedi a dabokedi, banina tedi mote dobu lavedi, kota tagu mainana mote dobu lavagu.

¹⁵ Tagu mote yàma laulaupali te egu tauwaikaiwatana kwa nawedi tabudimo, bi kwa labe kauwedi te ġavīgāviyina mote ima kagebogebodi.

¹⁶ Tedi ba mote dobu lavedi, tagu kota mainana mote dobu lavagu.

¹⁷ Tam giium ba giukauwa. Em giukauwinemo egu tauwaikaiwatana kwa voiyedi te saila waiyawa.

¹⁸ Tam dobumo kuna giukamağe yovoğegu, mainana kota tedi dobumo yà giugiukamağedi.

¹⁹ Bi tedi aubaidi tagu yà vitezite munağegu, te tedi kota giukauwemo sa vite munağedi.

Yesu tauwaisumaga aubaidi i laupali

²⁰ Tagu egu pali ba mote egu tauwaikaiwatana taudiğä aubaidi. Bi edi lauguguyemo mabai sai sumağeguna kota vaitedi aubaidi yà laulaupali,

²¹ te tedi matabudi ba ġemota. Tamagu, tedi kwa natomedi tada nopolromo maibena tam tagu nopolromo bi tagu tam nopolromo. Te dobu lavedi sa kita bi sai sumağä te tam, tagu kuna giukamağegu.

²² Bi tam em ġailisi namalina kuna viteziteguna taunana e vitedi te tedi nuwağemotemo sa miya, maibena tam bi tagu tada ġemota.

²³ Te tagu ba tedi nopolromo bi tam ba tagu nopolromo. Tam tedi kwai ġemotidi te bwainemo sa miya nonoğä. Mba mainana kaka dobu lavedi sa sibe te tam tagu kuna giukamağegu. Bi kota sa sibe te tam kwa ġoyeġoyedina mainana tagu kwa ġoyeġoyegu.

²⁴ Tamagu, muliga kaka dobu i tubuğana, tam kuna ġoye kauwegu aubaina te namala sağasağä guletina kuna vitezgu. Tagu yà ġoyeġoyena tedi mabai kuna viteziteguna, tagu bamo ġome ba tedi vaitedi te egu ġailisi namalina sa kita.

²⁵ “Tamagu, tam didimanim, dobu lavedi mote tam a sibem, bi tagu tam e sibem. Bi tedi mabai kuna viteziteguna a sibe te tam ba tagu kuna giukamağegu.

²⁶ Tagu tedi lisidimo e kamağatim, bi yağolo te yà giu nawem. Te em ġoye lisigumo ba tedi nopolromo ya kena, bi tagu tedi nopolromo yà miya.”

18

Yesu a pani

(Met 26:47-56, Mak 14:43-50, Luk 22:47-53)

¹ Lağannemo Yesu pali i waiwaikovi, ba ena tauwaikaiwatana vaitedi Kidlon gwagwanağä a nawa te noi nevanemo a tava. Bi ġome ba oliv kaidi guguludi.

² Diudas tana Yesu tausakoyovoğena bi mba dobuna i sibe, banina tedi lağan wapawapa ġome a waigemota.

³ Taunana aubaina, Diudas Palisi bi pilipilisi edi babada, Loum edi tauwaiğaviyä visa bi pali vanuwina tauyavena a giugiukamağedina i waietadoliyedi te oliv kaidi gugulunemo a tava. Tedi nimedimo ba kwadam bi aniwaigaviyä madedi.

⁴ Yesu bai matabudi lisinemo sa tubuğana i sibedi, kamaina bi i moito nawa matedimo bi i waitalayedina gado, “Temi aiyai ko tavutavuge?”

⁵ Tedi ena giu ai munena gado, “Nasalet Yesuna.”

Bi Yesu i giuna gado, “Tagu taunana.” Bi Diudas, Yesu tausakoyovoğena bi ġome mba lavedi vaitedi a moimoito.

⁶ Bi ġome Yesu i giuwedina gado, “Tagu niga taunana, ba tedi ai mulisuwasuwa te a kuluva doğamo.”

⁷ Kamaina bi Yesu i waitala munağedina gado, “Temi aiyai ko ȝoyeȝoye?”
Bi tedi a giuna gado, “Nasalet Yesuna.”

⁸ Kamaina bi Yesu i giuwedina gado, “Kaikana e giuwemi te tagu taunana.
Bi bamoda tagu ko tavutavuȝegu, ba niga oloolotodi* ko giuwedi te sa
nawa.”

⁹ Niga giuna ba dolinemo i giugiuwedina mainana i tubuȝa. Tana i giuna
gado, “Tamagu, kuna vitezeguna mote ȝemota e laipaili.”†

¹⁰ Ȣome te Saimon Pita ena kwatikwati i soluvai bi pilisi saȝasäga guletina
ena taupaula isana Malukasi beyana kataianemo i tadi kamaȝe.

¹¹ Yesu, Pita i giuvavasaȝena gado, “Em kwatikwati ku sako munaȝe ena
gabumo. Tam kunai noȝota bena Tamagu wainuwatoi yavina i vitezeguna
mote yàma nawae, ee? Benà yà nawae.”

¹² Kamaina bi Loum edi tauwaiȝaviya visa, edi bada bi pali vanuwina
tauyavena Yesu a kaididi bi a pani.

¹³ Tedi tana a gei nawe Kaiyapas botiyana Anas lisinemo. Kaiyapas ba
pilisi saȝasäga guletina mba kwalabunemo.

¹⁴ Kaiyapas taunana wala Diu babadidi i giuwedina gado, “I visu te lava
ȝemota lava matabudi aubaidi ya peki.”‡

Pita ena valele dolidolina

(Met 26:69-70, Mak 14:66-68, Luk 22:55-57)

¹⁵ Saimon Pita bi tauwaikaiwatana ȝesauna§ Yesu a vavawata nave. Pilisi
saȝasäga guletina mba tauwaikaiwatanina ȝesauna i sibe taunana aubaina,
Yesu vaitena a sola nawa pilisi saȝasäga guletina ena vanuwa didiyaunemo.

¹⁶ Bi Pita ba ganakuku mataetinemo i waiwailaba. Bi mba tauwaikai-
watanina ȝesauna i potiyovo munaȝa ganakuku mataetinemo bi taupaula
waivinina ȝome noyanoyana i giuve te Pita yai doli saȝe ganakuku
noponemo.

¹⁷ Bi taupaula waivinina Pita i waitalayena gado, “Tam kota niga olotona
ena tauwaikaiwatana ȝemota, ee?”

Bi Pita giu i waimunena gado, “Geȝa, mote tagu.”

¹⁸ Mba ȝome ba tululu i didiga taunana aubaina, taupaula bi tauyava kai
a muka, a moito waikwaivilli bi a malimalili. Bi Pita kota ȝome vaitena a
malimalili.

Pilisi saȝasäga guletina Yesu i waitalaye

(Met 26:59-66, Mak 14:55-64, Luk 22:66-71)

¹⁹ Tedi ȝome a malimalili ba Pilisi saȝasäga guletina noke Yesu i waita-
layena gado, “Em tauwaikaiwatana ba mabai bi bai kuna wailoveloveye?”

²⁰ Bi Yesu giu i waimunena gado, “Tagu sauga matabuna debamo e
gagagali. Tagu Diu lavedi edi bolu vanuwidiȝa bi pali vanuwinembo bamo
Diu lavedi a waiȝemotana ba ȝome e waiwailovelove. Bi mote bamo
kandavonemo yà giugiu.

²¹ Bai aubaina kwa waitalayegu? Lava a vaivaiyeguna kwai talayed. Tedi
bai e giugiuwena a sibe.”

²² Laȝannemo Yesu niga mai i giugiu ba tauyava ȝemota diyanemo i
moimoitona Yesu i launevakau bi i giuwena gado, “Mba mainana pilisi
saȝasäga guletina ena giu waimunena, ee?”

* ^{18:8:} Yesu i giuna gado, “Niga oloolotodi, ba tana ena tauwaikaiwatana i giugiuwedi.” † ^{18:9:}
Diyon 6:39 ‡ ^{18:14:} Diyon 11:49-50. § ^{18:15:} Giu tauwaikaiwatana ȝesou ba Diyon.

²³ Bi Yesu giu i waimunena gado, “Bamoda bai giuna e vatowapana ba kwa giu, bi bamo te giukauwa e giuwena ba bai aubaina kuna launekauagu?”

²⁴ Ĝome te Anas Yesu manima panipanina i giukamaĝe pilipilisi edi bada Kaiyapas lisinemo.

Pita ena valele wailabuna bi waifaionina
(Met 26:71-75, Mak 14:69-72, Luk 22:58-62)

²⁵ Bi Saimon Pita i moito i malimalili bi ai talayena gado, “Tam kota ena tauwaikaiwatana ĝemota, ee?”

Tana i valelena gado, “Gega, mote tagu.”

²⁶ Ĝome ba pilisi saĝasaĝa guletina ena taupaula, bi tana ba Pita oloto beyana i taditadikamagenā ena dam lavana. Mba taupaulina Pita i giuwena gado, “Tagu olip kaina gugulunemo tam tana vaitena e kitemi.”

²⁷ Ĝome Pita i valevalele munaĝa, ba kamkam ĝoба i waitubu.

Yesu Paelat matanemo i moito
(Met 27:1-14, Mak 15:1-5, Luk 23:1-5)

²⁸ Yesu ba Kaiyapas ena vanuwemo bi olaolala kaikana Diu babadidi ai doli nawe Loum gabemanina isana Paelat lisinemo. Tedi mote a ĝoye te sai miledi, taunana aubaina Paelat ena animiyamo mote a valageta, banina a ĝoyegoye te Wawaialta Soina sa kani.

²⁹ Kamaina bi Paelat i potiyovo doĝamo bi i waitalayedina gado, “Niga lavana bai gebona i voiyte bi ko natonatome lisigumo?”

³⁰ Tedi Paelat ena giu ai munena gado, “Bamoda tana mote maso pilipili tauvoiyedi maso bai aubaina kei doli natome lisimmo.”

³¹ Paelat i giuna gado, “Temi koi doli nawe bi emi waiĝake luvanemo ko etale.”

Bi Diu babadidi mamedidi a giuna gado, “Tama mote ema waibada bai ima kenakena te lava kai peki.”

³² Bi Yesu bainewa sai pekina ba i gei giuwata bi bai i giugiuwena luvanemo mainana ya peki.

³³ Mba ĝome te Paelat i valageta munaĝa ena animiyamo, bi i giu te Yesu a natome lisinemo bi i waitalayena gado, “Tam ba Diu lavedi edi ĝalibona, ee?”

³⁴ Bi Yesu i waitalana gado, “Niga ba tam taumĝa em noĝota kwa giugiuwegu ee lava a giugiuwemna kwa giugiuwegu?”

³⁵ Bi Paelat giu i waimunena gado, “Tam kunai noĝota te tagu Diu lavagu, ee? Niga ba tam em lava otidi bi pilipilisi edi babada a pani natomem tagu lisigumo. Tam bai gebona kuna voiyte?”

³⁶ Ĝome Yesu giu i waimunena gado, “Tagu egū waibada mote niga dobunemo e vai. Bamoda egū waibada niga dobunemo e vai, maso ba taukaiwatagu aubaigu ai ĝaviya te Diu babadidi nimedimo a kaikamaĝegu. Bi geĝa te, egū waibada ba dobu ĝesaunemo e vai.”

³⁷ Kamaina bi Paelat i giuna gado, “Tam ba ĝalibona.”

Bi Yesu giu i waimunena gado, “Tam kwa giugiu te tagu ĝalibona ba kuna giukauwa. Tagu niga dobunemo e yovo bi e tubuĝana ba giukauwa ya giuwata. Tedi mabai giukauwa a sibesibena ba kalinagu sa vaivaiye.”

³⁸ Bi Paelat i waitalana gado, “Giukauwa banina ba bai?” Ĝome Paelat i potiyovo munaĝa lava lisidimo bi i giuwedina gado, “Tana mote bai gebona i voiyte tagu ya etale.”

³⁹ Bi geğä te, temi emi vaivaimo ba Vawaitauli Soina sauginemo, bili-welokomo taumiya ġemota yà kaikaikamağe. Temi ko ġoyeġoyena Diu edi ġalibona aubaimi yà kaikamağe, ee?”

⁴⁰ Gome tedi a binau saġenä gado, “Geğä, mote tana. Tama ka ġoyeġoyena Balabas kwa kaikamağe.” Balabas wala ġaviya tauwaitubuna.

19

Paelat i waianina te Yesu sa tupalatu

¹ Bi Paelat ena tauwaiġaviya i giuwedi te Yesu sa biti, kamaina bi tedi tana a biti.

² Tauwaiġaviya donadona a pipini bi Yesu kununemo a sako bi gala molemolewina ai kote.

³ Bi lisinemo ai velaumunağä bi a giugiuna gado, “Ebom, Diu edi ġalibona.” Kamaina bi a launevakau.

⁴ Paelat i potiyovo munağä bi Diu a waigemotidina i giuwedina gado, “Yà kapotiyovo lisimimo te ko kita. Tagu yà giugiuwemi te konai wavuna ba lisinemo mote bai e banavi.”

⁵ Gome te Yesu kunuteiya waidonadonana bi gala molemolewina a waikotena i potiyovo, bi Paelat i giuwedina gado, “Lavana niga.”

⁶ Sauginemo Pilisi edi babada bi pali vanuwina tauyavema a kitakita ba a binauna gado, “Ku tupalatu, ku tupalatu.”

Bi geğä te, Paelat i giuwedina gado, “Temi ko vai nawe te ko tupalatu, banina tagu mote ena gebo bai e banavi.”

⁷ Bi geğä te, Diu babadidi a laugayabagibagina gado, “Ema waiġake ya kenakena te mba waiġakena luvanemo tana kamaina te ya peki. Banina tana i giu munağe te tana ba Maimaituwa Natuna.”

⁸ Laġannemo Paelat niga giuna i vaivaiye ba i naila gulata.

⁹ Gome te Paelat i munağä vanuwa nopenemo bi Yesu i waitalayena gado, “Tam dobu isana lavam?” Bi Yesu mote bai i giuwe.

¹⁰ Bi Paelat i giuna gado, “Bai aubaina egū giu mote ku waimune? Tam kuna sibe ee geğä te tagu waibada lisigumo ya kenakena te yà kaikamağem ee yà tupalatum?”

¹¹ Bi Yesu giu i waimunena gado, “Em waibada dibunemo yà miyamiya, banina Maimaituwa i vitem. Bi aiyai lavana i pani natomeguna lisimmo ba tana gebo dididiga i voiyē.”

¹² Gome Paelat eta i tavutavu te maso Yesu i kaikamağe bi geğä te, Diu lavedi a binabinauna gado, “Bamoda niga olotona kwa kaikamağe bi ya nawana ba Sisa mote tam imai tauyem. Banina, aiyai lavana ya giugiu te tana ġalibona ba tana Sisa ya laulauyovoğe.”

¹³ Sauginemo Paelat niga giudi i vaivaiyedi ba Yesu i waidoli te a potiyovo. Kamaina bi taulauetala ena animiyamo i miya. Mba gabuna sa waiisana Gasagasana Alemik kalinedimo sa waiisana Gabata.

¹⁴ Suwalamodo balana muliġa kaka Vawaitauli Soina ya tubuġa. Bi Paelat Diu lavedi i giuwedina gado, “Emi ġalibona naniga.”

¹⁵ Tedi a binauna gado, “Ku nawe tabunemo kwa tupalatu! Kwa tupalatu!” Bi Paelat i waitalayedina gado, “Gode, emi ġalibona yà tupalatu, ee?” Bi pilisi edi babada giu ai munena gado, “Tama mote bamō ema ġalibona ġesau, kamaina Sisa taunağä.”

16 Bi etala mulinemo ba Paelat Diu lavedi nimedimo Yesu i sako te sa tupalatu.

Yesu a tupalatu

(Met 27:32-34, Mak 15:21-32, Luk 23:26-43)

Kamaina bi tauwaiġaviya Yesu ai doli.

17 Tana taunaġa ena kolosi i avali bi i potiyovo te i nawa Kunukoukou gabunemo. Mba modomodona Alemik kalinedimo ba sa waiisana Golgota.

18 Ĝome Yesu kolosimo a tupalatu bi diyanemo ba lava labu vaitedi kota a tupalatudi. Lava ġemota kataiyana yawaninemo bi ġesauna ġeniyana yawaninemo.

19 Paelat giugiu watigena i gilumina gado, “Nasalet Yesuna, Diu lavedi edi Ĝalibona.” Te kolosi modonemo a tutu waipatu.

20 Lava wapewapedi niga gilumina a iyevi, banina Yesu anitupalatuna gabuna ba mote manekemo bi malagai dididiga diyanemo. Gilumina ba Alemik, Latin bi Gulik kalinedimo.

21 Bi pilisi edi babada nuwed i medi bi Paelat a giuwena gado, “Bai aubaina kuna gilumana gado, ‘Diu lavedi edi Ĝalibona?’ Tam maso kuna gilumana gado, ‘Niga lavana i giuna gado, Tagu taunana Diu lavedi edi Ĝalibona.’”

22 Ĝome te Paelat edi giu i waimunena gado, “Bai egilugilumina ba kamaina e gilumi.”

23 Yesu kolosimo a tupalatu mulinemo ba tauwaiġaviya 4 Yesu ena gala a legaudi bi a dailidi te dubu 4, bi ai legau ġemogemota. Bi kota kwama lofalofana, nponemmo anikote vaitena a vai. Niga kwamana ba mote popopona bi ġaġaulina.

24 Tedi a giuna gado, “Mote tama lisi bi ta koitiliye te aiyai ya vai.” Niga kauwina i tubuġana ba gilugilumina wadubona i giugjuna luvanemo, “Tedi egħi galia dailidi

bi a koitili te aiyai ya legaudi.”*

Taunana aubaina, tauwaiġaviya niga kauwidi mai a voyiedi.

25 Yesu ena kolosi diyanemo taumoito ba Yesu tinana matasina, Kiliyopas mwanena Meli bi Meli Magadalini.

26 Laġannemo Yesu i kita te tinana bi ena tauwaikaiwatana i ġoyeġegoje kauwena vaitena a moimoito ba tinana i giuwena gado, “Waivini, mba taunana natum.”

27 Bi kota ena tauwaikaiwatana i giuwena gado, “Niganana niga waivina ba tinam.” Mba ġome te ena tauwaikaiwatana tinana i waidoli nawe ena vanuwemo.

Yesu Ena Peki

(Met 27:45-56, Mak 15:33-41, Luk 23:44-49)

28 Mba kauwidi mulidimo, Yesu i sibe te ena noya i waikovi bi bai gilugilumina wadubonemo i giugjuna ya tubuġana aubaina i giuna gado, “Tagu gadogu i magu.”†

29 Ĝome ba waen waigolana dubina i kenakena. Kamaina bi waen anitaina ai dakwa bi kai isop lagana a vai te a kaiġavi bi ai yoyo saġe Yesu mudunemo.

30 Yesu waen waigolana i tegu mulinemo ba i giuna gado, “Bai matabuna i kovi.” Ĝome iwana i taunoku bi aluwina Tamana i vite te i peki.

* **19:24:** Sale 22:18. † **19:28:** Sale 22:15, 69:21.

³¹ Bi mba lağanna ba vononoğga lağanna bi bokinamai ba Diu lavedi edi Waiyawasi Lağanna laukaina. Banina, Diu lavedi mote sima ġoyegħoye te edi Waiyawasi Lağannemoo tubuġa kolosi modonemo sima dawe. Taunana aubaina, Paelat ai baġa te kaġedi sa doukotodi bi sa sivu yovoġed.

³² Kamaina bi tauwaiġaviya ġome oooloto labu Yesu vaitena a tupatupalatudina kaġedi a gei doukotodi.

³³ Bi Yesu a kitakita ba tana kaikana i peki, taunana aubaina kaġena mote a doukotodi.

³⁴ Bi gegħa te, tauwaiġaviya ġemota Yesu giligidina alaiyamo i għaliex, ba maġemota kwasina bi gauba i pusuwali.

³⁵ Bi oloto niga kauwina taukitana ba i giu te niga ba giukauwa. Tana bai i kitakitana ba i sibe te giukauwa ya giugiuwe, taunana aubaina temi koi sumaq.

³⁶ Niga kauwidi a tubuġħana ba għilgħilumina wadubonemo bai a giugiuwed-dina mainana a tubuġa. Giligidilumina wadubonemo i giuna gado, “Tana mote bamo siliġena ġemota i nuwakoto.”[‡]

³⁷ Bi għilgħilumina wadubona ġesaunenemmo kota i giuna gado, “Bi tana għilidina għaliex kaka lava sa kita.”[§]

Yesu a dobo

(Met 27:57-61, Mak 15:42-47, Luk 23:50-56)

³⁸ Mba mulinemo ba Alimatiya oltona isana Diyousep, Paelat i waibaġa te Yesu tubuġħna ya vai nawe. Bi Diyousep ba Yesu ena tauwaikaiwatana ġesauna bi tana kandavonemo i miyamiya, banina Diu lavedi edi babada i nainailedi. Paelat i waianine te tubuġa i avali nawe.

³⁹ Nikodimas kota bona panepanedi, maela bi aloye vaitena vitavitalena, 30 kilogħem luvana i legaudi te Diyousep vaitena a nawa. Nikodimas tana taunana dolinemu dudħabalagħa i nawa Yesu lisinemo.

⁴⁰ Bi oolołotodi labu Yesu tubuġħna a vai te bona panepanedimo tubuġħna a laipanepane bi gala potipotidimo a suma, Diu lavedi edi laudobo vaivaina luvanemo.

⁴¹ Yesu bamo a tupatupalatuna diyanemo ba vokai wadiwadidi. Bi ġome ba tauyewa valivaliuna bi mba tauyewanemmo mote bamo taubeu ġesauna a sako.

⁴² Bi Diu lavedi edi Waiyawasi Lağanna vokaukauwina aubaina te Yesu tubuġħna mba tauyewanemmo a sako, banina manekina mote i lofa.

20

Yesu pekimo i kena moito

(Met 28:1-8, Mak 16:1-8, Luk 24:1-12)

¹ Sande oleolelinemo dobu mawaiħdudbalina, Meli Magdalin i nawa tauyewamo. Ġome tauyewa mataetina ġakimina ġimäġima kamaġena i kita.

² Mba ġome te waivini i velau i nawa Saimon Pita bi Yesu ena tauwaikaiwatana ġemota i ġoyegħoye kauwena lisidimo bi i giuna gado, “Taufewamo Bada taubeuna a kaikamaġe te bamo ġome a sakona, tama mote ke sibe.”

³ Kamaina bi Pita bi Yesu ena tauwaikaiwatana ġesauna vaitena a nawa tauyewamo.

⁴ Tedi labuġid i velavelau bi ena tauwaikaiwatana ġesauna i velau gulata te Pita i gose bi tauyewamo i gei tava.

[‡] **19:36:** Potiyo Kamaġa 12:46, waiġuke Wailabuna 9:12, Sale 34:20. [§] **19:37:** Sakalaiya 12:10.

5 Tana i laudulu bi tauyewa nopona i kita te galağā a kenakena bi mote i sola nawa.

6 Saimon Pita mulığā i tava te i sola nawa tauyewamo, bi i kita te galağā a kenakena.

7 Bi kota i kita te Yesu kununa anisumana galana ba taunemo i nuwanoku te tabunemo i kenakena.

8 Bi Yesu ena tauwaikaiwatana ġesauna i geigei tavana kota i sola nawa tauyewamo, bi i kita te i waisumağā.

9 Bi gilugilumina wadubonemo ya giugiu te Yesu kaka pekimo ya kenamoito. Bi tedi mba giuguna mote a sibe.

10 Kamaina bi tedi a munağā bamo ġome a miyamiyanemo.

*Yesu Meli Magdalın lisinemo i laumağata
(Met 28:9,10, Mak 16:9-11)*

11 Bi Meli ba tauyewa mataetinemo i moito bi i ġabağaba. Tana mağabağabana i laudulu bi i waikita nawa tauyewa nophonemo.

12 Bi bamo Yesu taubena a waikenanemo, aneya labu edi gala potipotidi i kitedi a miyamiya. Ġemota kununa yawaninembo bi ġesauna kağena yawaninembo.

13 Bi aneya Meli ai talayena gado, “Waivini, tam bai kwa ġabegħabe?” Bi tana i giuwedina gado, “Egu Bada taubeuna a nawe bi mote yà sibe te bamo ġome a sako.”

14 Mba ġome waivini i tautauvitale ba Yesu i kita i moimoito, bi mote i kitāġone te mba Yesu.

15 Yesu i waitalana gado, “Waivini, bai aubaina kwa ġabağaba, bi aiyai kwa tavutavuġe?” Bi tana i wainoġota te bena taubayau, taunana aubaina i giuna gado, “Goma, bamoda Yesu tubuġina kuna vaina ba kwa giuwegu te bamo ġome kuna sako bi yà nawa te yà avali natome.”

16 Yesu i giuna gado, “Meli!” Bi tana i tauvitale bi i ġabana gado, “Laboni. Niga giuna Alemik kalinedimo banina ba Tauwailovelove.”

17 Yesu i giuna gado, “Tam mote kuma taukonigu, banina tagu yaġolo mote e saġa e nawa Tamagu lisinemo. Bi kwa nawa valevaletigu kwa giuwedi te tagu yà munamunġāna Tamagu bi Tamemi, egħi Maimaitiwa bi emi Maimaitiwa lisinemo.”

18 Meli Magdalın giu i vai nawe Yesu ena tauwaikaiwatana lisidimo bi i giuwedina gado, “Tagu Bada e kita.” Kamaina bi Bada bai giudi i giugiuwena taudidi tedi i giuvitedi.

*Yesu ena tauwaikaiwatana lisidimo i laumağata
(Met 28:16-20, Mak 16:14-18, Luk 24:36-49)*

19 Mba Sandena aubiganemo, Yesu ena tauwaikaiwatana vanuwa nophonemo ai ġemotidi bi mataeta a gudu ġavute, banina Diu babadidi a nailedi. Bi ġome a miyamiya ba i waimaġemoti te Yesu poudimo i laumağata bi i giuwedina gado, “Nuwauba lisimimo.”

20 Mba giuna mulinemo ba nimana bi gilgilina i wailovedi. Bi laġannemo ena tauwaikaiwatana Bada a kitakita ba a yasisi gulata.

21 Kota Yesu i giu munağāna gado, “Nuwauba lisimimo. Tagu Tamagu i giukamaġegu bi tagu kota mainana temi yà giugukamaġemi.”

22 Bi ġome te lisidimo yawasina i bunanai kamaġe bi i giuwedina gado, “Aluwa Waiyawa ko vai!

²³ Bamoda lava edi gebogebo ko noğoti kamağedina, ba Maimaituwa edi gebogebo ya noğoti kamagedi. Bi bamoda temi edi gebogebo mote koma noğoti kamağedi ba Maimaituwa mote edi gebogebo ima noğoti kamağedi.”

Yesu Tomas lisinemo i laumağata

²⁴ Bi lağannemo Yesu i tavatava ena tauwaikaiwatana 12 lisidimo, ba nopolimo ġemota isana Tomas (sa waisana Didimas) tana mote ġome.

²⁵ Kamaina bi ena tauwaikaiwatana ġesaudi Tomas a giuwena gado, “Tama Bada ke kita!” Bi tana i giuna gado, “Mm, tagu mote yàmai sumāga bi dolina tutu leleidi nimanemo yà kitedi, nimagalagumo yà taukonidi bi giligilina gwaligwalina leleina yà taukonì kaka bi yài sumāga.”

²⁶ Wiki ġemota i kovi mulinemo ba ena tauwaikaiwatana kota a tava vanuwemo ai ġemoti munağedi. Bi Tomas ba vaitena ġome. Avena te mataeta gudugudu ġavutina bi yağolo te Yesu poudimo i laumağata bi i giuwedina gado, “Nuwauba lisimimo.”

²⁷ Ĝome Yesu Tomas i giuwena gado, “Nimagalammo nimatabagu kwa taukonì bi nimagu kwa kifedi. Bi nimam kwa tuġu te giligiligu kwa taukonì. Tam nuwakulukuluva kwa kaisako bi kwai sumāga.”

²⁸ Kamaina bi Tomas i giuna gado, “Tam egū Bada bi egū Maimaituwa.”

²⁹ Kamaina bi Yesu i giuna gado, “Tam kunai sumāgħana banina kuna kitagu. Bi tedi mabai mote a kitagu bi sa waisumāgħana ba kakavisuvisudi.”

Diyon niga bukana i gilumina ba banina niga

³⁰ Yesu anisove matailidi wapewapedi ġesaudi ena tauwaikaiwatana matedimo i voivoiyedina ba niga bukanemo mote a gilumidi.

³¹ Bi niga taudidi a gilumidina ba temi kamaina te Yesu koi sumāġe te tana taunana Buyobuyona, Maimaituwa Natuna. Bi temi koi sumāġena ba ena ġailisimo kaka yawasana ilailala ko banavi.

21

Yesu ena tauwaikaiwatana 7 lisidimo i laumağata

¹ Laġan visa a kovi mulidimo ba Yesu Galili topana diyanemo, ena tauwaikaiwatana lisidimo i laumağata munaġa. Niga kauwina i tubuġħana ba niga mainana.

² Yesu ena tauwaikaiwatana Galili topana diyanemo ai ġemotidina ba: Saimon Pita, Tomas sa waisana Didimäs, Nataniyel ba Keina lavana, bi Keina malagħajna ba Galili plovins nponemo, Diyebedi natunatuna bi ena tauwaikaiwatana labu vaitedi.

³ Bi Saimon Pita ena lava i giuwedina gado, “Tagu gomo aubaina yà nawawanawa.” Bi tedi a giuwena gado, “Tama vaitem ta nawa.” Kamaina bi edi wagamo a gelu, bi tedi mba dudubalinemo mote bamo iyana a konedi.

⁴ Bi laġan sakosako balana ba Yesu nisa diyanemo i laumoito kamaġe, bi ena tauwaikaiwatana mote tana a kitāgħone.

⁵ Yesu ena lava lisidimo i binauna gado, “Egu lava, temi iyana kona konedi ee geġa?”

Tedi giu ai munena gado, “Geġa, mote iyana ke konedi.”

⁶ Kamaina bi i giuwedina gado, “Emi gomo kataiyemi yawaninaġa ko pwalaje nawe kaka iyana ko konedi.” Bi lağannemo mai a voivoiye ba mote ġemogħemotina te maso gomo a solu saġe wagamo. Banina tedi iyana wapewapedi a konedi.

⁷ Ĝome tauwaikaiwatana ĝesauna Yesu i ĝoyeĝoye kauwena Pita i giuwena gado, “Noi ba Bada.” Laġannemo Saimon Pita i vaiye te noi ba Bada, ba ena kwama dabanemo anikote i kote munage bi i laupoti topamo bi i nawa diyadiyamo.

⁸ Bi Yesu ena tauwaikaiwatana ĝesaudi ba wagamo. Tedi waga a ġiu bi iyana gomona wanawanavuna a solu nawena diyadiyamo, banina mba ĝome te gelemo ba mote i lofa, 90 mita luvana.

⁹ Laġannemo waga a potipotiyovo kamaäge ba tedi kai mafuwalinemo iyana kalakalatidi bi buledi vaitedi a kitedi.

¹⁰ Yesu i giuwedina gado, “Temi iyana noi taunana kona konekonedina ĝesaudi ko natomedi.”

¹¹ Kamaina bi Saimon Pita i kaisaäge wagamo, gomomo i kabi te i solu saäge gelemo. Bi iyana nananakidi ba wapedi 153, bi avena te iyana a wapa gulata bi gomo mote i nuwalisi.

¹² Yesu i giuwedina gado, “Temi ko nato bi ko kani.” Bamo mote tauwaikaiwatana ĝesau Yesu i waitalaye gado, “Tam aiyai?” Tedi a sibe otige te tana ba Bada.

¹³ Yesu buledi i vai bi ena tauwaikaiwatana i vitedi, bi kota iyana i vai te i vitedi.

¹⁴ Bi Yesu pekimo i kenamoito mulinemo, niga taunana ba sauga waifaionina tana ena tauwaikaiwatana lisidimo i laumağata.

Yesu Pita i saäge munage

¹⁵ Laġannemo a kanikani kovi ba Yesu, Saimon Pita i waitalayena gado, “Saimon, Diyón natuna, tam kwa ĝoyeĝoye gulateguna kaka niga em lavedi, ee?” Pita Yesu ena giu i waimunena gado, “Emaso, bena kuna sibe te tagu ya ĝoyeĝoyem.” Kamaina bi Yesu i giuna gado, “Egu sipu kwai kani bagibagidi.”

¹⁶ Yesu i giu munaganā gado, “Saimon, Diyón natuna, tam kwa ĝoyeĝoyegu, ee?”

Ĝome Pita i giuna gado, “Emaso, Bada, tam kuna sibe.” Kamaina bi Yesu i giuna gado, “Tam egu sipu kwa labē kauwedi.”

¹⁷ Yesu waitala waifaionina, Saimon lisinemo i voiyena gado, “Saimon, Diyón natuna tam kwa ĝoyeĝoyegu, ee?”

Yesu waitala i waifaioni, taunana aubaina te Pita nuwana i gebo. Kamaina bi Saimon i giuna gado, “Bada, bai matabuna kuna sibe te tagu ya ĝoyeĝoyem.”

Yesu giu i waimunena gado, “Egu sipu kwai kani bagibagidi.”

¹⁸ Tagu giukauwemo ya giugiuwem, tam mavalivaliummo ba kunai gala bi em nuwalauwatağā ku nawanawa. Bi laġannemo kuna magulana ba nimam kwa tuğudi te lava ĝesauna yai galam, nimammo ya kabi bi yai dolim te mote aninawa ku ĝoyeĝoyena maiğā ya nawem.”

¹⁹ Yesu, Pita lisinemo niga mainana i giuna ba bainewa Pita ya peki bi Maimaituwa namala ya vaina taunana i giugiuwata. Kamaina bi Yesu Pita i giuwena gado, “Ku kaiwatagu.”

²⁰ Ĝome Pita i tauvitale bi i kita te tauwaikaiwatana Yesu i ĝoyeĝoye kauwena ba i kaikaiwatedi. Tana taunana Wawaitauli Soinemo Yesu diyanemo i miyamiyana, iwana i taunawé Yesu lisinemo bi i waitalayena gado, “Bada, tam aiyai ya sakoyovoğem?”

²¹ Sauginemo Pita, noi olotona i kitakita ba i waitalana gado, “Bada, bi noi olotona ba bainewa?”

²² Yesu giu i waimunena gado, “Bamoda tagu yà ñoyena ba tana ya miyamiya bi tagu yà nato munaña. Bi bai aubaina kwa ñoyeñoyena kwa sibe? Bi tam ba kamaina te kwa kaiwatagu.”

²³ Kamaina bi Yesu ena tauwaikaiwatanina noga giuna i dabalala te bena mba tauwaikaiwatanina mote ima peki. Bi geña te, Yesu mote i giu te tana mote ima peki bi i giuna gado, “Bamoda tagu yà ñoyena ba tana ya miyamiya bi yà nato munaña. Bi bai aubaina kwa ñoyeñoyena kwa sibe?”

²⁴ Niga tauwaikaiwatanina taunana niga kauwidì i giuwatedi, bi kota i gilumidi. Bi ke sibe te bai ya giugiuwena ba giukauwa.

²⁵ Bi Yesu kauwa wapewapedi ñesaudi kota i voyiedi. Bamoda kauwidì matabudi bi a gilumidi ba yà noñongoñoti te bukedi maso dobu ai wanavu.

Giugiukamağedi edi Kauwa

Yesu i giu te Aluwa Waiyawa ya yovo

1 Aisii, Tiopilas! Egu buka dolinemo e gilugilumina,* ba Yesu ena noya bi ena wailovelove i wai waitubuna e gilumiwata.

2 Bi noya wapewapedi i voivoiyedina eete i sağe i nawe malamo. Muliğa kaka i nawana malamo bi giugiukamağedi i vinevinedina Aluwa Waiyawemo i giu vavasağedi.

3 Yesu ena wai nuwatoitoi bi ena peki mulinemo giugiukamağedi lisidimo kauwa wapewapedimo i laumağata te tedi sa sibe te tana i kenamoito munağ'a. Lağan 40 nopodimo lağan wapawapa i laumağata bi Maimaituwa ena waibada lisidimo i giugiuwe.

4 Bi lağan ġemota tana giugiukamağedi vaitedi ai ġemotidi bi i giuvavasagħedina gado, "Mote Yelusalem koma gose bi koi laba te Tamagu Aluwa Waiyawa ya giukamağe yovoġe maibena dolinemo i giugiuwapana mainana. Tagu niga puyona dolinemo e gei giuwemi.

5 Diyon lava gaubemo i ka buludi bi lağan ġotona temi Aluwa Waiyawamo ya ka bulumi."

Maimaituwa Yesu i nawena malamo

6 Lağannemo giugiukamağedi Yesu vaitena ai ġemoti munağedi ba Yesu ai talayena gado, "Bada, tam niga lağannemo Islael lavedi waibada kwa vite munağedi, ee?"

7 Bi i giuwedina gado, "Tamagu taunağ'a waibadana lisinemo te mba lağandi i vinedi bi temi mote emi noya bai te ko sibe.

8* Bi lağannemo Aluwa Waiyawa ya yovona lisimimo lağannemo, kaka ġailisi ko vai te giugu visuvisuna ko giuwata, Yelusalemmo, Diudiya, Sameliya matabuna nopodiġa bi dobu isuna te isuna."

9* Lağannemo Yesu ena giu i waikovi mulinemo a kitakita bi Maimaituwa i kailageti sağe bi giyou i suma te mote a kita munağ'e.

10 Tedi ai kitawata i sağ'a i nawanawa ba olooloto labu edi gala potipotidi, ai mağemoti te diyedimo a moito kamağedi.

11 Bi a giuna gado, "Temi mani Galili bai aubaina niga ġome kona moito bi galewa ko kitakita? Niga Yesuna niganana lisimimo Maimaituwa i vai nave galewemo, tana bainewa kona kita bi i sağ'a i nawanawana, mainana kota ya yovo munağ'a."

Diudas epaiyanina a vine

12 Čome oya isana Olip, a gose bi a munağ'a Yelusalemmo. Niga oyana Yelusalem diyanemo, manekina mote i lofa.[†]

13* Bi lağannemo a munağ'a taun ba vanuwa a miyamiyanemo a valageta bi noke a sağ'a dabanemo. Bi lava ġome a miyamiyana ba Pita, Diyon, Diyemes, Endulu, Filip, Tomas, Batolomiu, Met, Diyemes tamana ba Alupias. Bi Saimon a wai isana Selot bi Diudas tamana ba Diyemes.

14 Niga lavedi lağan matabuna ai ġemotidi bi a laulaupali. Nopodimo ba Yesu tasitasina, tinana Meli bi waivini ġesaudi vaitedi.

* **1:1:** Giu dolinemo e gilugilumina ba Luk ena gospol (Luk 1:1-4 ko kita). * **1:8:** Met 28:19, Mak 16:15 * **1:9:** Mak 16:19 † **1:12:** Kilomita ġemota luvana. * **1:13:** Met 10:2-4, Mak 3:16-19

15 Bi mba lağannemo tauwaisumağa wapedi 120 a wai bolu poudimo Pita i miya moito bi i giuwedina gado,

16-17 “Egu lava waisumegimi, wala nove Aluwa Waiyawa Deividia i waietadolife te i giuwatana gado, lava ġemota kaka Yesu ya kaisoluġe. Bi niganana gilugilumina wadubonemo bai i giugiuwena banina i tubuġa. Bi dolinemo Yesu lavana i vine te tada vaitena te noyanoya. Niga lavana Diudas, tana Yesu taupanina i wai etadoliyedi te Yesu a kaididi.”

18 ✽(Diudas Yesu kaisoluna aubaina mane a vite bi manenemo doğa i kune. Bi ġome tana kununaġa i kuluva bi bwagana i wai katisali bi tinägena i dabalala te i peki.

19 Bi lava matabudi Yelusalem nöponemo niga giuna a vaiye. Taunana aubaina niga doğa kalinedimo ai isana *Akeldama*. Mba banina ba kwasina doğa i vitale).

20 Pita i giuna gado, “Niga kauwina Deividia ena buka Sale nöponemo, i gilugilumina mainana i tubuġa. Ġome i giuna gado, ‘Kaka ena vanuwa ya kavakava, bi mote aiyai nöponemo ima miya.’ Bi kota, ‘Lava ġesau ena waibada gabuna ya vai.’

21-22 ✽“Taunana aubaina i visu te oloto ġesau ta vine te BADA Yesu ena kenamoito vaitena ta giu nawe. Niga olotona maso ba Yesu vaitena te nawanawa ġemota nove Diyon ena waibulu lağannemo eete Maimaituwa Yesu i kailageti saġe malamo.”

23 Kamaina te lava labu a legaudi: Diyousep a wai isana *Basabas* bi isana ġesauna *Diyastas* bi Mataiyas.

24 Bi ġome a laupalina gado, “Bada, tam lava matabudi nopodi tausibedi. Kamaina te kwai lovemai te niga lavedi labu bi bamu taunana kuna vine,

25 te giugiuksamağedi vaitena sa noya. Banina Diudas niga noyana i gose kamaġe bi i nawa ena gabumo.”

26 Kamaina te ġakimä labu mododimo mba lavedi isedi a gilumidi bi ledu nöponemo a sivudi. Bi lava ġemota i wai matapota bi ledu nöponemo i kabi yovo bi Mataiyas isana i kulamatiai. Kamaina te Mataiyas giugiuksamağedi 11 nopodimo i saġa.

2

Aluwa Waiyawa i yovo

1 Lağannemo Pentikost soina laġanina i tava, tauwaisumağa matabudi gabu ġemota ai ġemotidi.

2 Bi i wai maġemoti te vuvusa malamo bi i yovona maibena kaibitibiti daguguna bi vanuwa nöpona i wai wanavu.

3 Ġome mwali a kitana maibena kai menamenana ġemoġemotaġa dabeđiġa i wai yamone. **4** Bi matabudi Aluwa Waiyawa nopodi i wai wanavudi bi kalina ġesaudi gagaliyedi ai tubu, Aluwa Waiyawa i vitezitedina mainana a gagali.

5 Ġome ba Diu lavedi Maimaituwa taulauduneyena dobu matabuna nöponemo a tava Yelusalemmo a miyamiya.

6 Bi lağannemo kalina a vaivaiye ba a tava ai ġemotidi bi a vaiye te tauwaikaiwatana kalinedimo a giugiu ba a nuwalaġalaga.

7 Bi tedi tauwaikaiwatana a soveyedi bi a giuna gado, “Niga lavedi ba Galili dobuna lavedi,

8 bi bainewa te ta vaivaiyedi ġemoġemotaġa kalinademo sa giugiu?

9 Tada matabuda dobu tabudığa te tava: Patiya, Midiya, Elam, Mesapotomiya lavedi, Diudiya, Kapadosiya, Pontus, Eisiya,

10 Piligiya, Pamfilia, Idip bi dobu ġesaudi Libiya noponemo Sailin diyenemo. Bi ġesauda ba tautavatava Loumġa te tava.

11 (Eteni lavedi bi Diu, niganana Diu lavedi edi laudune ta kaikaiwatedi). Bi tada ġesauda ba Kulitığa bi Alebiyaga te tava. Bi ta vaivaiye te ġemoġemotaġa kalinademo Maimaituwa kauwa nananakidi i voivoiyedina sa giugiuwedī.

12 Tedi a sove bi nuwedi i laġalaġa bi ai giuguna gado, “Niga kauwina banina bai?”

13 Bi lava ġesaudi ai gadolosedi bi a giuna gado, “Niga lavedi waen a tegu gulate te a bu'uwa bi sa giugiu yababayababa.”

Pita ena lauguguya

14 Ġome Pita bi giugiukamağedi 11 vaitedi a moito bi Pita kalinana dididiginemo lava i giuwedina gado,

“Temi Diu bi ma baibaimiġa Yelusalemmo ko miyamiyana, koi beyavaiya kauwa bi bai ya giuwemi!

15 Niga lavedi mote a tegu bu'uwa mai temi ko noġonoġotina banina niganana ba 9-na okoloki olaolala.*

16 Niga ba buka wadubonemo taugiuwatana Diyouwelo bai i giugiuwena niganana ya tubutubuġa. Diyouwelo niga mainana i giu,

17 ♀ ‘Ġome Maimaituwa i giuna gado:

Laġan damodimo tagu kaka egħi Aluwa
ya ġini kamaġe lava matabudi lisidimo.

Bi natunatumi oloolotodi bi waiwaivinidi
tedi kaka taugiuwatana sa tubuġa

bi giugu sa lauguguyae.

Bi emi olooloto valivaliudi

kaka wailove sa kitedi.

Bi emi magumagula lauboni

sa kitedi.

18 Mba laġandimo egħi taupaula oloolotodi

bi waiwaivinidi matabudi lisidimo

egħi Aluwa ya ġini kamaġe,

te tedi taugiuwatana sa tubuġa

bi giugu sa lauguguyae.

19 Bi tagu mataila galewemo ya voiyedi

bi dobumo kwasina bi kaisikei baduwalina.

20 Suwala yai dudubala

bi nawalai ya sabana maibena kwasina

bi muliġa kaka Bada ena laġan dididiga ya tava.

21 Tedi mabai Bada isanemo sai baġana ba matabudi sa yawasana.’

22 “Isael lavemi, niga giudi ko vaiyedi: Maimaituwa Nasalet Yesuna, ġaġilis i vite te kauwa nananakidi bi mataila i voivoiyedi, mba Maimaituwa i wai lovemi te temi Yesu ko sibe.

23 ♀ Bi wala Maimaituwa ena ogatala i voivoiyena luvanemo, temi gebo-gebo lavedi nimedimo kona sako te kolosimo kona tupalatu te i peki.

* **2:15:** Diu tedi musala sa kani kaka waen sa tego. Tedi olaolalemo buledi sa kani bi aubigamo musala sa kani (Potiyovo 16:8). Bainewha maso 9 okoloki olaolalemo a tegu bu'uwa. ♀ **2:17:** Dyl 2:28-32 ♀ **2:23:** Met 27:35, Mak 15:24

24 [❖]Bi Maimaituwa Yesu lisinemo peki tuniyavina bi nuwaboya i kaikamağe bi i ka kenamoito munağe. Banina peki mote ġemogemotina te maso Yesu i kaididi.

25 [❖]Banina Deivida Yesu niga mainana i gei giuwata,

‘Bada Maimaituwa e kita

lağan matabuna ya waidoligu.

Tana tagu vaitegu aubaina te

egu ġäviya mote yämä nailedi.

26 Taunana aubaina tagu yäi nuwavisu
bi mayasisigu yà sale.

Bi avena te yà peki,

bi yà noġoñoġoti te tam tubuġigu
kwa labe kauwe.

27 Bi Maimaituwa, tam

mote pekipekidi edi gabumo kuma gosegu,
bi kota em taupaula waiyawa tubuġina
mote kuma kita kamağe ima bova.

28 Tam yawasana kunai lovegu

te yà miya nonoġa.

Tam vaitegu

aubaina te nopogu yasisi i wanavu.’

29 “Egu lava, eda magula ġalibona Deivida ena giu kamaina te yà giu otigemi. Deivida i peki te a dobo bi kokowagina niganana niga ġome ya kenakena.

30 [❖]Tana taugiuwatana aubaina te i sibe te ena dam nophonemo kaka Maimaituwa ena waiguyau lava ġemota ya vite, banina Maimaituwa i giuwapa te mainana ya voiye.

31 Deivida lağan muliġa bai ya tubuġana i gei giuwata, te Keliso ya kenamoito munağä. Bi tana mote pekipekidi edi gabumo ima gose bi tubuġina ima bova.

32 “Tama matabumai matamaimo ke kita te Maimaituwa niga Yesuna pekimo i ka kenamoito munağä,

33 bi ena ġailisimo i kailageti saġe te kataiyanemo i waimiyeni.[†] Ĝome tamana Aluwa Waiyawa i vite, dolinem i giugiuwapana mainana. Bi niganana Yesu Aluwa Waiyawa tama lisimaimo i ġini kamağe, mba taunana niganana ko kitakita bi ko vaivaiye.

34 [❖]Bi Deivida yaġolo mote i nawa malamo bi tana Yesu niga mainana i gei giuwata,

‘Maimaituwa egu Bada i giuve:

Kataiyagumo ku miya

35 kamaina eete tagu em ġäviya yà natomedu

bi kaġem dibunemo yäi dubudi

maibena panibulu kaġem ani lauyasayasaġina.’

36 “Taunana aubaina Islael lavemi e ġoe te maso matabumi kona sibe kauwe te niga Yesuna kona tupatupalatuna, Maimaituwa i voiye te tana taunana Keliso bi Bada.”

37 Laġannemo lava Pita ena giu a vaivaiye ba, nuwedi i kalati. Bi Pita bi giugiukamağedi ġesaudi a giuwedina gado, “Ema lava bai ka voiye?”

[❖] **2:24:** Met 28:5,6, Mak 16:6 [❖] **2:25:** Sale 16:8-11 [❖] **2:30:** 2 Sam 7:12,13 [†] **2:33:** Kataiyana yawanina: Vivila bi ġailisi gabuna. [❖] **2:34:** Sale 110:1

³⁸ Bi Pita i giuwedina gado, “Temi ġemoġemotaġa emi gebogebo ko kuvesidi bi Maimaituwa lisinemo ko nato. Bi Yesu Vinevinena isanemo ko bulu, te mba mataila te Maimaituwa emi gebogebo i noġotikamağedi. Bi puyo Aluwa Waiyawa ko vai.

³⁹ Banina Maimaituwa i giuwapemi te mai ya voye. Niga puyona ba temi bi natunatumi vaitedi aubalmi. Bi kota lava matabudi manekaġa mabaibaidiġa Bada eda Maimaituwa ya yogedina.”

⁴⁰ Bi Pita giu wapewapedi ġesaudi i tainuwataudi bi i giu vavasaġedina gado, “Maimaituwa koi anine te yai yawasanimi bi mote niga kimtina lavedi edi yawasana gebogebodi edi kovoġa vaitedi koma vai.”

⁴¹ Tedi mabai ġome Pita ena giu a vaivaina, taudidi a bulu. Mba laġannnemo lava wapana male 3 tausan edi lava waisumegħidi nopodimo a saġa.

Tauwaisumaġa edi miyamiya

⁴² Bi laġan matabuna giugiukamağedi edi wailovelove a vaivaiyedi, a kanikani ġemota, a tulituliya bi palimo a waiġemotidi.‡

⁴³ Bi matabudi nopodi naila bi vivila i wanavu bi kota giugiukamağedi anisove kauwidu bi mataila wapewapedi a voivoiyedi.

⁴⁴ ♦ Bi tauwaisumaġa edi ġonāġona gabu ġemota ai ġemotidi te matabudi aubaidi.

⁴⁵ Tedi doğa bi ġonāġona a kunyedydi bi mane a legaudi bi edi lava bai a malumaluwabina a vitevitedi.

⁴⁶ Bi laġan matabuna a wai ġemotidi pali vanuwinemo a laulaudune bi edi vanuwa nopodiġa ma nuwavisudi nuwed ġemota edi lava vaitedi buledi a kivi bi a kanikani ġemota.§

⁴⁷ Bi tedi Maimaituwa a kasaġesaġe bi lava matabudi nuwed a solusoludi. Bi laġan matabuna Bada lava ġesaudi i wai yawasanidi bi i saġesäġedi edi lava nopodimo.

3

Pita lava kaġena nuwakuduna i wai yawasani

¹ Laġan ġemota aubigamo suwala 3 okoloki, Pita bi Diyon a saġa a nawanawana pali vanuwinemo laupali aubaina.*

² Kamaina bi oloto ġemota kaġena nuwakududi mai i tubuġaye a avali tavaite. Bi pali vanuwina mataetinemo, sawai isana, “Mataeta mulemulelena.” Ĝome aimiyeni. Tana mba ġome laġan matabuna aimiyeni bi i miyamiya bi mabai pali vanuwinemo a saġa a nawanawana lisidimo mane i wai waigigimane.

³ Kamaina bi i kita te Pita bi Diyon ġotona te maso a valageta pali vanuwina nöponemo bi tana lisidimo mane i wai gigimane gado, “Aee, mane ko vitegu.”

⁴ Ĝome Pita bi Diyon tana a kitadidi bi Pita oloto i giuwena gado, “Kwa kitamai!”

⁵ Kamaina bi, oloto tedi i kitedi bi i wai noġotana bena kage mane tana sa vite.

‡ **2:42:** Buledi kivina: Bada tubuġina bi kwasinina a kani ġemota. * **2:44:** Giu 4:32-35 § **2:46:** Buledi kivina: Bada tubuġina a kani bi kwasina a tego ġemota. * **3:1:** Pilisi tedi pali vanuwinemo sewasewa ma labu sa gabugabudi, olaolalemo 9 okoloki bi aubigamo 3 okoloki. Mba laġandimo pilisi sewasewa sa voiyyedi bi lava sa laupali. Bi pali laġonna ġesau ba suwala bulubulumo.

6 Bi Pita i giuwena gado, “Tagu lisigumo mane geğə. Bi bai lisigumo taunana ya vitem: Nasalet Yesuna Vinevinena isanemo: Kwa moito bi kwa nawa!”

7 Kamaina bi Pita oloto nimana kataiyanemo i kabi bi i solu waimoito. Bi mağemota oloto kağe matabiwana bi kağe iwakiduna nuwakududi a didimana.

8 Tana kağenemo i moito makai bi nawa i waitubu. Kamaina bi tana vaitena a nawa pali vanuwina ganakukuna nöponemo bi ġome tana ganakuku nöponağə i nawa bi i wai laulaupoti bi Maimaituwa i kaka sağesəğe.

9 Bi lava matabudi mba olotona a kita i nawa bi Maimaituwa i kaka sağesəğe.

10 Ġome tedi a kitağone te tana ba tauwaigigimana lağan matabuna pali vanuwina mataetinemo i miyamiya, mba mataetina a wai isana “Mataeta Mulemulelena.” Bi lava matabudi a tagugu bi a sove te bai lisinemo i tubuğə.

Pita i lauguguya munäga

11 Lağannemo tauwaigigimana Pita bi Diyon i kaidididi bi a moimoito, ġome lava matabudi a sove gulata bi a velau lisidimo gabu isana *Solomon ena yoveyovemo* ai ġemotidi.

12 Lağannemo Pita mba mainana i kitekitedi ba i giuwedina gado, “Isael lavemi, bai aubaina ko sovesoveye bi ko kitakitamai te bena kage tama ema ġailisimo ee ema kauwa visuvisuna niga olotona i voiyte te kağena i didimana?

13 *Geğə Maimaituwa, wala tamatamada Eiblağam, Aisik bi Deikap a wai sumağena, tana namalina ena taupaula Yesu i vite. Niga Yesuna temi konai anine bi ena ġaviyä nimedimo kona sako te maso ai peki, avena te Paelat i ġoeğoe te maso i giukamağe i nawa bi temi kona lauyaviyavi.

14 *Tana lava visuvisuna bi didimanina bi temi kona giuvavasağə te aubaimi Paelat, lava tauwaipekidi i kaikamağe.

15 Temi yawasana tautavaitena konai peki bi geğə te Maimaituwa pekimo i wai yawasani. Bi tama niga kauwina matamaimo ke kita.

16 “Bi niga olotona matabumi ko kitakita bi ko sibesibe, tama ema waisumäga Yesu lisinemo aubaina, Yesu isanemo i yawasana. Banina tama Yesu ena ġilisi kei sumäge aubaina te niga olotona i yawasana bi niganana matemimo ko kitakita.

17 “Bi niganana egu lava, e sibe te temi emi babada vaitedi bu'uwa kona voiyte bi Vinevinena konai peki.

18 Bi Maimaituwa ena giu i kamağati banina dolinemo tauguwatana matabudi lisidimo i gei giu te yağolo Vinevinena yai nuwatoitoi bi ya peki.

19 Taunana aubaina nuwemi ko vitaledi bi Maimaituwa lisinemo ko nawa te tana emi gebogebo ya noğotikamağedi bi nuwemi ya laivaliudi.

20 Bi Tauwaiyawasana i vinevinena ya giukamağe lisimimo. Niga Tauwaiyawasanina ba Yesu.

21 Tana malamo ya miyamiya, eete lağan ya tava te Maimaituwa bai matabuna ya laivaliu munägedi banina wala niga mainana i giu waiyawa tauguwatana lisidimo.

* 3:13: Pot 3:15 * 3:14: Met 27:15-23, Mak 15:6-14

22 *Bi kota Mousis mainana i giu, ‘Bada emi Maimaituwa tana kaka modomimo taugiuwatana ġemota ya kamağati maibena tagu. Bi tana bai matabuna ya giugiuwemina, ko vaiye kauwe! ’

23 *Bi aiyai mote taugiuwatana ena giu ima vaivaiye ba kamaina te Maimaituwa ena dam lavedi lisidimo ya kwavi vai bi ya kovoġi.’

24 “Bi taugiuwatana ġesäudi vaitedi a giu te niga kauwila yaġolo sa tubuġa, maibena niganana laġandimo sa tubutubuġa mainana. Mba taugiuwatedi tedi Samuwel bi ġesäudi mulinemo a tubutubuġana.

25 *Bi temi mba taugiuwatedi edi libilibi, taunana aubaina Maimaituwa wala emi magula lisidimo giu wainogħta i sako, mba temi vaitemi aubaimi mai i giu. Bi Maimaituwa Eiblaġam lisinemo waianina i voyiena ba niga mainana, ‘Tam em tubulesemo kaka lava matabudi dobumo kavisuvisu sa vai.’

26 Taunana aubaina Maimaituwa ena taupaula[†] pekimo i ka kenamoito munaġe bi i gei giukamaġe lisimimo. Bi mba taupaulina i voyiemi te ġemogemotāga emi gebogebo kona kuvesidi bi tana i kavisuvisumi.”

4

Pita bi Diyon bolu babadidi lisidimo a natomedu

1 Pita bi Diyon yaġolo lava lisidimo a giugiu ba Diu pilipilisidi, Sadisi lavedi bi pali vanuwina tauyavena edi bada a nawa Pita bi Diyon lisidimo a tava.

2 Tedi nuwed i medina banina Pita bi Diyon lava a wailovelovedi bi a giugiuwedi te Yesu pekimo i kenamoito munaġa bi kota lava matabudi pekimo sa kena moito munaġa.

3 Taunana aubaina a panidi bi kaikana aubiga aubaina te biliwelokomo a sivu nawedi te laġan i sako.

4 Bi lava wapewapedi Pita ena giu a vaivaiyenai ai sumaġa. Bi tauwaisumaġa olooloto wapedi i saġa te 5 tausan.

5 Bokinamai Diu edi babada bi babada nananakidi bi waigake tauwailovelovena Yelusalem nöponemo ai ġemotidi bi ai bolu.

6 Lava niga bolunemo ba Anas tana pilipilisi edi bada Kaiyapas, Diyon, Aleksanda, olooloto ġesäudi vaitedi bi pilisi edi bada ena vanuwa lavedi matabudi.

7 Tedi Pita bi Diyon mododimo ai moitodi bi ai talayedina gado, “Bai ġailisinemo ee aiyai isanemo temi niga kauwina kona voiye?”

8 Ĝome Pita nöpona Aluwa Waiyawa i wai wanavuna i giuwedina gado, “Tauwaibabada lava aubaidi bi tauwaibabada nananakimi koi beyavaiya.

9 Tama niganana ko wai talavitavitelemaina, kauwa visuvisuna lava kaġe nuwakuduna lisinemo i tubuġa aubaina. Temi ko wai talavitavitelemai te bainewa bi niga lavana i yawasana.

10 Kamaina te ka giuwemi te temi bi Islael lavemi matabumi ko vaiye. Nasalet Yesuna Vinevine Kamaġena temi kona tupatupalatuna, tana Maimaituwa pekimo i ka kenamoito munaġe, tana isanemo niga olotona niganana i yawasana bi matemimo ya moimoito.

11 Tana taunana
‘duġumoito bi temi vanuwa taukelina
duġumoitona kona dabodabokena,
niganana i nuwavitala

te vanuwa yasina i tubuğā.*

12 Mote aiyai ġemota niga dobunemo kaka imai yawasanida banina dobu matabuna nophonemo mote bamo isa gesaūna ima kenakena te isanemo yawasana tai bağaye, geğä te Yesu taunağı isanemo.”

13 Lağannemo bolu babadidi Pita bi Diyon edi laudabatola a kitakita ba, tedi a soveyedi banina a sibe te Pita bi Diyon mote giluma kauwa lavedi, tedi ba lava yababa. Bi a sibe te niga lavedi dolinemo Yesu vaitena a nawanawa.

14 Bi Diu babadidi a kita te oloto a waiyawasanina diyedimo i moimoit. Taunana aubaina tedi mote ġemogēmotina te maso lisidimo bai a giuwe.

15 Kamaina bi a giuwedi te a potiyovo aniwai bolu vanuwina didiyaunemo a miyamiya bi taudima babadidi taudiğä ai talapili vivila.

16 Tedi ai tala munagēdina gado, “Niga lavedi bainewa tai voyed? Yelusalem lavedi matabudi a sibe te niga lavedi mataila dididiga a voiyē bi tada mote ġemogēmotina te ta valeledi.

17 Bi ta giu dabokedi te niga kauwina i tubutubuğāna mote ima dabalala lava lisidimo. Niga lavedi ta giu wainainailidi te mba isanemo mote aiyai lisinemo sima gagali munäge.”

18 Ġome Pita bi Diyon a giuwedi te aniwai bolu vanuwina nophonemo a sağä munäga bi a giu wainainailidi te mote niga lavana isanemo sima lauguguya, ee simai lovelove munäga.

19 Bi edi giu ai munena gado, “Taumiğä koi talapili munagemi te Maimaituwa matanemo bamo taunana i visu? Maimaituwa giuna ka kaiwata, ee temi emi giu ka kaiwata?

20 Tama mote ġemogēmotina te bai ke kitakitana bi ke vaivaiyena giuwena kama gose.”

21 Kamaina bi bolu babadidi a giu wainainailidi bi a kaikamağedi te a nawa banina mote a sibe te bainewa maso a kovoğidi. Kota lava matabudi kaikana a kita te bai i tubuğä bi Maimaituwa isana a kaka sağesäge.

22 Niga olotona kağenuwankuna i yawasanana ba ena kwalabu 40 bi i waimuli.

Tauwaisumağä laudabatola aubaina a laupali

23 Lağannemo waibabada Pita bi Diyon a giugiukamağedi ba tedi a munäga edi lava tauwaisumağä lisidimo bi bai matabuna pilisi edi babada bi babada gesaudi bai a giugiuwedina, mainana a kamagatidi.

24 ♦Lağannemo tauwaisumağä mainana a vaivaiye ba matabudi ai ġemotidi bi kalinedi dididiginemo Maimaituwa lisinemo a laupali, “Bada sağasäge guletim, tam galewa, dobu, nisa bi nopolimo mwali matabuna kuna voyedi.

25 Tama tamamai Deividia em taupaula, wala Aluwa Waiyawemo kuna voiyē te niga mainana i giu:

‘Bai aubaina Eteni lavedi sa medimedi?

Bai aubaina lavedi kampota sa yesiyesi?

Mba potana ba waibani geğänä.

26 Dobu edi ġaligħlibona a miya moito

bi waibabada gesaudi nananakidi vaitedi ai ġemotidi te
Bada bi ena Buyobuyona sa wai ġaviye.’

* **4:11:** Sale 118:22 nophonemo ba ġakima i giuwe bi mote duğutau. Diu lavedi ba ġakimemo vanuwa a kelikeli. Vanuwa nophonemo ba gabu ġemota ġome ba ġakima dididiga, mba taunana vanuwa yasina. Niga ba Yesu ya giugiu wata, tana taunana Maimaituwa ena dam lavedi (church) yasidi.

♦ **4:24:** Pot 20:11

27 [♂]Giukauwa te, Alodi, Pontis Paelat, Islael lavedi bi kota Eteni lavedi niga malagainemo ai ġemotidi bi em taupaula waiwaiyawina Yesu kuna vinena buyobuyona ai ġaviye.

28 Bi tedi ai ġemotidi bi bai matabuna tam em ġailisimo bi em ogatala kuna wai aninena, luvanemo mainana a voiy.

29 Bi Bada, niganana edi giu wainainaila lisimaimo kwa noġoti bi kwa voiyemai te tama em taupaula gium laudabatolamo ka giuwe.

30 Nimam kwa tuġu te kwai yawasana, mataila bi kauwa nananakidi kwa voiyedi em taupaula waiwaiyawina Yesu isanemo.”

³¹ Laġannemo pali i kovikovi ba gabu a waigemotidina i gusu. Bi matabudi Aluwa Waiyawa i waiwanavudi bi tedi Maimaituwa giuna laudabatolamo a giu nawe.

Tauwaisumaġa edi ġonāġona a soiyedi

32 [♂]Tauwaisumaġa matabudi nuwedbi edi noġota ġemota. Bi aiyai mote i giu te taunaġa ena gonaġona, geġa te matabudi awai sagu vivila.

33 Ĝome giugiukamağedi ġailisi vaitena Bada Yesu ena peki bi ena kenamoito a giu nawe. Bi Maimaituwa sagu dididigma matabudi i vitedi bi i kavisuviusidi.[†]

34 Bi ġome mote aiyai mododimo bai i maluwabiye. Banina mabai doğa bi vanuwa lisidimo ba a kunyedbi mane

35 giugiukamağedi a vitedi. Bi aiyai bai i malumaluwabiyyena, mai a vitevite.

36 Maibena Diyousep tana Livai damna nophonemo bi Saiplasimo i tubuġa bi giugiukamağedi awai isaisana Banabas. Isa Banabas banina ba *Taulibagi*.

37 Tana doğa i wai badayena i kuneye bi manena i natome giugiukamağedi i vitedi.

5

Ananaiyas bi Safila

1 Oloto isana Ananaiyas bi mwanena Safila, tedi edi doğa ġaubona a kuneye.

2 Bi tana mwanena vaitena ai anina te mane isuna a kaididi tedi aubaidi. Bi isuna giugiukamağedi a vitedi.

3 Bi Pita Ananaiyas i giuwena gado, “Bai aubaina Seitan kunai anine te nophonem i waibadae bi Aluwa Waiyawa lisinemo kuna kaiyovu, tam doğa kuna kunekuneyena manena isuna kuna kaididi tam aubaim?”

4 Tam maso doğa kuna labe gwase, ee doğa kuna kuneyena mulinemo mane maso kuna kaididi. Bi bai aubaina niga kauwina nophonmo kunai nuwanoġonogötæ bi mainana kuna voiy? Tam mote lava lisinemo ku kaiyovu bi geġa te Maimaituwa lisinemo kuna kaiyovu.”

5 Laġannemo Ananaiyas mai giuna i vaivaiye, tana i kuluva bi i peki. Bi lava matabudi niga kauwina giuna a vaivaiyena a naila gulata.

6 Laġannemo Ananaiyas i pekipeki ba, ġome ewaewali a tava te a suma bi a avali nawe te a dobo.

7 Tedi a taumiya laġan ġotona* te mwanena Safila i tava bi mote i sibe te bai i tubuġa.

* 4:27: Met 27:1,2, Mak 15:1 ♂ 4:32: Giu 2:44 † 4:33: Maimaituwa taukaiwatana ya kakavisuviusi gulatedi: Ee mabai taukaiwatana sa vivile kauwedina. * 5:7: Inglis baibol nophonemo i giu, 3 hours.

⁸ Ĝome Pita i waitalayena gado, “Ku giuwegu, doğa kona kunekeuneyena manena, niga taunana kamaina, ee?”

Bi Safila i giuna gado, “Emaso, mba taunana kamaina.”

⁹ Bi Pita i giuwena gado, “Bai aubaina temi konai anina bi Bada ena Aluwa konai laulubu? Lava mwanem a dobodobona, tedi mataetamo sawai laba te tam kota vaitem sa avali nawem.”

¹⁰ Kamaina te Safila i waimağemoti te Pita kağe pakanemo i kuluva bi i peki. Ĝome ewaewali a sağā vanuwemo bi a kita te waivini i peki. Kamaina bi a avali nawe bi mwanena diyanemo a dobo.

¹¹ Bi Maimaituwa ena dam lavedi matabudi bi lava matabudi niga giuna a vaivaiyena ba a naila gulata.

Giugiukamağedi lava wapewapedi ai yawasanidi

¹² ¹² *Giugiukamağedi mataila bi anisove kauwidi wapewapedi a voyiedi lava lisidimo. Bi tauwaisumağā matabudi Solomon ena yoveyovemo awai ġemotidi,

¹³ bi lava ġesaudi mote waisumegħidi tedi tauwaisumağā vaited waigħemota a naile geġa te lava matabudi a viviledi.

¹⁴ Olooloto bi waiwaivini Bada ai sumaġe bi a solasağā tauwaisumağā nopodimo te laġān matabuna tauwaisumağā iyevina i dididiga.

¹⁵ Tedi lava sidesidedi a avali nawedi etamo te benamo bi duya dabedimo ai kenedi. Tedi mai a voyiena banina Pita i natonatona waguluna maso i takonidi te a yawasana.

¹⁶ Lava kumna ġesaudi Yelusalem diyana malagaidi vaited ai ġemotidi bi lava sidesidedi bi kota lava ġesaudi aluwa gebogebodi a sunesunegħidina vaited a tavaitedi bi matabudi ai yawasanidi.

Giugiukamağedi a laukivigebogebodi

¹⁷ Ĝome pilisi saġasağā guletina bi ena lava Sadisi wai babadidi vaitednopodi unula i wanavu.

¹⁸ Bi Giugiukamağedi a panidi bi biliwelokomo a sivudi.

¹⁹ Bi dudubalemo Bada ena aneya biliweloko mataetina i kaikamäge te i waidolidi a potiyovo bi i giuwedina gado,

²⁰ “Ko nawa Maimaituwa ena vanuwa ganakukunemo ko moito bi yawasana valivaliuna matabuna lava ko giuwedi!”

²¹ Laġān i sako bi giugiukamağedi a nawa pali vanuwinemo, aneya i giugiuwedina mainana bi lava wailovelovedi ai tubu.

Laġānnemo pilisi saġasağā guletina bi ena wai babada ġesaudi bi Diu babadidi vaited bolu ai yogae bi a tava bolu vanuwinemo ai ġemotidi. Bi tauyava a giukamağedi biliwelokomo, te maso giugiukamağedi ai dolidi.

²² Laġānnemo tedi biliwelokomo a tavatava ba giugiukamağedi mote a kitedi, taunana aubaina a munajja bolu babadidi lisidimo bi bai i tubutubuġāna a kamaġati bi a giuna gado,

²³ “Biliweloko mataetina gudugudu kauwena bi tauyava mataetamo a moimoito bi mataeta ke kaikaikamäge ba mote aiyai ĝome ke kita.”

²⁴ Laġānnemo Maimaituwa ena vanuwa tauyavena edi bada bi pilisi edi babada niga giuna a vaivaiye ba, tedi ai nuwanaina bi mote a sibe te bai ya tubuġā.

25 Ğome lava ġemota i tava bi i giuwedina gado, “Olooloto biliwelokomo kona sisusivudina, tedi niganana Maimaituwa ena vanuwemo a moito bi lava sa wailovelovedi.”

26 Ğome pali vanuwina tauyavena edi bada vaitena a nawa bi giugiukamağedi a natomedi. Bi mote a egelidi banina lava a nailedi, male sa lauġakimidi.

Giugiukamağedi Bolu babadidi matedimo mote giu a naile

27 Tedi giugiukamağedi a natomedi Bolu babadidi lisidimo bi pilisi edi bada i wai talavitavitaliedi.

28 [☆]Bi i giuwedina gado, “Tama ke giu vavasağemi te temi mote maso niga oltona isanemo ko wailovelove. Bi geġa te ēmi wailovelove kaikana Yelusalem nopona i waiwanavu. Bi temi ko giugiuwemai te niga lavana ena peki wavuna tama ke avali.”

29 Bi Pita giugiukamağedi ġesaudi vaitedi giu ai munena gado, “Tama Maimaituwa ka voteyateyae mote lava.

30 Temi Yesu kolosi modonemo konai peki bi tamatamada edi Maimaituwa pekimo i ka kenamoito munage.

31 Te katayanemo i waimiyenina Ġalibona bi Tauwaiyawasana. [☆] Te Islael lavedi noppodi ya vitaliedi te sa laukuvasa bi edi gebogebo ya noġotikamağedi.

32 Tama niga kauwidi matamaimo ke kitekitedina ka giugiu nawe, kota mabai Maimaituwa Aluwa Waiyawa i vitevitedina tedi sa vovoteyeteye.”

Gamaliel ena lava i giuwainoġotidi

33 Laġannemo Diu babadidi niga giuna a vaivaiye ba tedi nuwedi i medi gulata bi a ġoegħoena maso ai pekidi.

34 Bi Palisi ġemota isana Gamaliel, tana waīgħoke tauwailovelovenha bi lava matabudi tana a vivibile, tana poudimo i miya moito bi tauyava i giu vavasağedina gado, “Pita bi Diyon ko giuwedi sa potiyovo doğħamo laġan watiġena.

35 Tana i giuna gado, Islael babadimi, ko kita kauwa kaka niga lavedi lisidimo bai ko voiye.

36 Dolinemo mainana oloto isana Tadiyas i moito saġa bi i giu te tana bena kage lava dididiga bi lava wapano 400 a kaiwata. Bi laġannemo tana ġavīgħavyidi ai peki bi taukaiwatana a dabbalala bi bai matabuna i lautautau.

37 Bi tana mulinemo, kota Galili oltona isana Diudas ko noġoti. Mba laġannemo Loum gabemanina lava a iyejievdi bi i moitosaq te lava kumna iai waietadolijedy. Bi tana vaitena ġavīgħavyidi ai peki bi taukaiwatana matabudi ai nawa ġemogħemota.

38 “Taunana aubaina niganana yà giugiuwemi te niga lavedi lisidimo mote bai koma voiye. Bamoda edi noya lava lisinaġa i natona ba, noyana ya lautautau.

39 Bi bamoda Maimaituwa lisinaġa i natona ba mote ġemogħemotina niga lavedi koma giu waitautaudi bamoda temi Maimaituwa kowai ġavieye.” Kamaina bi mba babadidi Gamaliel ena giu ai anine bi a kaiwata.

40 Ğome tauyava giugiukamağedi a ka valageti munağedi bi madamo a kwapudi bi a giu vavasağedi te maso mote Yesu isanemo a giu munaga, kamaina bi a kita kamağedi te a nawa.

[☆] **5:28:** Met 27:25 [☆] **5:31:** Giu 2:33

⁴¹ Ĝome giugiukamağedi ma nuwavisudi bolu vanuwina a potiyovo kamäge bi a nawa banina Maimaituwa i vinedi te tedi kamaina te sai nuwatoi Yesu isana aubaina.

⁴² Bi lağan matabuna pali vanuwinemo bi lava edi vanuwa nopoligā giu visuvisuna wailovelovena mote a kaisako bi a laulauguguya te Yesu tana Vinevine Kamağena.

6

Taupaula 7 a vinedi

¹ Mba lağandimo tauwaikaiwatana iyevina i sağasağā. Bi tauwaisumağā Gulik kalinana taugiuwena a moito te Diu Ĝibulu taugiuwena a giuvitavitaliedi. Banina Gulik iwape mote a kita kauwedî kani soiyenemo.*

² Taunana aubaina tauwaikaiwatana 12 tauwaisumağā a yogedi a tava ai ġemotidi bi a giuwedina gado, “Mote i visu te kani soiyenemo ka soisoikauleya bi Maimaituwa giuna lauguguyaena ka kaisako.

³ Taunana aubaina, ema lava waisumegimi ko kita te olooloto 7 sibe lavedi bi Aluwa i waiwai wanavudina ko vinedi te tama niga noyana ka vitedi te sai badaye.

⁴ Bi tama kamaina te Maimaituwa giuna ka lauguguyaē bi pali ka kaididi.”

⁵ Ĝome giugiukamağedi edi giu, lava matabudi ai anine. Kamaina bi Stivin, waisumegina bi Aluwa Waiyawa i waiwai wanavuna a vine. Bi ena lava ġesaudi ba: Filip, Pokolas, Nikano, Timon, Pamemas bi Nikolas. Nikolas tana ba Eteni, Entiyok olotona bi wala i waila Diu.

⁶ Tauwaisumağā niga oloolotodi 7 ai doli natomedi giugiukamağedi lisidimo. Bi giugiukamağedi nimedi olooloto 7 dabedimo a sivudi te a laupali.

⁷ Kamaina bi ġome Maimaituwa giuna i tuwa. Bi tauwaikaiwatana iyevina Yelusalem nophonemo i wapa kasaġe. Bi pilisi wapewapedi vaitedi a nato Yesu ena kauwa a wailovelovena ai sumaġe.

Stivin a pani

⁸ Maimaituwa Stivin i ka visuvisu bi ġailisi i vite te anisove kauwidi bi mataila i voivoiyedi lava lisidimo.

⁹ Bi geġa te Diu lavedi ġesaudi Stivin a giu vitavitale, tedi ba bolu vanuwina isana *Waitaupaula yababa i kovi* lavedi. Tedi ba Diu lavedi mabai Sailin, Aleksandiliya, Silisija bi Eisiya plovinsina lavedi. Tedi Stivin vaitena waikagiu ai tubu.

¹⁰ Bi geġa te Aluwa Waiyawa nuwauyauya Stivin i vite bi i gagagaliyena mote gemogemotina te maso a lauyovoġe.

¹¹ Taunana aubaina tedi kandavonemo olooloto ġesaudi a gwayedti te kaiyovumo sa giuna gado, “Tama ke vaiye te Stivin Mousis bi Maimaituwa i giu waiyovoyovodi.”

¹² Niga giudimo lava, waibabada bi waīgake tauwailovelovena a ka medimedidi. Kamaina bi tedi Stivin a pani bi ai doli nawe bolu babadidi lisidimo.

¹³ Ĝome tedi giu kaikaiyovudimo lava ġesaudi a giuwedi te sa giuna gado, “Niga lavana ke vaiye te tana Maimaituwa ena vanuwa bi ena waīgake Mousis i vitezitena lağan matabuna i laulauguvogedi.

* **6:1:** Teteka labena (table). Niga banina ba kani soiyena waibadayena ee mane labena waibadayena, Gulik giuna *table banina ba banika*.

14 Tama ke vaiye te i giuna gado, ‘Niga Nasalet Yesuna male pali vanuwina yaka gebogebi bi Diu edi vaivai Mousis i vitevitemaina ya vitatedi.’

15 Tedi mabai bolu babadidi a miyamiyana Stivin a kitakitadidi bi kitana i nuwavitala maibena aneya.

7

Stivin Diu babadidi matedimo i lauguguya

1 Pilisi sağasągą guletina Stivin i wai talayena gado, “Niga lavedi bai sa giugiuwena ba giukauwa, ee?”

2 *Bi Stivin edi giu i waimunena gado, “Tamatamagu bi tuwatuwağagu bai yà giuwena ko vaiye. Maimaituwa namanamalina wala Mesapotomiyamo Eiblağam lisinemo i laumağata, mulığa kaka i nawa Alanmo i miya.

3 “Bi Maimaituwa Eiblağam i giuwena gado, ‘Em dobu bi em lava kwa gosedi bi dobu tagu yài lovemnemo kwa nawa.’

4 *Kamaina bi ena dobu Mesapotomiya i gose bi i nawa Alanmo i miya. Ğome tamana i peki mulinemo, Maimaituwa Eiblağam i giukamağe niga dobunemo niganana ta miyamiyancem.

5 *Mba lagannemo Maimaituwa mote doğa ġaubona niga ġome i vite. Bi Maimaituwa i giuwapa te lağan mulığa tana bi ena tubulelesa ya vitedi. Avena te Eiblağam mote i wainatuna bi yağolo te Maimaituwa lisinemo i sauga.

6 *Maimaituwa i giuwena gado, ‘Em tubulelesa kaka wali dobumo sai taupaula yababa. Bi kwalabu 400 nopolidimo mba dobuna lavedi kaka em tubulelesa sa voiyedi te sai nuwatoitoi.

7 *Bi mba dobuna lavedi aubaidi sa wai taupaula yababana kaka yà kovoğidi. Bi mulığa kaka em tubulelesa mba dobuna sa gose kamäge bi sa nato niga dobunemo bi sa lauduneyegu.’

8 *Mba ġome Maimaituwa kwapibwali ena waianina Eiblağam i vite. Bi lagannemo Aisik i tubuğta, lağan 8 mulidimo Eiblağam kwapibwali i voiyen Aisik lisinemo. Bi kota Aisik natuna Deikap lisinemo i voiyen. Bi Deikap natunatuna 12 lisidimo kota mainana i voiyen. Niga lavedi edi tubulelesa ba tada.

9 *“Deikap natunatuna tasidi Diyousep a unule, taunana aubaina tana a kune kamäge Idip lavedi lisidimo te yai taupaula yababa. Bi geğə te Maimaituwa tana vaitena,

10 *taunana aubaina ena pilipili matabudimo i sagu. Maimaituwa Diyousep nuwauyauya i vite bi ena yawasanamo Idip ġalibonana nuwana i laukwasili. Taunana aubaina ġalibona, Diyousep waibada i vite te Idip dobuna matabuna bi ena vanuwa nopona i waibadae.

11 *“Kamaina bi Idip bi Keinan dobudu matabudi gomala i ka gebogebodi bi wainuwatoi dididig i tubuğta. Bi eda magula mote bamō kani a banavi.

12 Lağarnemo Deikap i vaiye te Idipmo kani, tana natunatuna eda magumagula i giukamağedi. Tedi mote ġome nawenawedi bi geğə te a nawa.

13 Bi kota edi nawa wailabunemo Diyousep i kamağati munäge tuwatuwağana lisidimo. Ğome kaka Idip ġalibonana Diyousep ena vanuwa lavedi i sibedi.

* **7:2:** Pak 12:1 * **7:4:** Pak 12:4 * **7:5:** Pak 12:7, Pak 13:15, Pak 17:8 * **7:6:** Pak 15:13,14

* **7:7:** Pot 3:12 * **7:8:** Pak 17:10-14, Pak 21:2-4, Pak 25:26, Pak 29:31-35:18 * **7:9:** Pak 37:28, Pak 39:2,21 * **7:10:** Pak 41:39-41 * **7:11:** Pak 42:1,2

¹⁴ *Diyousep tamana Deikap bi ena vanuwa lavedi wapedi 75 edi giu i giukamağe te sa nato Idipmo.

¹⁵ *Kamaina bi Deikap i nawa Idipmo, ġome tana bi natunatuna a miyamiyana eete a peki.

¹⁶ Bi tubuğdi a munağedi te Sekemmo tauyewamo a sivudi wala Eiblağam manemo i gimegimelina Ĝema natunatuna lisidimo.

¹⁷ *“Lağan i watiwatige te Maimaituwa Eiblağam lisinemo bai i giugiuwapaña ya tubuğa. Bi Idip noponemo eda lava Islael lavedi iyevina i wapa gulata.

¹⁸ Kamaina bi lava ġesau i waiġalibona Idipmo. Niga lavana mote Diyousep i sibe.

¹⁹ *Bi niga ġalibonana eda magumagula i laukivi gebogeboyedi bi i egelidi te natunatudi meyemeyedi doğamo a sivu yovoġed te sa peki.

²⁰ *Mba laġannemo Mousis i tubuğa bi tana gomana mulemulelena Maimaituwa matanemo. Nawalai faiona tinana bi tamana edi vanuwemo a labe.

²¹ *Bi laġannemo mote ġemoġemotina te maso a labe, tana a sako yovoġe. Bi ġalibona natuna waivinina i vai, te i ġamo bi i wai nature maibena natu otina.

²² Bi tana Idip edi nuwauyauyamo ai lovelove. Tana ena giumo bi ena kauwemo lava ġaiġailisina i tubuğa.

²³ *“Laġannemo Mousis ena kwalabu 40 a kovi bi i ġoe te ena lava Islael ya vakiđedi.

²⁴ Bi Mousis i kita te Idip lavana i miya moito te Islael olotona i katikati vunu. Ĝome tana ena tau mulinemo i moito bi biwana i vai te Idip lavana i lai peki.

²⁵ Bi Mousis i wainoġota te ena lava otidi maso a sibe te Maimaituwa yai etadoliye te tana kaka ena lava yai yawasanidi bi geġa te tedi mote a sibe.

²⁶ Bokina mainana i kita te ena lava Islael labu a waigaġiġasi. Kamaina bi Mousis i nawa i katautaudi bi i giuwedina gado, ‘Ei, mba em tau bai aubaina ko waikaġiġasi?’

²⁷ Ĝome oloto ena tau i laulaugulatena Mousis i bibini bi i giuwena gado, ‘Tam aiyai waibada i vitem bi kwa waibadaemai bi kwa etaetalemai?’

²⁸ Tam maġo Idip lavana kuna lai peki, mai niganana tagu kwa lai pekigu, ee?’

²⁹ Laġannemo Mousis niga giuna i vaivaiye ba tana i naila i nawa Midian. Ĝome i miyana maibena tautavatava bi natunatuna oloolotodi labu.

³⁰ *“Kwalabu 40 a kovi mulidimo kalakalalelemo oya Sainai diyanemo, kai tomboluna, vavavannemo aneya i laumaġata Mousis lisinemo.

³¹ Laġannemo nigamai i kitakita ba i tava. Kamaina bi i nawa diyanemo maso i kita kaukauwena mba Bada kalinana i vaiyena gado,

³² ‘Tagu taunana em magumagula Eiblağam, Aisik bi Deikap edi Maimaituwa.’ Mousis naila i kagusugusu bi mote i waikita munaġa.

³³ Kamaina bi Bada, Mousis i giuwena gado, ‘Em kaġe suma kwa kaikamağe. Banina mba gabunemo kwa moimoitona ba doġa waiyawa.

* 7:14: Pak 45:9,10,17,18 * 7:15: Pak 46:1-7, Pak 49:33 * 7:17: Pot 1:7,8 * 7:19: Pot 1:10,11, Pot 1:22 * 7:20: Pot 2:2 * 7:21: Pot 2:3-10 * 7:23: Pot 2:11-15 * 7:30: Pot 3:1-10

34 Tagu egu lava edi wainuwatoi Idipmo e kita bi kota edi lauaiyoi e vaiye. Bi tagu e yovona ba yài yawasanidi. Taunana aubaina kwa nato bi niganana yà giukamağem kwa munağä Idipmo.'

35 *“Mousis tana taunana dolinemo Islael lavedi a daboke bi a giuwena gado, ‘Tam aiyai ġalisi i vitem bi kwa waibadaemai?’ Tana taunana Maimaituwa i giukamağe te lava ya kapotiyovodi bi yai etadoliyedi, aneya kai tomboluna vavavaninemoo lisinemo i laulaumağatana ena sagumo.

36 *Islael lavedi Idipmo i kapotiyovodi bi anisove kauwidi bi mataila Idipmo i voiyedi. Bi kota Nisa Sabasabanemo bi kalakalalelemo kwalabu 40 nopolidimo.

37 *Mousis Islael lavedi i giuwedina gado, ‘Maimaituwa kaka taugiuwatana ġemota nopomimo ya vine bi ya giukamägena lisimimo maibena tagu.’

38 *Bi tana taunana kalakalalelemo Islael lavedi, vaitedi ai ġemotidi. Tana ġome eda magumagula vaitedi bi kota Mousis oya Sainai dabanemo yawasana giuna aneya i giuvite te i waidama lisidemo.

39 Bi geġa te eda magumagula mote kalinana a voteyateyae. Tedi a daboke bi a goegoena maso a munağä Idip.

40 Taunana aubaina Elon a giuwena gado, ‘Ema maimaituwa kwa voiyedi te sai etadoliyemai. Niga lavana Mousis Idipmo i ka potiyovoda bi tada mote ta sibe te bai lisinemo i tubuġa?’

41 Kamaina bi tedi koikoitau a voiyena kitana maibena kau natuna. Bi koikoitau a voivoyena lisinemo a soi, a lausewasewa bi a vivivile.

42 Taunana aubaina Maimaituwa i miyatautauliyedi bi i kita kamağedi te kipola, suwala bi nawalai galewemo a laulauduneyedi, maibena taugiuwatana edi bukamo a gilugilumina mainana. Ĝome Maimaituwa i giuna gado,

‘Islael lavemi, wala kwalabu 40 kalakalalelemo
kona miyamiyana ba mote
tagu lisigumo ko laulausewasewa.

43 Bi temi mba maimaituwa Molek ena kape
kona ava'avalı waibabali.

Bi kota kipola maimaituwana Lafen aluwina
kona ava'avalı waibabali.

Temi mba mwalidi kona voiyedi
bi kona laulauduneyedi.

Taunana aubaina yà giukamağemi
te emi dobuko potiyovo kamağe
bi Babilon mulitaulinemo ko nawa.’

44 *“Kalakalalelemo eda magumagula Maimaituwa mayavaina kapena a ava'avalı nawe. Bi a voiyena ba bainewa Maimaituwa Mousis i giugiuwena mainana. Bi kota kitana bainewa i walovena mainana luvanemo i voiy.

45 Laġan muliġa Diyoсуwa eda magumagula i wai etadoliyedi ġavixi a nponemoo bi lava mba dobudimo miyemiyedi Maimaituwa i kwavi waipotiyovodi te dobuna a vai, lava niga ġome a miyamiyana lisidimo. Bi Maimaituwa mayavaina kapena a avali tavaite niga dobunemo Maimaituwa ani laudunenä bi ġome i kenana eete Deividä ena waibada saugina.

⁴⁶ *Maimaituwa, Deivida nuwana i vai. Bi Deivida, Maimaituwa i waibağā te maso i waianine bi pali vanuwina i ġala, Deikap ena tubulelesa edi ani laudune.

⁴⁷ *Bi geğä te Solomon pali vanuwina i ġala Maimaituwa aubaina.

⁴⁸ Bi kota Maimaituwa sağasağā guletina mote lava vanuwa a ġaleğaledina nopolimo ima miyamiya. Taugiuwatana niga mainana i giu:

⁴⁹ 'Mala egu ani miya

bi dobu kağegu ani waitupamoitona.

Vanuwa bainewa kitana kwa ġola aubaigu?

Ee bamo egu vanuwa ani waiyawasi?

⁵⁰ Tagu mote mwali matabudi malamo

bi dobumo nimagumo e voyiedi?" "

⁵¹ Stivin yağolo ena giu ya nawenawe, "Temi nopomi ġaigäidi, beyemi a pota bi kona laukasağaiğai mote Maimaituwa giuna koma vaivaiye. Maibena emi magumagula. Temi sauga matabuna Aluwa Waiyawa ko laulaukasağaiğaiye.

⁵² Emi magumagula wala taugiuwatana matabudi a laukivigebogeboyedi bi ai pekidi. Tedi ba lava didimanina ena nato a giugiuwata. Bi lağannemo i tavana ba temi kona kaisoluğe bi konai peki.

⁵³ Maimaituwa ena waiğake aneya i vitedi bi a natome eda magula lisidimo bi temi mote ko kaiwata."

Stivin ġakimemo ai peki

⁵⁴ Lağannemo Diu babadidi Stivin ena giu a vaivaiyedi ba a medi gulata lisinemo bi mwakedi a sanadididi.

⁵⁵ Stivin Aluwa Waiyawa i waiwanavu bi i wai kita sağa malamo te Maimaituwa namalina bi Yesu, Maimaituwa kataiyanemo i moimoitona i kita.

⁵⁶ Kamaina bi Stivin i giuna gado, "Koi kita, tagu mala nuwa wasana e kita bi Maimaituwa kataiyanemo Tana Taunana Natuna ya moimoito."

⁵⁷ Niga giudi a vaivaiyedi ba beyedi a sula gududi bi matabudi ai lasa te velau Stivin a dubutawi.

⁵⁸ Tedi a solu nawe malagai mulitaulinemo bi ġome a lauğakimi. Bi tauwaiwavu edi gala a lolodi bi oloto ewalina isana Sol* kağe pakanemo a sivudi te ya labedi.

⁵⁹ Lağannemo Stivin a laulauğakimi ba tana i laupalina gado, "Bada Yesu, aluwigu kwa vai!"

⁶⁰ Kamaina bi tuwapekana i waitupagwaliğe bi kalinana dididiginemo i binauna gado, "Bada niga lavedi edi gebogebo kwa noğotikamağe." Stivin niga giuna i vato mulinemo te i peki.

8

Tauwaisumağä laukivigebogebo a banavi

¹⁻² Bi Sol ena waianina Stivin ai peki.

Diu babadidi Stivin a laipeki mulinemo, olooloto tauwaisumağä Stivin a ġabe gulate bi a avali nawe tauyewamo a sako. Mba lağanninem kota Yelusalemmo laukivigebogebo dididiga tauwaisumağä lisidimo i tubuğä.

* 7:46: 2 Sam 7:1-16 * 7:47: 1 Ġali 6:1-38 * 7:58: Sol mulığa isana Pol, Yesu ena tauwaikaiwatana laukaina.

Te tauwaisumağā matabudi a dabalala bi a nawa Diudiya bi Sameliya plovinsidi nopođiğā. Bi giugiukamağedi taudiğā Yelusalemmo a miya gwasa.

³ **¶**Gome Sol lava i lauegelidi te Maimaituwa ena dam laukivigebogebayedai tubu. Tedi a nawa vanuwa bi vanuwa bi tauwaisumağā oloolotodi bi 8waiwaivinidi a solu yovođedi te biliwelokomo a sivisivu nawedi.

Filip Sameliyamo i lauguguya

⁴ Tauwaisumağā a dabababalalana a nawa malagai te malagai bi Yesu giuna visuvisuna a lauguguyaē.

⁵ Bi Filip i nawa malagai dididigina Sameliya dobuna nopoñemo bi Vinevine Kamağena giuna visuvisuna i lauguguyaē lava lisidimo.

⁶ Lağannemo lava kumdi Filip ena lauguguya a vaivaiye bi anisove kauwidi a kitekitedi ba tedi matabudi ena giu a vaiye kaukauwe.

⁷ Banina Filip lava nopođimo aluwa gebogebodi i kwavi vaidi bi ma galalidi a potiyovo. Bi kota lava wapewapedi tunipekipikekidi bi kağe nuwakududi i waiyawasanidi.

⁸ Taunana aubaina lava mba malagaina dididiginemo ai nuwavisu gulata.

Saimon taubwalabwalau

⁹ Sameliyamo oloto isana Saimon walaka bwalabwalauna miyamiyana, Sameliya lavedi matabudi ena bwalau kauwidi i voivoiyedina a sovesove. Bi i seğaseğala te lava dididiga.

¹⁰ Bi lava yababa te lava nananakidi mataudi kalinana a vaivaiye kauwe bi a giu te, "Maimaituwa ena ġailisi dididiga lisinemo."

¹¹ Tedi Saimon kaiwatana walaka ai tubu bi ena bwalaumo lava i wai soveyedi.

¹² Bi Lağannemo Filip Maimaituwa ena waibada bi Yesu isana i laulau-guguyaē ba olooloto bi waiwaivini ai sumağā bi i kabuludi.

¹³ Bi Saimon vaitena i waisumağā bi i kabulu. Gome Filip ena ani nawamo i kaiwata. Bi Filip anisove kauwidi bi mataila i voivoiyedina Saimon i kitedi bi i sovesoveyedi.

¹⁴ Lağannemo giugiukamağedi Yelusalemmo a vaiye te Sameliya lavedi Maimaituwa giuna ai sumağā, tedi Pita bi Diyon a giukamağedi lisidimo.

¹⁵⁻¹⁶ Banina tedi yağolo mote Aluwa Waiyawa i yovo tauwaisumağā valivaludi lisidimo. Bi tedi ba Bada Yesu isanemo a kabulu otigedi. Lağannemo Pita bi Diyon a tava lisidimo ba aubaidi a laupali te Aluwa Waiyawa sa vai.

¹⁷ Kamaina bi Pita bi Diyon nimedi tauwaisumağā dabeledimo a sivudi bi Aluwa Waiyawa a vai.

¹⁸ Bi lağannemo Saimon i kita te giugiukamağedi nimedi tauwaisumağā dabeledimo a sivudi te Aluwa Waiyawa a vai. Gome Saimon mane i waiyoyo Pita bi Diyon lisidimo

¹⁹ bi i giuwedina gado, "Niga ġailisina kota ko vitegu te aiyai dabanemo nimagu ya sakona ba Aluwa Waiyawa ya vai."

²⁰ Bi geğä te bi Pita i giuwena gado, "Tam male em mane vaitena ko nawa kai kalakalatinemo. Banina tam kuna noğoti te Maimaituwa ena puyo bena manemo kwa gimeli ee!"

²¹ Tam mote Maimaituwa i waianinem te tama ema noyamo kwa sağā banina nuwapoum mote i didimana Maimaituwa matanemo.

²² I visu te mba em noğotidi gebogebodi kwa kuvesidi bi kwa laupali Bada lisinemo te em gebogebi male ya noğoti kamağedi.

²³ Banina e kitam te kuna unula gulata lisimaimo bi em noğota gebogebodi sa waibadaem.”

²⁴ Kamaina bi Saimon i giuwena gado, “Aee aubaigu ko laupali Bada lisinemo te bai kuna giugiuwena lisigumo mote mainana ima tubuğa.”

²⁵ Ğome Pita bi Diyon edi waisumağ a giuweda bi Bada Yesu giuna visuvisuna a lauguguyae. Mulinemo tedi a munamunağ Yelusalemmo ba Sameliya malagaidığa giu visuvisuna a laulauguguyae.

Filip bi İtiopiya badana dididiga

²⁶ Kamaina bi Yelusalemmo Bada ena aneya Filip i giuwena gado, “Kwa vononoğ a bi kwa yovo kwa nawa yalousa yawaninağ. Tam eta Yelusalemmo bi i yovo i nawa Gasa taunana kwa kaiwata.” (Mba etana i pupu aubaina lava mote sima kaikaiwata).

²⁷ Ğome Filip i modina i nawanawa etamo te İtiopiya olotona i banavi bi olotona ba waibadana dididiga, ġalibona waivinina isana Kandeke ena mane taulabena. Niga olotona i nawa Yelusalemmo laudune aubaina,

²⁸ bi ena seliotmo i munamunağ ba etamo taugiuwatana Aisaiya ena buka i iyeiyevi.

²⁹ Kamaina bi Aluwa Waiyawa Filip i giuwena gado, “Kwa nawa noi seliyotina diyanemo kwa moito.” ³⁰ Bi ġome Filip i velau seliot diyanemo bi i vaiye te olotona taugiuwatana Aisaiya ena buka i iyeiyevi. Kamaina bi Filip i waitalayena gado, “Bai kwa iyeiyevina banina kwa sibesibe ee gegə?”

³¹ Bi olotona ena giu i waimunena gado, “Bainewa yà sibe? Walitau ya giuwailovelovegu kaka yà sibe.” Kamaina bi olotona Filip i giuwe te i valageta ena seliotimo bi diyanemo i miya.

³²* Bi olotona Aisaiya ena bukamo i iyeiyevina ba niga mainana i giu: “Lava tana ai doli nawe

bi sa vununa maibena sipu.

Bi kota maibena sipu lauewalina
laġannemo kapalina a bwalbwali,
ba tana i miya moimoisili
bi mote bai i giuve.

³³ Laġannemo a ka gebogebi gulate,
tana mote aubaina i giu ġaigailisi.

Mote aiyai kaka ena tubulelesa
ima giuwata.

Banina ena yawasana dobumo ba damona.”

³⁴ Ğome İtiopiya badana Filip i waitalayena gado, “Ae goma, ku giuwegu, taugiuwatana aiyai ya giugiwe, tana taunağ ee, lava ġesau?”

³⁵ Kamaina bi Filip, Aisaiya ena bukamo giugiuna ġemotinemo giu i waitubu bi Yesu giuna visuvisuna giu wailovelove i wai tubu.

³⁶⁻³⁷ Tedi a nawanawa etağ te gaubemo a tava bi İtiopiya badana i giuwena gado, “Ei, gauba nove, tagu kamaina te yà bulu bai ya ka pilipiligu?”*

³⁸ Kamaina bi ena seliot tauvelauyenä i giuve te i moito bi tana bi Filip a nawa gaubemo. Ğome Filip İtiopiya badana i kabulu.

* **8:32:** Ais 53:7,8 * **8:36-37:** Kulikulidi wadubodi ġesaudimo nigamai a giu, *Tam bamoda nuwam tabutabunemo kwai sumağana ba yà ka bulum.*

39 Lağannemo gaubemo a lovolovo tava ba Bada Aluwina i waimağemoti te Filip i avali nawe. Bi Itiopiya olotona mote Filip i kita munäge. Bi tana ma yasisina i gelu i nawa banina Maimaituwa i waiyawasani.

40 Filip bainewa te Adotasmo i laumağata. Tana malagai matabuna nopolidga i nawa bi giu visuvisuna i laulauguguya nawena eete Seseliyamo i tava.

9

Sol ena yawasana i vitale

1 Mba lağandi nopolidmo Sol yağolo te nuwana i medi gulata bi i giu te Bada ena tauwaikaiwatana yai pekidi. Taunana aubaina i nawa pilisi sağasağga guletina lisinemo bi

2 i waibağga te pepa ya kulidi Diu edi bolu vanuwidi babadidi aubaidi Damaskas malagainemo. Tedi maso mba pepedi a iyevidi bi Sol ai anine te olooloto bi waiwaivini Yawasana Etana taukaiwatana maso i panidi bi i natomed Yelusalemmo.

3 Kamaina bi Sol i nawa Damaskas malagaina diyanemo i tavatava ba yanayana wai matakikanina malamo i wai mağemoti te Sol i yana kwaiivivili,

4 bi i kuluva doğamo i talağga. Bi kalina galewemo i vaiyena gado, “Sol, Sol bai aubaina kwa laulau kivigebogeboyegu?”

5 Sol i waitalana gado, “Tam aiyai, Bada ee!”

Bi Yesu i giuna gado, “Tagu Yesu, tagu taunana kwa laulau kivigebogeboyegu.

6 Yağıyağına kwa moito makai bi kwa nawa malagai dididiginemo bi ġome sa giuwem te bai kwa voiye.”

7 Olooloto Sol vaitena a nawananawana, ġome a tau moimoito giu geğä banina tedi kalina a vaiye bi mote aiyai a kita.

8 Ġome Sol i miya moito bi gado yai kita ba matana i wai dudubala bi mote bai i kita. Kamaina bi nimanemo a kabi bi ai wai doli nawe Damaskas.

9 Bi ma matapotapotana i miyana lağan faiona a kovi, mote bai i kani bi i tego.

10 Damaskas nopolidmo tauwaikaiwatana ġemota isana Ananaiyas i miyamiya. Bi wailove i kita Bada i laumağata bi i giuwena gado, “Ananaiyas.”

Bi ena giu i waimunena gado, “Bada, tagu niga.”

11 Ġome Bada i giuwena gado, “Kwa modina kwa nawa eta sa wai isana, *Eta Didimanina*. Mba ġome Diudas ena vanuwemo kwa tava bi kwai talana Tasis olotona isana Sol aubaina, tana ġome niganana ya laulaupali lisigumo.

12 Bi wailove i kita te oloto isana Ananaiyas ya natonato lisinemo te nimana dabanemo ya sivudi bi yai kita munağga.”

13 Ġome Ananaiyas ena giu i waimunena gado, “Bada, lava wapewapedi mba olotona ena kauwa a giuwegu, te tana taukaiwatam Yelusalemmo i kaka gebogebodi.

14 Bi pilipilisi edi babada ġailisi a vite te i nato Damaskasmo te taulauduneyem matabudi ya panidi.”

15 Bada, Ananaiyas i giuwena gado, “Kwa nawa banina tagu niga olotona e vine te egū noya ya voiye bi isagu ya giuwaimağati, Eteni lavedi bi ġaligalibona bi Islael lavedi lisidimo.

16 Bi tagu yài love te bainewa wainuwatoi dididiga ya banavi tagu isagu aubaina.”

¹⁷ Kamaina bi Ananaiyas i nawa vanuwemo i valageta. Te nimana Sol dabanemo i sak bi i giuwena gado, “Valetigu Sol, etağ a kuna natonato bi Bada Yesu lisimmo i laulau magatana, taunana i giukamağegu te tam kwai kita munağ a bi Aluwa Waiyawa yai wanavum.”

¹⁸ Lağannemo Ananaiyas nimana Sol dabanemo i sakosako ba mağemota mwali kitedi maibena iyana vevedi matanemo a kuluva bi matana i layana munağ a, moito bi Ananaiyas Sol i kabulu.

¹⁹ Kamaina bi Sol kani i kani te ena ġailisi i vai munağ e.

Sol Damaskasco lauguguya i waitubu

Sol Damaskasco tauwaikaiwatana vaitena a taumiyamiya lağan visa.

²⁰ Ĝome bolu vanuwidiğ a i nawa bi lauguguya i waitubuna gado, “Yesu tana Maimaituwa Natuna.”

²¹ Ĝome tedi mabai a vaivaiyena ba a tagugu bi ai giugiuna gado, “Niga olotona tana taunana Yelusalem nophonemo Yesu tauwaisumağena i kaka gebogebodi. Bi niganana i tava niga ĝome bi tauwaisumağ a ya pani nawedi Yelusalemmo pilipilis edi babada lisidimo.”

²² Bi geğ a te Sol ena lauguguya i ġailisi gulata bi i kamagat i kauwe te Yesu tana Maimaituwa ena Vinevine. Bi Diu lavedi Damaskasco miyemiyedi mote ġemoġemotina te Sol vaitena sai kagiu.

²³ Lağan wapawapa a kovi mulidimo Diu lavedi ĝome miyemiyedi ai ġemotidi bi Sol kana pota a yesi te maso ai peki.

²⁴ Bi geğ a te lava ġesaudi Sol a tainuwatau. Bi Diu lavedi suwala bi dudubala tedi malagai ganakukuna mataetina a yaveyave te Sol maso i laupotiyovo bi ai peki. ²⁵ Taunana aubaina dudubala ġemota Sol ena lava kaikaiwatana dou nophonemo a suveki bi ganakuku koiyavusinemo ai dawe yovoğe.

²⁶ Lağannemo Sol Yelusalemmo i tava bi i ġoe te maso tauwaikaiwata vaitedi ai ġemotidi bi tedi matabudi a naile bi mote ai sumağ e te tana tauwaikaiwatana ġesauna.

²⁷ Kamaina bi Banabas, Sol i waidoli nawe giugiukamağedi lisidimo bi i giuwedi te bainewa Sol i nawanawa Damaskas bi etamo Bada lisinemo i lau-mağata. Bi kota i giuwedi te Sol bainewa Damaskasco ma laudabatolana Yesu isana i lauguguyae.

²⁸ Ĝome Sol tauwaikaiwatana vaitena a miya bi Yelusalem malagaina nophonaga ma laudabatolana Bada isana i laulauguguya nawe.

²⁹ Bi kota Diu lavedi Gulik kalinedi taugiuwena vaitedi ai kagiu bi a wai saqasaga. Bi tedi a goeġoena maso Sol ai peki.

³⁰ Bi lağannemo tauwaisumağ a vaivaiye ba tedi Sol ai doli nawe Seseliya bi a giukamağ e i nawa Tasis.

³¹ Mba lağandimo Maimaituwa ena dam lavedi Diudiya, Galili bi Sameliya dobudimo miyemiyedi tedi nuwed i kena. Bi Aluwa Waiyawa ena ġailisimo tedi i laibagidi te a ġailisi. Tedi Maimaituwa a vivivile bi ena dam iyevina i dididiga.

Pita Aniyas i wai yawasani bi Dokas pekimo i ka kena moito

³² Mba lağandimo Pita i nawa dobu bi dobu bi kota Laida malagaina nophonemo tauwaisumağ a i vakitedi.

³³ Ĝome tana oloto isana Aniyas i banavi bi tana sida tunipekipi i vai bi i kenana kwalabu 8 a kovi.

³⁴ Bi Pita i giuwena gado, “Aniyas, Yesu Keliso i wai yawasanim, ku moito em kebana kwa noku.” Noi taunana te Aniyas i yawasana te kenamoito.

35 Mba ġome Laida bi Salon malagaidi lavedi matabudi, mainana a kitakita ba a nuwavitaliedi bi Bada ai sumaġe.

36 Bi kota Diyopa malagainemo tauwaisumaġa waivinina i miyamiyana isana Tabita. (Gulik kalinedimo isa Tabita ba Dokas). Tana laġan matabuna kauwa visuvisudi i voivoiyedi bi lava wainuwatoitoidi i sagusagudi.

37 Laġan ġemota tana i sida kauwa te i peki. Kamaina bi tubuġina a koġa bi a avali saġe noke bena wailabunemo* a sako.

38 Bi Laida malagaina ba Diyopa diyanemo, taunana aubaina tauwaisumaġa Diyopamo a vaiye te Pita Laidamo i miyamiya. Kamaina bi olooloto labu a giukamağedi te Pita sai baġana gado, “Aee, ku nato makai lisimaimo.”

39 Kamaina bi Pita niga oololotodi vaitedi a munaġa Diyopamo. Laġannemo tedi ġome a tava ba Pita ai doli saġe noke bena wailabunemo. Bi iwape matabudi Pita a moito kwaivivili bi a gaġaġaba. Tedi kwama bi gala Dokas ma miyanemo i voivoiyedina Pita ai love.

40 Ĝome Pita matabudi i giuwedi te a potiyovo vanuwa dibunemo. Bi tana tuwapekana i waitupagwaliġe bi i laupali. Bi i tauvitale te waivini pekipekina i kita bi i giuwena gado, “Tabita, ku kenamoito.” Tana matana i layana bi laġannemo Pita i kitakita ba i kenamoito.

41 Pita nimana i tuġi bi waivini nimanemo i kabi te i solu waimoito. Ĝome tana, iwape bi tauwaisumaġa i yogedi a saġa bi i wailovedi te waivini i yawasana munaġa.

42 Lava matabudi Diyopa nophonemo bai i tubutubuġana giuna a vaiye bi lava wapewapedi Bada Yesu ai sumaġe.

43 Pita oloto isana Saimon vaitena Diyopamo laġan wapewapedi a miyamiya. Bi Saimon ena noya ba musala kwapidi i kopedi bi i waikunekuneyedi.

10

Pita bi Koniliyas

1 Seseliya malagainemo oloto isana Koniliyas i miyamiya, tana ba tauwaiġviya edi bada, sawai isedina *Itali potumina*.

2 Tana ba lava didimanina bi ena vanuwa lavedi matabudi Maimaituwa a laulauduneye. Tana laġan matabuna Diu lavedi wainuwatoitoidi i sagusagudi bi kota Maimaituwa lisinemo i laulaupali nonoġa.

3 Bi laġan ġemota suwala 3-ya okoloki mainana* bi Koniliyas wailove i kita, wailovenemo ba Maimaituwa ena aneya i laumaġata bi i giuwena gado, “Koniliyas.”

4 Koniliyas ma nailina tana i kitadidi bi i giuna gado, “Bada bai kwa ġoegoe?”

Bi aneya i giuwena gado, “Em pali bi em waisagu lava wainuwatoitoidi lisidimo Maimaituwa i sibe bi nuwana kuna laukwasili. Tam em pali maibena sewasewa sa gabugabuna panena.

5 “Taunana aubaina niganana oolootto ġesaudi kwa giukamağedi te sa nawu Diyopa bi ġome oloto isana Saimon bi wai isaisa ba Pita sai doli natome.

6 Tana ena tau ġesau Saimon musala kwapidi taukopedi ena vanuwemo ya miyamiya. Mba vanuwina ba nisa diyanemo.”

* **9:37:** Gulik baibol bi nigilisi a giuna *upstairs room*. * **10:3:** Suwala 3:00 mainana bi augunai male i laulaupali (3:1 ko kita).

⁷ Lağannemo aneya giu i wai kovi bi i nawanawa ba Koniliyas ena taupaula labu bi ena tauwaiğaviya ġemota i giuwedi a tava. Bi tauwaiğaviya tanā ba Maimaituwa taulauduneyena.

⁸ Bi bai matabuna i tubutubuğana i giuvitedi bi i giukamağedi a nawa Diyopa malagainemo.

Pita wailove i kita

⁹ Bokinamai suwala modomo niga oloolotodi nuwedi tava Diyopamo bi Pita vanuwa dabanemo i sağā laupali aubaina.[†]

¹⁰ Tana kani i peki bi i góeğoe te maso bai i kani. Bi lağannemo kani vanuwemo a kaka nonoġi ba kota wailove i kita.

¹¹ Ĝome Pita mala nuwanwasana i kita. Bi mwali kitana maibena kadawali dididig luuna 4 isunemo bi isunemo a kabi bi ai dawe yovoğe dobumo. ¹² Bi geina nponemba musala kitedi tabudi bi tabudi a miyamiya. Musala kağedığa nawenawedi, daledaledi bi lovolovalodi.

¹³ Kamaina bi kalina malağā i yovona gado, “Pita ku moito bi niga muselidi kwa vunudi bi kwa kanidi.”

¹⁴ Bi Pita i giuna gado, “Mm Bada, geğə ota! Tagu mote bai bamomilamilana ee waiyawa e kani eete niganana.”

¹⁵ Bi kalina i giu munağana gado, “Mote bai mwalina Maimaituwa i kaka visuvisuna kuma giuwe te milamilana.”

¹⁶ Niga kauwina i tubuğana ma faiona. Kamaina bi kadawali mağemota a munağē malamo.

¹⁷ Ĝome Pita yağolo wailove i kitakitana banina i noğonogötati waitete ba Koniliyas olooloto i giugiukamağedina Saimon[‡] ena vanuwa a banavi. Tedi vanuwa ganakukuna mataetinemo a vamonto.

¹⁸ Bi vanuwa taniwigina ai talayena gado, “Niga ĝome lava isana Saimon Pita ya miyamiya e geğə?”

¹⁹ Bi Pita yağolo wailove i kitakitana i noğonogötati wata ba Aluwa Waiyawa i giuwena gado, “Saimon, olooloto faiona sa tavutavuğem.

²⁰ Taunana aubaina kwa moito bi kwa potiyovo doğamo bi mote nawa vaitedi nuwam ima lağalağae. Banina niga lavedi ba tagu e giukamağedi.”

²¹ Ĝome Pita i potiyovo doğamo bi olooloto i giuwedina gadoaubaina, “Egu lava, tagu taunana ko tavutavuğegu. Bai aubaina kona tava?”

²² Kamaina bi olooloto a giuna gado, “Tama tauwaiğaviya edi bada Koniliyas i giukamağemai. Tana ba lava didimanina bi kota Maimaituwa taulaudunena bi Diu lavedi matabudi tana sa vivibile. Bi Bada ena aneya waiyawa i giuwe te tam i góemna kwa nawa ena vanuwemo bi bai kwa giuwe te ya vaiye.”

²³ Kamaina bi Pita olooloto i giuvaidi te vaitedi sa kena.

Pita Koniliyas ena vanuwemo i tava

Bokinamai Pita i vononoğā bi olooloto faiona vaitedi a modina. Bi kota tauwaisumağā ġesaudi Diyopamo vaitedi a nawa Seseliya.

²⁴ Tedi lağan i sako kaka Seseliyamo a tava. Koniliyas bi ena dam lavedi bi kota ena lava kauwa i giuwedi te ai ġemotidi bi Pita a labelabe te ya tava.

²⁵ Lağannemo Pita i valavalageta vanuwemo ba Koniliyas i nato Pita matanemo bi tuwapekana i waitupagwaliġe bi i lauduneyena.

[†] **10:9:** Israel vanuwidi ba dabedi tabetabedi. [‡] **10:17:** Niga Saimonna ba musala kwapidi taukopedi.

26 Bi geğə te Pita, Koniliyas nimanemo i kabi te i solu waimoito bi i giuwena gado, “Ku moito, tagu lava ota mai tam.”

27 Tedi ma waigiugiudi a valageta vanuwemo. Bi ġome lava wapewapedi i kitedi ai ġemotidi bi a wailaba.

28 Kamaina bi Pita i giuwedina gado, “Temi kona sibe te tama Diu ema waiġake te Eteni lavedi vaitedi kamai ġemotimai, ee lisidimo kama nawa. Bi geğə te Maimaituwa i wailovegu, te mote yāmai noġota gado, ‘Eteni lavedi ba lava milemiledi bi ani kitakamāgā.’

29 Taunana aubaina laġannemo egū giu kuna giukamağe ba mote yā giuvitale gado. Bai aubaina egū giu kuna giukamağe?”

30 Bi Koniliyas, Pita ena giu i waimunena gado, “Laġan faiona a kovi, egū vanuwemo suwala 3 okoloki e laulaupali bi aneya ena gala waimatakanikanina i wai maġemoti te matagumo i moito kamağe,

31 bi i giuweguna gado, ‘Koniliyas em pali i vaiye bi em waisagu lava wainuwatoitoidi lisidimo Maimaituwa i sibe.

32 Lava ġesaudi niganana kwa giukamağedi sa nawa Diyopamo, te lava isana Saimon sawai isana Pita sa giuwe te ya nato. Tana ba taomana bi Saimon musala kwapidi taukopedi vaitena sa miyamiya bi ena vanuwa ba nisa diyanemo.’

33 Taunana aubaina tagu em giu maġemota e giukamağe. Bi i visu te kuna tava. Bi niganana Maimaituwa matanemo matabumai kei ġemotimai, te Bada bai i giugiuwemna matabudi kwa giuwemai te ka vaiye.”

Pita ena lauguguya

34 Ĝome Pita giu i waitubuna gado, “Niganana kaka e sibe kauwe te Maimaituwa lava matabudi ya goeġoedi bi Diu lavedi mote taudīga.

35 Dobu matabuna nophonemo mabai Maimaituwa sa laulauduneye bi kauwa didimanidi sa voivoiyedina ba ya wai aninedi.

36 Temi kona sibe te Maimaituwa giuna visuvisuna i giukamağe Is-lael lavedi lisidimo, te laġannemo mabai Yesu Vinevinena Kamağena sai sumağena ba Maimaituwa nuwauba ya vitedi. Yesu taunana mwali matabuna tauwilabaydena.

37 Bai matabuna Diudiya nophonemo i tubutubuġana[§] temi kona sibe. Yesu giuna visuvisuna Galilimo i tubuġa, Diyon kabulu i lauguguyaе mulinemo.

38 “Mba laġannemo Maimaituwa, Aluwa Waiyawa bi ġailisi Nasalet Yesuna i wai wanavu. Bi tana mba dobuna i nawa yaġosi bi kauwa visuvisudi i voivoiyedi bi lava mabai aluwa gebogebodi a sunesuneġidina i waiyawasanidi banina Maimaituwa tana vaitena.

39 “Tana kauwa matabudi Diudiya bi Yelusalem nophonemido i voivoiyedina tama mataotimaimo ke kitedi. Tana kolosimo a tupalatu te i peki.

40 Bi geğə te laġan waifaioninem, Maimaituwa pekimo i ka kenamoito bi i voiyte tama lisimaimo i kamaġoti.

41 Bi pekimo kenamoito mulinemo tana mote lava matabudi a kita bi tama Maimaituwa i gei vinemai te ke kita, vaitena ke kani bi ke tego.

42 Bi i giu vavasağemai te tama lava lisidimo ka lauguguya bi ka giuwedi te tana taunana Maimaituwa i vine te lava miyemiyedi bi peki pekipedi ya etaledi.

43 Taugiuwatana matabudi tana a giuwata, te lava matabudi tana sai sumağena ba Yesu isanemo Maimaituwa edi gebogeblo ya noġotikamāgedi.”

§ **10:37:** Bai i tubuġa: Ee wasa i newana.

Eteni lavedi Aluwa Waiyawa a vai

⁴⁴ Pita yağolo i giugiu ba Aluwa Waiyawa i yovo lava matabudi ena giu a vaivaiyena lisidimo.

⁴⁵ Diu lavedi waisumegidi gesaudi Pita vaitena a natonatona, tedi a tagugu. Banina Maimaituwa puyo Aluwa Waiyawa i giukamağe yovoğe Eteni lavedi lisidimo.

⁴⁶ Bi tedi a vaiyedi te kalina gesaudi mote a sibedi bi a gagagaliyedi bi kota Maimaituwa a kaka sağesäge.

Kamaina bi Pita i giuna gado,

⁴⁷ “Tagu e noğoti te niga lavedi maso gaubemo te ka buludi bi mote aiyai i mai ğakeda. Banina tedi kaikana Aluwa Waiyawa a vai, mai tada.”

⁴⁸ Ğome Pita i giuwedi te tedi Yesu Keliso Kamağena isanemo sa kabuludi. Kamaina bi Pita ai bağā te vaitena ġome sa taumiya lağan visa.

11

Pita ena noya Diu tauwaisumağā lisidimo i giu waididimani

¹ Giugiukamağedi bi tauwaisumağā Diudiyamo a vaiye te Eteni lavedi Maimaituwa giuna a vai.

² Taunana aubaina lağannemo Pita Yelusalemmo i tavatava ba Diu lavedi tauwaisumağā Pita a giuvitavitalena gado,

³ “Tam bai aubaina kuna nawa Eteni lavedi edi vanuwemo bi vaitedi kona kanikani?”

⁴ Taunana aubaina Pita lisinemo baibağıa a tubutubuğana matabudi i giu waiipoipo lava lisidimo gado,

⁵ “Lağan ġemota tagu Diyopamo e laulaupali bi wailove e kita. Bi mwali kitana maibena kadawali dididiga liuna 4 malağā ai dawe yovoğe matagumo.

⁶ Bi kadawali nopona e kitakita ba dobumo ġamoğamo kitedi tabudi bi tabudi suwana, malamalağāmida bi mwanuwa lovolovodi.

⁷ Kamaina bi kalina malamo i giuweguna gado, ‘Pita ku moito, kwa vunudi bi kwa kanidi.’

⁸ “Bi tagu e giuwena gado, ‘Mm Bada, geğə ota! Tagu mote bamo musala milemiledi e kanidi, eete niganana.’*

⁹ “Bi kalina malamo i giu munağana gado, ‘Bai mwalina Maimaituwa i kaka visuvisuna mote kuma giuwe te milamilana.’

¹⁰ Niga kauwina ma faiona i tubuğā. Kamaina bi bai matabuna a solu sage münağe malamo.

¹¹ “Noi taunana te oooloto faiona Seseliyağıa a giugiukamağedina a tava, vanuwa e miyamiyanemo.

¹² Bi Aluwa i giuwegu te mote ya nuwalalağıa bi vaitedi ka nawa. Niga lavedi 6 waisumegidi vaitedi Diyopamo te ke nawa Sisaliyia bi matabumai Koniliyas ena vanuwemo ke valageta.

¹³ Ğome Koniliyas i giuwemai te bainewa aneya ena vanuwemo i lau-mağata bi giuwena gado, ‘Oooloto gesaudi kwa giukamağedi Diyopamo, ġome lava isana Saimon bi wai isaşa ba Pita sai dolı natome.

¹⁴ Tana giu visuvisuna ya natome te tam bi em vanuwa lavedi matabumi ko yawasana.’

* **11:8:** I milamilana mote ġemogemotina mai kani (10:14 ko kita).

15 "Lağannemo giu e wai tubu ba Aluwa Waiyawa i yovo lisidimo, maibena dolinemo tada lisidimo i yovoyovona.[†]

16 [✧]Kamaina bi ġome Bada bai i giugiuwena e noġoti, 'Diyon gauba otamo i waibulu bi temi kaka Aluwa Waiyawemo ko bulu.'

17 Tada wala Bada Yesu Keliso tei sumāġe bi Maimaituwa puyo Aluwa Waiyawa i viteda, niganana ġemotina kota Eteni lavedi i vitedi. Taunana aubaina tagu mote egħi għailisi bai te Maimaituwa ena kauwa yāi ġaġek.

18 Lağannemo niga giudi a vaivaiyed ba Pita a giugiuvitavitalena a kaisako bi Maimaituwa a ka saġesaġena gado, "Giukauwa te niganana kaka ke sibe te Maimaituwa Eteni lavedi i waianinedi te sa lau kuvasa bi yawasana kenakena nonoġina sa vai."

Tauwaisumaġa Entiyok nponomo

19 [✧]Lağannemo laukivigebogebo i tubuġa bi Stivin a waipeki ba tauwaisumaġa ġesaudi a dabħalala. Tedi a nawa Fonisia wapunemo, Saiplas bwanabwananemo bi Entiyok tauninemo. Bi ġome Diu taudīga lisidimo giu visuvisuna a lauguguyae.

20 Bi tauwaisumaġa ġesaudi oloolotodi Saiplasiġa bi Sailinga, tedi kota a nawa Entiyokmo bi Eteni lavedi lisidimo Bada Yesu giuna visuvisuna a lauguguyae.

21 Tedi Bada ena ġailisimo lava wapewapedi a vitaledi bi Bada ai sumāġe.

22 Lağannemo Maimaituwa ena dam Yelusalemmo niga giuna a vaivaiye ba Banabas a giukamäge i nawa Entiyok.

23 Lağannemo Banabas Entiyokmo i tavatava ba Maimaituwa ena lauki-visuvisu lava lisidimo i kita. Ġome tana i wainuwavisu bi i laibagidi te nuwedji tabutabunem Bada lisinemo sa moito didina.

24 Banabas tana lava visuvisuna bi i waisumegħi gulettina npona Aluwa Waiyawa i waiwanavu. Taunana aubaina lava wapewapedi a nato te Bada ai sumāġe.

25 Kamaina bi Banabas bi i nawa Tasis Sol tavuġena aubaina.

26 Bi lağannemo i banabanavi ba i waidoli natome Entiyokmo. Bi ġome tedi tauwaikaiwatana vaitedi kwalabu ġemot a miya bi lava wapewapedi a wailovelovedi. Mba lagannemo Entiyokmo tauwaisumaġa wai isedi ai tubuna gado, "Maimaituwa ena dam lavedi."

27 Mba lağandimo taugiuwatana ġesaudi Yelusalemmgħa a tava Entiyokmo.

28 [✧]Bi ġemot a isana Agabas i miya moito te Aluwa Waiyawa ena sagumo, Loum dobuna matabuna nponomo gomala dididiga ya tubuġana i gei giuwata. (Niga gomelina ba Kolodiyas ena waibada lağannemo i tubuġa).[‡]

29 Taunana aubaina tauwaikaiwatana Entiyokmo ai ogatala te edi banava luvanemo edi puyo a giukamäġdi tauwaisumaġa Diudiyamo miyemiyedi aubaidi.

30 Tedi edi puyo Banabas bi Sol nimedimo a sivudi te a nawedi Yelusalemmo tauwaisumaġa edi babada lisidimo.

12

Ālibona Alodi tauwaisumaġa i laukivigebogeboyed

[†] **11:15:** Giugiukamağedi laidalolo 2:1-13 ko iyevi. [✧] **11:16:** Giu 1:5 [✧] **11:19:** Giu 8:1-4 [✧] **11:28:** Giu 21:10 [‡] **11:28:** Kolodiyas tana Loum i waibadaena kwalabu 41 AD i nawa te 54 AD.

¹ Mba lağandimo ġalibona Alodi* Maimaituwa ena dam ġesaudi i panidi bi i laukivigebogebayed.

² Tana Diyon tuwaġħana Diyemes kwatikwatimo i wai peki.

³ Bi laġannem Alodi i kita te Diu lavedi nuwedi i visu kauwa, kauwina i voivoiyena aubaina ba kota i giu te Pita ya pani. Bi Buledi mote muu'a vaitena soina nonopemo i pani.

⁴ ^oKamaina bi Alodi tauwaiġaviya i giuwedi te Pita biliwelokomo a sako nawe. Bi tauwaiġaviya dubudi ⁴ bi noppodiga ba wapedi ⁴ a sivunawedi te Pita a kita wata. Tana i ogatala te vawaitauli soina mulinemmo maso Pita biliwelokomo ika potiyovo lava kumna matedimo te maso i etale.

⁵ Kamaina bi Pita biliwelokomo a labi bi Maimaituwa ena dam ba noppodi tabutabudimo tana aubaina Maimaituwa lisinemo a laulaupali.

Pita biliweloko i potiyovo kamaġe

⁶ Bokinamai Alodi Pita maso i kapotiyovona etala aubaina ba mba dudubalinemo Pita lava tauwaiġaviya labu mododimo i kenakena. Bi tana seini labu a lau paniyedi, ġemota katayanemo bi ġemota ġeniyānemo. Bi mba seinidi ġemotidi isudi ba tauwaiġaviya nimedimo ai ġalodi. Bi biliweloko mataetinemo ba tauyava a moimoito.

⁷ Bi i wai maġemoti te Bada ena aneya i lau moitoe bi Pita ena ani kena gabuna i lai yana. Bi tana Pita giligilinemo i laidagu bi i giuwena gado, “Ku kenamoito makai!” Kamaina bi mba seinidi nimanemo a nuwa kamaġa.

⁸ Ĝome aneya Pita i giuwena gado, “Em gala bi em kaġesuma kwa kotedi.” Bi Pita mainana i voiye bi kota aneya i giu munaġe, “Niganana em kwama dabanemo kwa kote bi kwa kaiwatagu te ta potiyovo.”

⁹ Kamaina bi Pita aneya i kaiwata bi biliweloko a potiyovo kamaġe. Bi tana mote i sibe te aneya bai i voivoiye, bi mba kamaina kauwa banina i tubutubuġa bi tana i wainoġotana benakage wailove i kitakita.

¹⁰ Tedi tauyava laumatamo bi laumulimo a vawaitaulidi bi a potiyovo malagai etana mataetinemo. Mba mataetina guduña ba ilama bì ġome a tavatava ba mataetina nuwanemo i nuwa kamaġe bi aneya Pita vaitena a yovo a taunawanawa bi aneya i wai maġemoti te i yaufa.

¹¹ Ĝome kaka Pita bai lisinemo i tubutubuġana i noġoti bi i giuna gado, “Niganana e sibe kauwe te giukauwa Bada ena aneya i giukamaġe te Alodi ena ġailisimo bi Diu lavedi edi ogatala gebogebodimo tagu i wai yawasanigu.”

¹² Ĝome kaka Pita ena noġota i kena kauwa bi i nawa Meli ena vanuwemo, natuna Diyon isana ġesauna ba Mak. Bi lava wapewapedi ena vanuwemo ai ġemotidi bi a laulaupali.

¹³ Kamaina bi Pita gudu taulinemo i laupewapewa bi taupaula waivinina isana Loda, tana mataeta kaikamaġena aubaina i nawa.

¹⁴ Bi laġannem Pita kalinana i vai ġone ba nuwana i lauvisuvisu bi gudu kaikamaġena nuwana i yavuġa bi i velau i munaġa bi i giuna gado, “Pita mataetamo ya moimoito.”

¹⁵ Bi tedi a giuwena gado, “Tam kuna bu'uwa, ee?” Bi geġa te tana i giu laukasaġaġi, aubaina tedi a giuna gado, “Augunai Pita meyauna.”[†]

¹⁶ Bi Pita yaġolo te i laulaupewapewa. Ĝome tedi mataeta a kaikamaġe bi Pita a kitakita ba a ai sovesove.

* ^{12:1:} Alodi Agilipa 1 ba Alodi dididigina itana. ^o ^{12:4:} Pot 12:1-27 [†] ^{12:15:} Ena aneya, augunai gado, *Ena aneya tauwailabalaba*.

¹⁷ Bi Pita nimanemo i wai katitawedi te maso a miya moimoisili. Ĝome tana i giuwedi bainewa Bada biliwelokomo bi i ka potiyovona. Bi tana i giuwedina gado, “Niga kauwina Diyemes[‡] bi tuwatuwağana ġesaudi vaitedi ko giuwedi!” Kamaina bi tana i potiyovo munağħa te i nawa dobu ġesaunemo.

¹⁸ Olaolalemo tauyava ai nuwanaina gulata bi nuwedi i lovo bi a giuna gado, “Pita lisinemo bai i tubuğħa?”

¹⁹ Alodi i vaiye te Pita biliwelokomo i potiyovo ba giu i sako te sa tavuġe bi mote a banavi aubaina biliweloko tauyavena i wai talavitavitaledi bi i giuvavasaġħa te sai pekidi. Ĝome Alodi dobu Diudiya i gose bi i nawa Seseliyamo i taumiya.

Alodi ena peki laġanina

²⁰ Bi Alodi tana Taiya bi Sidon lavedi lisidimo nuwana i medi kauwa. Taunana aubaina edi babada a giukamağedi Alodi lisinemo. Bi tedi Alodi ena vanuwa taulabena isana Blasta a gei waitauwe. Bi a giuwe te tana maso Alodi i kanuwabigabiga. Banina tedi mba ġalibonanā ena dobumo kani a vaivai.

²¹ Ĝome Alodi laġan i vine te maso mba laġannemo ai ġemotidi. Kamaina bi laġanna i sakosakonemo ġalibona galedi i kotedi bi ena animiya gabunemo i miya bi lava lisidimo i gagali.

²² Ĝome ena giu nöponemo lava kalinedi dididiginemo a binauna gado, “Niga ba maimaituwa kalinana, mote mai lava!”

²³ Banina tana mote Maimaituwa isana i ka saġesäge. Taunana aubaina Maimaituwa ena aneya Alodi i doulikwa doğamo i talaġħa bi bwagħana mwatamwata a kani te i peki.

²⁴ Bi Maimaituwa giuna i didiga bi i dabħalala.

²⁵ Laġannemo Banabas bi Sol edi noya Yelusalemmo a wai kovi ba tedi Diyon isana ġesauna Mak, vaitena a munağħa Entiyok.[§]

13

Maimaituwa ena dam Banabas bi Sol a vinedi bi a giukamağedi

¹ Bi Entiyokmo Maimaituwa ena dammo taugiuwatana bi tauwailovelove a miyamiya. Tedi isedi ba Banabas, Simiyan isana ġesaun Duba, Sol, Lusijsa tana Sailin lavana bi Manen tana ġalibona Alodi vaitena a didiga ġemota.*

² Laġannemo tedi BADA a laulauduneye bi a udiudi ba Aluwa Waiyawa i giuwedina gado, “Banabas bi Sol ko vinedi banina tagu e yogedi te egħi noya sa voixie.”

³ Ĝome tedi a udi, a laupali bi nimedi Banabas bi Sol dabedimo a sivudi kaka a giukamağedi.

Banabas bi Sol Saiplas bwanabwananemo Maimaituwa giuna a lau-guguya

⁴ Sol bi Banabas Aluwa Waiyawa i giukamağedi a nawa dobu Selusija bi ġome kukakukamo a gelu a nawa Saiplas bwanabwananemo.

[‡] **12:17:** Diyemes ba Bada Yesu tasina. § **12:25:** Munağħa Yelusalem. Kulikulidi ġesaudimo Yelusalem a gose bi ġesaudi ba gado, *A nawa Entiyok.* * **13:1:** Sol tana mote Alodi vaitena a didiga ġemota, tana ba tauwailovelove bi taugiuwatana.

5 Lağannemo tedi Salamisimo a tavatava ba Diu lavedi edi bolu vanuwidiğā Maimaituwa giuna a lauguguyae. Bi ġome ba tausagudi Diyon Mak vaitena.

6 Bi tedi Saiplas bwanabwanana a nawa yaġosi eete Papos tauninemo a tava. Bi ġome tedi taugiuwatana kaikaiyovuna Diu olotona a banavi. Tana lava bwalabwalauna isana Bar-Yesu.[†]

7 Bi tana ba gabemani Segiyas Polas ena tau. Segiyas Polas tana lava nuwanuwa uyauyana, Maimaituwa giuna vaiyena i ġoegoe taunana aubaina Sol bi Banabas i giuwedi te ena vanuwemo a saġa.

8 Bi taubwalau Gulik kalinedimo sa wai isana Elimas, tana kota Sol bi Banabas edi giu i laulaupali-ibedi. Banina tana i ġoegoe te Plimiya Segiyas maso mote Sol bi Banabas edi giu i wai sumäge.

9 Bi Sol isana ġesquna Pol tana Aluwa Waiyawa nopona i waiwanavu bi taubwalau matana i kitadidi

10 bi i giuwena gado, "Tam penama natuna, kaiyovu bi gebogebo noppom i waiwanavu. Tam visuvisu matabudi sa natonatona kwa laulaupali-ibedi. Bi BADA giuna didimanidi laġan matabuna kwa lailaibaledi.

11 Taunana aubaina niganana Bada ya kovoġim bi matam ya paya te laġan visa noppidomo suwala mote kuma kita." Noi taunana te boimatuwa pilina i waikwesi tawa te i waikaibwasoku nawa bi i ġoegoe te aiyai maso nimanemo i kabi bi i waidoli.

12 Lağannemo Plimiya Segiyas bai i tubutubuġana i kitakita ba i tagugu gulata bi BADA giuna a wailovelovena i waisumage.

Pol bi Banabas a nawa Entiyokmo Pisidiya plovinsnemo

13 Lağannemo Pol bi ena tausagu vaitedi dobu Papos a gose bi kukakukaġā a nawa Pega tauninemo Pamfilia plovinsnemo. Mba ġome Diyon Mak ena lava i gose kamağedi bi i munaġa Yelusalem.

14 Ġome tedi Pegamo bi a nawa Entiyok malagainemo Pisidiya plovinsnemo. Bi waiyawasi lağannemo tedi a nawa bolu vanuwinem a miyatulu.

15 Ġome bolu vanuwina babadidi, waigħake giudi bi taugiuwatana kalinedi a gilugilumidina a iyevidi. Mulinemo tedi Banabas bi Pol ai baġedina gado, "Tuwatuwaġamai bamoda temi lisimimo laibagi giudi lava aubaidi ba kamaina te ko giu."

16 Pol i miya moito te nimanemo lava i waikatitawedi a miyamoimoisili bi i giuna gado, "Temi Isael lavemi bi Eteni lavemi mabai Maimaituwa taulauduneyena koi beyavaiya.

17 *Isael lavedi edi Maimaituwa wala eda magumagula i vinedi bi i voyiedi te Isael damna i didiga. Bi Idip dobunemo a miyana mai tautavatava. Bi Maimaituwa ena ġailisimo eda magumagula Idipmo i kapotiyovodi bi i waidoli nawedi.

18 *Bi kwalabu 40 noppidomo kalakalalelemo avena te a kaka manisobala bi kamaina te i labelabé kauwedi.

19 *Tana dobu wapana 7 Keinan nophonemo lava i ġosedi bi dobudi ena lava Isael i vitedi te sai taniwagaye.

20 *Kwalabu wapana 450 noppidomo niga kauwidi matabudi a tubuġa.

"Mulinemo Maimaituwa Isael lavedi taulaididimana i vitedi bi a miyana eete taugiuwatana Samuwel ena sauga i tava.

[†] 13:6: Bar-Yesu banina ba Yesu natuna. * 13:17: Pot 1:7 * 13:18: Nam 14:34 * 13:19: Wai 7:1 * 13:20: Taul 2:16, 1 Sam 3:20

21 *Mba lağannemo Islael lavedi ġalibona a ġoe, taunana aubaina Maimaituwa Sol i vitedi. Sol ba Kis natuna Bendiman damnemo. Tana i wai ġalibona bi i labedi te kwalabu 40 a kovi.

22 *“Kamaina bi Maimaituwa Sol i kaikamağe mulinemo Deivida i voye te edi ġalibona bai i giugiuwena luvanemo. Tana niga mainana i giu, ‘Diyesi natuna Deivida tagu e kita banavi, tana taunana nopogu ena ġowana. Tana kaka egū ġowana matabuna ya voyiedi.’

23 “Deivida ena tubulelesemo Maimaituwa Tauwaiyawasana Yesu i giukamağe Islael lavedi lisidimo, mai nove wala i giugiuwapano luvanemo.

24 *Bi muliġa kaka Yesu i tava ena noya i waitubuna ba dolinemo Diyon i gei tava te i lauguguya Islael lavedi lisidimo te maso a nuwavitala bi i kabuludi.

25 *Lağannemo Diyon ena noya i wai waikovi ba i giuwedina gado, ‘Temi ko noġonoġotigu te tagu aiyai? Temi male tagu ko noġonoġotigu te Tauwaiyawasana. Geġa, tagu mote Tauwaiyawasana. Lava muliġa ya natonatona tana taunana Tauwaiyawasana. Tagu mote ġemogemotigu te ena kaġesuma yà kaikamağe.’

26 “Temi tuwatuwäġuġ Eiblaġam natunatuna bi temi Eteni lavemi mabai Maimaituwa taulauduneyena, koi beyavaiya. Maimaituwa tada aubaida yawasana giuna i giukamağe lisidemo.

27 Bi Diu lavedi edi babada vaitedi Yelusalemmo miyemiyedi ba mote a sibe te Yesu tauwaiyawasana bi a giu te sai peki. Bi lağannemo a waipeki ba taugiuwatana a gilugilumina, waiyawasi laġandimo a iyeiyevi nonoġena banina i tubuġa.

28 *Tedi Yesu lisinemo mote bai gebona a banavi bi geġa te Paelat ai baġa te Yesu ai peki.

29 *“Bi lağannemo niga kauwidi matabudi taugiuwatana a giugiuwedina, lava a voivoiye kovi Yesu lisinemo ba taubeuna kolosi modonemo a avali yovoġe bi tauyewamo a sako.

30 Bi kota Maimaituwa pekimo i ka kenamoito.

31 *Bi tedi mabai tana vaita a bababalana Galilimo te Yelusalemmo lisidimo laġan wapewapedi i laumaġata. Bi matedimo a kitakitana taunana niganana sa giu nawe lava lisidimo.

32 “Bi tama niganana niga giuna visuvisuna ka giugiuwemi: Niga giuna Maimaituwa tamamatamada lisidimo wala nove i giuwapaye.

33 Niganana natunatudi tada lisidemo banina i kamaġti te Yesu tana pekimo i ka kenamoito. Sale 2 nponemo niga mainana i giu,
‘Tam natugu

bi niganana tagu tamam.’

34 *Maimaituwa Yesu pekimo yaka kenamoito bi mote ima bova ba ena giugiu niga mainana,

‘Tagu kavisuvisu bi yawasana waiyawa yà vitemi

mai wala Deivida i giugiuwapaeyena luvanemo.’

35 Bi gilugilumina ġesauñemo kota mainana i giu,

‘Tam em taupaula Waiyawa

mote kuwai anine te tauyewamo

ima bova.’

* 13:21: 1 Sam 8:5, 1 Sam 10:21 * 13:22: 1 Sam 13:14, 1 Sam 16:12, Sale 89:20 * 13:24: Mak 1:4 * 13:25: Met 3:11, Mak 1:7 * 13:28: Met 27:22,23, Mak 15:13,14 * 13:29: Met 27:57-61, Mak 15:42-47 * 13:31: Giu 1:3 * 13:34: Ais 55:3

36 “Niganana Deivida ta kita, tana ena lağanimo Maimaituwa ena ǵowana i voivoiye bi i peki te tauyewamo tamatamada diyedimo taubeuna a sako bi i bova gwasá.

37 Bi kota niga lavana Maimaituwa ika kenamoito te mote i bova.

38 “Taunana aubaina, egu lava! Tama niganana lisimimo ka laulau-guguya te Yesu ko sibe kauwe te tana dabanemo kaka Maimaituwa emi gebogebe ya noğotikamağedi.

39 Bi Mousis ena waiǵake mote ǵemoğemotina te ima ka didimanimi. Temi Yesu koi sumağena ba emi gebogebe ya noğotikamağe bi yaka didimanimi.

40 Bi ko kita kauwa te bai tauguwatana a giugiuwena lisimimo mote sima tubuǵa. Tedi niga mainana a gu,

41 ‘Koi beyavaiya, temi waidibögimi,
ko kita kauwa.

Temi koi nuwanaina te ko peki.

Banina temi emi lağanmo
tagu niganana bai ya voyiena,
ba mote komai sumağä.

Bi bamo te aiyai lisimimo ya giuna,
ba yagolo mote komai sumağe.’”

42 Lağannemo Pol bi Banabas bolu vanuwina a potipotiyovo kamaǵe ba lava tedi a giuwedi te waiyawasi lağanina ǵesaunemo maso a nato munaga bi giudi a laukaukauwedı.

43 Tapalolo mulinemo Diu bi Eteni lavedi mabai nuwedi a nuwanuwawitalana Pol bi Banabas a kaiwatedi bi tedi lava a laibagidi te Maimaituwa ena laukivivisvisu sai sumağedidi bi sa miyae.

44 Bi waiyawasi lağanna ǵesaunemo ǵotona te maso malagai lavedi matabudi a tava kovi ai ǵemotidi, Bada giuna vaiyena aubaina.

45 Bi ǵome Diu lavedi a kita te lava kumna giu awai beyavaiye ba tedi Banabas bi Pol a unuledi bi Pol bai i giugiuwena a giuvitavitate.

46 Pol bi Banabas ǵome ma laudabatoledi a giuna gado, “Tama kamaina te Maimaituwa giuna lisidimo ka giu dolije. Bi anikitana ba kona daboke bi giuna kenakena nonoǵina mote koma ǵoeǵoe. Taunana aubaina tama niganana ka gosemi bi ka nawa Eteni lavedi lisidimo.

47 *Baninana Maimaituwa niga mainana i giuwemai,
‘Tagu e vinem te tam

Eteni lavedi edi yanayana.

Bi tam taunana yawasana giuna kwa giu nawena
döbu isuna te isuna.’”

48 Lağannemo Eteni lavedi niga giuna a vaivaiye ba nuwedi i visu bi Bada a kasagesaǵe tana giuna aubaina. Bi mabai Maimaituwa i vinedi bi sa waisumaǵana ba yawasana kenakena nonoǵinemo sa saǵa.

49 Bi Bada giuna mba dobuna matabuna i nawa yaǵosi.

50 Bi Diu lavedi a miya moito te Eteni waivinidi isanawenawedi Maimaituwa taulauduneyena bi malagai babadidi laukaidi nuwedi a liudi bi a kanuwa medimedidi. Kamaina bi edi dobumo Pol bi Banabas a laukivi gebogeboyedi bi a kwavivaidi

51 *Taunana aubaina Pol bi Banabas kaǵedi gobusidi ǵome a lai kulukuludi‡ bi a gosedi a nawa Ikoniym malagaina.

* **13:47:** Ais 42:6, Ais 49:6 * **13:51:** Met 10:14, Mak 6:11 ‡ **13:51:** Gobusa a laikulukuluvina banina ba yawasana mote sima banavi ba taudiǵa edi wawu bi mote Pol bi Banabas.

52 Ĝome tauwaikaiwatana Aluwa Waiyawa i waiwanavudi te ai nuwavisu bi a yasisi.

14

Pol bi Banabas Ikoniyam nopenomo

1 Ikoniyam malagainemo Pol ena vaivai luvanemo Banabas vaitena a nawia Diu lavedi edi bolu vanuwinemo. Ĝome tedi a lauguguya bi edi lauguguya ba i ĝailisi kauwa, te Diu bi Eteni lavedi wapawapa otidi Yesu ai sumaĝe.

2 Ĝome Diu lavedi mabai waisumaĝa a daboka tedi taudidi Eteni lavedi nuwedji a liudi te a medi tauwaisumaĝa lisidimo.

3 Pol bi Banabas ĝome a taumiya bi malaudabatoledi Bada Yesu a giuwata. Bi Bada ĝailisi i vitedi te mataila bi anisove kauwidji a voyedji. Ĝome Bada ena laru kivivisuvisu lisidimo lava a kita.

4 Bi mba malagainemo lava a daili munaĝedi te nevedi Diu vaitedi ai kalinakabiyedi bi nevedi Pol bi Banabas vaitedi ai kalinakabiyedi.

5 Taunana aubaina Diu bi Eteni edi babada ai ĝemotidi te Pol bi Banabas kedi pota a yesi, te maso a laukivigebogebodi bi ĝakimemo maso a laipekidi.*

6 Bi laĝonnemo pota a yesiesina giuna a vaivaiye ba kandavonaĝa a nawia Lista bi Debi malagaidimo, Likoniym plovinsina nopenomo. Bi mba malagaidi nananakidi bi diyediga,

7 tedi edi noya a laumunaĝe bi Yesu giuna visuvisuna a lauguguya nawe.

Pol bi Banabas Lista bi Debi dobudimo

8 Lista malagaina nopenomo oloto kaĝena nuwanokuna mai i tubuĝae bi mote i nawanawa.

9 Tana i miya bi Pol ena giu i vaivaiye bi Pol mba olotona i kitadidi te tana ba i waisumaĝa te ya yawasana.

10 Ĝome Pol kalinana dididiginemo i giuwena gado, “Ku miya moito!” I waimaĝemoti te oloto i laupoti saĝa bi nawa i waitubu.

11 Laĝonnemo Pol mai i voiyen bi lava a kitakita ba tedi Likoniym kalinedimo a binauna gado, “Po-oi, niga maimaituwedi labu ba ailalava ota bi niganana a yovo lisidimo!”†

12 Tedi Banabas ai isana *Sus* bi Pol ai isana *Emes* banina tana taugagali.

13 Bi maimaituwa *Sus* ena pilisi ena ani laudunena vanuwina ba malagai eta lovolovotavinemo i moimoito, kamaina bi *Sus* ena pilisi bi lava a ĝoe te kau tamokanidi bi belana dulidulidi edi puyo a natomedi te ĝome a lausewasewas Pol bi Banabas lisidimo.

14 Laĝonnemo giugiukamağedi Pol bi Banabas mai a vaivaiyedi ba tedi edi gala a lisidi bi a velau a nawa lava kumna nopenomo bi kalinedi dididiginemo a giuna gado,

15 ✧“Oolojoto bai aubaina mai ko voivoiye? Tama lava ota, mai temi! Tama giu visuvisuna ke natome te ko vaiye bi nuwemi ko vitaledi. Mba maimaituwidi waibanigegeđi ko gose kamağedi bi Maimaituwa miyamiya nonoġiñq lisenemo ko nawa bi ko lauduneye. Banina tana taunana mala, dobu, nisa bi bai matabudi nopenomo i voyedji.

16 Tana wala lava matabudi i kita kamagedi te edi ĝowanaga a nawanawa.

* **14:5:** Diu edi waigoke i giu lavana aiyai Maimaituwa i lau kasagaġiġieno ba gakimemo sa laipeki (Livai 24:16). † **14:11:** Pol bi Banabas Gulik kalininem a giugiuna banina dobu matabuna niga kalina a sibe. ✧ **14:15:** Pot 20:11

¹⁷ Bi yağolo te ena laukivivisuvisu lisimimo ya kakamağati. Tana nabu i vitemi te emi pesi a dugaduga kauwa edi ilimo bi ya wai maulimi te kowai wainuwavisu."

¹⁸ Giugiukamağedi giu a wai waikovi ba lava matabudi a lautautau. Bi lava gesaudi yağolo a goege te sa puyodi.

Listo lavedi Pol a laugakimi

¹⁹ Čome Diu lavedi Entiyok bi Ikoniyamga a tavatavana edi giumo lava kumdi a ka manisobaledi.

²⁰ Bi matabudi Pol a laugakimi bi a solu nawe malagai a potiyovo kamağe. Banina ai noğota te tana bena i peki.

Kamaina bi tauwaikaiwatana Pol a moito kwaivivili te i kena moito bi i munaga malagaimo. Bi bokinamai tana bi Banabas a nawa Debi malagainemo.

Pol bi Banabas a munağga Entiyokmo Sailya plovinsnemo

²¹ Mba malagainemo tedi giu visuvisuna a lauguguya bi lava wapawapa a voyiedi te a nuwavitala bi Bada a kaiwata. Mulinemo tedi a munağga Lista, Ikoniyam bi Entiyok malagaidimo.

²² Čome tedi tauwaikaiwatana a laibagidi te waisumağemo sa moito didina bi a giuwedina gado, "Mulığa kaka tada Maimaituwa ena waibadamota sola sağana bi dolinemo waiwaiğolona ta gei asiwi."

²³ Mba malagaidi nopodiğga a nawanawana bi Maimaituwa ena dam lavedi nopodimo babada a vinedi, kaka bi a laupali, a udi bi Bada nimanemo a sıvudi. Banina tana taunana a waisumağe.

²⁴ Tedi Pisidiya plovinsnağga a nawanawana eete Pamfilia plovinsnemo a tava.

²⁵ Bi Pega malagainemo Bada giuna a lauguguya, i kovi bi a nawa Ataliya malagainemo.

²⁶ ²⁵ Kamaina bi ġome ai kaivitaledi te kukakukağga a munağga Entiyokmo. Dolinemo tauwaisumağga ġome tedi Pol bi Banabas Bada nimanemo a sıvudi. Bi ena laukivivisuvisumo noyana a nawenawena eete a tavaite munağe.

²⁷ Tedi ġome a tava bi Maimaituwa ena dam lavedi matabudi ai ġemotidi bi Maimaituwa bai matabuna i voivoiyedina lisidimo bi bainewa waisumağga etana i kaikaikamağena Eteni lavedi lisidimo taudidi a tai nuwataudi.

²⁸ Pol bi Banabas ġome tauwaikaiwatana vaitedi a miya gulata.

15

Tauwaisumağga Yelusalemmo ai bolu

¹ ²⁵ Pol bi Banabas Entiyokmo a miyamiya bi oooloto gesaudi Diudiyağga a yovo Entiyokmo bi tauwaisumağga a wailovelovedina gado, "Bamoda temi bi mote kwapibwali matailina ko vai, mai Mousis ena waiğake luvanemo ba mote koma yawasana."

² Niga giudi dabedimo Pol bi Banabas mba lavedi vaitedi ai sağasağga. Taunana aubaina tauwaisumağga Entiyokmo Pol, Banabas bi tauwaisumağga gesaudi a vinedi bi sa goege te sa giukamağedi Yelusalemmo. Bi ġome tauwaikaiwatana bi waibabada nananakidi vaitedi kwapibwalina giuguna sa laididimani.

^{*} **14:26:** Giu 13:3 ^{*} **15:1:** Pak 17:9-14

³ Bi Maimaituwa ena dam, tedi a giukamağedi a nawanawa Fonia bi Sameliya malagađiga ba Pol bi Banabas tauwaisumağä a giuvitedi te Eteni lavedi ba a nuwatalita Maimaituwa lisinemo. Tauwaisumağä mai giuna a vaivaiye ba ai nuwavisu.

⁴ Bi lağannemo Yelusalemmo a tavatava ba ġome Maimaituwa ena dam lavedi, giugiukamağedi bi waibabada Pol ena lava vaitedi a giuvaidi. Bi ġome Pol bi Banabas bai matabuna Maimaituwa lisidimo i voivoiyena taunana Yelusalem lavedi a giuvitedi.

⁵ Bi kota Palisi nopolimo tauwaisumağä ġesaudi a miya moito bi a giuna gado, “Mousis ena waiġake luvanemo kamaina te Eteni lavedi kwapibwali sa vai.”*

⁶ Ĝome giugiukamağedi bi waibabada ai ġemotidi ai bolu bi niga pilipilina ai talapiliye.^f

⁷ *Ai talapili gulata mulinemo Pita i miya moito bi i giuna gado, “Valevaletigu, temi kona sibe te dolinemo nopolimo[‡] tagu Maimaituwa i vinegu te egū giumo Eteni lavedi giu visuvisuna sai sumaġe.

⁸ *Maimaituwa nopo matabuna taukitana i wai lovegu te tana Eteni lavedi i waianinedi te Aluwa Waiyawa ya vitedi mai wala tada.

⁹ Tana mote i waiseli te tedi tabudi bi tada tabuda. Tedi ai sumaġa Aubaina Maimaituwa nopol i koġedi bi edi gebogebi i noġotikamağedi.

¹⁰ Niganana bai aubaina ko kaka nuwalagelqəđi? Tada ee eda magumagula wala mai niga vitana ava'avalina maso mote luvada te ta miya.[§] Temi mai ko giugjuna ba Maimaituwa lisinemo ko waimenabala te ya medi.

¹¹ Mainana koma giugiu. Bada Yesu ena laukivi visuvisu tei sumaġe te yawasana te vai. Bi kota kauwina ġemotina mainana Eteni lavedi lisidimo.”

¹² Bolu lavedi matabudi a miya moimoisili bi Pol bi Banabas lisidiga Maimaituwa mataila bi anisove kauwidli Eteni lavedi lisidimo i voivoiyena lava a giuwedi bi a wai beyavaiya.

¹³ Lağannemo edi giu a wai kovi ba Diyemes i miya moito bi i giuna gado, “Valevaletigu, koi beyavaiyegu.

¹⁴ Saimon Pita kaikana i gei giuweda te Maimaituwa Eteni lavedi i vinedi te tana ena lava otidi.

¹⁵ Niga kauwina taugiuwatana a giugiuwena luvanemo ya tubutubuġa. Mai taugiuwatana ġemota ba niga mainana i gilumi,

¹⁶ ‘Laġan muliġa
tagu yà nato munāġa
bi Deividà ena palai
i laulaubulilina ba
yà keli munāġe.

Bamo gavogavodi
a nuwanuwa suwasuwana ba
yà laivaliudi.

¹⁷ Tagu mai yà voiye
te Islael miyamiya gwasedi

* **15:5:** Niga lağannemo, Diu Yesu tauwaiumağena tana tauwaiyawasana bi Diu mabai mote Yesu a waisumaġe a laualudune ġemota. Diu waiwaisumegħidi tedi yaġolo Diu damna nopolnemo maibena Palisi bi Sadisi. † **15:6:** Niga boluna i tubuġħa ba AD 49-50. * **15:7:** Giu 10:1-43 ‡ **15:7:**

Kwalabu 10 muliġa kaka AD 40 (Giugiukamağedi 10:11-18). * **15:8:** Giu 10:44, Giu 2:4 § **15:10:** Mousis ena waīġake nopolnemo waīġake wapana 613. Diu lavedi waīġake ġesaudi nopolimo a voyiedi bi a kitedi maibena Mousis ena waīġake. Tedi wali saugemo waīgħekedi a giuwedi mai vita (Galeisiya 5:1). Yesu ena vita ba tabuna (Met 11:28-29).

sai sumağegu.

Bi Eteni lavedi mabai e vinevinedina
sai sumağegu bi yai badayed. Niga Bada kalinana,
tana taunana niga kauwidi
ya voivoyiedi.'

¹⁸ Niga kauwidi ya giugiuwedina ba walaka lava a sibedi.

¹⁹ "Taunana aubaina niga mainana egu noğota: Eteni lavedi mabai Maimaituwa lisinemo a nawā bi sa waisumağena, mote tama ka nuwalağelägädi.

²⁰ [◊]Niganana maso tada pepa te gilumi bi te giuwedi te niga kauwidi mote sima voiyedi: Kani milemiledi koikoitau lisidimo laulau sewasewayedi mote sima kanidi, simai mwanemwanena yababayaba bi musala gadona vilivilisina ee kwasinina mote sima kani."**

²¹ Banina Mousis ena waiğäke wala te niganana waiyawasi lağändimo malagai matabudi nopodimo bolu vanuwidigä sa iyeviyevi bi sa laulau-guguya nonoğedi."

Taudima babadidi leta a giukamağe Eteni lavedi lisidimo

²² Čome tauwaikaiwatana, waibabada bi Maimaituwa ena dam lavedi matabudi a góegoe te olooloto ġesaudi maso sa vinedi te Pol bi Banabas vaitedi sa nawā Entiyok. Kamaina bi Diudas isana ġesau Basabas bi Saelas a vinedi. Tedi ba tauwaisumağä taulauetadoliyedi.

²³ Waibabada pepana niga ooloerotodi nimedimo a sako. Bi pepana nponemo ba niga mainana a gilumi:

Aisii valevaletimai ebomi, temi mabai Eteni ko waisumağana.

Tama tuwatuwağemi, giugiukamağedi bi waibabada niga pepana ka gilugilumina tauwaisumağä niga dobudimo lisidimo: Entiyok, Sailiya bi Silisiya.

²⁴ Tama ke vaiye te nopomaimo lava ġesaudi a nato lisimimo bi edi giumo nuwemi a kalägelägädi bi ai nuwaboyemi. Tama mba lavedi mote kai aninedi.

²⁵ Taunana aubaina matabumai kei anina te olooloto ġesaudi ke vinedi, te niganana ema lava Pol bi Banabas vaitedi ka giugiukamağedi lisimimo.

²⁶ Pol bi Banabas mote peki a naile bi a vite munagedi eda Bada Yesu Vinevinekamağena aubaina.

²⁷ Niga Diudas bi Saelas ka giugiukamağedi te pepamo bai ke gilugilumina taudidi mudu otidimo sa giuwemi.

²⁸ Aluwa Waiyawa bi tama kei anina ġemota te mote kama kanuwalägeliğemi bi kamaivitemi.

²⁹ Bi niga kauwidi taudidi mote koma voiyedi: Koikoitau lisidimo kani laulau sewasewayena mote koma kani.

Musala gadona vilivilisina ee ma kwasinina mote koma kani.

Mote komai mwanemwanena yababayaba.

[◊] **15:20:** Liv 18:6-23, Liv 17:10-16 ** **15:20:** Niga waiğäkedi taudidi laubanidi ai bada te mabai Diu vaitedi sa waigemota (Livai 17:10—18:30). Bi Eteni lavedi ġome mote bai te maso a viviledi taunana aubaina a waiğemota yababa. Bi lava a sibe kauwedi te Eteni lavedi ba koikoitau taulaudunedi bi wainwanemwanena yababayaba ba edi laudune nevana. Musala aniwakunekunemo gabudimo ba koikoitau lisidimo a lau sewasewayedina. Diu niga muselidi a giugi te (milemiledi) bi aiyai i kanidina ba ya (kakamilamila) taunana aubaina Diu lavedi Eteni ai ġakedi te mote vaitedi a waiğemota. Bi Diu a giugi te musala gadona vilivilisina (milamilana) banaina kwasina nponemo mote i tosi kamakamağe. Tagu Maimaituwa Diu waigäkemi te mote kwasina koma tego mba ba ġamogämō ena yawasana. (Pakanemo 9:4-6).

Niga waiğakedi ko kaiwatedina ba temi kamaina.

Ebom ema lava matabumi.

³⁰ Čome oooloto a giukamağedi bi a nawa Entiyok. Lağannemo ġome a tavatava ba tedi Maimaituwa ena dam lavedi matabudi ai ġemotidi bi pepa a vitedi.

³¹ Lavedi pepana a iyevi bi laibagi a vai te ai nuwavisu.

³² Diudas bi Saelas ba taugiuwatana bi tauwaisumağā a laibagidi te ġailisi sa vai.

³³ Diudas bi Saelas Entiyokmo a taumiya mulinemo, tauwaisumağā kavisuvisu giudimo a kavisuvisudi bi a giuwedi te manuwaubedi sa munağā taugukamağedi lisidimo.^{††}

³⁵ Pol bi Banabas Entiyokmo a taumiya. Bi lava ġesaudi vaitedi Bada giuna lava lisidimo a lauguguyae bi ai lovelovedi.

Pol bi Banabas Diyon Mak dabanemo ai kagiu

³⁶ Tedi a miya lağan visa a kovi mulinemo Pol ena tau Banabas i giuwena gado, "Goma, dolinemo bamo malagaidiġā te laulauguguya nawana maīga kota ta munağā bi valevaletida ta vakitedi. Tedi bainewa edi miyamiya."

³⁷ Kamaina bi Banabas ena ġowana ba Diyon isana ġesauna Mak vaitena maso a nawa.

³⁸ [‡]Bi kota Pol i noġoti te Diyon vaitena sa nawana ba mote i visu. Banina tana dolinemo Pamfiliamo i gose kamağedi. Bi tedi mote tana vaitena a noya.

³⁹ Niga kauwina dabanemo Pol bi Banabas ai kagiu gulata te a dailidi. Čome Banabas, Mak i waidoli bi kukakukağā a nawa Saiplasimo.

⁴⁰ Bi kota Pol, Saelas i vine te tauwaisumağā tedi aubaidi a gei laupali te Bada ya labe kauwedi edi ani nawamo.

⁴¹ Tedi Sailiya bi Silisiya nopođiġā a nawa bi Maimaituwa ena dam lavedi a lailaibagidi.

16

Pol Timoti i vine te tana bi Saelas ya kaiwatedi

¹ Pol Debi bi Lista malagaidimo i tavatava ba ġome tauwaikaiwatana isana Timoti i banavi. Tana tinana ba Diu lavana bi tauwaisumağā, tamana ba Gulik lavana.

² Tauwaisumağā matabudi Lista bi Ikoniyam dobudimo miyemiyedi a giu te Timoti tana ba lava visuvisuna.

³ Taunana aubaina Pol i ġoegoe te Timoti yai doli bi sa nawa. Bi Pol kwapibwalii i voiyē Timoti lisenemo banina mba malagainemo ba Diu lavedi a miyamiya. Tedi kedi nawamo te Pol, Timoti lisenemo kwapibwalii i voiyē. Banina lava matabudi a sibe te tana tamana ba Gulik lavana.

⁴ [‡]Mulinemo tedi malagai bi malagai a nawaedi bi Yelusalemmo giugiukamağedi bi waibabada bamo giudi a wai aninedina taudidi lava a giuvitedi te maso a kaiwatedi.

⁵ Maimaituwa ena dam lavedi a voiyyedi te edi waisumağā i ġailisi. Bi lağan matabuna tauwaisumağā iyevina i dididiga.

Maimaituwa Pol i giukamağe i nawa Mesidoniya

^{††} **15:33:** Kulikulidi wadubodi ġesaudimo ba lova 34 vaitena. Mba niga mainana i giu, *Saelas munağā Yelusalemmo i daboka.* ^{*} **15:38:** Giu 13:13 ^{*} **16:4:** Giu 15:28-29

6 Aluwa Waiyawa mote i wai aninedi te Pol ena tausagu vaitedi maso Maimaituwa giuna Eisiya plovinsnemo a lauguguyae. Taunana aubaina tedi Piligiya bi Galeisiya plovins nopediğə a nawa.

7 Lağannemo tedi Misiya plovinsına platinemo a tavatava ba tedi a ġoe te maso a nawa Bitiniya plovinsnemo bi geġa te Yesu Aluwina mote i wai aninedi te ġome sa nawa.

8 Taunana aubaina tedi Misiya a vaitauli bi a yovo a nawa ota Tolas malagainemo.

9 Mba dudubalinemo Pol wailove i kita. Tana Mesidoniya olotona i kita matanemo i moito bi i wai baġana gado, “Aee, kwa damana nato Mesidoniyamo bi kwa sagumai!”

10 Pol niga wailovena i kita mulinemo tama* wailove aubaina ke novononoġə makai bi ke modina Mesidoniya. Banina ke noġoti te tama Maimaituwa i yogemai te ġome tana giuna visuvisuna ka lauguguyaye lavedi lisidimo.

Lidiya ena yawasana Bada i vitale

11 Tama Tolas ke gose bi kukakukaġə ke damanana Samotes. Bi bokinamai ke damanana Nipolis.

12 Ĝome te kaġemaiġa ke nawa Filipai, mba Mesidoniya malagaina dididiga bi Loum gabemanina i waibadaye. Bi tama ġome laġan visa ke miya.

13 Bi waiyawasi lağannemo tama malagai ke gose bi ke nawa gauba diyenemo ani laupali gabuna maso ke tavuġe. Kamaina bi ġome waivini awai ġemotidina lisidimo ke tava, ke miyatulu bi ke lauguguya.

14 Mba ġome waivini ġemota isana Lidiya tana Maimaituwa taulauduneyena. Tana Taiyatila malagainemo gala laumolemoledi i voivoiyedi. Bi lağannemo Pol i laulauguguya ba Bada Lidiya nopona i kaikamaġe bi Pol, Yesu giuna i giugiuwena i vaiye kauwe.

15 Bi tana bi ena vanuwa lavedi vaitedi ġome a kabuludi. Mulinemo tana i giuvaimai ena vanuwemo bi i giuna gado, “Egu lava, temi kona noġoti te tagu Bada tauwaisumaġena ba ya waibaġemi te ko nato egu vanuwemo ta miya.” Tana i waibaġa gulatamai te nuwamai ke vitale te ke nawa ena vanuwemo.

Pol bi Saelas biliwelokomo

16 Laġan ġemota tama ke nawanawa pali gabunemo bi taupaulayababa guguinina etamo ke banavi. Tana aluwa gebogebona i sunegi bi kauwa bai noke matademo sa tubuġana i geigej giuwatedi. Mba kauwinemo mane dididiga i voivoiye ena taniwaga aubaidi.

17 Niga waivinina Pol bi tama i kaiwatamai bi i binabinauna gado, “Niga oloolotodi tedi Maimaituwa saġasāġa guletina ena taupaula! Tedi ba yawasana etana sa giugiuwemi!”

18 Waivinina laġan wapawapa i tava bi mai i voivoiye, eete Pol i ka tunidaboki. Bi Pol aluwa gebogebona i giuwena gado, “Yesu Keliso isanemo ya giugiu vavasaġem te waivini kwa potiyovo kamaġe!” Noi taunana te aluwa gebogebona i potiyovo kamaġe.

19 Lağannemo ena tanitaniwaga a kita te edi mane etana i nuwaġavuka ba tedi a medi gulata, Pol bi Saelas lisidimo bi a vunudi bi a solu waga nawedi aniwai kunekune gabunemo, waibabada nimedimo a sivudi.

* **16:10:** Niga ġome giu tama ba Luk ya kaka maġati munage te ġome bi noke i saġa i nawana, tana vaitena. Tana taunana niga bukana i kuli.

20 Kamaina bi tedi a nawedi taulauetala lisidimo bi a giuwena gado, “Niga Diu oloolotodi eda malagai sa kaka gebogebō.

21 Tedi vaivai tabudi a tavaitedi bi sa wailoveloveda, tada mote ġemogemotina te mba vaivaidi ta kaiwatedi. Banina tada ba Loum lavada eda vaivai tabudi.”

22 Lava kumna ġome ai ġemotidi bi Pol bi Saelas a mediyedi bi taulauetala lava a egelidi te Pol bi Saelas edi gala a lisi kamağedi bi a kwapu yababayababedi.

23 Bi wai kwapu mulinemo a sivu nawedi biliwelokomo. Waibabada ġome tauyava edi bada a giuwe te Pol bi Saelas ya kita watedi.

24 Niga giuna luvanemo tauyava Pol bi Saelas biliweloko nopo otinemo i sivu nawedi bi kağedi kai tupidimo ai ġaviti.

25 Dudubala modonemo mainana Pol bi Saelas Maimaituwa lisinemo a laulaupali bi a salesale. Bi edi lava biliwelokomo taumiya a vaivaiye watedi.

26 Kamaina bi i wai mağemoti te yanigusugusu dididiga i tubuġa. Bi biliweloko matabuna i waitalitali te mataeta gududi a nuwakamakamaağā. Bi lava seinimo a panipanidina nuwedimo a nuwakamakamaağā.

27 Ġome tauyava i kena tagugu bi i kita te biliweloko mataetidi nuwakamağedi. Tana mağemota ena kepata i soluvai te maso i wai peki munağē. Banina i wai noğota bena kage biliwelokomo taumiya a velau a nowa.

28 Kamaina bi Pol i binauna gado, “Ei, kumai peki munağē! Tama matabumai niga!”

29 Tauyava ġome ena lava ġesaudi i binauwedi te kwadam a natome bi magusuna i velau Pol bi Saelas matedimo tuwapekana i wai tupagwalige

30 bi i kapotiyovodi bi i wai talayedina gado, “Egu babada bai yà voyie bi yawasana yà vai?”

31 Bi tauyava ena giu ai munena gado, “Bada Yesu kwai sumağē bi kwa yawasana, tam bi em vanuwa lavedi matabumi.”

32 Pol bi Saelas Bada giuna tauyava bi ena vanuwa lavedi lisidimo a lauguguyae.

33 Mba dudubalina kauwina mulinemo tauyava i wai doli nawedi bi bonidi i koğedi, kaka bi Pol bi Saelas tauyava ena vanuwa lavedi vaitedi a kabuludi.

34 Kamaina bi tauyava i giuvaidi ena vanuwemo bi i wai kanidi. Ġome tauyava bi ena vanuwa lavedi vaitedi ai nuwavisu gulata banina Maimaituwa ai sumağē.

35 Bokinamai olaolalemo taulauetala, tauwaiġaviya a giukamağedi tauyava lisinemo bi a giuwedina gado, “Mba oloolotodi kwa giukamagedi bi sa nowa.”

36 Kamaina bi tauyava Pol i giuwena gado, “Taulauetala a giu te tam bi Saelas yà kaikamağemi te ko nowa. Taunana aubaina niganana manuwaubemi ko nowa.”

37 Bi Pol tauwaiġaviya i giuwedina gado, “Geġa mote mainana, tama Loum lavamai bi tedi mote a etala kauwemai bi lava kumna matedimo a kwapu yababayabemai bi biliwelokomo a sivunawemai. Bi niganana sa giugiu te kandavonemo sa kaikamağemai, mote mainana, tedi otidi ko giuwedi te sa nato niga ġome bi sa kaikamağemai.”

38 Ġome tauwaiġaviya a nowa taulauetala lisidimo bi Pol bai i giugiuwedinha a giuvitedi. Laġannemo a vaiye te Pol bi Saelas tedi Loum lavedi ba a naila.

³⁹ Taulauetala a nawa Pol bi Saelas lisidimo te edi kauwa waigebo aubaina ai ebonedi bi biliwelokomo a kaikamağedi bi ai bağedi te mba malagaina sa gose kamağe.

⁴⁰ Ĝome Pol bi Saelas a potiyovo bi didimanina a nawa Lidiya ena vanuwemo. Bi ĝome tauwaisumaĝa a banavidi bi a laibagidi, kaka bi malagaina a gose.

17

Pol bi Saelas Tesaloniamo a tava

¹ Tedi Empipolis bi Apoloniya malagaidi nopolidīgā a nawa ota te Tesalonia tauninemo a tava bi ĝome Diu edi bolu vanuwina a kita.

² Kamaina bi Pol ena miyamiya luvanemo i nawa bolu vanuwinem. Bi tana ĝome i miya bi waiyawasi lağanidi faiona nopolidimo wadubonemo gilugilumina i iyevidi

³ bi giudi banidi i kamağatī bi i wailovelovedi te Keliso yai nuwatoi bi pekimo ya kenamoito. Pol i giuna gado, “Niga Yesuna yà laulauguguyaena ba tana taunana Keliso.”

⁴ Edi lauguguyamo Diu lavedi ĝesaudi nopolidīgā a kaikamağedi te Pol bi Saelas a kaiwatedi. Bi kota mainana Gulik lavedi Maimaituwa taulauduneyena wapewapedi bi kota waivini isanawenawedi vaitedi.

⁵ Bi kota Diu lavedi a unula bi ani waikunekune gabunemo tauwaibeyapota ai ġemotidi bi waimalumalu ai tubu. Bi a velau a nawa Deisen ena vanuwemo Pol bi Saelas a tavuğedi te maso ai doli natomedi lava lisidimo.

⁶ Bi lağannemo tedi mote a banavidi ba Deisen bi tauwaisumaĝa ĝesaudi a solu yovogedi te a natomedi tauni babadidi matedimo bi a binabinauna gado, “Pol bi Saelas taudidi dobu isuna bi isuna sa nawaye bi gebogebo sa voivoiye bi niganana lisidimo a tava.

⁷ Ĝome Deisen i giuvaidi te i nawedi ena vanuwemo bi sa giugiu te ġalibona ĝesauna ba isana Yesu Tedi ba Sisa ena waiġake sawai doukoto.”

⁸ Lağannemo lava kumna bi tauwaiġaviya niga giudi a vaivaiyedi ba a medi bi a laimalumalu te waiġasigas i tubuğā.

⁹ Taunana aubaina taun babadidi Deisen bi tauwaisumaĝa ĝesaudi a lauegelidi te sai mai'a lisidimo kaka sa kaikamağedi.

Pol bi Saelas Beliyamo

¹⁰ Lağannemo dobu i wai dudubala ba tauwaisumaĝa Pol bi Saelas a giukamağedi Beliya malagainemo. Tedi ĝome a tava bi a nawa Diu edi bolu vanuwinem.

¹¹ Bi Beliya taunina lavedi nuwedi kaikaikamağedi mote mai Tesalonia lavedi. Banina tedi lağan matabuna Maimaituwa giuna nuwedi tabutabunemo a vaiye bi nuwedimo a sivusivudi. Bi a kita te Pol gilugilumina wadubonemo bai i giugiuwena ba giukauwa.

¹² Ĝome Diu lavedi wapewapedi ai sumaĝa. Bi kota Gulik oloolotodi bi waiwaivinidi isa nawenawedi ai sumaĝa.

¹³ Bi lağannemo Diu lavedi Tesaloniamo a vaiye te Pol Beliyamo Maimaituwa giuna i laulauguguyaeb a tedi kota ĝome a nawa. Bi lava kumna nuwedi a liuwidi te a medi gulata Pol bi Saelas lisidimo.

¹⁴ Taunana aubaina tauwaisumaĝa waiġopā Pol a giukamağe makaiye i nawa gelemo. Saelas bi Timoti ba tedi Beliya tauninemo a miya.

15 Bi oooloto mabai Pol a wai doli nawena gelemo vaitedi a nawa Atens tauninemo. Ğome Pol ena giu a munäge Beliya tauninemo te Saelas bi Timoti sa giuwedi te mulinağā sa nawa makai.

Pol Atens nponemō

16 Atens tauninemo Pol ena lava Saelas bi Timoti i labelabedi bi i kita te mba malagaina ba koikoitau i wanavu, taunana aubaina i wainuwaboya kauwa.

17 Kamaina bi i nawa bolu vanuwinemo Diu bi Eteni lavedi vaitedi ai ogatala. Bi lağan onena Eteni Maimaituwa taulaudunena bi mabai ani waigemota gabunemo a tavatavana vaitedi.

18 Bi ġome Epikulya bi Stoiki dobudi ooolotodi nuwauyeuyedi Pol vaitena ai kagiu bi a giuwena gado, “Mba lavana giugiu bu’ubu’uwina bai ya giugiuwe.”

Bi ġesaudi ai talana gado, “Anivaiyena maibena walidobu maimaituwedi ya giugiuwedi.” Tedi mai a giuna banina Pol ba Yesu ena kenamoito i giugiuwata.

19 Taunana aubaina Pol ai doli nawe oya Aliopagas dabanemo bi a giuwena gado, “Tama ka ġoeğoe te em wailovelove valivaliuna kwa giugiuwena ka sibe.

20 Banina tam em giu ka vaivaiyedina ba tabu otidi. Tama ka ġoeğoe mba em wailovelove valivaliuna kwa giugiuwena banina ka sibe.”

21 Ğome Atens lavedi bi tautavatava edi miyamiyamo lağan matabuna mai sa miyaboni bi giu valivaliudi sa giuwatedi bi sa vaivaiyedi.

22 Aleopagasmō ġome bolumo babadidi matedimo i miya moito bi i giuwedina gado, “Atens lavemi, tagu e kitemi te maimaituwa tabudi bi tabudi ko laulauduneyedi.

23 Emi tauniğā e nawanawa ba emi ani laudune koikoitaudi e kitedi. Bi olta ġemota modonemo giu niga mainana a gilugilumina e kita: MAIMAITUWA MOTE AIYAI I SIBE AUBAINA. Niga Maimaituwina ko laulauduneyena ba mote ko sibe, taunana niganana ya kamağoti lisimimo.

24 ✲ Maimaituwa dobu matabuna nponemō mwali matabudi tauvoiyedi tana taunana galewa bi dobu yaibadedi. Bi tana mote lava nimedimo laudune vanuwidi, a ġaleğaledinemō ima miyamiya.

25 Bi lava mote ġemogemotina simai kani bi sima labe tana mote bai ġesaura lisidemo ima ġoegħoe banina tana taunana lava matabudi yawasi, yawasana bi mwali matabudi ya vitezitedi.

26 Pakanemo tana lava ġemota i voye bi lisinağā dobu matabuna nponemō lava a wapa. Bi ena ġowenemo edi ani miya bi edi lağan i sivudi.

27 Maimaituwa mai i voye te lava sai tavutavu gulata kaka tana sa banavi. Bi tana ba diyademo, mote manekina i lofa ġemogemotaga lisidemo.

28 Tana dabanemo tada ta yawayawasana, ta nawanawa bi ta miyamiya. Maibena ġesäumi emi sale a gilumidina gado, ‘Tada natunatuna.’

29 “Banina tada Maimaituwa natunatuna, taunana aubaina maso mote ta noğoti te tana koikoitau, mai lava edi sibemo bi anapumo goldimo, siluvamo bi ġakimemo a voivoiyedina mainana.

30 Banina wala lava Maimaituwa mote a sibe tedi bu’uwa ena miyamo a miyamiyana i kita kamağedi. Bi niganana dobu lava matabudi ya giuguvavasağedi te sa laukuvasa.

³¹ Banina tana lağan i sako te lava didimaninemo ya etaledi. Maimaituwa oloto ġemota i vine te mba lağannemo etala yai badaye. Niga olotona taunana Maimaituwa pekimo i ka kenamoito munaġe te lava matabuda ta kita bi ta sibe.”

³² Lağannemo pekimo kena moito giuna a vaivaiye ba Pol ai gwaigwaiye bi ġesaudi a giuna gado, “Niga giuna ġemotina lağan ġesaunemo kwa nato munaġa bi kwa giuwemai te ka vaiye.”

³³ Kamaina bi Pol bolu lavedi i gose kamağedi bi i nawa.

³⁴ Lava visa lauguguya a vaivaiyena ba Pol a kaiwata bi Yesu ai sumaġe. Mba lavedi ba Aleopagas olotona Diyonsi, waivini isana Damalesi bi lava ġesaudi vaitedi.

18

Pol Kolinti nponemo Yesu i lauguguyae

¹ Niga kauwidi mulidimo Pol Atens i gose kamaġe bi i nawa Kolinti.

² Mba ġome Diu olotona isana Akwila i banavi, tana Pontus plovinsnemo i tubuġa. Bi mwanena Pilisila vaitena maġo ota Italiġa a tava. Banina ġalibona Kolodiyas Diu lavedi matabudi i giuvavasaġedi te Loum malagaina dididiga* sa gose. Bi Pol i nawa kitedi aubaina.

³ Pol, Pilisila bi Akwila ba edi noya ġemota palai tausiyaudi taunana aubaina vaitena a miya bi a noyanoya ġemota.

⁴ Bi waiyawasi lağandi onedi Pol, Diu bi Eteni lavedi edi pali vanuwina nponemo i wai wailovelovedi te maso nuwed i vitaledi.

⁵ Lağannemo Saelas bi Timoti Mesidoniyaġa a tavatava ba tana palai voiyedi i kaisako bi lağan matabuna Maimaituwa giuna i giugiuwata. Bi Diu lavedi lisidimo i kamaġoti kauwe te Yesu kamaina Tauwaiyawasana.

⁶ Bi Diu lavedi Pol ena giu a unule bi giuvitavitate, taunana aubaina ena gala gobusidi i lai kulukulu bi i giuna gado, “Bamoda yawasana mote koma banavi ba temi emi wavu bi wavumi taumiġa ko avali munaġe bi mote tagu. Niganana bi noke i saġa i nawana ba tagu yà nawana Eteni lisidimo.”

⁷ Kamaina bi Pol pali vanuwina i potiyovo kamaġe bi i nawa Taitos Diyas tas ena vanuwemo, pali vanuwina diyanemo. Bi Taitos ba Maimaituwa taulauduneyena.

⁸ Bi Klispas tana bolu vanuwina tauwaibadayena, tana ena vanuwa lavedi vaitedi Bada Yesu ai sumaġe. Bi lağannemo Kolinti lavedi wapewapedi giuna visuvisuna a vaivaiye ba kota Yesu ai sumaġe bi Pol i kabuludi.

⁹ Dudubala ġemota Pol wailove i kita, Bada i laumaġata lisinemo bi i giuwena gado, “Mote kuma naila, tam kamaina te Bada giuna kwa giuwata bi mote kuma miya moimoisili.

¹⁰ Banina tagu tam vaitem bi mote aiyai kaka ima laukivigebogeboyem. Bi mba malagainemo ba egħi lava wapewapedi sa miyamiya.”

¹¹ Kamaina bi kwalabu ġemota bi nawalai 6 nopođimo Pol ġome i miya bi Maimaituwa giuna lava i wailovelovedi.

¹² Lağannemo Galiyo, Akaiya plovinsina i waibadaye ba Diu lavedi ai ġemotidi bi Pol a pani bi a natome bolu gabunemo lauetala aubaina.

* ^{18:2:} Loum ba malagai dididiga bi ena waiguyau ba dididiga otina, Dobu Itali nponemo. Galibona Kolodiyas ena waibadana lağannemo AD 49 nponemo waigasigasi dididiga i tubuġa bi Diu lavedi matabudi a kwavivaidi bi Loum a potiyovo kamaġe. Mba lağannemo Akwila mwanena Pilisila vaitena a nato Kolinti.

¹³ Tedi Pol ai wavu bi a giuna gado, “Niga olotona taunana lava nuwedi ya liuwidi bi Maimaituwa sa laulauduneye bi Loum ena waigāke sa waidoukoto.”[†]

¹⁴ Göme Pol maso giu i waitubuna ba Galiyo Diu lavedi i giuwedina gado, “Bamoda niga lavana bai i voiyewapa ee bai gebona dididigina i voiyé bi ko waiwavuna mba ba kamaina tagū yai beyavaiyemi.

¹⁵ Bi niga waitaledi bi giudi ya giugiuwedina ba temi emi giugiu, isa bi emi waigāke. Taunana aubaina temi taumiğā ko viliyağosidi. Tagu mote yamai talapiliyedi.”

¹⁶ Taunana aubaina tana i kwavivaidi bi etala gabuna a potiyovo kamağe.

¹⁷ Göme Diu lavedi matabudi bolu vanuwina tauwaibadayena isana Sostenes a kaididi bi taulauetala matedimo a kwapu yababayababe. Bi Galiyo mote bai i giuwe.

Pilisila, Akwila bi Apolos

¹⁸ Pol Kolintimo i miya gulata kaka bi valevaletina i waiebonedi bi kukakukağā i nawa Sailiya, Akwila bi Pilisila vaitedi. Bi mulığā kaka ya geluna ba Kenkeliya malagainemo dabana a suvi. Banina tana Maimaituwa lisinemo i giugiuwapana[‡] ena palatemo i tava.

¹⁹ Tedi Epeses tauninemo a tava bi ġome Pilisila bi Akwila i gosedi bi tana i nawa bolu vanuwinemo bi Diu lavedi vaitedi awai talapili.

²⁰ Bi Diu lavedi tana ai bağā te maso vaitena a taumiyamiya kaka maso i nawa bi geğā te tana i daboka.

²¹ Bi i modimodina ba i giuwedina gado, “Bamoda Maimaituwa ena ḡowana ba ya tava munaga lisimimo.” Kamaina bi Epeses i gose bi bi kukakukağā i nawa Seseliya.

²² Laġonnemo Seseliyamo i tava, ba tana i nawa Yelusalemmo bi Maimaituwa ena dam lavedi i waiebonedi kaka bi i nawa Entiyok tauninemo.

²³ Pol Entiyokmo i taumiyamiya kaka bi dobuna i gose bi i babala malagai te malagai Galeisiya bi Piligiya plovinsidi nopodiğā bi tauwaikaiwatana matabudi i lailaabagidi.

Apolos Maimaituwa giuna i lauguguyaē Epeses lavedi lisidimo

²⁴ Mba laġandimo Diu olotona isana Apolos, tana dobu Aleksandiliya dobungemo i tubuğā. Tana ba giugiu komakomanina bi gilugilumina wadubonemo i sibe kauwedi. Bi i nato Epeses tauninemo.

²⁵ Bi Bada Yesu ena Yawasana Etana ai love kauwe. Tana Diyon ena kabulu giugiuna taunana i sibe kauwe. Bi nuwauyauya vaitena, Yesu i giuwata bi giukauwa i wailovelove lava lisidimo bi Yesu yağolo mote i sibe kauwe.

²⁶ Apolos malaudabatolana i nawa bolu vanuwinemo bi lauguguya i waitubu. Bi laġonnemo Pilisila bi Akwila ena giu a vaivaiye ba a giuvai te edi vanuwemo bi Maimaituwa giuna lisinemo a laididimani kauwe.

²⁷ Kamaina bi Apolos Akaiya plovinsina nawana i wainuwa noğonogötæ ba valevaletina Epesesmo pepa agilumi nawena tauwaisumağā lisidimo

[†] **18:13:** Diu lavedi a giugiuna gado, “Pol Eteni edi waisumağā giugiukauwina Loum i wai aninenima wailoveloveye. Bi tana wailovelove valivaliuna Loum edi waigāke mote i waianine taunana ya wailoveloveye.” Taunana aubaina a ġoegħoe maso Loum edi bida laubanina maso Pol i kovigi (Giugiukamagħed 16:20-21 bi 17:7 koi yevi). [‡] **18:18:** Diu edi vaivaimo lava hamoda Maimaituwa lisinemo i giugiuwapana ba dabana ya gose te ya laulagalaga. Bi laġonnemo saugawapa laġanina i kovina, kaka dabana sa suvi kamağe.

Akaiya plovinsnemo te lağannemo Apolos ya tavana ba tedi nimedimo. Apolos lağannemo ġome i tavatava ba Maimaituwa ena sagumo tauwaisumāga i sagu gulatedi edi sumāga i ġailisi.

²⁸ Tana ena giu i ġailisi gulata te Diu lavedi edi giu i lauyovoġedi lava kumdi matedimo. Banina tana gilugilumina wadubonemo i kamağati kauwe te Yesu tana kamaina Tauwaiyawasana.

19

Pol Epesesmo

¹ Lağannemo Apolos Kolintimo ba Pol eta oyaġa ani waivaġavuka maiġa i nawa te Epeses tauninemo i tava, mba ġome tauwaikaiwatana ġesaudi i banavidi.

² Bi i waitalayedina gado, “Lağannemo konai sumāga ba Aluwa Waiyawa kona vai e geġa?”

Bi tedi a giuna gado, “Geġa, tama mote bamo Aluwa Waiyawa giuna ka vaiye.”

³ Kamaina bi Pol i waitalayedina gado, “Temi bai kabuluna kona vai?”

Bi tedi ena giu ai munena gado, “Diyon ena kabulu.”

⁴ ⁵ Pol tedi i giuwedina gado, “Diyon ena kabulu ba laukuvasa aubaina lava i kaka buludi. Tana lava i giuwedi te lava mulināga ya natonatona sai sumāge, mba taunana Yesu.”

⁵ Lağannemo niga giuna a vaivaiye ba Pol Yesu isanemo i kabuludi.

⁶ Kamaina bi Pol nimana lava dabedimo i sivudi bi Aluwa Waiyawa i yovo dabedimo bi kalina ġesaudimo a gagali bi Bada giuna a lauguguyae.

⁷ Ĝome oolołoto wapedi ba 12.

⁸ Bi nawalai faiona nopodimo Pol i nawa bolu vanuwinemo bi lava lisidimo ma laudabatolana Maimaituwa ena waibada i ka kamağati bi i giugiu vavasaġedi te sa nuwavitala.

⁹ Bi tauwaikaiwatana ġesaudi a laukasaġaġai bi mote ai sumāga bi lava kumna matedimo Yawasana Etana a giugiu waigeboġebo. Taunana aubaina Pol tedi i gosedi bi tauwaikaiwatana ġesaudi i legaudi bi lağan matabuna Tailanos ena giluma vanuwinemo a waitalapili.

¹⁰ Niga noyana i velauna ba kwalabu labu a kovi. Taunana aubaina Diu lavedi matabudi bi Gulik mabai Eisiya plovinsnemo miyemiyedi matabudi Bada giuna a vaiye.

Lava ginauli bukedi ai kalaġosedi

¹¹ Bi Epeses nophonemo Maimaituwa ena ġailisi Pol i vite te tana mataila nananakidi i voyiedi.

¹² Ĝome lava Pol ena agesi bi ena gala a legaudi bi lava sidesidedi dabedimo a sivudi te a yawasana bi aluwa gebogebodi a potiyovo kamağedi.

¹³ Bi Diu lavedi ġesaudi ba ginauli tauvoiyedi bi a babala nawa malagai te malagai bi aluwa gebogebodi a kwavikwavivaidi. Tedi niga ġome a wai laufubu te maso lava aluwa gebogebona i sunesuneġina maso Yesu isanemo a kwavivai. Tedi a giuna gado, “Yà giugiu vavasaġem te Yesu, Pol i laulauguguyaena isanemo mba lavana kwa potiyovo kamağe.”

¹⁴ Niga kauwina ba Diu edi pilisi saġasaġa guletina isana Sikiva natunatuna oolołotodi wapedi 7 niga kauwina a voivoiye.

* 19:4: Met 3:11, Mak 1:4,7,8

¹⁵ Bi aluwa gebogebona i giuwedina gado, “Tagu Yesu e sibe bi kota Pol e sibe bi temi mabai?”^{*}

¹⁶ Čome aluwa gebogebona oloto i sunegi i potivai i kativunu yababayabedi, i laikofekofedi bi ma kwasikwasinidi te a velau ena vanuwa a gose kamaäge.

¹⁷ Diu bi Gulik* lavedi matabudi Epesesmo miyemiyedi niga kauwina a vaivaiye ba a naila gulata. Bi Bada Yesu isana a vivile kauwe.

¹⁸ Bi lava wapewapedi mabai a wai sumağana tedi a nato bi edi kauwa gebogebodi a voivoiyedina lava kumna matedimo a kuvesidi.

¹⁹ Bi kota lava wapewapedi mabai ginauli a voivoiyedina matabudi edi ginauli bukedi ai ġemotidi bi lava kumna matedimo ai kalaġosedi.[†] Bi buka ai ġemotidi bi a iyevidina maso ba silva mane didigina 50 tausen luvana.[‡]

²⁰ Kauwidi mainana a tubutubuġa ba Bada giuna i ġailisi bi i dabalala.

²¹ Niga kauwidi a tubutubuġana mulidimo ba Pol Yelusalem nawana i wai nuwa noġonogħotae, te maso Mesidoniya plovins bi Akaiya plovins nopolidgħa i nawa. Bi i giuna gado, “Dolinemo tagu yà gei nawa Yelusalem muliġa kaka yà nawa Loum.”

²² Kamaina bi tausaguna labu, Timoti bi Elastas i gei giukamağedi Mesidoniymo. Bi tana Eisiya plovinsnemo i taumiya.

Epesesmo waīgasīġasi a kelisali

²³ Mba laġannemo lava ġesaudi Yawasana Etana aubaina a medi gulata bi waikagħiу dididiga ai tubu.

²⁴ Bi oloto isana Damatilis tana ena noya ba siluvemo pulapula i voivoiyedi. Bi kota siluvemo koikoitau waivinina Atemas ena vanuwa aluwidi i voivoiyedi. Niga kauwinemo Damatilis mane dididiga i voivoiye.

²⁵ Kamaina bi tana ena taupaula bi ena waibabada matabudi i yogedi a tava ai ġemotidi bi i giuwedina gado, “Egu lava, kona sibe te niga noyanemo mane dididiga ta vaivai.

²⁶ Temi kona kita bi kona vaise te niga lavana Pol lava wapewapedi niga Epesesmo nuwedji li liuwidi bi tada a gosedha bi tana sa kaikaiwata. Niga kauwina mote niga ġome taunaġa bi Eisiya plovinsina matabuna. Tana ya giugiu te maimaitiuwa lava nimedimo a voivoiyedina ba mote maimaitiuwa giugiukauwidi.

²⁷ Niga giunemo niganana eda mane ani vaina etana i waidougudu. Bi ġesaua ba niga mainana: Lava kaka Atemas ani lauduneyena vanuwina sa noġoti waiubauba. Atemas tana Eisiya nopolidgħa bi dobu matabuna isana i dididiga bi lava matabudi sa laulauduneye bi niganana Pol ya kaka ġaubo.”

²⁸ Laġannemo lava kumdi niga giudi a vaivaiye ba a medi gulata bi a binauna gado, “Weo! Epeses maimaituwana Atemas saġasāġa guletina!”

²⁹ Čome taun dididiga matabuna lavedi ai kaġasīġasi yababayaba bi Pol ena lava labu Mesidoniya lavedi tana vaitena a natonatona Epesesmo, ġome lava kumdi Gaiyas bi Alistakas a kaididi bi etaġa a solu nawedi ani waibolu gabunemo.[§]

* ^{19:17:} Gulik lavedi taudidi Eteni. † ^{19:19:} Waigake 18:10-14 nponemo Maimaitiuwa ena lava i giuwedi te mote ginauli sima voiyedi. ‡ ^{19:19:} Gulik kalinedimo ba drachma. Mba taubagibagi lagħan ġemota ja bagibagina mai'ina. § ^{19:29:} Malagai dididigina edi aniwai bolu gabuna. Bi vanuwa dididiga otina wai dabatola geġġana bi lava kumdi ġome a nawa a miya bi beyakulu bi kauwa ġesaudi a kitekiedi.

30 Bi Pol i ġoeġoe te maso i nawa lava kumdi nopolidimo bi tauwaikaiwatana mote ai anine.

31 Bi kota mba plovinsina babadidi nananakidi Pol ena lava, tana ena giu a giukamağe te mote ima nawa ani waibolu gabunemo.

32 Ĝome lava kumdi ai nuwanaina. Taunana aubaina lava ġesaudi kauwa tabudi a binabinauwedi bi kota lava ġesaudi wali kauwa a binabinauwedi. Bi lavedi ġesaudi mote a sibe te bai aubaina ĝome a tava.

33 Bi Diu lavedi Aleksanda a biulikwa nawe lava kumdi matedimo bi nimana i kailageti te maso Diu aubaidi i giu.

34 Bi laġannemo gado sa kita ġone te tana Diu olotona ba awa labu nopolidimo matabudi a binauna gado, “Epeses maimaituwana Atemas saġasāġa guletina!”

35 Tauni dididiga badana ġemota lavedi i giu waitautaudina gado, “Ei, Epeses lavemi, dobu matabuna a sibe te Atemas aluwina ġakimina sawamo i kulukuluva yovona ani lauduneyena vanuwina ba Epeses lavada ta labelabe.

36 Niga giudi ba giukauwa, mote aiyai ima giu waikaikaiyovuda. Taunana aubaina ko miya moimoisili, mote bai ġesau koma voiye.

37 Temi niga oloolotodi labu kona saġe yababedi. Tedi mote eda ani laudune vanuwinemo a danene ee maimaituwa waivinina Atemas a giu waigebogebo.

38 Bamoda Damatilis ena taupaula vaitedi edi waiwawu aiyai lisinemo ba taulaididima babadidi sa miyamiya bi kota etala laġandi ai dubudi te sa kenakena te ġome kaka maiia sa sako.

39 Bi bamoda temi kauwa ġesaudi koma ġoeġgoedi, mba ba kamaina te bolu dididiginemo lava vaitedi bi ko kadidimanidi.

40 Bai te niganana i tubuġana ba ani naila. Bi tada kaka niga pilipilina aubaina sai wavuda. Bi tada mote bamo eda giu ima kenakena te ta giu.”

41 Niga giudi mulidimo tana lava i giukamağedi te a nawa.

20

Pol i nawa Mesidoniya bi Gulik

1 Bi pilipili a kovi mulidimo, Pol tauwaikaiwatana i giuwedi te a tava lisinemo. Bi i laibagidi, i waiebonedi bi i modina i nawa Mesidoniya plovinsnemo.

2 Ĝome i tava bi mba dobuna matabuna i nawa yaġosi bi tauwaikaiwatana i lailaibagi nawedina eete Gulik plovinsnemo i tava.

3 Bi ġome i miyana nawalai faiona a kovi, i ġoeġoe te maso wagaġa i nawa Saliya. Bi i vaiye te Diu lavedi mba nawanemo sa ġoeġoe te maso sai peki, taunana aubaina nuwana i vitale te i munaġa Mesidoniya nponaġa i nawa.

4 Bi olooloto ġesaudi vaitena a nawana, isedi ba Sopata Pailas natuna, ena dobu ba Beliya, Alistakas bi Sekundas tedi Tesalonja lavedi, Gaiyas ba Debi dobuna lavana, Timoti bi Eisiya oloolotodi labu Titikas bi Tolofimas.

5 ♀Niga oloolotodi wagaġa a gei doli a nawa Tolasimo a labelabemai.

6 Bi buledi tabatabana mote muu'a vaitena soina i kovi, tama kukakukamo ke gelu i Filipaj taunina ke gose. Laġan 5 mulidimo ke tava ema lava lisidimo Tolas tauninemo, ġome vaitedi ke miya te laġan 7 a kovi.

Tolas malagainemo Pol Yutikas i waiyawasani munage

7 Wiki pakanemo ke tava kei ġemotimai kani ġemota aubaina bi Pol lava lisidimo i laulauguguya. Tana i noġoñoġoti te bokinamai ya modina. Taunana aubaina tana i gagagalina eete dudubala modona.

8 Bi tama noke vanuwa benana waifaioninemmo ke miyamiya, ġome piupiu wapawapa a yanayana.

9 Bi bilibili koikoiyavusinemo ba ewali isana Yutikas i miya bi i waibeyavaiye. Bi laġannem Pol i giugiu wailofalofa ba Yutikas i yadoy-adona eete i wainuwawayavuġa, kamaina bi i kuluva te bilibili taulinaġa i yovo doġamo i talaġa. Bi a kaikailageti ba tana pekipekina.

10 Bi Pol i potiyovo bi Yutikas i ġomotawi.* Kamaina bi lava i giuwedina gado, “Mote komai nuwaboya, tana yawayawasanina.”

11 Ĝome Pol i valageta munaġa vanuwemo bi buledi i kivi bi a kani bi i gagagalina eete dobū i yana te mba dobuna i gose.

12 Bi tauwaisumaġa ai nuwavisu gulata te ewali i yawasana munaġa, kamaina bi ai doli a nawa vanuwemo.

Pol ena waiyebona Epeses edi babada lisidimo

13 Ĝome ke nawa wagamo ke gelu bi Pol i giuwemai te kaġenaġa yai vaġavuka Asosi tauninemmo kaka ya gelu.

14 Bi Asosi tauninemmo i banavimai kaka wagamo kei gelu bi matabumai ke nawa Mitiliyen tauninemmo.

15 Laġan i sako tama ke nawa dobu ġesäunemo ke tava Kiyos bwanab-wanana diyanemo. Bi laġani wailabuna tama Samos bwanabwanana ke vaitauli bi laġan waifaioninemmo tama Militas tauninemmo ke tava.

16 Pol mote i ġoe te Epeses tauninemmo ka solasaġa bi ġome ka miya laġan wapawapa Eisiya plovinsnemo taunana aubaina i ogafala te ke nawa ota. Bi Pol i ġoe kauwe te ya nawa makai Yelusalemmo, te Pentikost soinemmo maso i tava.

Pol tauwaisumaġa edi babada i waiebonedi Epesesmo bi i modina

17 Laġannemoo Militas tauninemmo ke tavatava ba Pol giu i giukamaġe nawe Epesesmo te Maimaitiuwa ena dam babadidi maso a nato lisinemo.

18 Bi laġannemoo a tavatava ba i giuwedina gado, “Dolinemo e tavana Eisiya plovinsnemo ba kona sibe bainewa laġan matabuna vaitemi e miyana.

19 Bi kona sibe te Diu lavedi a ġoēgoena maso a yunugu bi e sako yovoġe munaġegu bi pilipili nopolidiga ma matasulugu Bada ena noya e voivoysi.

20 Bi temi kona sibe te laġannemoo e laulauguguyana mote bamo giu ġesauna e nuwevi. Bi sagumi aubaina giu matabudi lisimimo e giu kovid, lava boludi nopolidiga bi vanuwa te vanuwa e nawa bi e wailovelovemi.

21 Bi Diu bi Gulik lavedi e giuvavasaġedi te edi gebogebomo sa nuwavitala bi sa nato Maimaitiuwa lisinemo, Bi eda Bada Yesu Tauwaiyawasana sai sumäge.

22 “Bi niga giuna ko vaiye, Aluwa Waiyawa i lagetigu te yà nawanawa Yelusalemmo. Bi mote yà sibe te ġome male bai lisigumo yà tubuġa.

23 Bi e sibe bamo taunidiġa yà nawanawana ba Aluwa Waiyawa yà taitaminuwataugu, te Yelusalemmo kaka sa laukivi gebogeboyegu bi bili-welokomo sa sakogu.

* **20:10:** Niga kauwina ġemogemotina Elaija bi Elaisa a voyiena kaiyababa natuna lisinemo (Galilġibona edi buka dolidolina 17:21, Galibona edi buka wailabuna 4:34-35).

²⁴ Bi bamoda sai pekiguna ba kamaina, mba mote bai. Bi kauwa laubanina ya noğonogötina ba egu noya, Bada Yesu i viteziteguna taunana yài kovi. Mba noyana ba Maimaituwa ena sagu bi giuna visuvisuna lava lisidimo ya lauguguyae.

²⁵ "Bi niganana e sibe te lava matabumi lisimimo Maimaituwa ena waibeda e lauguguyae bi mote kaka koma kita munägegu.

²⁶ Taunana aubaina niganana ya giugiuota, te lava matabuna kwasinina nimagumo e yasağı.

²⁷ Niganana ya giugiu vavasağemi te niga giudi mote komai aninedi emi yawasanamo mba temi emi wawu.

²⁸ Taunana aubaina ko labe munägembi kota tauwaisumağä gesaudi matabudi. Bamo taudidi Aluwa Waiyawa nimemimo i waidubudi te ko labedi, maibena tauwailabalaba sipu ya labedi bi ya kitakita watedina mainana. Niga lavedi matabudi Maimaituwa natuna kwasininem i kune munägedi.

²⁹ Bi e sibe te lağannemo ya ǵosemina ba tauwailovelove kaikaiyovudi sa tava lisimimo bi lava waisumegidi sa kagebogebodi, maibena dağası gwegwena ya saǵa sipu nopodimo bi ya kaka gebogebodina mainana.

³⁰ Bi kota temi nopomimo ba lava gesaudi sa moito bi Maimaituwa giuna sa kulavitale bi tauwaikaiwatana sa ai wainawenawemi te ko kaiwatedi.

³¹ Taunana aubaina koi kita kauwa bi ko noğoti te tagu kwalabu faiona nopodimo dubala bi suwala, ma matasulugu wailovelovemi mote e kaisako.

³² "Niganana ya laukaikamağemi Maimaituwa nimanemo, ena sagumo giunemo ya kavisuvisumi bi sakosako liyedi vaitedi yawasana ko vai.

³³ Tagu mote aiyai lisinemo goldi, ee silva, ee gala ei kitakonedi.

³⁴ Temi kona sibe te tagu nimagumo e noya bi mane e vai te egu lava vaitedi ema ǵowana voiyedi aubaidi.

³⁵ Bi bai matabuna e voivoiyedina ba ei lovemi, te temi maso mainana kona noya gulata te lava wainuwatoitidi kona sagudi. Bada Yesu ena giu ko noğoti, i giuna gado, "Vitemo ba wainuwavisu i dididiga guletina, kaka ta vaivaina."

³⁶ Lağannemo Pol giu waikovi ba matabudi tuwapekedi ai tupagwaliğedi bi a laupali.

³⁷ Tedi matabudi Pol nuwed i poyae bi a yovuvai ai suluve bi ai yebone.

³⁸ Bai i voiyedi bi a ǵabana ba ena giu a noğoti te mote matana sima kita munäge. Kamaina bi ai doli nawe auwai gelunemo.

21

Pol ena nawa Yelusalem tauninemo

¹ Lağannemo kei yeboyebona mulinemo, wagamo ke gelu bi ke nawa Kos bwanabwananemo ke tava. Bokinamai ke nawa Lodes bwanabwananemo bi ǵome te ke modina te ke nawa Patala malagainemo ke tava.

² Göme waga ke banavi i damadamana Fonisia, kamaina bi ke gelu te ke nawa.

³ Te Saiplas bwanabwanana ǵeniyamaimo ke kitakita bi ke vawaitauli te ke nawa Sailiya. Göme te ke nawa Taiya tauninemo ke vamoito bi wagamo ǵonaǵona kei yovodi.

⁴ Göme tauwaikaiwatana ke banavidi bi lağan 7 vaitedi ke miya. Tedi Aluwa ena mayavaimo Pol a giuvavasaǵe te mote ima nawa Yelusalemmo.

⁵ Bi ema nawa sauginia i tavatava ba ke modina ke nawa. Bi tauwaikaiwatana matabudi mwanemwanedi bi natunatudi vaitedi, matabumai

malagai ke gose bi ke nawa gelemo. Bi matabumai tuwapekamai kei tupagwaliğedi bi ke laupali.

6 Bi kei ebonedi i kovi bi wagamo ke gelu bi ke nawa bi tedi a munağā malagaimo.

7 Bi Taiya tauninemo ke modina kamaina eete Tolemais dobunemo ke tava, ġome tauwaisumağā ke yebonedi bi tedi vaitedi ke miyana lağan ġemota.

8 ✽Bokina mainana olaolalemo ke modina munağā te Seseliyamo ke tava. Bi ġome ba Filip giu visuvisuna taulauguguyena ena vanuwemo ke miya, Filip ba wala tauwaisagu **7** a vinevinedinā nopolimo ba tana ġemota.

9 Tana natunatuna guguġinidi **4** lava a sibedi te tedi ba Bada giuna visuvisuna giuwatana puyona a vai.

10 ✽Come ke miya lağan visa a kovi mulidimo taugiuwatana isana Agabas Diudiyaġa i yovo.

11 Lisimaimo i nato bi Pol ena dagilolo i vai bi taunağā nimana bi kaġena i panipanidi bi i giuna gado, “Aluwa Waiyawa i kamağati te Diu lavedi Yelusalemmo kakä niga dagilolo taniwigina, niga mainana kota sa pani bi Eteni lavedi nimedimo sa sako.”

12 Sauginemo lava matabumai niga giuna ke vaivaiye ba tama bi lava ġesaudi Pol kei baġa wavasaġe te mote maso i nawa Yelusalemmo.

13 Bi Pol edi giu i waimunena gado, “Temi bai aubaina ko ġabaġaba bi koi wainuwaboyaegu? Tagu e vononoğā te Yelusalemmo sa panigu ee sai pekigu Bada Yesu isana aubaina.”

14 Bi lağannemo mote luvamai te maso kei ġake ba kamaina te ke miya moimoisili bi ke giuna gado, “Kamaina te Bada ena ġowana luvanemo mainana ya tubuġa.”

15 Niga kauwidi mulidimo ema ġonāġona ke vononoğā ba ke saġa ke nawa Yelusalemmo.

16 Tauwaikaiwatana ġesaudi Seseliyamo vaitedi ke nawa ġemota, eete Manason ena vanuwemo a kavalagetimai te ġome ke miya. Manason ba Saiplas olotona tana tauwaikaiwatana dolidolina.

Pol Diyemes i vakita

17 Lağannemo tama Yelusalemmo ke tavatava ba tauwaisumağā ma nuwavisudi ai doli nawemai edi vanuwemo.

18 Bokinamai Pol bi tama ke nawa Diyemes kitana aubaina. Bi tauwaisumağā edi babada matabudi ġome a miyamiya.

19 Pol i waiebonedi bi bai matabuna ena noyamo Maimaituwa i voivoiyena Eteni lavedi lisidimo taunana i tainuwataudi.

20 Niga giudi a vaivaiyedi ba Maimaituwa a kasägesaġe. Bi Pol a giuwena gado, “Valetimai, niganana kwa kita Diu lavedi iyevina wapana tausan ai sumağā. Bi tedi matabudi nuwedi tabutabunemo Mousis ena waīgake sa kaikaiwatedi.

21 Bi a vaiye te tam Diu lavedi Eteni nopolimo sa miyamiyana kunai lovelovedi te Mousis ena waīgake mote sima kaiwatedi te natunatudi lisidimo mote kwapidibwali sima voiye ee Diu edi vaivai mote sima kaiwatedi.

22 Bi niganana tedi sa vaiye te tam kuna tavana. Ba tada bai ta voiye?

23 Taunana aubaina bai ka giuwemna ba kwa voiye. Niga ġome olooloto 4 giuwapa a voiye Maimaituwa lisinemo

24*Mba oloolotodi kwa legaudi bi tedi vaitedi ko kavisuvisu munağemi. Bi tam aubaidi kwai mai'a bi tedi dabedi sa ġalidi. Niga mainana kwa voiyena kaka lava sa sibe, te niga giudi matabudi lava sa giugiuwedina lisimmo ba mote giukauwa. Bi tam taumġa ba Mousis ena waīgħake luvanemo kwa miyami.

25*Bi Eteni lavedi mabai a waisumaġħana, tama edi pepa kaikana ke gilumidi bi ke giukamaġe tedi, kani koikoitau lisidimo a laulau sewesewedina mote sima kanidi bi kota kwasina ee musala gadodi kikikidi mote sima kanidi bamoda mainana ba kwasina ko gei waitosi kamaġe, kaka ko kani. Bi mote komai mwanemwanena yababayababa.” *

26 Bokinamai Pol mba oloolotodi i legaudi bi a kuvesi munağedi. Ĝome tedi a nawa pali vanuwina nöponemo bi Pol pilisi i giuwedina gado, niġanana giuwäpa laġħanina i tubuġa. Bi laġan 7 mulidimo tada ġemogħemotāga kavisuvisu puyona ta tavaitedi.

Diu ġesaudi Pol a pani

27-29*Laġan wai 7-na nuwana kovi, Diu lavedi ġesaudi Eisiya plovinsnaġa tavetavedi. Tedi Pol pali vanuwina nöponemo a kita bi ġome lava a kanuwa medimedidi te maso Pol a kaididi. Tedi mainana a giuna barina dolinemo Pol bi Tolofimas a kitedi Yelusalem tauninaġa a nawananawa. Bi tedi ai nogoti bena Pol Tolofimas i dolinawe pali vanuwinemo. Bi kalinedi dididiginemo a giuna gado, “Islael lavemi, ko sagumai! Niga olotona dobu matabuna i nawa bi lava i wailovelovedi te Diu edi waīgħake mote sima kaiwatedi. Bi tana giumo pali vanuwina i kakagebogebo. Bi ġesaunemo ba Gulik lavedi i saġġedi pali vanuwina ganakukunemo bi gabu waiyawa i kaka milamila.”†

30 Kamaina bi malagai lavedi matabudi a kanuwa medimedidi bi a dabalal tava. Bi ġome Pol pali vanuwina ganakukuna nöponemo a kaididi te a solu yovoġe ganakuku taulinemo bi geġġa te tauyava maġemota mataeta a gududi.

31 Bi noitaunana maso ai pekina ba giuna i velau makai te Loum edi tauwaīgħaviya, edi bada didigina i vaiye. Yelusalem lavedi pali vanuwina ganakukuna nöponemo waīgasigħasi aubaina te a ġaġġala gulata.

32 Ĝome maġemota tauwaīgħaviya edi bada, waibabada ġesaudi bi tauwaīgħaviya i waidolidi te a yovo a nawa lava kumdi lisidimo. Laġannem lava babada nananakidi a kitekitedi ba Pol kwapuna a kaisako.

33 Tauwaīgħaviya edi bada i saġa Pol i kaididi bi tauwaīgħaviya i egelidi te seini labumo maso a pani. Ĝome tana lava i waitalayedina gado, “Niga lavana aiyai bi bai i voiye?”

34 Ĝome lava ġesaudi edi giu tabudi bi tabudi taunana aubaina tauwaīgħaviya edi bada dididiga mote bamu giukauwa i banavi, aubaina te tauwaīgħaviya i giuwedi te ai dolinawe edi ani miyamo.

35 Laġannem Pol kini pakanemo i tavatava ba lava edi medi i dididiga gulata, kamaina te tauwaīgħaviya Pol dababaylodimo a avali otige.

* **21:24:** Giu 18:18 * **21:25:** Giu 15:29 * **21:25:** *Tubuġa waīgemoti yababayabena* maibena lava ġesau mwanena vaitena mote komai mwanemwanena (Potiyovo 20:14; Waīgħake 5:18); lava ġesau vaitena komai mwanemwanena mane e puyo ġesaudi aubaidi (Livai 19:29; 1 Koli 6:15); kena nadewa vaitena, vanuwa lavana mai oloto natuna waivinina vaitena (Livai 18:6); oloto ena tau oloto vaitena ee waivini ena tau (Livai 18:22; Loum 1:26-27); bi lava ġamōġamo vaitena (Livai 18:23). * **21:27-29:** Giu 20:4 † **21:27-29:** Diu ai nogota gado, “Eteni ba lava milemiledi.” Diu edi gaīgħake luvanemo, Eteni mote sima saġa etala gabuna ganakku nöponemo bi Diu taudīga. Bi aiyai niga waīgħekena i waidoukkoto ba sai peki.

36 Banina lava kumna a kaiwatedi bi kalinedi dididiginemo a binabin-auna gado, “Koi peki! Koi peki!”

Pol lava kumna lisidimo i giu

37 Čome ġotona te maso tauwaiġaviya Pol a nawena vanuwemo ba Pol tauwaiġaviya edi bada dididiga i giuwena gado, “Kamaina ee geġa te maso lisimmo bai e giuwe.”

Bi tauwaiġaviya edi bada dididiga ena giu i waimunena gado, “Tam gode Gulik kalinedi kuna sibe?”

38 E noġoti te tam bena Idip lavam, tana dolinemo waiġaviya i waitubu bi tauwaiġaviya 4 tausan i waidoli nawedi kalakalalelemo.”

39 Bi Pol i giuna gado, “Geġa, tagu ba Diu lavagu egħi dob u ba dob u isa nawanawana Tasis, Silisiya plovins nopoñemo. Bi ya waibaġam te maso kunai aninegu te lava lisidimo bai e giuwe.”

40 Kamaina bi tauwaiġaviya edi bada dididiga Pol i wai anine, te kinimo i moito bi nimanemo lava i waikititawedi te sa miyamoimoisili. Bi Pol Ĝibulu kalinedimo lava lisidimo i giu.

22

1 “Egu lava Diu bi valevaletigu, koi beyavaiya niganana ya koikoigalamegu.”

2 Laġannemo a vaiye te Pol Ĝibulu kalinedimo i giugiu ba tedi binau a kaisako bi a miya moimoisili ota.

3 [♂]Kamaina bi Pol i giuna gado, “Tagu ba Diu lavagu bi Tasis malagainemo e tubuġa, Silisiya plovins nopoñemo. Bi niga Yelusalemmo doぶunemo e didiga, Gamaliel ena waibada laġannemo, ba tamatamada edi waigħake bi edi vaivai i wailovelove kauwegu. Te tagu Maimaituwa e kaiwata kauwe mai temi matabumi niganana.

4 [♂]Tagu Yesu ena wailovelove taukaiwatana e laukivi gebogeboyedi bi e waipekidi. Olooloto bi waiwaivini ġesaudi e panidi bi biliwelokomo e sivusivu nawedi.

5 Bi Pilisi saġasāġa guletina bi babada ġesaudi sa giu te niga ba giukauwa. Tedi pepa a kuli bi a vitegu, te edi lava Damaskasmo aubaidi. Tagu e nawanawa ġome te maso a sagugu bi tauwaisumaġa ġome maso ke kaidididi bi ke saġedi Yelusalemmo te maso a kovogħi.

6 “Bi suwala modo mainana Damaskas diyanemo ke tavatava ba yanayana malamo waimatakanikanina i waimaġemot te i laiyana yovoġegu.

7 Bi e kuluva doġamo e talatalaġa ba kalina malāġa i yovo e vaiye i giuna gado, ‘Sol! Sol! Bai aubaina kwa laulaukivi gebogeboyegu?’

8 Bi ei talayena gado, ‘Tam aiyai, Bada?’

“Bi kalina niga mainana i giu, ‘Tagu taunana Nasalet Yesuna kwa laulaukivi gebogeboyegu.’

9 Bi tausagugu yana a kita bi lava lisigumo i giugiuna kalinana mote a vaiye bi mote a sibe.

10 “Bi ei talana gado, ‘Bada bai ya voiye?’ Bi i giuna gado, ‘Kwa moito bi kwa nawha Damaskas malagainemo bi lava aiyai egħi ġowwana bai ja giuwemna ba taunana kwa voiye.’

11 Kamaina bi tausagugu nimagumo a kabi bi ai doli nawegu Damaskas. Banina yana waimatakanikanina matagu i kani te i waidudubala bi ei kaimatabwasoku.

12 “Gome oloto isana Ananaiyas i tava lisigumo tana Mousis ena waiğake i kaikaiwata bi Maimaituwa taulaudune kauwena bi Diu lavedi matabudi ġome miyemiyedi a vivivile kauwe.

13 Bi tana diyagumo i moito bi i giuna gado, ‘Valetigu Sol, niganana kwai kita munaġa!’ Bi i waimaġemoti te Ananaiyas e kita.

14 “Gome i giuna gado, ‘Tamamatamada edi Maimaituwa i vinem te ena ġowana kwa sibe bi lava didimanina kwa kita bi giu mudunemo ya giugiuwedina kwa vaiye ġonedi.

15 Banina tam kaka tana aubaina kwa noya, lava matabudi lisidimo. Bi bai kuna kitekitedina bi kuna vaivaiyedina ba lava matabudi kwa giuwedi.

16 Bi niganana mote kumai goela, kwa miya moito bi kwa bulu bi Yesu isanemo kwai baġa te em gebogebu ya koġa kamaġedi.’

17 “Laġannemo e munaġa tava Yelusalemmo bi pali vanuwinemo e laulaupai noponemo ba mataotigumo lauboni e kita.

18 Ġome Bada e kita bi i giuweguna gado, ‘Kwai papalana bi Yelusalem kwa gose banina ġome giugu kwa giuwena mote kaka simai beyavaiyem.’

19 “Bi e giu waimunena gado, ‘Bada, tedi a sibe te tagu wala tauwaisumaġem bolu vanuwidinopodiga e kwapudi bi biliwelokomo e sivusivu nawedi.

20 [♂]Bi em tauwaimatamata Stivin laġannemo a waipeki mba tagu ġome e moimoito bi kauwina i tubutubuġana ba tagu ei anine. Bi mabai Stivin ai waipekina edi gala tagu e labelabedi.’

21 “Bi ġome Bada i giuweguna gado, ‘Kwa nawa! Tagu ya giugiu kamaġemna manekemo Eteni lavedi lisidimo.’”

Pol i giu te tana Loum lavana

22 Lava kumna a waibeyavaiye bi Pol mai giuna i vatovato ba tedi kalinedi didiginemo a binauna gado, “Ko nawe tabunemo bi koi peki kamaġe mote luvana dobumo ima miya!”

23 Ġome tedi ma binabinaudi edi gala dabanemo a pwalaġedi bi ġobusa sawasawamo a yalaidi.

24 Taunana aubaina tauwaiġāviya edi bada dididiga i giu vavasaġedi te Pol maso a saġe vanuwa ganakukuna nponemo. Bi i giuwedi te maso a kwapu bi ai talaye te maso a sibe te bai aubaina lava tana a lasalasawaineġa.

25 Gome tedi Pol nimana a panipani kai modonemo bi kwapuna aubaina ba Pol tauwaiġāviya edi bada i giuwena gado, “Temi emi waiğake ya kenakena te Loum lavana mote ena gebo ko banavi bi ko kwapu yababe, ee?”

26 Laġannemo tauwaiġāviya edi bada niga giuna i vaivaiye ba i nawa tauwaiġāviya edi bada didigina lisinemo bi i giuna gado, “Tam bai kwa voiye? Niga Loum lavana.”

27 Ġome ġaviya badana i nawa bi Pol i waitalayena gado, “Tam giukauwa te Loum lavam, ee?”

Ġome Pol i giuna gado, “Emaso bena kuna giu kauwa.”

28 Bi tauwaiġāviya edi bada dididiga i giuna gado, “Tagu mane dididiga e sako te eila Loum.”

Pol i giuna gado, “Bi tagu bena Loum gomenigu.”

29 Bi tedi mabai maso ai talayena ba mba taunana te a gose kamağe. Bi tauwaiğaviya edi bada dididiga i naila gulata te Loum lavana a lausein.

Pol waibabada matedimo i moito

30 Bokina mainana tauwaiğaviya edi bada dididiga i ġoegoenä maso i sibe kauwe, te Diu lavedi bai aubaina Pol ai wavu. Taunana aubaina Pol a laulauseinina i kaikamäge bi pilisi edi babada bi Diu lavedi edi babada i egelidi te ai ġemotidi bolu aubaina. Kamaina bi Pol a lau egeli te i nato matedimo i moito.

23

1 Pol Diu babadidi i kitadididi bi i giuwedina gado, “Egu lava lağan matabuna Maimaituwa matanemo e miyana ba egu noğota sabusabuna didimanina te niganana.”

2 Mainana i giugiu ba pilisi sağasağä guletina Ananaiyas, Pol diyanemo mabai a moimoitona i giuwedi te Pol muduna sa talağä.

3 *Gome Pol, pilisi sağasağä guletina i giuwena gado, “Maimaituwa kaka ya kwapum, tam lava kaikaiyovum! Tam niganana kwa etaetalegu waiğake luvanemo bi tam kota waiğake kuna wai doukoto. Lava kuna giuwedi te a kwapukwapugu.”

4 Bi mabai ġome a moimoitona Pol a giuwena gado, “Tam Maimaituwa ena pilisi sağasağä guletina kwa ġasiġasiye ee?”

5 Pol i giuwedina gado, “Egu valevaletigu, tagu mote e sibe te tana gode pilisi sağasağä guletina. Bi tagu e sibena ba gilugilumina wadubonemo i giuna gado, ‘Mote em lava edi bada kuma giu waigebolebo.’”

6 *Bi Pol i kitedi te waibabada ġesaudi ba Sadisi bi ġesaudi ba Palisi lavedi, taunana aubaina bolu babadidi nopolidim bi kalinana dididiginemo i giuna gado, “Egu lava, tagu ba Palisi bi kota tamagu ba tana Palisi. Bi ya' waisumäga te lava pekipekidi ba sa kena moito munağä bi niga waisumegina aubaina temi ko etaetalegu.”

7 Niga mainana i giugiu ba Palisi bi Sadisi waikagiu ai tubuğä. Bi edi boluna a suwa te dam labu a tubuğä.

8 *Banina Sadisi sa giugiu te lava mote pekimo ima kenamoito munağä bi bamot aneya ee alualuwa. Bi Palisi lavedi sa giugiu te niga mwalidi ba giukauwa.

9 Gome binau i dididiga gulata te waiğake tauwailovelovena Palisi damna nophonemo tedi Pol mulinemo a nawa bi a giuna gado, “Tama niga lavana lisinemo mote bai gebogebona ka banavi. Augunai alualuwa ee aneya lisinemo i giu.”

10 Bi waikagiu i dididiga gulata aubaina tauwaiğaviya edi bada dididiga nuwanu i lovo bamoda Pol sima lisi waiyamoni. Taunana aubaina ena tauwaiğaviya i egelidi te a yovo bi Pol a solu nawe edi animiyamo.

11 Mba dudubalinemo Bada ena aneya Pol diyanemo i moito bi i giuwena gado, “Mote kuma naila! Bainewa Yelusalemmlo kuna giugiuna kota mainana Loum nophonemo aubaigu kwa giu.”

Diu lavedi Pol kana pota a yesi te sai peki

12 Lağan i sako olaolalemo Diu lavedi ġesaudi Pol kana pota a yesi bi a giuwapa munağedi, te mote bai sima kani e sima tego, eete Pol sai peki.

13 Niga giuwapano nophonemo ololoto wapedi 40 ai ġemotidi bi ai ogatala.

* 23:3: Met 23:27,28 * 23:6: Giu 26:5 * 23:8: Met 22:23, Mak 12:18

14 Bi a nawa pilisi babadidi bi waibabada nananakidi lisidimo bi a giuna gado, “Tama ke giuwapa te mote kama kani e kama tego eete Pol kaipeki.”

15 Taunana aubaina niganana temi waibabada vaitemi, tauwaiğaviya edi bada dididigina koi bağ te Pol ya yovoğe lisimimo. Ko kaiyovuge te bena a waiwavuna banina ko sibe kauwe. Bi ke vononoğā te sauginemo ya yovoyovo ba etamo kaipeki.

16 Bi Pol ğavuna i vaiye te Diu lavedi ğesaudi Pol kana pota a yesiyesi, kamaina bi i nawa te baimo i miyamianemo bi bai a giuguwena i tainuwatau.

17 Ğome Pol tauwaiğaviya edi bada ğemota i yoge bi i giuwena gado, “Niga ewalina kwa doli nawe tauwaiğaviya edi bada dididiga lisinemo bi tana bai ya giuve.”

18 Kamaina bi mba ewalina i wai doli nawe tauwaiğaviya edi bada dididiga lisinemo bi i giuna gado, “Pol biliwelokomo taumiya, i yogegu e nawa bi i wai bağagu te niga ewalina e sağe lisimmo banina tana kaka lisimmo bai ya giuve.”

19 Tauwaiğaviya edi bada dididigina ewali nimanemo i kabi bi a nawa tabudimo bi i waitalena gado, “Bai mwalina kuna góena kwa giuwegu?”

20 Bi ewali i giuna gado, “Diu lavedi ai anina te bokina ba sai bağom te Pol kwa nawe Diu a babadidi edi bolumo bi sa kaiyovu te bena waibabada Pol ena pilipili banina sa sibe kauwe.

21 Bi kalinedi mote kuma vaiye banina olooloto wapedi 40 male sa kandavona bi sa labelabe. Tedi kaikana a giuwapa te mote sima kani ee sima tego eete Pol sai peki. Tedi noitaunana a vononoğā te mai sa voiye bi tam sa labelabe te edi ogatala kwai anine ee geğə.”

22 Ğaviya edi bada dididiga i giuna gado, “Mote aiyai kuma giuve te lisigumo kunai benabenama.” Ğome te ewali i giu kamağe i nawa.

Pol a giukamağe Gabemani Filiks lisinemo

23 Bi tauwaiğaviya edi bada dididigina bi tauwaiğaviya babada labu i yogedi bi i giuwedina gado, “Tauwaiğaviya 200 ko tanodi bi ko nawa Seseliya. Bi kota osi tauvelauyedi wapedi 70 bi pawasimo tauwaiğaviya wapedi 200, ko vononoğā bi mateya 9:00 dudubalemo ko modina Seseliya.

24 Bi kota osi ğesaudi ko tanodi Pol aubaina ya gelu bi ya nawa kauwa gabemani edi bada Filiks lisidimo.”

25 Kamaina bi ğaviya badana dididiga pepa i kulina gado.

26 “Tagu Kolodiyas Lisiyas, tam bada sağasağā guletim, gabemani badana Filiks: ya waiyebone kauwem!”

27 Niga olotona Pol ba Diu lavedi a kaididi bi ğotona maso ai peki bi lava ğesau i giuwegu te tana ba Loum olotona. Taunana aubaina egū tauwaiğaviya vaitedi ke nawa te kanakuvu keyedea.

28 Bi e ğoeğoe maso e sibe te bai aubaina ai waiwavu, taunana aubaina Pol e sağe Diu waibabada matedimo.

29 Bi e banavi te edi kauwa bi edi waiğake aubaina te ai waiwavu bi mote Loum edi waiğake i waidoukoto te maso biliwelokomo a sako e ai peki.”

30 Bi giu e vaiye te Diu lavedi ğesaudi Pol kana pota a yesiyesi te maso ai peki ba waiğapa e giukamağe lisimmo bi tauwaiwavuna e giuwedi te sa giuwem te bai aubaina Pol ai wavu.

31 Kamaina bi ġəviya edi bada dididigina bai tauwaiġaviya i giugiuwedina mainana a voiyē. Mba dudubalinemo Pol ai doli bi a nawa, Entipatlis tauninemo a tava.

32 Laġan i sako ba kepatemo bi pawasimo tauwaiġaviya a munaġa edi animiya Yelusalemmo. Bi osi tauvelauyedi taudiġa Pol vaitena a nawa.

33 Bi tedi Seseliyamo a tavatava ba gabemani Filiks, pepa a vite bi Pol tana lisinemo a gose.

34 Ĝome gabemani Filiks leta i iyevi kovi bi Pol i waitalaye te tana dobu isana lavana. Bi Pol i giuna gado, “Tagu ba Silisiya plovinsina lavagu.”

35 Kamaina bi i giuna gado, “Tam tauwaiwavum sa tava bi em pilipili ya laididimani.” Kamaina bi tauwaiġaviya i giuwedi, te Pol sai doli nawe ġalibona Alodi ena vanuwemo sa sako bi sa labe kauwe.

24

Pol a giukamaġe Gabemani Filiks lisinemo

1 2Laġan 5 a kovi mulidimo pilisi saġasāġa guletina Ananaiyas, Diu babadidi bi waiġake taulaididimana isana Titulas vaitena, Yelusalemġa a yovona Seseliyamo. Ĝome edi waiwavu Pol lisinemo gabemani edi bada Filiks matanemo a kamaġatidi.

2 Sauginemo Pol a giuwe te i saġa gabemani edi bada lisinemo. Ĝome Titulas ena kita waigebo Pol lisinemo Filiks i giuwena gado, “Filiks tam dididigm, visuvisum bi em noġota didimanina, ka wainuwavisu gulata te em waibada dibunemo ke miya te nigia palatina. Bi kauwa wapawapa visuvisudi ema dobumo a tubuġa.”*

3 Bi dobu matabuna tama laġan matabuna nigia kauwidi aubaidi tam gabemani Filiks lisimmo kawainuwavisu.

4 Tagu mote ya ġoegħej te ya taipilipilim, taunana aubaina ya waibaġam te kivim maso i visu bi ema giu watiena kuna beyavaiye.

5 “Tama nigia lavana ke banavi te tana ba gebogebo tauwaitubuna, tana dobu matabuna nopolidmo Diu lavedi ya kanuwa medimedbi bi waiġasiġa sa waitubudi. Bi tana kota Nasalet damna edi bada.†

6 Bi Pali vanuwina i kaka milemiledi taunana aubaina ke pani.‡

8 Bi kwai talaye kaka kwa banavi te bai ka waiwavuna ba giukauwa.”

9 Bi Diu lavedi edi tau Titulas a sagu bi a giuna gado, “Niga giudi matabudi ba giukauwa.”

10 Kamaina bi gabemani edi bada dididiga nimana i waiyoyo Pol lisinemo te ya giu. Bi Pol i koigalamena gado, “Tagu e sibe te tam kwalabu te kwalabu tam nigia dobuna lavedi edi taulaididimana, taunana aubaina tagu nuwagu visuvisunemo matamo ya koigalamegu.

* **24:2:** Mba fuyanemo Filiks i badana mote i waibada kauwa. Titula i gwayagwaya te Filiks maso i giu te Pol gebo i voiyē. Filiks lava pilipili i vitedi bi Pol waitalaplina kwalabu labu mulidimo, Loum guyauna Nalo Filiks gabuna i vai. Bi ġome waiġasiġa dididiga i tubuġa, Diu Loum lavedi ai ġaviedi bi Loum edi tauwaiġaviya a miya moito te Yelusalem a kagebogebo. † **24:5:** Nasalet ba lava damna mabai Yesu a kaikaiwatana ya giugiuwatedi baina tana ba Nasalet taun lavana. Laġonnemo nigia manana i wai isedina Nasalet damna, Titulas ba tauwaisumaġa i laulauyovoged. Diu Yelusalemmo bi Diudiya plovins matabunemo, Galili plovins lavedi kita waiyoyovodi Nasalet taunana bam (Diyon 1:46 ko kit). Tana nigia mai ya giugiuva ba bena Pol ya laulaudunena ba Loum edi waiġake mote ima waianine. ‡ **24:6:** Lova 7 ba gilugilumina wadubodimo visa ota bi Gulik gilugilumina nopolidmo nigia lovana 7 mote ima kenakena.

11 Bi lava kwai talayedì kaka sa giu kauwem te e sağa e nawa Yelusalemmo laudune aubaina ba niganana lağan 12 a kovi.

12 Bi tauwaiwugu mote a kitagu te aiyai vaitena kei kagiu, ee aiyai lavana nponona e kamedimedi pali vanuwinemo ee malagai nponemo.

13 Bi mote ġemogemotina te niganana edi waiwawu lisigumo sa kamagati te mba giukauwa.

14 Bi ya giuwemi te niga ba giukauwa te tamatamada edi Maimaituwa tagu ya laulauduneye bi tagu Yesu eta ya kaikaiwatana ba tedi sa wai isana laudune kaikaiyovuna. Tagu Mousis ena waīgake bai i waianinena bi taugiuwatana a gilugilumina taudidi ya kaikaiwatedi.

15 Bi tagu Maimaituwa ya waisumağe mainana tedi bi ya noğotadidi te lava didimanidi bi gebogebodi pekimo sa kenamoito munaga.

16 Taunana aubaina sauga matabuna ya wailaulubu gulata te egu noğota bi egu kauwa Maimaituwa bi lava lisidimo maso didimanidi.

17 ⚫“Yelusalem e gosena ba kwalabu visa a kovi. § Bi mağō ota e tava munağā egu lava wai nuwatoitoidi aubaidi puyo e natomedi bi sewasewa Maimaituwa ya vite.

18 Tagu pali vanuwina nponemo laukuasa sewasewana e voivoiye bi tauwaiwugu a banavigu. Tagu mote lava e kaka nuwa medimedidi ee waīgasigasi e waitubudi.

19 Bi gome Diu lavedi ġesaudi Eisiya plovinsina nponemo miyemiyedi a kitagu. Tedi taunana maso niganana a tava bi a giu te bai gebona a kita e voivoiye.

20 Ee mabai ġome maso niganana a giuwem te gebo bai a banavi, sauginemo Diu waibabada edi bolumo e moito bi a etaetalegu.

21 ⚫Bi augunai mwali ġemota Diu lavedi matedimo e moito bi e laulau-gayapouna gado, ‘Lava pekipekidi kaka sa kenamoito munaga bi niga taunana aubaina temi niganana ko etaetalegu.’

22 Bi Filiks yawasana etana i sibe kauwe aubaina tana etala lağanna i tauliye bi i giuna gado, “Koi laba ġäviya edi bada dididiga Lisiyas ya tava kaka tagu etalemi ya tubu munäge.”

23 Ġome Filiks tauwaiġaviya edi bada i giuwe te Pol biliwelokomo ya sako nawe bi i giuwena gado, “Kwa voiye te yai nuwavisu. Bamoda ena lava sa vakitakita ee saguna aubaina sa tavana ba mote kumai ġakedi.”

Filikis bi Dulusila matedimo Pol i moito

24 Lağan visa a kovi Filiks bi mwanena Dulusila, tana ba Diu waivinina a tava waiġemota vanuwinemo. Bi Pol ena giu i giu kamağe te i tava. Bi Pol Yesu Keliso waisumağena Filiks lisinemo i giu waiipoipo. Bi a wai beyavaiye.

25 Bi Pol i giu nawa te yawasana didimanina, eda ġowana balebaledi gosedi bi lağan damona waitalapilina, i giugiu waiipoipo ba Filiks i naila bi giuna gado, “Niganana aubaina ba kamaina, bi kwa nawa! Bi lağan ġesaunemo ya vononoğħana, kaka em giu ya giukamağe te kwa tava munaga.”

26 Bi Filiks sauga matabuna ena giu i giugiukamağe te i tava vaitena a waigiugiu. Banina Pol biliwelokomo i miyamiya taunana aubaina

⌚ **24:17:** Giu 21:17-28 § **24:17:** Kwalabu 5 a kovi mulidimo Pol i tava munaga Yelusalem i vakita, lağan i mote lofa ena nawamo lavedi lisidimo bi wasa visuvisuna i laulau guguyena i tainuwataudi (Giugiukamağedi 18:22). ⚫ **24:21:** Giu 23:6

Filik i ġoegħoe, te Pol maso kandavonemo mane i vite bi kandavonemo i kaikamāġe.

²⁷ Bi lagannemmo kwalabu labu a kovi ba Posias Festas i moito saġa te gabemani edi bada bi Filiks ena gabu i vai. Bi Filiks Diu lavedi edi ġowana i voiy te Pol biliwelokomo i gose kamaġe.**

25

Pol i ġoegħoe te ġalibona Sisa matanemo ya moito

¹ Gabemani edi bada Festas Seseliyamo i tava bi laġan faiona mulidimo i saġa i nawa Yelusalemmo.

² Bi ġome pilisi edi babada bi Diu babadidi a nato Festas lisinemo bi edi waiwawu Pol lisinemo a saġedi.

³ Kamaina bi Festas ai baġa te maso edi ġowana i voiyte, te maso Pol i giukamāġe i saġa i nawa Yelusalemmo. Banina tedi kaikana kana pota a yesi te kandavonemo etamu sai peki.

⁴ Bi Festas i giuna gado, “Geġa Pol Seseliyamo biliwelokomo ya miyamiya bi mavisemo ba yà yovo yà nawa.

⁵ Bi emi babada gesaudi maso vaitedi ke nawa nove ġome kaka edi waiwawu maso a saġedi mba oltona lisinemo, bamoda tana bai i voiyte waigebo.”

⁶ Gome Festas i miyana male laġan 8 ee 10 mainana bi mulinemo i yovo i nawa Seseliya. Bi laġan i sako ba etala i waitubu bi ena tauwaġavija i giuwedi te Pol sa natome lisinemo.

⁷ Bi sauginemo Pol i tavana ba Diu lavedi mabai Yelusalemġa a yovoyovona tana a moito kwaivivili bi a waiwawu gulatena. Bamo mote giukauwa.

⁸ Bi Pol i koigalame gado, “Tagu mote bai gebogebona e voiyte. Ġalibona Sisa lisinemo ee Diu edi waigake ei doukoto ee pali vanuwina e ka milamila.”

⁹ Festas i ġoe te Diu edi ġowana ya voiyte. Taunana aubaina Pol i waitalayena gado, “Tam Yelusalem nawana kwa ġoegħoe ee geġa, te ġome maso niga kauwidi aubaidi yà etalem?”

¹⁰ Bi Pol giu i waimunena gado, “Niga vanuwinemo niganana ya moimoitona taunana ġalibona Sisa ena anietala gabuna. Niga taunana gabunemo kwa etalegu. Tam kuna sibe te tagu mote bai gebogebona e voiyte Diu lavedi lisidimo.

¹¹ Bamoda bai gebona e voiyena ba kamaina te yà peki, tagu mote peki e daboka. Bi bamoda niga lavedi bai sa waiwawuna mote giukauwa, bai aiyai mote ġemotina te noi lavedi nimedimo ya sakogu te sai pekigu. Bi tagu yà ġoegħoena ġalibona Sisa ya etalegu.”*

¹² Gome Festas ena lava nuwanuwaueuyed i vaitedi ai giugiu te bai ya voiyte, kaka bi Festas Pol i giuwena gado, “Tam kuna ġoena ġalibona Sisa ya etalemna, ba kamaina te kwa nawa Loummo ġalibonana Sisa lisinemo.”

** **24:27:** Loum edi waigake i giu te lava mote sima etale bi biliwelokomo i miya kwalabu labu a kovina ba sa kaikamāġe. Mba laġannemmo Filiks maso Pol i kaikamāġe bi geġa te Diu lavedi a medi gulata lisinemo banina kauwa wapewapedi i voivoiyedina aubaina. Taunana aubaina i ġoegħoe te bai maso i voiyte bi Diu lavedi i wainuwavisudi. * **25:11:** Loum lavedi matabudi ġalibona Sisa ai baġa te tana taunaġa maso lava i etaetaledi te bai a voiyte waigebo ee geġa. Bi bamoda Loum lavana ġemota bi mai i waibaġana ba mote aiyai imai ġake.

Festas Ĝalibona Agilipa vaitena ai giugiu

¹³ Laġan visa a kovi mulidimo ĝalibona Agilipa[†] bi nuvuna Benis a tava Seseliyamo, gabemani valivaliuna Festas waiyebona Aubaina.

¹⁴ Bi ĝome a taumiya laġan visa a kovi bi Festas, Pol ena kauwa ĝalibona Agalipa i giuwe gado, “Laġannemo Filiks i laulaupotiyovo ba oloto ġemota bilwelokomo i gose kamäge.

¹⁵ Bi sauginemo e nawawana Yelusalem ba pilisi edi babada bi Diu babadidi tedi ai wawu bi ai baġagu te maso ei anina bi maso ai peki.

¹⁶ “Bi e giuwedina gado, ‘Tama Loum ema vaivaimo mote lava kama kovoġi yababe. Te dolina tana tauwaiwavuna vaitedi Taulaetala matanemo sa moito te sa waiwavuna Aubaina ya koigagalalame.

¹⁷ Bi sauginemo Diu babadidi vaitedi ke tava niga ĝome ba tagu mote yà laba. Bi laġan i sako olaolalemo etala gabunemo e miya bi tauwaigāviya e giuwedi te Pol sa sage matagumo.

¹⁸ Ĝome tauwaiwavuna a moito bi edi waiwawu lisinemo a giuwedi, tagu e wainoġotana bena olotona bai gebogebo otina i voye bi sai wawu.

¹⁹ Bi geġa te tedi ba a waikagi Diu edi laudune Aubaina bi lava isana Yesu i peki bi Pol ya giugiu te i kenamoito munaġa dabanemo.

²⁰ Bi tagu a kanuwa laġalaġagu te niga kauwidi bainewa yà kadidimanidi. Taunana Aubaina Pol e giuwe te maso i nawa Yelusalemmo bi ĝome maso i etala.

²¹ Bi Pol i daboka bi i waibaġa te Seseliyamo ya miya bi ĝalibona Sisa ya etale. Taunana Aubaina e giu te niga ĝome a kaididi eete tagu yà giukamaġe Sisa lisinemo.”

²² Ĝome ĝalibona Agilipa, Festas i giuwena gado, “Tagu yà ġoeġoena niga lavana ena giu yà beyavaiye.”

Bi Festas i giuna gado, “Tam bokina kaka kwai beyavaiye.”

Ĝalibona Agilipa Pol ena giu i waibeyavaiye

(Giu 9:3-8, Giu 22:6-11)

²³ Laġan i sako ĝalibona Agilipa bi Benis edi gala waimatakanikani a kotedi bi tauwaigāviya edi babada nananakidi bi malagai babadidi vaitedi matabudi a poleni. Bi a sage anietala vanuwina nophonemo. Bi Festas tauwaigāviya i giuwedi te Pol ai doli sage.

²⁴ Bi Festas i giuna gado, “Ĝalibona Agilipa bi babada matabumi niganana vaitemai, niga olotona ko kita matademo ya moimoitona! Diu lavedi matabudi Yelusalemmo bi Seseliyamo ai baġagu te niga lavana sai peki mote ima miya.

²⁵ Bi tagu e banavi te tana mote bai gebogebona i voye te maso ya peki. Bi Pol i giu te tana yà ġoeġoena ĝalibona Sisa ya etale. Taunana Aubaina te yà ġoeġoe te yà giukamaġe Loum.

²⁶ Bi tagu mote e sibe kauwe te bai giuna maso e kuli ĝalibona Sisa lisinemo. Taunana Aubaina Pol e sage temi matabumi lisimimo bi kota tam ĝalibona Agilipa lisimmo. Bi ta gei waitalavitavitate te bai tagu yà sibe kaka muliġa leta yà kuli.

²⁷ Tagu e sibe te panipani lavana mote bai gebona i voye bi yà giukamaġe yababe ĝalibona Sisa lisinemo ba mote i visu.”

[†] **25:13:** Niga Agilipana ba Alodi dolidolina natuna tautasina bi nosina ba Diu waivina. Tana Diudiya plovensi nophonemo tauna ġemota i waibadaye bi tana ena waibada i kenakena te pilisi saġasaga guletina yà vine.

26

Pol taunağɑ aubaina i giu

1 Kamaina bi Agilipa Pol i giuwena gado, “Niganana ba kei aninem te taumğɑ aubaim kwa giu.”

Kamaina bi Pol nimana i lageti te lava i waikatitawedi bi taunağɑ i koi galamena gado,

2 “Ğalibona Agilipa, tagu nuwagu i visu te niganana matammo ya moimoito, Diu a waiwavugu aubaina niganana ya koikoigalamegu.

3 Banina tam Diu edi vaivai bi edi waigînana kuna sibe kauwe. Taunana aubaina ya waibağam te kwai beyavaaiyegu.

4 “Wala egu dobumo ma ǵaubogu egu yawasana bainewa e miyamiyana Diu lavedi matabudi a sibe bi kota mulığɑ Yelusalemmo e miyana.

5 **✳**Tedi a sibe mba sauginemo Yelusalemmo e miyamiyana ba tagu Palisi edi vaivai e kaikaiwata. Bi Palisi edi waigâke ba i bagibagi kauwa. Bi hamoda Diu lavedi sima ǵoe te sa giu.

6 Bi niganana egu sumağɑ bai Maimaituwa i giugiuwapana tamatamada lisidimo aubaina ko etaetalegu.

7 Bi niga giuwapana eda dam 12 a nogonogötö te maso i tubuğɑ te a kita. Taunana aubaina ma vivilidi dudubala bi suwala Maimaituwa aubaina a waitaupaula. Ğalibona, tagu niga giuwapana ya waisumağe, taunana aubaina Diu lavedi sa waiwavugu.

8 Bai aubaina temi ko wainogötä, te Maimaituwa mote ǵemogemotina te lava pekipekidi ima kakenamoito munağedi?

9 **✳**“Tagu wala mainana e wainogötä te bai matabuna e voiyte te Nasalet Yesuna isana e waigavie.

10 Bi mba kauwina Yelusalemmo e voiyte. Tagu pilipilisi edi babada edi ǵailisimo tauwaisumağɑ wapewapedi e panidi bi biliwelokomo e sisivisu nedvi. Bi sauginemo waipekidi aubaina ba tagu taunana e waianina.

11 Tagu lağan wapawapa bolu vanuwidi nopodiğɑ e nawɑ bi tauwaisumağɑ e kovoğidi bi e egelidi te tedi Yesu isana a kaka gebogebo. Tagu nuwagu i medi kauwa lisidimo, taunana aubaina te e nawɑ dobu ǵesaudiğɑ te maso e banavidi bi e kovoğidi.

12 “Lağan ǵemota pilisi edi babada, ǵailisi a vitegu, te e nawanawa Damaskas.

13 Ğalibona, tagu suwalamodo mainana etamo bi yanayana malağɑ waimatakankanina i yovo. Bi yana e kita i waimatakankani gulata mote mai suwala. Ǵome tagu bi ololoto vaitedi ke nawanawana i layiana kwavivilemai.

14 Bi matabumai ke kuluva doğamo bi kalina e vaiye, Ǵibulu kalinedimo, i giu yovona lisigumo gado, ‘Sol, Sol! Bai aubaina kwai ǵaviyegu mba tam kwa kaka gebogebo munağem?’

15 “Bi ei talana gado, ‘Tam aiyai, Bada?’ Bi BADA i giuna gado, ‘Tagu taunana Yesu kwa laulau kivigebogeboyezugu.

16 Bi niganana kwa miya moito! Tagu lisimmo e laumağatana banina tam e vinem te egu taupaula bi matammo kuna kitakitaguna lava kwa tainuwataudi bi kota kauwa ǵesaudi mulığɑ lisimmo ya kamağatidi.

17 Tagu ya giugiukamağem Diu bi Eteni lavedi lisidimo bi ya labə kauwem.

18 Kwa nawɑ bi matedi kwa kayanedi te wai dudubalinemo sa nuwavitala bi sa natona yanayanamo. Bi Seitan ena ǵailisimo sa potiyovo bi sa nato

Maimaituwa lisinemo, kaka edi gebogebo yà noğoti kamağedi. Bi sai sumagegu bi yai aninedi te egu dam waiwaiyawidi sa tubuğa.

¹⁹ “**Galibona Agilipa**, wailove malağä i yovoyovona kamaina te e voteyet-eye.

²⁰ **Bi** Damaskasmo lauguguya lava lisidimo ei tubu, tena Diu lavedi lisidimo Yelusalemmo bi Diudiya plovinsina nöpona matabuna bi kota Eteni lavedi lisidimo te maso a laukuvasa bi a nuwavitala Maimaituwa lisinemo bi kauwa visuvisudi a voyiedi te a kamağati munağedi te giukauwa te a laukuvasa.

²¹ Banina niga kauwidi dabedimo, Diu lavedi pali vanuwidi nöpodimo a kaididigu bi a góeñoena maso ai pekigu.

²² Bi Maimaituwa i sagugu eete niganana, niga góme e moito bi lava nanakidi bi keikeilikidi lisidimo yà laulauguguya. Bi taugiuwatana bi Mousis bai a giugiuwata te maso i tubuğa, taunana yà giugiuwe.

²³ **Bi** Keliso sa voiye te yai nuwatoitoi bi pekimo ya gei kenamoito munağä bi yana ya natome ena lava Diu bi Eteni lavedi lisidimo.”

²⁴ Bi sauginemo Pol i koikoigalame ba Festas Pol i lasagudana gado, “Pol tam kuna bu'ua ee! Em anapu dididigina i ka bu'uwim.”

²⁵ Bi Pol i giuwena gado, “O Festas sağasağä guletim! Tagu mote yà bu'ua. Bi bai yà giugiuwena ba giukauwa bi waibania.

²⁶ **Galibona Agilipa** niga kauwidi yà giugiuwedina ba mote kadavonemo a tubuğa. E sibe te niga kauwidi matabudi kuna sibedi, taunana aubaina malaudabatolagu lisimmo yà giugiu.

²⁷ Gome te Pol i watalana gado, “**Galibona Agilipa**, taugiuwatana bai a gilugilumina kwai sumäge e géga, e sibe te kwai sumäge.”

²⁸ Gome gólibona Agilipa, Pol i giuwena gado, “Tam kuna noğoti te noi taunana lağan watiğenemo kwa voiyege te yesu yai sumäge.”

²⁹ Bi Pol i giu waimunena gado, “Bamoda noitaunana ee yağolo bi mba mote i pilipili. Bi Maimaituwa lisinemo yà laulaupali te mote taumğä bi lava matabudi niganana ko waibeyavaiyana kaka koi sumağä mai tagu bi mote yàma góeñe te panipanimo ko miya mai tagu.”

³⁰ Gome gólibona Festas, gabemani badana Agilipa, Benis bi mabai góme a miyamiyana matabudi a miya moito.

³¹ Bi tedi etala gabuna a gose bi edi lava vaitedi ai giugiuna gado, “Niga lavana mote bai i voiye waigebo, te maso biliwelokomo ya miya ee ya peki.”

³² Bi Agilipa, Festas i giuwena gado, “Niga olotona maso biliwelokomo a sakoyovoğe te i nawा. Bi géga te kaikana i giu te gólibona Sisa ya etale, te bai gebona i voiye. Taunana aubaina tada mote gómoğemotina te ta kaikamağe.”

27

Pol nawa Loum i waitubu

¹ Sauginemo a góeñe te wagağä ka nawa Itali ba Pol bi biliwelokomo taumiya gesaudi vaitedi bi tauwaiğaviya edi bada isana Dulyas nimanemo a sivudi. Dulyas ba gólibona Sisa ena tauwaiğaviya laukaina.

² Kamaina bi Adamitiyam edi waga maso i nawa Eisiya plovinsina nöponağä, nisadiya malagaidığa bi góme ke gelu.* Bi ke modina Seseliya

* **26:20:** Giu 9:20,28 **26:23:** Ais 42:6, Ais 49:6 * **27:2:** Niga lovana waga ya giugiuwena ba, niganana kaka waga bi wala ba kukakuka.

ke gose bi ġome ba Alistakas vaitena bi tana Tesalonia taunina lavana Mesidoniya plovinsina nopenemo.

³ Bi laġan i sako ba Sidon tauninemo ke tava,[†] bi wagamo ġonaġona gesaudi ai yovodi. Bi Dulyas ba kivina i visu kauwa aubaina Pol i waianine te i nawu ena lava i kitedi bi ena ġowana bai te maso a sagu.

⁴ Mba dobuna ke gose bi ke nawawanawa ba yavala i didiga gulata, taunana aubaina Saiplas bwanabwanana ġoyonāġa ke kwaivila.

⁵ Kamaina te ke nawu nisa dididiginemo Silisyia plovins bi Famfiliya plovins gele diyedīġa, te ke nawu Maila taunaġa Lisiya plovinsina nopenemo.

⁶ Ĝome Maila tauninemo tauwaġāviya edi bada waga i banavi Aleksandiliyaġa i tava. Bi waganemo kegelu kenawa Itali.

⁷ Laġan visa nopedimo tama nuwatauġa ke nawawanawana eete Kinidus taunina diyanemo ke tava. Bi yavala i didiga gulata matamaiġa i laulausuve. Taunana aubaina Kuliti bwanabwana ġoyonāġa te Salon Isukokona ke gose.

⁸ Bi nuwatauġa diyadiyaġa bwanabwana ġoyonāġa eete Wofu Visuvisuna ġome ke tava Laseya taunina diyanemo.

⁹ Laġan wapawapa a kovi mulidimo bi kota udi laġanina i kovi. Bi nawu i wainuwa nañaila taunana aubaina Pol lava i tainuwataudi,

¹⁰ bi i giuwedina gado, “Egu lava, eda babala male ya pilipili kauwa bi waga ġonagħona bi tada eda yawasana male sa gebogebo. Bi tada male kota ta peki.”

¹¹ Bi tauwaġāviya edi bada waga tauvelauyena ena giu i waianine te Pol ena giu mote a vaiye.

¹² Bi niga dobunemo mote ġemōġemotina te maso waga i moito. Taunana aubaina lava wapawapa a giu te ke nawu otana Finiks wofunemo.[‡] Ĝome ka miya te bodubodu laġanina ya kovi. Bi Finiks dobuna Kuliti bwanabwananemo ba waga edi ani moito. Finiks ba suwala ena anibulu yawaninemo.

Kaibitibiti dididiga nisamo

¹³ Kamaina bi yalousaġa yavala nuwatauġa lausuve i waitubu ba ai noġoġa bena niga yavalina ya sagudi te sa nawu Finiks tauninemo sa tava. Taunana aubaina anika a solu saġe bi waga Kuliti bwanabwanana diyanaġa i nawu.

¹⁴ Bi ke nawu mote lofana, te Kuliti bwanabwananemo aibadabadaġa kaibitibiti lausuve i waitubu.

¹⁵ Bi yavala dididiga waga i suvedidi te mote luvana waga matana yavala yawaninaġa ima nawu. Taunana aubaina bai matabuna ke kaisako bi yavala taunaġa waga i avali nawe.

¹⁶ Bi sauginemo bwanabwana ġaubona isana Kauda ke vavawaimuli, ba i pilipili kauwa te waga ġaubona a solu saġe waga dididiginemo bi a pani te mote labama ima avali.

¹⁷ Bi kota waga modona a pani waibagibagi te mote labama ima dousuwa-suwa. Bi mba mulinemo a naila bamoda waga bubu dabatuvina isana Setis ima saġġi, taunana aubaina tedi anika ai dawe yovoġe nisamo te waga ya taipelapela bi nuwatauġa waga ya poule nawu.

[†] 27:3: Seseliya te Sidon tauna manekina lofana ba 120 kilometra bi Sidon taun ba aipouna yawannemo. [‡] 27:12: Finiks taun te Wofu Visuvisuna ba 64 kilometras, bi suwala ena bulu yawannemo.

18 Lağan i sako labama bagibagina waga modenemo i talatalağā, kamaina bi lava edi ġoñagħonana ġesaudi ai yovodi nisamo.

19 Bi lağan waifaioninemo waga ani lauvewewanina ġoneġonedi ai yovodi.

20 Bi lağan i gebogebo gulata te mote kipola ee suwala ke kita lubudi eete lağan visa a kovi. Bi yavala i waikenadidi gulata te yawasana noğotina i kovi.

21 Bi lağan wapawapa a kovi lava mote a kani lubu. Taunana aubaina Pol matedimo i moito bi i giuwedina gado, "Kona kita, walānamo taunana e giuwemi te Kuliti mote maso ta gose bi kalinagu kona vaiye kamage. Taunana aubaina niganana emi waga i gebogebo bi ġoñagħona konai yovodi.

22 Bi niganana ya giugiuwemi te mote koma naila bi nuwemi ya lautou. Bi male waga taunaġā ya gebogebo bi mote lava ġemota ima peki.

23 Banina kage dudubalinemo Maimaituwa egu Bada tana taunana ya laulauduneyena ena aneya i tava lisigumo.

24 Bi diyagumo i moito bi i giuweguna gado, 'Pol, kuma naila. Tam male Sisa matanemo kwa moito bi ya etalem. Taunana aubaina Maimaituwa em pali i vaiye, te tam bi lava wagamo kona gelugeluna kaka yai yawasanimi.'

25 Taunana aubaina egu lava, nuwemi sa lautou. Maimaituwa ya waisumäge te bai i giugiuwena lisigumo kaka ya tubuġā.

26 Bi yavala kaka ya ava'avalī naweda eete bwanabwana ġesauenemo ya tavaiteda."

27 Bi Mediteliya nisanemo yavala bi labama a avali nawemainā eete lağan 14 a kovi. Bi dudubala modenemo waga taunoyaena ai noğotā bena kaikana diyadiyamo a tava.

28 Taunana aubaina tedi nisa domdom a luva, bi a banavi te 40 mita, bi a taumiya ġotona te a luva munajje te 30 mita. §

29 Bi waga lavedi a naila gulata, bi ai noğotāna gado yavala waga ima suvenawe kila dabānemo. Taunana aubaina anika 4 waga mulinemo a pwalaġe yovoġedi. Bi a goeġoena maso dobu i yana makai.

30 Bi wagamo taubagibagi waga ġaubaġa a sako yovoġe, te maso a naila a nawa. Taunana aubaina tedi ai kaikaiyovu te bena maso waga isunemo anika spwalaġe yovoġe.

31 Ġome Pol tauwaiġavija edi bada bi tauwaiġavija i giuwedina gado, "Bamoda waga taunoya mote wagamo sima miya ba temi mote koma yawasana."

32 Ġome tauwaiġavija waga ġaubaġa maġinina a koiġavuki bi i kuluva yovo nisamo.

33 Bi lağan sakosako balanemo Pol lava i giu vavasaġedi te maso bai a kani. Bi i giuwedina gado, "Temi kona wailaba bi kona waikita, mote ko kani te lağan 14 a kovi.

34 Niganana ya giugiu vavasaġemi te ko kani bi ko ġailisi, te mote ġemota kaka ima peki."

35 Pol niga mainana i giu bi matabudi matedimo buledi i vai te Maimaituwa i waiyebone, i kivi bi kani i waitubu.

36 Ġome lava matabudi nuwed i kena bi a kani.

37 Bi wagamo lava wapamai ba 276.

38 Bi lava matabudi a kani te a kani nonoġā, bi mulinemo ba witi ai naġasedi nisamo te waga i tekateka.

§ **27:28:** Maġina lofalofanemo ġakima sa duli, bi sai pwalaġe nisamo te ya yovo nove nisa dibunemo, bi ena lofa sa luva.

Waga i nuwa suwasuwa

³⁹ Kamaina bi lağan i yana kamağe, bi waga lavedi dobu a kita bi mote a kitagone. Tedi yafo a kita bi ġome gele visuvisuna. Bi ġome a ġoe te waga a ġiu waididimani te maso i nawa diyadiyamo i tava.

⁴⁰ Taunana aubaina waga lavedi anika maġinidi a koiġavuġavukidi te nisamo a yovo, bi kulin maġinina a kuvesidi. Bi kuka ġaubaona waga matanemo a lageti te maso yavala waga i avali nawe diyadiyamo maso i tava.

⁴¹ Bi geġa te waga bubu dabatuwina i saġġai. Te isuna bubu dabatuwinemo i laukatikava te mote luvana imai dagudagu. Bi kuka kaidi ba labama i waidoukotokotodi.

⁴² Bi tauwaigaviya ai ogatala te biliwelokomo taumiya maso ai pekidi, male sa yaka nawa diyadiyamo bi sa velau sa nawa.

⁴³ Ĝome tauwaigaviya edi bada mote Pol waipekina i ġoe, taunana aubaina edi ogatalana mote i waianine. Kamaina bi tauwaigaviya edi bada lava mabai ġemogemotina te sa yakana ba i giuwed te a geilaupoti te a yaka nawa diyadiyamo. ⁴⁴ Bi lava ġesaudi mabai mote ġemogemotina sima yaka ba i giuwedi, te waga i wai doukotokotona kaidi sa tanodi bi dabediga sa poule nawa diyadiyamo. Bi niga mainana a voiye te lava matabudi a yawasana.

28

Pol Malta bwanabwananemo

¹ Mba ġome ke yaka nawa gelemo ke tavatava ba, ġome kaka a giuwemai te bwanabwana isana ba Malta.

² Mba bwanabwanana lavedi kividia visu kauwa, te a giuvaimai. Bi nabu i yovoyovo te ke tululu, taunana aubaina lava kai a suve.

³ Bi Pol kai bwainina i vai bi i waiwaigabu ba kai nopolimo mwata salama, kai i poya wailovotavi te Pol nimanemo i kaputa te i dawe.

⁴ Bi bwanabwana lavedi Pol nimanemo mwata a kita i dawedawe ba taudiġa ai giugiuna gado, “Niga olotona ba tauwaipeki. Tana nisamo mote i peki taunana aubaina niganana maimaituwa Dike* kaka yai peki.”

⁵ Bi Pol nimanemo salama i laipaili nawe kaimo bi tana mote mwata i waikelo.

⁶ Ĝome lava a wailaba te nimana ya lusa ee yai maġemoti te ya kuluva bi ya peki. Ai laba bi a waikita te Po'l lisinemo mote bai i tubuġa. Taunana aubaina nuwedi a vitale bi a giuna gado, “Tana ba maimaituwa.”

⁷ Bi ke miyamiyana diyamaimo ba daibi dididiga bi bwanabwana badana Pabilas ena vanuwa diyamaimo. Bi kivina i visu gulata te i nawemai ena vanuwemo bi i laba kauwemai te lağan faiona a kovi.

⁸ Bi Pabilas tamana i sida kauwa te vanuwemo i kenakena. Tana tunipoyapoya bi dibukwasina i vai. Pol i nawa lisinemo bi aubaina i laupali bi nimanemabanemo i sivudi te i waiyawasan.

⁹ Bi niga kauwina mainana i tubutubuġa ba lava sidesidedi mba bwanabwananemo matabudi a tava Pol lisinemo bi i waiyawasanidi.

Pol Malta bwanabwanana i gose bi i nawa Loum

¹⁰ Bi Malta bwanabwananemo ke miya te bodubodu lağanina i kovi bi nawa aubaina ba lava puyo wapewapedi a vitemai. Bi kota ema kalaġi wagamo ai geludi.

* **28:4:** Dike ba Malta lavedi edi maimaituwa a waisumäge te lava bai i kauwe waigebona ba ya kovogi ee yai peki.

11 Bi nawalai faiona mulidimo Aleksandiliya lavedi edi wagamo ke gelu bi ke modina. Niga wagana ba ġome i moito te bodubodu saugina i kovi bi wagana matanemo ba koikoitau labu taditadidi ai moitodi, isedi ba Kasta bi Polak.

12 Bi ġome ke modina te Silakus tauninemo ke tava ġome bi laġan faiona ke miya.

13 Ġome ke modina munaġa te Legium tauninemo ke tava. Bi laġan i sako ba yalousaġa yavala i laulausuve taunana aubaina laġan i sako munaġe ba Puteli tauninemo ke tava.

14 Ġome ba valevaletimai tauwaisumaġa ke banavidi bi a giuwemai te vaitedi ke miya te laġan 7 a kovi. Muliġa kaka ke nawa Loum.

15 Sauginemo valevaletimai tauwaisumaġa Loummo giumai a vaiye ba a saġa a labelabemai malagai isana, Taomana Faiona Vanuwidi. Bi ġesaudi a tava ani waikunkune gabuna isana Apiyas ġome kei taubanava. Ġome tedi Pol i kitekitedi ba nuwana i lautou bi Maimaituwa i waiyebone.

16 Bi sauginemo tama Loummo ke tava ba Loum babadidi Pol taunaġa ai anine te vanuwa a vite bi taunaġa ya miya bi tauwaiġavija ġemota vaifena te ya kita wata.

Pol Loumġa i lauguguya nawa

17 Laġan waifaioninem Pol Diu babadidi i giuwedi te a tava lisinemo ai ġemotidi. Bi i giuwedina gado, “Valevaletigu, tagu mote bai e voiye waigebo lava lisidimo ee tamatamada edi vaivai e kagebogebodi. Bi Yelusalemmo a panigu bi Loum lavedi nimedimo a sakogu.

18 Bi Loum lavedi a banavigu te tagu mote bai gebogebona yà voiye te maso ai pekigu, taunana aubaina a ġoegħoena maso a kaikamaġegu.

19 ^{*}Bi Diu lavedi mote a ġoegħoe te sa kaikamaġegu, taunana aubaina e giu te ġalibona Sisa matanemo yà moito bi tana ya etalegu. Bi mote maso egu lava Diu ei wavudi.

20 Bi niga kauwina aubaina te e giuwemi kona tava te ta waigiugiu. Bi tagu Islael lavedi bai kauwina sa wāsumāġedidina, taunana e laulauguguyaena dabanemo seinimo a panigu.”

21 Bi tedi ena giu ai mununa gado, “Bi em pilipili pepana mote aiyai Diudiyamo i giukamäge yovoġe lisimaimo. Bi kota valevaletimai mabai noke mai a voyovovona mote bamo a giu waigebogebom ka vaiye.

22 Bi ke ġoegħoġeyen tam em noġota bai kwa giuwemai, bi ke sibe te lava dobu matabunemo niga damna valivaliuna ba sa giugiu tunidaboke.”

23 Ġome ai anina te bamo laġannemo ba sa tava sai ġemoti munaġedi bi Pol ena giu sai beyavaiye. Mba laġannemo Diu lavedi wapewapedi a tava Pol ena miyamo ai ġemotidi. Bi Pol, Maimaituwa ena waibada i giuwaitetena olaolalemo i waitubu eete i nawa i dudubala. Mousis bi tauguwatana bai a gilugilumina taunana i giugiuwata bi i ġoegħoena maso nuwedi i vitatedi bi Yesu ai sumaq.

24 Bi lava ena giu a vaiye te ġesaudi nuwedi a vitatedi bi ai sumaq bi ġesaudi mote ai sumaq.

25 Taunana aubaina tedi taudīgħa a waikagiu, muliġa kaka sa nawana ba Pol ena giu lisidimo i waikovina gado, “Aluwa Waiyawa i giukauwa eda magumagula lisidimo bi Tauguwatana Aisaiya i gilumina gado,

26 ‘Kwa nawa em lava otidi Islael lisidimo
bi kwa giuwedina gado,
“Temi giu ko vaivaiyenā

bi mote ko sibe.

Temi Maimaituwa kauwa i voyiedi kona kitekitedi,
bi mote ko sibedi te bai ya voivoiye.”

²⁷ [✧]Niga lavedi mote bai sima sibesibe,
banina nopol a ġaīgai.

Tedi waibeyedì bi bai sa vaivaiyena
mote sima sibesibe,
tedi matedi a pota
banina mote a ġoeġoe te sai kita.

Bamoda tedi sa ġoe bi bai yà giugiuwedina sa kaiwatana,
ba tedi male nopolimo sa sibe.

Bi bai yà voivoiyeña sa kita
bi kota yà giugiuwena sa vaiyena.

Kaka lisigumo sa nuwatala
bi yà yawasanidi.’

²⁸ “Temi Diu lavemi mote giukauwa koma vaivaiye, taunana aubaina
yà giugiuwemi te Maimaituwa yawasana giuna i giukamağe Eteni lavedi
lisidimo te sa vai.”[†]

³⁰ Ĝome Pol kwalabu labu i miya vanuwa i waiwaimaiinemo. Bi lava
mabai a tavatavana liisinemo ba matabudi i giu vaidi ena vanuwemo.

³¹ Bi Pol mote aiyai i waiġoke, nuwana i lautou bi malaudabatolana
Maimaituwa ena waibada i lauguguyae bi Bada Yesu Keliso giuna visuvi-
suna i wailovelovedi.

[✧] **28:27:** Ais 6:9-10 [†] **28:28:** Lova 29 ba gilugilumina wadubodimo visa ota bi Gulik gilugilumina
nopolimo niga lovana 29 mote ima kenakena.

Giu Banidi Vaitedi (Glossary)

A.D (Anno Domini)

Latin Kalinedimo niga giuna banina ba Yesu ena tubuġa kwalabuna a iyeiyevi wata. Ingilisimo ba Year of the Lord.

Anak (Anak or giants)

Lava nananaka, kaikaidakidi bi ġaiġalilisidi Keinan dobunemo a miyamiya. Mousis tautigana 12 i giukamaġedi te Keinan dobuna maso a tigane bi laġannemo Anak lavedi a kitekitedi ba a naila. Bi Diyosuwa bi Keileb taudiġa Bada ai sumaġe te ġemoġemotina sa lauyovoġedi. *Nambas 13:1-3, 17-33 ko iyevi*

B.C (Before Christ)

Before Christ mba muliġa kaka Yesu ya tubuġana, ġome iyava ai tubu bi i yovo i nawa te dobu i tubutubuġana ġome i tava.

BADA (Yahweh)

Lava mote a ġoegħoe te Maimaituwa isana sa vato yababayabe, taunana aubaina laġannemo BADA a vatona ba edi vivila a waimaġati. Ĝibulu nponemo tana isa otina kitana niga mainana: YHWH. Bi muliġa lava a gilumi vitale te niga mainana. YAHWEH Tada YAHWEH mote tama vatovato bi BADA ta vatovatona mba YAHWEH ta vatovato.

Bal (Baal)

Bal ba Keinan lavedi edi maimaituwa olotona isana bi waivinina ba Asela. Tedi edi sumaġemo Bal ba bayau maimaituwana.

Biliweloko (Prison, jail)

Ba gabu mba ġome lava i miya i mogumogu lava pekipekina aubaina. Gabuna ba guduguduna kenakenana bi lavana ġome i miyana eete a lau buwawa te soi sauginemo kaka a ka potiyovo, te lava vaitedi masagabomo i miya.

Bolu vanuwina (Synagogue)

Bolu Vanuwina i tubuġana banina Babilon lavedi a tava temple Yelusalemmo a koi suwasuwa 587 BC nponemo bi aniwaiġemota gabuna geġga. Taunana aubaina Bolu Vanuwina a ġala bi ġome a laulaupali, a wallovolve bi a waibolu. Mba vanuwidi nopolidha oltar geġga bi sewasewa ani gabuna geġga.

Buledi mote muu'a vaitena (Bread with no yeast)

Islael lavedi Idip a potipotiyovo kamaġena, tedi mote gavogavo te maso falawa muu'a vaitena a vitale te i lusa. Taunana aubaina Maimaituwa i giuwedi te (yeast) mote falawa vaitena sima gwadai, banina a waipapalana. Tana i giuwedi te kwalabu matabuna niga soina sa voye wata ani lainoġotidi aubaina. Mba soinemo wiki pakanemo muu'a matabudi vanuwa ġemoġemotaqhanopodimo sai naġasedi. (*Potiyovo kamaġa 12:14-20; 23:15; Mark 14:1*)

Buyobuyona (Anoint)

Islael lavedi laġannemo masi lava tunidimo a kailolona ba lavana sa vivile. Bi dabānemo a ġinina ba waibada dididiga i vai, maibena Samuwel Sol dabānemo masi i ġinina ba tana ġalibona i tubuġa.

Giugiukamaġedi (Apostle)

Gulik kalinedimo giu *apostle* banina ba giugiukamaġedi. Ingilisimo ba sent ones.

Iyoyoga (Hell)

Ba yoġiyoġi ani wai naġasedi bi ani gabudi gabuna.

Keliso (Christ)

Gulik kalinedimo ba *Christ* bi Ĝibulu kalinedimo ba *Messiah*, bi banidi ĝemotina. Maibena tada kalinademo *Vinevine kamaĝena*. Taunana aubaina buka nponemo bamo ĝome Christ ba *Keliso* bi *Messiah* ba *Vinevine kamaĝena*.

Kwapibwali (Circumcision)

Banina ba mataila Maimaitua ena waianina ena lava lisidimo. Maimaituwa Ablaġam i giuwe te ena tubulelesa yai lovedi te niga kauwina sa voiye. Laġannemo libilibi oloolotodi sa tubuġana ba lagan 8 mulinemo kuti mudukwapina sa bwali ġavuki. Niga kauwina a voiye te tana ena dam sa tubuġa ee ena lava otidi. (*Pakanemo 17:10-14*)

Mana (Manna)

Mana ba kani isana, kalakalalelemo Maimaituwa Islael lavedi olaolala onena i vitedi bi a kanikani. Bi suwala i poupoudidina ba mana a laulaulesalesa. Tedi kalinedimo giu *mana* banina ba *niga bai*. Banina a kita bi mote a sibe. Bi Keinan dobunemo a tavatavana ba mana kanina a kaigose. (*Potiyovo kamaġa 16:4, Diyosuwa 5:10-12*)

Olta (Altar)

Dolinemo Diu lavedi ba gasagasana a voiye bi edi sewasewa a laulaupuy- oedi. Muliga Mousis ena laġannmo Maimaituwa ena giu luvanemo palai waiyawa nponemo *olta* blonsimo a voiyedi te ĝemota palai nponemo piupiu ani gabuna bi gesauna palai matanemo sewasewa anigabuna.

Pali vanuwina (Temple)

Pali vanuwina ba Ingilisimo *temple*. Buka nponemo ba pali vanuwina ya kenakena. Niga taunana Deividia natuna Solomon i ġala. Buka nponemo gabu ġesaudimo ba *Maimaituwa ena vanuwa* ya kenakena.

Palisi (Pharisees)

Diu damna noperdimi Palisi ba dam ĝemota dididiga otina. Tedi sa ġoegħe te waiġake matabuna sa kaiwata kauwe. Laġannemo waiġake tauwailovelovenha scribes waiġake a gilumidina ba edi lava palisi ai aninedi te a kaikaiwata kauwedi.

Palai waiyawa (Tabernacle, Tent)

Maimaituwa Mousis i giuwe te palai waiyawa sa voyiena ba ani wait- aubanava aubaina ee mayavaina aubaina. Mba palaina nponemo ba guduboyo i waidawe te nakanaka labu, niga nevanemo bi noko nevanemo. Niga nevanemo ba *kwadam kaina, bena bi olta ba piupiu ani gabuna*. Bi noko nevanemo waianina bogesina i kenakena. Bi laġannemo modina aubaina ba palaina a noku te a avali a nawanawa Maimaituwa kalinana luvanemo.

Pilisi saġasaġa guletina (High Priest)

Niga pilisina nadonemo pilipilisi a miyamiya, tedi taudidi lava edi sewasewa a gabugabudi bi palai waiyawa nponemo a saġa a noyanoya bi mote guduboyo mulinemo. Guduboyo mulinemo ba Pilisi saġasaġa guletina taunaġa i saġasaġa. Tana ġamogħomo kwasinina i vai te i saġa bi lava aubaidi bi kota tana aubaina i laulausewasewa, kwalabu ġemogħemotāġa noperdimi.

(Ĝibulu 9:6-7)**Pentikost soina (Pentecost)**

Isa Pentikost banina ba laġan 50. Wawitauli soina mulinemo a miya laġan wai 50-nemo niga soina a voivoiye.

Sadisi (Sadducees)

Diu damdi noperdimi Sadisi ba dam ġaubaona. Niga lavedi ba Mousis ena buka taunaġa a waisumaġgedi bi a iyeiyevi bi buka ġesaudi geġga. Tedi pekimo kenamoito munaġa mote a waisumaġe.

Sisa (Caesar)

Tana Taunana Natuna (Son of Man)

Niga giuna Ingilisimo *Son of Man* ba Daniyela ena bukamo ya kenakena. Daniyela wailove i kitana ba oloto i nato Maimaituwa matanemo bi dobu matabuna waibadaena ġgilisina i vai. Bi Bamoda ta giuna gado, "Lava Natuna" ba kitana bena Yesu dobu taunaġa lavana. Taunana aubaina ta giuna gado, TANA TAUNANA NATUNA. Tana malamo bi dobumo aubaida ya waibada. (*Daniyela 7:14,27*)

Taugiuwatana (Prophet)

Taugiuwatana ba Maimaituwa kalinana taugiuwena. Bi walisaugemo mwali bai matademo ya natonatona a gei giuwe muliġa kaka ya tubuġa.

Vawaitauli soina (Passover)

Niga soina nöponemo Diu lavedi edi noġota i munaġa te wala Idipmo Bada bainewa i waiyawasanidi bi Idip a potiyovo kamägena taunana a noġonogoti. Banina laġannemo aneya i tava bi kwasina gudu modonemo i kitana ba vanuwina i vawaitauli te i nawanawa ota. Niga soina ba kwalabu matabuna a voivoiye.

Waīgake tauwailovelovenia (Scribes, Teachers of the Law)

Tedi taudidi waīgake taugilumidi bi kota lava a wai lovelovedi. Maimaituwa giuna lava ai nuwanainena ba tedi lisidimo a nawa bi a wailovelovedi. Bi bolu vanuwinemo tedi vaitedi a waibabada.

Waianina (Covenant)

Giu *Waianina* ba bainewa ta koi luvae. Eda vaivaimo

Waianina bogesina (Ark, Covenant Box)

Mba bogesina nöpona bi taulina matabuna goldimo a pati yaġosi. Bogesi nöponeno ba ġakima tabetabedi labu a kenakena bi dabedimo waīgake 10 gilugilumidi. Maimaituwaena giu luvanemo laġannemo modina a waitubu, ġalavu gesauna nawa aubaina, ba Livai damna lavedi a avali bi a dolidoli. Mba bogesina ba *waianina matailina* Maimaituwa bi lava mododimo.

Tauyewa (Tomb)

Wala ba po'a nananakidi gubedi nöpodimo lava pekipekidi a nawa a wai dubudi. Mba gabuna taunana isana *tauyewa* poo'a doudou wai nononemo Yesu a sako.